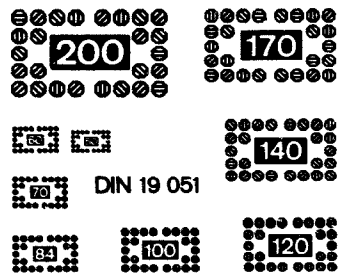

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

ACTA ERVEDITORVM

A N N O

M D C C X I I I

publicata,

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Elect. Sax. Privilegiis.*

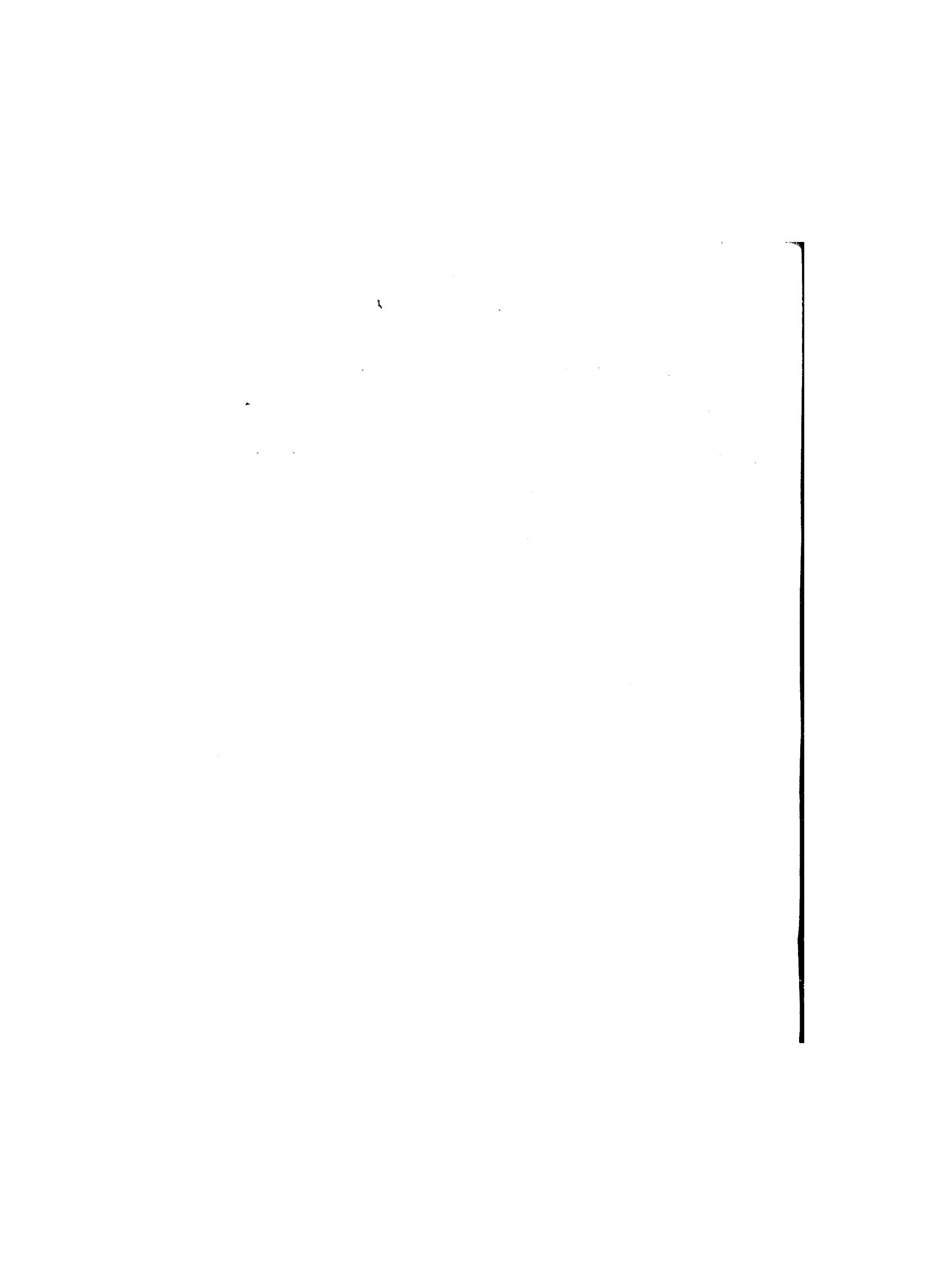
L I P S I Æ,

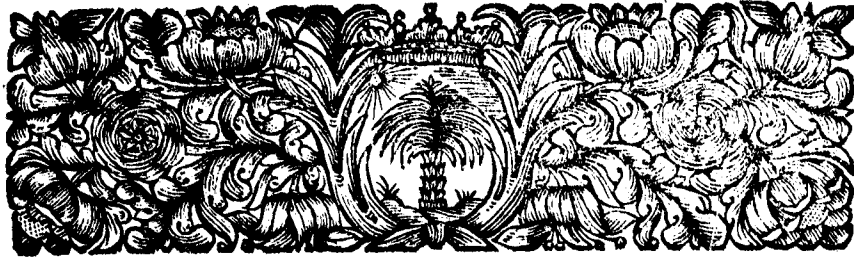
Prostant apud JOH. GROSSII Hæredes,
JOH. FRID. GLEDITSCH & FIL.
THOMAM FRITSCHUM

&

FRID. GROSCHUF.

TYPIS JOH. CASP. MULLERI,
A. M D C C X I I I.

Lectori Benevolo Salutem !

E*N* Tibi Actorum Eruditorum, quæ felicissimis Divini Numinis auspiciis annis hactenus triginta duobus, ipsis plerumque mensium Calendis, nulla intercapedine prodire, Tomum novum, quem trigesimum nonum dixeris, si quinque Supplementorum Tomos ac utrumque Indicem generalem computes. Nec ignorare Te volumus, Lect. Ben. præter ipsos Actorum menses in quibus sepositis paullo Supplementis, strenue nos perrecturos confidimus, propediem proditurum Tomum quadragesimum, Indicem nempe generalem

lem tertium, qui & decennii tertii Acto-
rum ab A. 1702 ad anni 1711 finem edi-
torum & Supplementorum Tomi IV & V
res præcipuas, ad varias classes, æque
ac in prioribus Indicibus factum est, re-
dactas, uno conspectu exhibebit. Præ-
terea cum aliqui in ea esse opinione de-
prehendantur, quasi ea Eruditorum
Acta, quæ hætenus vernaculo sermone
imprimi apud nos coepta sunt, cum his
nostris prorsus & omnino conveniant,
certe eosdem agnoscant excerptorum
autores, publice hoc loco indicandum du-
ximus, diversa utique a nostris esse Ac-
ta ista; facile interim patimur, sub-
inde ea scripta vernaculis inseri,
a quibus recensendis non una de cau-
sa jam pridem abstinemus. Quod
superest, instituto nostro, in quo constan-
ter moris nostri tenaces versabimur,
fave & vale!

N. I.
A C T A
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ
Calendis Januarii, Anno MDCC XIII.

*S. JOANNIS DAMASCENI, MONACHI ET
Presbyteri Hierosolymitani, Opera omnia que exstant, ope-
ra & studio P. MICHAELIS LEQUIEN,
Ord. FF. Prædic.*

Tomi II.

Parisiis, apud Jo. Bapt. Delespine, 1712, fol. maj.
Alph. 15.

QUum omnium optime de Republica mercantur, qui monumenta Veterum illæsa servant, expoliunt & ad pristinum splendorem deducunt, ea profecto laude maectandus erit Rev. P. Michael Lequien, Dominicanus Sodalis, qui Joannem Damascenum, præcipuum Theologiæ Scholasticæ conditorem, nova veluti toga circumvestitum orbi erudito sistit. Equidem ille jam tum sub eo apparatu cognitus fuit, quem ipsi Burgundio Pisanus, atque deinceps Jacobus Faber Stapulensis, Henricus Gravius & Jacobus Billius induerunt: veruntamen mox cõmmuni Præsulum Galliæ consensu judicatum fuit, non satis decentem esse illam Damasceni formam, neque ipsum eo, quo par erat, splendore hætenus in celebritatem deductum esse. Unde laudati Antistites jam Anno MDCXXXVI Joanni Auberto, Theologo Parisiensi, atque deinceps Francisco Combefiso, aptissimis Viris, negotium illud melius exornandi Damasceni imposuerunt. Quibus cunctantibus primo, mox fato cedentibus, Leo Allatius, atque post ipsum Veielius, Ulmensium Sacerdos, nullo equidem instante, idem conati sunt, qui tamen ipsi intra votum constiterunt. Quod ut tandem expleret doctissimus Lequienus, Allatiana

A . . . collegit,

collegit, novamque Damasceni Editionem paravit. Fatetur autem Sectione XIII Præfationis, se interpretationem Billii aliquoties missam fecisse, ideo quod ille non omnem interpretandi artem exercuerit, eaque quæ Philosophico aut Theologico more exprimenda erant, oratoria libertate protulerit, atque ex eo accuratorem Damasceni enervavit. Atque idem effert de Commentario Billiano, quo seposito suas addidit textui notas, in id profuturas, ut multa veteris Ecclesiæ fragmenta Lector cognoscat, lucubrationes Patrum secernat, atque rectius interpretetur. Hinc de libris germanis spuris que Damasceno subditis disserit, quaque necessitate ad præstandam eam operam fuerit adactus. Sequentes Præfationis lineæ additionibus nonnullis ad Dissertationes absolvuntur, nempe quod Saducæi in Qarros degenerarint, quod Florinus fuerit Valentinianus, quando *μετεπίστωσεως* vocabulum in Transubstantiationis negotio fuerit adhibitum, deque decreto Ecclesiæ Hierosolymitanæ in causa librorum Canonicorum lato.

Præfationem excipiunt Dedications eorum, quorum olim opera Damascenus curatus fuit, Fabri, Clichtovei, Donati Veronensis, Gravii, Hopperi, Billii, & Allatii, non parum ad accuratorem Theologi hujus cognitionem collaturæ: præterea Leonis Allatii de eodem judicium ex opere de libris Apocryphis inedito excerptum, lectu dignissimum, & ad fabellarum Damasceno injectarum, errorum quoque profligationem summo opere oportuum: cujus Paragrapho LXXIX de stirpe Theologi disquiritur, rectene *Arca* cognomentum ipsi fuerit tributum: quod nomen in Bibliothecæ Fabricianæ T. V p. 238 in *Arda* errore typographico commutatum fuit.

Prolegomena Dissertationibus VII stipantur, quarum Processionem Spiritus S. a Patre & Filio ex Cyrillo & Synodo Ephesina aliisque vetustioribus Græcis Patribus constanter assertam, & a solis Monotheletis, & Iconomachis, tum Theodulo Hegumeno, Photioque, Joannis VIII Pontificis assensum falso jaçtante primum impugnatam, ex Marci Confessoris, & Monachorum Montis Oliveti Epistolis scriptis confirmat: ostenso quando Processio Spiritus S. tunc

Dissert. I,
§. 26.

adscripta, Symboloque inserta fuerit: nempe ab Hispanis, finire Seculo VI integram Trinitatis professionem adversus Arianos, edentibus, Gallis postea Italisque in societatem adscitis: inde gravissimam Religionis scissionem ortam, Græcis dicentibus, non licuisse post Synodum Nicænam quicquam Symbolo adjici, aut verba Scripturæ ulla ratione augeri pervertique. Porro illius Schismatis durationem refert, quod neque Synodo Barenfi A. 7089, disputante Anselmo Cantuariensi, neque Scriptis Petri Mediolanensis, Anselmique Havelbergensis, neque per iteratas Compositiones A. 1332 & 1361 tolli potuerit, quum omnes Romanorum molitiones, ex fraude magis quam integritate constarent: ex quo recruduerunt Græcorum fastidia sub Gregorio Cyprio, & Palaamitis a Symeone Xylocercino incensis, eaque ne Synodo quidem Florentina mitigata, etsi formula concordiam mentiens condita esset: quippe cui Marcus Ephesus & Orientalium Ecclesiarum Patriarchæ illico restiterunt.

Dissertatione II testimonia Patrum ad examen vocantur, quibus Monophysitæ ad suam stabiliendam hæresin abutebantur: Athanasii nempe, Julii & Felicis Romanorum Pontificum, Dionysii itidem Alexandrini & Arcopagitæ, Gregoriique Thaumaturgi, quæ in Apollinaristarum officinis esse confecta, & Patribus fraudulenter supposita, magno conatu Autor affirmat. Is quæ potissimum de Pseudo-Dionysio asseverat, quom a Petro Fullone vel Attico conscriptum esse putat, confidenter asserit, monens juxta, maximos Ecclesiæ Doctores ob neglectam artem Criticam speciosis titulis, qui hæreticorum libris præfixi erant, sapissime fuisse deceptos. In exemplum profert duas Athanasii Orationes, quarum prior de eo, quod unus sit Christus, altera de Incarnatione verbi ad Paulum Samosatenum inscribitur, quarum unamquamque Apollinaristis tribuendam, rationibus non contemnendis probat, quum hæresis eorum in Syria & Græcia validas admodum radices egisset.

§. 16.

§. 27.

Dissertatio III de Epistola, Chrysoctomi nomine ad Cæsariam insignita, & a Petro Martyre primum, deinde ab Emerico Bigotio, tandem a Joanne Harduino eo fine publicata, ut ea abutentium ora obstruerentur, tractat, ita tamen, ut & eandem Nestoriano cuidam homini adseribat: (hæc enim facillima via, Pa-

trum pro veritate suffragia enervandi) quod ne temere affirmet, his argumentis utitur, quod in Epistola eadem capita pertractentur, quæ in Dissertationibus Athanasio fraude Nestorianorum subditis agitantur, tum quod ante Damascenum nemo eandem citaverit. Quin imo etiam affirmat, eam post Chalcedonense Concilium scriptam, ideo quod ante illum conventum locutiones istæ ex duabus naturis & in duabus naturis non fuerint usu receptæ. Quæ an satis valida sint, ut istud pro veritate documentum e manibus legentium extorqueatur, vindices veritatis suo tempore disquirent. Monemus tamen eo ipso, quo hæc scribebamur, tempore nobis traditam esse eruditam Christiani Wilhelmi Vollandi, Adjuncti Viteb. & modo apud Uratislavienses Prof. P. Magdalenei, Collegæ nostri perindustrii, dissertationem ad diem 10 Nov. A. 1712 habitam, qua hanc ipsam Epistolam, ut germanam Chrysostomi filiam, magno argumentorum pondere adversus Harduinum vindicat, quæ & ipsa Lequienio satis esse factura non ambigimus, nisi novam eruditi Viri pro Chrysostomo Apologiam, aut accuratum hujus suæ dissertationis, tum a Vollando nondum visæ, examen expectare velit.

Dissertatio IV de Epistolis ob adjectam Trisagii Cantico clausulam, ad Petrum Fullonem scriptis, deque Expositione Fidei inter Opera Justini Martyris contenta agit. Quod ad Epistolas spectat, eas Baronius quasi Felicis III, Pontificis Rom. A. C. 483 attulit, Fronto Ducæus cum VII aliis aliorum Præfulum edidit, Henricus Valelius Dissert. singulari de Petro Antiocheno, & Caveus præterea in Hist. Lit. ut spurias rejecerunt, Pagio easdem ad Simplicium Felicis successorem referente: quem Lequienius refellit & Valetio Caveoque adstipulatur: ideo quod stylus sit inconcinnus, scribendique ratio Pontificibus parum decora, qui tales titulos hæreticis dare non consueverint: quod quidem argumentum parum est validum, quum Acta Conciliorum & innumeræ Epistolæ Præfulum juxta ac Imperatorum extant, quibus & Arianis & aliis pestilentissimis hæreticis, eo usque, quoad ab Ecclesia pulsi forent, solennes tituli impertiti fuere. Porro objectionem sibi ex Alexandri Monachi Cyprii testimonio factam, quo asserit Petrum Fullonem *διὰ γραμμάτων παραίνετι-*
κῶν

καὶν ad saniora sollicitatum esse, ita diluit, ut eas epistolas confictas esse, confidentissime pronunciet. Quod ad expositionem Fidei Justino M. tributam spectat, hanc a Nestorianis compositam putat: ideo quod Autor illius Christum non nisi per duas naturas describat: tum quod unionis modum velut arcanum aliquod definire recuset, nec nisi de Dei Verbi in humana natura in habitatione tanquam in templo loquatur, quod certissimum sit Nestoriani erroris specimen; quum Orthodoxi unionem *ἑσσιῶδην, Φυσικὴν, κατ' ὑπόστασιν, κατὰ σύλληψιν* statuunt, Pseudo-Justino unionem tantummodo *κατ' εὐδοκίαν ἔ κατὰ φύσιν* commemorante.

Dissertatio V de Oratione, de iis qui in Fide obdormierunt, & de Purgatorio secundum Orientalis Ecclesiae sensum tradit. Ea Oratio cum a plurimis, tum novissime etiam a Combesisio & Allatio tanquam spurius Damasceni factus habitus fuisset, protali etiam a Lequienio agnoscitur, ideo quod rem suam e libris Maccabeorum, praetereaque fabulis de erepto poenis infernalibus Trajano, Macarii quoque cranio probet. Ceterum, quando reliqua istius orationis capita examinat, e Marci Eugenici orationibus in Synodo Florentina habitis demonstrat, Orientales licet ignem purgatorium negent, non tamen disiteri, defunctis supplicationibus viventium solatium quoddam accedere posse, inque eo cum Romanis convenire: quod locum purgatorii statuunt, variae purgationis genera agnoscant, quae tamen ob Scripturae silentium non describunt: Sacrificia pro defunctis non damnant: id quod amplius ex Cyrilli Catechesi Mystagogica probare nititur, etsi jam pridem illa a Simlero & Combesisio Cyrillo fuerit abjudicata.

Dissertatio VI de Azymis, deque postremo Domini nostri Jesu Christi Paschate tractat, & operosius quidem, propter Graecorum criminationes, quibus Ecclesiam Occidentalem onerant: ostendit autem, Armenos primo omnium fermentatos panes a sacrificio Domini exclusisse, eumque ritum accepisse a S. Gregorio Illuminatore, a quo tamen Christianam edocti fuerant, neque hunc morem ideo a Patribus Trullanis Synodo quinquagesima Canonc XXXII improbatum esse, sed tantummodo

§. 30.

35. modo restrictum, ne cum Judæis familiaritatem habere crederentur. Hinc Leonis IX auctoritate confirmat, Azymorum usum in Ecclesia Romana a primis Christianismi incunabulis viguisse, quin ipsis etiam Alexandri I temporibus esse vetustiore, ut Græci errent statuendo, Azymorum usum Caroli Magni ætate antiquiorem non esse. Ideoque ne cum Jacobo quidem mirando standum, qui constantem Azymorum usum post Photii obitum introductum putavit, quippe qui Leonis IX & Rabani Mauri suffragiis refutetur. Hinc curiosa nonnulla de Hostiarum figura coronulæ speciem exhibente, deque quadratura illarum refert, Græcis adeo solenni, ut sacrilegium reputent, si panis aliter effigiatus offeratur. Ad finem Dissertationis monet, alia Damasceno opuscula de Azymis supposita esse.
- 38.
- 40.

Dissertatio VII Christianos Nazareos eorumque fidem & Ebionitas describit: ab initio monens Nassareos, veteres Judæos, a Nazareis Christi asseclis secernendos. Hinc de Ebionitis dubitat, an illa sodalitas doctorem Ebionem habuerit, eoque potius flectit, commune illud fuisse eorum, incertumque nomen, qui Christi doctrinam retentis juxta Judæorum ceremoniis sequerentur. Ab his Nazareos fuisse longe diversos, qui, secus ac Ebionitæ faciebant, divinitatem Christi æternitatemque reverebantur. Eosdem observasse legem non ex necessitate ad salutem, sed ex more, cui innutriti erant: quem cum eorum posterius arctius tenerent, moresque in necessitatem verterent, a Christianis pulsos, & ab Ecclesia proturbatos esse.

De Notis Lequienii ad Dialecticam & Hæresiologiam & reliquos Damasceni libros, cum id prolixius futurum sit, non dicemus, id tamen non dissimulamus, eruditas esse, lectuque dignas, ideo quod ex Patrum lectione & *αὐτοψία* sint haustæ, quorum erroribus non parcat, detectis juxta æqualium cespitationibus, quos tamen, quemadmodum & eos qui a Communione Romana alieni sunt, modestia laudabili exceperit.

Tomus II.

Secundus Operum Damasceni Tomus continet Epitomen Commentariorum Jo. Chrysostomi in Epistolas Pauli ex Codice regio 2331, quem ideo Damasceni foetum putat, tum quod ille ejusmodi, excerptis congerendis solennem operam dedit:

rit: tum quod idem opus in insula Pathmo cum inscripto Damasceni nomine fuerit inventum. Fatetur tamen Lequicinius, sententias Chrysostomi nomine allatas, mutatas aliquantulum reperiri, aliquando brevius citatas esse, sibi que videri Excerptorum stylium magis cum Theodoreti aut Cyrilli dictione convenire: nec reticet, Codicem antea citatum fuisse mutilum, mendosum sensuque impervium & obscurum, ut magnam proinde Lectorem accuratorem afferre debeat, ut spuria pro germanis arripere velit. Sequitur Codex Parallelorum Sacrorum a Billio hactenus tantum Latine editus, quem ipse duobus MSS. Vaticano & Rupefucaldiano adjunctus edidit, quos tamen inter Codices magna differentia, Rupefucaldiano Vaticanum magno numero superante: in qua diversitate Lequicinius Vaticanum elegit, etsi Joannes Zonaras pro altero stare videretur. Autor Opus illud in tres libros divisit, quorum 1) de Deo & Trinitate, 2) de rerum humanarum statu, 3) de virtute & vitio, quæ omnia ordine alphabetico tractantur, ut singula eo facilius inveniri queant. Ceterum e divinis literis & auctoritatibus Patrum componitur. In Rupefucaldiano Codice egregia fragmenta ex Titi & Antipatri Boltrensi Præsulum Commentariis extant, quorum postremus accurate admodum adversus Resurrectionis irrisores disputat, unde adversariis hujus doctrinæ nostro tempore vigentibus & Connoio etiam insolentiores ea de re opiniones fovendi opponi possit. Sermo de Transfiguratione Domini multas habet *ἀπολογίας*, quas inter Christum *νομοθέτην* appellat. Quæ de Ficu arefacta oratio inserta est, pulchra est, divinæque Suadæ maxime in Epilogo plenissima. In Oratione de Cruce ad Apathistas accessisse videtur, de Christo dicens: *ποσῶτα πάθων ἔμους ἀπαθείς*, nisi forte ipsum ita excusare velis, ut magis ad majestatem in tanta exinanitione intemeratam, quam ad corpus respexerit. Hac ratione Tomus II comparatus est, tertius, qui adhuc expectatur, spuria & suppositicia vel dubia saltem Damasceni Scripta exhibebit.

v. p. 765, 766.

p 814.

FOEDERA, CONVENTIONES, LITERÆ ET
cujuscunque generis Acta publica Anglicana, accurate
 THOMA RYMER Ser. Regine Historiogr.

Tomus X.

Londini, per A. J. Churchil, 1710, fol.

Alph. 9 $\frac{1}{2}$.

Complectitur hic Tomus annorum viginti & unius spatium a 1420 scilicet ad 1441, eventibus varium & attentione nostra imprimis dignum. Quasi enim consenuisset cum Henrico V fortuna, & in puerilem infirmitatem, imperium capeffente Henrico VI, recideret, misere tum exagitabat Anglos, a Gallia victa nunquam satis tutos, nedum de conciliata gaudentes. *Gallica* sibi negotia fere, quicquid commemoratione dignum est, vindicant: quæ adeo, quantum nobis quidem assequi licet, perlustrabimus. A. 1420 res *Britanniæ minoris*, quæ provincia nec Anglis satis dedita, nec Gallis satis fida, cum utraque parte pacem utcunque colebat, fervide agebantur. Scilicet Delphinus præposteris suorum consiliis adactus, Johannem Montfortium Britannicæ Ducem insidiis, quarum minister Oliverius Blesensis fuerat, interceptum in carcere detinebat, ejusque fratrem Arthurum, p. 2. incertum quo jure, pari modo in potestate habebat. Johannis dimittendi Delphinus per legatos spem ejus uxori fecerat, Oliverio interim, cui domesticæ cum Britanno erant inimicitia, frustra sperari dimissionem ejus, jactante. Qua de re querelas ad 8. Henricum Britones deferunt, simul vero & Arthuri liberationem ab eo petunt, qui imperium pro fratre administret. Consentiebat in id Henricus, pactis sibi certis conditionibus, quarum summa eo redibat, ut post biennium Londini captivum se rursus sistat Arthurus, nullo modo nec ipse pacem, quam vocabant *finalem*, turbet, nec a proceribus suis turbari permittat, Montfortensis autem Comitatus tantisper usurpandus concedatur Henrico, dum 45. in captivitatem redeat Arthurus. Deinde peculiari gratia motus Rex Angliæ Arthurum omnino liberum fore pollicebatur, modo quæ reliqua per pactum erat stipulatus, religiose observasset. Quæ deinceps vel cum hoc Arthuro, vel cum ejus fratre Johanne sint acta, non satis ex hoc opere percipere licet, nisi quod de pacis finalis

finalis acceptatione actum cum Bretonibus inveniamus. De Arthuro notandum, quod *Comes Richemondanus* appelletur, titulo hoc ad Montfortensem gentem devoluto, cum Alanus Richemondæ in Anglia fundator ex Ponthievrensibus fuerit. Potest præterea ex mandato, quo legati ad Henricum muniuntur, notitia quædam procerum apud Bretones eo tempore maxime illustrium hauriri, quorum princeps fuisse videtur Alanus, Vice-Comes Rothomagensis, Dominus Leonis, pro Duce captivo rerum summam curans. Et ista quidem, quoniam ad Ducem spectabant proprie, peculiari monito opus habere videbantur. Jam quid in universa Gallia sit actum, spectabimus.

Ibi per pacem Trecentem tantum aberat, ut omnia essent pacata, ut potius Delphini auspiciis belli reliquæ hinc inde foverentur. Adjunxerat se illi nuper Barrensis Dux, affinitate cum Ludovico Siciliae Rege contracta, cujus familia tota Delphino erat dedita. Hinc in Aquitania castella quædam partim a Duce occupata, partim Catalauniæ Episcopo, Delphini pariter propugnatori, subjecta, per Anglos erant capienda, qui & Barrensem, irrito licet conatu, ad prælium provocabant. Dein Melodunum captum post quinque mensium obsidionem, & Exoniæ Comiti commissum. D. 10 Decembris 1420 pax finalis a tribus regni Gallici statibus approbata, jurejurando firmata & in legem publicam sancita, iis qui contra hincere auderent pro rebellibus declaratis. In eodem statu concilio sententia contra percussores Ducis Burgundiæ lata, illiq; rei poenarum omnium, quæ læsæ Majestatis crimen sequuntur, facti. Sub initium anni 1421 familia Dominorum *de le Breto*, Aquitanorum, sed dudum Angliæ Regibus infestorum, in gratiam Henrici rediit. Instrumentum vero pacti eapropter innotuit, hoc notatu dignum habet, quod indicem cognatorum istius gentis texat, & magnam partem fundorum ad eam pertinentium recenset. Hoc anno Dux Clarentiæ Henrici frater in conflictu quodam occisus, quapropter Henricus, qui paulo ante trajecerat in Angliam, redire cito cogebatur. Hic duorum ferme mensium spatium apud suos ob Parlamentum convocatum agebat, quo intervallo mense Maio pax Trecentis ab Angliæ statibus fuit probata, & cum mense Ju-

P. 3

30.

33.

41.

95.

110.

- p. 129. nio Rex solveret ex Anglia, Dux Bedfordiæ custos regni constitutus est. Licet vero hoc temporis spatio varia negotia in castris ad Rothomagum fuerint expedita, prout ex subscriptionibus litterarum patet, quarum etiam aliquæ formulam *per ipsum Regem* habent: credendum tamen, illa vel a Comite Sarisberienfi Normanniæ custode fuisse transacta solum, vel a Rege, antequam abiret e Gallia, composita, ipso autem absente perducta demum ad finem fuisse. Die 10 Maji 1422 Meldense castrum Regi deditum, 212. cujus deditiois articuli Anglica lingua concepti loco ad marginem allegato ab Autore referuntur. Ast in expeditione hujus 253. anni ultimo Augusti die Henricus V in Nemore Vicennarum (Bois de Vincennes) moriebatur sacro igne, prout Historici rem referunt, quibus contradicit Rymerus noster in Praefatione Tomi hujus, diem mortis *S. Fiaces* appellatum & inde ortum errorem asserens. Filius & hæres regis infans adhuc erat nec annum vitæ suæ compleverat, cum regiam dignitatem consequeretur, inane nam satis, quoad Galliam certe, futuram, nisi a Bedfordio & Gloucestriensi fuisset sulta, qui omnem eo conferebant operam, ut 269. Galliam Regi suo prorsus pacatam redderent. Eo tempore, cum de concilio convocando cogitaretur, quod aliquanto post Basileæ conveniebat, decretum in Anglia fuit pro Regis sui legatis eum petere locum, quem Galli alias solent obtinere. Bedfordius imprimis, qui Gallicas res pro Rege administrabat, ad res ejus in 280. hoc regno firmandas arctius sibi adungebat Burgundiæ Britannique Duces. Ipse enim Annam Philippi Boni sororem in matrimonium ducebat, & Arthuro Britanno (de quo supra, quemque post Henrici V mortem, quasi soluta fide liberum mansisse, aliunde discimus) alterius sororis Margaretæ connubium conciliabat, qua occasione foedus inter Bedfordium, Burgundum & Britannum Ambiani factum, cujus formula, quo firmitus illud esset, a prætore Ambianensi subscriptione & sigillo præfecturæ munita. In ista formula Arthurus non amplius Richemondius cognominatur, sed Turonensis Dux & Comes Montfortius. Neque tamen stabilis hæc fuit amicitia, paulo post enim orto inter Arthurum & Bedfordium jurgio, alienatos ab Anglis Bretonum animos occupabat Carolus, jam post mortem patris e Delphino
Rex

Rex factus. Quapropter A. 1426 ineunte bellum adversus Bre- p. 349.
 tones in Anglia proclamatum, & ii sine dubio hostes fuere, a qui- 372.
 bus transitum in patriam suam A. 1427 adeo metuebant Angli, ut
 ad litora custodienda publica autoritate cives evocarentur. Hinc
 non satis constaret, quare in hunc annum sit relatum documen- 378.
 tum *super finali pace, de juramentis factis per Ducem Britannie &*
filios ac Prelatos & Barones patrie sue, quippe quod putredine
 maximam partem absumtum nec annum refert, nec diem, nisi
 notum alias esset ex Historicis, Ducem Britanniae prosperis An-
 glorum successibus in angustias reductum, pacem ab iis redemif- 385.
 se. Eo pertinent & alia Regis litera, quibus Britannum prorsus
 sibi conciliatum & hominem suum factum testatur. Ita res ex
 voto cedebant Anglis, usque dum A. 1428 ad finem vergente Au-
 reliam obsiderent, qua expeditione non modo Sarisberien-
 ensis Comes, strenuus belli Dux, periit, sed & profligatis per
 Aurelianensem puellam obsessores, tantum accedebat Gallis
 animi, quantum Anglis in stuporem fere conjectis decedebat. Ea
 de re legi Bedfordii verba merentur, qui puellam ceu sagam 408.
 increpat, Aurelianensem autem expeditionem se inconsulto, vel
 saltem non suadente, susceptam declarat. Propterea Bedfordius 413, 432.
 Regi transitum in Galliam suadet, qui denique post multas con-
 sultationes (rem enim dubiam pecuniae defectus faciebat, An-
 gliae reditui ordinariis ad bellum prosequendum non sufficien-
 tibus) decernebatur. Tantum autem famae suae prodigium puel- 459, 472.
 la fecerat, ut multi milites, qui ad iter Gallicum nomina dede-
 rant, jam moras necerent, & graviter essent coercendi. A. 1432 500.
 de pace vel induciis saltem cum Carolo cogitatum, & Episcopus 525.
 Rossensis ea de causa in Galliam missus. Sequenti anno 1433 537, 599.
 caritas annonae Galliam adeo premebat, ut ex Anglia frumen-
 tum eo deducendum fuerit. Eiusdem anni dies 15 Octobris ad 561.
 colloquium de pace Caleti habendum praestituta. Utut vero
 inanis fuerit haec actio, pacis tamen cogitatio non abjecta, quin 612.
 potius Atrebatinorum de ea colloquium propositum, instanti-
 bus potissimum Imperatore & Pontifice. Ibi notandum inter
Ambassiatores, Oratores, Procuratores, Deputatos & Nuncios
 ab Angliae Rege primo loco nominari Philippum Burgun-
 dum,

- dum, quamvis constet, cum jam tum ferme in gratiam cum Carolo Valesio rediisse, quod testimonium esse potest integerrimæ in hoc Principe indolis, qua Boni cognomen meruit. Ast Anglis arcum nimis intendentibus, rumpebantur tractatus, eo majori cum damno ipsorum, quod Burgundus arrogantiam hanc non ferens ad Gallos se omnino converteret. Bulla de hoc negotio Papæ Eugenii extat, qui interrogatus profitetur, se nec Burgundum nec alios Galliarum magnates a jurejurando Anglis olim præstito absoluisse. Absolutionem autem istam a Gallis oratoribus, pace cum eo composita, factam, aliunde discimus. A. 1436 ad pacem rursus animum adjiciebant Angli, simul cum matrimonio inter Regem suum & Caroli Valesii filiam concludendam. Obsidebat cum Burgundus, bello finem facturum, Caletum, Flandrensibus imprimis in expeditionis societatem ascitis, quapropter adversus eum Dux Glocestriæ mittebatur, in rei conficiendæ premium Comitatu Flandriæ proposito. A. 1437 Richardo Warwici Comiti locus Regis in Gallia demandatus. A. 1438 Guinam Burgundus oppugnat. Cujus liberandæ causa Huntingdonius Comes in Galliam cum classe transit. A. 1439 inter Caletum & Gravelingam Henricus Cardinalis Angliæ & Burgundiæ Ducissa conveniebant, præsentibus etiam quibusdam Caroli Valesii legatis, cum quibus de pace in Marchia Caleti tentanda conventum. Quomodo se in isto colloquio gerere Angli, quid postulare debeant, quid concedere, prolixè satis in charta consignatum legi potest. Rei summa eo redit, ut divisionem Regni proponerent primo quidem omnes ultra Ligerim provincias Carolo offerrent, pleno jure tenendas, præter Aquitaniam & Comit. Pictavientem, vel saltem omnes provincias ad Anglos jure peculiari, & non ex Francia, quod quærebant, Dominio pertinentes, cum Caletum & Marchiis circumfritis, Anglis fervarent de titulo nil concederent, sed Scalias plures in Gallia Reges eodem titulo regnatiæ monstrarent, de matrimonio autem conveniri non posse dicerent, priusquam pax sit stabilita. Quod si proposita hæc Valesianis omnino displicerent, de induciis saltem ab Aurelianensi vel Ducissa Burgundiæ mentionem injici Rex cupiebat. Quo vero conditiones jam dictæ majorem vim sortirentur, Cardinali Angliæ mandatum erat, ut oratione

ne pathetica belli tam diuturni damna, quæ non in utrumque regnum solum, sed & in universum orbem Christianum & religionem adeo ipsam redundarint, & officia Principum, quibus regna non ad exsatiandos animi affectus, sed ad commoda populorum promovenda, sint commissa, exaggeraret. Eo anno cum nil esset p. 767. confectum, resumebatur in sequenti 1440 negotium, variè tamen elusum, ut conveniri quidem tum non potuerit. Et hæc quidem quantum ad universam Galliam hæctenus. Inter captivos proceres, quos ex ultimo prælio ad Azincurtum servabant Angli, præcipui erant facile Borbonius & Aurelianensis. Inter Borbonium & Henricum V jam A. 1421 convenerat, cum, jurata pacis finalis observatione, obsidibus redditis, & sex præcipuis regionis suæ oppidis, nec non Claromontano Comitatu, pignoris loco traditis, esse dimittendum. A. 1429 naves jam erant destinatae, quæ eum Caletum ducerent. Prioris vero tractatus eo tempore nullam rationem habitam fuisse, ex eo patet, quod consilium regium decreverit ad expediendam Borbonii liberationem properare, ipsius viribus per diuturnas infirmitates ita fractis, ut non diu superfluiturus crederetur. Eapropter oppidorum traditio remissa fuit, quam præstare ob turbulenta Galliarum res non poterat, & pro ea pecuniæ summa constituta. Verum constat, utramque conventionem successu caruisse, quippe A. 1435 Borbonius in carcere moriebatur. Aurelianensis, ut ex tardiosa inter Anglos mansione evaderet, A. 1433 pollicebatur, se colloquium de pace Caleti habendum promoturum, homagium Henrico, sive concludatur pax, sive minus, præstiturum, & eo tum subditos suos tum amicos inducturum pignoris loco Aureliam & Blesam Anglis traditurum, & in eorum potestatem Rupellam, S. Michaelis montem Lemovicum, Santones, Biturgem, Chinonem, Pictavium &c. redacturum. Sed cum in ejus viribus non fuisset, istas condiciones implere, A. 1438 itidem de pecuniaria redemptione conventum. Ea de re Glocestriensis Dux quæsitus sententiam, omni modo dimittendum Aurelianensem dissuadet, prudentiam ejus & auctoritatem in Gallia urgens, qua turbulenta ejus res sit correcturus & similitates inter Carolum Valesium ejusque filium Ludovicum compositurus. Id vero in eo monumen-

p. 767.

85.

413.

434.

438.

478.

556.

707.

764.

- to mirum videtur, quod Carolum Valeſium itidem, ut patrem, mentis impotem, & Ludovicum Delphinum eodem morbo dicat laborare. Denique cum inſtaret Aurelianenſis, Henrici autem pater teſtamento cavillet, *liberationem ejus, quandocunque fieret, fore & fieri debere medium pacificationis Francia & Anglia regnorum*, ita res tranſigebatur, ut numerata certa pecunie ſumma liber in annum diſcederet, eo vero ſpatio pacem conciliare ſtuderet, quod ſi efficeret, ipſi pecunia reſtitueretur, ſi minus, in Angliam rediret; quam tranſactionem ipſe Carolus Valeſius literis ſuis probavit. Ita dimiſſus Dux A. 1440 Gravelingæ in templo ſe omnia probe obſervaturum conceptis verbis juravit. Comitem *Fuxienſem* a Delphino Occitanie Proregem conſtitutum, ſed et, Occitanis de eo querentibus, vi armata pulſum, alibi
- p. 782. 47, 70, 176. legimus. Inde procul dubio factum, ut partes Anglorum am-
209, 230, 271. plecteretur, & ab Henrico adminiſtranda partim, partim ad obe-
dientiam reducenda Occitanie munus obtineret. De Gaſto-
ne Fuxio Comite Longavillano, cujus paſſim inter negotia ſra-
tris ſui fit mentio, notandum, cum *Bogii Capitalium* fuiſſe (le Ca-
pital de Buch) quæ dignitas apud Gallos eo tempore conſebatur
inter præcipuas, ut Ducangius docet, ipſe tamen, cum familias
iſto Capitalatu inſignes recenſeat, Fuxienſem non habet. Inter
diplomata Galliam concernentia illud non prætereundum, quo
regimen & juridiſtio, quæ ad Capitaneos pertinere debeant, de-
finiuntur, & aliud, quo Regaliæ jus in Eccleſia Rothomagenſi
ab Henrico V exercendum declaratur.
14. Quantum ad negotia *Germanica*, Sigismundum Imperato-
rem, poſtquam Bohemie regnum erat adeptus, fœdera cum
Anglo jam dudum facta denuo, tanquam *Regem Bohemie & Ec-
lectorem S. Imperii* confirmariſſe invenimus. Idem eodem tem-
pore pacem Trecentem probat, & ea comprehendere poſtulat, pa-
riter ut Ludovicus Palatinus, cujus literæ hæc de re ſcriptæ tan-
quam *forma* proponuntur, *juxta quam alligati & conſiderati*
15. *petierint in præſata pace comprehendere*. Cum Imperatore quo-
que de *Ducatus Lucemburgenſis* redemptione, qui *Morgagni*,
143, 144. ut eſt in ipſo diplomate, ſeu pignoris loco tenebatur ab
Anglis, tum & porro de *Delphinatus Viennenſis* pariter ac ter-
rarum & Dominiorum *de Landok* (Languedocia forſitan in-
nuitur)

nitur) donatione Henrico V praestanda actum. A. 1421 Lega-p. 161, 168.
 ti ad Imperatorem, Archiepiscopos, Trevirensē, Coloniensem
 & Moguntinum, Ludovicum Palatinum & Henricum Bavarum 208.
 nisi, qui auxilia peterent, qua tamen Imperator ob Bohemicas
 turbas religionis causa motas mittere haud poterat. A. 1439 ad 744, 745.
 finem vergente Henricus VI cum Episcopo Monasteriensi &
 Gerardo Cliveni foedus faciebat, quo illi, se Regis vasallos ho-
 magiales fore pro annuo stipendio, & centum homines armatos
 regis sumptibus alendos in ejus subsidium missuros, obstringe-
 bantur, quos sequebatur etiam A. 1440 Colonienſis, trecentos 834.
 promittens.
 De *Isidoro* nihil magnopere referri meretur, nisi quod Ge- 117.
 nuenſes cum Henrico amicitiam contraxerint, qua potissimum
 ad commerciorum securitatem, neutiquam vero ad bellorum
 societatem spectabat. Cum *Pontifice* tractatum A. 1429 de cru- 419 147.
 ciata adversus Bohemos expeditione, quam Anglis etiam de-
 nunciari volebat, & concessus quidem certus ad eam militum
 numerus, ita tamen, ut in denunciatione expressa consensus Re- 472.
 gii fieret mentio. Erat tum penes Regem Henricus V Vintoni-
 ensis Episcopus, Cardinalis de Anglia vulgo nuncupatus. Eum
 cum Pontifex a Rege abstrahere velle diceretur, Rex publice suis
 omnibus interdixit, ne quis Cardinalem abire volentem comite-
 tur vel sequatur.
 Mittimus, quae cum *Castellanis* de Treugis, cum *Lusitanis*
 de firmanda amicitia, cum *Flandrensibus* de mercatorum secu-
 ritate sunt acta, cum non videantur magni momenti, & ad *Scot-*
ziam potius progredimur. Detinebatur adhuc Jacobus Scoto-
 rum Rex in Anglia captivus, de quo liberando A. 1421 multum 123.
 laborabat Archibaldus Douglassius ex proceribus Scotia, & cum
 Anglus in Jacobi libertatem consensisset, hic vicissim Douglassio 217.
 permittebat, ut ad serviendum Regi se obstringeret. Neque ta- 302.
 men res confecta ante annum 1423, quo convenit inter partes, ut
 quadraginta millia litrarum pro redemptione solveret Jacobus,
 obsides ex suis daret, & matrimonium *cum aliqua Domina regni*
Angliae contraheret. Elegit sibi Jacobus in uxorem Johannam 322.
 Sommerſetensem, cujus intuitu ipsi decem mille marcas remi-
 sit

- p. 327. sit Henricus. Obsidibus dein traditis, Treugæ septem annorum,
 378. quorum spatio de pace tractaretur, factæ, & anno 1430 in quin-
 482. que annos denuo protractæ. Anno dein 1438 cum Jacobus I ab
 688. Atholiæ Comite esset occisus, filius ejus novas cum Anglis Treu-
 gas novem annorum pepigit.

Quantum ad *Anglorum* denique res domesticas, cum illi post mortem Henrici V ob infantiam successoris de regni protectore essent solliciti, Dux Bedfordiæ *Protector & defensor Regni Angliæ & Ecclesiæ Anglicanæ ac Consiliarius Regis* principali est constitutus per Parlamenti decretum, ita tamen, ut eo absente Glocestriensis ejus munere fungeretur, ad quod onus commodius ferendum unicuique annua octo millium marcarum summa fuit assignata. Comes Warwici & Albemariæ Regis educationi præfectus, *ad eum erudiendum, erudiri & instrui faciendum in & de bonis moribus, literatura idiomate vario, nutritura & facetia ac aliis scitu dignis*, ut verba diplomatis habent. A. 1429 cum Rex esset coronatus, decretum, ut nomina Protectoris & Defensoris cessarent, Consilarii vero principalis titulus Bedfordiensi & Glocestriensi solvus maneret. Observamus præterea, A. 1440 de commoda ratione sal conficiendi in Anglia cogitatum, & propterea homines in ea re expertos ex Hollandia & Seelandia accersitos fuisse. Neque prætereundus index reddituum Regni Anglici, quales A. 1421 fuerunt, jussu regio confectus. A. 1427 Duci Bedfordiæ omnes auri & argenti mineræ per Angliam in decem annos concessæ, sic ut *Ecclesiæ decimam partem auri & argenti sicut crescant, Regi quintam decimam partem puri auri & Domino soli sive terræ, ubi hujusmodi aurum & argentum fodiebantur, vicesimam partem, sicut crescant, relinquere teneretur.*

MONUMENTA PADERBORNENSIA EX
Historia Romana, Francica, Saxonica eruta, & novis inscriptionibus, figuris, tabulis Geographicis & notis illustrata. Accedunt CAROLI M. de partibus Saxonie, ex antiquissimo MS. Palatino Bibliothecæ Vaticanæ, & Panegyricus Paderbornensis, nec non MANES FERDINANDEI. Editio tertia prioribus auctior & emendatior. Fran-

Francofurti, & Lipsiæ, apud Christoph. Riegel, 1713. 4.
Alph. 2 plag. 23 figg. tabb. 36.

Verissime ὁ πρῶτος *Hermannus Conringius* in Epistola quadam ad Illustrissimum Principem, Ferdinandum Furtenbergium, conditorem Monumentorum, quæ jam denuo produnt, Paderbornensium: *Tractum illum Rhenum inter & Visurgim terrarum*, quarum nobilem partem constituit Archiepiscopatus Paderbornensis, a *Julii Cæsaris usque ævo aliquot Seculis Romane Germanæque virtutis palastram extitisse.* (*Synonymate Epistol. 1 p. 13.*) Namque ut solam Paderbornensem Diocesim attingamus, in illa reperimus Castellum Alifonis a Druso excitatum; hic castra Drusi, Germanici & Tiberii Cæsarum; hic tribunal Vari Consulis; hic Luppie & Audite flumina, toties alterno Romanorum Germanorumque sanguine intumefacta; hic saltus Teutoburgiensis Variana clade, cæcis legionibus & amillis aquilis nobilitata; hic ara Drusi & cætorum militum tumuli, circumque decurliones Equitum; hic Arminii castrum, tropæa victoriæ & triumphantis Bellatoris Campus Martius in eodem Teutonicorum Montium tractu, ubi Widikin lus, alter horum Germanorum heros, castrum suum habuit, & hodiernum Monumentum suum possidet. Intra fines porro complexumque hujus ditionis celebre Eresburgum castrum, in eoque idolum Martis, (quod Irmenfulam dixerunt) ægenticæ superstitionis sanum a Carolo M. eversum. Hic Brunsberga, Driburgum, ipsium verum Iburgum, Desenbergam, Schidroburgum arces & monumenta Saxonum in editis montium jugis tanto Francorum sanguine expugnata. Hic Thietmullam & Sindfeldius campus, duo loca tropæis Caroli præclara; ut plura alia omittamus a *Bernardo Rottendorffio* in docta & eleganti ad Lectorem præfatione observata. Hæc igitur suspicienda veneranda Antiquitatis rudera permoverunt Eminentissimum Præsulem tunc Paderbornensem, postea & Monasteriensem, *Ferdinandum*, ex illustri prosapia Baronum Furtenbergiorum, qui inde ab aliquot Seculis in Diocesi Paderbornensi & vicinis terris summis dignitatibus in Ecclesia & Aulis Principum admoti fuerunt,

runt, interque quos *Theodorus* ab A. 1585 usque ad A. 1618 per triginta tres & amplius annos Ecclesie Paderbornensis sumptuosus Antistes Academiam Paderbornensem ab ipsius nomine *Theodorianam* dictam instituit, ut pro ea, qua valebat, in historia patria scientia omnia illa studiose ex veterum Romanorum, Francorum & Germanorum Scriptorum & Diplomatum reliquiis colligeret, singulorum Locorum sive Dioeceseos antiquitates nitidissimis ætatem auream Latine Poëtices (quo in genere, ut ejus Carminum libelli ostendunt, fere excelluit) spirantibus elegis compendiose exhiberet, eosdemque singulati eruditione refertissimis notis illustraret. Fundamenta illius Operis jam tum jecerat, quando in aula *Alexandri VII* Pontificis, in ejus, sub nomine *Pabli Chigi* Legatum Apostolicum agentis, familiaritatem Coloniae quondam venerat, Cubicularium intimum agebat: magna industria perquirendo Codices Bibliothecæ Vaticanæ, monstrante Luca Holtenio, quorum imprimis familiariter versabatur, quæque in usum suum futura essent, diligenter annotando. Postea vero A. 1661 in Episcopum & Principem Paderbornensem electus, ea quæ congregasset meditatusque erat, in ordinem redigens, A. 1670 primum in adspæctum literati Orbis sub titulo *Monumentorum Paderbornensium* produxit. Rara in Principe & Episcopo eruditio, & argumenti dignitas, tam brevi exempla libri distinxerat, ut repetita editione opus videretur, quam auctam in multis & correctam ab Eminentissimo Auctore figuris insuper & tabulis Geographicis nitidissimo æri impressis ornatam curandam sibi sumisit, & biennio post, anno nimirum 1672, 4 Amstelodami publicavit *Daniel Elzevirius*. Sed & hac disparente atque e manibus hominum fere dilapsa, utilem operam & Reipublicæ literariæ acceptam facturum se credidit doctissimus *Rinckius*, Professor Juris Altdorsenus de elegantioribus literis optime merens, si tertiam nobis daret, qua in re successus cum neutiquam fefellit. Præterquam enim quod hæc postrema prioribus chartæ & figurarum nitore vix cedat, omniaque quæ in Elzeviriana, si unicam ipsius Elzevirii ad Ordines Dioeceseos Paderbornensis Epistolam Dedicatoriam excipias, fideliter referat, continuat etiam

etiam Genealogiam Furstenbergianam ad nostra usque tempora, p. 68. seq. & *Manes Ferdinandoos* sive *Lellus* & *Lacrumas Parentales*, quas in funere Ferdinandi A. 1683 celebrato *Pallas Theodoriana Collegii Societatis Jesu Paderborne* quinque elegantibus Elegiis affudit, adjicit. In fine quoque annectuntur duo Epitaphia, *Ferdinandi* alterum, alterum *Fratris illius Johannis Adolphi Furstenbergii*, Præpositi Paderbornensis, A. 1704 d. 15 April. extincti, quorum prius in templo Patrum de observantia Paderborne positum, cum ad rem præsentem faciat, hic opponendum censuimus:

D. O. M. S.

FERDINANDUS EPISCOPUS

Paderborn. & Monast.

Burggravius

Stromberg, S. R. I. Princeps, Comes Pymont D. in Borkelo liber Baro de Furstenberg, natus anno salutis M DCXXVI, die XXI Octobr. magnæ nobilitatis maximum decus ac fulcrum, Principum hoc sæculo eruditissimus, Eruditorum Princeps ac Mecenas liberalissimus, hujus & aliorum coenobiorum, sacerdotiorum, elemosynarum ingentium fundator munificentissimus, argentorum, ad aras apparatusum & suppellectilium profusissimus largitor. Summorum Pontificum, Regum, Principum conciliata benevolentia, pace Diocæsibus parta, & conservata Monasteriis etiam recuperato VVildeshusio & XXIII millium argentea pro abaco suppellectile donato, capitulo Paderbornensi XXV millibus, Monasteriensi XXXIII millibus imperialium legatis, Cleri ac patriæ Pater, expensis in Apollolicas per Septentrionem & extremam Asiam missiones plusquam centum imperialium millibus, pietatis & Catholica fidei propagator Apollolicus: Tandem cruciatibus calculi fractis jam viribus sero nimis exsæcti, fortiter & suaviter (ut omnia fecerat) toleratis, animam Deo reddidit, ac corpus huic sarcophago, nomen immortali memoriæ, tradidit, anno vitæ suæ quinquagesimo sexto, Episcopatus Paderbornensis vigesimo tertio, Monasteriensi quinto, partæ salutis MDCLXXXIII, sexto Calendas Julii.

JO. GEORGII LEUCKFELD, PASTORIS
primarii Groeningensis & Societatis Regiæ Borussicæ So-
cii, Antiquitates Bursfeldenses, Kingelheimen-
ses & Northeimenses.

Lipsiæ & Guelpherbyti, apud Gottfr. Freytag, 1713, 4.

Alph. 1 plag. 13.

Pergit Rev. Autor, historicos labores vernacula continuando, jamque aliquot monasteriorum descriptiones aggreditur. Primum in iis locum obtinet *Bursfeldense*, e familia S. Benedicti, quod in Calenbergensi territorio haud procul a Göttinga situm est, & fundatorem agnoscit Henricum Comitem Northeimensem cum conjugè Gertrude circa A. C. 1073. Abbates ejus de hinc serie recensentur c. 1. Illud vero, quo præcipue inclaudit hoc cenobium, est *Unio*, sive *Congregatio*, quæ inde *Bursfeldense* nomen est sortita. Quum enim sequioribus seculis admodum contaminati essent monachorum mores, nec, quamvis varia inde procederentur Synodorum & Conciliorum decreta, mutari in melius possent, factum est, ut hoc monasterium, quod Abbatum incuria plane collapsum ad incitas prope reductum erat, Abbatem medio seculo XV nancisceretur Jo. a Minden. Ille vir erat probus, & moribus innocentiam miram præ se ferentibus, quare non ita longo post tempore monasterii faciem longe splendidiorè reddidit. Quo dam enim ex Trevirensi monasterio ad suum transferebat monachos probitate vitæ conspicuos, qui disciplinæ claustralis tam erant studiosi, ut una cum aliis, qui sese ipsis adjungebant, omnium in se ora oculosque converterent. Sed brevi post moritur laudatus Abbas, in eo tamen felix, quod similem nactus est successorem Jo. ab Hagen seu de Indagine. Ille, in quo ipsi decessor præiverat, sequebatur, quo facto a vicinis Principibus sapilline rogatus est, ut ex conventu suo quosdam ipsis monachos suppeditaret. Hi integram Benedictinorum cohortem novis vel mutatis statutis in ordinem redegerunt, multaque, quæ institutum hoc sequebantur, monasteria sibi adlociarunt. Indeque orta notissima inter Benedictinos *Sicilia Bursfeldensium*, quæ perinde atque Cassi-

nen-

nenfis & Cluniacensis inclaruit, & hodiernum inter Pontificios est celebratissima. Vid. c. 2. Multa autem Benedictinorum monasteria utriusque sexus societatem cum *Bursfeldensibus* iniere, quorum recensio c. 3 & 4 occurrit, ut & c. 5 privilegiorum ejus unionis, quæ a variis Pontificibus & Legatis obtinuerunt, de quibus jam non est prolixus dicendi locus.

Sequitur *Ringelheimensis* monasterii notitia, quod erat ordinis Benedictini, congregationis Bursfeldensis, in ditione Hildesienfi situm. Ringelheimium quidem peculiare antea habebat Comitibus, ex quibus unus, nomine Dietericus, circa A. 920, monasterium hoc virginibus inhabitandum concessit. Neglecta vero ab eis re-
gle vivendi disciplina, bonisque monasterii dilapidatis, Bernardus Hildesienfis Episcopus A. 1151 Conventuales Benedictinos in eorum locum substituit. His narratis Autor noster Abbatum nomina enumerat, & huic narrationi finem imponit.

Monasterium S. Blasii *Norheimense*, quod tertio loco occurrit, nomen habet a *Norheimio*, Calenbergensis districtus urbe medioeri, quæ olim Comites suos habuerat, de quibus multa hic occurrunt. Ex his Otto A. 1051 monasterium hoc Benedictinorum extruxit, idque sanctorum reliquiis pariter, & libris in monachorum usum comparatis, locupletavit. Abbatum recensum, hic quoque brevitate causa sicco pede præterimus.

JO. GEORGII LEUCKFELD ANTIQVITATES *Katzenburgenses, Kaltenbornenses, & Wienkufine.*

Lipsiæ & Gvelferbyti, apud Gottfr. Freytag, 1713, 4.
Plag. 16 L. 4.

K *Aelenburgum*, in Grubenhagenensi Principatu situm, cognominis quondam habuit Comites. c. 1. Horum ultimus Dietericus junior, quum ex sterili conjugè nullos susciperet liberos, circa A. 1124 monasterium hoc fundavit, monachos eodem ex Augustini familia introducens, quibus & postea Canonice Regulares accesserunt. c. 2. Hujus inaugurationem solennem celebrarunt Richardus & Adalbertus, Archi Episcopi Moguntini, in quorum Diocesi illud erat situm. c. 3. Multa pri-

vilegia, c. 4, & indulgentia, c. 5, ipsi quondam concessæ, variaque a monachis istis cum aliis fraternitates sunt initæ. c. 6. Advocatiam istius monasterii semper habuit nobilis Plessiorum familia, c. 7, ut nimirum tum monasterium tum bona ejus, de quibus c. 8, 9, 10, contra ingruentium hostium vim tuerentur. Præpositorum, Priorissarum, & Concionatorum Evangelicorum Catalogus tandem c. 11, 12, 13 adjungitur.

Kaltenbornerse monasterium ad fines Thuringiæ situm est, non procul Sangerhusa, Mansfeldia & Islebia, a Cunigunda fundatum, quæ filia fuit Ludovici II Thuringiæ Comitis, vulgo a saltu *Defultoris* dicti, uxor vero Wichmanni Comitis Saxonie circa initium Sec. XII. Confederunt vero in illo monasterio ordinis S. Augustini Regulares. Plura, quæ de eo afferat, Rev. Autor non habet, præter quædam diplomata. Nos vero monemus, adesse in Bibliotheca nostra Paulina quædam diplomata, ex quibus hujus monasterii historia aliquantum possit illustrari.

Wienbushnum monasterium in Luneburgensi Ducatu sequitur, cum *Winerbushno*, quod prope Quedlinburgum est, non confundendum. Fundatum est circa A. 1233 ab Agnesa, Henrici Junioris, Saxonie Ducis & ad Rhenum Palatini, qui Henrici Leonis filius fuit, conjugæ. Virgines in illo erant e Cisterciensium ordine, sub Halberstadeni Diocesi. Abbatissarum autem & Præpositorum nomina apud ipsum Cl. Autorem legi poterunt.

CORNELII ADAMI, V. D. M. DAMONENSIS & Scholæ Rectoris, Exercitationes Exegeticæ. Accedunt Scholia ad X loca Act. Apost. diversi argumenti.

Groningæ, ex officina Joh. a Velsen, 1712, 4.

Alph. 4 plag. 4.

Liberat fidem Rev. Autor, quam in Præfatione *Observationum Theologico-Philologicarum*, quas A. 1711 M. Majo p. 196 recensimus, publice dederat, & novum hoc *Exercitationum Exegeticarum* Volumen emittit, in quo permulta N. T. loca erudite illustravit, ut tamen longius quandoque excurreret, materia sub manu crescente. Exercit. I ad Act. VII v. 17-21 agit de multiplicatione & oppressione Israelitarum in Ægypto, Moisisque nati-

nativitate, & educatione, notatque, ἐπαγγελίαν apud Atticos p. 5.
 vocabulum forense, & ἐπαγγέλλειν apud Græcos esse aliquid
 proclamare, indicare, eodemque sensu in N. Test. etiam sumi
 posse, imprimis 1 Tim. VI, 21. Ἐπαγγελίαν autem in N. T.
 persæpe *promissionem* factam, & ipsam *rem* promissam signifi-
 care. Locutionem illam ὡς ἄμμος τῆς θαλάσσης non pro
 locutione & adagio solorum Ebræorum habet, sed & Græcos
 atque Latinos, ac Poetas maxime, eandem adhibuisse, contra 9, 10, 11.
 Vorstium observat. Rationem, cur Deus Ægyptiis plagas im-
 missurus ab aquarum mutatione in sanguinem iudicia sua exor-
 sus sit, e *Philone* repetit, quoniam videlicet eas honorarunt 24, 25.
 Ægyptii præ ceteris tanquam rerum omnium principium. Perga-
 mum, ubi thronus Satanæ fuisse dicitur Apoc. II, 3. prophetice 55.
 Alexandriam notare, contra novissimum Apocalypseos Com-
 mentatorem negat, ostenditque ex *Pausania*, cultum Æsculapii
 idololatricum singulari modo apud Pergamienos invaluisse, ac
 ita quidem, ut illuc, *Philostrato* teste, cuncta Asia ad Æsculapii 58.
 templum confluerit. Ægyptum aditu difficilem, Niloque
 munitam, caute administrasse Romanos notat, quia sciebant, in- 69.
 digenas rebus novis studere. Exercit. II ad Act. VII, 22 asfert
 nonnulla de sapientia Ægyptiorum apud veteres decantata, exi- 95.
 stimens, respici ad eam Es. XIX, 11, 12, & sapientiam Salomonis
 1 Reg IV, 30 præferri sapientiæ Ægyptiorum, quia Græcorum
 sapientia nondum nata erat. Ex *Æschyli* Scholiaste notat, Geo- 122.
 metriam in Ægypto diligenter excultam fuisse ideo, quia fre-
 quenti Nili inundatione, & inductione limi agrorum fines mu-
 tati, & ad dirimendas incolarum lites sapius metiendi fuerunt.
 Verbis Jerem. LI, 8, 9, ubi ferale Babelis exitium prædicitur, alludi 144.
 putat ad morem antiquum apud Assyrios & Ægyptios, *Strabone* 145.
 teste, usurpatum, ægrotos deponendi ad vias, ut, qui eum mor-
 bum experti essent, eis consulerent. Difficultatem loquendi non 170.
 impedire arbitratur, quo minus Moses eloquens fuerit & δι-
 α- τὸς ἐν λόγοις dici possit, quod exemplo Demosthenis, oratorum 171.
 principis, se i balbi, confirmat. Exercitatio III scholia continet
 in varia Act. Apost. loca. Sub voce πεντηκοστῆς Act. II, 1 non
 intelligit ἡμέραν, uti permulti, sed vocem ἑορτῆς, cum durum 193.
 sit

- p. 197. sit vocari *ἡμέρας* absque necessitate repetere. Apostolos solos tunc Spiritum S. accepisse, rationibus quibusdam probabiliter adstruit. Ad v. 15 diversis veterum locis adductis probat, computationes matutinas corruptissimæ indolis indicium fuisse. Ad 210, 211. Act. XII, 3 agit de janitoribus, & ostiariis veterum, renuntiati- 277, 278. oneque per illos facta. Rhoden ostiariam *anum* potius, quam puellam fuisse putavit *Edmundus Merillius*, quia ancillæ anus po- 280. tius, quam puellæ huic ministerio addici solebant. Unde etiam Menelaus ancillam ostiariam *anum* vocat apud *Eupipidem*, *He-* 325. *len.* v. 448. Noster vero Autor *anum* hic non intelligendam pu- 391. tat, cum quod *παιδίσκη* nomen sit ætatis minoris, tum quod eti- 393, 394. am adolescentulæ eo ministerio functæ sint. Apud Macedo- 402. nas dimissionem e carcere a Magistratu publice factam, innocen- 403. tiæ fuisse signum, ad Act. XVI, 37 notat. Exercit. IV gratiæ 508. divinæ magnitudinem, in conversione Pauli demonstratam, ad 1 Tim. I, 12-17, exponit, & voces *σωτήρ* ac *σώζειν* erudite ex- 549. plicat, ostenditque, sermonem illum de adventu Christi in mun- 550. dum jure vocari *παιδὸν* & *πάσης ἀποδοχῆς ἄξιον*, ac posteriorem loquendi modum satis recte se habere, & Græcis familiarem, nec opus esse, vocabulum *ἀποδοχῆς* e Synagoga Judaica derivare, quia *ἀποδοχῆσαι* Græce frequentissime significat *approbare*, & *ἀποδοχή* *approbationem*. Integram autem locutionem mere Græ- cam esse, ex similibus constructionibus docet. Tandem Exercit. V ad Rom. I, 18-32 agit de moribus Romanorum ante prædica- tum Evangelium, ubi plurimas veterum Romanorum virtutes re- censet, ostenditq; testimoniis scriptorum idoneorum, præcorum Romanorum virtutes paupertati, divitiis autem tribuenda esse posterorum vitia, quæ nemo copiosius, elegantius, & verius de- scripserit Apostolo Paulo Rom. I, 18-32. Cujus verba referri qui- dem posse censet ad alios etiam gentiles eo tempore viventes, cum ethnicissimi *χαρακτῆρες* exprimat Paulus, & ad alios convin- cendos translata sint a *Salviano*: proprie tamen & directe Ro- manorum illo tempore, & extra Ecclesiam viventium mores de- pingi copinatur.

*CASPARIS ZIEGLERI, ICTI, IN SUPRE-
mo Provoocationum Senatu Electorali Saxonico Consiliarii,
Antecessoris in Academia Vitembergensi Primarii & Fa-
cultatis Juridicæ ibidem Præsidis Ordinarii, Discep-
tationes Selectæ, argumenti varii, ex Jurisprudentia
Romanorum Germanica forensi, inter quas Rabulistica
aliæque variores eminent. Collegit, recognovit, diges-
sit, summis capitibus & indice locuplete instruxit GEOR-
GIUS BEYER, D. Pandectarum in Academia Vi-
temb. P. P. & Dicasteriorum ibidem Assessor.*

Lipsiæ, apud Joannem Fridericum Braunium, 1712, 4.

Alph. 1.

Sæculum cum dimidio circiter erit, ex quo in nostris & Gen-
tium nonnullarum exterarum Academiis mos invaluit, eo-
rum, qui vel studiorum periculum facere, vel ad gradum in ar-
te sua sublimiorem admitti satagunt, ingenia profectusque Dis-
ceptationibus publice propositis defendendisque exquirere. Fa-
tendum tamen est, antiquiores illas, de Juridicis saltem loqui-
mur, plerumque steriles circa generales materias & inutiles An-
tinomiarum enodationes occupatas, haud multum adeo fru-
ctus industriæ legentium rependere. Nostra demum patrum-
que memoria viri nonnulli egregia doctrina ad selectiora mag-
gis argumenta animum advertere, eademque elaboratius, quam
ante fieri solebat, tradere cœperunt; quæ causa fuit, ut sparsæ
illorum lucubrationes vel ab ipsis, vel post eorum fata ab aliis
colligerentur, ut ad suum ordinem revocatæ justis voluminibus
comprehensæ exhiberentur. Notæ sunt ex eo ordine Exercita-
tiones Academicæ *Lauterbachii, Taboris, Kulpisii, Mauriti, Tex-
toris, Rbetii, Bornii, Stryckii, Hertii, Eybenii, Bergeri, Thoma-
sii, Kleinii, Menckenii* aliorumque præstantissimorum JCtorum,
qui non inviti in societatem admittent has Zieglerianas, cum ob
Autoris sui, quo majorem non habuit Germania nostra, famam
eruditionemque, tum argumentorum selectum & tractandi fe-
licitatem commendabiles. Exhibentur earum quinquaginta
duæ, omnes ex Civili, quod vocant, jure petitiæ, & juxta seriem

D

Pande-

Pandectarum a Consultissimo Beyero, qui eodem anno duplici beneficio Zieglerianorum & Brummerianorum opusculorum collectione orbem eruditum sibi devinxit, dispositæ. Eminent inter illas, quæ de *Rabulistica* sive de *artibus Rabulariis*, de *Pœnis*, de *jure Viſtualium*, de *tempore legali*, de *conditionibus*, *Mohatra*, de *Censiticis ruralibus*, vexatis & obscuris materiis, doctissime commentatus est. Junguntur his duæ aliæ *Ziegleri* Patris homonymi, illius cujus *Conclusiones ad Praxin auream Calvoli* doctorum hominum manibus teruntur. Spem vero facit celeberrimus *Beyerus*, propediem fore, ut & alterum volumen *Dissertationum Zieglerianarum* una cum vita ejusdem prodeat, in quo reliquæ illius ex *Jure Canonico*, cujus profundiori scientia præcipue excelluit *ὁ μακροπύρνος*, *Feudali* & *Publico*, argumenti item *Theologici* & *Politici* *Disceptationes* continebuntur. Optandum saltem, ut exemplo hoc excitati alii ad aliorum *Jctorum*, & in his eximii Viri *Johannis Strauchii* errantes palantesque schedas cogendas consilium operasque suas conferrent. Multum inde utilitatis capturi essent defœccationis *Jurisprudentiæ* studiosi.

LETTERA NELLA QVALE SI RIBAT-
tono l' ingiuste accuse &c.

h. e.

EPISTOLA, QVA REPELLUNTUR INJU-
ste accusationes P. D. G. G. quibus in secunda Editione
libri sui de quadratura circuli & hyperbolæ ALEXAN-
DRUM MARCETTUM, Professorem Ordinari-
um prius Philosophiæ, nunc Matheseos Pisanum, aggressus
est. Scripta ab eodem MARCETTO, ad S. E. Dn.
Bernardum Trevisanum, Nobilem Patri-
tium Venetum.

Lucæ, apud Leonardum Venturinum, 1711, 4.

Plag. 5.

DUO sunt, ob quæ celeberrimus Marchettus de R. P. Gran-
dio (quem ordinis sui nempe Camaldulensis bonum *Histori-*
cum & *Philosophiæ* apud *Pisanos* *Professorem* ordinarium
vocat)

vocat) queritur. Primum est, quod in secundæ Editionis suæ Quadraturæ Circuli & Hyperbolæ præfatione hæc verba posuerat: *Nonnulli vix adducuntur, ut credant, præclarum illum Poëtam nostrique Pisani Lycei Mathematicum in theoremate de momentorum ratione, ex ponderum & distantiarum rationibus composita, cujus inventionis gloriam sibi adscripserat, cum Galileo, Cavalerio, Antonio Rocca, Torricello, a quibus id ante traditum & usurpatum ostendit Vivianus in Scientia Univerf. Proport. utro consensisse, cum tamen id citra ullam plagii suspicionem eventu facillimum suadeat obvia cuilibet ex primis vulgarisque Mechanicæ principis dictæ propositionis deductio. Quid si intelligent, totum ejusdem Autoris argumentum de resistentia solidorum, quod anno 1669 publici juris fecit, jam ante octo annos a Domino Blondello præoccupatum fuisse, qui idem Galilæi sphaera de solido parabolico æqualis ubique resistentiæ, etiam cum utrinque fulcitur, prior detexit, & subrogato solido elliptico, emendavit. Editus is liber est in quarto apud Franciscum Clouster in Aula palatii juxta ades Senatus principis 1661 sub hoc titulo: F. B. Epistola ad P. W. in qua famosa Galilæi propositio discutitur circa naturam lineæ, qua trabes secari debent, ut sint æqualis ubique resistentiæ, & in qua lineam illam non quidem parabolicam, ut ipse Galilæus arbitratus est, sed ellipticam esse demonstratur; neque diverso medio (quod magis mireris) nec admodum variis diagrammatum formis utriusque demonstratio procedit. Sed & in libro Regiis typis anno 1676 Parisiis edito, cui titulus: Recueil de plusieurs Traitez de Mathematique, idem Blondelli tractatus p. 60 receditur, & scriptus Fara Viromandorum pridie Idus Sextilis anni 1659 indicatur; tum p. 69 alia ejusdem epistola in idem argumentum, data Parisiis 18 Jul. 1661, affertur, ubi se facturum ante duodecim annos, adeoque anno 1649, id est, 29 annis ante Mathematici nostri librum, elaborasse volumen de Resistentia solidorum, eique titulum addidisse, Galilæus promotus, quod rursus coincidit cum titulo, quem noster Mathematicus libro suo olim præfigendum fuisse in præf. monet, Galilæus ampliatus. En ipsamet ejus verba, que rescribere non piget, ob insigne, quod referunt, Caspensi de Galilæo elogium: Ayant pour ce sujet composé le livre,*

que vous avez veu prest à estre donné au public, il y a plus de douze ans, que j' appelle Galilæus Promotus de resistentia solidorum, & qui pouvant quelque jour estre mis en lumiere, fera assez connoître ma reconnoissance & le respect, que je porte à la memoire de ce grand homme, que nostre bon Amy M. Gasfendi appelloit ordinairement le Platon de nostre Siecle.

Alterum querelæ argumentum est, quod Marchettus doctrinam Grandianam de infinitis Nullitatibus quantitatem componentibus, iniqua censura notaverit. Ad hæc respondet Cl. Marchettus, quantum quidem ad Theorema a se in libello de Resistentia solidorum demonstratum attinet, quod *momenta duorum ponderum ex duabus distantis pendentium sint in ratione composita ponderum & distantiarum*, ignorasse se tunc, idem jam fuisse demonstratum a Bonaventura Cavalerio, sed postea, cum didicisset, id sponte fuisse professum in libello Pisii 1675 a se edito, inscripto: *Septem problematum geometrica ac trigonometrica resolutio*. Ope vero ejus theorematis multo compendiosiores Galileanis demonstrationes se consecutum addit hic, & cum prius libellum suum voluisset inscribere *Galileum ampliatum*, ex eo mutata mente titulum ei dedisse de *Resistentia Solidorum*. Quod vero attinet ad Blondelli præventionem circa *Resistentiam Solidorum*, rem ita narrat: Celeberrimus Magni Hetruriæ Ducis Mathematicus Vincentius Vivianus, cum diu in promovenda hac doctrina occupatus fuisset, intellexissetque vel ex Donati Rossietti, Professoris tunc Philosophiæ Pisani, Antignoma, vel aliunde, Cl. Marchettum de hoc argumento librum edere veille; sumto magno scripturarum fasciculo adiit Virum summæ dignitatis (fortasse Eminentissimum Cardinalem Leopoldum Medicæum) eique ostendens, quantum laboris huic argumento impenderit, & quod opus Regi Christianissimo dedicaturus sit, obtinuit, ut ejus autoritate a Marchetto dilatio edendi sui opusculi peteretur, quod consilium vel desiderium summi Viri Marchetto præcepti loco fuit. Displicuit tamen hæc Viviani molitio viris egregiis rei consciis, Joh. Alph. Borello (cujus de ea re supersunt licetæ) Carolo Dati, aliisque. Cum vero nimis traheret Vivianus editionem operis sui de hoc argumento, ipse
ille

ille magnus Vir probavit, ut tandem Marchetti liber de resistentia solidorum A. D. 1669 in lucem prodiret. Nec quicquam tale unquam a Viviano deinde secutum est. Quod ad Franciscum Blondellum attinet, agnoscit Marchettus (quanquam sero didicerit) hunc jam anno 1661 edidisse Opusculum hoc titulo: *F. B. Epistola ad P. V. V. in qua famosa Galilæi propositio discutitur circa naturam lineæ, qua trabes secari debent, ut sint æqualis ubique resistentiæ*; sed non ideo sequi ait, Blondelli meditata fuisse scias anteriora, cum duobus minimum annis sua conscripserit, antequam illud Blondelli opusculum ederetur. Idem etiam ex Antignoma Rossetti jam dicta apparere. Nempe cum Galilæus in Dialogo de hoc argumento edito itatuisset, tignaturæ vel trabibus navium salva resistentia prope tertiam ponderis partem detrahi posse, ex eo quod demonstrasset solidum parabolicum æqualis ubique esse resistentiæ: Marchettus re examinata deprehendit, primum demonstrationes Galilæi loqui tantum de tigno, quod ab una solum parte sustineatur, ab altera parte vero sit in aerem projectum; atque adeo ad trabes navium, quæ sunt utrobique sustentatæ, applicari non posse: deinde ne quidem in trabibus ab uno sustentaculo projectis succedere, nisi ab ipsius trabis pondere consideratio abstrahatur, aut trabs consideretur, quasi ponderis nullius. Tales autem trabes non dari. Itaque considerationes suas ad præceptorem suum Cl. Borellum misit, qui non tantum probavit, sed etiam ad prosequendum est hortatus. Provocat Marchettus ad literas Borelli, quas servat, & (cum post tot annos plerique conscii rerum obierint) ad vivum testimonium V. Cl. Josephi Papæ, olim discipuli sui, mox Professoris Philosophiæ ac deinde Medicinæ Pisani, nunc Archiatri Florentini, editis præclaris operibus, circa quatuor vulgo dictas primas qualitates, Calidum, Frigidum, Humidum & Siccum, eruditus satis noti.

Altera accusatio Grandiana huc redit: Cl. Grandius cum libelli sui de Quadratura Circuli et Hyperbolæ primam editionem moliretur, jam postulerat hoc Carollarium $1-1+1-1+1-1$ &c. esse $\frac{1}{2}$, & annotaverat hic infinita nihila (nam $1-1=0$) facere aliquid, ut infinita Dei potentia ex nihilo per creationem

nem res produxit. Cum verolibet censuræ Marchetti subiectus fuisset, hunc, ut haberet quod carperet, dixisse, incongruam sibi videri hanc applicationem rerum Geometricarum ad diviniæ omnipotentiaë mysterium explicandum, & suggellisse, ut potius objectionem eluderet, Galilæi exemplo, componendo continuum ex punctis indivisibilibus, quæ etiamsi singula nihil habeant extensi, infinita tamen extensum componant. Se vero cum nollet in hac re Galilæi ductum sequi, nec de re tali litigare, maluisse tunc quidem paragraphum controversum plane omittere. Cum vero intellexisset, Censorem jactabundum asserere, oppellam illam expuncto errore a se castigatam, nunc eadem ne apice quidem mutato lectorum oculis subjicere, ut Respublica literaria judicet, num ipse culpandus sit, an potius ipse Censor, qui tam validum in hostes veræ fidei telum sibi e manibus excusserit, perinde ac si Cari Lucretii sui (nempe Marchetti Italica versio Lucretii, etsi nondum edita, in manibus habetur) aliorumque Ethnicorum Philosophorum decantatum axioma (ex nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti) hac observatione labefactari agre ferret. Se quidem de Censoris animo nihil tale suspicari, sed tamen nec in verbis suis invenire, quod spongiam posceret: nec magis opposita exempla inveniri posse, quibus mentes infirmæ contra Atheorum cavillationes muniantur. Et jam a se monitum (Præf. demonstr. Vivianeorum Problematum) quantum ad illustrandas superiores veritates (etiam Procli Diadochi testimonio) conferant Geometriæ Cognitiones.

Hæc fere Grandius, ad quæ Marchettus in hunc sensum respondet: Sibi quoque Mathematicas disciplinas ad Theologiam semper utiles visas, non quidem ad demonstranda fidei mysteria, sed tamen ad præparandum mentem. Idque agnovisse Platonem in Dialogo de justo, & ipsum Aristotelem; dum Mathesin puram animum a materialibus abstrahere docet, ostenditque, etiam subinde vera esse, quæ nobis sunt incomprehensibilia, veluti quæ Apollonius demonstrat de Asymptotis, aut quæ Euclides de Angulo contactus. Atque hæc se non nunc primum, sed jam dudum docuisse, quo nomine ad quosdam olim discipulos suos, nunc Clarissimos Viros, provocat. Quod ad Grandianum libellum,

lum, cum prima vice ederetur, attinet, se a Patre Inquirente ait rogatum, ut tanquam publicus Matheseos Professor de eo iudicium suum interponeret: se vero non animo carpendi sed studio veritatis, noluisse apud autorem libelli dissimulare paradoxum sibi nimis audax, si non omnino Sophisticum videri, & male ad ejus confirmationem adduci mysterium divinæ omnipotentiae. Deo quidem convenire potestatem producendi aliquid ex nihilo; sed hic attribui Nihilis potestatem aliquid educendi ex se ipsis, quod potius deroget divinæ omnipotentiae, quam ejus conceptum juvet. Ceterum se ipsi suggessisse, ut omissis argumentis a divina omnipotentia petito Galilæi methodum Indivisibilium potius adhiberet. Negat vero, Grandium in posteriore editione iisdem verbis hac in re usum, quæ in prima omiserat, sed mutasse non pauca, ut rem plausibiliorem redderet. Sibi gratum fuisse futurum, si Grandius primum ostendisset paradoxum suum & deinde hinc intulisset, multo magis Deum potuisse res ex nihilo educere: sed illum potius contrariæ viæ instituisse. Sibi axioma veterum & ipsius Lucretii, quod nihil ex nihilo, in naturalibus quidem certum videri, sed nihil divinæ omnipotentiae obitare.

Nos de vero sensu hujus Theorematis, quod $r - r + r - r +$ &c. in infinit. $= \frac{1}{2}$. & quomodo ex meris nihilis hic non fiat aliquid, iudicium Ill. Leibnitii jam in his Actis adduximus Supplement. Tom. V Sect. VI p. 264 & seqq. Nunc quod attinet doctrinam de *Resistentia Solidorum*, notabimus, eundem in his Actis Anno 1684 mense Jul. p. 319 & seqq. novam lucem huic doctrinæ accendisse. Ab eodem didicimus, (quoniam Celeberrimus Marchettus dubitat, an non in Blondelli promisso, cum postea siluerit, plus jactationis quam rei fuerit) Blondellum revera iustum opus conscripsisse de *Resistentia Solidorum*, sed id postea seposuisse, cum Mariottus experimentis multa aliter se habere ostendisset. Mariottum autem ipsum recte quidem animadvertisse, rupturam fieri non in momento, sed per extensionem quandam fibrarum, cum vero non satis versatus in Analyti infinitesimali, non satis valdam inde consequentiam collegisset, Leibnitium, probante admodum ipso Mariotto veram inde æsti-

matio-

mationem intulisse. Quantum autem his consentiant ingeniose haud dubie *de Resistentia Solidorum* Marchetti meditationes, ob librum nobis haud visum, judicari nunc quidem a nobis non potest.

*YVONIS GAUKES, M. D. DISSERTATIO
de Medicina ad certitudinem Mathematicam evehenda,
continens certa hujus artis principia, & quomodo ex iis
omnia mechanice & methodo Mathematica
demonstrari possint.*

Amstelodami, apud R. & G. Wetstenios, 1712, 8.

Plag. 24 Tabb. æn. 3.

Quoniam Auctori animus est Medicinam ad certitudinem Mathematicam evehere; in causas certitudinis Mathematicum ab initio inquirat. In earum numerum refert principia certa & indubitata; objecta simplicia atque certa; horum veritates ex illis demonstratas; quod demonstrationes intellectu fiant; ordinem objectorum naturalem. Hic de definitionibus, axiomatis & postulatis agit; partes demonstrationis, explicationem, præparationem, conclusionem declarat; propositionum genera, theoremata, problema, lemma, Corollarium, itemque Scholion considerat; varias methodos demonstrandi, syntheticam, analyticam, methodum ad absurdum & indivisibilem, Newtonianam, methodum infinitorum & approximationis, genitivam atque mixtam recenset. Hæc ad Medicinam applicaturus monet, Medicinæ certitudinem similiter a principiis pendere. Medicinam constare ait ex homine, ex introductione in praxin, & ex praxi ipsa. Inde veritates demonstrandas 10 suppeditari, nempe 1 causas morborum internorum remotas, 2 proximas, 3 causas morborum externorum fluidas, 4 phænomena morborum aliarumque rerum, 5 diætæ, remedia, instrumenta, 6 vires diætæ & remediorum modi agendi naturales, 7 functiones & integras, & labefactatas, 8 causas morborum externorum stabiles, 9 operationes chirurgicas per instrumenta, 10 functionum, læsionum externarum, & operationum chirurgicarum varietates. Principia certa & indubitata Medicinæ esse censet vel physica,

ca, vel chymica, vel mechanica, vel hydraulica. Per physica materiam, motum, & formam atque tria *Cartesii* elementa, quæ perspicaciores nostra ætate non admittunt; per chymica particulas & moleculas, quas machinas invisibiles vocat & ut majus ac minus distinguit; per mechanica potentias mechanicas vulgares; per hydraulica denique machinas & instrumenta hydraulica intelligit. Physica & chymica sæpe priorum; mechanica & hydraulica, quatuor posteriorum veritatum generibus demonstrandis inservire. Objectorum Medicinæ certitudinem defendit, quæ ipsi sunt corporis partes tam solidæ, quam fluidæ, cum functionibus vitalibus, animalibus, generationi inservientibus; diætæ, remedia, instrumenta, morborum causæ, signa & methodus medendi. In demonstrationibus ea observanda esse inculcat, quæ de mathematicis annotaverat. Afferit tandem demonstrationum mathematicarum exempla in demonstrandis veritatum generibus ante commemoratis. Equidem Cl. Autor Cartesianorum placita plerumque secutus tantum profecisse in arte demonstrandi sibi videtur, ut historiam morbi singularem Geometricè a se demonstratam arbitretur; sed qui indolem Demonstrationum Mathematicarum animo comprehenderunt, primo intuitu animadvertent, demonstrationes Autoris cum Mathematicis nil nisi nomen commune habere, cæteroquin ab iis admodum differre. Ne temere aliquid affirmasse videamur, speciminis loco propositionem primam & secundam cum adjectis pseudo-demonstrationibus in medium asserre libet. Est igitur in demonstratione, juxta Nostrum, historię morbi *Propositio I: Homo quidam triginta annos natus febrim accepit. Additur demonstrationis loco: Quoniam hominis triginta annos nati illoque media ætate fruētis sanguis calidior fuit, per hypoth. 1. idcirco calori febrili febris continuè recipiendo aptior erat.* Hypothesis prima urget, in media ætate sanguinis calorem maximum esse: quod ex majori corporis robore concludit, juxta ipsum a copia succi nervosi pendente, tanto quidem largius secernendi, quanto calidior sanguis est. Propositionem demonstraturus rationes asserre debebat, cur trigésimo ætatis anno affectu febrili correptus fuerit æger. Ipse autem tantum probare conatur,

E

quod

quod annó ætatis trigesimo facilius in febrim incidere potuerit. Non igitur præcise probat, quod erat probandum. Enimvero nec hoc mathematicè demonstravit. Supponit enim, non probat, hominem facilius in febrim incidere, quo sanguis ejus naturaliter calidior: cum tamen alii Medici ingenii acuminè præstantes rectius sentiant, calorem febris præternaturalem magis ejus effectum, quam causam esse. Sine probatione itaque assumit pro certo, quod ab aliis tanquam veritati minus consentaneum rejicitur. Similiter hypothesis ejus, quod anno ætatis trigesimo calor sanguinis maximus sit, non satis firmo stat talo. Neque enim probat, robur calori sanguinis proportionari. Quin potius experientia nos docuit, homines quosdam, quorum sanguis admodum calet pulsusque celer, robore perquam exiguo polle-
re. Nec ostendit, trigesimo ætatis anno robur hominis esse majus. Prætensa igitur demonstratio non differt a communi philosophantium probatione. Propositio II ita habet: *Febris 10 dies duravit.* Demonstrationis loco additur. *Quia febris liberatus est eo, quod auxiliis quibusdam, vel per se, materia viscida & salsa, e qua nata fuit, e sanguine secreta est, per hypoth. 8. Quod quia 10 diebus factum est, ideo febris etiam decem dies duravit:* Hypothesi octava asseritur, febrim continuam oriri a materia viscida & salsa jugiter sanguini in hærenti, quæ, ut aliquis liberetur, e sanguine per fermentationem secerni debeat & e corpore expelli: id quod ipsi manifestum videtur ex sedimento salso & viscido urinæ, dum febris solvitur. Hypothesis illa octava nihil ad rem facit, neque enim inde infertur febris duratio. Vis omnis argumenti huc redit: decem diebus sublata est causa morbi. Ergo febris decem dies duravit. Sed unde quæso novit Cl. Autor, causam morbi sublata esse intra 10 dies? Nonne inde, quod decem dies duravit? Ex propositionis igitur corollario infertur propositionem, hoc est, circulum committit. Alia longe demonstrationum mathematicarum indoles. Non assumuntur in iis sine probatione, nisi propositiones identicæ aut certis experientiis innitentes: a demonstrationibus aliena arcentur, quod in propositione continetur præcise demonstratur, nec idem per idem probatur. Quamvis autem Cl. Autor, Cartesianorum prin-

principiis innutritus, scopum suum non fuerit assecutus, ejus tamen laudamus conatum, nec dubitamus fore, ut propius ad eum accedat (quamvis eundem attingere præsentis rerum statu adhuc nemini detur) ubi istiusmodi Autorum lectioni vacaverit, qui accuratam in Mathesi demonstrandi viam ingrediuntur: neque enim diffitendum, esse inter recentiores, qui studium Matheseos facilitaturi a præscò & genuino demonstrandi rigore desciverunt. Dolendum adeo, si quis Mathesi operam dans, ut methodi vires cognoscat, in istiusmodi ducem inciderit.

JOHANNIS BAPTISTÆ MORGAGNI, PHILOSOPHI & Medici Foroliviensis, in Patavino Gymnasio Theor. Ordin. Medicinæ Professoris Novæ Institutionum Medicarum Idea.

Patavii, apud Josephum Coronam, 1712, 4.

Plag. 3.

Cum Autor Clarissimus Institutiones quasdam Medicas colim animo conceperit, novas illas quidem, & formando perfecto Medico, quem omnes optamus, apprime utiles, sed easdem tantæ operæ, & tam diurnæ, vix ut illis perscribendis tota hominis vita sufficere posse videatur, ne eas inexploratis aliorum sententiis aggrediretur, quo primum die ipsi licuit in Patavino Gymnasio, in quo ad Medicinam publice docendam fuerat vocatus, verba facere, solenni oratione earum ideam & quasi formam proposuit. Imo monitus fuit, ut eandem typis mandaret, quo non Gymnasii tantum istius, sed omnium Eruditorum, antequam operi manum admoveret, sententias perciperet. Cui consilio eo lubentius auscultavit, quo flagrant magis ardet desiderio, & Eruditorum judicia percipiendi, & satis spatii nanciscendi, quo in *Adversaria Anatomica Altera* subcivivi temporis partem impendat. Cui utrique operi absolvendo ut vitam & vires sufficientes Deus Autori Clarissimo largiatur, omnes nobiscum boni precantur. Ut autem quædam de ista Idea cum B. L. communicemus, existimat Clarissimus Morgagni, non satis esse, eximio imprimis, quem instituendum posuit, Medico, ægrotantium lectulis assidere, sed

præterea inserviendum esse posteritati, quæ is scire potuerit, quæque artis gratia inquirere, candide illa atque simpliciter in omnium seculorum notitiam proferendo, tum Reipublicæ obtemperandum, in scholis modo atque in gymnasiis artis rationem aperiendo, in foro alias atque in judicio de veneficiis, de prodigiis, de vulneribus, de aeris ciborumque salubritate respondendo. Tria igitur sibi expedienda intelligit Autor, 1 quæ futuri perfecti Medici sint partes, antequam Medico tradatur, 2 postquam erit traditus, 3 ex quo eidem ægrotantes tradentur. Quæ summa capita ut in ipso opere fusius explicaturus sit, brevibus hic innuit.

DE RECTA SANGUINIS MISSIONE: or
NEW AND EXACT OBSERVATIONS OF
Fevers.

i. e.

NOVÆ & EXACTÆ OBSERVATIONES
circa febres, ex quibus demonstratur, sanguinis missionem tutam & solidam basin earum, & plerorumque acutorum morborum curationis esse; Autore
J. WHITE, Med. D.

Londini, apud D. Bron, A. Bell, & W. Junys, 1712, 8.
Plag. 16.

Modernis Medicis non minus quam Veteribus constans firmaque est regula, venæsectionem maxime necessariam basin esse pro curandis morbis acutis; nulli tamen adeo felici hætenus esse licuit, canonem certum præscribere, juxta quem legitima quantitas sanguinis mittendi in singulis ægrotis addici queat. Sive enim temperamentorum seu constitutionum differentias observes, sive ad morborum historias animum advertas, prout communiter a Medicis describuntur, nihil certi exinde haurire poteris, quod, quantum sanguinis in hoc illove ægrotato mitti debeat, te docere queat. Perspiratio quidem legitimam præberet regulam hoc in casu; modo a Medicis satis illa fuisset determinata. Ad pondus igitur corporis advertendum esse, injungit Autor Clariss. in Introductione hujus operis.

ris. Quodsi enim supponas, tres ægros 25 annorum bene lactosos, sed non obesos, eadem corripì febre, non omnes autem eodem corporis gaudere pondere, sed primum e. g. 100, alterum 150 tertium 200 libras pendere, magnam exinde circa sanguinis mittendi quantitatem differentiam affore judicat. Id quod variis experimentis probat. Sic provocat ad febres continuas putridas exquisitas, absque exacerbatione tamen. Observavit scilicet, homines in summo vigore, in ætate florente constitutos, ex hac febre mortuos esse, quod, qui illorum curam egerunt, nimis timidi fuerint in mittendo sanguine, juxta communem methodum medendi ultra libram unam raro concedentes venæsectionem; servatos vero fuisse, qui naturæ beneficio per nares vel hæmorrhoides 3, 4 vel 5 sanguinis libras perdidertunt. Confirmatus fuit in sua opinione in febribus putridis exquisitis, magis periculosis, iisque remittentibus. Per experientiam ulterius didicit, maxime robustos homines ponderasse 200 libras, medium locum obtinuisse 150 libras, infimum 100 libras. Quoniam vero dantur homines, qui plus ponderarunt, quam 200 libras, quatuor constituit pondera cardinalia, 250 scilicet, 200, 150 & 100 librarum. Medium vero librarum numerum ad cardinalia illa reducit pondera, ad quæ propius accedunt. A summa autem perspiratione, quam quilibet sani quotidie perferunt, ad debitam sanguinis mittendi quantitatem manu se ductum esse existimat. Supponit enim, hominem 200 librarum quotidie assumere & digerere alimentorum 8 libras, perspirare vero 5 libras, & sic porro; inde concludit: homines 250 librarum ordinario perferre posse venæsectionem 70 unciarum; sin symptomata febrilia urgeant, 80 unc. ordinariam autem evacuationem in homine 200 libr. febre detento, esse 60 unc. extraordinarium 70 unc. in homine 150 librarum, ordinariam 50 unc. extraordinariam 60 unc. & in homine 100 librarum, ordinariam 40 unc. extraordinariam 50 unc. Febres interim, de quibus loquitur Autor, in duas dispescit classes, quarum causa materialis consistit in vitiosa quantitate & qualitate sanguinis & spirituum, cum vel sine remissione, suntque vel ephemera, vel putrida. Ephemerarum alia 1 die, alia 4 alia 7 diebus cir-

c. I.

2.

3.

4.

- c. 5. citer terminatur. Putrida 14 circumscribitur diebus; quam symptomata quandoque extraordinaria, stupor, putredinis, phrenitis, delirium, insequuntur. Atque ad hanc classem Causus est referendus. In Ephemeris venæsectio semel vel bis instituta sufficit. In putrida continua, quæ hominem 200 libr. corripit, evacuatio sæpe 60 unc. indicatur, in remittentibus 30 uncia sufficiens. Nec in febribus malignis eandem methodum intermittere debere, inungit; multo minus putandum, venæsectionem largam puris elaborationem retardare, id quod variis observationibus probat. Cum enim harum febrium causa interna sit plethora, hanc constanter lentor & visciditas humorum necessario insequuntur; illa vero in tempore per venæsectionem remota, hæc sponte sua cessat. Eandem methodum servat in cura rheumatismi, anginæ, pleuriditis, perripneumonix, apoplexiæ, &c. In febribus continuis remittentibus, pro quarum symptomate dysenteriam habet, largam pariter venæsectionem necessariam deprædicat.
- 6.
- 7.

LITERÆ PROCERUM EUROPÆ, AB ANNO 1552 usque ad Annum 1712 Latina lingua exaratae, in tres partes divise, & in lucem edita a JO. CHRISTIANO LUNIG.

Tomi III,

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditsch & Fil. 1712, 8.

Alph. 9 plag. 8.

Qui editis hætenus Archivi Imperialis (quod, cum primum integrum prostabit, accurate recensibimus) octo Voluminibus in fol. rarissima documenta complexis, famam singularem nomenque præcipuum sibi peperit Nobilissimus *Lunigius*; ut non uno nomine sibi obstringeret orbem cultiorem, tres Tomos quoque vulgavit Epistolarum maximam partem ineditarum, quæ a Principibus ad Principes vel Respublicas, & vice versa, inde ab A. 1552 ad 1712 fuere exarata. Has qui perlustrare haud gravabuntur, oppido multa invenient, quæ historiarum studium mire juvant atque illustrant.

p. 1.

Nam ut quarundam tantum mentionem faciamus, in Ep. 12 Gregorius XIII Pont. graviter hortatur Gebhardum Truch-

Truchsessum Electorem Colon. ne novis rebus studeat, cui hic in Ep. 13 prolixè respondet, ac imprimis conjugium clericorum ex S. Scriptura, Patribus, ipsorumque Pontificum sententiis adstruere laborat. Inter alia ex Æneæ Sylvii Descr. Germ. narrat, quod Gregorius Papa primum quidem mandaverit cœlibatum sacerdotibus, postea autem cum forte in piscina prope 6000 capitum submersorum infantum inventa essent, ingemiscens abrogavit decretum, recitataque Pauli sententia: *melius est nubere, quam uri*, adjecerit: *melius est nubere, quam cadis causam dare*. Finit vero Epistolam his verbis: *Atque utinam diem illum videre liceat, qua Tu, Pontifex, non de me, & Apostolica doctrina & vita studiosissimis hominibus opprimendis, sed de Ecclesia a tot stipulis, tot idololatriis repurganda, de semioniacis, de sacrilegis, de mollibus, de adulteris & mæchis, de scortatoribus, aleatoribus, ebriosis, quos Canones nostri a sacris arceri jubent, coercentis, exturbandis, seriam suscipies & non nimis seram deliberationem, ut Ecclesia tandem Rom. vetus dignitas, Orbi Christiano pax & tranquillitas, vulneratis tot conscientiiis quies & solatium restituatur. Quam meam cohortationem, cum vel olitor nunquam opportuna sit locutus, ab homine & Episcopo Germano, qui nihil minus quam dissimulare novit, Te, quem Dei tutela commendo, paterno, pio & equo animo accepturum esse confido. Quantum Elisabetha Angliæ Regina pro Henrico IV Galliarum Rege laboraverit, ex Ep. 33 patet, qua fatetur Christianus Saxoniarum Elector, se ab illa 50000 florenorum ad submitienda Gallis equitum peditumque subsidia accepisse, & ut reliquam summam promissam 35000 aureorum exsolvi & majorem etiam accessionem ad maturanda rectius auxilia fieri curet, decenter rogat. Ep. 41 narratur, ut tota Carinthia spatio duorum mensium ad Romanam ecclesiam redierit, conversis innumerabilibus hominibus & multis millibus librorum hæreticorum publice crematis. Ep. 77 Rex Gustavus Adolphus A. 1630 Collegio Electorali causas exponit, cur Imperatori ejusque fœderatis bellum indixerit, queriturque, in Electorum ad se literis ipsorum nomina titulo Regio præponi, in Cæsarearum vero inscriptione legi *Principi nostro (unsern Fürsten)* cum nec glebulam terræ Imperatoris beneficio*

P. 35.

P. 80.

81.

93.

187.

- neficio teneat, sed omnia Deo & ensi justissimæque causæ suæ ferat accepta. Ep. 84 Christina Succiæ Regina Joanni Georgio El. Sax. pacem Pirnensem, seu potius, Pragensem cum Ferdinando II initam exprobrat, cui is in Ep. 85 respondet, se post mortem Gustavi Adolphi a fœderis vinculo prorsus solutum. In p. 256. Ep. 94, A. 1640 data, Theologi Scotici Presbyteriani Reformatis per Helvetiam Theologis Ecclesiæ Scoticæ faciem a primis ejus incunabulis ad sua tempora eleganter describunt, seque a perduellionis & seditionis crimine purgant. Ep. 157 Carolus II exul A. 1652 a Joanne Georgio I El. Sax. ut se ope & consiliis juvet, execrandis perduellium consiliis Regno ejectum, obnixè rogat, idemque Electori in Ep. 177 Samuelem Bosium, Equitem Sax. in patriam redeuntem, qui sub Rege *Colonelli Regimnis equitum*, ut vocat, munus strenue obierat, A. 1653 impense commendat. Quanta quoque ejusdem Electoris autoritas fuerit, ex Ep. 206 apparet, qua Carolus Emanuel Dux Sabaudia, pullis patria Vallensibus intercessionem ejus plurimum profuisse, eosque sedibus suis restitutos esse, nuntiat. Qua occasione monemus, plures hic passim Ducum Sabaudia ad Electores Saxonie & horum vicissim ad illos litteras in hoc opere extare, amoris utrinque & benevolentia plenissimas. Ep. 257 Cromwellius ad Guilielmum VI Hallia Landgravium, optandam quidem, scribit, Reformatorum & Augustanae confessioni addictorum unionem, verum vanam futuram, quam in ea concilianda impendere constituerit operam, præfagit. In Appendice ad Partem I num. 10 Ferdinandi I Imp. & n. 12 Maximiliani II ad Pium IV Pont. Literæ A. 1564 datæ extant, quibus ut Clericis conjugium, Laicis vero Calicis in S. cœna usum indulgeat, decenter rogant, notaturque, Ferdinandum Epistolæ suæ propria manu insuper subjecisse: *Quod Nos &c. a Sanctitate vestra studio unitatis & pacis Catholicae Ecclesie promovende reverenter petimus, id sine negotio & mora concessum iri confidimus &c.*
801. Lectu quoque imprimis dignæ sunt sub n. 13 Maximiliani II ad Lazarum Schwendium literæ per familiariter scriptæ A. 1574, quibus *magno cum dolore animi se intellexisse* testatur, *Generum suum*, Gallia Regem, *sibi persuadere passum esse tam sedam Laniennam; quanquam sciat magis alios imperare, quam ipsum.* Cumque

que reperti sint nonnulli impudentes & mendaces nebulones, qui dicere ausi sint: Quicquid hic fecit Gallus, id ipso non solum conscio sed etiam autore fecisse, ea in re Deum appellat testem, sibi coram ipso & toto mundo summam fieri injuriam. Nec magis, quod ad res Belgicas, probare se posse subdit, quod & hic modum excesserint & sua consilia sequi noluerint Hispani. In litteris sub n. 76 Joannes Zamoiscius, Poloniæ Cancellarius, dum de pace agit cum Carolo IX Rege Sueciæ, hæc sub finem addit: *Scribo ad Te singulari numero, Te compellendo, pro Latina lingua consuetudine, qua Imperatores etiam ac Magistratus ita compellabantur. Nec ego Latine me a Te aliter compellari cupio: Germanicum du Nobilibus Polonis & Senatoribus ac Magistratibus non convenit. Inferiori ordini hominum illud relinquo.* Elegans est quoque ejusdem Zamoiscii Epistola sequens, non sine ingenti animi commotione scripta, qua Regem ob falsas ejus nonnullas criminationes ad duellum provocat, his inter alia usus verbis: *Hæc etsi vel læce meridiana clariora sint, tamen vel dextra mea senili probabo. Responde, utrum velis? De loco & tempore constituamus & genere armorum. &c. Illud vero impudentissime mentiris, harum perturbationum me causam existisse. &c.* Et hæc e primo Tomo speciminis loco excerpta damus.

ELOGIUM PHILIPPI A LIMBURCHI.

Magnam in obitu hujus Viri jacturam nuper passa est Ecclesia Remonstrantium, & publica res literaria, digni proinde, cujus memoria a nobis quoque, quantum licet, ad posteritatem transmittatur. Natus is est Amstelædami d. 19 Jun. superioris seculi Anno trigesimo tertio, *Francisco Limburgio*, Causarum olim Patrono, difficillimarumque litium non semel arbitro electo, & *Gertruda Episcopia, Remberti, Simonis* fratris, filia, Parentibus: ex quibus duos Fratres habuit, inter quos ipse medius fuit, *Rembertum Limburgium* anno ejusdem seculi 29 in lucem editum, ad Fiscum Hollandiæ advocacionem, quamvis Remonstrantium partibus constanter adhæreret, ob eruditionem & integritatem adnotum, & *Simonem Limburgium*, Jctum adhuc superstitenti. Tirocinio studiorum in patria deposito, anno XVII ætatis ad Academicas prælectiones admissus, eximios Viros *Caspa-*

rem *Barlaam*, Ethicam, & *Joannem Gerhardum Voffium*, Historiam Romanam & Sacram in Atheneo urbis interpretantes, audiit. Dehinc præceptis Philosophiæ ab *Arnoldo Sengwerdo* firmatus, sedulus aufcultator fuit doctrinarum *Stephani Curcellæi*, qui in Remonstrantium Auditorio Amstelædamensi post *Simonem Episcopium* Theologiam professus est. Inde Trajectum ad Rhenum delatus, *Gisbertum Voetium*, aliosque diversæ Scholæ Doctores diligenter observavit. Reversus Amstelædamum circa mensem Majum A. 1654 ibidem & Harlemi aliquoties non sine laude ad populum concionatus, A. 1655 Alemariam ad ordinarii Pastoris inter Remonstrantes munus obeundum evocatus, illud, quod nondum satis se præparatum esse crederet, modeste deprecatus est. Anno demum 1657, quo Homilias *Episcopii* in C. V. Matthæi in lucem protraxerat, factum est, ut Gaudensibus, Pastoris ei functione oblata, obsecraretur, quo in loco, donec Amstelædamenses eum ad se reducerent, constanter commoratus est. Intra id tempus operas consiliumque jungente *Christiano Hartfakero*, Concionatore Roterodamensi, confecit Corpus illud Epistolarum præstantium & eruditorum Virorum, quæ magna ex parte cum chartis Episcopii ad eum hereditario jure deveniant, & A. 1640 edidit, quod deinceps eodem curante multis accellionibus auctum majori forma A. 1684 recusum exiit. Quin & anno hujus seculi IV, postquam Volumen istud sibi alius Bibliopola comparasset, viginti epistolas addidit, ex quibus omnibus (utimur verbis Celeb. Clerici) *ferè tota, a Jacobo Arminio usque ad tempora, qua Synodum Dordracenam secuta sunt, Historia rerum ad Remonstrantes pertinentium colligi possit.* A. 1661 edidit libellum sermone Belgico forma dialogistica conscriptum *pro Tolerantia mutua* contra *Joannem Scæperum*, qui eam peculiari tractatione oppugnavat. Secutum est A. 1661 alterum *Episcopii Operum* Volumen, cum Præfatione *Limburgii*, *Pælemburgianæ* subiecta, cum prius ex schedis a *Francisco Limburgio* acceptis evulgasset *Curcellæus*. Defuncto *Arnoldo Pælemburgio*, qui *Curcellæum* excepit, successus erat Viri magni nominis *Isaacus Pontanus*, Ecclesiæ Remonstrantium apud Amstelædamenses Pastor, sed hoc ad Concionatorium munus, cui aptif-

aptissimus credebatur, redeunte, *Limburgius* Professorium A. 1667 obtinuit, primum in annum, dein d. 19 April insequentis anni in perpetuum In hac specula positus A. 1670 varias Conciones Episcopi in chartis adhuc delitescentes typis excudi fecit. Anno vero 1675 Magistri sui, quem semper magnum fecit, *Stephani Curcellai* Operibus, quarum maxima pars tum inedita erat, obstetricatus est. Cum tamen neque *Episcopus* neque *Curcellanus* integrum Theologiae corpus absolvissent, ipse manum rei adiunxit, *Theologia Christiana*, opere ob perspicuitatem, ordinem, candorem, & moderationem diversa etiam sequentibus laudato, A. 1686 emissa. Anno, qui hunc excepit, comparuit *Collatio amica de Veritate Religionis Christianae cum erudito Iudaeo*, cujus causam malumus doctissimi Clerici, quam nostris verbis exponere. Anno LXXXVI contigit, inquit, *Isaacum Orobium*, *Tippicem* Iudaicum, qui ex Inquisitionis carcere, quod se Pontificum simulasset, exierat, & tandem *Amsteladamum* venerat, ubi Medicinam, non sine laude, faciebat, aliquando de Religione colloqui cum *Agberto Venio*, Medico celeberrimo, & *Limburgii* nostri Consobrinio atque Amico. Ea re factum est, ut *Orobium*, auctore *Venio* nostri eruditione, eum videre cuperet, quod & in adibus *Venio* me presente, contigit. *Orobium* post multa de se narrata, varias Objectiones in Novum Testamentum Doctrinamque Christianam protulit, eoque res rediit, ut scripto potius agendum videretur quem verbis, quo in disceptatione ordo melior observaretur & digressiones omnes rescarentur; atque inde confectum est volumen, quod anno sequente in lucem prodit, & *Collatio amica de Veritate Religionis Christianae cum erudito Iudaeo*, inscriptum est. Si res hic mihi exponenda sit, plerisque, qui librum legerunt, aut eum aliunde viderunt, t. s. libo sim. Hoc unum dicam, in ea disceptatione eruditionem & iudicium *Limburgii* summo opere eluxisse; cum de futurorum adversarii ingenium non modo directis responsionibus ad eius quaesita convernerit, sed & quaesitis contrariis eo adlegerit, ut Veritas item Legis Mosaicæ probare necesse haberet; ex quo ostendit *Limburgius*, eadem argumenta, quae ad Mosaicæ Legis confirmationem a Iudaeis profertur, pro Veritate Legis Christianae longe longeque vehementius posse urgeri; ac proinde si Mosi crederent Iudaei, credere etiam eos

oportere Jesu Christo, nisi secum dissentire vellent. Jam autem si quis crediderit Christo, non difficile fore liquet solutionem Objectionum Judaicarum e veteri Testamento, contra Novum, prolatarum. Quod demonstravit in eo Opere Limburgius, itaque etiam in sermone cum Orobio habito ostenderat, ut audiverimus Judaeum dicentem, quemque in Religione sua manere oportere, quandoquidem multo esset alienam oppugnare, quam suam probare, facilius. Quin & eo devenit, ut diceret, si natus esset e Parentibus, qui Solem colerent, se non videre, cur eam Religionem deserturus esset, ac alia mutaturus; usque adeo eo proclivius videbatur Objectiones, quam Veritatem, invenire. Paulo post edidit libellum Episcopi Belgico idiomate exaratum contra Rommum, Romanae Ecclesiae Presbyterum, in quo illum nec erroris immunem esse, nec arbitrium in fidei controversiis sibi asserere posse evincitur. A. 1692 in manus ejus incidit Liber sententiarum Inquisitionis Ibolofana ab A. 1307 ad annum 1313, quem una cum libris quatuor, quibus Originem Inquisitionis, & totum Regimen ejus ex ipsis Inquisitorum scriptis explicat, luci exposuit. Sequenti A. 1693 novae Editioni, & in majus Volumen collectae Homiliarum Episcopi Praefationem & Vitam illius Belgica lingua praemisit, quae deinceps in Anglorum potissimum quorundam gratiam ab adolescente Limburgii amico Latinitate donata A. 1701 in aspectum hominum processit. A. 1699 Puellam Amstelademensem, quae a Judaeo Hebraicam linguam edocta, ab eo simul a Christiana veritate alienior erat reddita, rursus ad sanam doctrinam reduxit. Recensebimus & hanc rem verbis ipsius Clerici. *In hac urbe, inquit, puella viginti duos annos nata, cum a Judaeo linguam Hebraicam discere cuperet, ita paullatim ab eo est decepta, ut Religionem Christianam deserere vellent, Judaicamque amplecti: Quod cum Mater animadvertisset, Concionatores aliquot adhibuit, ut eam pravo consilio revocaretur, sed frustra; nam eorum ratiocinationibus indices Judaismo additior fiebat. Quod eo factum est, quia Christianam Religionem a priore, ut loquuntur Philosophi, omissa aliquantisper Novi Testamenti auctoritate, probare institerant. Tum vero locis Veteris Testamenti ab iis prolatis, Judaeorum responsiones, quas edocta erat, opponebat, nec quidquam reponere poterant,*

terant, quod dubitanti facis facere possēt. Cum eo astu ingeniosa alioqui puella agitaretur, contigit, Venium, de quo antea dixi, agrivisendi causa, in eas ades vocari, deinde ab anxia Matre audire, quibus dubitationibus animus filia distraberetur. Ibi Venius, injecta mentione disceptationis Limburgii cum Orobio, eo mulierem adduxit, ut cuperet, eum cum filia colloqui, si forte dubitationes ei eximere possēt, puellamque ad Religionem Christianam revocare; quo nihil gratius sibi contingere posse confirmabat. Itaque Limburgius hebdomadis Paschalis altero die, qui fuit 12 Aprilis, eam invisit, eademque via & ratione ingenium fluctuans adgressus, qua Orobium, brevi ad saniores cogitationes adduxit. Volebat quidem illa sibi ante omnia e Veteri Testamento probari, Deum fidem in Messiam ab Israelitis postulasse, sed ostendit noster, prius oportere de Veritate Religionis Christianæ constare, qua adserta, mox esset e Veteri Testamento, quod optabat, ostensurus, quemadmodum fecit. Prima illa congressione ita labefactatus est ab eo puella animus, nihil ut ei respondere se posse fateretur. Mox colloquiis intra eandem hebdomadam habitis, ita ei satisfactum est, dubii ut illi nihil superesset; quorum colloquiorum summam Limburgius est in Epistola ad Joan. Lockium, amicum nostrum, complexus; e qua, si quando edatur, rem totam melius intelligere poterunt, quibus erit cordi singularem Methodi Limburgiani usum cognoscere. A. 1698 responsionem adornavit contra Joannem van der Waeyen, Theologum Francœqueranum, quæ tertiæ Theologiæ Christianæ editioni subiecta reperitur. His denique omnibus accensendi, libellus Belgicus de ratione bene moriendi, & sulandi agros, anno superioris seculi ultimo editus, & Commentarii in Acta Apostolorum, inque Epistolas ad Romanos & Hebræos, qui anno demum hujus seculi XI prælo sunt subducti. Reliquit præterea alia nonnulla, quæ ille nondum divulgare constituerat, in quibus Liber, qui sententias immitiores nonnullorum Protestantium Theologorum de Pœnis Hæreticorum complectitur, & alius de Origine & Statu Controversiarum de Prædestinatione & Gratia, itemque is, qui de ratione concionandi tractat, enarrantur. Duas Uxores in matrimonio habuit, quarum prior Elisabetha van Zorgen, Nicolai van Zorgen, Jcti & amici Joannis Ultembogardi filia, cum unica

filia, quam ipsi peperit, fati concessit. Altera *Cornelia vande Kerck* eundem bina prole Parentem fecit. *Ævi* maturus, quippe octogenario proximior, molestissimo cutis morbo, Medicis *Herpes*, aut *Ignis sacer* dicto, correptus ultimo die Aprilis anni superioris animam efflavit. Fuit Vir singularibus ingenii dotibus excultus, judicio acri, memoria tenaci, multæ lectionis in iis, quæ ad linguas pertinerent, quibus tamen non aliter utebatur, nisi qua fini suo inservirent, quem unice in Theologiæ studiis posuerat. Historiam patriam a semi-sæculo ita nove- rat, ut minutissimas quoque circumstantias, & momenta temporum, quibus singula accidissent, in numerato haberet. Ad hæc gravitate insigni cum lenitate & comitate conjuncta, candidus & officiosus erga omnes, & ejusmodi plane, qualem oportebat esse, qui tot præstantissimorum Virorum, *Joannis Lockii*, aliorumque amicitias sibi conciliaffet. Atque hæc hæc hactenus e Cl. Clerici, cum quo Collega Limburgius conjunctissime vixit per annos viginti septem, Oratione funebri nuper typis imprella annotasse suffecerit.

OBSERVATIO CIRCA SCIENTIAM UNIVERSALEM SINESIUM, in libro Confucii, in charta Sinensi duobus spissis majoris formæ Voluminibus scripto, exhibitam: quod Mstum penes ipsos Jesuitas Parisienses & Anverpienses fuit, quo tempore partem ejus mutilam diderunt: jam vero a V. Cl. AYMONIO, Verbi Divini apud Illigenses Ministro, asservatur, qui editionem integram meditatur.

HAbebit vero nova editio hæc præcipua: I. patebit inde, Jesuitas vix tertiam Msti partem publicasse in editione Paris. 1687 folio vulgata, Regique Galliæ dedicata. Illa enim non nisi 274 paginas continet, majori insuper caractere; Mstum vero 950, & quidem minoribus literis, quod adeo cum prodibit, duo in folio Volumina 500 minimum quodlibet paginarum continet. II. Deceptum esse ab iisdem Jesuitis Galliæ Monarcham, variosque Pontifices cum omnibus Sedis Romanæ Cardinalibus, qui de gravi processu, ex his materiis Theologicis, Philosophicis, moralibus, ritualibus & politicis inter Jesuitas & reliquos vario-
rum

rum ordinum Missionarios Sinenses nato, sententiam tulerunt. Neque enim horum Memoriae, Relationes, Facta, aliaque scripta suffecerunt ita demonstrandis, aut tam authentice probandis falsis & fraudibus Jesuitarum, ut quidem apparent in his Voluminibus, ab aliquot hujus ordinis Missionariis celebrioribus scriptis, qui sane suos characteres & signa ibidem cum approbatione Cousinii, qui potestatem imprimendi Galliae Regis nomine fecit, exstantia negare non audebunt. III. Prolixa praefatio, sub forma Dissertationis praeliminaris praemittenda, cujus dimidia pars manu ipsius P. Coupletii, Generalis Missionariorum Sinensium Jesuitarum Procuratoris, scripta, evidenter in parte secunda detegit, necessariam fuisse Societati Operum Confucii depravationem, partim ut reliqui Missionarii Romae damnarentur, partim ut a Pontifice & missiones Jesuitarum, Christianismum adoptando cultum Sinensium idololatricum infucantium, & Scripta ab iisdem in Europa super diversis his materiis edita approbarentur. IV. Multa falsa maximi momenti hic indicabuntur, quae reliqui Galliae & Italiae Jesuitae commiserunt imitati P. Coupletium ejusque Collegas hac in re praecuntes, edendo hoc opus, non nisi resectis & mutatis omnibus, quae Systemati Jesuitarum videbantur adversa, suppressio insuper integro textu Sinensi, ut glossas plane sensui literali Aphorismorum Confucii aliorumque Philosophorum Sinensium contrarias substituerent. Patet hoc ex dogmatibus satis gravibus. E. g. pag. I §. I Lib. I textus Sinensis MSti Confucii habet: *Ti tiao chi tao sui mim re: i. e. magnum Principum sciendi institutum consistit in expoliendo rationalem naturam*; Jesuitae addiderunt: *a caelo inditam, ut scilicet haec ceu limpidissimum speculum absterfis praavorum appetituum maculis ad pristinam claritatem redire possit*. Quibus intelligunt, animam rationalem de caelo descendere, lumina vero ejus peccato originis esse obfuscata; cum tamen textus sinensis de eo sileat, nec huic similia aut Confucius aut Discipuli ejus unquam scripserint. V. Ipse textus Sinensis, & quod ejus in editione Parisiensi editum et quod suppressum, apponetur, addita vera omnium terminorum Sinensium Latine translatorum significatione literalis. Distinguetur praeterea a falsis Jesui-

Jesuitarum glossis minuto caractere adjiciendis, ut intelligat quisque, quid Confucium ejusque discipulos autores habeat, & quid additum aut truncatum a Jesuitis in celebri illa editione, cui reliqui omnes Sinensium Missionariorum Jesuitarum libri innituntur. Poterunt ergo sententiæ in horum favorem a Pontificibus contra reliquos Missionarios, præcipue eos qui sunt e seminario missionum exoticarum Parisiensium, latæ, in Aula Romana revocari, cum contenta hujus MSti non depravata prodibunt. Tradent illa veram Sinensium doctrinam, ac omnia ad cultum, disciplinam moralem & religionem eorum spectantia, quæ nunquam antehac tam diffuse & plene descripta sunt. VI. Adnotabuntur præterea plusquam 500 loca ac glossæ variæ ex celeberrimis Philosophis Sinensibus desumptæ, & ad marginem imamque paginarum partem pulcherrimi hujus MSti a Jesuitis & Mandarinis, qui magnam hanc collectionem apud Sinenses compilarunt, eo sine adjectæ, ne quid scientiæ & regularum Sinensium Generalem eorum Romæ lateret; neutiquam vero, ut typis vulgarentur, unde nec nisi minimam partem aliena plane specie obductam & depravatam luci publicæ exposuerunt. VII. Adjicientur figuræ hieroglyphicæ, quarum quæ maximi mysterii & momenti, in editione Parisiensi suppressæ sunt, quia exhibent consilium, quod iniverunt Jesuitæ de exauctorando Imperatore Tartarico, inque ejus locum substituendo quodam ex stirpe veterum Imperatorum Sinensium, in Scholis Jesuitarum educato & a Mandarinis & Præfectis provinciarum & urbium huic Societati faventibus adjuto. Multas quippe Jesuitarum Societas in vasto hoc Imperio jam possidet regiones, in quibus metallifodi-næ, aquas, in quibus margaritæ, & portus, in quibus urbes commerciis aptissimæ: quæ omnia prætextu religionis occupavit per privilegia a Mandarinis hujus sectæ impetrata ab Imperatoribus Tartaricis, quibus multi Ministri status & Mandarinis ex ordine Jesuitarum sunt. Quare eorum potentia in Aula Pequinensi factum, quod Cardinalis Turnonius variique Missionarii eorum consiliis adversi carceri inclusi, frustra Pontifice ad liberandos eos omnia tentante, una cum Eminentissimo hoc Præfule perierint.

Nova Litteraria alia in proximum Mensem rejicimus. Interim nuntiamus, Alt. Er. Suppl. T. V. Sect. IX nuperrime prodisse.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Februarii, Anno MDCC XIII.*

IMPERIUM ORIENTALE, SIVE ANTIQUITATES Constantinopolitanæ in quatuor partes distributæ: Pars quarta, continens libros octo Commentariorum in Antiquitates CP. nec non Animadversiones in CONSTANTINI PORPHYROGENITI libros de Thematibus & de administrando Imperio ac breves notas ad opuscula Agapeti Diaconi, Basilii Macedonis & Theophylacti Bulgaricæ Archiepiscopi. Opera & studio Domini ANSELMI BANDURI, Ragusini, Presbyteri ac Monachi Benedictini e Congregatione Melitensi.

Tomus II.

Parisijs, sumptibus Jo. Baptiste Coignard, 1712, fol.
Alph. 7 plag. 12 Tabb. æn. 53.

Quam superioris Anni Novembri Mense in recensendo opere Banduriano telam cœpimus, ea nunc per-textenda est. Præmittuntur huic alteri Tomo, cujus materiam præmissa inscriptio satis indicat, Tabulæ septem Topographicæ Urbis Constantinopolitanæ, Bospori Thracii ac Propontidis, quarum prima urbem in quatuordecim regiones a Constantino M. divisam exhibet, ut eam ex veteri scriptore, qui Honorio Imperium tenente Constantinopolitanæ Urbis descriptionem edidit, & *Petro Gyllio*, adornavit *Ducangius*, nisi quod Noster formam civitatis & partem agri Thracii ex tabella Domini *de Combes*, quæ in Charthophylacio rei maritimæ asservatur, delineaverit. Secunda

G

urbem

urbem ipsam ex mente Anonymi, quem Commentariis illustrandum sibi sumsit Noster, in tres partes descriptam completitur, singulis regionibus locorum denominationibus adjectis, forma ipsa Urbis ex tabulis *de Combes* petita. Tertia Anaplum Bospori Thracii ex indagationibus *Petri Gyllii, Dionysium Byzantium* antiquum Scriptorem secuti, a *Guilielmo Sanfonio* adornatam repræsentat, quæ tamen quod talium rerum peritis, & in his *Gallandio*, non satis faciat, quarta tabella adjicitur, ex schedis *Combesianis* descripta. Sequitur Urbis CP. delineatio cum suis ædificiis, desumpta ex Bibliothecæ Regiæ MS. Codice: in quo continetur *Christophori de Bondelmontibus*, Florentini, liber *de Insulis Archipelagi ad Cardinalem Jordanum*, ut ibidem legitur, *de civitate Rhodi missus* 1422, paulo antequam nobilissima illa Imperatorum Orientalium sedes a Turcis expugnaretur. Hæc licet jam pridem a *Ducangio* in æs incisa fuerit, recudi tamen hic meruit, quod habeat nonnulla, quæ ad præcipuos tractus designandos haud parum conducunt. Sexta tabula eandem, prout hodie faciem advenis obvertit, a *Grelotio* diligentissime delineatam Urbem ostendit, quam excipit septima Helleponti ac Propontidis aspectum nitide perquam expressum referens. Sequuntur deinde ipsi Commentariorum libri octo ad totidem libros Antiquitatum Constantinopolitanarum, in quibus familiam ducunt quatuor priores ab Anonymo temporibus *Alexii Comneni* congesti & ad exemplum aliorum, qui urbium antiquitates, origines aut historias dederunt, Τα πάτρια τῆς πόλεως inscripti. Negari non potest, Anonymum hunc circa rerum origines, ut solent illorum temporum Græculi, miscere multa fabulosa & nugas vendere; habet tamen id eximium, ut ædificiis cum publicis tum privatis quibusque locum suum genuinum adsignet, & quæ monumenta in illis vel suo vel majorum ævo conspicienda se præbuerint, diligenter observet. Igitur hoc negotium sibi datum credidit *Bandurius*, ut ab eo dicta idoneis Scriptorum editorum pariter & ἀνεκδότων testimoniis fulciret, spuria rejiceret: quod dum molitur, multa a *Lambecio*, *Ducangio* aliisque perperam dicta aut intellecta corrigit, totumque opus elegantibus observationibus rem omnem veteris

moder-

modernæque Constantinopoleos insigniter illustrantibus replet. Ita notatur Lambecius, qui verba *Codini* ὡς δὲ διακρινόμενος λέγει, quæ pariter & apud Anonymum nostrum L. I c. 51 T. I. P. II p. 18 occurrunt, transtulit: *ut alii diverse tradunt*, cum vertere debuisset, *ut autem hesitans tradit*, cum ὁ διακρινόμενος sive hæsitans sit Scriptoris indicium a secta τῶν διακρινομένων, cui se addixerat, ita cognominati: quo nomine illi veniebant, qui Synodum Calchedonensem partim repudiabant, partim accipiebant, apud Leontium *Hesitantes*, in lege Wisigothorum L. 12 t. 2 §. 21 *Discernentes* appellati. Johannem autem hunc διακρινόμενον eundem esse cum *Malala Antiocheno*, cujus Chronographiam habemus, putavit *Combesius*, quem erroris convicit *Michael Lequien* in dissertatione de hoc argumento scripta, in locum ejus substituendo alterum illum *Johannem Rhetorem* dictum, quam sententiam suam fecisse videtur doctissimus Commentator. Pag. 543 occasione Porticus cujusdam Byzantinæ, a figura semicirculari *Sigma* nuncupatæ, contra *Spanhemium* defendit, *Sigma* ab antiquis Græcis per Σ efformatum, demum a posterioribus semicirculari ductu, sed ante Domitiani adhucævum, secus ac visum *Ducangio*, exprimi cœpisse. Contra eundem *Ducangium*, qui in Glossario Græco ἐκκοτοντολίθου explicuerat *Marmor distinctum multis ac variis crustis*, Noster quidem intelligi mavult lapidem sua natura multicolore, similiter ut lapis in Troglodytica regione inventus, qui, *quod in parva magnitudine multicolor esset*, ut Plinius affirmat H. N. L. 37 c. 10, *tamque diversis notis sparsus esset, ut sexaginta gemmarum Colores in parvo ejus orbiculo deprehenderentur*, quæ *Solini* verba sunt c. 31, ἐξήκονταλίθου nomen sibi adoptasse legitur. In censum Observationum Historicarum veniunt, quæ Noster contra Anonymum aliosque, qui Belisarium oculis jussu Justiniani orbatum ad Lauri Monasterium sedisse & testaceum vasculum manu tenentem a prætereuntibus stipem collegisse fabulantur, doctè disputat. Fatetur autem, fortissimum ducem ter omnino Principis sui offensionem incurrisse, primo equidem post devictos Vandalos, teste *Procopio* L. 21 de *Bello Vandal.* & *Hist. Arcane* c. 18, iterum instante Theodora

Augusta in gratiam Antoninæ Uxoris, Conjugi tum iratæ, nar-
 rante eodem *Procopio Hist. arcan. c. IV*, tertio denique jam se-
 nem, ut scribit *Agathias L. V*, post devictos urbem laceffentes
 Hunnos, Anno Justiniani XXXII, sed restitutum in pristinum sta-
 tum d. 10 Jul. A. 36, ac demum A. 38, Byzantii, ut prodidit *Theo-
 phanes*, diem obiisse, facultatibus ejus Ædi Marianæ sive æra-
 rio publico addictis. Conjicit autem fabulæ occasionem de-
 disse, quæ de Joanne Cappadoce, viro Patritio, Exconsule &
 Præfecto Prætorio commemorantur, quem ἄγρον ἢ ὀβολον ἐκ
 προσπιπτόντων petiisse consignavit *Procopius L. I de Bello Per-
 sico extremo*. Pag. 888 verba *Eusebii L. 3 c. 7 de vita Constantini*:
 τῆς δὲ γε βασιλευσῆς πέλειος, ὁ μὲν προσεὼς ὑσέρεϊ διὰ γῆρας,
 quæ *Marcæ, Baluzius & Pagius* de Metrophane Constantino-
 politano Præfule accipiunt, ad Romanum Antistitem refert, &
 contra negantem *Baluzium* ostendit, Roman quoque βασι-
 λεύεσσαν πόλιν ab eodem Eusebio L. I c. 26, 33 & 39 nuncupa-
 tam fuisse. P. 485 utilem de *Illustratu* doctrinam proponit: con-
 tinuuisse nimirum ἰλλυστρίων titulum non solum summa digni-
 tatum fastigia, Præfectos Prætorio, Urbi, Magistrōs Militum,
 Officiorum, sed & fuisse pæculiare nomen, quo qui donabantur,
 summarum dignitatum gradum, licet nulla ex iis ornarentur,
 consequebantur. Pag. 871 de literis singulariis, quæ descriptæ fu-
 isse in Constantini M. sepulchro vulgo feruntur, agit, quarum
 interpretationem & vaticinii sub iisdem latentis iuscepit *Genna-
 dius Scholarius*, Patriarcha CP, cujus expositio ad finem habe-
 tur *Nova variarum Historiarum Synopses Matthæi Cygale,*
Cyprii, Græce descriptæ apud *Antonium Julianum, Venet. 1637,*
 4, & in fine Chronici *Dorothei Monomastæ* Metropolitæ, ibi-
 dem apud *Joannem Petrum Pinellum* eodem anno. Quod va-
 ticinium etsi figmentum credat sequioris ævi *Bandurus*,
 cum tamen in eadem expositione habeantur verba: τὸ τὲ ξαν-
 θὸν γένος, flavum autem genus una cum primis possessoribus to-
 tum Ismaelem expugnabunt, Noster ex multis Græcorum Latino-
 rumque scriptorum testimoniis, Francos, Alemannos alios-
 que Septentrionales populos ob capillorum colorem a Græcis
 ξανθῶν flavorum nomen reportasse, evincit. In animadver-
 sioni.

tionibus ad *Constantinum*, quæ Commentariorum libros excipiunt, præteriri non debet, extare illius Principis *Opus Tacticum*, cujus fragmentum edidit *Meursius*, integrum in Bibliotheca Coislina. In iisdem contra *Baronium* disputat, qui Longobardicam irruptionem auctore Narsete factam inter fabulas rejicit. Sed & multus est in patriæ suæ Dalmatiæ, quam Delmatiam scribi in numis & inscriptionibus veteribus observat, antiquitatibus, cum primis autem Ragusinæ civitatis, cui ortum debet, prærogativis laudibusque asserendis, quam quidem demum XI sæculo post C. N. Latinum idioma cum Slavico permutasse asserit.

Augent præterea in universum pretium horum Commentariorum Animadversionumque copiose huic operi insertæ figuræ in æs incisæ Numorum Byzantinorum post p. 456, Columnæ Historiæ & alterius illius, quæ Theodosii M. de Scythis triumphum actum repræsentat, & ad cætypon, quod *Gentilis Bellinus*, Pictor Venetus, dum Constantinopoli a Mahomete II accersitus commoraretur, confecit, XVIII tabellis expressa silitur. Commemorandæ hic itidem veniunt ordinatio S. Gregorii Nazianzeni, quam ex Codice Regio caractere unciali noni sæculi conscripto p. 632 delineandam curavit, & Concilii CP. I sub Theodosio M. contra Macedonium & Apollinarium congregati ordo & forma, p. 937 ex eodem Codice exhibita.

Cum primis ad rem facit nominasse Scriptores ἀνεκδότους, quos vel inseruit Noster, vel commemoravit saltem. Videas hic p. 613 tres epistolas Græcas *Athanasii Patriarchæ* CP. quas una cum aliis ejusdem literis opusculisque ex Codice Regio, olim Telleriano, se exscripsisse profitetur Noster: fragmentum Græcum p. 646 *de translatione reliquiarum S. Stephani* ex Cod. MS. S. Germani, quem a Presbytero Græco comparavit doctissimus *Montfauconius*, cum *Catalogo vitarum in eo contentarum*; p. 662 tractatum *περὶ ἱπποδρομῆς* a Severo Imperatore inchoati, a Constantino M. statuis undiquaque advectis pulcherrime exornati, ex Codice Region. 3502; p. 697 *βίον καὶ πολιτείαν τῶν ἐν ἀγίοις πατρῶς Δαλματίας* una cum tribus Episto-

lis, quarum prima est *Cyrilli* Archi-Episcopi ad *Dalmatinum Monasteriorum Archimandritam & Comarium, Potamonique Episcopos*, secunda *Dalmatii ad Patres Concilii Ephesini*, tertia *Cyrilli & Memnonis* Archi-Episcoporum ad eundem *Dalmatum*, ex Codice MS. pervetusto & optimæ notæ Bibliothecæ S. Germani a Pratis. Reperiuntur Epistolæ hæc jam ante editæ inter Acta illius Synodi Ephesinæ P. II Act. I, posteriores duas quoque ex MS. Vaticano produxit *Jacobus Garnerius* in præfatione ad secundam partem Marii Mercatoris, sed mutilam ultimam, quod ea, quæ ibidem de summa Monasteriorum urbis Regiæ Præfectura Dalmatio collata inseruntur, ἀνισορησίαν ei sapere viderentur. Supplevit igitur Bandurius lacunas, non solum hanc ultimam genuinam esse asserens, quod idem Dalmatius in Actis ejusdem Concilii vocetur Πρεσβύτερος καὶ Ἀρχιμανδρίτης πατὴρ μοναστηρίων sed & non obscure suspicans, partem Epistolæ ideo a Garnerio suppressam esse, quod in ea reperiantur nonnulla, quæ auctoritati Pontificis Romani supra Concilium Generale favere videntur. Succedunt p. 784 Θεόδωρος ἀναγνώστῃ ἐκλογὴ ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰσορίων, cujus operis, quod hactenus inter perditæ retulerunt Viri docti, initium & finis ex Bibliotheca Veneta Divi Marci, in qua integrum delitescit, hic proponuntur. Porro p. 818, 830 sequ. frequentes loci adducuntur ex inedito opere *Eudoxiæ Augustæ*, JONIA inscripto, ex Codice Colbertino, una cum copioso Indice rerum in eo collectarum. Allegantur etiam p. 871 *Leges Cypriorum*, p. 992 S. *Nicephori Liber Antirrbeticus*, p. 992 inseruntur *Gregorii* Opuscula contra *Becam*, itemque index Epistolarum & Operum *Achanaſii*, qui post *Gregorium* illum Patriarchatum obtinuit A. 1298, una cum septem illius Epistolis ineditis, quarum versio Latina adjecta est. Ad manus *Banduro* quoque fuit *Andrea Danduli*, Ducis Veneti, *Chronicon Venetum*, nondum editum, Italico sermone conscriptum, ex quo multa in usum suum transtulit, quod cur in lucem nondum exierit, eo non inspecto, difficulter admodum est divinare.

MENSIS FEBRUARII A. M DCC XIII. §

LA VIE DE MONSIEUR BOILEAU D'ESPREAUX, par Mr. des Maizacaux.

h. e.

VITA BOILAVII D'ESPREAUX; AUCTORE, MAIZÆO.

Amstelodami, apud Henricum Schelte, 1712, 12.

Plag. 15.

TAm illustre est domi forisque nomen *Nicolai Boilavii*, cum veteribus comparandi Vatis, & inter Satyricos ætatis nostræ facile principis, ut optime de memoria Viri & universo Orbe literato meruerit Cl. *Maizæus*, qui vitam ejus tam copiosa, tamque nitide & accurate digesta recensione nobis tradere, & insigne Seculi ornamentum a calumniis nonnullorum vindicare instituit. Natus est *Boilæus* Lutetiæ Parisiorum supra millesimum sexcentessimum trigesimo sexto, ut diem natalem fixit in Commentariis Historicis Academiæ Inscriptionum & Numismatum (*Memoires de l'Academie des Inscriptions & des Medailles*) nondum editis Bosius (*Mr. de Boze*) etsi ipse *Boilæus* in scriptis suis annum insequentem tricesimum septimum innuere videtur. Obtigit ei Pater *Guilielmus Boilæus*, Vir antiqua fide & in rebus agendis dexteritate conspicuus, in Curia Parisiensi per sexaginta annos Grapharius; qui postquam A. 53. Seculi superioris octogenario major decessisset, suis quidem facultates pertenuas, posteritati autem tres literarum laude florentissimos natos, *Guilielmum*, *Jacobum* & *Nicolaum* hunc superstitis reliquit. Primus illorum *Guilielmus*, natus A. 1631, in Parlamento Parisiensi Causarum Orator & Academiæ Gallicæ socius idem est, a quo vitam habemus *Epieteti* omnium optime descriptam, itemque hujus & *Cæciliæ* tabulæ ex Græco in Gallicum idioma translationem, A. 1655 in lucem emissas; nec non Dissertationem contra *Menagium* & *Costardum*, (*Avis a Mr. Menage sur son Eclogue intitulé Christine; avec un remerciement à Mr. Costar*) anno sequenti 1657 typis vulgatam; ut & Opuscula quedam soluta vel ligata oratione composita, quæ demum post excellentium ejus cum inscriptione: *les Oeuvres de desunt Monsi-*

eux

eur B. de l'Academie Françoise, Controlleur de l'Argenterie du Roy, A. 1670 prodierunt. Meditabatur idem Vir doctus *Commentarios in Poeticen Aristotelis*, sed mors præveniens laudandum institutum interrupit.

Merita tamen illius & doctrinam superasse creditur Frater *Jacobus Boilavius*, natus Parisiis d. 16 Mart. A. 1635, qui initio Doctor Sorbonicus, postea ad Decanatum Ecclesiæ Metropolitanæ Senonensis ab ejusdem Archi-Episcopo *Gondrino* vocatus, & a morte *Montpezati* post *Gondrinum* Antistitis, in ejusdem Ecclesiæ Vicarium magnum & Officialem evehctus, demum Lutetiam A. 1694 reversus, a Rege Canonicatu Sanctæ Capellæ (de la sainte Chapelle) donatus fuit. Ejus scripta, cum pleraque sine Autoris vel sub ficto etiam nomine circumferantur, & a Biographo nostro plenius & accuratius, quam a *Dupinio*, vel quocumque alio adducta sint, ordine ab eodem servato in gratiam Lectorum hic subjiciemus. Sunt autem: *Eclaircissement sur un passage de S. Augustin, cité dans le livre de la perpetuité de la Loi, par le Sieur Barnabe*. A Mons chez Vaudret, 1667 in 12. *Recueil des Pièces concernant les Censures de la Faculté de Theologie de Paris sur la Hierarchie de l'Eglise & sur le XVIII Tome des Annales Ecclesiastiques d'Odericus Raynaldus*. A Munster chez Bernard Raesfeld, 1666, 12. *Ad Decretalem super specula, de Magistris. Opus Marcelli Ancyran*. Paris. 1667, 8. *Traité du devoir & de la vie des Eveques par le Pere Louis de Grenade, Dominicain*. A Paris chez Leonard, 1676, 12. *Le Pastoral de S. Gregoire le Grand, ou le livre du Soins & du devoir des Pasteurs, traduit nouvellement*. A Paris chez Pralard, 1670, 12. *De antiquo jure Presbyterorum in Regimine Ecclesiastico, autore Claudio Fontejo*. Taurini, 1670, 8. Eodem anno dicitur a *Dupinio* promulgasse un *Traité pour prouver, que la contrition est nécessaire pour obtenir la remission de Peccés dans le Sacrament de Penitence*. Porro de antiquis & majoribus Episcoporum causis liber, ad confutationem Errorum Davidii in libro: *des Jugemens Canoniques des Eveques; avec une Dissertation sur le Concile plenu de S. Augustin*. Autore Theologo Parisiensi. Leodii, 1673, 4. *Historia Confessionis auricularis ex antiquis Scriptura, Patrum, Pontificum*

tificum & Conciliorum Monumentis, cum cura & fide expressa. Paris. 1683. *De Adoratione Eucharistia libri duo: quibus accedit, Disquisitio Theologica de Praecepto divino Communionis sub utraque specie.* Paris. 1685, 8. *Traité du Corps & du Sang du Seigneur par R. utramque ou Bertram, Pretre, Religieux de Corbie; en Latin & en François avec des remarques.* A Paris 1686. 12. Eodem anno, teste Dupinio, publici juris fecit Disquisitionem Theologicam de necessitate Amoris ad obtinendam veniam peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ. Sequuntur *Remarques d'un Theologien sur le Traité de Maimbourg de l'etablissement & des Prerogatives de l'Eglise de Rome.* A Cologne chez Pierre Marteau 1688, 12. A. 1691, secundum Dupinium, edidit sub nomine Professoris cujusdam Theologiæ Tractationem vernaculo sermone compositam de Impedimentis Matrimoniorum, qua defenditur Luanoji systema contra Galecium & Gerbæcium. Successerunt A. 1695 Dissertatio reperita Praelectionis, recensente eodem Dupinio, ad Decretalem *super specula*, cui comites dedit duas alias ad Decretalem *ad audientiam*, de *Clericis non residentibus*, alteram *Colloquium Criticum sive de Sphalmaris Virorum in re literaria illustrium. Historia Flagellantium, de recto ac perverso flagrorum usu apud Christianos; ex antiquis Scriptura, Patrum & Scriptorum prophanorum monumentis cum cura & fide expressa*, 1700, 12. *Historica Disquisitio de Re Vestitaria Hominis sicut vitam communem more civili traducentis*, Amstelod. 1704. ΔΟΚΙΜΑΣΤΗΣ sive de librorum circa res Theologicas approbatione *Disquisitio historica.* Antverpiæ, typis Bernardi Salii, 1708, 12 & *de re Beneficiaria liber singularis, sive: Quaestio celebris & difficilis, an & quibus in casibus liceat homini Christiano absque culpa & peccato plura beneficia Ecclesiastica possidere*, à Vauguis. *Cura & studio Theologi Parisiensis, Abbatis Sediehembeckensis*, 1710, 12.

Ad *Nicolæum* nostrum ut redeamus, puer ostentabat ingenium mite & simplex, adeo ut pater observans eum aliquando & cum reliquis suis liberis conferens, de eo dixisse feratur: *c'est un bon Garçon, qui ne dira jamais mal de personne.* Prima literarum fundamenta posuit in Collegio Bellovacensi sub Servi-

no optimo ingeniorum formatore, assiduus eo tempore Poetarum, Satiricorum præsertim & fabularum Romanensium scrutator, postquam Philosophiæ studiis animum satis inbuisset, Jurisprudentiæ nomen dedit, qua in brevi tempore tam insigniter profecit, ut non maturis adeo annis in matriculam Advocatorum referri mereretur. Sed quod cum artibus Fori non bene sibi convenire intelligeret, Sorbonæ se mancipavit, in qua ipsa cum Scholasticas illas nugas ferre non posset, nuncio eidem misso, animum unice ad literarum elegantias convertit. Abundabat ea ætate Gallia læto Poetarum proventus, a quibus ætatem istam ad summum fastigium perductam credebat plerique, qui regulas ejus & indolem sermonis patrii non perspectas satis habebant. In Satira regnabat *Regnierius*, Vates non infelix, cui tamen tanta non erat eloquii castitas & dulcedo, & in explicandis rebus cum natura earum convenientia, ut castigationem *Boilavii* non desideraret: qui ubi semel cepisset operi manum admovere, Satira que nonnullas inter amicos spargere, & vitia Poetarum sui sæculi nominatis autoribus detegere, ringentibus licet his, ita omnibus fuit admirationi, ut ab eo argute dicta passim per universum Regnum in paræmias abire animadvertentur. Favor communis, quo Poemata ab eo confecta excipiebantur, impulerat nonnullos lucri appetentes, ut quædam illius invito eo & ignorante typis vulgarent, jungentes iisdem sub ejus nomine *Judicium de Scientiis* (*Jugement de Sçierces*) tractationem exilem & nullius doctrinæ, quam suppositam sibi indigne ferens, cum præterea sua ab aliis misere interpolata videret, ipse primam operum suorum Editionem curabat A. 1608, in qua foetum illum spurium e numero suorum ejiciebat. Inclementer ab eo factum arbitrabantur nonnulli, quod re nominibus quidem Autorum eorundemque superstitem pepercisset, quibus ut os obturaret, Satiram quæ inter reliquas nona est, opponebat, Dissertationemque de Satira (*Discours sur la Satire*) commentabatur, in qua facinoris objecti invidiam exemplis cum veterum *Lucilii* & *Horatii*, tum sui temporis Satiricorum, *Regnierii* aliorumque a se declinare moliebatur. Anno sæculi superioris supra sexagesimum nono duas Satiras, quæ illius no-

men

men in fronte scriptum mentiebantur, a se profectas abnuebat, quarum una Simoniacos dispensatores Bonorum Ecclesiasticorum (*les Malotes Ecclesiastiques*) *Quel est donc ce Cabot* &c. altera: *Non je ferai pas ce, qu'on veut, que je fasse*, connubiorum incommoda perstringebat. Nec multo ante elaboraverat *Colloquium Mortuorum* (*Dialogue des Morts*) in quo acrem censuram in *Puellam Aurelianensem Capellani*, & *Cyrum Magnum Cleliamque*, Fabulas Romanenses a *Scuderia* emillas, exercebat. Destinaverat tamen, ne famæ doctissimæ Forminæ quicquam detraheret, factum hunc intra penates suos detinere, nisi amici quidam, quibus eundem exhibuerat, quantum memoria comprehenderant, literis mandassent; quo effectum, ut is, licet non adeo perpolitus & comtus initio quidem *Tomo II du Retour des piéces choisies ou Bigarrures curieuses*. Emmerici, 1668. deinde vero *Collectioni melioris notæ Scriptorum Sant-Eor. mondo tributorum*, (*Mélange curieux des meilleures Piéces attribuées a Mr. de St. Evremond*,) quam Silvestro & Biographo nostro debemus, infereretur. Anno septuagesimo secundo Doctores aliqui e Sorbona veterani, suasionibus Loyolici Ordinis adducti, supplices literas decernebant ad Curiam Parisiensem, quibus postulabant, ut edicto publico caveretur, ne qua in posterum alia in Scholis Philosophia præter Aristotelicam doceretur. *Boilavizius*, ut ridendum hominibus superstitiosis institutum tanto magis exprobraret, eodem tempore preces fingebat Academia Parisiensis nomine ad Parnassum montem directas pro Aristotelica contra novaturientium sententias protegenda, quarum ille, & meliorum quidem, censum instituebat, addito Decreto (*Arrestum* vocant) votis cumulatissime velificante. Sorbonici, ubi machinationes suas ita traduci & ludibriis elegantiorum ingeniorum exponi comperissent, ab incepto sponte sua destiterunt. Non diu post graves inter Nivernium Ducem ex agnatis Cardinalis Mazarini & Principis Mazarinæ fratrem & *Boilavizium* similtates exarserunt. Produxerat in Scenam Phædrum suum & Hippolitum Tragoediam *Racinius* inter Tragicos suæ gentis Poetas post Cornelium Princeps; quem æmulatorus *Prædonius* eandem Fabulam carmine suo excultam in Theatro brevi

p. 52.

73.

59.

66.

post sistebat. Neque eventus fallebat *Pradonum*, cujus in Operis textura bene multi majorem, quam in Raciano artium aulicarum cognitionem invenisse sibi videbantur. *Racinius* dividendæ cum homine, quem se multo inferiorem arbitrabatur, gloriæ indocilis, omni modo laudibus æmuli subnascentibus detrudere, ejusque scripta suppressere; ex quibus cum hic justam querendi causam arripere, Nivernius Dux, quo præcipue Mæcenate utebatur, quique ipse Poetica laude multum sibi placebat, in partes illius secedens, aculeatum in *Racinium* Poema quaterdenis quidem inclusum versibus (*Sonnet* appellant) vibrabat, in quo simul amores Poetæ, quibus in *Cbanmeliam* famosissimam Scenicam, quæ Phædrum in Scena a *Racino* instructa induerat, & argumenti ipsius œconomia felle perstringebantur. Apparebat brevi intervallo ejusdem generis in Duce & *Pradonum* Carmen parodicum paria priori referens; cujus origo cum ad *Racinium*, & qui cum hoc conjunctissime semper vixit, *Boilavium* tanquam architectos referretur, tanta indignatio subit animum Principis, ut in atrociores injurias haud dubie eruptura lis timeri poterat, nisi interventu aliquot magnæ dignationis hominum ea ratione, ut uterque Poematis auctorem se negarent, præmature sopita fuisset. Eminent inter cetera Satirici nostri, velut inter ignes luna minores, Carmen Epicum *Lutrin* sive *Pulpitum* insignitum, leve & ridiculum si ipsum argumentum consideres (est enim discordia inter Thesaurarium & Cantorem sanctæ Capellæ in Palatio Parisiis oborta, quorum ille invitis Cantore & Canonicis reliquis pulpitem quoddam vetus & longo usu detritum, de loco, quem hætenus tenuerat, in chorum transferre decreverat:) si ingenii vim & acrimoniam, sententiarum pondus, dictionis puritatem & numerum poeticum spectes, admirandum utique & in eo genere perfectissimum: etsi quod contra mollitiem, fastum & incitiam otiosi illius & bene pasti Clericorum gregis, ut & dogmatis de Attritione propugnatores libero ore inveheret, Ecclesiasticis hominibus, inque his *Baillet* non usque adeo se probaret. Causam scriptionis suggererat *Lamonius* in Parlamento Parisiensi Præses, rara doctrina & virtute Senator, quocum noster

quotidie fere familiariter agebat. Ille, ubi in convivio, quo *Boilavium* cum aliis exceperat, festivæ historiæ memoria renovaretur, deinde inter Convivas de natura & constitutione Carminis Epici disceptatio calere incœpisset, in diversâ abeuntibus interlocutoribus: tum vero *Lamonius* ad *Boilavium*, qui pauculum materiæ ab artifice deinceps formanda & dilatandæ Epico sufficere contenderat, conversus, ex eo rogar, num satis virium sibi adesse crederet, altercationes Canonico-rum istas justo Carmine Epico enarrandi? Cui rei cum annuisset *Boilavius*, animo derepente ad propositum appulso, historiam totam Libris VI (*chants* vocat) feliciter absolvit & *Lamonio* obtulit. Quatuor ex his priores prima vice comparuerunt in Editione Operum Parisiis 1674, 4 adornata, reliquorum duorum publicatione in opportunius tempus dilata, quod in his & Palatium Parisiense & *Lamonius*, qui sub *Aristo* latet, tam nativis coloribus pingerentur, ut ab unoquoque facile potuissent dignosci. Inforti tamen postmodum sunt Editioni A. 1681, cum quadriennio ante e vivis excessisset *Lamonius*. In eadem illa Editione A. 74 primum in aspectum hominum processerunt Libri illius IV *de re Poetica* versibus vernaculis ad imitationem Horatii compositi, quibus *Ronsartii* & *Pelletierii*, qui ante eum idem argumentum, sed soluta oratione, tentaverant, laudem longissime superavit. Totus est ingenuina cuique Carminum generi indole assignanda, cujus ignoratio hucusque Poetis plerisque infeliciter admodum cesserat, quod genium suum non circumspicte satis tentante, laud raro ad res tractandas adegissent, ad quas natura minime facti deprehendebantur. Sed quod regulas dictare non contentus *Boilavius*, exempla recentium eorundemque superstitem Pœtarum, quæ vitanda maxime duceret, in medium attulisset, ea res invidia non caruit, plerisque illorum, quod veritati obloqui non auderent, ipsum ex *Horatii* & *Hieronymi Vida*, quem tamen nunquam legisse se profitebatur, rivulis sua derivasse crimina: tibus. Fama interim *Boilavii* majora indies incrementa capiebat, adeo ut Rex Christianissimus non satis habens in Privilegio Editioni A. 72 præfixo summam, quam ex lectione scriptorum ejusdem

p. 90.

voluptatem hausisset, publice testatum ivisse, eum insuper pensione annua donaret, hacque aucta A. 77 una cum *Racino* ad scribendam rerum a se gestarum historiam deligeret. Floret Parisiis a pluribus hinc annis Societas quædam literatorum hominum, quæ quod primis temporibus ex auctoris sui *Colberti* Ministri Regii & magni doctorum Virorum Mæcenatis intentione Inscriptionibus & Nomismatis in honorem Regis sui faciendis vacaret, *Academia Inscriptionum & Nomismatum* appellationem sortita est. Hæc cum ab initio quatuor membris composita esset, postea a *Louvisio* aucta & demum a *Signonio* Abbate A. 1701 melioribus legibus firmata jam latissime in omnem Græcæ & Latinæ eruditionis campum excurrit. In eam receptus *Boilavius* A. 84, vertente eodem anno in altera quoque, Academia Gallica dicta, jubente Rege, locum obtinuit. Anno octingentesimo septimo *Carolus Perraltius* coram præfata Academia vernaculum Carmen *Seculum Ludovici Magni* (*le Siècle de Louis le Grand*) inscriptum recitat, quo modernos antiquis in omni scientiarum genere anteferendos esse defendit: divisa Academicorum suffragiis, quorum alii ad recentiorum, alii ad antiquorum partes transibant, alii rursus mediam ineundam viam ducentes illis equidem in plerisque primum locum concedebant, sic tamen ut his quoque in nonnullis, ut in Ecloga, quæ sententia fuit elegantissimi *Fontenelli* in libello *sur la nature de l'Eclogue* prærogativa merito debeatur. Natus est inter has contentiones ingeniosus liber *Histoire Poétique de la guerre nouvellement déclarée entre les Anciens & les modernes*, Parisiis, 1687 & iterum A. 88 Amstelodami in 12 editus: cujus Autorem eum jam ante accepimus *Franciscum Callierium Dominum de La Rochebeaucourt & de Gigny*, Academicæ Gallicæ assessorem, Regi Galliarum a Consiliis ejusdemque quondam ad Pacis Ryswicensis deliberationes Legatum, tum vero lætamur, ea in re nos a doctissimo Biographo confirmari. Habuit autem in hac scribendi arte *Callierius* Antecessorem *Guererum*, in Curia Parisiensi Advocatum, parentem libri *la Guerre des Auteurs*, quem tamen *Boisrobertum* facit *Ancillonius* P. II. *Mélanges Critiques* p. 309. *Perraltio* acriter se objecit *Boilavius*, strenuus gloriæ Veterum propugnator, non obscure

scire ei succensens, quod in re tantimomenti censoris partes sibi sumisset, cui ob Græcarum literarum imperitiam minime sufficeret. Neque tamen ille sententiam mutabat, quin potius Anno sequenti 88 edebat *Paralleles des Anciens & Modernes*, quo libro non in Pœtica solum arte, sed & reliquis a Recentioribus Veteres superari contendebat; cui *Boilavius* opponebat *Reflexions sur Longin*, contra quas *Peraltio* alio libro *Reflexions sur Reflexions* replicante, lis demum ita composita fuit, ut, utrique opinione sua salva manente, neutri adversus alterum calamum amplius stringere liceret. Anno 97 Epistolam de *l'Amour de Dieu* composuit, qua Jesuitarum de Attritione & Contritione dogma non levibus aculeis insectabatur. Comparebat etiam eodem tempore alia similis argumenti Epistola, in qua, quod male admodum habiti essent eidem Sectæ adscripti, *Boilavius* eam a se profectam diffitebatur. Neque tamen hanc injuriam sibi illatam ita concoquere poterant irati illi, quin Patres Trevoltiensis a pluribus annis in omnis generis libros sât liberè censuram exercentes, in recensione Operum Boilaviano- rum apud Batavos recusorum A. 1701 nostrum non una ratione, etiam dum laudare videbantur, lacefferent, cum primis autem Epistolam de Amore erga Deum fugillarent. Accendit ea res vehementer *Boilavii* animum senilem quidem sed vividum adhuc & calentem, ut præter Epigrammata quædam aculeata, Satiram quoque in universum Loyoliticum ordinem tentaret, in qua, quod ipsum in materia Equivocationum alere sciret dogmata perniciofa & simplicitati Christianæ haudquaquam convenientia, ad *Equivocum* tanquam Personam conversus in illud lapsus Adami culpam rejicit, idem superstitionis gentilitæ heresumque in Ecclesia exortorum & utrinque inter recte & male sentientes effusi sanguinis autorem facit, eidem de probabilitate sententiam, qua non alius ullum pestilentius sidus afflaverit doctrinam de moribus genuinam, imputat, illud porro falsam de Attritione opinionem exclusisse, aliaque asserta Jesuitis tribui solita, quos turbatores insuper ajebat & everfores salutarum institutorum a Christo propositorum. Imprimis toto agmiae impetum faciebat in Socios illos Trevoltiensis dis-

fidii hujus, ut credebat, incentores. Non ingratum fore confidimus B. L. si verba quædam ex Satira apud nos vix obvia huc transtulerimus:

*Alte don là ma Plume: Et toi fors de ces lieux
Monstre à qui par un trait des plus capricieux,
Aujourd'hui terminant ma course satirique
J'ai prêté dans mes Vers une Ame allegorique,
Fui, va chercher ailleurs tes Patrons bien aimés
Dans ces Pays par toi rendus si renommés,
Ou l'Orne epand ses eaux, Et que la Sarte arrose:
Ou si plus sûrement tu veux gagner ta cause,
Porte-la dans Trewoux a ce beau Tribunal,
Ou de nouveaux Mydas un Senat Monachal,
Tous les mois, appuyé de ta Soeur l'Ignorance
Pour juger Apollon, tient, dit-on, sa Seance.*

Jamque in eo erat circa finem A. 1710 *Boilavius*, ut novam Operum suorum collectionem, cui præter alia ejus nondum typis expressa hæc quoque Satira associanda erat, impetrata eum in finem concessione Regia, moliretur, cum *Tellerius* Regia Confessionibus, remoram injiceret operi jam inchoato, nequicquam pro *Boilavio* intercedentibus primi Ordinis hominibus, inque his Cardinale *Noallio*, Archi-Episcopo Parisiensi, & Comite de *Pontchartrain*, Regni Cancellario. Siquidem Rex *Loyolitis* obsecutus non solum prohibebat Satiram novam excudi, sed & mandabat Autori, ut avtographum in manus suas deponeretur, quoad reliqua Privilegio semel indulto sua auctoritas constaret. *Boilavius* tamen, quod vitæ terminum instare sibi crederet, non diutius tempori inserviendum ratus, ab incepto labore penitus desistit. Obiit non multo post Lutetiæ, febri ferme continua correptus, d. 13 Mart. 1711, annis septuaginta quatuor major, cujus exuvias ad Fanum S. Johannis Rotundi translatas amici condigno monumento posito ornarunt. Satira contra Jesuitas paucis ab obitu illius diebus clandestinum excusa in publicum exiit. Ad Historiam rerum gestarum Ludovici XIV, cui tot annis invigilavit, quod spectat, eam ante fata Herois lucem visuram, vix sperare audet *Maizeus*, bonam

nam fidem tamen in ea observatam vel ex eo conjicit, quod Boilavius aliquando Amico cuidam confessus sit, causas belli istius, quod Rex A. 72 seculi superioris Batavis intulit, justas & idoneas a se reperiri non potuisse. Ceterum sciendum est, Biographum nostrum, ut officii hoc genus præstaret Manibus præstantissimi Vatis, impulsus id fecisse precibus Anglorum quorundam, qui novam lingua sua Editionem Operum Boilavianorum nobis pollicentur.

DISSERTATIO THEOLOGICA DE MYSTERIO SS. TRINITATIS ex foliis V. T. Libris demonstrato, atque ex Veterum ac Recentiorum Rabbinarum, præsertim Cabbalistarum rarissimis monumentis illustrato; Autore JOHANNE MEYERO, SS. Th. D. ejusdemque Facult. ut & Ling. Sanctæ in Academia Ducatus Gelriæ & Comitatus Zutphanie Professore Ord.

Harderovici, apud Danielem Sas, 1712, 4.

Plag. 17.

Articulum, quem Christiana Religio de SS. Trinitate profitetur, a primis seculis in hæc usque tempora impugnatum, multisque modis in dubium vocatum esse constat. Ut vero Cl. Meyerus antiquitatem ejus demonstraret, non solum Codicem Hebræum consuluit, qui frequenter de Deo in plurali & ternario numero loquitur, sed & Cabbalistas evolvit, qui ductu quorundam locorum de Trinitate loqui videntur. Probata igitur cap. 1 Dei unitate, & explicata mysterii notione, liberum relinquit personæ vocabulo in hoc dogmate uti vel abstinere, quia verendum, ne simpliciores, facta trium personarum mentione, Deum concipiant, tanquam tres Principes vel Reges, uno imperio in coelo gaudentes. Præcipuum argumentum, quo Trinitatem probat, ex Deut. VI, 4 petiit, ubi Moses dixit: יהוה יהוה אחד *Jehova, Deus noster, Jehova unus, est.* Quibus verbis personarum divinarum numerus ad ternarium restringitur, & quod notandum, secundo nomini *noster* additur, ut innuatur secundam personam per humanæ naturæ participationem nostrum fore Immanuelem, *Deum nobiscum.*

Deinde ex vetustis Cabbalistarum libris, Jezira, Habbahir, Sohar & Medraschim loca collegit, quæ de Trinitate agere visa sunt. Quibus plura addit ex recentioribus Cabbalisticis R. Saadia Gaon, R. Mose Bar Nachman, R. Abraham Ben Dior, R. M. Botril, R. Bechai, R. Menachen Raken. R. Schabtai, R. Mose Corduero, R. Meir filio Gabbai, R. Jos. Geketilia, aliisque pluribus. Scopus noster non permittit, ut omnia conquisita loca adducamus; sufficiat, ex plurimis paucissima exhibere. Primo loco apponimus verba ex Sohar Part. III fol. 126 col. 1, 2 edit. Cremon. & Lubl. & fol. III col. 2 edit. Sulzbac. excerpta, quæ sub singulis Deitatis nominibus Deut. VI, 4 occurrentibus, distinctum aliquid intelligunt: Nomen יהוה (Dominus, quod scribunt יהוה) designat principium omnium in splendore Antiqui Sancti, atque hic est, qui appellatur Pater. Nomen Elobenu (*Deus noster*) innuit profunditatem fluminum ac fontium, qui egrediuntur, & manant ad omnes. Nomen tertium יהוה Dominus, significat stirpem (aliud exemplar habet corpus) arboris, perfectionem Radicum. Per יהוה unum, denotatur Ecclesia Israelitica, & totum est una perfectio, atque unum cum altero colligatum est: neque ulla deprehenditur divisio, sed omne est unum. Sciendum enim est, Cabbalistas decem Sephiroth seu Numerationes proferre, quibus mundum creatum esse & gubernari dicunt, easque in tres superiores & septem inferiores distinguunt. Superiorum trium nomina sunt *Corona, Sapientia & Intelligentia*, in quibus Christiani Trinitatis mysterium quærun, nec negandum, multa in ejusmodi scriptis occurrere, quæ proxime ad eorum dogmata accedant, licet non desint etiam, quæ recedant ab iisdem. Inde noster Cl. Autor *Corona*, quæ & antiquus dierum, summus Pater &c. appellatur, primæ personæ; *Sapientia*, quæ & mens, principium, ens, primogenitura, pater, (respectu creationis mundi) nominatur, secundæ personæ; *Intelligentia*, quæ etiam mens, anima suprema, fluvius egrediens ex Paradiso & pœnitentia nuncupatur, tertiæ personæ respondere existimat. Ad easdem decem Sephiroth Johannes Apoc. 1, 4 alludere videtur dicens: Gratia sit vobis & pax, ab eo, qui est, & qui erat, & qui futurus est. Ubi per

per eum, qui est, qui erat, & qui futurus est, tres primas numerationes, & per septem spiritus, reliquas septem numerationes intelligi videtur. In fusiori explicatione trium nominum, Jehova, Deus noster, Jehova, Deut. VI, 4, ostendit Cl. Vir diversas Rabbiorum sententias, qui modo Trinitatem aliquam in primo nomine Jehova, modo in omnibus tribus inveniunt. Secundum argumentum ex historia Creationis petitur Gen. I, 26, ubi Deus dicit: faciamus hominem in imagine nostra ad similitudinem nostram. Uti vero hic manifesta est consultatio de creatione hominis, inter plures instituta, sic ex eadem personarum pluralitas evidenter patebit: Deum enim Regum more locutum esse, sine fundamento dicitur, quia Reges in Scriptura semper in singulari numero de se loquuntur, Gen. XIV & XLI, 2 Sam. XXIV, Esr. I, Dan. II, V & VI, Nec videtur, Deum cum Angelis esse locutum, uti 1 Reg. XXII, 20; cum iis enim Deus in nostro loco consultavit, qui creandi potentiam habuerunt, quæ Angelis merito denegati. Hac occasione Cl. Vir advertit, quod Gen. I אלהים רוח, Spiritus Dei incubans super aquarum superficie, neque ventus, neque Angelus esse possit, quia in omnibus reliquis Scripturæ locis, nempe Gen. XLI, 38, Exod. XXXI, 3, XXXV 31, Num. XXIV, 2, 1 Sam. XV, 1 XXIV, 20, Job. XXVII, 3 &c. neutra notio locum invenit. Personarum pluralitatem probat quoque Noster ex Gen. III, 22: Et dixit Jehova Deus, ecce Adamus factus est sicut unus ex nobis באחד ממנו. Ex quo apparet, loquentem non esse angelum, sed Jehovam, ipsum Deum, qui de se in plurali loquitur, & dum dicit sicut unus ex nobis, æquat sibi personas, quas alloquitur, ut eadem dignitate præditas. Reliqua Scripturæ loca Job. XXXV, 10, Ps. XLIX, 2, in quibus nomine עשירי Factorum creator celebratur, studio prætermittimus. Ex Cabalistarum mente Trinitatem probaturus Autor noster, ex R. Meir Ben Gabbai aliisque probat pluralitatem creatorum, quam ille admittit partim, cum decem Sephiroth ipsum Deum esse asserit, partim, cum per familiam Dei, ipsum Deum intelligit, exclusis angelis, eamque sententiam contra Josephum Albo, autorem Jkkarim, prolixè defendit. Deinde docet, ex eorundem monumentis plures in ipsa Deitate designari, eorumque pluralitatem

p. 32.

35.

41.

42.

- P. 51. litatem ad ternarium numerum restringi. Adducamus verba ex Schepha Tal fol. 24, 4, Port. III c. 2. Notum est, quod decem Sephiroth in duas diversas notiones dividantur (sive dupliciter considerentur) septem enim, quæ sunt magnificentia, severitas, pulchritudo, victoria, gloria, fundamentum & regnum, appellantur dies ædificii, quæ mundum ipsum proprie ædificarunt, atque mundo ideo sunt revelatæ, ut ex forma ædificii cognoscamus atque apprehendamus formam Architecti, sicut declaratum est in Porta II capite 2. At vero tres primæ Sephiroth, quæ sunt corona, sapientia atque intelligentia, non vocantur dies ædificii, utpote quæ mundum ipsum proprie non ædificarunt, sed appellantur intellectuales, quandoquidem istæ in gradu Artificis sunt caput artificum, quod in intellectu suo concepit ædificium, qualis nempe ædificii forma sit futura, nec non figura conclavium, thalamorum, vestibulorum, fenestrarum, exituum atque ingressuum ejus; & quamdiu ille ædificium intellectu suo concipit, ædificium est absconditum: postea vero caput (sive Princeps) Artificum, qui est Architectus principalis, formam intellectus sui revelat operariis suis, ipsis structoribus, eisque mandatum dat dicendo: hoc isto modo facite, & juxta hunc ordinem facite, atque ita revelat, quod in intellectu suo occultum est, per operarios artifices, qui ipsum ædificium proprie ædificant, atque hoc ipso exemplo Sephirarum ratio declaratur. Nam *corona*, *sapientia* atque *intelligentia* sunt *architecti*, qui intellectu suo omnium mundorum structuras conceperunt, omnesque mundi in eorum intellectu fuerunt absconditi, sicut illud explicavimus in Porta II Cap. 2. His ex sequentibus addimus, quod architectus occultus ac absconditus non ens appelletur, quoniam a nulla creatura apprehenditur, ubi *coronam summam*, *sapientiam*, & *intelligentiam* denotat. Fundamentum hujus sententiæ ceperunt ex Sohar recentiores Cabbalistsæ, in eo enim Part. I fol. 15, 2, 3, 4. fol. 16, 1 edit. Crem. hæc legimus verba: Breschith in principio denotat mysterium Sapientiæ (Sephiram secundam) Bara creavit, designat supremam obfignationem, nemini cognitam (coronam, primam Sephiram) Elohim Deus, denotat intelligentiam
- 54.

gentiam (tertiam Sefhiram.) Uti vero omnes decem Sephiroth sunt emanationes, ita quoque tres superiores a Bli mah ab infinito & incomprehensibili essentia emanarunt. Audiamus etiam R. Bechai comment. in legem fol. 4, 4. Sunt decem Sephiroth & non undecim, quia præter istum complexum decem Sefhirarum non est tibi cogitandum & computandum, quod supra coronam est; hoc enim est causa causarum, & res occulta, de qua dici nequit, quod sit Ens vel non Ens. Atque hæc est significatio verborum in Sepher Jezira: Decem Sephiroth Beli Mah. Decem Sephiroth istius ineffabilis, id est, emanantes a Beli Mah ineffabili. Emanationem ipsam, quam Aziluth vocant, ita describit R. Chajit Maarechet Haelahuth f. 18, 2. Emanatio nihil aliud est, quam verbum Dei O. M. qui dixit Gen. I, 3, fiat lux. Quamvis enim in Deum non cadant prolationes oris corporeæ, sermo tamen interior (nempe cogitatio & Spiritus in Deo) verus Dei sermo est, atque ob hunc sermonem homo מַדְבֵּר loquens appellatur, non autem propter sermonem externum. Et quod revelatum est in Aziluth (emanatione) nihil aliud fuit quam vox, Spiritus & verbum, quemadmodum asseruit Autor Libri Jeziræ: *Unus est Spiritus Dei viventis, vox & Spiritus & verbum.* Ex qua sententia noster Cl. Autor Targumistarum מַדְבַּר דְּבַר יְיָ *verbum Domini* intelligit, & de secunda persona cum Rittangelio interpretatur. Inter Symbola, quibus tres Sephiroth significantur, refert quoque illud in Sohar & Jezira frequentissimum שְׁלֹשׁ אִמּוֹת אֵשׁ, quod vertit: tres cubiti sunt אֵר aer, מַיִם aqua אֵשׁ ignis, corrigitque Rittangelium, qui transtulit אִמּוֹת *matres*, quas אִמּוֹת appellari existimat. Sed fallitur, אִמּוֹת sunt ancilla & אִמּוֹת *matres*, uti notum. Præterea, ignis, qui severitas, aqua, quæ magnificentia, aer, qui pulchritudo appellatur, sunt matres, quia influxum recipiunt a superioribus Sephiroth, corona, sapientia, & intelligentia. Huc quoque spectant verba, quæ in libro Jezira cap. 6 lect. III fol. 89, 2. legimus: שְׁלֹשׁ אִמּוֹת לְבָרֵי עֵימָר *trinum unum solum subsistit*; quæ a R. Corduero ita explicantur: sunt tres matres, una infonem pronuntiat, una accusat, una inter eas conciliat. Sic prima mater est clem-

p. 68.

71.

73.

76.

p. 79.

mentia, quæ influxum recipit ex corona, hæc infontem pronuntiat. Secunda est severitas, quæ influxum accipit ex intelligentia, hæc accusat, tertia est magnificentia, quæ influxum recipit ex sapientia, hæc conciliat. Ad Symbola, quibus tres supremæ Sefhiroth repræsentantur, referuntur quoque ignis, aqua & Spiritus in libro Jezira cap. 6 S. 1. Ignis respondet intelligentiæ, quæ accusat, aqua coronæ, quæ absolvit, Spiritus sapientiæ, quæ conciliat. Hinc ibidem adjicitur: ignis est superius, aqua inferius, Spiritus conciliat utrumque. Si loco ignis ponas sanguinem, qui etiam symbolum intelligentiæ est, & nota judicii (Kabb. Denudata p. 250 & Pardes Rimmon fol. 141, 3) videbis quod convenient cum verbis I Joh. V, 7: *Tres sunt, qui testificantur in celo, Pater, sermo, & Spiritus S. & hi tres unum sunt*; hos appellant Cabbaliftæ, coronam, sapientiam vel verbum, & intelligentiam, quæ sæpius in Jezira unum dicuntur. Et tres sunt, qui testificantur in terra, Spiritus & aqua & sanguis, quæ tria inferiora sunt symbola trium superiorum. Spiritus respondet sermoui vel Filio, aqua Patri, sanguis Spiritui S. Multo plura sunt jucunda & meditatione digna, quæ non attingimus, persuasi, Lectorem ex his paucis intellecturum, quæ in hac abscondita Cabbalistarum doctrina ex hac Dissertatione eruditissima sperare possit.

FIRMIANI LACTANTII EPITOME Institutionum Divinarum, Anonymi Historia de Heresi Manichæorum, Fragmentum de Origine Generis Humani & Q. Julii Hilariani Expositum de ratione Paschæ & Mensis ex antiquissimo Biblioth. Reg. Taurinensis Codice edita
a CHRISTOPH. MATTHÆO
PFAFFIO.

Parisii, apud Joh. Bapt. Delespine, 1712, 8.

Plag. 21.

NOva hæc est Scriptorum Latinorum eorumque hucdum *ἀνεκδότων* Collectio, quam Cl. Pfaffio debemus. Hic enim, cum Augustæ Taurinorum versaretur, memor eorum, quæ Cl. Montfauconius de Codd. Biblioth. Taurinensis manu descriptis in Palæographia Græca p. 261, commemoraverat, in rei veritatem

ritatem inquisivit, nec spe frustratus insignem Hebr. Græcorum Latinorumque Codd. copiam deprehendit. Ex his cum alia, tum ea imprimis, quæ nunc speciminis loco prodierunt, descripsit, de quibus plura tradituri sumus. Scripta hæc singula comprehensa fuerunt uno volumine, quod ex Bibliotheca S. Columbani, qui Monasterii & Bibliothecæ Bobiensis seculo VI inclinante autor exstitit, depromptum esse ipsa inscriptio ostendit. Codex ipse optimæ notæ est, iisque literis exaratus, quæ seculi V vel saltem VI ineuntis ætatem, Cl. Editoris iudicio, produnt. Primum opusculum continet Epitomen Institut. Divinarum Lactantii, cujus extrema tantum pars, quæ *de iustitia* inscribitur, hucdum in Operibus divini Doctoris apparuit. Imo remotissimam quoque ætatem compendium hoc mancum habuisse, Hieronymo interprete scimus, qui in lib. de Viris Illustribus testatur, epitomen harum Institut. ἀκρόφαλον exstare. Quo magis mirum videbitur antiquitatis studiosis, eam esse nostræ ætatis felicitatem, ut epitomen hanc integram conspiceret & cum Opere ipso comparare liceat, quod eo rectius fit, quoniam ipse Lactantius hoc labore perfunctus est in gratiam fratris sui Pentadii. Ita enim habent verba eius in præfatione: *Quamquam Divinarum Institutionum libri, quos jam pridem ad illustrandam veritatem religionemque conscripsimus, ita legentium mentes instruant, ita informant; ut nec prolixitas pariat fastidium, nec oneret ubertas; tamen horum tibi epitomen fieri, Pentadi frater, desideras; credo, ut ad te scribam, tuumque nomen in nostro qualicumque opere celebretur.* Ceterum compendium hoc Cl. Editor in 72 capita distinxit, ex quibus 60 priora nunc demum lucem adspiciunt. In Prolegomenis toti Collectioni præmissis varia erudite admonentur, speciatimque de nomine Firmiani Lactantii, quem minus recte Lucii Cæcili vel Lucii Cæcili nomine appellari §. 12 & 13 affirmat, eo usus argumento, quod nec Hieronymus nec Augustinus hoc ei nomen tribuant, ac præterea octo Codd. MS. Taurinenses ad exemplum aliorum idem omittant. Quæ causa est, cur Cl. Editor §. 11 cum Cl. Nicolao le Nourry statuatur, librum de Mortibus Persecutorum non Lactantio sed Lucio Cæcilio, scriptori minus eleganti, vindican-

dicandum esse. Post hæc Editor sententias quasdam Lactantii minus probandas & nostra ætate fere explosas tangit, v. c. quando carmina Sibyllina tanquam genuina contra Gentiles in aciem producit, v. §. 17 & 18, quando idem cap. 29 malum culpæ a Deo factum asseverat, v. §. 19-21. Qua in re quamvis cum Manichæis non comparandus videatur Editori §. 21, idem tamen §. 22 non dissimulat, Doctorem hunc propius ad illos accedere, dum alibi corpus malum, animam vero bonam esse affirmet. Sic nec cum experientia conciliari possunt, quæ Lactantius cap. 39 hujus Epitomes contra Antipodes disputat, de quibus sine risu nec audiri nec dici posse statuit. In eo, quod de Christo ejusque divinitate cap. 42 & 43 commentatur Lactantius, videri is poterat a recte sentientibus discessisse, a qua suspicione eum vindicat Editor §. 27 sq. Quod ad Historiam de Hæresi Manichæorum pertinet, quæ vix tribus paginis comprehensa p. 182 sq. legitur, non dubium est, quod Cl. Editor §. 38 monet, eam ex Actis Archelai Episcopi Carcharensis cum Manete excerptam esse, quæ Zacagnius in Collectaneis Monumentorum vet. Ecclesiæ Gr. & Lat. Tomo I edidit. Sequitur Fragmentum libri *de origine Generis Humani*, ab incerto autore profecti, in quo id imprimis mireris, quod nomina Hebræorum propria ita interpretatur, ut vix per umbram videas, quomodo interpretatio cum Hebræo fonte comparari possit. In limine hujus tractationis videtur Autor p. 184 ad eorum sententiam se convertere, qui Adamum ἀνδρόγονον statuerunt, id quod ex his ejus verbis intelligitur: *Cum factus esset homo in animam vivam, & esset solitarius, apparens in oculis Dei, quem tamen in abdito duos in unam carnem fecisset, palam ostendit, os de ossibus ejus sumens ex eadem, unamque carnem mulierem illi faciens, apparuerunt duo in unam carnem.* Comparentur, quæ Cl. Editor dixerit §. 40. Interim ipsum hoc fragmentum non exiguum illis usum præstabit, qui in originem gentium inquirere allaborant. In calce apparet Q. Julii Hilariani *Expositum de ratione Paschæ & Mensis*, cujus *de mundi duratione* liber in Bibliothecis Patrum legitur, qui in limine hunc, qui nunc demum prodit, libellum commemorat. Hinc etiam intelligitur, errare eos, qui *Hilarianum* nostrum

Hila-

Hilarionis nomine appellant, cum Codex Taurinensis disertè priorem nominis formam repræsentet. Hilarianum hunc sæculo V vixisse Bignæus opinatus est, quem tamen sæculo VI exente floruisse subscriptio docet, quæ in calce Expositi hujus p. 245 exstat, qua se opus hoc 3 Nonarum Martiarum post Consulatum Arcadii IV & Honorii III consummasse profitetur. Hinc robur accedit ad G. J. Vosii sententiam, quam lib. 2 c. 22 de Historicis Latinis pronuntiat p. 199. Ipsius libri argumentum ex inscriptione satis perspicitur: delineat enim Cyclum Paschalem, Paschatisque diem secundum veterem calculum definit. Hæc fere sunt, quæ de his Opusculis & Cl. Editoris dissertat. præliminari dicenda videbantur, ubi tamen non est omittendum, quod in calce dissertationis §. 46 de Anecdotis Biblioth. Taurinensis generatim affertur, ingentem scilicet in ea existare Officiorum, Menæorum, *παρεργασίων*, Paradisorum, Limonariorum &c. copiam, Acta itidem Sanctorum antiquissimæ memoriæ, Patrum scripta complura, profanorum vero Scriptorum pauciora, inter quæ nominatim laudantur Sexti Empirici Pyrrhonic. hypotheses & X libb. adv. Mathematic. Optandum omnino erat, ut Cl. Editor Indicem Codd. Græcorum hujus Bibliothecæ, quem in promptu sibi esse testatur, una cum Indice Codd. Hebr. in lucem prodire pateretur.

CLAVIS DOMUS HEBER, RESERANS JANUAM ad significationem Hieroglyphicam Literaturæ Hebr. perspicendam. Studio & labore CASPARIS NEUMANNI.

Vratislaviæ, apud Esaiæ Fellgiebelii Viduam, 1712, 4.

Alph. 1 plag. 8.

NOtissimi sunt & jam pridem celebrati Vener. Autoris labores, quos annis abhinc sex & triginta, quod in præfatione, præsentis libro præmissa, ipse testatur, in Hebraismo ex interioribus suis rationibus & significatione literarum ipsarum Hieroglyphica accuratius deducendo & illustrando via non trita collocavit. Cujus quidem rei initium fecit, recogitans incertas difficultates Textus Hebraici in Philologorum scri-

K

ptis

ptis nusquam non appositas, quibus alia ratione medelam afferri non posse putavit, confirmatumque se sensit auctoritate Mosis Maimonidis, quem literis Hebræorum significationes occultas, cum rebus significatis convenientes, tribuisse autor est Buxtorfius in dissertatt. Philolog. Theolog. disl. I §. 34. Sic & R. Schabtai, cui Bibliothecam Rabbincam, quam *Labia dormientium* inscripsit, debemus, Vener. Autori significavit, se simile quid in R. Salom. Jarchii operibus legisse. Animum præterea addidit Celeb. Autori radicum cognatarum comparatio a Jo. Forssero & Jo. Avenario diligenter instituta, ex qua apparet, voces literis sibi invicem similes simili quoque notioni esse subjectas. Institutum itaque hoc urgendum ratus, & eruditorum judicia exploraturus, cogitata sua, quamvis nondum ordinata satis & digesta, publicæ luci exposuit primum in *Genesi*, deinde in *Exodo Lingue S.* quæ nunc accuratiora methodo partim repetit, partim emendat, partim amplificat & augeat. Commentationem ipsam in duas distinxit partes, quarum prior observationes de literarum Hebræicarum valore sive significatione, nomine, figura & sono tradit; posterior per Definitiones, Postulata, Axiomata, Corollaria & Problemata veram Etymologiæ hujus Theoriam & Praxin sistit. In prior parte singulæ literæ se invicem ordine consequuntur, atque ita considerantur, ut singularum *significatio, nomen, figura & sonus* constare possint. Ita de prima litera א observat, eam ratione significationis spectatam, sive radicalis sit sive servilis, *activitatis & motus* nude in se spectati symbolum esse; ratione nominis א א notare א *activitatem sive motum* א *adversative* א anfractum, h. e. motum oppositos formantem angulos; ratione figuræ *angulos* formare *oppositos* sive imaginem motus regressivi, tribus incidentiæ & reflexionis lineis formatam; ratione denique soni constare solo vocis humanæ initio omnium primo, quando nempe præcordiorum nostrorum halitus per guttur ita movetur, ut jamjam sonorus esse atque audiri incipiat, absque omni adhuc modificatione alia, in reliquis loquendi organis producenda, id quod utique nil nisi tenuissima quædam erit adspiratio, in linguis Occidentalium vix consonante aliqua effabi-

effabilis. Ex his simul intelligitur, Vener. Autorem valorem literarum interiorem partim ex usu *Scripturae* in diversis radicibus accuratius consideratis observato, partim ex singularum *Nominibus* significativis, partim ex *figuris* denique comprobare. Qam in rem hinc inde radices Hebræorum secundum hæc principia examinat, constitutisque earum significationibus non unum interpretatur *Scripturae* locum. Pars posterior, *Exegeticos* nomine dicta, primo loco prolegomena exhibet, naturam Linguarum in genere per definitiones, axiomata & corollaria exponentia. His succedit tractatio in certa capita distincta, quorum I Linguam Hebræorum in communi contemplatur & p. 132 axioma quoddam generale, totum Hebraismum exhauriens, suppeditat in hanc sententiam: *In Lingua Hebraea, quantum fieri potest, loquendum pariter est & scribendum i naturaliter, b. e. natura rerum convenienter, 2 eleganter, 3 breviter, 4 distincte.* Ad hoc axioma in progressu operis sæpius provocatur, tanquam tale, quod Hebraismi genium quasi in nuce complectatur. In dandis rerum grammaticarum definitionibus data opera Vener. Autor adhibuit appellationes & loquendi rationes veteribus Grammaticis receptas, quippe quibus lumen non contemnendum inesse deprehendit. Cap. II de Literis Hebræorum in genere, III de earum Sono & Pronunciatione, IV de descriptione exponit, ubi inter cetera axiomata XIII ad literas Samaritanas spectat, quas ait literarum quadratarum habere cadavera, scribentium festinatione & negligentia primum depravata, successu vero temporis legibus quali firmata. Cap. V appellationes literarum VI & significationes persequitur, de quibus p. 152 hoc exstat axioma: *Quilibet litera Hebraea, præter soni indicium, quod legentibus exhibet, peculiarem etiam sibi que propriam quandam habet significationem anigmaticam, quam ubique locorum servat.* Has porro significationes peti ait a rerum naturalium motu & materia. Quemadmodum enim *lō* *N* motum, ita *lō* *Δ* materiam & spatium notat: utrumque deinde elementa, quæ succedunt, ita variant & determinant, ut v. c. litera *Δ* in sensu Verbalis motum designet, qui *obliquat & flectit*; in sensu Nominali vero *materia* vel *spatii flexus & obliquatio-*

nes &c. Ex his Corollarii loco p. 154 conficitur, hominem Philosophiæ Naturalis & Matheseos plane rudem ad Linguæ Hebr. intellectum accuratiorem & plus quam vulgarem ægre devenire. Cap. VII circa ordinem literarum aliis non observata commemorat. Cap. VIII synthefin literarum, vocumque genefin explicat, & inter cetera p. 164 observat, radices Hebr. omnium primas & simpliciffimas esse biliteras, quas fequuntur *triliteras*, *quadriliteras* & denique *exsuperantes*, ut כַּתְּלִיבִי. Hæc literarum conjunctio variis fieri folet modis, vel geminando literas eadem, vel conjugando diverfas: vel utroque modo, quod tabella exprimitur p. 168. In hoc capite multa funt præclare dicta, quæ cum fine obfcuritate breviter explicari non poffint, rectius in opere ipfo leguntur. Cap. IX de fignificatione vocum Hebræicarum ejusque interpretatione in Linguis aliis præcipit. Significatio hæc vel *formalis* eft, vel *materialis*, quarum illa voci per fe & vi originis inelt, in ufu loquendi perpetuo fervatur, & eum in cognatis tum in derivatis apparet; hæc vero voci per varios loquendi ufus ex re, ad quam denotandam adhibetur, comparatur, quæ propterea non ubique valet, nec in cognatis aut derivatis fentitur. Formalis illa vocis fignificatio oritur ex literis & earum fignificatione, diverforum punctorum accelfu fecundum omnes orationis partes varie modificanda. Ex quo etiam apparet, literarum repetitionem vel geminationem fignificationis augmentum fecum ferre, id quod monetur p. 183. Colophonem tractationi imponit Cap. X de Praxi Etymologica ejusque difficultate & ufu. Scilicet ut formalis cujusque vocis fignificatio & ejus emphasis inveniatur, necelfe eft, 1 cognitum habere, quid fingulæ vocis literæ & per fe & in combinatione illa fua fignificent: 2 varios vocis ufus in exemplis Bibliicis ope Concordantiarum vel dictionarii Jo. Avenarii investigare: 3 in exemplis omnibus illa imprimis loca excutere, in quibus de rebus materialibus, phyficis & mechanicis adhibetur: in his enim *propria* latet vocis notio, in ceteris vero, ubi de rebus intellectualibus fermo eft, *impropria*: 4 in *verbo f. radice* obfervare rationem conftituendi verbum cum nomine, quod regit: 5 radices etiam cognatas in auxilium vocare: 6 imo, ubi vox nimis obfcura

scura sit, linguas cognatas, speciatim Chaldaismum, consulere. Horum consiliorum usum ipse Vener. Autor exemplis quibusdam illustrat & confirmat, in extrema vero pagina monet, ex hac tractatione ea oriri commoda, ut 1 L. Hebr. incomparabilis dignitas, sublimitas, simplicitas & certitudo vindicetur, 2 radices amissæ restituantur, 3 per Genealogiam illam Etymologicam memoriæ in tenendis radicibus earumque derivatis ingens accedat subsidium, 4 vocum cognatarum vera cognatio pateat, 5 monstrosa L. S. ambiguitas & æquivocatio tollatur, 6 regularum Grammaticarum numerus minuatur, & 7 vera V. T. interpretatio juvetur.

DE MOTU CORPORUM GRAVIUM, PENDULORUM, & PROJECTILIIUM IN MEDIIS NON RESISTENTIBUS & RESISTENTIBUS SUPPOSITA GRAVITATE UNIFORMI & NON UNIFORMI ATQUE AD QUOVLVIS DATUM PUNCTUM TENDENTE, ET DE VARIIS ALIIS HUC SPECTANTIBUS, DEMONSTRATIONES GEOMETRICÆ; Auctore JOH. BERNOULLI.

§. I.

Qui hanc materiam dudum pertractavit Vir omni laude major Isaacus Newtonus in Opere suo incomparabili *Phil. Natur. princip. Math.* ansam præbuit aliquid de ea ex nostris meditationibus communicandi: qua in re non male egisse videbor, ubi ostendero, inclytum illum Virum quandoque a veritatis scopo aberrasse, quod dissimulandum vel omnino celandum non ego tantum, sed quivis intemeratæ veritatis mathematicæ amans & vel ipse Newtonus minime arbitrabitur; cum præsertim ea sit magni hujus Geometræ autoritas, quæ in argumento hoc nodoso & difficili apud quamplurimos assentiendi magis quam examinandi animum reperiret. Etsi interim quæcunque ad rem præsentem spectant, accuratius, ut mihi videtur, jam pridem eolverim, quorum analysin meam alibi communicavi juris publici faciendam: hoc loco constitui ea duntaxat impertire, quæ ad syntheticam demonstrandi rationem revocari possunt, viamque sternunt ad solutionem proposit. X Sect. II Libri secundi *Phil. Nat. Princ.* qua quæritur

corporis gravis datam curvam in medio resistente describentis in singulis locis velocitas, mediæ resistantiæ & densitas, nec tantum pro uniformi gravitate directe ad horizontem tendente, sed pro quavis gravitatis continuo variantis & ad datum punctum tendentis lege, sicuti ex sequentibus patebit.

Theor. I.

§. 2. Sint A & B duæ directæ gravitatis vires sed ambæ uniformes; dico velocitates acquisitas duorum corporum, quorum unum sollicitatur ab A , alterum a B , per æqualia spatia a quiete delapsorum esse in subduplicata ratione illarum virium in medio scilicet non resistente.

TAB. I
Fig. L

Demonstr. Descendat corpus unum perpendiculariter vi gravitatis naturali A , incipiens descensum in L , secundum verticalem LM ; corpus vero alterum inchoet descensum in eodem puncto L , sed super plano inclinato LN : Quoniam itaque hoc corpus non plena vi gravitatis urgetur, sed ea tantum ejus parte, quæ se habet ad totam ut LM ad LN supposito angulo LMN recto, sicuti ex compositione & resolutione virium liquet; tantundem est ac si corpus hoc alterum directe urgeretur secundum rectam LN vi quadam uniformi B minori quam A , ita nempe ut $A : B :: LN : LM$. Notum autem est dudum velocitates in M & N esse æquales, ut & velocitatem in N esse ad velocitatem in quovis alio puncto O in subduplicata ratione LN ad LO ; sumpta itaque LO æquali LM , erit velocitas in N hoc est velocitas in M ad velocitatem in O in subduplicata ratione LN ad LM , hoc est subduplicata ratione A ad B . *Q. E. D.*

§. 3. *Alter.* Ex demonstratis Hugenianis in Opusculis posthumis theorem. de vi centrifuga, quæ brevitatis gratia hic demonstrare nolo, constat, vim centrifugam alicujus corporis in circulo horizontali ea velocitate gyantis, quam acquireret cadendo ex altitudine dimidii radii, æqualem esse vi gravitatis; sed ex iisdem patet, vires centrifugas duorum mobilium æqualium in circulis æqualibus gyantium esse in duplicata ratione velocitatum, quare si concipiamus velocitates illas esse acquisitas cadendo utrobique ex altitudine dimidii radii per vires uniformes A & B , manifestum est etiam A & B esse in duplicata ratione velocitatum acquisitarum, proinde ipsas velocitates in ratione dimidiata virium A & B . *Q. E. D.*

The-

Theor. II.

§. 4. *Positis ut prius duabus viribus uniformibus sed inaequalibus A & B, sint vero & spatia emensa inaequalia, dico velocitates acquisite duorum istorum mobilium in medio non resistente esse in ratione composita ex subduplicata virium & subduplicata spatiorum emensorum.*

Demonstr. Sit enim iterum $LO = LM$, capiaturque alia LP major vel minor quam LO ; quia itaque per præced. velocitas in M est ad velocitatem in $O :: VA. VB$, & velocitas in O ad velocitatem in $P :: VLO. VLP$; ergo ex æquo & per rationum compositionem, velocitas in M ad velocitatem in $P :: VA \times VLM :: VB \times VLP$. Idem etiam ex consideratione virium centrifugarum colligitur.

Theor. III.

§. 5. *Sint iterum vires uniformes A & B, dico spatia eodem tempore emensa esse ut vires.*

Demonstr. Ducta MQ normali ad LM ; patet ex Galilæanis, spatia LM & LQ esse isochrona, est vero $LM. LQ :: LN. LM ::$ (per præced.) $A. B. Q. E. D.$

Corollar. I.

§. 6. *Hinc demonstrari potest pendula quorum longitudines sunt ut vires gravitatis a quibus agitantur, esse isochrona.*

Demonstr. Sint enim LPC & lpc quadrantes circulorum vel alii quilibet arcus similes quos pendula oscillando describunt; & intelligantur arculi minimi similes similiterque positi PQ & pq . Ductis jam horizontalibus LE, PF, QG , ut et le, pf, qg , erunt velocitates in P & p tantæ quantæ forent in F & f cadendo ex altitudinibus EF & ef . Est vero ob similitudinem arcuum (nominatis radiis R & r) $EF. ef :: FG. fg :: PQ. pq :: R. r :: A. B$; Ergo per convers. Theor. III altitudines EF & ef ut & Eg & eg sunt isochronæ, proinde tempusculum per $FG =$ tempusculo per fg ; & quia velocitates in F & f sunt æquales velocitatibus in P & p , erit tempusculum per PQ æquale tempusculo per pq ; idemq; cum valeat de omnibus arculis similibus similiterque positis ex quibus constantur arcus toti similes LPC & lpc , erunt etiam tempora per LPC & lpc inter se æqualia, hoc est arcus isti sunt isochroni, quos pendula oscillando describunt, quo-

TAB. I.
Fig. a-

quorum longitudines se habent ut vires gravitatis a quibus agitantur. *Q. E. D.*

Coroll. II.

§. 7. Patet etiam pendula æqualia absolvere oscillationes suas temporibus, quæ se habent reciproce in subduplicata ratione virium gravitatis a quibus pendula agitantur.

Demonstr. Intelligatur enim pendulum aliquod tertium brevius a vi minori *B* agitatum & isochronum longiori a vi majori *A* agitato; sunt autem ut dudum constat tempora oscillationum duorum illorum pendulorum ab eadem vi *B* agitatorum in subduplicata ratione reciproca longitudinum; hoc est per coroll. præced. in subduplicata ratione reciproca virium.

Coroll. III.

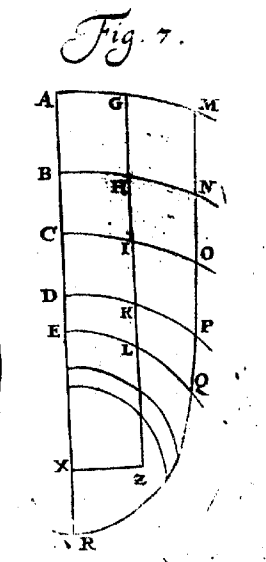
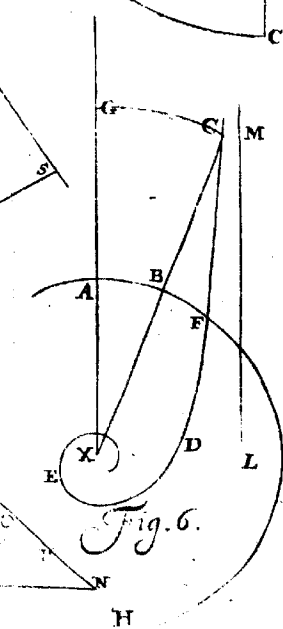
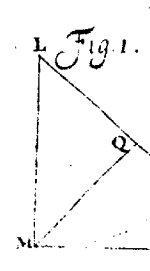
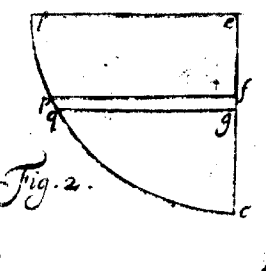
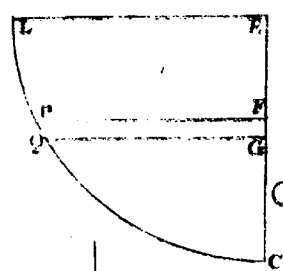
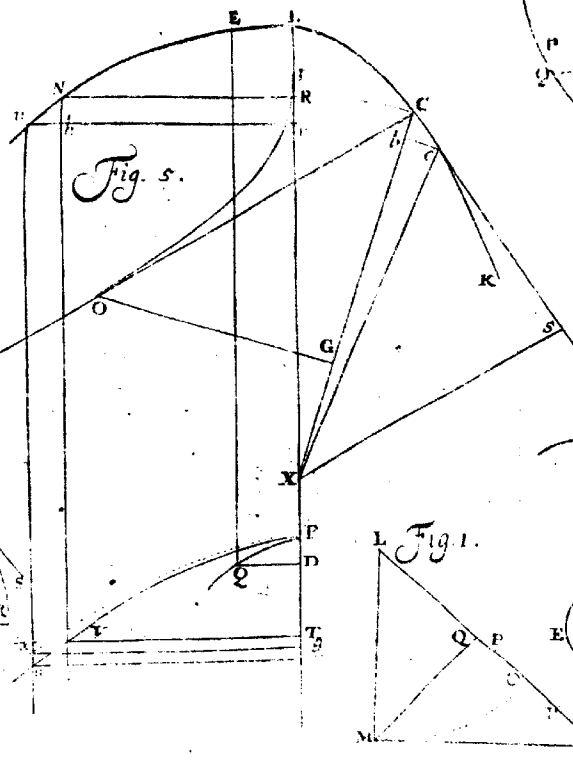
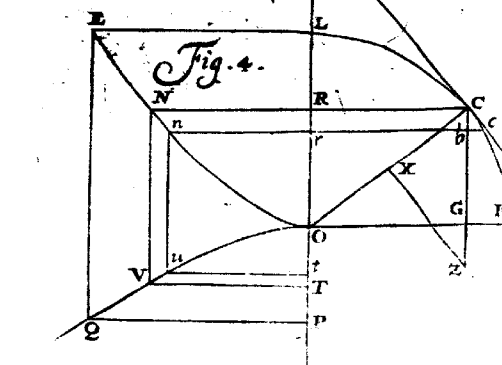
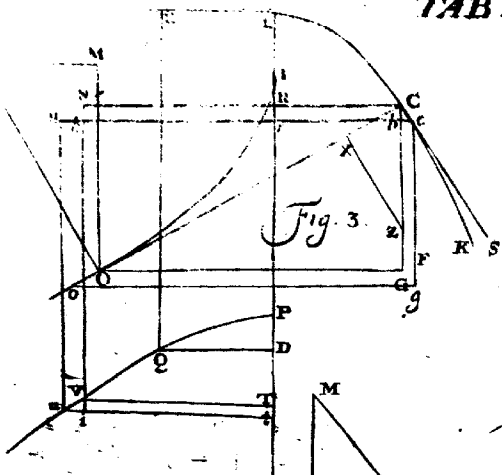
§. 8. Hinc multitudines vibrationum eodem tempore peractarum a duobus pendulis æqualibus se habent in dimidiata ratione directa virium pendula agitantium.

Scholium.

§. 9. Quanquam hæc pleraque apud Newtonum & Hugenium vel jam demonstrata reperiantur, vel non difficulter ex iis deducantur; cum tamen illorum demonstrationes nonnihil perplexiores videantur, nostræ vero vulgaribus tantum principis innixæ etiam ab illis intelligi possint, qui profundiora Geometriæ non penetrarunt; eas hic communicare volui, hæc præsertim de causa ne aliunde petere opus haberem ad stabilendas demonstrationes propositionum majoris momenti quas infra dabo.

§. 10. Interim annotare hic convenit modum æstimandi & inter se comparandi vires gravitatis in diversis terræ locis diversarum latitudinum, per comparationem nempe longitudinis pendulorum isochronorum; quorum observationes multis in locis accurate instituentæ monstrarent, quousque experientia conspiret cum ratiocinio & regula a Newtono tradita in Lib. III prop. 20. Sed Gallorum observationibus (quas crassas vocat) videtur ipse parum fidere, nec immerito, non tam quod ab ipsius computo abluant, quam quod sibi mutuo
contra-

TAB. I ad A. 1713 M. Febr. pag. 28.

contradicere videantur, dum in terræ regionibus ab æquatore remotioribus minorem assignant pendulo singulis secundis oscillanti longitudinem quam in propinquieribus, atque ita quoque in illis corpora minus gravitentur quam in hisce, quod sane est contra omnem probabilitatem: cum enim corpora a circumgyratione terræ acquirant nisum recedendi a centro adeoque vi gravitatis quadantenus contrarium, qui eo major est quo loci parallelus est major; minus utique foret residuum gravitatis in locis sub vel prope æquatorem quam in aliis ab eodem remotioribus, per consequens in his pendula isochrona requirerent majorem longitudinem quam in illis.

§. II. Quando tamen Galli contrarium se observasse assererant, pendulum scilicet *Parisiense* (cujus longitudo 3 ped. 8 $\frac{3}{4}$ lin.) superare una tantum linea cum quadrante pendulum isochronum in Insula *Cayennæ* quæ ab æquatore non omnino 5 grad. distat; sed & ab eodem *Parisiensi* deficere duabus lineis pendulum quod ipsi isochronum est in Insula *Gorée* haud procul a promontorio viridi, quam eandem differentiam a se etiam observatam asserunt in *Guadaloupe*, non obstante quod ambæ hæc Insulæ *Guadaloupe* & *Gorée* utpote 14 vel 15 graduum latitudinem habentes ab æquatore magis distent quam *Cayenna*. Hæc ita consignata reperio in Collectaneis Astronomicis & Physicis (*Recueil d'observations Astronomiques & Physiques*) editis Parisiis in fol. anno 1693, quæ miror unde habeat Newtonus quod dicit pag. 426: *Gallos fœlis experimentis invenisse, quod pendulorum minutis secundis singulis oscillantium longitudo Parisiis major sit quam in Insula Gorée parte decima digiti & major quam Cayennæ parte octava; cum potius penduli Cayennensis longitudinem parte decima, Gorœnsis vero parte sexta a longitudo Parisiensis deficere Observatores Galli dixerint.*

§. 12. Quæ itaque cum conciliari non possint cum Theoria de imminutione gravitatis prope æquatorem, malumus suspicari observationes non fuisse accuratas, quam inæqualitatem illam pendulorum isochronorum tantum apparentem non realem pronuntiare cum La Hirio, qui ejus rei causam rejicit in elongationem metalli mensuram pedis sibi insculptam

gerentis, quod in regiones calidas translatum aliquam rarefactionem passum fuerit, unde pendulum collatum cum mensura non nihil extensa necessario brevius apparuit. Nollem quidem negare quod huic rarefactioni metalli aliquid ascribi posset, est tamen extra controversiam abbreviationem pendulorum prope æquatorem magna ex parte deberi imminutæ gravitati corporum; quocirca e re esset, ut quantum huic soli debeat studiose inquiretur, quod meo iudicio non adeo esset difficile.

§. 13. Calefacto scilicet aere in aliquo loco clauso, in quo experimentum institueretur ad certum usque caloris gradum ope thermometri annotandum; translata postea eadem regula ad quam in nostris regionibus penduli longitudo fuit mensurata in regionem æquatori vicinam in cuius loco aliquo itidem clauso aer ope ejusdem thermometri ad eundem caloris gradum attemperatus, conciliabit utique metallo, quo mensuretur pendulum, eundem rarefactionis gradum, quem obtinuit hic loci, si qua differentia deinde se proderet in pendulorum utriusque loci longitudine, eam certe imminutæ gravitatis actioni tunc unice ascribendam esse, nemo qui hæc intelligit, dubitabit: quod enim Hiri somniat metalli extensionem quoque fieri posse per vapores & habitus metalla penetrantes, quibus aer in Zona torrida imprimis scateat, nulla hoc attentione dignum iudico.

§. 14. Illustrantur quæ hætenus diximus de effectu imminutæ gravitatis per experimenta primo globorum super planis declivibus positorum. Cum enim ex demonstr. Theor. I & III vis gravitatis absoluta se habeat ad vim quo mobile descensum movetur secundum declivitatem plani, ut sinus totus ad sinum inclinationis ejus. Sumantur duo pendula quorum longius ad brevius sit ut LM ad LQ (vid. Fig. 1) oscilletur longius in plano verticali, brevius vero super plano declivi, cujus inclinationis angulus sit LN ; erunt per coroll. I Theor. III oscillationes utriusque penduli isochronæ, quas ita esse etiam experientia docuit: oportet autem planum declivæ esse politissimum,
sicut

sicut & Globum, ne mutua attritio a quantulacunque scabritie oriunda officiat descensui, cumve ullo modo remoretur.

§. 15. Deinde non minus curiosa sunt minusve probant ratiocinia nostra, quæ fiunt experimenta circa pendulorum oscillationes fluidis perfectioribus, in quibus nempe abest sensibilis partium tenacitas, ita ut oscillationes minimæ nullam offendant resistantiam. In his fluidis constitutorum corporum gravitas (notante id apprime acutissimo *Newtono* pag. 294) duplex considerari potest, altera vera & absoluta, nempe vis tota qua corpus deorsum tendit; altera apparens, relativa & vulgaris, consistens in excessu, quo corpus magis tendit deorsum quam fluidum ambiens.

§. 16. Sumantur itaque duo pendula æqualia, quorum alterum in aere alterum in fluido aliquo nullius tenacitatis oscilletur, quod fluidum tamen & ipsum habeat gravitatem adeoque eam quæ in pendulo est imminuat. Quod si jam animus sit prædicere in qua ratione se habituri sint numeri oscillationum in aere & fluido eodem tempore peragendarum: sit pendulum ex. gr. plumbeum oscillans in aqua, cujus gravitas specifica se habet ad gravitatem specificam plumbi ut 7 ad 80 quam proxime, ita ut plumbum in aqua amittat $\frac{7}{80}$, retineatque $\frac{73}{80}$ sui ponderis. Est ergo vis gravitatis absolutæ qua agitur pendulum in aere (quem hic nullius gravitatis sensibilis supponimus) ad vim gravitatis relativæ qua sola pendulum agitur in aqua ut 80 ad 73; unde per *Coroll. III Theor. III* numerus oscillationum in aere ad numerum oscillationum in aqua eodem tempore peragendarum ut $\sqrt{80}$ ad $\sqrt{73}$, seu ut 120 ad $114\frac{2}{3}$ quamproxime; hoc est pendulum aliquod semisecunda notans dum in aere uno horæ minuto vibrationes 120 absolvit, alterum pendulum plumbeum æqualis longitudinis in aqua perficiet tantum vibrationes $114\frac{2}{3}$. Quod accurate satis respondet experimentis institutis ab ipso La Hirio, quamquam præter ejus expectationem hunc successum habentibus. *Vid. Comment. Acad. Scient. pro anno 1703 pag. 289. Edit. Paris.* Ubi dicit se primo sumsisse globulum plumbeum 2 unciarum, ex quo pendulum confecerit semisecunda notans in aere; hoc postea in aqua agitatum

uno minuto horario peregrisse 112 oscillationes ; tum vero assumpto globulo plumbeo 5 unciarum pro simili pendulo, se numerasse 114 oscillationes uno minuto peractas, quæ differentia duarum oscillationum haud dubie ex eo venit, quod globulus major cum minorem habeat superficiem pro ratione molis patitur minorem resistantiam a tenacitate aquæ oriundam, quam globulus minor qui pro ratione molis majorem habet superficiem.

§. 17. Quæ resistantia utut perexigua sit si excursiones vibrationum non longæ sint, nam brevissimæ eodem modo & tempore peragerentur ac si aqua plane non resisteret, quod ostendit etiam *Newtonus* pag. 308 Coroll. 2, potest tamen illa magis adhuc insensibilis reddi, si nimirum loco globuli sumatur corpus lentiforme terminatum acie tenui ad aerem sulcandum dum in latus oscillatur, quo pacto nihil vel parum superficiei occurrit fluido, a quo proin si præterea arcus vibrationum sint parvi, tam imperceptibilis resistantia corpori oscillanti objicitur, ut jure merito negligi possit: hujusmodi lenticulam si in experimento suo *La Hirius* adhibuisset, non tantum 112 vel 114 sed 114 $\frac{2}{3}$ aut 115 omnino oscillationes uno minuto numeraturus fuisset. Quod autem eadem pag. 289 se attonitum stetisse fateatur, cum videret pendulum illud quod credebat vibrationes suas peracturum esse in aqua minimum singulis tantum secundis, illas tamen contra suam expectationem fere æque præmitas vel ejusdem durationisprehendisse ac in aere; ostendit profecto animum admirationis plenum qui minus decet Geometram consummatam quam hominem in hisce profundioribus hospitem; nihil enim hic contigisse video, quod non ante experimentum prædicere potuissem: ne vero hoc gratis dictum sit, examinet regulam sequentem, ejusque periculum faciat in variis corporibus.

§. 16. Sit ratio gravitatis specificæ corporis alicujus & aquæ ut c ad a ; adeoque ejusdem corporis gravitas absoluta vel extra aquam ad gravitatem relativam vel intra aquam ut c ad $c-a$. Dico numeros oscillationum extra & intra aquam equali tempore peractarum fore ut \sqrt{c} ad $\sqrt{c-a}$. Ope hujus regulæ inveni ex
data

data ratione gravitatis aquæ & variorum corporum, numerum oscillationum quas illorum singulorum pendula in aqua conficiunt uno horæ minuto dum in aere (tanquam non gravi considerato) absolvunt 120 vibrationes. Quod calculus suggessit in adjectam Tabellam redegi, ex qua videre est numerum oscil-

Gravitates	Corporum	In aere	In aqua	Oscillationibus 120 in aere respondent	Oscillationes in aqua
	Auri	400	379		117
Plumbi	240	219	$114\frac{2}{3}$		
Argentii	218	197	$114\frac{1}{6}$		
Cupri	200	179	$113\frac{5}{7}$		
Ferri	168	147	112		
Stanni	156	135	$111\frac{2}{3}$		
Marmoris	84	63	$104\frac{2}{3}$		
Aquæ	21	0	0		

lationum haud multum differre, etsi corpora ipsa notabiliter discrepent ratione gravitatis, modo aquæ gravitatem etiam sensibilibus excedant. Ex.gr. Aurum licet quinquies fere superet marmor in aere & omnino sexies in aqua, vix tamen decima parte plures in aqua oscillationes conficit aurum quam marmor.

§. 19. Quod si eadem corpora oscillentur in liquore adhuc leviori quam aqua, ex.gr. in oleo petræ quod se habet ad aquam in gravitate ut $16\frac{2}{3}$ ad 21, discrepantia illa oscillationum erit adhuc minor, aurum namque perficiet in hoc liquore oscillationes $117\frac{2}{3}$, quando marmor æquali tempore absolvit oscill. $107\frac{2}{3}$; ita ut jam duodecima circiter parte tantum plures ab auro quam a marmore peragantur vibrationes: unde conjectu facile est, in fluidis levioribus tandem evanescere omnem retardationem sensibilem; sit quippe pro fluido aer ipse ut gravis consideratus, qui nempe in gravitate se habet ad aquam ut 1 ad 800, adeoque ad aurum ut 1 ad 15238, & ad marmor ut 1 ad 3200; est ergo secundum regulam numerus oscillationum auri in vacuo, ad numerum oscillationum ejusdem in aere (subintellige ab æqualibus pendulis & eodem tempore peractarum)

ut $\sqrt{1523}$ ad $\sqrt{1527}$, hoc est quam proxime ut 30476 ad 30475: marmoris vero oscillationes in vacuo (hoc est in fluido non gravi) erunt ad oscillationes in aere ut $\sqrt{3200}$ ad $\sqrt{3199}$, vel quam proxime ut 6372 ad 6371; ita ut aurum ultra triginta millia, marmor vero plusquam sex millia vibrationum in aere absolute possint, priusquam una tantum retardentur.

§. 20. Ex quibus liquet resistantiam aeris a gravitate ejus oriendam hic tuto negligi, adeoque pendula in aere tanquam in vacuo agitata considerari posse; modo interim præcaveatur altera ejus resistentia a densitate & tenacitate ejus proveniens, quæ majoris momenti est, quæque dependet partim a velocitate partim a superficie corporis ad aerem appellente, quare hæc resistentia ut supra jam monui valde imminuitur & pene insensibilis redditur si pendulum habeat figuram lentiformem & in latus oscillando describat arcus brevissimos, ita enim exigua velocitate sed magna facilitate penetrat aerem.

§. 21. Ceterum regula valet etiam de corporibus quæ in fluidis levitant, hoc est quæ demersa sursum tendunt ob prævalentem specificam gravitatem fluidi; est enim levitas nihil aliud quam gravitas inversa, taleque corpus exhibebit pendulum inversum, capite sibi ad fundum vasis alligato dum lenticula ipsa oscillando describit arcus verticales supra centrum; quia vero excessus gravitatis specificæ jam est penes aquam, faciendum est ut \sqrt{c} ad $\sqrt{a-c}$, ita vibrationum numerus extra aquam ad numerum earum intra eandem: unde hoc emergit paradoxum, quod quo ex leviori materia sunt pendula eo promptiores sunt in fluido oscillationes inversæ, adeo ut etiam quemcunque promptitudinis gradum assequantur modo a ad c magnam satis habeat rationem, abstrahimus hic semper a resistentia tenacitatis fluidi. Si ex. gr. pro pendulo assumatur corpus ex materia duplo specificè levioze quam aqua, hoc est si a sit $= 2c$; faciet hoc pendulum oscillationes utrobique & extra & intra aquam æquales numero: quod si vero illud fiat ex materia quintuplo leviori quam aqua, oscillabitur duplo promptius in aqua quam in aere; in illa nempe binas absolvit oscillationes, dum singulas perficit in hoc: & ita de aliis.

§. 22. Ex

§. 22. Ex hisce speculationibus ut fructum aliquem percipiamus non abs re alienum erit, si communicetur sequens

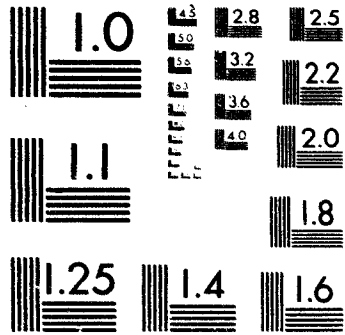
Modus explorandi solidorum & liquidorum gravitates specificas ope pendulorum.

Hic scilicet peragitur citra adminiculum consueti illius instrumenti hydrostatici alteriusve cujusdam machinæ; medi-antibus scilicet duobus pendulis, quorum alterum oscillaturum intra liquorem sit ex materia non multo graviore quam ipse liquor ponderandus; sic enim differentia pendulorum duorum in aere & liquore oscillationes isochronas facientium sensibilibior erit, quam si materia illa valde ponderosa esset: In hunc finem supponamus lenticulam penduli in liquore agitandi (alterum enim ex quacunque sit materia, modo non nimis levi ne aeris resistentia officiat, nihil refert) esse ex stanno paratam; quo facto rationem gravitatis investigaturus trium horum liquorum ex. gr. aquæ communis, olei petrae & olei tartari per deliquium, & singula tam inter se quam cum stanno comparaturus, pendulum suspensum in aere longitudinis pro arbitrio assumptæ agitabo, & dein statim alterum cujus lenticula ad modicam tantum profunditatem liquoris demersa oscillationes per breves describere debet, elongabo vel contraham, donec isochronum evadat priori in aere oscillanti: collata postea longitudine penduli in singulis tribus liquoribus successively agitandi, ope scalæ alicujus accuratissimæ cum longitudine penduli in aere isochroni, observabo rationem earum ut sequitur.

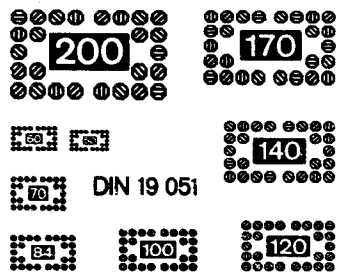
Longitudines	{ Aere	{ constant	{ 1000
pendulorum	{ Aqua	{ particulis	{ 863
isochronorum	{ Oleo pet.	{ in scala	{ 825
in	{ Olea tart.	{ sumtis	{ 833

Cum igitur per *Coroll. I Theor. III* in eadem quoque ratione se habeant gravitates stanni relativæ in aere, aqua, oleo petrae, & oleo tartari, designabunt tres differentix inter 1000 & tres reliquos numeros, cum 1000 comparatæ quantum ponderis stannum amittat in unoquoque liquore demersum adeo-

que

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

que & ipsam proportionem gravitatis specificæ stanni horumque trium liquorum, nimirum

Gravitas specificæ	Stanni	se ha- bet ut	1000 — 0	=	1000	vel	135	proxi- me ut	96.				
	Aquæ		1000 — 865							105	10.		
	Olei petræ		1000 — 895									167	13.
	Olei tart.		1000 — 833										

Simili modo procedendum est in aliis: rem ipsam vero perficiendam & ad commodam praxin deducendam aliis relinquo quibus vacat & volupe est.

§. 23. Occasio ista opportune invitaret, ad materiam hanc de oscillationibus provehendam, atque alium non ignobilem usum indicandum, in quem incidi: delecto nempe fundamento genuino & unico, ex quo naturalissime fluit determinatio centri oscillationis in pendulis compositis, citra precarias illas hypotheses ab aliis assumtas necdum satis stabilitas: Quæ methodus præterea etiam in hoc aliis antecellit, quod pari facilitate doceat invenire centrum oscillationis si penduli compositi partes ex varia materia & in liquore homogeneo, vel quod eodem venit, si partes penduli ex materia homogenea sed in diversis liquoribus oscillentur; nec refert, si utriusque partes & penduli & liquoris sint heterogeneæ, ad alterutrum enim casuum duorum priorum reduci potest: de qua pendulorum specie, eorumque centro oscillationis definiendo nemo hæcenus cogitavit; nostram regulam cum ipso fundamento ex quo eruta est differimus in tempus commodius, quo plus otii nobis fuerit: hoc interim monuisse convenit, considerationem vectis (per quam Frater meus b. m. aliquando rem eandem tentavit etsi non prorsus infeliciter) huic rei solam non sufficere, sed quod palmarium est, recurrendum esse ad effectum corporum diversa gravitatis specie deorsum tendentium, atque ad eorundem in se mutuo agentium efficaciam.

§. 24. Hæcenus ad fluidorum in quibus corpora moventur resistentiam non attendimus; per resistentiam hic intelligimus vim quamcunque quæ motui corporis contraria est, & propter quam corpus motum suum, nisi aliunde continuo instaretur, paulatim amittit & tandem aliquando ad quietem redigitur:

gitor: Unde vero dependeat resistentia illa in fluidis, quamve causam physicam agnoscat, hujus loci non est anxie inquirere, sive enim veniat a quadam partium tenacitate in fluido ob quam particulae fluidi non statim ad appulsum corporis a se mutuo separantur, sive a quadam attritione ex scabritie quae non tantum in superficie corporis sed & in particulis minimis fluidum componentibus adesse potest, sive demum oriatur illa ex ipsa fluiditatis imperfectione, qua nimirum fit ut cum fluidum actu non sit divisum in infinitum hoc est in particulas data quavis minores, sed conflatum sit ex moleculis solidis determinatae magnitudinis, fit inquam ut in tali fluido corpus motum singulis momenti certam fluidi quantitatem ante se propellere & amoliri debeat, quod citra sui motus imminutionem continuam peragere non potest, etsi alias nulla esset tenacitas, nullaque scabrities in partibus fluidi: quaecunque ergo vera sit causa resistentiae fluidorum sive una sola ex tribus dictis, sive quod verosimilius omnes simul concurrant, sive alia quaedam locum obtineat, eam nunc supponimus non explicamus; neque etiam quam rationem habeat (quae utique esset composita ex duplicata velocitatis & simplici medii vel fluidi densitatis, si tertia a nobis indicata resistentiae causa admitteretur) pro certo definire volumus. Legantur quae de ea conscripsit Illustr. Leibnitiuss in Actis Lips. A. 1689 p. 39 & seqq. ubi de mediorum resistentiis acutissime pro more suo disseruit: ego vero propositum meum mathematice prosecuturus resistentiam ejusque rationem in abstracto considerabo.

Theor. IV.

§. 25. *Esto curva quaecunque LCK quam corpus vi gravitatis uniformis libere describit in medio quocunque resistente: Vis quam exerit gravitas secundum normalem ad curvam (quam ideo vocabo vim gravitatis normalem) erit ut sinus anguli GCS quem recta curvam contingens CS constituit cum directione gravitatis CG: Vis autem quam exerit secundum tangentem (quam ideo vocabo vim gravitatis tangentialem) est ut sinus ejusdem anguli complementi GCO.*

Demonstr. Sit CZ directio & quantitas gravitatis qua corpus

TAB. I.
Fig. 3.

M

pus

pus urgetur dum est in C : Ex puncto Z agatur perpendicularis ZX in rectam CO normalem ad curvam. Ex resolutione virium patet vim gravitatis CZ quam ubique datam seu constantem suppono, resolvi in duas collaterales CX & XZ , quarum illa exprimit ejus vim *normalem*, hæc vero ejus *tangentialem*: sumta itaque CZ pro sinu toto, erit CX sinus anguli CZX seu ZCS ; & XZ erit sinus anguli ZCX , qui ejusdem est complementum: sunt ergo vires illæ in ratione horum sinuum. *Q. E. D.*

Coroll. Si Gravitas non sit data seu non uniformis, erunt vires gravitatis *normales*, ut & *tangentiales* in ratione composita illorum sinuum & quantitatis absolutæ quam gravitas in singulis curvæ punctis obtinet, hoc est si CZ exprimat vim absolutam gravitatis dum corpus exiit in C , exprimetur vis *normalis* per $CZ \times \sin.$ anguli SCZ , & *tangentialis* per $CZ \times \sin.$ ang. ZCX .

Theor. V.

§. 26 *Positis quæ prius, velocitas in quovis puncto C erit in ratione dimidiata cordi circuli osculantis, voco autem cordium partem CG lineæ directionis gravitatis quæ a perpendiculari ex centro O circuli osculantis in eam educta refecatur.*

Demonstr. Liquet utique projectile ea velocitate moveri debere, per quam acquirat vim centrifugam æqualem vi contrariæ *normali* gravitatis; Corpus enim quod libere aliquam curvam describit in medio quolibet, non alia de causâ curvam non deserit, quam quod in singulis curvæ punctis tanta vi trahitur versus centrum circuli osculantis, quanta vi centrifuga ab eodem retrahitur, ut hoc pacto servetur æquilibrium; Vis autem quæ mobile trahitur versus centrum est ipsa vis gravitatis *normalis* quæ nempe exeritur a gravitate secundum normalem ad curvam, & quæ ostensa est proportionalis sinui inclinationis curvæ ad directionem gravitatis, hoc est anguli GCS , seu ipsi æqualis COG : In hac ratione ergo se habebit etiam vis centrifuga a velocitate partim, partim a curvedine oriunda; Est autem ut constat ex Hugenianis vis centrifuga in ratione composita ex duplicata velocitatis directe & ex simplici semidiametri inverse; concipienda quippe est particula minima curvæ Cc , tanquam arculus circuli
cujus

cujus centrum O , & radius OC , & in cujus circumferentia mobile circularetur celeritate uniformi & æquali ei quam in curvæ puncto C acquirit: Erit itaque $\frac{CG}{CO}$ id est sinus anguli COG , cui proportionalis est vis *normalis* gravitatis, ut $\frac{\text{Quadrat. Veloc.}}{CO}$ cui proportionalis est vis centrifuga in puncto C : unde quadratum velocitatis ut CG , & ipsa velocitas ut \sqrt{CG} , hoc est in dimidiata ratione coradii. *Q. E. D.*

Coroll. I.

§. 27. Si vis gravitatis non sit uniformis, simili argumento probabitur: velocitatem V fore in ratione composita ex dimidiata coradii & dimidiata gravitatis, seu ut $\sqrt{CG} \times \sqrt{CZ}$, hoc est ut medium proportionale inter CG & CZ .

Coroll. II.

§. 28. Sit curva LCK arcus circuli cujus centrum O , tendatque vis gravitatis uniformis ad horizontem OK , qui casus est ex Newtono pag. 263, erit O pro quovis puncto C in eodem semper horizonte OK , unde velocitates quæ sunt ut \sqrt{CG} , se habebunt in subduplicata ratione distantiarum ab horizonte per centrum circuli transeunte, prorsus quidem ut asserit Celeb. Newtonus pag. 265, tamen in definienda resistentia a vero aberret, quemadmodum ex demonstratione sequentis propositionis patebit.

TAB. I.
Fig. 4.

Theor. VI.

§. 29. Ut corpus in medio resistente agitarum describat circumulum LCK , supposita vi uniformi gravitatis qua directe ad horizontem tendat, dico resistentiam fore in singulis punctis C ad gravitatem ut $3OG$ ad $2OK$.

Demonstr. Super axe OL & vertice O , descripta intelligatur parabola ONE cujuscunque parametri; fiatque super eodem axe prolongato OP , eodemque vertice O , parabola alia OVQ , cujus parameter prioris sit dupla: Dein ad punctum L & quodlibet aliud punctum R , applicentur ordinatæ LE, RC, RN horizontales, illisque proximæ rc, rn ; atque ex punctis E, N, n , agantur verticales EQ, NF, nu , secantes parabolam OVQ in punctis

ctis Q, V, u ; ex quibus applicentur ad axem OP , horizontales QP, VT, ut . Ex Coroll. II. Theor. præced. manifestum est, si LE designet velocitatem quam corpus habet in supremo circuli puncto L , quod RN designabit velocitatem corporis cum fuerit in puncto C . Sed quia parameter parabolæ OQ est dupla parametri parabolæ OE , liquet OL esse $= 2OP$, & quamlibet aliam $OR = 2OT$, unde quoque $Rr = 2Tr$. Et quoniam velocitas LE ea est quæ requiritur, ut vis centrifuga corporis in L æqualis sit ejus gravitati, erit illa velocitas (ut Hugenius monstravit) tanta quanta acquireretur si grave in vacuo hoc est in medio non resistente descenderet per altitudinem æqualem radio dimidio circuli: Adeoque PO erit altitudo per quam grave cum celeritate initiali EL vel QP in vacuo ascendere potest, & sic quælibet alia applicata VT exprimit velocitatem qua cum grave sursum projectum in vacuo emetietur altitudinem TO . Hisce præmissis, concipiamus corpus aliquod grave cum celeritate QP in medio non resistente sursum projici ex P versus O , illudque pervenisse ad T , quando alterum in medio resistente pervenit ad C ; ita ut eo momento habeant ambo corpora æquales velocitates NR & VT passuras decremента æqualia tempusculis inæqualibus, se habentibus in ratione spatiolorum percurrendorum Cc & Tt . Jam vero vires quibus duo corpora æqualia & æque velocia retardantur sunt directe ut decremента velocitatum eodem tempusculo producta, vel quod idem est reciproce ut tempuscula quibus fiunt æqualia decremента velocitatum. Vis itaque gravitatis, qua corpus in vacuo ascendens retardatur in T , est ad vim qua alterum corpus in medio resistente descendens retardatur in C , vicissim ut Cc ad Tt : Hæc autem vis posterior æstimanda est per excessum quo resistentia medii in puncto C , superat vim *tangentialem* gravitatis, quam nempe exercet gravitas secundum tangentem CS , & quæ per *Theor. IV* ad ipsam gravitatem se habet ut OG ad OC . Unde si gravitas vocetur G & Resistentia R , erit $G.R = \frac{OG \times G}{OC} :: Cc.Tt :: 2Cc.Rr(Cb) :: 2OC. OG$, seu æquando extremorum & mediorum facta $OG \times G = 2OC \times R = 2OG \times G$, adeoque $3OG \times G = 2OC \times R$, quæ

in

in analogiam conversa dant $R. G :: 3 OG. 2 OC (2 OK)$, hoc est
resistentia ad Gravitationem se habet ut $3 OG. 2 OK$; *Q. E. D.*

Coroll. I.

§. 30. Quia $3 OG \times G = 2 OC \times R$, adeoque $R = \frac{3 OG \times G}{2 OC}$,
erunt, ob datas G & OC , Resistentiæ in diversis locis ad se invi-
cem ut respectivæ OG .

Coroll. II.

§. 31. Quod si vero supponatur Resistentia ut medii densi-
tas & quadratum velocitatis conjunctim, erit (nominando Den-
sitate D) $D \times CG (R) = \frac{3 OG \times G}{2 OK}$, & proinde $D = \frac{3 OG \times G}{2 OK \times CG}$, hoc
est densitates sunt, ob datas G & OK , ut $\frac{OG}{CG}$, seu ut tangentis
longitudo CM , prorsus quoque sicuti Newtonus.

Scholium.

§. 32. Ratio a nobis assignata inter Resistentiam & Gravita-
tem ut $3 OG$ ad $2 OK$ discrepat utique a Newtoniana, utpote
quam ponit ut OG ad OK adeoque in sesquialtera ratione mino-
rem quam quæ nostra est: Ne quis vero qui hæc accuratius exa-
minare nequit suspicetur, perperam forte a nobis redargui, quæ
a Viro acutissimo tanta cum industria fuere enucleata; demon-
strabo hic rationem illam Newtonianam ad manifestam contra-
dictionem deducere: Nam si resistentia ad gravitationem se habe-
ret ut OG ad OK ut vult Newtonus; ipsa vero Gravitatio cum se
habeat ad vim *tangentialem*, ut OC seu OK ad OG , esset ex æquo,
Resistentia ad vim tangentialem seu motricem ut OG ad OG ; fo-
ret ergo resistentia huic vi motrici æqualis, adeoque velocitas in
omnibus punctis C uniformis, quam tamen esse ut \sqrt{CG} & pro-
inde non uniformem supra monstravimus, consentiente quidem
& ipso Newtono.

§. 33. Error iste qui tanto Viro excidit, non quidem in ipsa
ejus solutione latet, quam justam esse & ab omni paralogismi vi-
tio immunam deprehendi quamquam non parum detortam &
intellectu difficilem; sed querendus ille est in ipso applicandi
modo, qui in eo laborat, quod pag. 263 in serie quæ exprimit $D G$

(vid. Fig. ibid.) terminum quemlibet sumat pro aliqua indeterminata DG differentiali seu ut ipse vocat fluxione tanti gradus quantæ dimensionis existit littera o in ipso termino, quod in primo & secundo verum esse potest, in reliquis vero minime; sit enim ex. gr. DG , ut simplex potestas aliqua P ipsius OB seu a , ita ut DG ponenda sit $= a + oP$, quæ itaque more Newtoniano

$$\text{in seriem coniecta dabit } DG = a^p + \frac{p}{1} a^{p-1} o + \frac{p \times p - 1}{1 \times 2} a^{p-2} o^2 + \frac{p \times p - 1 \times p - 2}{1 \times 2 \times 3} a^{p-3} o^3 + \&c. \text{cujus termini ex opinione}$$

Newtoni exprimerent successive differentiales omnium in eodem ordine graduum ipsius DG ; interim excepto primo & secundo termino reliquos omnes a veris differentialibus abcludere, communis differentiandi regula docebit; sumta enim a pro indeterminata, cuius differentialis da supponitur constans, & differentiatia successive potestate a^p , inuenietur pro differentiali prima $p a^{p-1} da$, pro secunda $p \times p - 1 a^{p-2} da^2$, pro tertia $p \times p - 1 \times p - 2 a^{p-3} da^3$, pro quarta $p \times p - 1 \times p - 2 \times p - 3 a^{p-4} da^4$, &c. Unde hæc emergit series, substituendo pro da litteram o , & ponendo ipsam a^p , tanquam differentialem gradus infini seu nullius, pro primo termino, $a^p + p a^{p-1} o + p \times p - 1 a^{p-2} o^2 + p \times p - 1 \times p - 2 a^{p-3} o^3 + p \times p - 1 \times p - 2 \times p - 3 a^{p-4} o^4$ &c. = Summæ omnium differentialium, hæc autem, ut patet, diversa est ab illa

$$\text{altera } a^p + \frac{p}{1} a^{p-1} o + \frac{p \times p - 1}{1 \times 2} a^{p-2} o^2 + \frac{p \times p - 1 \times p - 2}{1 \times 2 \times 3} a^{p-3} o^3 + \&c. = DG; \text{ duo enim tantum priores termini utrobique conueniunt, cæteri discrepant omnes in multiplicitate coefficientium.}$$

§. 37. Non satis capio qua rationis specie inductus fuerit Vir sagacissimus, ut crederet terminos serierum harum per extractionem radiceum prodeuntium eosdem esse cum terminis per differentiationis continuationem collectis, cum præsertim differentiandi differentialia vel fluxiones ex fluxionibus capiendi regula, ei vix latere potuerit, quod moneo ne quis plus quam par est tribuat radicem extractioni per species, in solutione problematum, quæ pendent a curvatura curvarum, quæque & commodus & verius ex differentiationis fonte obtinentur. Judicet itaque

itaque æquus Lector quid tenendum sit de usu hujus Regulæ, quem deprædicat Autor pag. 264, in solvendis istius modi problematibus, quandoquidem usus tam facile in abusum degeneret: Vacillant certe omnia quæ in sequentibus ex illa regula deducit pro determinanda ratione resistentiæ ad gravitatem; sicuti enim pro Circulo pag. 265, ita etiam pro hyperbolis pag. 268 & 269, ut & pro parabolis pag. 274, rationem resistentiæ ad gravitatem ubique iusto minorem facit, & quidem iterum in ratione sesquialtera, quod ut evidentius pateat, dabo solutionem problematis Newtoniani pag. 260. prop. A generaliter concepti in hunc modum.

Reliquas Cl. Autoris animadvertiones in proximum Mensem rejicimus. Interim in Tabula I representavimus Figuras omnes, quæ ad eas spectant, eoque hic notamus, Tabulam illam ad Martium quoque diligenter conferendam.

MIRI CALCULI IN CORPORE HUMANO inventi Delineatio.

Singularis formæ ac magnitudinis calculos aliquot delineavimus in Actis Anni 1708 M. Sept. Tabula VII sub n. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. His merito accensendus est is, cujus delineationem, nuper Vienna transmissam, hic in Tab. I Fig. 1 & 2, ut in utroque latere apparet, representamus. Repertus autem is est eadem plane mole ac forma in renibus Illustrissimi JOHANNIS WENCESLAI S. R. I. Comitis WRATISLAW, de *Mitrovitz*, S. Cæs. & Reg. Maj. Aet. Consiliiarii Intimi Camer. Reg. Bohem. Cancellarii & Magni Prioris Melitenis, qui Anno superiori die 21 Dec. Viennæ decessit.

DESCRIPTIO NOVÆ ANTLIÆ PNEUMATICÆ, quam superrime construxit JACOBUS LEUPOLDUS, Mechanicus Lipsiensis.

IN Tomo V Supplement. Sect. IX antliam pneumaticam experimentatoris dexterrimi *Hauksbeji* representavimus, quæ ab ordinariis multum distert. Quemadmodum vero ingeniosus *Leupoldus* in perficiendis instrumentis tam mathematicis, quam ad philosophiam experimentalem spectantibus laudabilem hætenus operam posuit; ita non minori industria structuram antliæ pneumaticæ *Hauksbejane* adeo inmutavit, ut non modo

TAB. II.
Fig. 1, 2.

TAB. II.
Fig. 3.

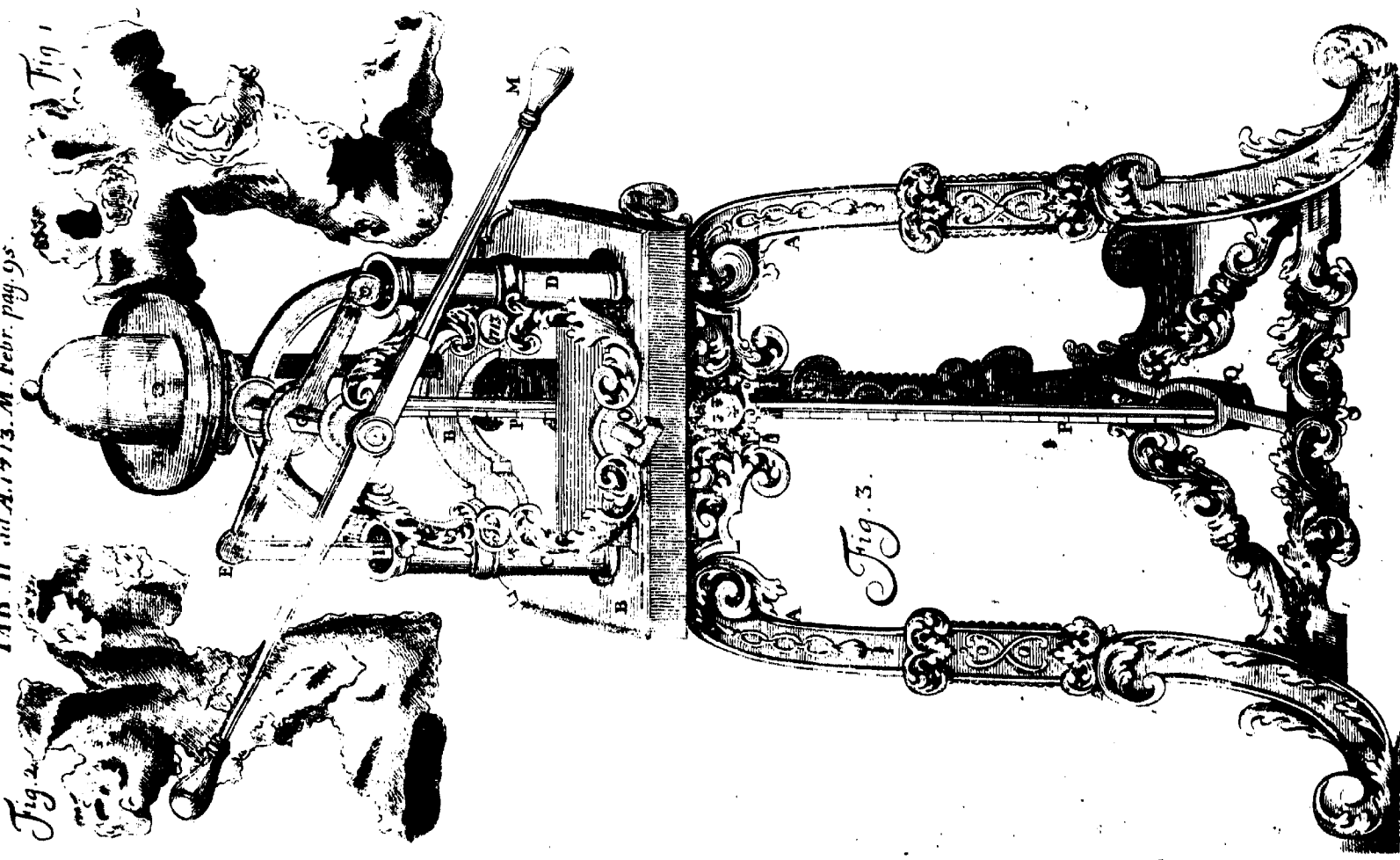
modo meliori forma sese commendet, verum etiam variis prerogativis instruat. Dignam itaque judicamus, cujus descriptionem in gratiam curiosorum in his actis exhibeamus. Fulcrum A cum mensula B qua antlia mediantibus cochleis firmatur, ex nuce paratum. Duo cylindri D & C sunt orichalcei, vestis E F ferreus cylindro itidem ferreo G affixus. Virgis ferreis I & K emboli coherant, ventilabris singulari (quod inventor celat) artificio constructis instructi, mediante veste LM elevandi ac deprimendi. Catinus N, cui vasa imponuntur, ex orichalco pariter constat: epistomium vero in O applicatur, ut catino remoto, alia instrumenta mediante cochlea ad antliam firmari possint. Hujus beneficio vasa evacuata clauduntur &, sicubi opus fuerit, aer iterum admittitur. Tubus, per quem communicatio cum cylindris C & D atque cum epistomio O obtinetur, in schematismo non expressus, quia in parte averia conspiciendus. Ut autem cylindri satis exigui sint, celerrime tamen miraque facilitate vasa admodum capacia evacuantur. Tubus PP Mercurium continet, ut ex ejus altitudine de aeris evacuati quantitate judicium fieri possit. Nec silentio pretereundum (id quod perfectionem antliae *Leupoldiana* palam loquitur) altitudinem Mercurii, non alias, quam in barometro mutationes intra triduum subisse, vase in N evacuato, manifesto indicio, quod nihil aeris externi per embolos in illud intrare potuit. Ceterum haec antlia commode admodum de loco in locum transfertur & magno sumptuum compendio construitur.

NOVA LITTERARIA.

EGallia intelligimus, Malebranchii Scrutinium veritatis Gall. altera vice nuper prodisse multis additamentis auctum. Imprimis vero moliantur nonnulla Mathematici. Renaudus enim, autor libri Gall. *Theorie de la Manœuvre des vaisseaux*, dicitur aliquid ad praelum parare de lite, quae olim ipsi intercellit cum Hugenio. Nicollus tractatum aliquem de Cycloidibus typis prope diem mandabit. De Lagny vero occupatur in elaboratione alicujus dissertationis de Quadratura circuli. Et Montacortius Autor libri Gall. *Essay d'Analyse sur les jeux de hazards* novam hujus libri promittit editionem accuratioram & meliorem.

* * *

TAB. II. ad A. 1713. M. Febr. pag. 95.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii, Anno MDCC XIII.

*GENEALOGIÆ VIGINTI ILLUSTRIORUM IN
Hispania Familiarum, ordine alphabetico exhibitæ, exegesi
historica perpetua illustratæ, iconibusque Insignium exorna-
te; studio JACOBI WILHELMI
IMHOF.*

Lipsiæ, apud Jo. Frider. Gleditsch & Filium, 1712, fol.

Alph. 4.

VOti demum, quod eruditus Orbis nobiscum conceperat, cum in his Actis A. 1710 p. 374 seq. ceu in brevi tabella exponeremus imaginem præstantissimi operis, quo Generosus Autor XX illustriorum in Italia familiarum genealogias erat complexus, facti nunc compotes, gratulamur utique seculi hujus felicitati, qua contigit, ut postremam Hispanicarum genealogiarum partem velut extorqueri a se precibus nostris pateretur, sibi ipsi in eo adversatus illustris Imhofius. Sic enim, nec aliter, nisi plane fallimur, *absoluta* videri nunc poterunt *pensa*, quæ propitia *Minerva* ipsi jam olim *dederat*; a qua ideo etiam nunc rude donatur, sive hasta pura, quippe emensus tot diversissimarum rerum spatia, de quibus paucissimi ne fando quidem unquam audiverant. Erga tanta merita non erit ingrata posteritas, nec eam eripiet laudem, quæ debetur Imhofio, quod solus ipse auspiciatissimo conatu excitaverit apud Germanos studium genealogicum, perduxeritq; illud in eminentis fastigium, ac fecerit dubium, an sui aliquando similem sit habiturus, cum non cuivis liceat eam adire Corinthum, quam ipse adiit, inter scopulos plures sine offensione & vitæ, & officii, & famæ. Nos sane, dum bono hoc lætissimi fruimur, adprecamur ipsi vegetam senectutem, placidumque ejusdem ex voluntate Dei clementi decursum; pauca interim pro con-

N

fuetu-

fuetudine nostra ex Opere præfenti decerpturi, velut florum quen-
dum fasciculum.

- In illo autem exhibentur XX Familix in *Hispaniis* illustriores,
earumque stirpes diverfæ tabulis quam plurimis repræfentatæ, ita
quidem, ut fimul, quæ ad explanationem earundem vifa funt
neceffaria, ex monumentis tam raris, quam fide dignis, affe-
rantur in medium perfpicue eruditeque. Sunt vero stirpes pri-
matix hæc: I. *Arellano*, II. *Arias Davila*, III. *Baztan*, IV. *Borgia*, V.
Centurion, VI. *Cordova*, VII. *Cueva*, VIII. *Guevara*, IX. *Guzman*,
X. *Lara-Manrique*, XI. *Mendoza*, XII. *Moura*, XIII. *Oforio*, XIV. *Pi-
mentel*, XV. *Ponce de Leon*, XVI. *Portocarrero*, XVII. *Silva*, XVIII.
Toledo, XIX. *Velaſco*, XX. *Zuniga*. Ex fingulis feligemus aliqua.
p. 67 De *Sanftio VII*, Navarra Rege, refertur, quod *Inclufus* ideo appel-
latus fuerit, quoniam fub vitæ finem fævo cancri carcinomate fœ-
datus Tudela in arce fe continuerit, ab omni congressu hominum
25. penitus abftinens. *Rodericum Borgia*, fœdiffimum Virum, qui po-
ftea fub *Alexandri VI* nomine thronum Romanæ Ecclefiæ occu-
pavit, maritus Vanotiæ Catanæ, pluriumque liberorum ex ea pater
26. factus, defcriptam videas, pariterque ejus filium, *Cefarem Borgia*,
quo fceleftiorem hominem vix a Sole vifum effe merito affirmatur.
28. Melior utroque *Cafpar Borgia*, Cardinalis, qui, quod fingulis annis,
dum Romæ vixit, decem mille aureos in pauperes effunderet, *Pa-
tris pauperum* accepit cognomen. In *Gonſalvo de Corduba* incon-
ſtantis fortunæ notabile conſpici poteft exemplum; qui, cum ingen-
29. tibus rebus geftis *Magni imperatoris* (*Gran Capitano*) titulo effet
cohonestatus, tandem in medio felicitatis fuæ curſu obrectatorum
linguas, Regisque fui, Ferdinandi Catholici, fufpiciones vitare non
potuit; quibus factum eſt, ut primum poteſtas ejus anguſtioribus
circumſcriberetur cancellis, deinde a Rege in *Hispaniam* reduce-
retur, multis promiffis præmiis, quæ tamen nunquam accepit. Fe-
liciffimi, fi divitias ſpectes, quæ inter familias illuſtres effe poſſunt,
94. exemplum conjugii eſt, quod Beltrano Emanuelli de Guevara anno
1687 obtigit, quippe uxorem nactò Nicolofam Manrique de Men-
doza & Velaſco, fratris fui Michaelis, Ducis de *Naxera* unicam hæ-
redem, atque adeo ipſam *Ducem de Naxera*, *Comitem* trium Comi-
tatum, *Marchionem* duarum Marcarum, *Dominamque XXI*, & for-

te plurium dynastiarum, numerantem in peculio suo CLX oppida, quæ inter CXXVI ad solum Ducatum Naxarensē pertinent. Ex *Guzmanniana* familia ortum trahere *S. Dominicum*, sacre fodalitatis, quæ ab ipso nomen habet, auctorem, adfirmatur testimonio *Marianæ*. Eruditis fœminis accensenda est *Maria Petronella Niño* de Porres *Enriquez de Guzman*, uxor primum Petri Nuñez, Marchionis de Montealegre, postea vero Didaci Fernandez de Corduba, Marchionis del Guetor de Santillana, cujus a morte, quæ incidit in diem 28 Novembris 1701, insignis ab ipsa non collecta solum, sed lecta etiam diligenter, bibliotheca distracta fuit Madriti. Quam periculosum sit nonnunquam, habere arbitræ fidem, docet exemplum Comitis Manrici de Lara, seculo XII; qui, cum iudex litis de oppido Molina ab utroque Alphonso, Arragoniæ Castellæq; Regibus, constitutus esset, ita sententiam pronuntiavit a nemine expectatam: *quin, inquit, mihi potius, quam alterutri vestrum, Reges, Molinam addico, eamque majoratum posteris meis perpetuum constituo;* quo etiam arbitræ Reges, confidentiam mirati, steterunt. Notabile est, quod de officio *Cancellarii majoris* in regno Castellæ, ex institutione Regis Alphonfi Sapientis traditur, in qua hæc exstant: *Cancellarius est secundus officialis domus regiæ, ex illis, qui arcenorum sunt arbitri, mediator inter Regem & ejus subditos; quidquid enim Regis nomine expediendum est, quocunque id fiat modo, præcitu illius fieri, atque ab eo inspicere debet, antequam sigillo subjiciatur, ne quid emanet, quod juri repugnet, Regique vel damno vel dedecori cedat; & si quid tale perscriptum fuerit, id penna delet & obliteret, id quod Latini *cancellare* vocant, a quo vocabulo *Cancellarii* nomen desumptum est. Notatu etiam dignum est, quod de *Didaco Hurtado de Mendoza* refertur, viro, ut studiorum liberalium, ita & rerum civilium militariumque & admiratore & auctore. Is Græcica præcipue studia, dum Venetiis ageret, ardentè promovit; multa quippe nondum visâ in Europa hac nostra antiquorum auctorum, in hisque aliqua sanctorum Basilii Magni, Gregorii Nazianzeni, Cyrilli Alexandrini, nec non & Archimedis, Heronis, Appiani, monumenta, e Græciæ ipsius latebris, avarissimo- rumque possessorum manibus abstulit. Nimirum pro charissimo Turcarum magno Imperatori captivo, quem ab iis, qui in potestate*

p. 120, 103.

105, 122.

162.

164.

205.

habebant, non parvo ære redemerat, liberumque dimiserat, non aliam oblatæ ab illo Principe gratitudinis significationem admittere voluit, quam quod Venetis liberum esset a Turcarum ditione grana, quorum indigebant, petere, librorumque aliquot Græcorum sibi ut esse liceret compoti, quod utrumque impetravit facile, LX non minus arcis librorum manuscriptorum, thesauro quovis pretiosiorum, plenis Solymani dono e potestate barbarorum recuperatis; quæ tota librorum moles, a Gesnero etiam laudata, nunc in Escorialensi Bibliotheca asservatur. Ceterum singularis est ceremonia, qua olim Alvarus Ossorius ab Alphonso XI Castellæ Rege creatus est Trastamaræ Comes; nempe, tres offæ in vini poculo oblatæ; cum inter se Rex Comesque tertio invitassent, uter prior sumeret, a Rege offa una sumta, a Comite altera. Jus caldarie in castris, in bello vexilli, propriis insignibus distincti, datum. In eam sententiam confectis tabulis atque recitatis, consecutus adstantium clamor plaususque, lata fausta que novo Comiti ominantium. Is instituendi Comites ritus fuit. In decoribus familiæ Silvana hoc commemoratu inprimis dignum est, quod, extremis Philippi IV Hispaniarum Regis temporibus, LXI titulos Ducum, Principum, Marchionum, Comitum & Vice Comitum, quibus pollebat, numeraverit; quodque in tribus Hispaniæ regnis, Castellensium nempe, Arragonico & Lusitanico, lineas cubiertas habeat, id est, Magnates ex se ortos, qui in tribus hisce regnis prærogativa, caput coram Rege tegendi, emineant; videlicet in Castellensium, Ducem Pastranæ, in Arragonico Hixariensem, & in Lusitanico Marchionem de Gouvea; qua felicitate alia nulla in omni gaudet Hispania. De Ferdinando Toletano, Duce de Alba, refertur, qui trahere bellum & hostium impetum eludere artificiose solebat, quod aliquando Consiliariis bellicis in regno Neapolitano responderit, cum hortarentur illum, ut manus confereret cum hostibus, qui sese recipiebant: dixit enim, se non ille ludendo deponere regnum Neapolitanum contra chlamydem ex auro & serico textam; quali tum temporis indutus erat Dux Guisus imperator copiarum Henrici secundi Regis Galliarum. Ludovicus de Velasco, Marchio de Fresno, mutus cognominabatur, eo quod loquendi facultate destituebatur natura, quam tamen vicisse fertur ars Emanuelis Ramirez de Carion, qui fari eum & animi sensa eloqui utcumque docu-

docuerit. Johannem Miranda Comitem, regni que Neapolitani Pro- p. 358.
regem, discedentem ex hac provincia, civitas Neapolitana luculen-
to donabat congiario, quatuor fontibus videlicet ex auro conflatis,
in quibus insigniora ejus facta caelo expressa erant, nec non arma
gentilitia, cum inscriptione : *Comes a Miranda, Admirandus Comes.*

Job Ludolffs Schau-Bühne der Welt 1c.

i. e.

JOBI LUDOLFI THEATRUM MUNDI,
seu descriptio rerum toto terrarum orbe, maxime in Imperio
Romano-Germanico, seculo XVII gestarum. Tomus III, con-
tinuatus a CHRISTIANO JUNCKERO, Dres-
densi, Societatis Regiæ Borussicæ Membro.

Francofurti ad Moenum, apud J. D. Zunneri heredes & I. A.
Jungium, 1713, f. Alph. 8 plag. 15, insertis
figuris æneis.

IN animum induxerat Vir illustris, *Jobus Ludolfus*, politicam se-
culi XVII historiam pragmatico scribendi genere contexere, ejus-
que Tomum primum A. 1659 editum, qui res per triginta priores
ejus seculi annos gestas complectitur, hinc in Actis A. 1700 p. 85
eum in modum recensuimus, ut breviter Autoris methodum de-
scriberemus dignisque exciperemus laudibus. Alterum Tomum,
qui A. 1701 lucem vidit, historię tela ibi ad annum 1650 pertexta,
pariter laudavimus A. 1704 p. 95. Postea vero, quam eodem illo an-
no Ludolfus e vivis excessit, non paucorum votis exoptatum fuit,
ut alius historiarum superioris seculi gnarus Vir suscepta hac pro-
vincia institutum B. Autoris ad finem perduceret. Rogatus igitur
Celeb. Dn. *Junckerus* supposuit oneri huic humeros, continu-
are illud opus strenue aggressus, edito nunc tertio Tomo, qui ab
A. 1651 progreditur ad A. 1663, servata diligenter Ludolfina me-
thodo, simulque præmissa uberiore, quam a Ludolfo factum erat,
indice librorum, e quibus hoc opus congestum est. Nec minus ocu-
lorum curiositati prospectum est, figuris æneis eleganter incisis pas-
sim interjectis. Atque hæc dixisse sufficere poterat de ejus generis
libro, cujus argumenta doctis lectoribus non sunt obscura, & cu-

jus per celebres Auctores tantum elegantis texturæ, id est, historiæ in ordinem concinnum redactæ, firmatæque testimoniis fide dignis, & actorum publicorum tabulis, laudem quærunt. Ceterum cum plurima hoc in opere sese offerant, quæ non vulgo solum legentium, sed eruditis quoque, magnopere placebunt, quædam delibare operæ pretium fuerit. P. 48 seq. occasione Edicti ab Ordinibus Belgii Generalibus facti narratur, Hollandicum Legatum *de Witt* ab Ernesto Pio, Duce Saxonie Gothano, ne carnem quidem ferinam auiculasque abeunti oblatas accepisse. P. 155 ostenditur, fabulosa esse, quæ vulgo ferantur de incredibili vi pecuniæ, Venetiis asservatæ in loco quodam, cui nomen sit *Santum Sanctorum*. P. 427 occasione tumultus in Suecia A. 1653 a rusticis excitati observatur, nullam unquam seditionem a rustica plebe motam fuisse, cui non causam dederit nimis grave & acerbum imperium. P. 442 sagax fit conjectura, fictam esse historiam illam de monstro A. 1653 d. 1 April. in Gallia capto, (cujus hæc imago appicta cernitur,) quæ in Theatro Europæo, & hinc a pluribus traditur. P. 793 Cl. Auctor ipsemet ingenue emendat errorem suum, quo legationem Venetorum ad Cromwellum ad A. 1654 retulerat, a Nano edoctus, id demum A. 1657 contigisse. P. 935 seq. inserta legitur Relatio adhuc inedita Dilherri de Leopoldi Imp. Visitatione Bibliothecæ Noribergensis. P. 1061 ostendit, Auctorem libri *Histoire de la Paix aux Pyrenées*, & adjecti *Journal des Entrevues de deux Ministres de France & d'Espagne*, esse *Curtinum*, Magistrum libellorum supplicum: ex eoq; refert, Ludovicum de Haro, surdastrum licet, ad gravissima tamen regni Hispanici negotia non ineptum fuisse. P. 1124 de Polonicis numis, qui *Tymfones* vocantur, quorumque quinque valorem Imperialis æquant, agitur, doceturque, nomen eos accepisse a *Thoma Tymf*, monetario, qui A. 1659 primus tales numos cudit. P. 1263 de Franc. Josephi Borrii fatis quædam singularia leguntur. Pariter de Cardinale Mazarino nonnulla non ubivis obvia referuntur p. 1293 sqq. Hæc ex Annotationibus. Ex ipso historiæ corpore tria adduxisse satis est. P. 30 sqq. ex Leone ab Aitzema copiose exponuntur foederatorum Belgarum consilia post mortem Principis Araulionensis agitata, ubi & p. 45 refertur, hujus viduam filiolo suo, quem postea Regem Britannie factum esse notum est, impositum voluisse nomen

nomen *Caroli Wilhelmi*: verum infantis hujus aviam, omen veritatis, summopere obtitisse, & ut *Wilhelmus Henricus* appellaretur, perfecisse. Noti illius Ulfeldii, Ministri Danici, fortuna volubilis tristisque tandem conclusa exitu copiose atque accurate enarratur p. 97 sqq. 431 sq. & 1109. P. 138 exhibetur Alphonsi Mendez, Patriarchæ in India, epistola *avēndoros* ad Gregorium, notum illum & B. Ludolfo per familiarem Abessinum, Portugallico scripta idiomate, qua ei significat, fervere adhuc Pontificiorum persecutionem in Abessinia. P. 271 sqq. istius Gregorii vita & mors in undis marinis obita enarratur sub persona Ludolfi: id quod Lectorem ideo monitum volumus, ne, cum scriptor hujus Tomi de semet ipso loquitur, Cl. Junckero semper tribuat, quæ subinde de B. Ludolfo capienda sunt. Denique cum Cl. Junckerus in Praefatione Continuationem hujus historiae non solum ad seculi XVI finem, sed & ad presentem usque ætatem, promittat, precamur ei prosperam valetudinem, ut & huic promisso satisfacere, & *Principatus* quoque *Hennebergici Historiam* emittere possit, remotis, quæ impediunt hætenus editionem, obitaculis, utpote quam jamdudum absolutam esse proloque paratam, ipse p. 154 meminit.

ATHENÆ CEDANENSES EPHRAIM PRÆTORII, Ecclesiarum Thorunensium Senioris, ac ad B. Mariæ Pastoris.

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditsch, & Fil. 1713, 8.

Plag. 16 $\frac{1}{2}$.

Maxime Reu. Autor, pietate in patriam adductus, hoc opusculum Dantiscani Gymnasii originem presentemque statum, una cum Rectoribus ac Professoribus describit, quanta fieri potuit diligentia. Nec dubitamus, eum posteritati pergratum fecisse, paremque mereri laudem cum aliis, qui historiam Academicarum celebriorumve Gymnasiorum susceperunt exponendam. Neque enim talis opera soli patriæ fructuosa est, sed omnibus historiae litterariae studiosis. Quare Lectorem in gratiam ex presenti libro libere clarissimum virorum nomina hic tanquam in tabula quadam suspendamus, ut inde illi agros suos irrigare possint, quibus volupe est nosse brevem vitæ ipsorum descriptionem, scriptorami que ab illis editorum Catalogum. Ultraque enim ex parte satisfaciet Cl. Autor: qui

pag. I. qui postquam docuisset, Coenobium Franciscanorum A. 1555 a senatu Gedanensi mutari coepisse in Gymnasium, ac *Jo. Hoppium*, primum ejus Rectorem eundemque Professore, primam in eo lectionem publicam habuisse A. 1558 d. 13 Junii: & inter alia meminisset, lege statutam esse publicam, ut Gymnasii Rector & Doctoris Theologiae titulo insignitus sit & simul Pastoris ad SS. Trinitatis munus administret: recensitis p. 15-20 Proto-Scholarchis, p. 21-171 in Rectorum Professorumque descriptione versatur. Hic igitur p. 30 occurrit *Jo. Placasmus*, A. 1574 defunctus: p. 42 *Jo. Fabricius*, m. 1629: p. 46 *Bartholomaeus Keckermannus*, m. 1609: p. 74 *Jo. Potfaccus*, m. 1674: p. 80 *Henr. Nicolai*, m. 1660: p. 89 *D. Abr. Calovius*, m. A. 1686: cujus tamen hic non nisi ea scripta indicantur, quae Dantisci publicavit; id quod & de *Strauchii* paulo post memorandi scriptis hic monitum esto: p. 94 *Jo. Rane*: p. 96. *Jo. Fabricius*. Arabicarum litterarum peritia praestans, m. 1653: p. 101 *D. Jo. Maukischius*, m. 1669: p. 107 *Jo. Petrus Titius*, m. 1689: p. 114 *Joachimus Pastorius*, qui postea Pontificiorum in castra transiit, m. 1681: p. 123 *D. Aegidius Strauchius*: p. 127 *D. Samuel Schchrivigius*, qui adhuc Rector est Gymnasii: p. 139 *M. Frid. Christianus Bucherus*: p. 142 *D. Joach. Hoppius*, m. 1712: p. 151 *D. Jo. Gottlieb Mollerus*, m. 1698: p. 155 *Gabriel Groddeccius*, m. 1709: p. 159 *Sam. Frid. Willenbergius*, p. 162 *Jo. Sartorius*, p. 165 *Paulus Pater*.

Adiunxit Rev. Autor p. 171-197 Seriem Rectorum reliquarum scholarum Gedanensium: item p. 197-227 Syllabum Rectorum Gymnasii Thoruniensis: in quibus praeter ceteris celebrata sunt nomina *Henr. Schavii* p. 213, *Christoph. Hurtknoebii*, celebris Historici, p. 215 sqq. & *Georgii Wendii* p. 222. Hodie Rectoratui praestit *Petrus Janichius* p. 225. Concludit opus totum Catalogus Rectorum Gymnasii Elbingensis, cui nunc praestit *Christ. Jacobus Koitzschius*.

ספר המשורה

five

BIBLOS KATAΛΛΑΓΗΣ, IN QUO SECUNDUM veterum Hebraeorum Theologorum formulas allegandi & modos interpretandi conciliantur loca ex V. in N. T. allegata. Autore GUILIELMO SURENHUSIO, Hebr. & Græc. litt. Profess. Amstelod.

Am-

Amstelodami, apud Joh. Boom, 1712, 4.

Alph. 4.

QUamvis non desint, qui hucdum vel data opera & ex instituto, vel in commentationibus sacris, alio consilio susceptis, in eo elaborarint, ut dicta novi Instrumenti cum antiqui Fœderis tabulis, ex quibus hausta erant, conciliarent, & apparentem interdum dissensionem amoverent, reliquum tamen illi aliquid fecerunt, in quo Cl. Autoris, cujus industria alias spectata est, doctrina & ingenium vim suam experiretur. Postea enim quam is intellexit, Viros eruditos diversas conciliandi rationes, quas in Præfatione strictim persequitur, ingressos minus feliciter esse, novam ipse viam, ante vix tritam, aperiendam censuit, arbitratus, a Servatore & Divinis Scriptoribus nihil in N. T. prolatum esse alia ratione, quam quæ majorum, Doctorumque Judaicorum æqualium, exemplo ac more se tueri posset. Hanc sententiam animo volvens confirmatum se sensit, quod in præf. profitetur, Judæi cujusdem ad Christianorum sacra conversi, sed prosliminio ad suos redeuntis, auctoritate ac testimonio, qui hoc modo allegationibus & interpretationibus V. T. in N. optime consuli posse censuit. Operæ itaque pretium facturum se putavit Cl. Autor, si, conquisitis ex Scriptoribus Judaicis similium allegationum exemplis, argumentum hoc in majore luce collocaret, & vel sic tandem Judæis manifestum faceret, non esse, cur ipsi, quod sæpe usu venit, fidem Scriptorum N. T. suspectam redderent ex mutationibus, quas in dictis V. T. factas criminantur, nisi ipsi & suam & Doctorum antiquissimorum consuetudinem eadem opera damnare velent. Hoc itaque labore egregie perfunctus est Autor, atq; id omnino egit, quod alii agendum esse passim subinnuerunt. Meminimus enim, Jo. Christoph. Wagenseilium *Ἰὸν μακροβίτην*, in not. ad lib. Sota p. 162 rationem allegandi in N. T. receptam cum antiquo Judaicorum Doctorum more contulisse. Sed quod hic cum paucis aliis indice quasi digito eminus ostendit, id Cl. Autor plena manu nunc offert præsentis volumine, quod in quinque Libros distinctum, argumentum hoc ita persequitur, ut lib. I Formulas allegandi, elucidandi & conciliandi Scripturas Hebræorum Theologis receptas, II eorundem modos allegandi, III modos interpretandi, IV modos exponendi & conciliandi Genealogias sistat, & libro deniq; V singu-

- los N. T. locos ex Veteri citatos ordine consideret, ac quomodo ipsis cum V. T. optime conveniat, exponat. Ita lib. I §. 1 monetur, Hebraeis hanc allegandi formulam familiarem esse, ut dicent: **שנאמר**, ut dictum est, & **וכתיב** & scriptum est, quam imitati Scriptores sacri saepe ingeminant, hinc **לֹא עָרְשָׁתָּהּ, לֹא עָרְשָׁתָּהּ** &c. illinc **לֹא יַעֲרָאֵמֵנוּ עֵשִׂי, vel καθὼς γέγραπται**. Ultramque hanc allegandi formulam ita distinctam censet Autor, ut prior tum adhibeatur, quando textus facer non verbotenus, sed quod ad sensum, allegatur; posterior vero occurrat, cum dictum aliquod vel iisdem verbis, vel leviuicula mutatione facta, effertur. Neque tamen diffidetur Noster, hunc formularum usum distinctum non perpetuo observari. Sic frequens est Hebraeis *Φράσις*: **מה שנאמר לקיים** ad confirmandum id, quod dicitur, quam praenuntiant locis non secundum verba, sed quod ad sensum, recitatis, ut in Berachoth p. 65 col. 1. Atq; huic formulæ respondere videtur Græca *Φράσις*, **ὅπως πληρωθῆ το ερηθεν**, qua utitur Matthæus cum alibi, tum c. II, 23, ubi ad vocem **נצר** Jesh. XI, 1 alludit. Ad hanc formulam proxime accedit altera **מה שכתוב זה קיים** hoc confirmat id, quod scriptum est, quæ cum alibi, tum in Mechilta fol. 10 col. 1 legitur. In iisdem scriptis Rabbinorum Scripturam allegantium invenias **אמר הכתוב** h. e. *dixit Scriptura* conf. Rom. IV, 3, IX, 17, ut & **מזרח הכתוב** i. e. *quid prævidit Scriptura?* e. g. in Rabboth fol. 242 col. 3, conf. Gal. III, 8, nec non **מה כתיב ראה** h. e. *vide, quid scriptum sit*, ut in Tarchuma fol. 29 col. 1, conf. Actor. XIII 40. Omittimus ceteras allegandi formulas, quarum & significatio propria exponitur, & comparatio cum phrasibus N. T. similibus sollicitè instituitur, ex quibus singularem & vix obviam existimare poterat, quæ legitur apud Matth. IX, 13, **πορευθῆντες δὲ μαθητε** &c. sed eadem occurrit tamen in Tanchuma fol. 42 col. 3, ubi dicitur **ולמד צא** i. e. *discite*. Cumque veteres Iudæi interdum Scripturæ dictis utantur sine præmissa allegandi formula, ut in Berachoth fol. 9 col. 1 & 2, ratio apparet, quare idem in N. T. fiat, v. c. Luc. I & II. Interdum quoque profanorum Scriptorum dicta instar sacrorum proferuntur, ut in Eruvin fol. 65 col. 1, Chulin fol. 29 col. 2 &c. Unde mirum non est, Mathæum II, 23 allegare Prophetas, quamvis nemo eorum disertis verbis Jesium dixerit fore Nazarenum, Nonnunquam etiam quadam recitantur, ac si Canonice

nonicis libris fuerint tradita, in quibus tamen nihil eorum obvium est, v. c. in Schabbat fol. 88 col. 7, ubi mentio fit timoris Moſis, in Targum ad Exod. VII, 11, 12, ubi commemorantur *Jannes & Jambres*. Hoc magis apparet, cur eadem ratione uſi ſint divini Scriptores ep. ad Hebr. XII, 21 & 2 Tim. III, 8. De cæteris formulis dignus eſt Noſter, qui legatur uſque ad p. 36.

p. 24.

Lib. II de modis allegandi, veteribus Hebræis receptis, exponit, & ſub initium commemorat veterum de ordiæ, nominibus & diſtinctione librorum ſacri Codicis ſententiam, ubi ſpeciatiim notatur ex *Bava Batbra* fol. 14 col. 2, Jeremiam inter Prophetas primum locum obtinuiſſe. Nec minus obſervare fas eſt, Doctores Gemaricos in Cod. Succa fol. 20 col. 1 tradere, in ordine Sectionum Legis verbiſque S. Scripturæ & Codd. ſacris ante templum II & poſt ejus excidium ſub adventum Meſſiæ mutationem quandam & tranſpotionem expectandam eſſe; ſicut & in Gemara *Schabb. 11 f.* 116 col. 1 temporibus Meſſiæ aliquot loca Scripturæ diſticta tranſponenda majoris perſpicuitatis cauſa dicuntur. Similia leguntur in R. Nathan Capitulis Patrum c. 34. Quæ domeſtica teſtimonia Judæis obvertenda putat Noſter, ubi illi ægre ferunt, Scriptores N. T. in allegationibus ſuis Jeremiam pro Zacharia commemorari, & verba quædam vel commutaſſe cum aliis, vel tranſpoſuiſſe. Ceterum tralatitium eſt & pervulgatum, veteres Judæos contextum ſacrum allegantes non ſemper in verbis hæſiſſe, ſed aliter atque aliter repetiſſe, idque partim ideo, ut varios ex oraculis divinis ſenſus elicere poſſent, partim ut diſſuſiora in compendium mitterent, vel elegantiori ſcribendi ratione uterentur, vel ne expoſito ſenſu literali vulgo errandi occaſio naſceretur, aut Regibus Gentilibus ſacra ſua & dogmata nude conſpicienda exlberentur. Has enim cauſas mutationis frequentioriſ offerunt ipſi Judæi variis in locis, a Noſtro cum cura annotatis. In ipſa itaque mutatione allegationum aliquando ex loco parallelo verba quædam adduntur, vel cum illis, quæ in allegato textu exſtant, permutantur, v. c. in Berachoth fol. 27 col. 2, Kidduſchin fol. 54 col. 1 &c. Unde mirum non eſt, Paulum Rom. IX, 33 loco Jeſaiæ XXVIII, 26 inferere voces καὶ πᾶς ex cap. XI, 3, ex 1 Reg. XIX, 10 addere κύριος. Sic plura Scripturæ loca in unum contracta coaleſcunt, ut in Tanchuma fol. 17 col. 4 quatuor loca

37.

38.

41.

42.

- P. 47. unam efficiunt seriem : quemadmodum Matth. XXI, 5 conflatur ex duobus locis Jesh. LXII, 11 & Zachar. IX, 9. Nonnunquam initia verbum sine allegationis formula recitantur, quamvis Scriptor vel maxime ad sequentia respiciat, quæ propterea paraphrasi quadam representari solent. Vide Tanchuma fol. 36 col. 4 & confer Act. 1, 20.
48. Non raro vel unicum ex toto commate verbum ad rem probandam idoneum decerpitur, ut in Tanchuma fol. 23 col. 1 ex Dan. IV, 34; & sic apud Marcum XV, 24 ex commate 12 cap. LVII Jesh. unum & alterum vocabulum desumitur, ut probetur, Jesum inter duos latrones medium in cruce hæsurum esse. Hic notandum imprimis est, verba quædam interdum citari, cum tamen res probanda non tam ex illis, quam ex sequentibus confirmari possit. Exemplo est Maimonides ad Succa IV col. 1. Hoc modo Paulus Rom. IV, 18 posteriora verba Genes. XV 5 *ἄρα ἔσται ἡ σπέρμα σου* allegant, cum tamen ad superiora respiciat. Porro ad majorem rei fidem faciendam ad partes vocantur Moses, Prophetæ & Hagiographa, ut *Maccorb* fol. 10 col. 2 & *Pesikta Sotaria* fol. 1 col. 1, quod in N. T. non raro fieri apertum est. Ex eodem loco diversa de diversis etiam subjectis demonstrari solent, sicut in Tanchuma fol. 48 col. 4 locus Habac. 1, 7 ad Adamum, Pharaonem & alios accommodatur. Similiter Paulus Rom. IX, 33 & X, 11, ac Petrus 1 ep. II, 6 eodem Jesaia loco ex XXVIII, 16 diverso consilio utuntur. Fieri solet, ut priora & posteriora commatis verba, illis, quæ interjecta sunt, omissis, referantur; quod imitatur Paulus Ephes. V, 14 allegans Jesh. LX, 1, 2. Interdum emphasis unius verbi imprimis urgeri solet, ut *Berachoth* fol. 3 col. 2, quem modum sequitur Paulus Rom. IV, 3, 17, & 1 Cor. XV, 27.
56. Liber III progreditur ad explicandam rationem interpretandi, illustrandi & conciliandi Scripturæ loca, veteribus receptam. Ita Doctores Hebræi sæpe mutant vocales, dicendo *תקראו כן אלן כן* *ne legas hoc, sed illo modo*: v. c. in *Berachoth* fol. 7 col. 2, ubi pro *למנו* legere jubetur Lector *למנו* ex Pl. XLV, 19. Quod quidem illi ideo facere solent, ut campum habeant, in quo ingenii, ad allegorias inveniendas proclivis, copias explicare possint. Vide hanc in rem lib. *Zohar* fol. 288 col. 4 & Maimonid. *Morè Nevocchim* Parte III c. 43, qui posterior testatur, Interpretes, dum ita agunt, expositiones has allegoricas non pro vero Scripturæ

pturæ sensu habere , sed instar ænigmatum ad delectandos lectores afferre. Hinc apparere putat Noster, cur Act. III, 23 ex Deut. XVII, 19 pro מעמו legatur מעמו & Act. VII, 43 pro גיין ex Amos V, 26 גיין five גיין sicut Hebr. XI, 21 pro מטרם exltat מטרם. Imo non solum vocales sed & literæ ipsæ ad eliciendum sensum allegoricum mutantur ab Hebræis, ut in Barachoth f. 30 col. 2 pro בחוררת in pulchritudine legitur בחוררת in tremore. Horum exemplo Paulus Hebr. X, 5 pro כררת ex Ps. XL legisse videtur כררת. Interdum literæ & vocales simul mutantur, ut in Berachoth f. 14, 1. ex Prov. XIX, 23, sicut Actor. XIII, 41 ex Habac. I. 5 pro בגורים legitur בגורים. Alibi literæ aliquot vel detrahuntur vel adduntur vocibus, alibi transponuntur, alibi una vox in duas dividitur, vox alia cum alia permutatur, ordo verborum invertitur, quod contingit etiam Matth. XXVII, 9, 10 & alibi, imo non ordo solum mutatur sed & quædam adjiciuntur, ut Hebr. XII, 6 ex Hagg. II, 6, interdum quædam omittuntur. Veterum Judæorum is quoque mos est, ut, ubi sensus literalis obscurus est, aut rationi legive alii adversatur, ad allegoricam interpretationem se convertant, ut in Gemara ad Zevachim c. IX, 7, id quod in lectione N. T. probe tenendum est. Hebræi varios adhibent modos, ubi concilianda sunt ea, quæ aliter, ac a Mose vel Prophetis tradita sunt, evenisse videntur. Hos exponit Noster p. 75 ac deinde usque ad p. 89 similes observationes promit, & cum N. T. comparat.

Lib. IV repræsentat antiquam Judæorum rationem Genealogias consignandi. Sic constat, eandem personam diversis gaudere nominibus, nomina propria desumi a rebus, quas gesserunt Viri, vel a locis, vel agente, ex qua orti sunt: eadem transpositione vel alio modo mutari solent, nec semper referenda sunt ad eos, quibus communiter tribuuntur, sed ad illos quoque, qui eis quod ad actiones similes sunt, id quod in Rabbot sæpe observatur, & argumento est, Judæos Eliam, Servatoris *περόδομον*, minus recte Eliam propriè sic dictum interpretari. Porro in libris Chronic. & Esræ transitus ab una genealogia ad aliam, nonnullis, quæ interjectæ sunt, omissis, fieri solet; vicissim in Chronic. libris eadem genealogia bis recensetur. Interdum diversæ generationes ob impietatem non recensentur, ut monet Raschi ad Gen. XI & XVI, unus idemque Vir ad duas tribus refertur, ut Jain i Chron. XI, 22 ad tribum Judæ &

p. 62.

63.

64.

65.

66, 67.

68.

70.

71.

74.

89.

91.

92.

93, 94

96.

97.

99.

- p. 100. Num. XXXII ⁴¹ ad tribum Manassis reducitur: filii, parentibus five majoribus neglectis, compendii causa enumerantur, & filius primogenitus ceteris postponitur, ut 1 Chron. XI, 18, urbes pro incolis, & iacolæ pro urbibus accipiuntur. Nonnunquam duarum matrum fit mentio, licet unius posteritas omittatur &c. Hi canones cum nonnullis aliis afferuntur a Cl. Autore, & exemplis V. T. instruuntur, eo fine, ut aditus ad Genealogiam Servatoris nostri a Matthæo & Luca traditam muniatur, quod ex lib. V manifestum evadit. Hic enim omnem illum apparatus, quatuor prioribus cum cura collectum, ad palmarium negotium accommodat, & singula N. T. dicta ordine persequitur, in quibus ad V. T. vel disertis verbis, vel saltem non obscure & quod ad sententiam provocatur. In illorum explicatione ita in universum occupatur Cl. Autor, ut, considerata prius allegandi formula, modum allegationis cum antiquiori, a Rabbiniis recepto, comparet, ostendatque, nihil vel mutatum, vel additum, vel detractum, vel transpositum in V. T. oraculis esse, quod non simili modo a Judæorum Doctoribus in aliis exemplis factum sit, ita quidem, ut certa & idonea causa cujuscunque mutationis reddi possit. Quod dum agit Cl. Autor, sæpe inculcat, errare omnino eos, qui Scriptores N. F. LXX Int. versionem interdum amplectos putent, cum, quæ aliquando inter eos consensus occurrat, non tam destinato Apostolorum & Evangelistarum consilio tribuenda sit, quam inde repetenda, quod verba V. T. adeo manifesta fuerint, ut eodem modo explicari Græce debuerint. Qua quidem in re veremur, ut multos inveniat consentientes. Ex his perspicitur, credimus, Cl. Autoris institutum, qui in Præfatione monet Lectorem, apparatus illum exemplorum, quibus Judaica allegandi Scripturas ratio explicatur, multis accessionibus ab harum rerum studioso locupletari posse. Addere nobis & hoc liceat, Philonis Judæi, æqualis fere Scriptoris, Opera Lectorem peritum in eadem sententia confirmatura esse.

JOHANNIS ORTWINI WESTENBERGII,
*JCti & Antecessoris, Principia Juris secundum ordinem
 Digestorum seu Pandectarum in usum Auditorum vulgata.*

Har-

Harderovici, typis Hermanni Rampen, 1712, 8.

Alph. 3 plag. 9.

Decennium est & quod excurrit, cum Principia Juris secundum ordinem Institutionum D. Justiniani conscriberet in usum Auditorum publicique juris faceret Celeb. Westenbergius, & constat ex Actis Anni MDCCV Mense Majo de Tractatu ejusdem singulari de causis obligationum, novem Dissertationes complexo. Jam ipsum Pandectarum opus aggressus est, non ut Commentarium earum sifteret, sed potius naturalem ordinem persequeretur, hoc ipso gratiam legentium sibi conciliaturus. Nec laude sua defraudandus est, quam perspicuitate styli & brevi ac concinna rerum præcipuarum delineatione meruit. Hottomanni vero, Duareni ac Bockelmanni vestigia in eo pressit, quod ad inveniendum ordinem Pandectarum inprimis Edictum Perpetuum multum adjumenti afferre credidit, cujus & verba sæpissime declarationis gratia inseruit. Ab allegatione interpretum abstinuit, ne nimium excreceret labor, collationemque Jurium specialium differendo expeditius, quam eadem cumulando fieri posse judicans, positiones tantum luculentas tradidit, quibus leges aptas ac necessarias cum cura subjecit.

DE CONTAGIOSA EPIDEMIA, QUÆ IN Patavino agro & tota fere Veneta ditione in Boves irrepsit, Dissertatio, Autore BERNARDINO RAMAZZINI, Practicæ Medicinæ Professore Publico.

Patavii, ex typographia Joh. Baptistæ Conzatti, 1712, 8.

Plag. 3.

ANnus cum dimidio jam dum effluxit, cum dira quadam contagio inopinanter & violenter satis bubulum genus pervasit, flammæ ad instar, quæ ope nulla humana consopiri, necdum restingui posset. Hæc primum quidem in Vicentino agro subobscurè observari cœpit, mox in Patavinum transgressa aperte se prodidit, ac longe lateque effusa, usque ad ipsa urbis pomœria magnam ac horrendam boum stragem edidit. Quin & in diversis Germaniæ locis illa observata fuit, nec jam omnem sævitiem deposuisse, sed in Mediolanensi ditione adhuc dum grassari, in Relationibus publicis per-

perhibetur. De hac igitur tam portentosa boum clade pro more suo, singulis annis sibi solenni, die 9 Novembris A. 1711, præsentis in Dissertatione verba facere constituit Clarissimus Ramazzini, hujus morbi indolem, causas peruestigando, & quibus remediis illi obviam sit eundum, docendo.

Affectum, qui bubulo generi bellum indixit, ex frigore, horripilatione, mox ex calore acri & vehementi per univrsum corpus diffuso cum pulsus frequentia, febrem esse, satis liquet; malignam vero, exitialem, pestilentialem etiam, si mavis, esse, aperte testantur, quæ illam comitantur symptomata; qualia sunt magna anxietas, & gravis anhelitus, etiam cum stertore, & in principio febris stupor, & species quædam veterni, continuus ex ore & naribus graveolentis materiæ descensus, foetidissima alvi proluvies, interdum etiam cruenta, anoæxia, & abolita penitus ruminatio, pustulæ quinta vel sexta die per totum corpus erumpentes, ac tubercula variolarum speciem referentia, communis tandem omnium eodem modo circa quintam & septimam interitus, cum boves paucissimi evaserint. Causam ejus a contagioso fomite deducit Autor. Constare dicit, ex boum cohorte, quam e Dalmatia & conterminis regionibus Mercatores in Italiam solent adducere, bovem unum a ceteris secessisse, qui a bubulo repertus & in latifundium Illustrissimi & Reverendissimi Comitum Trojani Borromei, Canonici Patavini, pro hospitio perductus eadem labe, qua erat infectus, hospites suos foedavit; illo enim paucos post dies mortuo paulatim eodem morbi genere omnes misere periire, uno tantum superstite, cui in collo factum fuerat fetaceum. Non mirum igitur est, si per aporias & effluvia, quæ ad modum atmosphæræ expirant, a bobus ægris, ab extinctis, a stabulis, a pascuis, quæ ipsimet boves pascendo infece- rant, promptius autem & facilius ab ipsis bubulis & ipsorum vestibis contagio hæc, si in subjectum proprium & mumiale, ut vocant, incidat, tam longe lateque sese effuderit. Ubi igitur hæc aura venenata subtilissima bovem aliquem afflavit, spiritibus vitalibus & seroso latici se confocians, dum in orbem agitur, naturalem sanguinis consistentiam læsit, & viscerum fermenta corrumpit; quare naturales viscerum functiones paulatim vitari & debitas excretiones coerceri necessum fuit. Supponit enim Clariss. Ramazzini, imo
pro

pro comperto habet, venenum istud esse de illorum genere, quæ sanguinem potius figant, & coagulent, quam dissolvant. Præter symptomata enim, quæ febrim comitari diximus, ocularis hoc testatur inspectio, dum a laniis boves extincti dissecantur, qui licet adhuc calentes parum aut nihil sanguinis effundunt, imprimis cum isti animantis generi sanguis ex sua natura crassus contigerit, & ad tot dies protracta fuerit febris. Sive igitur in bove illo peregrino lues ista primum fuerit concepta, sive aliunde contracta, perinde est, cum tandem ad aliquod animal sit deveniendum, in quo productum fuerit morbosum seminium. In boum interim cadaveribus omnibus hoc peculiare repertum est: in omaso nempe corpus quoddam durum & compactum, ventriculi parietibus fortiter adhaerens, magnæ molis & intolerandæ graveolentiæ; in aliis vero partibus ut in cerebro, pulmonibus, hydatides conspectæ sunt, sicut etiam ingentes vesicæ solo flatu plenæ, quæ dissectæ diram mephitim exhalabant; item ulcera in radice linguæ, & ad illius latera vesiculæ sero plenæ. Idque corpus durum & compactum instar calcis in omaso primum productum contagiosi miasmatis fuisse judicat Clariss. Autor. Prognosin etiam addit, credens scilicet, post tot tentamina & experimenta & post observatam methodum medendi hujus veneni verum & specificum repertum iri medicamentum, quo malignum illud virus penitus extirpari possit. Levamen etiam aliquod exspectat ab adventante hyeme & a ventis aquilonaribus, nec putat, contagium hoc labem corporibus humanis affricare posse, quoniam alia animalia ruminantia & cum bobus symbolizantia intacta sunt relicta; nec miasma illud ab aere ortum suum traxerat, modo in tumultandis cadaveribus omnis cura adhiberetur. Pro cura interim ex fonte Chirurgico commendat venæsectionem, inustiones lato ferro candenti in collo utrinque faciendas, perforationes aurium, mediante ferro rotundo, indita postea radice hellebori, setaceum sub mento; linguam insimul & palatum aceto & sale colluere sapius, frictionesque parare jubet. Ex fonte Pharmaceutico alexipharmaca, cardiaca & specifica propinari vult, & quidem ex regno vegetabili Chinæ Chinæ uncias tres, in libris 10 vel 12 aquæ cardiacæ cujusdam vel vini non generosi infundendas, easdem pro 4 vel 5 dosibus exhibendo, in febris tamen principio & cum primum

bos agrotare coeperit. Ex Animali sperma ceti ad drachmas duas in vino tepido dissolutum. Ex Minerali antimonium diaphoreticum. Contra verminationem Mercurium infusum aut petroleum cum lacte injiciendum suadet. Tandem ex fonte diætatico potiones parari vult ex farina hordei, tritici, panis contriti, instar ptisanæ; & fœni puri, odorati, mense Majo collecti, in aqua macerationem commendat. Detinendi interim sunt boves in loco calido, & custodiendi, stragulis cooperti, cavendo, quantum possibile, ab aere frigido, quotidie stabulum suffumigando, ex baccis juniperi, galbano & similibus. Pro prophylaxi munditiem injungit stabulorum, quorum parietes a crusta sunt liberandi, pura itidem alimenta, cavendo, ne fœnum, paleæ & alia a pluviis & illuvionibus fuerint inquinata; parcius quoque eos alendos esse existimat. Frictiones itidem utiles erunt non solum manu, sed & strigilibus factæ, & palearia sub mento candenti ferro perforata & funiculo indito aperta servare conveniet.

CONGHIETTURE DEL DOTTOR PIETRO ANTONIO MICHELOTTI, Filosofo, e Medico
d' Arco &c.

à e.

CONJECTURÆ D. PETRI ANTONII MICHELOTTI, Philosophi & Medici Arcensis, circa naturam, causas, & remedia morbi in genus bovinum multis in civitatibus, prædiis, & pagis ad ditionem Venetam vicinasque regiones spectantibus circa autummum Anni
M DCC XI grassantis.

Venetis, apud Joh. Gabrielem Herzium, 1712, 8.

Plag. 4.

Superiori Dissertationi Clarissimi Ramazzini merito jungimus has Clarissimi Michelotti conjecturas, idem scilicet argumentum elucidantes; quoad causam tamen a priori dissentit hic, eam communem & universalem, ab aere petendam, supponens. Observavit enim, per integrum annum ab Octobre 1710 ad mensem usque ei, quo hæc scripsit, proximum, circa solstitium hybernale, austrinam & pluviosam fuisse constitutionem, ventos frigidos ortos, multamque primo vere decidisse pluviam, unde propter caloris defectum

Atum nec aquarum thermales debitum effectum ediderint, nec fructus, nec frumenta debito tempore suum perfectionis statum nacti fuerint: quam anni omnino constitutionem occasionalem esse potuisse febris malignae causam, genus bovinum infestantis, putat, sanguinis inde massam coagulantem ejusque fermentationem naturalem turbantem. Nec sibi persuadere potest, ab exteris bobus indigenis fomitem mali communicatum esse, cum, qui summa cura custoditi & ab aliorum commercio remoti fuerint boves, idem malum perpessi essent. Pro praeservatione optat mutationem constitutionis autumnalis in hyemalem & aeris pluviosi in serenum. Ducere porro jubet boves in loca sicca, moderate calida, a Sole perlustrata, omnem autem atmosphaeram humidam & defatigationem ab iisdem arce-re, pro potu aquam tepidam ex fonte limpido hauriendam, & cum tantillo salis commiscendam praebere, bonae sortis foenum offerre, & stabula cum lignis odoratis, e. g. cupressi, lauri, suffumigare. Quoad curam non multus est in excogitando appropriato remedio, bene gnarus, quam difficile sit, ejusmodi animalibus medicamenta obtrudere, vel eorundem justam dosim excogitare; talia certe ea esse debere asserit, quae motum sanguinis accelerent, & violentam fermentationem suppriment. Haec de libellis his nuper ad nos allatis. Ceterum cum plura in Italia opuscula haecenus de bo-vum epidemia prodiiisse, ex Diario Veneto Anni 1712 didicerimus, de iis quoque, Diarii hujus fide, succincte agemus Suppl. T. V Sect. X.

CONTINUATIO DEMONSTRATIONUM 30.
BERNOULLI, quarum initium Mense superiori
pag. 77 sequ. insertum est.

Problema I.

S. 35.

Tendat vis uniformis gravitatis directe ad planum horizontis, sitque resistentia ut medii densitas & quadratum velocitatis conjunctim, requiritur tum medii densitas in locis singulis, quae faciat ut corpus in data quavis linea curva moveatur, tum corporis velocitas in iisdem locis; tum & ratio resistentiae ad gravitatem.

Solutio. Sit LC curva data quaecunque; L Rejus axis; IO evoluta, ex cujus nempe evolutione describitur curva LC ; radius evoluta

TAB. I.
Fig. 3.

P 2

lutae

litzæ CO pertinens ad punctum C ; ejus coradius CG & subradius OG , hoc nomine voco perpendicularem ex centro circuli osculantis ductam ad lineam directionis gravitatis & quæ coradium terminat. Sit quoque EN curva velocitatum, cujus nempe ordinata NR exprimit velocitatem projectilis in C , sicuti EL exprimit velocitatem initialem quacum illud exit ex puncto L secundum directionem horizontalem, etsi forte curva hanc directionem nusquam habeat, inservit enim hæc suppositio pro omnibus directionibus. Sit porro curva PQV Parabola super communi axe continuato PT descripta, cujus applicata quælibet VT exprimat velocitatem quam grave acquireret si ex altitudine PZ sola vi gravitatis descenderet in medio non resistente.

§ 36. Hisce ita præparatis, consideremus qua causa fiat, ut projectile in motu suo haud deserat curvam LC , sed ei semper inhæreat quasi alligatum esset extremitati C fili CO , quod ab initio curvæ OL circumplicatum & ad L usq; protensum esset, postea evolveretur, & hoc motu corpus curvam LC describeret, utpote quod a filo continue retineretur, ne in quolibet puncto C evaderet secundum tangentem CS , id quod subito soluto filo necessario contingeret, nisi gravitas & medii resistentia hoc impediret: Jam vero cum, ut videtur, libere moveatur projectile in curva, aliquid aliud adesse debet quod fili retinentis vires subeat, quodq; in quolibet puncto C tantum vim activam exerat ad trahendum corpus secundum directionem CO , quantum alias resistentiam passivam præberet filum impediendo tantum ne elaberetur corpus secundum tangentem, quæ resistentia, ut patet, æqualis est vi centrifugæ qua illud naturaliter conatur recedere a centro, dum continuo affectat directionem suam naturalem secundum rectam tangentem in puncto C , in quo versatur.

§ 37. Retinetur itaque projectile in curva LC , quia in singulis hujus punctis urgetur duabus viribus oppositis & æqualibus, una nimirum extrorsum secundum directionem OC , ex gyratione circa O acquisitam, altera introrsum secundum directionem CO priori oppositam, quæ producitur ab actione gravitatis normaliter ad curvam derivatæ. Vis prior ex natura corporum gyantium se habet conjunctim ut quadratum velocitatis directæ, & longitudo radii CO in-

CO inverse: posterior vero quæ a gravitate exercetur secundum normalem ad curvam se habet ad ipsam gravitatem absolutam, ut coradii CG ad radius CO, per compositionem virium. Erit igitur ubique $\frac{NR^2}{CO}$ ut $\frac{CG \times G}{CO}$ (per G intelligo gravitatem absolutam) hoc est ob datam G ut $\frac{CG}{CO}$, adeoque NR ut \sqrt{CG} , ex quo patet velocitatem mobilis in quolibet puncto C, se habere in dimidiata ratione coradii, hoc est NR, EL :: $\sqrt{CG} \cdot \sqrt{LI}$. Quod erat inveniendum pro velocitate.

§. 38. Resistentia determinatur hoc pacto: Corpus grave verticaliter descendens in medio non resistente dum percurrit Tz velocitate acquisita VT, acquirit incrementum velocitatis in æquale incremento bn, quod acquirit projectile simili velocitate NR percurrente Cc; sunt autem corporum æque velocium spatiola percurfa Tz, Cc, ut tempuscula, quibus percurruntur, tempuscula vero sunt reciproce, ut vires incrementa æqualia velocitatum producentes; Ergo etiam hæ vires sunt reciproce ut spatiola percurfa, hoc est G. $\frac{OG \times G}{CO} \pm R :: Cc. Tz$ (per R intelligo vim Resistentiæ, quæ ad vim gravitatis normalem & per $\frac{OG \times G}{OC}$ expressam. addenda est in ascensu, & subtrahenda in descensu, ad habendam vim retarda-

tricem vel acceleratricem $\frac{OG \times G}{CO} \pm R$; notandum itaque in ambiguitate signorum, superius pro ascensu, inferius pro descensu valere.) Porro cum velocitas in L, tanta sit, quantam acquireret, si grave in vacuo hoc est in medio non resistente neque gravitatem imminuente, quale hic sub non resistente semper subintelligitur, descenderet per altitudinem æqualem semiradio Evolutæ, sicuti Hugenius monstravit de corpore circulariter gyrante, nam vis centrifuga in quolibet curvæ puncto tanta censetur, quanta foret, si mobile eadem celeritate gyraret in circulo curvam in eo puncto osculante, quia linea curva & circulus osculator eandem habent curvaturæ quantitatem in puncto osculi. Erit ergo PD = $\frac{1}{2} LI$; & ob $\sqrt{PT} \cdot \sqrt{PD} ::$ (per naturam parabola) $\sqrt{T} \cdot \sqrt{D} :: NR. EL ::$
P 3 \sqrt{CG}

TCG. VLI, erit *PT. PD* :: *CG. LI*, unde $PT = \frac{1}{2} CG$, earumque
 elementa dPT seu $Tt = \frac{1}{2} dCG$; In superiori itaque analogia
 $G. \frac{OG \times G}{CO} + R :: Cc. Tt$, pro $\frac{OG}{CO}$ substituatur æquivalens $\frac{Cb}{Cc}$,
 & pro Tt scribatur $\frac{1}{2} dCG$, prodibit $G. \frac{Cb \times G}{Cc} + R :: Cc. \frac{1}{2} dCG$,
 unde $R = \frac{G \times 2Cb - dCG}{+ 2Cc}$, vel $R. G :: 2Cb - dCG. + 2Cc$: hoc

est Resistencia se habet ad Gravitationem ut duplum elementi abscissæ
 demto elemento coradii ad duplum elementi curvæ propositæ;
 Quod si vero elementum coradii sit negativum, vel quod idem est si
 crescentibus abscissis *LR*, decrescant coradii *CG*, sicuti fit si curva
LC est ex. gr. circulus, habebit se Resistencia ad Gravitationem ut du-
 plum elementi abscissæ auctum elemento coradii affirmative sumto
 ad duplum elementi curvæ propositæ. Quod erat inveniendum
 pro Resistencia.

§. 39. Hinc liquet eandem proportionem observari, tam in
 ascensu quam in descensu projectilium per curvam, hoc tantum di-
 scrimine, quod resistencia in ascensu negativa sit, si ea quæ in descen-
 su est affirmativa, & vicissim; Resistencia autem negativa, hoc est,
 talis quæ motum juvet, physice est impossibilis; unde manifestum
 est, duo media positive resistencia excogitari non posse, in quorum
 uno ascendens projectile eandem curvam describat, quam describit
 in altero descendens.

§. 40. Neque igitur in uno medio utcunque variante ratione
 densitatis mobile describere potest curvam, quæ habeat circa axem
 duas partes similes vel easdem, adeoq; parabolæ omnes cujuscunq;
 gradus (excepta parabola conica, quæ sola in medio non resistente,
 vel saltem in medio densitatis infinite parvæ describi potest,) &
 ejusmodi aliæ curvæ, quæ circa axem verticalem ab utraque parte
 deorsum versus extenduntur in ramos sibi mutuo similes, in natura
 rerum admitti non possunt, etsi vel maxime mediorum densitates
 pro arbitrio moderari in nostra potestate esset. Ubi enim resistencia
 in ascensu est positiva eoque nomine physice possibilis, eo ipso fit
 negativa in descensu & ideo impossibilis; vel vice versa, si possibilis
 est descendendo, fit pro ascensu impossibilis utpote negativa.

§. 41. Utrum vero Linea aliqua ascensu an descensu descri-
ptibilis sit, cognoscitur ex ipsa nostra formula $R = \frac{G \times 2Cb - dCG}{+ 2Cc}$

in qua si dCG superat $2Cb$, ascensus est possibilis, secus vero descen-
sus; contrarium accidit cum $2Cb$, majus est quam dCG . Ergo ubi
neutrum neutro majus est, seu cum $2Cb = dCG$, id quod fit in pa-
rabola communi, hoc solo casu ascensus & descensus est possibilis,
resistentia quippe tunc nulla est.

§. 42. Quod si vero Linea data LC ejus sit conditionis, ut cre-
scentibus abscissis LR decrescant coradii CG , & ideo etiam veloci-
tates NR , sicuti fit in circulo, erunt elementa dCG negativa, atque
ideo R ad G , seu resistentia ad gravitatem ut $2Cb + dCG$ ad $+ 2Cc$,
seu, quemadmodum jam monuimus, ut duplum elementi abscissæ
auctum elemento coradii positive sumto ad duplum elementi cur-
væ ipsius propositæ, cujus rationis exponens cum semper sit negans
in ascensu, & semper affirmans in descensu, patet omnes ejusmodi
Lineas curvas in universum sumtas pro solo descensu inservire pos-
se, quod in circulo quidem observavit summus Newtonus pag. 266,
sed in aliis inobservatum præterit: Verum & hoc insuper patet,
quod obiter tango, pro circulo in specie, in quo elementum coradii
positive sumtum, elemento ipsius abscissæ æquale est, haberi $R : G ::$
 $2Cb : 2Cc ::$ (vid. Fig. Newt. pro circulo) $3 OG. 2 OK$, quod jam
supra ostensum confirmat.

§. 43. Cum igitur pro determinatione resistentiæ in qualibet
curva requiratur cognitio Coradii evolutæ, vel circuli osculatoris,
non alienum erit, si commodam hic pro eo exhibeam formulam. In
Actis Lipsf. an. 1701 pag. 137 dedi modum universalem exprimendi in
differentialibus tantum primis radium osculi seu evolutæ, quippe

quem ostendi æqualem esse $\frac{dt 3}{du dy 2}$ (per u intelligo quantitatem ex

x, y & constantibus utcumque compositam in æquatione differen-
tiali ad curvam $dx = u dy$, ad talem enim omnes reduci possunt:) quo-
niam igitur radius evolutæ est ad suum coradium semper ut ele-
mentum curvæ seu dt ad elementum applicatæ seu ad dy , invenietur

$$\text{coradius} = \frac{dt 2}{du dy}$$

§. 44. Inventis hoc modo celeritate & resistantia, superest ut mediæ Densitas D quoque determinetur: Hæc autem ex illis fuit independenter a natura curvæ, nam deducenda est ex sola hypothese, sive sit arbitraria sive naturalis; Sic si R hic ponatur $= VVT$, hoc est si resistantia sit in ratione composita ex duplicata velocitatis & ex simplici Densitatis, erit $D = \frac{R}{VV}$, seu Densitas erit conjunctim ut resistantia directe & quadratum velocitatis inverse; ita ut nihilo alio opus sit quam supra inventum valorem ipsius R dividere per quadratum velocitatis, sive per coradium CG .

§. 45. Si quis hanc regulam sequatur, comperiret quod supra dixi, similem nempe lapsum identidem commissum circa hyperbolam in Opere Newton. pag. 268, ubi Vir Inclytus invenit Resistentiam ad Gravitationem ut XY ad TG (vid. ipsius Fig.) pro quo scribendum est ut $3XY$ ad $2TG$; sicuti etiam pag. sequ. 269, qua agitur de hyperbola gradus indefiniti n , pro assignata ratione resistantiæ ad

gravitationem ut XY ad $\frac{3nm+3n}{n+2}VG$, substitui oportet hanc alteram ut XY ad $\frac{2nm+2n}{n+2}VG$. Nec non pag. 274 (serperet enim error

per omnia quotquot fierent exempla) ubi applicatio instituitur ad parabolam indefiniti pariter gradus n , concluditurque Resistentia ad Gravitationem, ut (vid. Fig. Autoris) TG ad $\frac{3nm-3n}{n-2}VG$,

sed rectius ut TG ad $\frac{2nm-2n}{n-2}VG$; & quidem pro descensu, nam pro ascensu ponendum est ut TG ad $\frac{2nm-2n}{2-n}VG$; ita ut ascensus

hic non quolibet casu sit in natura possibilis, sed tunc tantum quando n simul major est unitate & minor binario, secus enim si extra hos limites cadit, parabola non nisi pro descensu inferviet, hoc est grave cum debita velocitate ex A projectum secundum tangentem, describere quidem potest arcum AX descendendo, sed non arcum AG ascendendo; quod ipse sagacissimus Newtonus animadvertisse non videtur. Sed pergo ad solutionem problematis quod Newtoniano multo est generalius.

Proble-

Problema II.

§. 46. *Tendat Vis gravitatis non uniformis sed quacunq̄e data lege veriabilis, ad punctum aliquod datum tanquam ad centrum virium, sitque resistentia utcunq̄e ex ratione densitatis & velocitatis composita: Quaruntur velocitas, resistentia, & densitas in locis singulis, qua faciant, ut corpus in data quavis Linea moveatur.*

Solutio. Esto itaque LC curva quavis data; centrum virium X , per quod ducta recta LX pro axe habeatur, & quavis alia CX pro linea directionis; sit item evoluta IO , radius ejus CO pertinens ad quodvis punctum C , coradius CG & subradius OG , angulum rectum facientes ad G . Centro X , radioque XC descripto arcu CR , & eidem proximo c ; ad puncta R, r , intelligantur applicatae RN, rn , quae designent velocitates mobilis in C, c , ita ut N, n , sint in curva velocitatum ENn .

TAB. I.
Fig. 5.

§. 47. Concipiatur nunc super axe PD in LX prolongato, parabola PQ , cujus applicata quaelibet QD exprimat velocitatem quam in medio non resistente corpus aliquod acquireret, si ex altitudine PD descenderet vi uniformis gravitatis aequalis ei quam habet projectile in L : Concipiatur praeterea super eodem axe alia parabola PV , cujus quavis applicata VT similiter designet velocitatem, quam mobile aliquod acquireret si in medio non resistente caderet ex altitudine PT , vi uniformis gravitatis aequalis ei quam projectile habet in distantia RX vel in loco C .

§. 48. Quod si jam velocitatem in C , hoc est applicatam NR determinare lubeat; simili argumento quo supra §. 37 factum est concludam, ob aequalitatem vis centrifugae & vis oppositae retractionis a gravitate oriundae, $\frac{NR^2}{CO}$ se habere ut $\frac{CG \times G}{CO}$ (per G jam intelligo gravitatem vel vim centramalem data lege variabilem) adeoque NR^2 ut $CG \times G$, & NR ut $\sqrt{CG \times G}$; hinc sequitur velocitatem projectilis in quovis puncto C , esse in ratione composita ex subduplicata coradii & subduplicata vis gravitatis, seu NR . $EL :: \sqrt{CG \times G}$. $\sqrt{LI} \times g$, per g intelligo vim gravitatis in distantia XL , vel in ipso loco L .

§. 49. Resistentiam venabimur hac ratione: Ex punctis E & N ductae

Q

ductæ concipiantur duæ rectæ parallelæ axi LX secantes parabolas PQ & PV in punctis Q & V ; ex quibus applicentur QD & VT : Quoniam itaque altitudines PD & PT supponuntur spatia percurſa in medio non resistente a duobus corporibus, quorum unum a vi gravitatis uniformis g , alterum a vi gravitatis uniformis G urgetur, erunt per *Theor. II* celeritates acquisite conjunctim in subduplicata ratione tam virium quam spatiorum emensorum, hoc est $\sqrt{PT \times G} \cdot \sqrt{PD \times g} :: VT \cdot QD :: NR \cdot EL :: \sqrt{CG \times G} \cdot \sqrt{LI \times g}$, adeoque $PT \cdot PD :: CG \cdot LI$: Est vero ex Hugenianis supra citatis $PD = \frac{1}{2} LI$; ergo etiam $PT = \frac{1}{2} CG$. Quare si ducta intelligatur rectæ NV parallela nu , & applicata tu , ut habeatur particula Tt , quam dum corpus per gravitatis vim G velocitate VT percurrit, projectile vero æquali velocitate NR percurrit particulam curvæ Cc , utrumque acquirit æquale velocitatis incrementum, illud nempe iu , hoc bn : unde simili ratione ut supra §. 38 factum elicio $G \cdot \frac{OG \times G}{CO} \pm R :: Cc, Tt$, veletiam $G \cdot \frac{Cb \times G}{Cc} \pm R :: Cc, Tt$.

§. 50. Ut vero innotescat quid hic sit Tt , advertendum est, ob variabilitatem gravitatis G , etiam parabolam PV esse variabilem; quare huic proxima intelligatur parabola Pw , cujus nempe applicata quælibet $w\theta$ exprimat velocitatem acquisite in medio non resistente pro altitudine $P\theta$ a vi gravitatis uniformis & æqualis ei quam projectile habet in c , vel in distantia Xr , hoc est quæ sit $G \pm dG$. Sit itaq; $w\theta$ applicata ex puncto w , in quo parabola illa secat rectam nu . Jam vero ex eo quod PT sit semper $= \frac{1}{2} CG$, adeoq; & $P\theta =$ semicoradio ad punctum c pertinenti, erunt & differentiæ inter se æquales, seu $T\theta = \frac{1}{2} dCG$. Verum ob rw & tu æquales, quæ velocitates denotant in θ & t a gravitatibus uniformibus $G \pm dG$ & G generatas, erunt quoq; producta spatiorum percursorum per respectivas gravitates æqualia, utpote quæ quadratis istarum velocitatum proportionantur per *Theor. II*. Hoc est $P\theta \times G \pm dG = Pt \times G = P\theta \pm \theta t \times G$, & demtis æqualibus remanebit $\theta t \times G = P\theta \times dG$ (ob differentiam inassignabilem inter PT & $P\theta$) $PT \times dG$, ideoque $\theta t = \frac{PT \times dG}{G}$, aggregando itaque $T\theta$ & θt , habebitur $Tt = \frac{1}{2} dCG$
 $G \pm$

$$G + \frac{PT \times dG}{G} = (\text{ob } PT = \frac{1}{2}CG) \frac{1}{2}dCG + \frac{CG \times dG}{2G} = \frac{G \times dCG + CG \times dG}{2G}$$

$$= \frac{dCG \times G}{2G}$$

Suffecto hoc valore ipsius Tt in analogia superiori pro-

$$\text{dit } G. \frac{Cb \times G}{Cc} + R :: Cc. \frac{dCG \times G}{2G}$$

ex qua habetur $R = \frac{2Cb \times G - dCG \times G}{+ 2Cc}$.

§. 51. Quod ut symbolice exprimatur (positis Rr vel $Cb, dx; bc, dy; Cc, dt = \sqrt{dx^2 + dy^2}$,) velocitas quæ supra inventa est proportionalis ipsi $\sqrt{CG \times G}$, vocetur v , adeoque vv pro $CG \times G$, & $2v dv$ pro $dCG \times G$ scribi potest; quo facto Resistentia R erit $= \frac{Gdx - vdv}{+ dt}$.

§. 52. Nota interim, quod cum Rr vel Cb vel dx considerari possit tanquam differentiale ipsius XC vel XR æque ac ipsius LR , cum qua crescente, & ipsa vis gravitatis G & velocitas v ut crescentes supponuntur, dum in Scheinate parabola Pw major quam parabola PV & recta rn major quam recta RN representantur; hinc quoque in applicatione regulæ ad exempla, dx & dG contrariis signis sunt afficiendæ, si XC vel XR vocetur x , quia tunc x & G contraria ratione crescere supponit figura: adeoque manente dG & dv cum signo suo, pro $+ dx$ scribendum est $- dx$, & $+ dv$ pro $- dv$. Sed si LR dicatur x , nihil in signis mutandum erit, quod majoris cautelæ gratia monuisse sufficiat.

§. 53. Densitas medii post velocitatis & resistentiæ inventionem ex qualibet hypothese assumpta nunc sponte fuit, ut supra jam vidimus; ex. gr. si $R = vvD$, hoc est si resistentia supponatur in ratione composita ex simplici densitatis & duplicata velocitatis, habebitur vicissim Densitas ut Resistentia directe & quadratum velocitatis inverse, adeoque $D = \frac{R}{vv} = \frac{Gdx - vdv}{+ vv dt}$. Et in universum si supponatur $R = v^n D$ (per n intelligo exponentem cujusvis potestatis) erit utique $D = \frac{R}{v^n} = \frac{Gdx - vdv}{+ v^n dt}$.

§. 54 Ad exempla non descendo, cum praesertim hanc materiam alio modo & via analytica jam olim pertractaverim, cujus quoddam specimen, ante aliquot annos Illustr. Academiæ Scient. Reg. Gall. exhibui, commentariis suis annis 1710 dignum deprehenderit publicandum, quod quidem jam factum percipio in Tomo ad A. 1710 qui nuper demum prodiit. Unici tamen exempli loco, quod instar omnium sit sumamus Spiralem logarithmicam, quæ radios omnes ex centro virium ductos intersecat ad angulos rectos.

TAB. I.
Fig. 5.

§. 55. Est igitur ZC talis spiralis, centrum virium X , ex qua ducta quælibet XC , faciat cum curva angulum datum XCc , cujus secans sit ad sinum totum ut m ad 1. Ponatur vis gravitatis, vel vis centripeta, reciproce ut dignitas quælibet n data, distantiarum locorum,

aut quod perinde est ponatur $G = \frac{1}{XC^n} = XC^{-n}$, ut & $R = vvD$.

Nunc quoniam in hac curva puncta G & X coincidunt, sive $GC =$

XC , erit $v(\sqrt{CG \times G}) = XC \frac{1-n}{2}$, $R \left(\frac{Gdx - vdv}{+dt} \right) = \frac{3-n}{+2m}$
 XC^{-n} , & $D\left(\frac{R}{vv}\right) = \frac{3-n}{+2m} XC^{-1}$; hoc est velocitas in singulis

locis C est ut dignitas distantiarum locorum, cujus index est $\frac{1-n}{2}$

Resistentia ut ejusdem alia dignitas cujus exponens est $-n$ multiplicata per coefficientem $\frac{3-n}{+2n}$, vel, quia hic invariabilis est, simpliciter ut distantiarum dignitas exponentis $-n$, nisi sit $n=3$, quo casu evanescente isto coefficiente, & ipsa resistentia evanesceret seu evaderet nulla: Densitas demum est, ut distantiarum dignitas cujus index est -1 , ducta etiam in coefficientem $\frac{3-n}{+2m}$, vel simpliciter reciproce ut distantia locorum: nisi sit pariter $n=3$, nam & Densitas hoc casu evanesceret; quod quidem ex resistentia evanescente statim manifestum erat. Ex quibus omnibus varia fluunt consectaria.

Consect. I.

§. 56. Si n major quam 3, spiralis per ascensum; si minor, per descensum describitur; si vero $n=3$, poterit illa per ascensum & per descensum describi, tunc enim tam densitas quam resistentia nulla

nulla est, unde patet spiralem logarithmicam describi in medio non resistente, cum vis gravitatis seu vis centripeta est reciproce ut cubus distantiae a centro virium, quod in ipso centro curvæ existit; profus ut Newtonus invenit pag. 47, licet vox *reciproce* ibi sit omiffa, lapsu ut credo typhethæ.

Consect. II.

§. 57. Sequitur ex nostra demonstratione, Virum sæpe laudatum propositioni suæ *X V* pag. 284 non omnem dedisse amplitudinem, quam dare potuisset, quando dicit, *Si medii densitas in locis singulis sit reciproce ut distantia locorum, sitque vis centripeta in duplicata ratione densitatum, quod corpus gyrari potest in spirali, quæ radios omnes a centro illo ductos intersecat in angulo dato*; si enim dixisset in *quacunque multiplicata ratione densitatum*, propositio in hoc ampliori sensu sumta non minus vera fuisset: quovis quippe numero pro n admisso in dignitatem distantiae locorum exurgit medii densitas reciproce ut ipsa distantia, excepto si vis casu quo $n=3$, qui densitatem facit nullam vel potius infinite parvam, ita ut aliquo sensu etiam sit reciproce ut distantia locorum; cum nihil obstat, quo minus infinite parva inter se comparentur, non minus quam finita.

Consect. III.

§. 58. Quandoquidem igitur supposita vis centripeta in quacunque ratione multiplicata distantiae sive directæ sive reciprocæ, semper requirit pro spirali logarithmica describenda medii densitatem reciproce ut distantiam simplicem; revidendam commendamus Illustri Newtono demonstrationem suam prop. 16 pag. 288, quæ asserit *medii densitatem posse esse reciproce, ut quævis dignitas distantiae locorum, dummodo vis centripeta sit reciproce ut distantia in dignitatem illam ducta.*

Consect. IV.

§. 59. Cum supra §. 49 inventa sit $PT = \frac{1}{2} CG$, sequitur corpus in medio non resistente gyrari posse in circulo cujus radius $= CG$, quando eadem vi gravitatis ad centrum urgetur & eadem celeritate gyratur quas habet mobile in curvæ puncto C : fiunt enim hoc pacto vis centripeta & vis centrifuga æquales: Unde in speciali exemplo Logarithmicæ spiralis, ubi punctum G cadit in A , velocitas

tas in loco quovis C , ea \ominus mp̄er est, qua cum corpus in medio non resistente gyrari potest in circulo ad eandem a centro distantiam XC : quod idem invenit Vir summus, quanquam pro sua tantum hypothefi nimis restricta de vi centripeta in duplicata ratione densitatis. vid. Coroll. I. pag. 285.

Confess. V.

§. 60. Mutetur jam spiralis obliquitas, ita ut anguli XCc secans sit ad sinum totum, ut p ad r ; erit jam densitas ad densitatem in priore ut $\frac{r^{3-n}}{+2p} XC^{-1}$ ad $\frac{r^{3-n}}{+2m} XC^{-1}$, hoc est, si datur distantia XC , ut $\frac{r}{p}$ ad $\frac{r}{m}$; adeoque densitas proportionalis est $\frac{Cb}{Cc}$ sive $\frac{OG}{OC}$; si vero distantia illa non datur, erit densitas ut $\frac{OG}{OC \times XC}$. Quod congruit corollario 2do Newtoniano pag. 285 & 286 quamvis ex particulari hypothefi deducto.

Confess. VI.

§. 61. Vis resistentiæ $\frac{r^{3-n}}{2m} XC^{-n}$ positive sumta est ad vim centripetam XC^{-n} ut $\frac{r^{3-n}}{2}$ ad m ; in hypothefi vero particulari ubi $n=2$, erit ut $\frac{r}{2}$ ad m ; hoc est ut $\frac{r}{2} Cb$ ad Cc sive ut $\frac{r}{2} OG$ ad OC ; Sic igitur tertium Coroll. Newton. pag. 286 in hoc tantum casu valet. Idem etiam de coroll. sequenti 4to dici potest: Nam licet in casu isto corpus nequeat gyrari in spirali logarithmica, nisi cum vis resistentiæ minor est quam dimidium vis centripetæ, potest tamen gyrari in quacunq; sint alia ratione duæ illæ vires, si tantum n debito modo major minorve supponatur quam 2: Si ex. gr. $n=1$, hoc est si vis centripeta sit ut ipsa, medii densitas, vel reciproce ut distantia locorum; erit vis resistentiæ ad vim centripetam ut r ad m , nempe ubiq; ut Cb ad Cc seu ut OG ad OC , unde patet corpus in hac spirali gyrari posse, modo vis resistentiæ minor sit quam tota vis centripeta. Et quod singulare est in hoc casu, velocitas ubique est uniformis, sit enim $v \left(XC \frac{r-n}{2} \right) = XC^0 = r$.

Con-

Confect. VII.

§. 62. Liquet porro, cum in velocitatis expressione $v = X C^{\frac{1-n}{2}}$, non ingrediatur littera m , fore velocitatem in distantis, a centro æqualibus in omnibus hisce spiralibus æqualem, adeoq; tempora ascensus vel descensus esse ut ipsas longitudes spiralem, & quidem in generali hypothesi, sicuti Newton. pag. 286 Coroll. 5 idem indicat pro casu particulari $n = 2$. Sed multa alia prætereo, atque Lectoris ut quousque nostra cum Newtonianis conveniant, ipse examinare possit, lubens relinquo.

§. 63. Quod superest non necesse ducor, ut multis moneam, Regulam nostram generalem de motu projectilium in mediis resistentibus comprehendere etiam casus omnes qui formari possunt de mediis non resistentibus. Velocitas quippe quæ independenter a resistentia se habet ut $\sqrt{CG \times G}$ si ducitur in tempusculum quo percurritur lineola Cc , & quod tempusculum in medio non resistente proportionale esse areæ circa centrum virium descriptæ, hoc est, triangulo CXc vel ejus duplo $CXxbc$ eleganter demonstravit Newtonus pag. 37, provenit ipsa lineola percurfa Cc , ut productum, nempe ut $CXxbc \times \sqrt{CG \times G}$; (est enim spatium uniformi velocitate percursum in ratione composita ex velocitate & tempore) sum-tisque quadratis erit Cc^2 ut $CX^2 \times bc^2 \times CG \times G$; unde G se habe-bit ut $\frac{Cc^2}{CX^2 \times bc^2 \times CG}$; seu (quia ducta perpendiculari XS ad tan-gentem $\frac{Cc}{bc} = \frac{CX}{SX}$, & ob similia triang. OCG & XCS , $CG \times CX = OC \times SX$) ut $\frac{CX}{OC \times SX^2}$, quod ipsissimum est Theorema pro lege virium inveniendæ ex natura curvæ datæ, mihi olim sed sine demon-stratione transmissum a pereximo Geometra Abrahamo Moy-væro, a me postea cum demonstratione quamvis ex alio funda-mento petita remissum. Eo itaque instar formulæ uti licebit ad de-terminandam vim centripetam ex natura curvæ datæ, sive etiam hanc ex illa, & ex utraque celeritatem ac tempus periodicum.

§. 64. Hoc vero magni discriminis observandum est inter
utrum-

utrumque, quod prius ubi data curva quæritur vis centripeta, peragitur per methodum differentialium directam, adhibendo nudam tantum & simplicem terminorum differentiationem: Sed posterius, quo nempe ex data lege virium quærenda est curva, paulo plusculum laboris requirit in quibusdam exemplis, in quibusdam aliis ne quidem in potestate adhuc est, concessis licet figurarum quadraturis: nam tunc consulenda venit methodus integralium, quæ prioris est inversa, sed nondum ad optatam perfectionem eveccta.

§. 65. Interim quod non est silentio prætereundum, sæpe per hanc methodum, ut fieri solet, plures diversi generis curvæ eidem quæsito satisfaciunt: Sic ex. gr. si quærat curva quam mobile in medio non resistente describit, supposita vi centripeta in ratione reciproca cuborum distantiarum, cui quæsito supra cum Celeb. Newtono diximus respondere Spiralem Logarithmicam; præterea aliam alius generis spiralem satisfacere dudum observavi, quæ hanc habet naturam, ut ducta recta ex umbilico ad quodvis in curva punctum sit reciproce proportionalis angulo, quem eadem recta cum alia positione data constituit: vel quod eodem recidit, Sit X centrum circuli ABH & simul umbilicus spiralis CDE , hac proprietate gaudentis, ut ad ejus quodvis punctum C ducta recta XC se habeat reciproce ut arcus AB initium sumens a puncto quodam fixo A ; seu si mavis ut rectangulum $XC \times AB$ sit dato æquale, ita ut non incongrue hæc spiralis vocari possit *Hyperbolica*, vel etiam *Archimedeæ inversa*, utpote quæ cum *Archimedeæ ordinaria* hoc commune habet, quod in utraque distantie punctorum ab umbilico sint proportionales circulationibus emensis, in Archimedeæ vulgari *directe*, in Nostra vero *inverse*.

§. 66. Ut itaque hæc nostra Spiralis Hyperbolica CDE , (quæ asymptoton habet LM parallelam rectæ XA , & ab ea distantem intervallo æquali arcui AF , vel cuicunque alii arcui concentrico GC inter axem XA prolongatum, & curvam ipsam intercepto, omnes namque isti arcus sunt inter se æquales) ut, inquam, hæc spiralis describi possit in medio non resistente, dico, requiri vim centripetam quæ sit in triplicata ratione reciproca distantiarum: Hoc ita se habere non secus ac in spirali logarithmica, facile quivis per regulam nostram comperiet.

§. 67.

TAB. I.
Fig. 6.

§. 67. Neque hoc fatis est; dico præterea, non tantum infinitas esse curvas, quæ reciprocam rationem triplicatam distantiarum pro lege virium admittant, sed & ex utraque curvarum classe vel potius ex earum duobus summis generibus, nempe tam algebraicarum quam transcendentium suppetere quasdam species quamvis diversissimas: Sunt enim quædam ad quarum constructionem requiritur comparatio linearum circularis & rectæ, quædam aliæ quæ supponunt comparationem arearum circuli & hyperbolæ, quædam etiam, ubi arcus circulares secum invicem comparandi veniunt, atque inter has, quod mireris, innumeræ dantur prorsus algebraicæ, magis minusque compositæ & ad quemvis dimensionis gradum ascendentes: cui asserto ut fidem faciam, docebo hic naturam harum curvarum, pro quibus legem virium centripetarum ope theorematis *Moyvræani* supra demonstrati quilibet facile inveniet, ac videbit eam eodem modo se habere ut in duabus spiralibus logarithmica & hyperbolica. Quomodo vero ad ipsarum curvarum cognitionem me perduxerint calculi integralis certa compendia mihi usitata, non est hujus loci ut explicem.

§. 68. Ecce interim Curvarum illarum ex arcuum comparatione universalem constructionem: Per centrum virium quod sit in *X* ductæ rectæ pro axe inservienti *XA*, agatur intervallo arbitrario parallela *ZG*; dein centro *X* descriptis arcibus concentricis *AM*, *BN*, *CO* &c. qui singuli ad partem suam a parallela *ZG* terminatam, habeant datam aliquam rationem constantem, nimirum ut sit $a.b :: AG.AM :: BH.BN :: CI.CO ::$ &c. orietur curva *MN* *OP*, quæ algebraica est si ratio data *a* ad *b* sit numeri ad numerum, quamvis pro rationis illius diversitate diversæ quoque dimensionis curva existat, secus vero si *a* & *b* sint incommensurabiles, erit curva transcendens. Uicunque autem se habeat ea ratio *a* ad *b*, & qualiscunque inde emergat curva sive algebraica sive transcendens, dico fore hanc curvam semper ejus naturæ, ut ad ipsam describendam corpus requirat vim centripetam tendentem ad punctum *X* atque cubis distantiarum reciproce proportionalem; hoc est ut vis in loco *M* sit ad vim in loco quovis alio *N*, ut vicissim XN^3 vel XB^3 ad XM^3 vel XA^3 . Curva hæc raris affectionibus gaudet, habet enim primo duas asymptotas a centro virium *X* aequaliter remotas, nempe

TAB. I.
Fig. 7.

R distant-

distancia quæ est quarta proportionalis ad a , b & perpendicularem XZ , atque una ex illis asymptotis parallela est axi XA , atque altera cum eadem angulum facit qui se habet ad angulum rectum ut zb ad a . Quod insuper animadversione dignum est, si b aliquoties superet a , curva priusquam desinat in asymptotos, tot gyros integros circa centrum X conficit quot sunt unitates in $\frac{b}{2a}$. Et in specie quidem

si $b = 2a$, curva semel tantum circa centrum circulatur, ab una nimirum extremitate infinita procedens & in alteram desinens: ita ut jam ambæ asymptoti sint axi parallelæ & ab eodem distantes intervallo quod duplum est intervalli parallelæ ZG , hoc est duplum perpendiculis XZ . Si b minor quam a , curvæ $MNOP$ erit convexa versus axem XA , camque tunc describere potest mobile si vis centripeta sit negativa, hoc est, si mutetur in vim centrifugam, proportionalem tamen reciproce cubis distantiarum a centro X . Sed nimum hinc immoror, pergo ad alia.

§. 69. Quemadmodum igitur ex eo quod pro gyratione corporis in spirali logarithmica requiritur vis centripeta in reciproca triplicata ratione distantiarum, male quis concluderet hujus propositionis conversam, asserendo nempe quod ergo vicissim posita hac lege vis centripeta necesse sit, ut curva existat spiralis logarithmica; si quidem altera spiralis nostra Hyperbolica & aliæ multæ curvæ tam algebraicæ quam transcendentes eadem virium lege gaudeant: Ita quoque ex eo quod demonstratur corpus gyrans in Sectione conica centro virium existente in foco requirere vim centripetam reciproce proportionalem quadratis distantiarum, non sine aliqua paralogismi specie colligitur, supposita ista virium centripetarum proportionem curvam motu corporis describendam fore Sectionem Conicam, tametsi Newtonus ipse in eundem lapidem impegit, vid. pag. 55 Coroll. II, ut & in simili casu pag. 49 Coroll. I, nisi prius demonstretur, hic se remaliter habere quam in hypothese virium cubis distantiarum reciproce proportionalium quam diversis curvis convenire posse ostendimus; atque sectiones conicas solas esse, quæ admittant vires in duplicata reciproca ratione distantiarum.

§. 70. Hanc autem conversam primus ego, quod sciam, inveniri ac demonstratam dedi prælaudatæ Acad. Reg. Scient. Gall. quam postea

postea, me monente, sua quoque Demonstratione munivit Celeb. nolter Hermannus; ita ut nunc de Orbitis Planetarum veram Ellipticam conicarum formam habentibus dubitare amplius non liceat, concessa scilicet eorum attractione versus Solem quadratis distantiarum reciproce proportionata: de qua veritate antea certi esse non poteramus; quid si enim plures curvæ diversi generis eidem huic virium centralium legi respondissent, ut alteri isti reciprocæ triplicatæ respondere vidimus? sane non video, cur Ellipses potius quam alias curvas, quæ æque satisfacerent, Planetarum Orbitis attribueremus.

§. 71. Atque hætenus prolata sunt quædam tantum ex Observationibus jam olim mihi subnatis ex lectione Operis Newtoniani; ea vero nunc demum cum publico communitare volui, quia intelligo, alteram hujus Operis Editionem parari, quæ hoc adhuc Mense quo hæc scribo prælum sit evasura, multis annotationibus, correctionibus, novisque inventis aucta & exornata; inter quas correctiones eam quoque conspectum iri audio, quam supra §. 32 inferui de non recte definita ratione resistentiæ ad gravitatem in Opere Newtoni pag. 265, quamque Vir incomparabilis ab Agnato meo Nicolao Bernoullio studiorum nostrorum Cultore solertissimo nuper in Anglia degente ante oblitutam impressionem novæ editionis opportune monitus, singulari scheda libro suo inferere non fuit dedignatus.

§. 72. Hanc vero materiam præ ceteris enucleandam duxi, quod ea, fatente Viro summo pag. 290, perplexæ esset disquisitionis atque adeo explanationem & dilucidationem imprimis requireret; num vero scopum attigerim, judicium sit penes Lectorem: hoc mihi saltem suffecerit, ubi videro ipsum Newtonum hæc mea qualiacunque approbaturum; si mihi præsertim tam felici esse contingeret, ut quæ Vir laudatissimus de hoc argumento ediderit correctiones (secundæ quippe curæ emendant priores) ea cum hisce meis essent, si non prorsus eadem, saltem quod spero non dissentanea.

§. 73. Ceterum agnoscat, opinor, incomparabilis Newtonus, me hic aliud nihil intendisse, quam quod ipse petit a Lectore suo in sine præfationis: absuit nimirum longissime animus reprehendendi lapsus in materia tam difficili; quin potius eos candidè corrigere,

re, defectus quosdam (quorum pauci sunt in tam vasto opere) benigne supplere, atque veritatem novis conatibus investigare, fuit id quod ubique mihi proposui.

Additio ad §, 33.

Ut analogia inter resistantiam & gravitatem quæ hic uniformis supponitur, ($R. G :: 2Cb - dCG. \frac{1}{+} 2Cc$), exponi possit per quantitates ordinarias & finitas, pro universali formula: Concipiantur coradius cg , & subradius og , priori coradio & subradio proximi, quorum ille secet $O G$ in puncto F . Sitque $O H$ radius evolutæ secundæ, per cujus nempe evolutionem generatur evoluta prima IO . Sit pariter Evolutæ secundæ coradius OM & subradius HM . Hinc quia per naturam Evolutarum $CO. OH :: Cc. Oo$, & $O H. HM$ ($:: CO. CG$) $:: Oo. Fg$, erit ex æquo $CO. HM :: Cc. Fg$, unde $Fg = \frac{HM \times Cc}{CO}$; adeoque dCG hoc est $cg - CG$ vel $Fg - Cb = \frac{HM \times Cc}{CO} - Cb$, & $2Cb - dCG = 3Cb - \frac{HM \times Cc}{CO}$: quo substituto in analogia nostra $R. G :: 2Cb - dCG. \frac{1}{+} 2Cc$, mutatur in hanc $R. G :: 3Cb - \frac{HM \times Cc}{CO}. \frac{1}{+} 2Cc$, in qua si porro subrogentur pro Cb & Cc earum proportionales OG & CO , prodibit hæc nova $R. G :: 3OG - HM. \frac{1}{+} 2CO$; Hoc est quod resistantia se habebit ad Gravitatem ut triplum subradii evolutæ primæ multatum subradio evolutæ secundæ, ad duplum radii ipsius evolutæ primæ. Ex quo statim judicare licet de possibilitate physica ascensus vel descensus per curvam: Si enim $3OG - HM$ sit quantitas negativa, vel quod idem est, si subradius evolutæ secundæ major sit triplo subradii evolutæ primæ, ascensum pronuntiabimus possibilem; sin ille minor sit triplo hujus, hoc descensum physice possibilem arguet: Si vero æqualis sit, quod fit in parabola ordinaria, natura utrumque admittet, nam resistantia tunc nulla est. Quod attinet ad formulam §, 50, qua exprimitur resistantia $R = \frac{2CB \times G - dCG \times G}{+ 2Cc}$, ubi supponitur vis gravitatis variabilis, pro diversâ ratione distantiarum a centro virium, posset illa quoque universaliter exponi per quantitates finitas si tempus & locus id permitteret; sed aliquid Lectori nostro faciendum relinquimus. Q. E. D.

Vernünfftige Gedanken von den Kräfte[n] des
Menschlichen Verstandes &c.

h. e.

*COGITATIONES RATIONALES DE VIRI-
bus intellectus humani earumque in veritate cognoscenda usu
legitimo; Autore CHRISTIANO WOLFIO, in Aca-
demia Regia FRIDERICIANA Mathem. P. P. O. So-
cietatum Regiarum Britannicæ atque Borus-
sicæ Sociæ.*

Halæ Saxonum, sumtibus Rengerianis, 1713, 8.

Plag. 13.

Cum Cel. Autor intelligeret, Elementa sua Mathefeos Germani-
ca multis non improbari; elementa quoq; Philosophiæ Germa-
nica edendi consilium cepit. En primam veluti eorum partem, in
qua philosophiæ rationalis elementa enodantur. Notiones eadem
ratione distingvit, qua Leibnitius in Actis A. 1684 p. 537: unde mul-
tum sibi luminis in hac materia affulisse in Præfatione fatetur. Ad-
dit autem de suo, quomodo ad notiones tum obscuras, tum claras,
easq; tam confusas, quam distinctas perveniatur, & quando tandem
notiones adæquatæ evadant. Quatuor nimirum constituit modos ad
notiones perveniendi. Aut enim eas assequimur, dum super iis, quæ
percipiuntur, reflectimus; aut dum determinationes quasdam
omittimus; aut dum novas superaddimus: aut denique dum
similes comminiscimur: qua de re jam quædam proposuit in Actis
A. 1707 p. 507. Fiunt autem ex ipsius sententia notiones distinctæ,
si in re percepta repræsententur non nimis multa, nec difficulter a se
invicem discernenda, sique nos singula, quæ discerni possunt, pri-
mo sigillatim, mox conjunctim consideremus, eorumque ordi-
nem ac nexum meditemur. Unde simul liquet, quando notiones fi-
eri debeant confusæ, quando prorsus obscuræ. Cum vero ex notio-
nibus nil certo possit concludi, nisi realitate ipsarum evicta, ideo
ostendit, tum quomodo a posteriori, tum quomodo a priori ad hu-
jus cognitionem perveniatur. Docet deinde, quid requiratur, ut
notiones sint definitiones vel temporariæ, rebus ad certum aliquod
tempus ab omnibus aliis distingvendis aptæ, quibus in vita commu-

Cap. 1.

- ni utimur; vel perpetuæ, rebus omni tempore ab aliis discernendis commodæ, quarum in scientiis est usus. Posteriores more recepto in nominales & reales dividit. In illis potissimum caveri jubet, ne ex vocibus definito non clarioribus construantur, nec circulus committatur. Hæ involvere debent modum quo definitum possibile esse intelligitur: qui ubi intelligitur, essentiam rei intelligi arbitrat. Monstrat autem quatuor vias ad definitiones reales perveniendi. Aut enim ex possibilium cognitorum combinationibus novum elicimus possibile antea nobis incognitum, veluti cum ex machinarum simplicium combinatione compositam producimus, cujus antea nihil nobis erat cognitum; vel per analyfin definitionum nominalium eas invenimus, juxta regulas ab Autore præscriptas instituendam; vel organica in partes secamus; vel denique generationi rerum, dum in natura contingit, attendimus. A rebus ad verba progreditur, quibus notiones vel alteri significamus, vel absentes nobismetipsis confuse repræsentamus. Monet enim inter alia, nos raro notiones rerum, de quibus loquimur, coram intueri; sed plerumque sufficere, ut, dum symbolis utimur, confuse recordemur, nos olim notiones coram intuitos esse. Atque hinc deducit, quod verbis intelligibilibus non semper respondeat idea, sur. ulq; docet, quam re opus sit, ut verba a rebus distingvamus, & unde logomachia oriatur, quomodo evitentur. Fundamentum distinctionis propositionum in universales & particulares in eo constituit, quod ratio, cur rei cuidam aliquid conveniat, vel non conveniat, quærenda sit vel in re ipsa, vel extra eam. In primis autem magni facit divisionem propositionum ratione inventionis in experientias, axiomata, postulata, theoremata & problemata, cui maximam partem praxeos suæ superstruit, de qua infra dicemus. Scilicet experientia ipsi sunt propositiones, quæ cognoscuntur, dum ad perceptiones nostras attendimus: axiomata propositiones theoreticæ; postulata practicæ ex consideratione unius definitionis deductæ; theoremata vero propositiones theoreticæ, problemata practicæ ex plurium definitionum collatione resultantes. Quæ de experientiis tradit, pleraque jam restrictim proposuit in Actis A. 1708 p. 163. Ad eruenda axiomata & postulata analyfin notionum commendat, quæ in eo consistit, ut notiones distinctæ quarantur eorum, quæ in definitione involvantur.

vantur. Theorematum vero inventioni & problematum resolutioni inservire censet non modo eandem notionum analysin, verum etiam recordationem eorum, quæ ante de iisdem rebus vel a priori, vel a posteriori cognovimus. Inprimis autem tres methodos resolvendi problemata tradit. Nimirum si effectus pro arbitrio assumitur, notio ejus distincta quæri atque in memoriam revocari debent, quæ de eadem re nobis cognita sunt, ut appareat, num causæ illius effectus in his contineantur. Multorum problematum resolutiones ex definitionibus & theorematibus eruuntur, antequam constet, quid fieri debeat. Si effectus a posteriori innotescit, aut, dum contingit, præsentis sumus eidemque attendimus, aut non attendimus, vel prorsus absentes sumus. In casu primo causæ omnes cognoscuntur, quæ in sensus incurrunt. Similiterque in casu secundo & tertio suadet Clariss. Autor, ut rei status consideretur, tum qualis fuerit ante mutationem, tum qualis sit a facta mutatione, inde nimirum deveniri in notitiam actionum ad rei mutationem necessariorum. Quod si ergo ante cognitorum seriem percurras, haud difficulter innotescet, quænam sint illa, unde istiusmodi actiones proficisci queant. Ad causarum influxum investigandum eadem præscribit, quæ ante ad theoremata invenienda inculcaverat. Syllogismorum ortu, indole ac legibus explicatis, monstrat, syllogismos formales continuo formari ab eo, qui demonstrationem aliquam Geometricam distincte percipit, aut theoremata Geometrica investigat. Inno ostendit, quomodo eorum auxilio ad demonstrationes Geometricas formales etiam extra Mathesin perveniri debeat, eosdemque medium certissimum erroribus omnibus resistendi contra præoces nonnullorum censuras commendat. Demonstrationem perfectam eam de num censet, quæ continuo Syllogismorum nexu in propositiones identicas & experientias claras tandem resolvitur, quamvis diluadeat, ut Syllogismis formalibus utamur. Progreditur ad explicandum discrimen inter scientiam, fidem & opinionem, errorumque originem explanat. Scientiam in definitionibus, quantum fieri potest, æquatis & demonstrationibus fundari arbitratur: unde Matheseos studium certissimum ad scientiam medium ipsi videtur, quo nempe demonstrandi habitus acquiritur. Multus est in examinandis his, unde certitudo fidei, præsertim hu-

Cap. 6.

7.

manæ

- manæ pendeat. Errores proficisci docet vel inde, quod definitionibus utamur non satis explicatis, aut de quarum possibilitate nobis nondum constat, vel quod in ratiocinando præmissis adhibeamus nondum sufficienter probatis. Unde facile apparet, quænam errores præcavendi media præscribat. Sequitur applicatio hætenus traditorum ad varios usus. Traduntur regulæ ex quibus iudicium fieri potest de viribus tam propriis, quam alienis, utrum veritati cuidam inveniendæ, aut, si tanquam inventa proponitur, examinanda sufficientiant, nec ne. Docetur, quomodo de inventis non minus alienis, quam propriis sanum iudicium ferri possit: ubi addisces, quomodo in quocunque veritatum genere non modo verum a falso, certum ab incerto, sed & solidum a superficiali sit discernendum & quibus modis ab accurata methodo aberretur. His affinia sunt, quæ de examinandis libris in medium afferuntur: ubi generalia de libris iudicia formantur, ad casus singulares haud difficulter applicanda, ita ut ratio iudicii singularis ex illis generalibus reddatur. Præscribuntur etiam regulæ, quas observare tenetur libros imprimis dogmaticos cum fructu perlecturus. His aliæ nonnullæ junguntur ad sacras paginas interpretandum. Cum autem Scripturæ sacræ interpretationem his duobus absolvi statuatur Autor, ut cum singulis vocibus notiones genuinæ conjungantur & nexus veritatum revelatarum tum inter se, tum cum philosophicis ostendatur, ideo potissima ipsius cura est monstrare, quomodo ad notiones illas perveniatur. Monet imprimis in istis rebus, quæ etiam citra revelationem suo saltem modo cognosci possunt, eas locum habere notiones, quæ a rebus præsentibus abstrahuntur: in supernaturalibus aut Deum explicasse notiones, aut ad eas perveniri, ubi mutationes spirituales in nobismet ipsis experimur. Quænam ad convincendos alios sint necessaria, studiose inquiri: ubi consuetas in Mathematicorum demonstrationibus citationes laudat, quia ex illis extemplo manifestum redditur, quænam sint præmittenda, ut convictio habeat locum. Recensentur casus, in quibus convincentis, tum etiam in quibus convincendi culpa convictio cessat. Additur, quomodo distinguenda sit a vana persuasionem: qua occasione de præjudiciis præcipitantæ, auctoritatis ac nimix erga se confidentiæ agitur, modoque ea tollendi. Methodo convincendi agnata est methodus confutandi: ubi inter
- alia

alia monstratur, quam turpiter contra leges hujus methodi peccent, qui confutandos convitiis lacessunt. Aut enim animus est, inquit Nolter, erroris convincendi adversarium, aut famam ejus lacessendi penes imperitos atque malitiosos. In primo casu imprudentiæ; in posteriori inhonestatis notam incurrunt. In illo enim eligunt media a scopo abducentia; in hoc a virtute se alienos ostendunt, affectuum nempe sensuumque imperio subjecti. Hinc a viris doctis ac probis, qui virtutem eruditioni jungunt, contemptu vindicari hominum ineptorum injurias, temeritati suæ poenas dantium, dum se & solidæ doctrinæ ignaros, & affectuum pravorum scelerumque mancipia produunt. Tandem de disputandi methodo disseritur. Omnes vero hos usus ex ante traditis nexu continuo deducit.

Cap. 15.

JO. HENRICI BOECLERI OPERUM TOMUS III & IV.

Argentorati, sumptibus Jo. Reinoldi Dulsseckeri, 1712, 4.
Alph. 6.

Post exhibitos in Actis nostris A. 1702 p. 125 & A. 1712 p. 547 Operum Boecleri Tomos duos priores, sequentium etiam contenta paucis & per indicem quasi annotabimus. Tomo III exstant: *Commentarius de rebus seculi a C. N. IX & X per seriem Germanicorum Cesarum; Museum ad amicum; de studio politico bene instituendo Dissertatio Epistolica; de Politicis Lipsianis Dissertatio; Synopsis de Legato, occasione Polybianarum de Legationibus Exlogarum ex historiis collecta; Decas questionum historico-politicarum ex Libro I Justinii collectarum; Epistola ad Amicum, qua rationem reddit, cur opera promissa hætenus nondum ediderit; Excerpta controversiarum illustrium; Excerpta e præfatione ad Ambrosii officia, & Rudimenta officiorum extemporali specimine doctrina de officiis prudentia & justitia breviter delineata; Dissertatio de comparanda Latine lingue facultate, qua de Scriptoribus Latinis plerisque judicat; & denique. *Scripturam Apollinis ad Comitum Gustavum de la Gardie, Academiae Upsalensis Rectorum Magnificentissimum.**

Tomus IVtus Orationes, Discursus, Poemata & Programmata complectitur. Illæ partim in laudem Christinæ Sueciæ Reginae, honoremque Principum ac Heroum; partim in funere Virorum il-

lustrum, aut Academiae nomine dicta sunt. Eminent in iis Elogium Christophori Forstneri, dignum non minus Autore, quam eo cuius honori scriptum est. Reliqua pro occasione varia argumentum nunc laetum nunc tristius expendunt. Ceterum notamus, quatuor his tomis novum nunc titulum *Operum omnium* una cum Praefatione Celeb. Fabricii, in qua de laudibus Bœcleri agit, esse praemissum.

**JO. CASPARI KHUNII, HIST. ET ELOQV.
P. P. Argent. Orationes Panegyricae. Quibus accedunt
aliae varii argumenti cum aliquot Pro-
grammatibus.**

Argentorati, sumptibus Jo. Reinoldi Dulseckeri, 1712, 4.
Alph. 2 plag. 2.

Ludovici XIV res pace belloque gestas ita laudarunt temporum nostrorum ingenia, ut consumpta propemodum omnis videri posset eloquentia, nisi ejus non integram exhaustam esse vim, nova styli felicitate Cl. Khunius ostenderet. Quod vero officium ultro alii invaserunt, quibus vel magnitudo rerum scribendi audaciam dedit, vel adulationis gloria ad causam suffecit: Noster pietate ductus praestitit, quae publico Academiae Argentoratensis nomine maximo Regi probanda erat. Et hanc quidem abunde Clarissimus Vir probavit XI Panegyricis, quorum primum post Pacem Ryfvicensis, reliquos in Natalem Regis singulis annis habuit. Videmus in iis plane egregium, omnia occupare, quae blandiens oratio invenit, verborum lenocinia, atque adeo casu oblata in omen vertere, ex nascente felicitate majoris augurium capere, quae ostendi non debent adversa praeterire laetis immorari, ea denique quorum gloria ex solido est, ita narrare, ut plus nominis quam operis habeant. Nec sui dissimilis in Orationibus, quas sub auspiciis Professionis & Rectoratus, vel in collatione honorum dictas, Panegyricis adjecit, *de Philosophia moralis vastitate; quod cum eloquentia reliqua studia vel florent, vel jaceant; de damno per neglectum historiarum in rem litterariam & civilem intro; de Jure Gentium, quo orbis literarius utitur; de Jure Belli inter literatos; de eloquentia neglecta causis; pro instituti diversitate varie perorans. Sequuntur Orationes ligato sermone in passionem Domini scriptae, & ultimo Programmata, in quibus*

bus cum vel antiquitatis sensum eruat, vel ritum illustret, vel sententiam exponat, euntibus per materiarum seriem non injucunda futura est lectio.

M. MINUCII FELICIS OCTAVIUS, EX ITERATA RECENSIONE JO. DAVISII, L. L. D. Collegii Regin. Cantabr. Socii; cum ejusdem Animadversionibus, ac notis integris Des. HERALDI & NIC. RIGALTII, nec non selectis aliorum. Accedit Commodianus, ævi Cyprianici Scriptor, cum observationibus antehac editis, aliisque nonnullis, quæ jam primum prodeunt.

Cantabrigiæ, impensis Cornelii Crownfield, 1712, 8.

Plag. 18 $\frac{1}{2}$.

NOtissimus Autor ex tot iteratis editionibus est Minucius Felix, notissimi magnorum virorum, Woweri, Elmenhorstii, Meursii, Rigaltii, Heraldii, Ouzelii, Cellarii, Gronovii, in eum labores, notæ quoque Cl. Davisii in eundem adnotationes, cujus prima libri editio nuper admodum A. 1707 prodiit, a nobis quoque in his Actis Suppl. T. IV S. X p. 422 sq. recensita. Quare necesse non esse putamus, ut de hac iterata editione multis verbis agamus: sufficit, nos monere, notas ejus aliquot locis ab eo esse locupletatas, & Dissertationem Franc. Balduini iterum præmissam. De novo vero jam addita est pag. 188 Lucæ Holstenii epistola de veribus Dianæ Ephesiæ, locum quendam Minucii illustrans, quæ etiam inserta legitur Tomo VII Antiqu. Græcarum Jac. Gronovii p. 393 f. Commodiani quoque Instructiones jam adjecit, a Rigaltio & H. L. Schurzfleischio hætenus editas, quorum prioris observationes omnes additas leges, posterioris vero miramur nullam a Davisio mentionem esse factam, uti nec Supplementorum, quæ ex bibliotheca Ill. Spanhemii, & ingenio Cl. Maturini Veisserii la Croze ab eodem Schurzfleischio Wittebergæ 1709 plag. 3 sunt edita. Notas ipse Davisius Rigaltianis in Commodianum pauculas inseruit.

LUDIBRIA MALEVOLA CLERICI, VEL PROSCRIPTIO PRÆVÆ MERCIS AC MENTIS PRÆVÆ, quam exposuit in Minucio Felice Jean le Clerc, année 1712 Tome XXIV de la Bibliothèque Choisie.

Sine loco. 8°. Plag. 3 $\frac{1}{2}$.

S 2

Recen-

Recenſuerat more ſuo Jo. Clericus Minucium Felicem Daviſiã, de quo modo egimus, eamque editionem magis commen- daverat, quam Gronovianam, quãdam etiam a Daviſio prolata contra Gronovium defendens, id quod Autor noſter, quem ipſum Gronovium eſſe facile apparet, acerbè reprehendit. Salſum eſt hoc ſcriptum, variisque ſcommatibus refertum, quod vel ex ſty- lo conſtat, qui Gallica Clerici vocabula *libremente*, *injurias groſ- ſiſſimas*, *ſentimentum* &c. ore Latino exprimit. Statim ab initio qua- dam tanguntur ad quaſtiones ſive Diſputationes Tuſculanaſ a Da- viſio editas, in quibus & Bentleji quãdam conjecturæ redarguun- tur. Ad ipſum vero Minucium quod ſpectat, in plerisque apud No- ſtrum ſermo eſt de iis lectionibus, in quibus a Gronoviana editione receſſit Daviſius approbante Clerico. Non vero conſultum puta- mus ea omnia prolixè recenſere, quia ad cujuſque palatum non fa- ciunt. Plurima ita ſunt comparata, ut non tam Daviſius feriat, quippe cujuſ in hiſ litteris eruditio non eſt ignota, quam Clericus, qui in talibus ab Autore noſtro non admodum exercitatus credi- tur. Reprehenditur inter alia Clericus p. 26 l. quod ſtatuat, Chriſti- anis olim exprobratam eſſe capitiſ aſinini adorationem, oſtenditur autem, id ſaltem ex gentiliũ quãdam perſuaſione factum eſſe, quia occulta eſſe Chriſtianoꝝ ſimulacra putarunt. Reliqua, quæ oc- currunt, ita ſane ſunt comparata, ut de eis ſilere ſit conſultiſſimum. Nec ipſe ſolum Clericus & Daviſius, ſed & alii, Kuſterus, Grotius, Huetius &c. data occasione perſtringuntur. Inſerta quoque eſt p. 35, 36 epiſtola Clerici ad Gronovium ſcripta, in qua huius amicitia- am tranſmiſſo aliquo opuſculo ambierat Clericus.

JO. HENRICI ACKERI OPUSCULA ELO-
quentiæ, comitata Cl. Theologi & JCr̃i Paganini Gaudentiũ
Prælectionibus in Taciti Vitam Agricolæ. Faſci-
culus ſecundus.

Rudolſtadii, ſumptibus Jo. Felicis Bielckii, 1713, 8.

Plag. 7.

Clariffimi Ackeri, cujuſ Opuſculorum Eloquentiæ Faſci- culum I in Actis A. 1712 pag. 288 commemoravimus, alte- rum nunc exhibemus Faſticulum, qui ad modum prioris itidem ar- gumen-

gumenta varia complectitur. Maximam partem constituit olim in Academia Jenensi habita, nunc vero aucta de *Politicis Empiricis Dissertatio*, quæ, expositis terminis, mediisque ad experientiam ducentibus, Politicorum Empiricorum exempla, addito horum & dogmaticorum parallelismo studiose collegit. Sequuntur, quæ strenue nomine duobus in Aula Schwartzburgica Patronis ligato sermone obtulit; inde quæ in Reſtoratu Burcardi Gotthelf Struvii scripsit, ac tandem Paganini Gaudentii in caput IV vitæ Agricolæ Prælectio- nes; quæ singula eloquentiam produunt non vulgarem.

BURCARDI GOTTHELF STRUVII ACTA
Literaria ex MSSis collecta. Fasciculus
VIII, IX & X.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielckium, 1733, 8.

Plag. 7½.

Septem priorum fasciculorum contenta in Actis A. 1703 p. 59 & 1710 p. 286 dedimus, ac de instituto celeberrimi Autoris egimus. In his vero, qui nunc cum reliquis sub tit: *Collectanea Manuscriptorum* uno Volumine comprehensi ac Indice instructi prostant, primo loco exhibet Instructiones pro Alexandro Farnesio Cardinali & Pontificis Romani sedisque Apostolicæ apud Imperatorem Maximilianum de latere Legato, quem Leo X Papa anno 1518 ad Cæsarem misit, ut eundem ad bellum contra Turcas incitaret, & aliquos etiam modos pecuniæ ad hoc bellum cogendæ proponeret. Nihil vero de hac legatione & Sleidanum & Seckendorffium memorasse ait, probatque ex subscriptione, instructionem illam a Jac. Sadoletto, qui Leoni X ab epistolis fuit, conscriptam esse. Deinceps legationis a Papa Paulo III ad Ferdinandum Romanorum Regem missæ mentionem facit, & quid Hieronymus Diarius, Camerarius, nomine Papæ agere debuerit, exponit. Tertio loco suppeditat Paræpomena ad Jo. Aventini Annales Bojorum, quæ nec in aliis, nec in nova Cl. Gundlingii editione reperiuntur. Profert illa ex Bibliotheca publica Jenensi, quæ editionem Annalium a Nicolao Cisnero Basileæ anno 1580 factam, in recensione autem editionum Aventini omissam, possidet. Sequuntur supplementa epistolarum amœ- bearum Jo. Christiani L. B. a Boineburg & Zachariæ Prueschenck a

Lindenhoven, ex quibus nonnulla scitu necessaria fasciculo tertio & quinto, ut allegato loco notavimus, inseruerat. Horum excerptorum partem quandam V. C. Christoph. Augustus Heumannus, Seminarii Theol. Isenacensis Inspector, Collega noster perindustrius, emendavit, pleniorumque de ipso autographo codice notitiam in literis ad Nostrum missis dedit, & multa adjecit, quæ illustrandæ rei literariæ inservire possunt. Notamus saltem ex illis, quod Boineburgius scripta habuerit affecta, nimirum Fortuita de claris in omni eruditionis genere Scriptoribus, Apparatum viri Politici, Notitiam status jurisque Publici, exercitationes de usu errorum in republica, de pœnitentia & patientia juris. Ceterum decem his Fasciculis, novo jam titulo *Collectaneorum* prodeuntibus, novam quoque Præfationem præmisit doctissimus Autor, in qua eorum operam collaudat, qui diversa antiquitatis monumenta collegerunt, ac scitu necessaria ex MS. eruerunt. Laude igitur dignos censet Henr. Canisium, Melch. Goldastum, Lucam Dacherium, Labbeum, Mabillonium, Baluzium, Jac. Tollium, Ludov. Antonium Muratorium & Ant. Matthæum, quorum vestigia secutus similia ex variis codicibus cum Eruditis communicare voluit. Monet vero diversa adhuc inedita se possidere lectu dignissima, quæ suo tempore publicæ luci exponet. Qua occasione nuntiamus, nunc in eo esse totum Cl. Struvium, ut Freheri scriptores Rerum Germanicarum, passim notis suis illustratos, Argentoratensis typographi sumptibus excudat.

NOVA LITERARIA.

Edidit haud ita pridem Petrus Sigismundus Papen, Verbi Divini Minister Berolino-Coloniensis, *Majoris Lexici Biblici onomastophraseologici in Codicem Sacrum Novi Testamenti compendiolum*. Dignitatem enim exegetos sacræ, & lexicorum hoc in argumento defectum perpendens, imo justis Theologorum, sigillatim B. Franzii, desideriis satis facturum, lingua Latina Lexicon aliquod Biblicum N. T. elaborare constituit, in quo & nomina, & phrasæ rerum ita secundum Alphabeti ordinem disponuntur, ut quivis sensum Spiritus S. facillime invenire queat, unde & sufficientem cujusque loci exegetin se additum promittit. In hoc itaque compendiolo specimen quo ad voces *carnis & Spiritus* cum B. L. communicare, instituti

tuti rationem reddere & Lectoris consilia, atque adminicula sibi expetere voluit. Confecto hoc opere, pari ratione Lexici in V. T. conficiendi spem injicit. Quod si vero ob adversam valetudinem, & hinc metuendam mortem labor ad umbilicum non possit perducere, filio natu majori, in Academia Julia Theologiæ jam operam danti, laborem istum committet.

Olsnæ A. 1712 prodierunt Christiani Rungii, Gymn. Magd. Vrat. Coll. Miscellanea literaria, de quibusdam ineditis Historiæ Silesiæ scriptoribus ac Operibus, 4 plag. 4to. Decennium fere est, ex quo Godofredus Rhonius Vratislaviensis, cujus vita his Miscellaneis præmittitur, præter alia, quibus historiam patriam illustravit, scripta, Epistolas historicas tres de quibusdam ineditis Historiæ Silesiæ scriptoribus edidit, inq; his Jo. Longini Chronicon de Episcopis Vratislaviensibus, Nicolai Henelii Silesiographiam renovatam, Henrici Wenceslai a Neudorff Diarium Silesiticum, Friderici Holstenii Annales Boleslavienses, ac Francisci Fabri Silesiam, nec non Origines Vratislavienses recensuit. Hoc Rhonii institutum, morte Viri, quæ anno 1694 contigit, abruptum, continuaturus Cl. Rungius, ea methodo, ut primo autoris vitam, deinde MSti argumentum per capita tradat, hoc primo Miscellaneorum specimine Rudolphi, Episcopi Vratislaviensis Statuta Capituli Cathedralis Vratislaviensis, Nicolai Polii Annales Vratislavienses, ac denique Godofredi Ferdinandi de Buckisch & Lewenfels Acta ecclesiastica exhibuit.

Romæ Rev. Abbas Jo. Carolus de Stadel, Canonicus Cathedralis Curienfis & Equestris Wimpin. Consiliarius Eccl. Ser. Electoris Palatini, superiore anno edidit suis sumptibus, 1 Compendium Cosmo- & Geographiæ, nec non Chronologiæ Summorum Pontificum, Cardinalium, Imperatorum, Regum, Ducum & Principum, in quo statum modernum omnium Patriarchatum, Archi-Episcopatum & Episcopatum, jisque subditarum Ecclesiarum, Parochiarum, Monasteriorum, & qui ex singulis colliguntur, reddituum, una cum rebus notabilioribus provinciarum exponuntur; 2 Dictionarium Italice-Germanicum, Italis imprimis, qui Germanicam linguam addiscere cupiunt, admodum proficuum, in quo ad Germanicam exprimenda usus est caractere Italico. Sed de his, cum primum ad nos ipsi libri perferentur, dicemus uberius. E Di-

E Diarii Veneti Tomo IX, qui spectat ad A. 1712, discimus, Bononiæ Bernardum Cavallerium prelo parasse Opus VIII Voluminum in 4, quo ad veram eruditionem consequendam methodos, regulas & consilia præscripsit, eoque de requisitis egit eorum qui literis operam dare velint, de adminiculis, virtutibus eruditum decentibus, vitiisque literatorum, tum mediis gratiam scriptis conciliandi, aliisque. Romæ Josephus Maria Tommasius, qui tertium nuper Tomum edidit Institutionem Theologicarum SS. Patrum, in eo est, ut Gregorii M. *Sacramentarium*, quod verum rituale Ecclesiæ Romanæ perhibent, multo, quam in postrema Parisiensi editione prodiit, accuratius emendatiusque edat. Prodiit vero Petri Antonii Consignani J. C. *de Viris illustribus Marforum liber singularis, cui etiam Sanctorum & Venerabilium vita, nec non Marsicana inscriptiones accesserunt*, Romæ, 1712, 4. Lucæ (ut e Tomo X Diarii Ven. patet) Opus posthumum Bartholomæi Beverini prodiit, nempe *Syntaxma de ponderibus & mensuris, in quo veterum Numerum pretium & Mensurarum quantitas demonstratur*, in 12, cui & accessit *de Romanorum Comitibus* libellus. Romæ Antonius Thomas Schiara A. 1712 ingens volumen in fol. edidit ac summo Pontifici dedicavit sub tit. *Romanus Pontifex omnium jurium dispositione propugnandus Christiana Reip. exhibetur: labor fidelibus cunctis, tum Ecclesiasticis quavis dignitate fulgentibus, tum secularibus, pro utroque foro, interno scilicet & externo, proficiuus*. Ut plura alia prætermittamus, illud saltem notamus, Autores Diarii detestari maxime Epistolam, sub nomine ficto Crisofani Cardieleti, qui est Jo. Chrylóstomus Scarfo, Monachus Basilianus, & sub tit. *Giunta al primo Tomo del Giornale de Letterati d' Italia* editam. Quæ dum scribimus, afferretur ad nos Epistola alia sub t. *Giunta al Tomo II del Giornale di Letter. d' Italia di Monorfelino &c. In Ven. 1712, 12*. Verum hæc mittimus, quod litibus illis nos immisceri non deceat. Ceterum inter Viros eruditos Italos superiori anno mortuos unum memoramus Laurentium Alexandrum Zacagnum, Custodem Bibliothecæ Vaticanæ, qui annos natus quinquaginta quinque die 26 Jan. A. 1712 Romæ decessit.

Prostat cum hoc Mense Suppl. T. V Sectio X, speramusque, cum Aprilis & Majo Sectiones reliquas XI & XII prodituræ, quibus Tomus V Suppl. absolvatur.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis, Anno M DCC XIII.

Anweisung zur wilden Baum-Zucht.

h. e.

SYLVICULTURA OECONOMICA, AUTORE
JOHANNE CAROLO DE CARLOWITZ, Po-
tentissimo Polonorum Regi & Electori Saxonie a Consiliis,
summoque metallifodinarum Præfecto.

Lipsiæ, apud Joh. Fridericum Braonium, 1713, fol.

Alph. 5 plag. 8.

Cum non sine ratione passim per Germaniam metuant, qui sylvis præficiuntur, ne tandem ligna ad multiplicem in vita humana usum necessaria deficient, non sine summo posterorum detrimento; optime de Germanis nostris meritis est Illustris & Generosissimus Autor, quod non modo propria, sed & majorum suorum experientia adjutus ea publico impertiri consilia non dedignatus fuerit, quibus uberior arborum sylvestrium proventus promovetur. Etenim quemadmodum agros & hortos colimus, ut major frugum fructuumque copia proveuiat; ita suadet, ut similis cura sylvarum culturæ impendatur, eumque in finem arborum sationem ac plantationem accurate describit. Partes operis utilissimi duæ sunt. Prior octodecim capitibus cum de sylvis in genere, tum de hodierno lignorum defectu atque tempestiva arborum plantatione tractat: posterior capitibus duodecim varias arborum sylvestrium species describit, sylvarum utilitatem prædicat, & ligna cadere cæsaque in carbones & cineres convertere docet. Recenset nimirum sylvas varias, vel olim vel nunc in Germania celebres, quamvis tantum obiter. Veterum circa sylvas superstitionem, ad ipsos etiam Christianos propagatam, atro carbone notat & varia narrat, unde argumenta desumere li-

cet oratori encomium sylvarum & arborum conscripturo. Phænomena arborum ad rationes physicas utcunque revocat & providentiæ divinæ vestigia luculenta in sylvis monstrat. Pro arboribus annosis ex circulis in stipite conspiciendis certum ætatis indicium delumi posse negat, tum quod unus sæpe circulus duorum, immo trium & plurium annorum accrementa comprehendat, tum quod novi circuli (& fidem Nostro habemus) non amplius accrescant, sed ceteri tantum amplientur, ubi ad justam ætatem arbor pervenit. Hodierni lignorum defectus causas censet multiplicem eumque non satis providum eorumdem usum, consiliorum de lignis parcendis neglectum, temerarium de cultura sylvarum non necessaria præjudicium, multorum in sylvis extirpandis aut lignis cædendis imprudentiam. His porro accenset, quæ inimica sunt arboribus, ventos, nivem, æstum, frigus, fulgur, grandinem, rorem corrosivum, insecta, feras, pecudes, jumenta, morbos, pestem, incendia. Notatu dignum est, quod asseverat, per aliquot annos multas arborum myriades peste prostratas esse. Quo plura vero sunt, quæ arboribus nocent, eo major earum cura geri debet. Ostendit itaque tum ex Scriptura sacra, tum ex corpore Juris Civilis, tum ex constitutionibus Regum atque Principum, quantam iisdem impendere teneamur, nec sine ratione contendit, in Misnia imprimis ligna conservari non posse nisi per sationem ac plantationem: multum vero redivitibus suis obesse, qui sylvas in agros convertunt, in locis præsertim montosis. Ne autem quis spernat consilia minime spernenda, exemplo non uno docet, plantationem arborum sylvestrium esse possibilem, & varias Principum de ea constitutiones commendat. Prolixum nimis foret recensere omnia, quæ ad eandem feliciter absolvendam præcipit, quomodo scilicet soli qualitas sit examinanda, quomodo ipsum exercendum, quomodo semen colligendum, asservandum & iusto tempore eidem committendum, quomodo terra pascuanda, quomodo plantæ tenellæ fovendæ. Suffecerit itaque pauca annotasse. Soli qualitatem exploraturus accipe pauculum terræ & eam aquæ commisceto. Viginti quatuor horarum intervallo elapso aquam filtrato, cujus odor & sapor soli qualitatem prodet. Solum

lum paludosum frigore; sabulosum & arenosum æstu arboribus infidiatur; argillaceum proceritati earum inimicum: fertilissimum vero est, in quo sabulum & arena terræ pingui permiscetur. Arenosum limo & ligno putrefacto melioratur; argillaceum vero calce ac cineribus. Omni solo fertilitatem conciliant muscus, folia, rami arborum, ubi putrescunt. Educandæ sunt arbores ad semina gignenda aptæ, aeri libero atque soli expositæ. Ut sponte decidentia terram contingant, gramina cum musco removenda. Colligenda sunt semina matura, casui proxima & in loco nec nimis humido, ne putrescant, nec nimis sicco, ne oleum transpiret, conservanda. Recentia terræ committenda & antequam germinent, ne frigus iisdem noceat. Plantulæ tenellæ citius excresecunt, si solum aqua rigatur particulis fimi nitrosis ac sulphureis largiter imbuta. Quemadmodum autem arboribus frugiferis multiplicandis egregie inserviunt plantaria; ita ut similia multiplicandis sylvestribus detinentur, suadet Noster, plures una suppeditans regulas illi observandas, qui arbores ex plantario alia in loca translaturus. Neque inanem judicat operam, quæ in transplantandis arboribus exoticis collocatur: qua data occasione multas eas um describit. Varias deinde commemorat arborum sylvestrium species. Agit de abiete, pinu, picea, taxo, larice, quercu, fago, castanea, nuce, ceraso sylvestri aliisque arboribus fructus edentibus, de tilia item, platano, betula, fraxino, alno, ulmo, bobo, salice & populo tam alba, quam Lybica seu tremula. Iiis jungit fructices, avellanas puta, buxum, ligustrum, rosam caninam, arbutum, hederam cum aliis nonnullis. Describit lignorum usum in ædificiis excitandis, in vasis & utensilibus parandis, in cibo & potu coquendis, nec non in aliis innumeris vitæ humanæ necessitatibus. Sylvarum utilitatem præterea commendat a venationibus & deambulationibus. In scenam denique producit arborum mirabilia ex variis Autoribus collecta, quæ inter fabulosa quoque occurrunt. Appendicis vicem subit caput ultimum, in quo continetur exacta descriptio cespitum bituminosorum, ab aliquot annis in Misnia detectorum, qui eo modo, quem Autor A. 1708 primus ostendit, in carbones conversi metallis liquefaciendis egregie inserviunt.

ŒUVRES D' ARCHITECTURE DE VINCENT

Scamozzi,

h. e.

OPERA ARCHITECTURÆ VINCENTIÆ
SCAMOZZI.

Lugduni Batavorum, apud Petrum vander Aa, 1713.

fol. maj.

Constat Alph. 3. plag. 5 Tab. 21 æri incisæ & separatim excu-
culis, 39 aliis æri itidem, & 45 ligno incisæ
textuique insertis.

DEsiderata hætenus est Gallica Operis Architectonici *Scamozzi*, Architecti famigeratissimi, editio: *Augustinus* enim *Carolus D'Aviler*, Architectus Galliarum Regis, sextum tantummodo librum de ordinibus vertit & iconis suis iisdem, quibus in opere suo usus fuerat *Scamozzi*, illustravit. Quamobrem *Samuel du Ry*, Architectus militaris ordinarius Statuum Belgii fœderati, ex libro primo, secundo, tertio, quarto, quinto, septimo & octavo ea addidit, quæ Architecto scitu necessaria, discursibus superfluis, quibus Autor abundat, eliminatis, & una cum versione libri texti a *Davilerio* facta splendide excudi curavit. Licet vero in versione Gallica Architecturæ *Scamozzianæ* sextus tantum & tertius liber compareat, figuræ tamen omnes eidem adjectæ, ex quarum conspectu haud difficulter hauriuntur ab interprete Gallo ex reliquis libris nunc excerpta, sane non adeo multa. Usus autem est bibliopola, qui sumtus excudendo operi suppeditavit, figuris originariis *Scamozzi*, quas ab hæredibus viri celeberrimi *Friederici de Wit* pretio redemit, antea a Batavo quodam curioso ab hæredibus *Scamozzi* Venetiis coemptas & in Bataviam translatas, nisi quod figuræ ad librum sextum spectantes juxta *Davilerianas* æri fuerint incusæ, *Scamozzianis* non nisi ligno incisæ. Addit Autor elegantes admodum delineationes Operum Architectonicorum, quorum mentio fit in libris *Scamozzi*, nempe Panthei, columnæ Trajani, templi Solis Imperatoris *Aureliani*, arcus *Constantini*, columnæ *Antonini*, templi Pacis, theatri *Marcelli*, arcus *Livi*, arcus *Septimii Severi*, Mausolei *Adriani*, nunc Arcis Angelo-

cura

rum dicti, templi *Antonini* ac *Fausina*, Colosseï, templi concordiæ, thermarum *Diocletiani*, templi Solis, porticus *Nerva*, sepulchri septizonii *Septimii Severi*, thermarum *Antonini*, thermarum *Titi*.

NOUVELLE MANIERE DE FORTIFIER
les Places, &c.
h. e.

NOVA MUNIENDI RATIO, UNA DEMONSTRANS defectus in Munimentis obvios, quæ a celeberrimis hujus ævi Architectis militaribus excitata sunt, & media certa atque facilia eos corrigendi monstrans &c. Autore J. H. LANDSBERGIO, Statuum Belgii federati Architecto militari primario & ordinario.

Hagæ Comitum, apud Petrum Hussion, 1712, 4.
Plag. 11 & Tab. æn. 8.

ARtem muniendi multis adhuc defectibus laborare, non diffidentur tum qui modos muniendi modernos rigido examini subjiciunt, tum qui munimentis expugnandis ipsimet interfuerent. Idem agnoscit *Landsbergius*, multa experientia militari instructus, & ideo de nova muniendi ratione cogitat. Legit autem vestigia duorum celebrium in hac arte Germanorum, *Speckelii* atque *Rimpleri*, ipse Germanus, & quæ ab iisdem præclare vel observata, vel excogitata sunt, cum experientia propria conjungit. *Speckelii* formam muniendi multum præstare modernis ostendit, nec quicquam obstare arbitratur, quo minus in praxin recipiatur, nisi quod totum fortalitium (quem tamen nævum, siquidem talis dicendus est, hætenus habent munimenta omnia) in manus hostium tradi debeat, propugnaculo uno expugnato. Laudat itaque *Rimplerum*, qui fortalitia ita extrui jubet, ut propugnacula singula sint expugnanda. Enimvero quoniam *Rimplerus* ipse suam muniendi formam non delineavit, varii varias delineationes dedere, e quarum numero *Sturmiana* in Actis A. 1702 p. 179: sed cum omnes, judice Nostro, scopum non attingant, ideo aliam exhibet, quam principiis *Rimplerianis* magis consonam censet. Neque tamen *Rimpleriana* muniendi ratio ex alle ipsi satisfacit: novam itaque

adinvenit, quam defensionis magis commodam minus sumptuum requirere, insultibus tamen hostium fortius resistere judicat. Triplex eum in finem dedit schema forma angusta expressum. In primo vallum primarium propugnaculis caret, ex meris forcipulis constans, lorica duplici munitum valloque inferiori atque fossa pariter duplici instructum, ut eadem sit defensio adversus hostem extra urbem, quam intra ejus viscera constitutum. Nec continuum est, sed fossis hinc inde minoribus interruptum, fossam externam internæ jungentibus. Inter vallum primarium & inferius externum suggestus elevatiores (*cavalieres*) sub forma parmularum itidemque capitia (*gallis bonnettes dicta*) in angulis valli inferioris ac loricae, quæ viæ coopertæ præstruitur, excitat. Vallum quoque inferius & viæ coopertæ ex forcipulis ad angulos rectos junctis constat. Lorica viæ coopertæ eodem modo extracta est, quo in vallo primario, fossaque cingitur. In schemate altero vallum primarium inferiori ac viæ coopertæ parallelum, quod in primo secus se habebat, & ideo suggestus elevatiores in fossa interiore excitantur, vallique primarii angulis rectis extus hiantibus parmulae quoddam genus præstruitur. Enimvero quoniam Autor suspicatur, fore nonnullos, qui vallum primarium sine propugnaculis rejiciant; in schemate tertio propugnacula separata addit, & valli reliqui, itidemque viæ coopertæ figuram immutat. Passim intra propugnacula ædes civium extruit. Altitudo valli cum admodum exigua sit, cumque opera omnia nonnisi ex terrea mole constent; ideo brevi tempore sumptibusque haud adeo magnis excitari putat munimentum ceteroquin admodum diffusum. Ostendit etiam, quam fortiter se defendere valeant obsessi, nec fortaliti-um hac ratione extractum expugnari posse sibi persuadet, etiam si per integrum anni spatium id molitur hostis. Attentionem eorum merentur cogitata Autoris, qui artem muniendi curæ cordique habent. In primis etiam lectu dignus est hic tractatus, quod Autor sub incudem revocet celebres urbium obsessiones in bello præsentis factas, quibus ipse interfuit.

**Gegenwärtige Verfassung der Kaiserlichen
Regierung in Deutschland, &c.**

h. e.

CARO-

CAROLI VI, IMPERATORIS ROMANO-GERMANICI, Capitulatio, cum specimine Capitulationis perpetuæ collata, & cum Annotationibus, tum Documentis maximam partem ineditis illustrata.

Lipsiæ, apud Jo. Lud. Gleditsch & M. G. Weidmann, 1713, 4.

Alph. 4 plag. 10.

EX quo Augustissimus Germaniæ nostræ Imperator ab eminentissimis Patriæ Patribus in locum Fratris præmature defuncti successus est ac Francofurti corona Imperiali ornatus, non pauci ad explendam hominum curiositatem in id incubuere, ut & notitia rituum partim in electione, partim in coronatione novi Imperatoris adhibitorum, & forma Capitulationis sincere descripta perveniret ad omnes. Nemo tamen Lectori veritatis cupido magis satisfacit, quam præsentis editionis Autor Nobilissimus, quem ipsis deliberationibus de Capitulatione institutis interfuisse patet. Ex hujus docta Præfatione quædam ad elucidandam Capitulationis Cæsareæ historiam facientia repetemus. Scilicet in Germania non esse simplicem Reipublicæ formam, sed systema quoddam Principatum ac Rerumpublicarum, cujus Imperator sive Præses est sive Director, juris publici civilisque prudentiæ doctoribus persuasit illius pacti ratio, quo Imperator Principibus & ceteris Imperii statibus sese devincire necesse habet. Pactum illud jam dudum Capitulationis nomen gerit, quæ primo Carolo V hac forma fuit præscripta, isque mos deinceps ad nostram usque ætatem servatus, Electoribus tamen novi Imperatoris Capitulationem, modo additis quibusdam, modo omissis, paulisper mutantibus, prout res ac tempus postulare videbatur. Tandem occasione Pacis Westphaliæ Principes Germaniæ non Electores, ab exteris quibusdam Regibus incitati, perpetuam formam Capitulationis voluerunt confici. Cum vero sentirent Electores, id factum cum suorum juris detrimento conjunctum esse, nulla ratione adhuc ea res confici potuit. Spes quidem affulgebat melior expediendæ hujus controversiæ, cum A. 1709 & sequenti Formula perpetuæ Capitulationis A. 1664 proposita denuo in deliberationem adducebatur, eaque, de quibus utriusque fuerat conventum, monita interebantur. Attamen oblitern de jure Postarum negotium hoc tardius pro-

Præf. §. 5.

§. 6.

§. 7.

- procedebat: cui accessit, quod Imperator Ducem de Guastalla a successione Mantuana exclusurus novam Principibus injiceret sollicitudinem, qua & ipsa liberari per perpetuam illam Capitulationem volebant. Inter hæc A. 1711 decedebat Imperator Josephus.
- Præf. §. 8. Actum Electores in gratiam Principum Formulam propositam perpetuæ Capitulationis ponebant fundamentum Capitulationis novæ novo Imperatori præscribendæ: imo in nova hac Capitulatione Imperator Carolus VI, diserte obligatus est ad suscipiendum proxime Capitulationis perpetuæ ad finem perducendæ negotium: qui & A. 1712 universis Imperii Ordinibus hocce negotium commendavit. Nec dubium est, id brevi tempore confectum iri. Nam licet multi veriti sint, ne denuo jus Postarum novam litis materiam præbeat, atque ita rei mora injiciatur longior: nunc tamen motus ille evanuit, postquam nuper Ratisbonæ conventum est inter Electores ac ceteros Principes, ut hic articulus in Capitulatione perpetua omittatur. Ceterum etsi Formula perpetuæ Capitulationis posita est pro fundamento Capitulationis Carolo VI præscriptæ, tamen Electores non simpliciter eam sunt secuti, multa quippe ex Capitulatione Josephina retinentes, nonnulla nova inferentes. Cum igitur Carolina hæc Capitulatio reliquis omnibus jure habeatur perfectior, Nobiliss. Editor in animum induxit eam ex authentico exemplari sincere descriptam evulgare, eamque cum Formula perpetuæ Capitulationis conferre. Quare non ipsum solum illud specimen Capitulationis perpetuæ e regione Capitulationis Carolinæ exhibet: id quod eo magis fuit necessarium, quod istud sæpius quidem, sed, excepta prima editione, nunquam sine gravibus mendis vulgatum est: verum etiam in ipsa Capitulatione Carolina diversis typorum formis adhibitis ostendit, quæ ex perpetuæ Capitulationis specimine fuerint servata, quæ ex Capitulatione Josephina desumpta, quæ denique de novo sint addita. Eadem in extrema quaque pagina notantur, subjectis etiam Annotationibus, in quibus maxime eorum redditur ratio, quæ Capitulationi postremum de novo fuerunt inserta.
- §. 9.
- §. 23.
- §. 12.
- §. 15.

Capitulationem excipiunt documenta vel plane nondum edita, vel rara nimis, vel ad præsens opus prorsus necessaria. Ex quibus multa eorum, qui de jure publico vel historia nostri Imperii scripse-

scripsere, errata emendari posse, Nobiliss. Autor aliquot exemplis demonstrat sub finem Præfationis.

Istis e documentis potiora indice digito monstrabimus. Primo scilicet Episcopi Constantiensis Monita ad Electores exhibentur, qui in Comitibus proximis questus est de Heluetiorum attentatis in jurium suorum præjudicium. Ac sane in delineatione Capitulationis perpetuæ Imperator obligandus videbatur, ut Imperio in Italia & Heluetia rursus conjungenda curaret, quæ fuerunt alienata. Sed Electores in Artic. X Capitulationis Carolinæ pro verbis: *in Italia & Heluetia*, posuerunt: *in Italia & alibi*. Interim ea de causa iidem ad Heluetios miserunt epistolam, quæ & hic inserta legitur. Amplissimum occupant spatium documenta de Feudis Langarum in Italia. Ubi & Enuclatio chronologica illorum feudorum, a Ministro Ducis Sabaudicæ confecta, sistitur. Qui inter alia contendit, feuda illa non dici a provincia quadam, (nullam enim unquam sic fuisse nominatam) sed eorum situ in locis desertis: loca quippe deserta vulgo *Langas* vocari. Cui quidem sententiæ Vasalli illi contradicunt, reponentes, his locis Provincie appellationem denegari neququam posse, ac vocem *Langarum* in lingua Germanica significare districtum Territorii. Sed ut controversiæ illius ratio fiat manifestior, ex istis documentis apparet, Duce Sabaudicæ ab Imperator Josepho A. 1708 de Ducatu Montisferrati investito, in hujusque Ducatus possessionem immisso, Vasallos dictorum feudorum (quæ ab eo Ducatu dependent) omnes, excepto Comite Dominico Francisco Maria Carreto, Duci Sabaudicæ juramentum fidelitatis præstitisse. Ille vero Carretus a Cæsare A. 1709 impetravit rescriptum, quo revocata & annullata fuerunt juramenta fidelitatis Duci Sabaudicæ a Vasallis illis præstita, hique jussi sunt solum Imperatorem agnoscere Dominum. Datum hoc fuit d. 29 Julii A. 1709, & hic quoque comparet. Verum Sabaudicæ Dux missio Viennam legato perfecit, ut examine facto A. 1711 d. 28 Martii Imperator declararet, ut possessio illorum feudorum penes Ducem Sabaudicæ qua successorem in Ducatu Montisferratensi maneret. Imo Imperator edito decreto (quod pariter hic legere licet) Vasallis illis mandavit, ut vasallagium præstarent Duci Sabaudicæ, qua Duci Montisferrati. Hac de causa Vasalli illi ad Electores

Pag. 255. sq.
264.
268.
470.
277.
382.
289.
298.
378.
299.
375.

Pag. 300 sq. Francofurti congregatos confugerunt, exhibita iis Serie Facti in causa Feudorum Imperialium Langarum. Ubi inter alia continentur, Josephi Imperatoris datum A. 1711 decretum nullius jam esse valoris, intercedente ipsius morte: ac id Cæsareæ aulæ praxi repugnare, in qua mos invaluerit, designandi Commissarios, cum agatur de revocatione publici Edicti A. 1709 a Cæsare promulgati suæque manu subscripti. Proinde petunt ab Electorali Collegio, ut revocata possessione illorum feudorum, Duci Sabaudia per Rescriptum d. 28 Martii 1711 nulliter impertita aut acquisita, integra causæ cognitio instituat. Cetera scripta, quæ Vasalli Langarum adversus Ministrum Ducis Sabaudia, & hic contra illos edidit, Electoribusque tradidit, prætermittimus.

P. 475 sq. exhibentur Legati Magni Ducis Hetruria litteræ ad Electores, quibus petiit, ut Capitulationi Carolinae infererentur hæc duo, (1) ut compensatio fiat eorum, quæ Imperatoris Commissarii bellici ex suis regionibus per hos annos injuste expresserint: (2) ut ipsi in futurum tempus prospiciatur, ne ad bellum plus conferre cogatur, quam ferat proportio Imperialium, quæ possidet, feudorum. Ubi tamen Nobiliss. Editor monet, in Indice reddituum, 471. 472 sq. (qui hic exhibetur) quos Hetruria Dux percipiat ex feudis, in quæ investituram ab Imperatore accipit, omissum esse Vicariatum Senensem, quem feudum Imperiale esse indubie constat. Addit, Magnum illum Ducem non habere, cur ex solis feudis ejusmodi sumtus erogare velit, sed merito aliquid conferre ex reliquis suis terris, quæ a vi hostili liberatæ sunt & adhuc servantur.

480 sq. Sequitur Historia prætensionis Ducis de Guastalla in Ducatum Mantuanum. Nimirum Duce hoc ob feloniam juribus suis abdicato A. 1708 mortuoque, Cæsar in animum induxit, Mantuanum Ducatum domui Austriacæ ita addicere, ut is Mediolanensium Ducatui incorporaretur. Hanc ob rem Electorum ambiebatur consensus; quanquam sub Josepho res non fuit confecta, intercedente ac speciosas urgente prætensiones Duce de Guastalla, quæ hic exhibentur. Ceterum Cl. Editor statuit, Ducis Guastallensis prætensionem niti fundamentis non plane invictis.

P. 533 sqq. sistuntur Ducis Francisci Mariae Pici Mirandulani Litteræ & copiosa deductio ad Electores de restituendis Feudis imperia-

perialibus Mirandulæ & Concordiæ una cum allodialibus bonis, quæ fiscus Imperatoris ob imputatum læsæ majestatis ac felonix crimen ad se traxerit. Nec mediocri cum diligentia enarratur Pag. 580 sq. historia litis inter familiam de Taxis & Comitem de Paar ortæ de jure Postarum : & omnia huc pertinentia Documenta subnectuntur usque ad p. 703. Exhibentur etiam Caroli III R. Hispaniar. Litteræ Plenipotentiarix de accipienda electione, Barcinone datæ d. 30 Martii A. 1711. Quibus subjectum est Mandatum Procuratorium Caroli I Regis Hispaniæ (postea Caroli V Imperatoris) ad Electores, datum A. 1519. Cl. Editor hoc descripsit ex monumentis authenticis, simulque ostendit, in exemplo hujus Mandati procuratorii, quod in Goldasto exstat, multa inesse menda, quæ hinc possint corrigi. Legenda etiam proponitur Protestatio quorundam Imperii Principum contra Capitulationem Caroli VI. Tandem totum hoc egregium opus concludunt Litteræ reversales, quas vocant, Collegii Electoralis ad Urbem Aquisgranum ob non factam ibi Coronationem : subjecto rerum in toto opere contentarum Indice locupletissimo.

704.

706.

725.

756.

הלכות מעשרות SEU COMMENTARIUS PHI-
 lologicus de Decimis Judæorum, X Exercitationibus abso-
 lutus Autore JOH. CONR. HOT-
 TINGERO.

Lugduni Batav. apud Isaacum Severinum, 1713, 4.

Alph. 2 plag. 12.

Argumentum de *Decimis Judæorum*, quod alii vel leviter tantum attigerunt, vel minus recte explicarunt, Cl. Autor noster, dignus Hottingeriani nominis heres, & Henrici ex Conrado Ne-
 pos, sibi pertractandum, penitusque exhauriendum sumsit. Expo-
 sita *Exercit. I* diversarum vocum origine, agit *Exercit. II* de anti-
 quitate decimarum, & exponit, quomodo ante legem in Sinai la-
 tam decimas solverint Patriarchæ, inter quos primus est Abrahama-
 mus, qui decimas dedisse legitur Gen. XIV, 20. Melchisedeco, per
 quem Autor cum nonnullis interpretibus non merum nudumque
 reduci, in futuræ incarnationis præludium, humana indutus for-
 ma,

1, 6.

10.

17.

ma, apparuerit. Eum enim, qui Ebr. VII, 4. *ἀπάτωρ* sit καὶ ἀμήτωρ, itemque ἀγενεαλόγητος, & sacerdos maneat εἰς τὸ διηνεκές, Deum esse, non nudum hominem. Nostra vero opinione Cl. Autor manifesto confundit typum & antitypum, historiam de Rege Salemi a Mose commemoratam, cum allegoria, & significatione typica, hoc est, Melchisedecum *ἰσορῶμενον*, de quo Moses agit, cum Melchisedeco *ἀλληγορημένῳ καὶ ἐρμηνευμένῳ*, sive Christo, de quo Apostolus in Epistola ad Hebræos scripta, multa habet, qui hoc inprimis inculcat, Melchisedecum Mosaicum esse *ἀφωμοιωμένον τῷ ὡῶ τῷ Θεῷ* c. VII. Nemo autem sibi ipsi adsimilatur, aut sui ipsius figura dici potest. Orationis Mosaicæ series & nexus clare ostendit, Regem Salemi Melchisedecum, cui decimas solvit Abrahamus, ejusdem conditionis fuisse hominem, modo insignem ejus pietatem excipias, cujus Sodomæ, aliorumque pagorum reguli fuerunt, qui a Mose eodem capite commemorantur. Decimas autem dedisse censet Abrahamum non ex propriis facultatibus, uti voluit Calvinus, sed ex spoliis e bello reportatis, *ἐκ τῶν ἀκροθινίων*, teste Apostolo Hebr. VII, 4, quæ proprie sunt primitiæ manubiarum. Hoc Abrahami exemplum imitatos esse gentiles, quos ex spoliis hostibus detractis partem quandam Diis consecrassè constat, cujus rei vestigium existat 1 Sam. XV, 21 & Numer. XXXI, 28, 29, 41. Delatus ad Petriarcharum alterum Jacobum, qui pio avi factò motus, in grati signum animi, omnium, quæ a Deo accepturus erat, decimam partem constituit consecrare Genes. XXVIII. 22, negat, eas Isaac, ut primogenito & Patrifamilias solutas esse, nec sacerdotium ad jus primogenituræ pertinuisse, quod probat exemplis Caini & Abelis, cujus natu minoris oblatio Deo multo acceptior fuerit, quam Caini. Fuisse quippe tempora tum adeo libera, ut nullus cultus, nulla sacrificia, vel ad certum locum, vel tempus, vel personam certam adstricta fuerint. Hanc assertionem nos aliquo modo temperandam emendandamque esse censeremus. Olim enim sacerdotium ordinariè & communiter quidem penes primogenitos omnino fuisse videtur. Antiquissimis quippe temporibus Patresfamilias, qui familiam regebant, sacris præerant, & victimas Deo offerebant, quod Noachi & Jobi exemplis probatur. Secundus a Patrefamilias erat filius primogenitus, qui absente, vel mortuo Pa-
tre

tre, in jus regendæ familiæ, & sacerdotiî administrandi succedebat. Quamdiu reliqui fratres in primogeniti familia hærebant, eundem non tantum ut totius familiæ caput, sed ut suum etiam sacerdotem venerabantur. Ita tamen, ut reliqui fratres, quam primum e domo primogeniti discedebant, propriamq; instituebant familiam, & ipsi capita familiæ, sive Patresfamilias fiebant, idem sacerdotiî jus acquirerent, etsi non eadem dignitate, qua primogeniti, qui in rebus omnibus antecellebant. Ita difficilis & impedita controversia facile componi, & ad Caini atque Abelis exempla, quæ opponuntur, responderi potest. Exercit. III transit ad explicandas decimas Mosai- cas, agitq; accurate de rebus decimandis, quæ vel bestix sunt vel fru- ctus terræ, Levit. XXVII, 30 & Deut. XIV, 22, *vinum* nempe. *frumen- tum, mustum, & oleum*. Quando autem 2 Chron. XXXI. ξ רבש quoq; decimandum legitur, observat, ex Judæorum sententia intelligen- dum esse רבש התמרים *mel dactylorum*, quo Palæstina quibusdam in locis, præsertim Hierichuntina regio, abundabat. Unde Hie- richo עיר התמרים *urbs dactylorum*, sive palmarum, vocabatur. Conf. *Josephus* L. V de B. J. Cap. IV f. 891 Edit. Colon. Cum- que secundum Judæorum traditiones plures res sint decimandæ, Autor eas, expositis rerum decimandarum regulis, enarrat. Ad quas nonnulli referunt Matth. XXIII, 23, ἡδίσμον, *mentham*, ἀνήθον, ac κύμινον, quorum posteriorum loco Lucas XI 42 substituit πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, *rutam & omne olus*, seu quodcunque in hortis fatum procrevit, existimantes, Servatorem Phariseos & Scribas in- crepasse, quod rigidiores humanarum traditionum, quam legis di- vine essent observatores. Sed Autor noster iis suffragatur, qui ole- rum decimationem ipsa divina lege præceptam, & verbis generali- oribus Levit. XXVII, 30, Deut. XIV, 22, comprehensam esse, censu- erunt, eidemque a Christo opponi τὰ βαρύτερα τῶ νόμου, & ex ver- borum serie collegerunt τὴν ἀποδεκάτωσιν ad faciliora legis præ- cepta pertinere, cum subjungat Servator, εἶδει, oportere hæc facere. Christum igitur non prorsus improbasse ipsam illam olerum deci- mationem, sed præposterum studium in re minuta reprehendisse, cum graviora negligenter. Manipulum hordei, altero post Pa- schatis festum die, demessum, Levit. XXIII. 15, & Hebrais רעע di- ctum,

Pag. 28.

38.

39.

42, 50.

51, 54.

57.

75.

- ctum, nec non עמר התנימה *manipulum agitationis*, cujus solennitas in Mischna *Menachoth* X, 3 describitur, existimat Autor, totam Servatoris passionem peregre adumbrasse, quem nos rectius referri posse putemus ad Christi resurrectionem ex mortuis. Quemadmodum enim manipulus ille ex frugum primitiis constabat, & messis mox secururæ quoddam quasi auspiciam, inauguratio, atque præludium erat, ita Christus ex mortuis resuscitatus, ἀπαρχὴ τῶν κοιμημένων factus est, 1 Cor. XV, 20, nostræ etiam resurrectionis illi quoddam auspiciam, ejusdemque argumentum, & causa.
- Pag. 67. Exercit. IV agit de tempore, quando nimirum decimæ fuerunt separandæ, quod varium fuisse docet pro variis frugum speciebus.
100. Exercit. V terram contemplatur, quæ de solutione decimarum tenebatur, eamque Canaan fuisse docet, & observat, præter terram Israeliticam Syriam Zoba quoque ad decimas obligatam fuisse, secundum constitutiones sapientum, hoc est, non omnes Syriæ Zobæ incolas, sed solos illos agros, qui Israelitas habebant possessores,
103. *Mischna Demai*, VI, II. Paulo post de R. *Tarphone* adnotat, eum nonnullos *Tryphonem* esse conjectasse, contra quem scripsit *Petrus Martyr*. Sed Autorem nostrum memoria fefellit. Nam *Petrus Martyr*, Reformatae Ecclesiæ Theologus, cujus vitam a *Melchiorre Adamo* consignatam habemus, nihil contra *Tryphonem* scripsit, sed *Justinus* κατ' ἐξοχὴν *Martyr* dictus, qui sub medium sæculi a nata mundi salute secundi floruit, colloquium habuit cum *Tryphone*, R. *Akiba* collega & commilitone, quem Judæi vulgo הכהן העשיר *sacerdotem divitem* appellant. Exercit. VI Decimæ distinctius explicantur, & in quatuor species dividuntur, sc. (1) מעשר ראשון *decimam primam*, post separationem בכורים & תרומות, a populo Levitis solvendam Num. XVIII, 21, 24. Obstare videtur locus Hebr. VII, 5, ubi sacerdotibus, non Levitis, tribui videtur ἀποδοῦν κατ' ἐν τὸν λαὸν *decimas accipere a populo*. Multi ad tollendam difficultatem dicunt, accepisse sacerdotes decimas a populo, non quidem immediate, sed mediantibus Levitis, ac si sermo esset Apostolo de decimis, quas Levitæ ex iis, quas a populo acceperant, pendebant sacerdotibus. Cl. autem *Relando, Antiqu. Hebr.* p. 380 potius hic agi videtur de Levitis ipsis, sic ut illi, qui Jerem. XXXII, v. 21 appellantur לויים הכהנים, hic nuncupentur illi qui ex filiis Le-
105. 108. 116. 117. 122, 138.
- si

οὗ sunt, οἱ ἐκ τῶν υἱῶν λευί, h. e. *Levita*, quorum tribui jura sacerdotalia sint concessa, sive τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, illi jus habent ad decimas. Nam v. 14 tribui Leviticæ sacerdotium a Mose tributum memoratur. Porro *secunda* decimarum species est מן העשר מן העשר *decima ex decimis*, quam Levitæ pendebant sacerdotibus, Num. XVIII, 26 (3) שני מעשר *decima secunda*, quam colonus Hierosolymas afferre ibique invitatis ad convivium Sacerdotibus & Levitis, consumere debebat; Devt. XII, 27. Tandem (4) מעשר עני *decima pauperum*, Devt. XVI, 12. Exercit. VII agit de *decimis secundis*, ab Israelitis solutis & Hierosolymas allatis, & contra Jo. Buxtorffium notat, has decimas diversas omnino esse a *decima ex decimis*, a Levitis soluta sacerdotibus, diciq; putat שני מעשר *decimam secundam* respectu personarum ad eam solvendam obligatarum. Quemvis enim colonum de frugum suarum cumulo semel, iterumque decimas debuisse separare. De *decimis secundis* Hierosolymis, intra moenia, & in Templi atrio, ubi conclavia erant in hunc usum extructa, instituebantur epulæ, quæ veterum Christianorum ἀγάπαις originem dedisse videntur, quamvis gentiles etiam similem ritum in sacrificiorum solennibus habuerint. Exercit. VIII *decima pauperibus soluta* expenduntur, ostenditurque, eas quovis anno *tertio* heptaeteridos, hoc est, intra septennium *bis*, anno videlicet *tertio*, & *sexto*, decimarum secundarum loco solutas fuisse, ita quidem ut *decima prima* intra septennium *sex*, *secunde* quatuor, & *tertia* sive pauperum, duabus vicibus, secundum Jctorum Judæorum rationes, fuerint separandæ. Nam *tertio* & *sexto* heptaeteridos annis nullæ *decima secunde*, sed earum loco *decima pauperum* solvebantur, quæ propterea מעשר שלישי, δεκάτη τρίτη, Tob. I, 7, & apud Josephum *decima tertia*, vocari videntur, quod non nisi quovis *tertio* intra septennium anno solvi solebant. Tandem Exercit. IX de confessione decimarum Hierosolymis recitanda, & X de ritu decimandi animalia apud Judæos agit.

Pag. 147.

174, 178.

182.

200.

202, 203.

184.

205.

229.

S. B. ANIMADVERSIONES QUÆDAM AD
 FACOBI GRONOVII Emendationes in Suida, con-
 junctim editas cum Decretis Romanis & Asiaticis, &c.
 quorum mentio in Actis nostris facta Anno
 superiore p. 411. In

IN his Decretis prius adhuc monemus, Epistolam Dolabellæ ad Ephesios, quæ habetur p. 4, minus recte sic inchoari: Ἐπὶ Πρωτεύουσι Ἀρτέμιων Ἐφελῶν ἠὲ Ληναίων πρώτη Δολαβέλλας αὐτοκράτορος Ἐφουσίων βεβλήκει ἀρχαῖσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Quis credat Imperatorem Romanum signavisse tempus indicatione magistratus ejus Civitatis ad quam scribebat, & non potius ejus unde scribebat, vel multo magis quibus Coss. ? illa igitur prima verba ad antecedentia sine dubio pertinent, ut sit: γράψας καὶ τῇ Ἐφουσίῳ πόλει πρωτεύουσι τῆς Ἀσίας περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ πρ. Ἀρτ. &c. ἢ δὲ ἐπιστολὴ τέτον περιεῖχε τὸν τρόπον. Δολαβέλλας αὐτ. &c. Sane versio antiqua hujus loci, quam Vir Cl. adducit p. 48, antecedentibus annectit temporis notationem; etsi non ante, verum post hæc verba ἢ δὲ ἐπιστολὴ τέτον περιεῖχε τὸν τρόπον, quæ etiam aliter videtur legisse ejus auctor: & sane illud περιεῖχε suspectum videri possit; mallem utique pro eo hic simplex. Præterea p. 18 editum: ἵνα τε μηδεὶς ἀτελής ᾖ τῆς Ἰουδαίων χώρας ἢ τῶν λεγόμενων αὐτῶν ἐξόρων. Latine ita: *Ut ne quis immunis transeat ex Judæorum regione aut ex portibus eorum educens*; nempe illud ᾗς transeat putatur significare; posset fortasse si scriberetur ἢ ἢ vel ἴσιν. Sed non est necesse; delendum potius est illud, & vertendum: *ut ne quis sit immunis*. P. 20 linea 2 est ἀπεθείμεθα, quod vix est Græcis notum; ἀποτεθείμεθα dicere possunt, sed hoc ibi non quadrat. Sine dubio scribendum ἀπεθείμεθα. Paulo post in ὁ τὴν ἐπιστολὴν ἡμῶν ἀποδοῦς, mallem ἐπιδός. P. 24, editum ἐπιτραφῶ αὐτοῖς, quod Latine conversum: *concedatur eis*, atqui hoc ita scriptum, est primæ personæ, & longe aliud significat, v. g. ἐὰν ἐπιτραφῶτι *si alicui rei præsiciar*; quod si scribatur ἐπιτετραφῶ αὐτοῖς, hoc jam erit *concedatur eis*. Hæc non obtrectandi animo annotavi, nec quasi parum sentiam quanta sint & quam præclara Viri Clarissimi in Remp. literariam merita; sed quia prodest detegi & monstrari errores, ut vitentur. Nec debet vel is, qui forte unum alterumve nævum in aliis animadvertit, aut ab alio notatum invenerit, propterea insolescere, illosque contemnere: cum nemo qui homo natus est, possit non errare, aut solus omnia perspicere; vel is, qui erroris admoneatur, statim iras concipere & maledictis ulcisci monentem; cum

licet

liceat & decorum sit, placide & modeste sua quemque defendere, ubi se errasse non putaverit: vicissimque ostendere, alteri etiam aliquid excidere potuisse. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἢ δὲ βροτοῖσι. Sed nunc ad Emendationes in Suida veniamus.

Nata sunt illæ Viro Cl. occasione Codicis MS. qui Isaaci Vossii fuerat, & ex Anglia Leidam jussu Illustrum istius Academiae Curatorum translatus, in manus ejus pervenit. Indicio Viri Cl. nunc primum discimus, Suidam non tantum illud Lexicon scripsisse quod sub ejus nomine habemus, verum etiam eundem esse auctorem illius quod sine auctoris nomine dicitur & habetur Etymologicum magnum: aut certe illum aliud tale itidem edidisse, id quod unam illius Codicis Vossiani partem constituit. Operæ pretium autem se facturum putavit Vir Cl. si alteram partem Codicis illius conferret cum Suidæ Editione Cantabrigiensi, & Emendationes quasdam erueret. In præsentī itaque tres priores literas percurrit; de reliquis post, ut ait, deliberaturus. Nos hic speciminis loco afferemus aliqua ex illis Emendationibus, unde appareat bonus vel sequior ejus operæ successus. Recte Cl. Kusterus in v. Ἀριστεῖας aliquid deesse putat his verbis: ἔγραψε δὲ ἔτ' αὐτὸν καὶ καταλογάδην Θεογονίαν εἰς ἑπτὰ. nam absurde diceretur Aristæas scripsisse Theogoniam soluta oratione, quæ tamen tot vel tot versibus constiterit, quasi eadem oratio simul & soluta & ligata esse possit; ergo sic in Notis supplet ac distinguit: ἔγραψε δὲ ἔτ' αὐτὸν καὶ καταλογάδην τινὰ καὶ Θεογονίαν εἰς ἑπτὰ. i. e. *Scripsit autem iste etiam soluta oratione quadam; & Theogoniam, usque ad mille versus.* Ubi tamen τινὰ non plane necesse erat addi. Contra Cl. Gronovius non addi quicquam, sed potius omitti vult, nempe αἰ illud numerale, quia id non habeatur in MS. illo: & ita locum constituit ac Latine vertit ἔγραψε δὲ ἔτ' αὐτὸν καὶ καταλογάδην, Θεογονίαν εἰς ἑπτὰ. *Scripsit autem hic quoque soluta oratione, Theogoniam per versus.* Sed ut nihil dicam de interpunctione, quæ recte facta est a Cl. Kustero; quamvis demto illo αἰ numerali, non magis leniter jam fluit oratio, carens conjunctione καὶ ante vocem Θεογονίαν vel post eam, δὲ, quæ ambæ etiam locum habent, sic: καὶ Θεογονίαν δὲ. Imo potius non recte ablatum esse inde illud αἰ, & necessario mentionem numeri sive illius, sive alterius alicujus ibi factam fuisse, quilibet videbit, qui recte

intellexerit illud *sis ἔπη α* nempe ita ut nos ante interpretabamur. Dum autem id vertitur: *scripsi per versus*, in eo certe, *καὶ ὅπως μὴ ὀργιθῆς ὡ ἀγαθὸν*, non leviter peccatur. Nec exempla quæ affertur, quicquam profunt; imo unum ex iis plane adversatur, hoc, ex v. Γεώργιος. *Ἐξ ἡμέρων δι ἰάμβων εἰς ἔπη τριχίλια*. hoc plane suadet retinendam esse numeralem notam *α*, non delendam: & locum ita vertendum ut nos fecimus, ut significetur, quousque numerus versuum excreverit. Reliqua duo exempla: *ἐγκαίμιον εἰς τὸν μάρτυρα Ἀναστάσιον* & ex v. *Ἄρατ*, *Ἵμνες εἰς Πᾶνα*, aliena sunt, & nihil ad rem faciunt. Melius res geritur in v. *Ἄρατ*, ubi pro vulgato, *τῆς τελευτησάσης ἀρκίε τινὰς ἀρκετεύειν*, ex MS. *τῆς τελευτησάσης ἀρκτε ποιὰς ἀρκετεύειν* asseritur. In v. *Ἀτιμότερον* locus auctoris incerti extat corruptus, quod Editio Cantabrigiensis indicat præfixo alterisico + *εἰν αἶδα γὰρ μένων Θερσίτης εὐδὲν ἀτιμότερ*, qui tamen sensum aliquem exhibet: *Apud inferos enim manens Therstes non est inhonoratior*. In his autem Emendationibus ex MS. ita constituitur:

εἰν αἶδα

Γάρ μιν ὁ Θερσίτης εὐδὲν ἀτιμότερ

nempe ut sit finis hexametri cum pentametro, nullo interim apparente sensu; hæc enim nihil aliud possunt significare quam hoc: *Apud inferos enim ipsum Therstes non inhonoratior*. Præterea versus inchoatur a *γὰρ* præter morem, de qua re aliquid diximus anno 1711 p. 31 seq. & p. 299. Quod si quidlibet Lectori obtrudendum est, en conjecturam nostram. De inferis aliquid dici videtur more Luciano. Apud Lucianum Nireus formosissimus Græcorum, qui ad Trojam pugnarunt, & Therstes omnium turpissimus, introducuntur de forma certantes post mortem apud inferos sub iudice Menippo. Hic eam litem ita decidit: *οὔτε σὺ, ἔτε ἄλλ* (*ἐνταῦθα*) *εὐμορφ*. *ἸΣΘΤΙΜΙΑ γὰρ ἐν αἶδε, καὶ ὅμοιοι ἀπικντες*. Tale quid & ille Poeta dicere voluisse videtur; forte quasi Therstes a Nireo contentus, illum objurgaverit. atque hoc pacto ex prioris versu exciderit verbum *ναίκεσεν*, aut simile, ut sit:

ναίκεσεν εἰν αἶδα

Νιρέα Θερσίτης εὐδὲν ἀτιμότερ

Vocis *Νιρέα* vestigium aliquod apparet in *γάρ μιν*. Sed quia in
Editi-

Editionibus etiam vocis *Μένιππος* extat vestigium in *μένων*, nec hoc debet negligi: & fortasse plures voces exciderint, ut tale quid fuerit oratione prosa: *ἐν ἅδ' ἄρα, Μένιππος ἔφη, Νιρέως θερσίτης ἐδὲν ἀτιμότερος*, non jam quasi apud inferos res geratur. Hoc Menippi dictum videtur Luciano occasionem dedisse illius dialogi. In v. *Ἄυτόχθονες* legitur *Ἄυτόχθονες εἰ Ἀθηναῖοι*, deinde mox: *Ἄυτόχθονες δὲ καὶ Ἀρκαῖδες, καὶ Ἀιγινήται, καὶ Ἀθηναῖοι*, ubi ultima vox merito suspecta est Cl. Gronovio, partim quia ultimo loco Athenienses commemorantur, quibus primus locus potius erat assignandus: partim quia jam indicatum fuerit, eos *αὐτόχθονας* dici. Itaque ex MS. reponit *θηβαῖοι*, de quo dubitandum non esse putat, si quis ad Ogygum & Ectenas respiciat, quod sane ita est. Sed potuerunt etiam ita dici propter Spartos, sub Cadmo: ut Æginetæ propter Myrmidonas sub Æaco primum in Ægina ex terra natos. Omnino etiam illud *καὶ* in *Ἄυτόχθονες δὲ καὶ* indicat, præter Athenienses, alios ibi, non illos ipsos iterum commemoratos fuisse. Placet etiam emendatio loci illius ex Æliano in v. *Ἀφῆγμα* adducti, qui in vulgatis sic exhibetur: *ἠντιβόλαι δέομεν τὴν πῆρωσιν τῆς ὄψεως* quæ verba cum, utcumque licet, significant hominem quendam orasse, ut sibi oculi eruerentur; interpretes in contrarium sensum extulerunt, quasi is deprecatus fuisset oculorum jaçturam: id quod verosimilius est illum fecisse, modo id ex Græciâ ulla ratione exprimi posset. MSti Lugdunensis lectio eum sensum exhibens quem illi volebant & res postulat, hæc est: *ἠντιβόλαι βυόμεναι τὴν πῆρωσιν τῆς ὄψεως*. Fortasse vera, bona utique. Sed id aliter quoque non inepte dicere potuisset Ælianus, sic: *ἠντιβόλαι παραιτέμεν τὴν πῆρωσιν τῆς ὄψεως*, quod *παραιτέμεν* alicui videri possit genuinum esse, ab aliquo imperito per *δέομεν* in margine explicatum (utrumque autem *perendi* significationem habet sed diverso modo,) deinde ab alio, cui id minus quoque notum esset aut placeret, quam *δέομεν*, huic locum dare coactum. In v. *Βραγχίδα* narratur, istos Branchidas, qui erant Vates Apollinis Didymæi apud Milesios, & a Brancho Apollinis amasio ita dicebantur, istos igitur sub adventum Xerxis prodidisse templum Dei spoliandum Persis: deinde metu ultionis cum Persis ex Græciâ revertentibus, ulterius in Asiam profectos, locum a Rege impetra-

se, in quo urbem condiderint cognominem sibi ipsis, Branchidas. Posterioribus tamen temporibus Alexandrum M. cum jam in Asia rerum potiretur, hanc perfidiam in posteris ipsorum esse ultum, quos omnes occiderit, urbemque deleverit. Quam historiam cur Vir Cl. *incipiētem* dicat, non video, cum clara sit, & ab aliis etiam tradita, Strabone & Plutarcho. Ea igitur historia apud Suidam in Edd. clauditur his verbis: καὶ τὴν ψευδώνυμον πόλιν κατέκαυσε καὶ ἠφάνισε, recte omnino, nec facile quisquam secus putabit; ex MS. tamen profertur, & ultimæ voci præfertur ἠφανίσθησαν, quod non malum quidem est, sed præ altero illo vix assumendum. In versione etiam Cl. Kusteri nescio quid carpitur, immerito ut alibi non semel. Locus quidam est ex Polybio in v. Δαιτρός p. 516 T. I, de quo ita Cl. Gronovius p. 100. *Legitur inter cetera de Dionysio tyranno, illum κλινοκοσμοῦντα καὶ τὰς τῶν ὑφασμάτων ιδιότηλας ἐξεργαζόμενον συνεχῶς. ubi prius sane accedit ad verum, posterius vero quomodo aut dicere potuit Timaeus, aut scribere Polybius, aut ex eo describere Suidas? an usquam aut Lanificus inducitur Dionysius, aut pensis sericis intentus, & quidem tanta cum peritia, ut potuerit ἐξεργάζεσθαι ποικίλους ἰστας? fuit ille magnificus & pretiosus in quacunque suppellectili, sed non abs se facta. Accedit sapientissima interpretum curi, dum vident absurdum, si simpliciter reddant &c. mox: Si verum vis testor tibi in MS. Lugdunensi esse ἐξεργαζόμενον. Hæc Ille, quasi re jam confecta. Quasi recte Dionysius ab illiberali opificio liberatus sit ope MS. illius; qui tamen adhuc in servili officio relinquitur, in ornandis lectis. Atqui totus ille sibi potius relinquendus: & ἐξεργαζόμενον omnino retinendum, nec aliter nisi simpliciter vertendum. Dicitur enim hoc de Dionysio ita, ut paulo ante ibi de Homero dicebatur, istum voracem sese ostendere, quia sæpe in carminibus suis dapes instruat: cuiusmodi & hæc est argumentatio: *Laudibus arguitur vini vinosus Homerus; sic igitur & Dionysium dicere voluit historicus ille, quia multus esset in describendis tapetibus exquisiti operis, eum talibus delectatum videri.* In quo figura orationis usus est, quali Virgilius Ecloga VI:*

Tum Phæbontiadæ musco circumdat amaræ

Corticis, atque solo proceras erigit alnos.

Qualiter & Aristophanes Comicos quosdam perstringens, quod sem-

semper servos suppellectile onustos introduceant ad captandum scilicet risum, dicit in Ranis v. 15: Σκευή Φέρουσ' ἐκάστ' ἐν κωμωδίᾳ, quasi illi ipsi Comici gestarent onera. Ceterum Dionysius in Tragediis quas scriptitabat, videtur illas ἐξ ἐργασίας fecisse. In v. Δεινοὶ p. 355 T. I: Δεινοὶ πλέκον τὰς μηχανὰς Αἰγύπτιοι. In hoc versu articulus τὰς offendit Cl. Gronovium, hinc ex MS. reponit πλέκον τοὶ μηχανὰς Αἰγύπτιοι. Ita sane & apud Schol. Aristoph. & Steph. Byz. legitur, estq. jambus Æschyli. In v. Δημάρατος p. 528 T. I nomen Regis illius, a quo altera series Regum Lacedæmoniorum deducebatur, in obliquo casu scriptum Πατροκλέης a Πατροκλῆς, pro quo Vir Cl. ex MS. reponit Προκλέης a Προκλῆς. Dubium quidem est: & potest defendi vulgatum quoque, nam non semel ille Rex apud Autores Πατροκλῆς dicitur, suntque loca a Viris doctis ad Pausaniam p. 206 Ed. Lips. in utramque partem annotata: ubi Xylander etiam causam hujus ambiguitatis aperit, quia videlicet soleant Græci nomina propria virorum signare linea supra transversim ducta (nimirum ut in quibusdam H. Stephani Editionibus videmus,) idemque facere, cum in aliquibus vocibus ταχυγραφίας causa literæ quædam transiliuntur (ut v. g. apud Eustathium p. 1060 lin. 2 Ed. Rom. ubi προκλος scribitur nomen Patrocli Homeric) dubitat itaque Vir doctus an, cum Προκλῆς scriberetur, linea ista proprium nomen designet? an vero πρὸ πατρὸς sit positum i. e. προκλῆς ne, an πατροκλῆς sit legendum? Sed nunc nomnem dubitationem Lectori certissima ratione eximemam, adducto carmine, ubi Proclis illius ipsius mentio est,

Σπένδοντες δ' ἀγνώστ' Ἡρακλῆϊ τ' Ἀλκμήνη τε
Προκλεῖ, Περσεΐδαις τ' ἐκ Διὸς ἀρχόμενοι.

Jonis Chii est, apud Athenæum p. 463.

SOME INSTANCES OF THE DEFECTS &c.

i. c.

EXEMPLA DEFECTUUM ET OMISSORUM
in Guil. Whistonii Collectione Testimoniorum Scripture &
Patrum contra veram Filii & Spiritus S. Deitatem, nec non
Ψευδοεμνησίας quorundam, observata a JOH. ERN. GRABIO,
S. Th. D. Præmittitur Dissertatio GEORGHII III-
CKESII, S. Th. D. qua de GRABIO, ejusque
Msscriptis, & hoc Tractatu posthumo disseritur.

Londini, apud Henr. Clements, 1712, 8.

Plag. 7.

GRatissimam sane universo Orbi erudito navavit operam Vir jam sæpe in his Actis cum laude memoratus, Georgius Hickefius, quod eruditissimi Grabii insigni rei literariæ damno extincti memoriæ egregia hac Dissertatione parentaverit. Cum enim ipse Grabius per tabulas testamenti Mscptorum suorum custodiam Hickefio, ac post ejus mortem Reverendo Viro D. Smalridge, Decano Carleolensi, mandaverit, postremum vero ea in Bibliotheca Bodlejana reponi voluerit, erat sane e re eruditorum, ut, qui rei ecclesiasticæ thesauri istic absconditi laterent, cognosceremus. Memoranda hic sunt cum primis duo, quæ supersunt, volumina textus τὸν ὁ, e Codice Alexandrino, cum ampla collectione ad Annotationum, Dissertationum & Prolegomenorum Volumini V destinatorum apparatus spectante, ad quam Editionem perficiendam, Executores Testamenti, illustrem Bonetum, Regis Borussiae nomine Londini residentem, & Nelsonum, curaturos esse, ut obtineantur Mscptorum Origenianorum collationes, totumque opus denique publicetur, sperare jubemur. Recensentur hic porro ex Msc. eius apographum textus Alexandrini N. T. & Epistolæ Clementis, cum notis, duo Tomi Spicilegiorum revisi, correcti, ac insigniter aucti, cum tertio Tomo, quem ut cum Orbe erudito communicare posset quam primum, Autorem impense semper optasse meminimus, Irenæus ad novam Editionem instructus, ac ad defensionem adversus Massuetum paratus, insignis copia fragmentorum Origenis, plagulis 125 collectorum, cum ingenti numero fragmentorum ex aliis Patribus & hæreticis, siquidem, ut recte monetur p. 68, summe studio noster in detegendis etiam Apocryphis & hæreticis primorum seculorum scriptis versabatur, probe gnarus, quantum Hellenisticæ Dialecti in his omnibus dominantis cognitio accuratæ sacrorum Scriptorum interpretationi serviat. Prolixius aliquanto recensetur aliud Grabii Msc. sub titulo: *Anglicana Ecclesie prerogativa præ aliis Protestantium cœtibus in praxi & doctrina*, v. g. ut aliqua memoremus, in Hierarchia Ecclesiastica, in celebratione Evcharistiæ, in administratione Confirmationis per *Χειροθεσία* ex Ebr. VI, 2, in ritibus quibusdam commendatis, ut sunt immerito

mersio baptizandorum, jejunium quadragesimale, &c. in moderatione circa formandos fidei articulos, in restitutione Præcepti II de imaginibus, in articulo de Justificatione & Prædestinatione, κ. τ. λ. quanquam & his omnibus addiderit sigillatim *Desiderata*. Memorantur porro Tractatus ejus complures Msc. adversus errores Ecclesiæ Romanæ, v. g. *Petrus non Monarcha: Petrus non Petra: Romana Ecclesiæ & Ethnicæ Religionis similitudo & convenientia: Tractatus de Idololatria: Nova Babylon: Roma meretrix: De communione sub utraque*, & hac occasione Grabii fama ab Hickesio prolixè adversus papizantis animi vel *παλαιομαχίας* imputationem defenditur, quamq; vel ex moderatorum inter Anglos Theologorum moliminibus sub Guilielmo III luculenter constat, eos quoque de incrementis Reformationis nondum satis profectæ cogitasse, monstratur. Imprimis vero dolendum est, incomparabili studio collecta magni, quod meditabatur Grabius, operis de Pseudo-Apostolicarum Constitutionum originæ, genio, ac falsitate subsidia ejus ultimam manum desiderare, quæ Cl. Hickesius p. 17 - 23 copiose exponit, spemque facit, si quis adversus Whistonum scripturus, aut alio modo iis ad Orbis eruditi fructum usus, eorum copiam desideret, non peritus eam negatum iri. Quod sane ex mente fieri ipsius optimi Grabii, notum est iis, qui promptitudinem illius in communicandis propriis inventis summam experti sunt, & ipse Cl. Hickesius aliquot exemplis docet, raram inter eruditos virtutem ex merito ipsi vindicans. Inde Hickesius ipsam controversiam Whistonianam aggreditur in asserenda cum primis fide Justini Martyris circa Doctrinam de S. S. Trinitate, vocis *οικονομίας* technica inter Patres etiam antiquissimos significatione, qua τῇ Θεολογίᾳ opposita imprimis Incarnationem Filii Dei notat, & Doxologiæ Filio pariter & Spiritui S. oblatæ antiquitate, prolixè occupatus. Totam vero Dissertationem claudit Epistola Anonymi ad Hickesium, qua Grabii candor in examinandis Christianæ fidei controversiis omni humana προκρίσει commodoque seposito impenſe commendatur, quantumque imprimis in excutiendo dogmate de SS. Trinitate, Patris D. Sylvestri Grabii, publicis adversus Christoph. Sandium Lectionibus & Dissertatione edita de ἀυθεντίας loci 1 Joh. V, 7 clari, exemplo ductus, collocaverit studium ab ineunte usque ad ver-

Pag. 10, - 17.

& p. 25, - 32.

35. - 50.

51. - 59.

69.

72.

gen-

- gentem atatem, prolixè exponitur. Quare dolendum est, quod additur, multo labore ab eo convasata in hanc rem collectanea nescio quo fato inter MSS. ejus nunc desiderari. Tandem, quod Grabius moribundus fieri jussèrat, solemnè ipsius additur professio, qua, mori se in fide & communione Ecclesiæ Anglicanæ, non obstantibus quibusdam in ejus Reformatione defectibus, totoque pectore omnium Christianorum ad maxime primitivum exemplar restauratam unionem optare, testatus est. Libellum ipsum, quem hic exhibet Hiccius, non nisi 30 paginis constantem, novimus a Viro optimo in summa temporis angustia post evolutam Mstam collectionem testimoniorum a Guilielmo Whistone ipsi communicatam, Archi Episcopi Eboracensis jussu fuisse deproperatum. Sunt tamen in eo quoque vestigia eruditissimi Autoris non obscura. Urget imprimis, omissum a Whistone locum classicum in S. S. Trinitate afferenda Eccl. VI, 1-10, quem non vulgaribus observationibus munitum vindicat, & pro communi fide luculenter facere demonstrat. Urget omissionem inter Patres Clementis Alexandrini, cujus exstantia Opera, tanquam juvenilia & Philosophica, rejiciat, hypotyposes non amplius exstantes unice & perditè deamans. Docet enim, juvenilia Opera Clementis tanto magis esse debere in pretio, quo sæpius ipse Clemens L. I Strom. p. 274, 275, 279 queratur ob τὸ ἀδενὲς τῆς μνήμης, neq; vero nimis juvenilia esse, quæ habemus, siquidem alia eum jam antea scripsisse constat ex Pædagogi L. II C. 10 p. 198 & L. III C. 8 p. 237. Hypotyposes ipsas, quarum insignia fragmenta & accuratam synopsis promittit se daturum in Spicilegii Patrum Tomo III, non potuisse absurda ista & blasphemata, quæ Photius Cod. 109 eis tribuit, continere, tanquam ex mente Clementis dicta, sed ex hæreticorum mente, quorum cogitata ἐν μέρει παραθήσεταιi promiserat L. VI Strom. p. 475. Imprimis ex deperdito quodam Libro Clementis Fragmentum, in quo Spiritus S. absolute dicatur Θεὸς, eodem Tomo Spicilegii publicare pollicetur. Ψευδεμνησίας Whistonianæ exempla ipsi præbent loca Rom. IX, 5, & Tit. II v. 13 ad Patrem applicata, quæ ad Filium spectare, discussis Whistoni contrariis argumentis, perspicue ostendit. Recentissimi, quod hic addendum esse censuimus, ex Anglia nuncios nos docuere, Tomum III Spicilegii Patrum Grabiani prope-
- diem

emprælo Oxoniensi commissum, publicæque rei literariæ bono publicatum iri.

AN ANSWER TO MS. WHISTONS SEVENTEEN
 suspicions concerning Athanasius &c.

i. e.

RESPONSIO AD GUILIELMI WHISTONI
 XVII *Fundamenta Suspicionum adversus ATHANASI-
 UM in Historica Præfatione notarum; Autore STYAN
 THIRLBY, A. B. e Collegio Jesu
 Cantabrigiensi.*

Cantabrigiæ, apud Edm. Jeffery, 1712, 8.

Plag. 8.

Quam gravia adversus Athanasium suspicionum capita Guiliel-
 mus Whistonus collegerit, retulimus compendiosè Supple-
 ment. T. V Sect. V p. 213, a quibus famam magni Viri vindicandam
 esse existimavit Cl. Thirlby, factu quanquam maxime juvenili, ut
 in Præfatione testatur, Orbi erudito innotescere non veritus. An-
 te omnia monet, rem ipsam, quæ inter Orthodoxos & Whistonum
 in controversia est, parum afficere quaestionem de virtutibus viti-
 isque Athanasii, sed, ut clamoribus Whistoni satisfaceret, ut errori
 eorum obviaretur, qui, non quid, sed a quo dicatur, attendere so-
 lent, ut schema *γενεσως* orthodoxæ de Trinitate fidei a Whistono
 fictum tanto magis enervaretur, denique ut pietati erga Athanasi-
 um litaretur, has Vindicias a se fuisse susceptas. Primam suspicio-
 nem adversus eum movit Whistonus ex eo, quod Athanasius ca-
 put fuerit factionis, ac parum proinde fidei mereatur in iis, quæ ad
 ipsius partes defendendas spectent. Hic vero Cl. Thirlby ostendit,
 eadem ratione Apostolorum fidem, qui & ipsi novæ sectæ principes
 dici possint, destrui, eademque via, qua illorum sinceritas adstrua-
 tur, omnis commodi mundani respectu ab ipsis longe summoto,
 posse & candorem Athanasii in controversia, quæ fortunæ ipsius
 plerumq; fuerit fatalis, confirmari. Secundo loco Whistonus urget
 Montfauconii confessionem, qua professus sit, multa Athanasii ævo
 ejusque ope inducta verba fuisse, & ad certam formam redacta fidei
 capita, ut *Pater hodiernæ Theologiæ* jure ille vocari possit; & Gre-
 gorii

pag. 7-10.

11-16.

- gorii Nazianzeni hyperbolas, quibus de Athanasio in Paneg. Opp. Vol. II p. 385 & 392: τὸ ἦν νόμος αὐτοῖς, εἰ ἐκεῖνα ἐδόκει, καὶ τὸ ἀπώμοτον πάλιν ὁ μὴ ἐδόκει, καὶ πλάκες, μωυτέως αὐτοῖς τὰ ἐκείνη δόγματα, καὶ πλείων τὸ σέβας ἢ παρὰ ἀνθρώπων τοῖς ἀγίοις ὀφείλειαι -- νομοθετεῖ δὲ ἡ οἰκουμενή. Hic Noster neq; Athanasium in
- Pag. 18-22. Synodo Nicæna vocem ὁμοούσιος produxisse, quippe qui Diaconus
22-27. adhuc esset, nec, si produxisset, ullo modo in fide sanctis semel tradita per hanc innovasse monstrat, Gregorii, cujus solita in hyperbolicis luxuries neminem fugiat, verba priora non de orbis universi, sed de monachorum Ægypti erga ipsum veneratione, posteriora de summa Athanasii circa omnes Ecclesias cura manifeste agere. In tertio suspicionis capite, quod ex caractere Athanasii desumpsit Whistonus, accipit Noster, quod ille dat, eum nempe admirandis animi dotibus polluisse negat, quod subjicit, parum fuisse eruditum, & Nazianzeni, quæ eo trahi poterant verba ex Orat. 21 p. 376 vindicat, ut reliquas ejus characteris partes egregie refutatas non persequamur. Sequitur in Whistoni accusatione Athanasii ab Epiphonio in Schismatis Meletiani exponenda origine diversitas, ubi quidem facile ostendit Cl. Thirlby, multo magis probabile esse, Epiphanium solita credulitate hic quoque errasse, cum Athanasius eo tempore vivens, quo Schisma originem suam habuit, & in ipsa Synodo Nicæna, quæ illud examinavit, præsens, haud dubie rei veritatem exactius, quam Epiphanius, habuerit cognitam. Libros Athanasii contra Gentes & de Incarnatione verbi, quod quinto loco objecit Whistonus, ante Arianismum scriptos, alium τὸ πρῶτον doctrinæ continere, quam sequentia scripta, plane negat Noster, affirmanti exactam ejus rei injungens probationem. Sextum caput suspicionis notissima Arsenii historia absolvit, quam quidem prorsus incredibilem sibi videri causatur Whistonus, cum concipi non valeat, Arianos adeo pudorem omnem decoxisse, ut Viri vivi ab Athanasio producti eadem *deinceps quoque omni occasione data* ipsi objicerent. Enimvero Noster urget, nihil posse in omni Historia pluribus documentis legi confirmatum, quam hæc perfidia Arianorum confirmetur, falsumque esse, Arianos id criminis ipsi *deinceps* impigisse, ut illius ipsius Synodi Tyriæ Legati ad Constantinum Imperatorem in alia omnia iverint, imo ipsam sententiam καὶ θαυμάσιως
Atha-

Athanasii ab Arsenio aliisque subscriptam attulerint. Nihil hic proficere Whistonum, quod omnia documenta Athanasii sola fide nitantur, cum quisque tam diu præsumatur bonus, donec eviden- Pag. 49 - 57.
ter probetur malus; nihil proficere, quod Athanasius brevi post tam-
en ab Imperatore fuerit exilio multatus, quod factum sit ob aliud
crimen ipsi impactum, quasi commeatum annuum ex Ægypto By-
zantium destinatum præcludere minatus sit, teste Socrate; nihil de-
nique, quod a Synodo Tyria ad Imperatorem appellaverit, h. e. a
judice partis studiis occupato; ad superiorem judicem rectius in-
formandum. Septimum crimen invenerat Whistonus in vita An-
tonii Eremitæ ab Athanasio conscripta, & *τέρας ψεύδης*, ut vult,
sustinendæ novæ orthodoxiæ in ea effictis. At ea non magis incre-
dibilia esse, quam quæ Scriptores alii istius ævi de Paphnutio, Spiri-
dione, S. Martino, aliis commemorent, nunquam ab Athanasio ad
causam suam defendendam esse adhibita, & vanissima esse, quæ
Whistonus ex ipso operis contextu tanquam *ἀσύστατα*, & falsitatis
documenta adduxerat, prolixè Autor noster demonstrat. Maxi-
mum pondus accusationis constituerat Whistonus in eo, quod mi-
sera Arii mors ab Athanasio haud dubie efficta sit, contradicente
quippe Ruffino, qui eum ad ætatem usque Constantii superstitem
fuisse tradat, ignaris illius rei monachis in Ægypto & post 20 de-
mum annos ab Athanasio ejus rei certitudinem postulantibus, ipso-
que Athanasio timide cavente in Epist. ad Serap. *μη θελήση ἐκδῆ-
ναι τῶν ἀντιγραφῶν, μηδὲ ἐαυτῷ μεταγράψαι.* Hic Cl. Thirlby
monstrat, Ruffini contradictionem non nisi in temporis notatione
versari, in qua quam negligens fuerit ille, satis eruditus constet, ce-
teros Ecclesiasticarum rerum scriptores omnino hic consentire, &
ipsum Gregorium Nazianzenum, Constantinopoleos haud multo
post Arii miseranda fata Episcopum, monachos Ægypti, ipso Atha-
nasio teste, *ἤδη φθασάντας παρ' ἐτέρων* rem cognovisse; quanquam
& id constet, miris modis Arianos rem occultare conatos fuisse,
cautionem de apographis nemini dandis neutiquam spectare mor-
tis Arii historiam, sed libros Athanasii adversus Arianos, quos Sera-
pioni una cum literis miserat, reluctanterque mortem Arii narrasse
Virum, non, quasi refragante animo falsitatis conscio, sed *ἐυλαβέ-
μενον, μή ὡς ἐπεμβαίνοντα αὐτόν τις τῶ θανάτῳ τῶ ἀνθρώπου λογι-
σῆται.*

59.

62 - 69.

73.

74, 75.

77 - 80.

- σηλαι Alexandrum Episcopum CPtanum, quem eo tempore jam a decem annis mortuum esse tradat Chronicon Alexandrinum, Athanasius vero huic historiarum immisceat, haud dubie vixisse ultra A. C. 336, ex Petro de Marca & Pagio probatur, nec rem a Macarii testimonio, quem calumniatur Whistonus, quicquam pati posse dispendii. Dum ad XII & XIII suspicionum caput respondet Noster, defendit fidem Athanasii in Origenis allegando consensu, & imprimis in Dionysii Alexandrini mente explicanda. Nempe quod ad vocem *ὁμοσις*, quæ in Dionysii scriptis ab Athanasio allegatis Whistono fides est in oculis, vel ipso Eusebio in Epist. ad Eccl. Cæsar. ap. Socr. L. I C. 8 teste, *πάν παλαιῶν τινος λογίος ἢ ἐπιφανῆς ἐπισκόπος ἢ συγγραφεὺς ἐπὶ τῆς τῆ Πατρὸς ἢ τῆς Θεολογίας ἢ τῆς ὁμοσις συγχεσάμενος ὀνόματι* cognitos fuisse docet. Porro Dionysio quidem in Epistolis adversus Sabellium *τῆ ἀμελείας τῆς ἀνδοκῆς* aliqua minus caute dicta excidisse, ad quatuor *συγγράμματα ἐλέγχετ ἢ ἀπολογίας*, ad Dionysium Romanum ab eo scripta, e quibus Athanasius eum defendat, non hunc modo, sed Basilium, sed ipsum Eusebium, cujus silentium mire crepat Whistonus. agnoscere H. E. L. VII C. 26, ut proinde hic fides Athanasii nullo modo possit in dubium vocari. Ad XV caput docet Noster, non posse malæ fraudis reum agi Athanasium, quod Synodum Antiochenam cum Nicæna consentire docuerit, quod probe & ex rei veritate ipsum fecisse iterata post Bullum & Bernh. a Montfaucon demonstratione ostendit. XVI suspicionis capite Hosii ab Arianis decepti retractationem in mortis articulo factam & ab Athanasio memoratam in dubium vocaverat Whistonus, ob Hilarii & Phœbadii, nec non Faustini & Marcellini Presbyterorum, qui eum orthodoxos etiam persecutum esse tradunt, silentium. At Hilarium & Phœbadium ante mortem ejus scripsisse, Presbyteros quoque bonos Luciferiani Schismatis reos atque adeo affectu adversus Hosium haud dubie abreptos, ne quidem posse Athanasio opponi, qui de mortis extremo tempore loquatur. Plura non memorabimus. Vel ex his enim apparet, erudite & solide *προπέτειαν* Cl. Whistoni in Athanasii cineribus turbandis consideratam exponi ac reprimi, stylo quidem salibus & sarcastica acerbitate non omnino destituito.

APOLOGIA PRO JUL. CÆSARE

Vanino.

Cosmopoli, typis Philaetheis, 1712, 8 maj.

Plag. 7.

Recensuimus A. 1709 p. 260 Cl. Schrammii librum de vita & scriptis famosi athei, Vanini. Prodit nunc Anonymus, ac Vanini patrociniū tam strenue suscipit, ut causā sibi vicissē videatur. Quæ apologia nobis in memoriā revocavit verba Q. Curtii, quibus septimum suum librum exorsus est: *Philotam*, inquiens, *sicut recentibus sceleris ejus vestigiis jure affectum supplicio censuerant milites, ita, postquam deserat esse, quem odissent, invidia in misericordiam vertit.* Scilicet nec odii, nec amoris, ac ne misericordix quidem causas satis exploratas habent mortalium plerique. Sunt, qui vel inscitia vel prava animi affectione optimos viros traducunt pessime: alii intempestiva molles misericordia pessimorum suscipere causas hominum non verentur. Ac licet hi peccent excusatius, peccant tamen, dum non sincere judicant, sed in meliorem interpretantur partem, quæ sive dicta fuerant male sive facta. Nec vero dicta hæc volumus in libri præsentis præjudiciū, cujus incorruptam dabimus recensionem: quanquam nobis videtur Cl. Autor magis functus esse officio declamatoris, quam historici, ad-
 vocati, quam judicis. Primo persequitur Vanini vitam, ubi famen-
 cum Morhofio Polyhist. litter. lib. I cap. 8 §. 18, quem plures improvide secuti sunt, errorem admittit, Vaninum referens inter auditores Pomponatii, qui pluribus annis ante mortuus est, quam Vaninus nasceretur. Hic enim A. 1586 natus, ille A. 1525 denatus esse fertur. Hinc producturus eorum, qui Vaninum atheismi accusant, argumenta, prius accusatores ejus nominat, eorumque fidem suspectam reddit. Illa argumenta paucis adducemus, annexa Cl. Autoris responsione. I. Vaninus Grammondo dicitur ignorasse Deum. R. Contrarium probari potest ex ejus Amphitheatro, in quo elegans legitur Dei descriptio. II. Librum de tribus impostoribus in lucem rursus protulit. R. Is liber vel nunquam existit, vel, si existit, factum id a Vanino esse, probari nequit. III. Vaninus atheorum dicta retulit. R. Etiam medicus de veneno loquitur. IV. Leviuscule

Pag. 2 - 22.

36.

41.

42.

44.

47.

- respondit ad objectiones atheorum, tacite sic propagans virus atheismi. R. Hoc nititur inani conjectura: cordium scrutator solus Deus est: argumenta Vanini aliis videntur infirma, quæ ipsi visa sunt firmissima. V. Christi humanitatem execratus est. R. Hoc nondum est probatum. VI. Deiparam Mariam ex congressu cum marito peperisse, dixit. R. Et hæc falsa est criminatio. VII. Naturam habuit pro Dea, eam in ipso libri sui titulo vocans Deam, & Reginam. R. (α) Vaninus non est autor hujus tituli. (β) Dei nomine appellantur etiam Viri excellentes. Sic Aristoteles dicitur Philosophorum Deus. (γ) Vaninus concedit supernaturalia, e. g. miracula. Ergo Naturam non habuit pro suprema rerum causa. VIII. Sententias Scholasticorum de angelis inepta vocavit & infulsa commenta. IX. Negavit existentiam diabolorum. R. Vaninus tantum negavit, existentiam angelorum ac dæmonum naturalibus rationibus demonstrari posse. X. Negavit immortalitatem animæ, saltim frivole de ea sensit, eamque naturali ratione demonstrari posse negavit. R. At Morhofio rationes Vanini pro immortalitate animæ satis subtiles visæ sunt. Nec atheus est, qui negat, immortalitatis animæ firmam demonstrationem ex ratione peti posse. XI. Astrologus fuit, astrisque deitatem tribuit. R. Falsa est hæc accusatio. XII. Negavit conflagrationem mundi. R. Multi putant, non omnia interitura die novissimo, sed restitutum iri, quos nemo in atheorum censum refert. XIII. Fatalem statuit necessitatem. R. Intellexit divinam providentiam. XIV. Fingit fatum, cujus decreta aureis stellarum litteris sint descripta. R. Hoc idem alii statuerunt, qui non habentur pro atheis. XV. Ex astris prædictiones fieri posse judicavit. Respondetur idem. XVI. Irrisit sacra. R. sacra Pontificiorum superstitiosa ac risu digna. XVII. Rejecit monachos. R. Infirmissima hæc est atheismi probatio. XVIII. Judices publici eum ad rogum damnarunt. R. Dubitatur, an juste fecerint. Hæc sunt, quæ pro Vanino & contra eum afferuntur. Nos eo minus miramur, Cl. Autorem ab atheismi crimine absolvisse Vaninum, quod diserte statuit, non dari atheum, id est, hominem, qui serio sentiat, nullum esse Deum.

*NORIBERGA INSIGNIUM IMPERIALIUM
tutelariorum, adversus emulos obtrectatores asserta; moderatore
conflictus inauguralis JOANNE PETRO LUDE-
WIG, JCo & consiliario curiæ regalis.*

Halæ, typis Chr. Andr. Zeitleri, 1713, 4.

Alph. 1 plag. 9 cum æn. Fig. un.

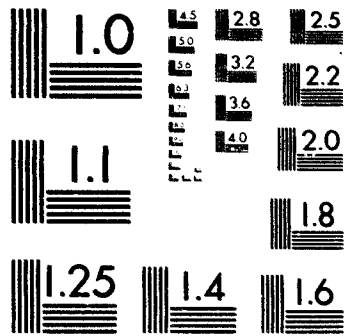
Opusculum absolvitur *septem capitibus & syllabo diplomatum & monumentorum* appendice. In *capite I* exponitur occasio ejus. Quoniam *Aquisgranensis civitas* in novissima *Caroli VI* inauguratione A. 1711 *Noribergam*, juris tutelaris ergo, in jus vocavit, petiitque ab Imperatore Imperioque Germanico, ut insignia & reliquiæ imperiales *Noribergæ* eriperentur committerenturque illa *Aquisgrano*, archifolio imperiali & loco consueto inaugurationis. Cum vero ita nihil proficeret *Aquisgranum*, ejus delegati libellum scripserunt firmaruntque eundem fide publici Notarii, qui testis sit posteritati, *Aquisgranenses Noribergam*, publicæ custodiæ causa, in jus vocavisse ab eisque repetiisse insignia, ne vetustas juri *Noribergensium* dare videretur aliquod patrocinium, aut *Aquisgranenses* jus suum viderentur amisisse derelinquendo. Non siluit ad hæc *Noriberga*, sed *Aquisgranensibus* plene planeque respondit in libello *Noribergæ* edito A. 1712. Accidit interea, ut juris candidatus *Wolffg. Hieron. Herold*, civis *Noribergensis*, de argumento cogitaret conflictus inauguralis, cui *tutelaria Noribergensium jura* destinavit sua forque *Presidi* suo, Consult. *Ludewigio*, fuit, ut ipsi adjutor esset in hujus rei indagandis & expendendis momentis. Unde nata est tam proluxa dissertatio, quæ nomen potius meretur singularis opusculi, in quo plurima offenduntur singularia. Advertit Cl. Autor, quod *Noribergæ* disputata sint hæc jura singulis *annis secularibus*. Utpote A. 1524, quod creditum aliquibus sit, reliquias imperiales *Noribergæ* auro & gemmis spoliatas imo fere deperditas fuisse: tum A. 1626 ex illa ratione, quoniam hæretica, id est, evangelica civitas sit indigna tutelari jure sacrarum reliquiarum: demum A. 1711 ab *Aquisgranensibus*, quasi his deberetur sparta insignium tutelaris privilegio *Richardi Caesaris* A. 1262. Inter hæc tela, adversus *Noribergam* toties emissa, demiratur Autor, nullum fuisse, qui dubi-

dubitationibus hisce responderet iretque obviam, quamvis plures sint, qui argumentum tractaverint de imperialibus insignibus reliquisque. Quos omnes scriptores, additis elogiis notisque, quas merentur, recenset, nempe *Gretserum, Bosium, Obrechtum, Wagensteilium, Hepingium, Erdmannum, Pffingium*, aliosque. In *capite II* historia habetur translationis insignium Noribergam A. 1424. Metuebat enim Sigismundus Imperator ne insignibus & reliquiis imperialibus ab Hussitis, ac furore eorundem in sacra lipsana vis fieret. Postquam igitur deliberavisset diu multumque, in qua demum urbe imperiali in tuto collocari possent insignia & reliquia, tandem Noribergam delegit. Cujus cives cimelia Imperialia ingenti gaudio nec pompa minori exceperunt A. 1424, am nechster Mittwochen/vor unserer Frauen-Dag in der Fasten / mane hora nona. Cum igitur scriptor ex vetustissimo & pæne coævo Chronico Noribergensi & diem signet & horam: merito exploduntur alii, cum *Czeborodius*, episcopus, tum *Balbinus*, Jesuita, qui lapsi sunt in anno huic historiae definiendo. In *capite III* de causis translatae custodiæ sollicitus est sigillatim. Principio reprobat Bohemicos scriptores, qui existimant, Sigismundum Cæsarem lucri cupidine insignia & reliquias imperiales vendidisse Noribergensibus. Quod tamen falsum esse, docet clare: quoniam hic error Bohemicas reliquias confundat cum imperialibus. Meliores igitur aperit causas ex diplomatibus, Cæsareo & Pontificio. Scilicet ad hanc classem pertinent primo furor Hussitarum Pragæ: tot *deinde* mortuo Cæsare dissidiæ de custodiæ jure insignium Imperialium: tum civitatis Noribergensis integritas, prudentia, robur, dignitas, Bohemiæ vicinia: post cura solers ac indefessa puriorum sacrorum: demum Caroli jam IV pollicitatio de insignibus Noribergam reponendis nec sibi retinendis Pragæ in Bohemiæ metropoli. In *capite IV* magno labore eruit recensetque omnes illos, qui unquam, Cæsare demortuo, sibi jus adrogarant custodiendi insignia, usque dum novus fieret Imperator. Ex multitudine igitur litigantium constat, quam bene actum fuerit cum Germania consilio Sigismundi A. 1424, ut scilicet insignia Noribergam aeterno jure transferrentur custodirenturque ibidem, sive viveret Cæsar, sive demortuus fuisset. Principio in rationes inquirat *Boiorum*, qui, Gewoldo interprete, jus custodiendi insignia

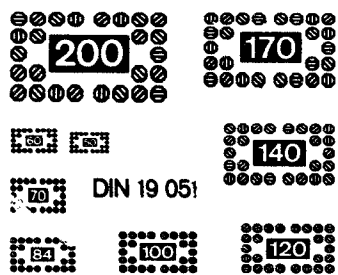
insignia Imperialia, recitarunt inter Boici Ducis prærogativas. Verum ostendit Autor, omnia exempla, hoc sine adducta, ad vim publicam pertinere neque allegari posse in ullum alicujus juris præsidium. Deinde sub examen vocat apologiam Principis *Archipalatinus*, ostenditque illam plus habere speciei quam roboris. Ubi lumen affert historiam Germanicam docto Tolnero. Post dolet Cl. Autor, quod argumenta ipsi desint pro *Archicamerario*, cum tamen ex institutis aliorum regnorum clarum sit, hujus esse, cimelia & reliquias custodire regales. Inprimis *leges Palatinas* Arragoniæ Regis Jacobi A. 1320 valde æstimat, vovetque, ut *Collectores Artorum de Sanctis* sibi codicem & figuras communicent. Sibi enim in animo esse, istas leges edere cum pleno commentario sigillatim. Præterea in *Archibesaurarii* jura inquirat, dicitque, cum hoc munus novum sit, illud jura eripere non potuisse vel Archicamerario vel Noribergæ. Porro ex omni mediæ ævi antiquitate eruit exempla *Cæsarum*, qui insignia sibi retinuerint vivi, quæ, illis postea demortuis, occupaverint nunc *familia Augusta*, nunc Cæsarum *heredes*, nunc aulæ administrati, nunc princeps, in cujus territorio decesserit Imperator, iterumque alius. Unde constat, in quorum manibus insignia imperialia fuerint, inde a temporibus Henrici Aucupis A. 918 ad annum usque Sigismundi 1424. Tandem civitates explodit, quæ præ Noriberga sibi insignium custodiam asseruerint, in numeroque illo ponit Pragam, Bambergam, Francofurtum, Hammerlein, Kyburg, Dreifveldom. Ultima sunt, quæ pro jure insignium tutelari habet Archicancellarii & familiæ Waldburgensis. In *capite V* aggreditur argumenta Assertoris Aquisgranensis sigillatim. Primum enumerat insignia ab Aquisgranensibus indubie custodienda, utpote *ensem* Caroli M. ejus *codicem* evangeliorum, & *capsulam* cum sanguine Protomartyris. Has reliquias Aquisgrano proprias esse, creditur, non imperiales. Tum progreditur ad primum Aquisgranensis Assertoris argumentum: *a jure archisoli*. Verum ostendit Autor, hoc consecutionis vinculum in Germania nunquam fuisse, ut ibi essent insignia, ubi Cæsarum archisolum. Rationem e prioribus esse manifestam, unde constet, insignia hæc vivos Cæsares nunquam de sua dimisisse custodia, illis autem mortuis varios diversosque digladiatos esse de sparta custodiendi, neque, quod

probe notandum, Aquisgranenses ullo unquam tempore offendi in hujus contentionis societate. Quid quod etiam Galliarum, Hungaricarum, Poloniae, Bohemiaeque exempla praesto sint, ubi in aliis locis insignia custodiantur, alia iterum sedem instruant regalem. Porro distinguit Aquisgranenses reliquias ab imperialibus, Noribergae custoditis, ostenditque, frustra consecutionis filum duci a primis ad alteras. Praeterea caput causae impetit Aquisgranensium, Privilegium scilicet Richardi A. 1262, quod arte singulari reddit elumbe. Ostendit enim, quod reliquiae imperiales nullo unquam tempore in manibus fuerint Caesaris Richardi, tantum abesse, ut illarum ipsae custodiam demandare potuerit Aquisgrano. Cursum notat lectionem summi Viri Leibnitii, qui in bulla Urbani IV pro *castrum de Treveles* legi velit ac intelligi *Palatium Trevirense*, cum certo conitet, quod ibi de castro *Dreifels* agatur, insignium Imperialium tutelari. Imo praeterea docet, quod neque post tempora Richardi Aquisgranenses vel semel habuerint insignia Imperialia, vel horum custodiam sibi adrogaverint. Quin potius constet, Rudolphum Habsburgicum A. 1273 insignia reposuisse in castro Heluetico Kyburg. Ex quo tempore ibidem permanserint, usque dum Leopoldus Austriacus illa reddiderit Ludovico Bavaro Caesari A. 1325. Post ejus mortem a filio ejus accepit illa Carolus IV, ab eoque Wenceslaus & Sigismundus, qui custodiam eorundem A. 1429 demandavit Noribergae. Unde etiam illud constat, neque Adolphum Caesarem neque Henricum VII redimitos fuisse imperialibus diadematis, quae ab A. 1272 ad A. 1325 perstitere apud Austriacos. Tandem Noribergenses Aquisgranum accusant insolentiae. Quoniam per tria secula Noriberga sit insignium tutelaris, cui civitas Aquisgranum ne quidem contradixerit semel. Quod doceat silentium Noribergense publicum tabularium, in quo ante haec tempora contestationis Aquisgranensis nullum extet vestigium. In *capite VII* instituitur juris tutelaris Noribergensium singularis *apologia*. Principio probatur, jus tutelare insignium & reliquiarum Imperialium A. 1424 Noribergae non inconsulte aut tenere fuisse collatum, sed maturo Caesaris consilio imperiique ordinum accedente applausu, ipsius etiam Pontificis Martini V calculo. Qui non solum bulla singulari translationem, maxime sacrorum Lipsanorum ergo,

ergo, ratam habuit, sed etiam æterni exitii fecit reum, quisquis tandem Noribergensibus de hoc jure tutelari litem esset moturus. Quibus omnibus accedit *trium seculorum* lapsus, quo tempore Noriberga, serie non semel interrupta, possedit insignia imperialia, attulitque hæc nonnisi ea lege ad Cæsarum inaugurationes, ut illa, quam primum coronatio peracta fuerit, civitatis legatis redderentur. Deinde ad dubia, quæ Noribergæ ab obtrektoribus ac æmulis quibusdam obversa sunt, respondet. Primum est, Noribergæ evangelicæ sacras jam reliquias non prodesse. Reponitur, quamvis ab urbe Evangelica superstitio exulet, tamen eandem maximi facere imperialium cimeliorum reliquias, ob causas civiles, decus urbis dignitatemque atque opinionem cujusdam palladii. Alterum est, Noribergenses reliquiis imperialibus, non sine spoli criminis, detraxisse ornatum. Reponitur, quod illud quidem putidum sit hominum malevolorum mendacium. Cum tot sint testes, quot illustri ordinis peregrinatores, quorum conspectui sacra lipsana Noribergæ hodieque exponuntur. Tertium, Evangelicam tamen civitatem non colere reliquias neq; ex earundem cultu sibi polliceri fructum. Reponitur, Noribergam Evangelicam hodieque eo prosequi cultu imperiales reliquias, qualem requisivit ab hominibus Christianis Hieronymus adversus Vigilantium. Quartum, custodiam hæreticorum indignam esse sacris reliquiis. Reponitur, Evangelicos in Germanico imperio post pacem Olnabrugensem nequaquam esse posse aut dici homines hæreticos. Quintum a causa desumitur, quæ permoverit Sigismundum ad insignium translationem Noribergam, scilicet sacra Romano-catholica. Reponitur, hoc falsum esse. Quoniam alias plures causas afferat ipse Imperator, ut cimelia hæc sint in tuto, ut cessent de jure custodiendi digladiationes, cetera. Sextum, vivi Imperatoris esse, secum habere & custodire insignia. Reponitur, Cæsares huic mori nuntium misisse tribus abhinc seculis, ut frustra sint consilia de judicio recuperatorio. Septimum multis videtur esse gravissimum. Quoniam in bulla Pontificia Martini V clausula legatur commissoria, ut, quamprimum civitas deflectat a catholica fide, illa quoque excidere debeat Jure insignium tutelari. Reponitur, hæc vincula consecutionis Papæ fuisse, unde nequeat peti juris publici principium. Accedere, quod eti-

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

am homines Evangelici sint de ecclesia Catholica. Ut taceam, hodie vitium omne purgatum esse per *articulum V instr. pac. Osna-brug*. In *capite VII* conficitur matricula omnium & singulorum insignium & reliquiarum Imperialium, cum amplissimo in quavis parte commentario. Queritur statim Autor, quod matriculæ apud diversos sint diversæ. Omnium tamen certissimam esse putat illam, quem Septemvir Brandeburgicus concepit A. 1350. Ne aliquod genus insignium omittat, in tres illa distribuit classes. In *prima* numerat (1) præsepe Christi (2) brachium S. Annæ (3) dentem Joannis Baptistæ (4) segmentum tunicæ Joannis Apostoli (5) tres catenas, Petri, Pauli, Joannis. De singulis Autor philosophatur, inquitque in singulis, num sint genuina. In *altera* classe ostenditur *Imperialis amictus*. Ubi principio statim quæstio resolvitur plene curateque, utrum amictus ille, quod tot creditum est seculis, sit genuinus Caroli M. ? Utramque hæc partem instruit Autor, ita ut cuilibet dijudicandi libertatem relinquat. Inter rationes dubitandi fortissima est hæc, quod Anglicani scriptores commemorent, Hugonem Capeti patrem reliquias Carolinas Angliæ Regi misisse Athelstano A. 924, ut nundinaretur sibi sponsam Regis sororem. Ubi Baronium notavit, quod ipse hanc historiam tribuere audeat Henrico Aucupi, quasi huic facta fuisset donatio, adversus fidem Scriptorum omnium istius ævi. Reponitur, unum Carolum instrumenta plura habuisse in regali supellectili: ut adeo nostrorum integritati non obsint reliquiæ Anglicanæ. Deinde, vix tempus vident, quo Carolinus amictus & arma potuerint in Germaniam transmigrare. Reponitur, probabile esse, id factum fuisse sub Carolo Crasso, qui Galliam habuit sub sua potestate, ut adeo, quæ diximus, facile sibi potuerit arrogare. Favere autem creduntur fidei pristinæ insignium. Primo quod diadema imperiale non cuspidatum sit, sed arcuatum. Qua figura conspicitur diadema Caroli M. in parietinis Lateranensibus, inque imaginibus ejus Cæsaris aliis, descriptis *Baluzio* in Capitularibus, *Mabillonio* in Museo, *Browero* in Antiquitatibus Fuldensibus, *Papebrochio* in Actis Sanctorum. Notat itaq; Autor Wagenheilium, quod ipse commentitios numos Octaviani Stradæ habuerit pro genuinis. In quorum loca integræ fidei ipse numos substituit e thesauro Regis Borussæ, quorum illi copiam fecit doctissimus

mus Schottus, thesaurarius. Deinde addit, fraudem insignibus imperialibus non eam fieri potuisse, quam ossibus alicujus Sancti. Quoniam insignia imperialia publico conspectui pateant, Sanctorum vero reliquias latere in cœnobiis, facillimis ad audendum fallendumque. Inde plurimum hic dandum esse vetustatis opinioni, dignitati testium, Cæsarum & Pontificum, cultui omnium seculorum. Movet postea pedem ad species cimeliorum imperialium singulares. Prima est *diadema*. Quod Carolo M. propterea asserit, quoniam ipsius imago diadema gerat non cuspidatum, sed arcuatum, instar mitræ; quoniam Caroli M. caput fuerit admodum grande, cui magnitudo respondeat diadematis Noribergensis, cetera. Altera est imperialis *tunica*. Ubi Wagenseilio exprobrat, quod hujus descriptionem non habeat curatiorem, sed vitulo aret Hartmanni Mauri. Tertia est *Alba*. De qua dubitat Autor, num sit sacerdotalis, quoniam hæc ex legis necessitate destituatur serico & gemmis, quo tamen ornata instructa est imperialis. Quarta est *Pluviale* seu pallium. De quo recurrit dubium, num sit pontificale? Reponit Autor, pallium sacerdotes debere Principibus, non Principes sacerdotibus. Interim mirum esse, quare imperiale pallium destituatur *bermelino*, quo gaudeant pallia omnia Regum Europæ. Respondetur tamen, formam pallii imperialis deberi Cæsaribus orientis, qui in pellibus ob calidam regionem non quæsierint ornatum; solos frigidæ Europæ Reges audire pellitos Apollinari. Quinta est *Stola*. Quam Autor non dubitat esse sacerdotalem, quia hac uti sit nefas, nisi clerico minimum Diacono. Adeoque hoc vestimenti genus Cæsari tributum esse, vel quod *Diaconus* sit, vel quod penes Imperatorem *fastigium supremi sacerdotii*. De quo momentosa Patrum loca citat, in quæ frustra inveni putat Allatum, quasi ecclesiæ Doctores in nimio peccaverint, Constantino M. tribuendo sacerdotium. Sexta est *Zona*. Quin hæc sacerdotalis sit, propterea dubitat, quia non sit lintea, sed coriacea; tum quia non simplex sit, verum auro & gemmis ornata. Habet deinde alia plura de portentis, ex zona Sanctorum. Septima, *Chirotheca*. Ubi causam indicat, quare his usi non sint Romani & populi calidioris cœli alii, contra mantice utantur Reges Europæ frigidioris, ut manus adversus frigoris inclementiam muniantur. Octava versatur in *Sandaliis*.

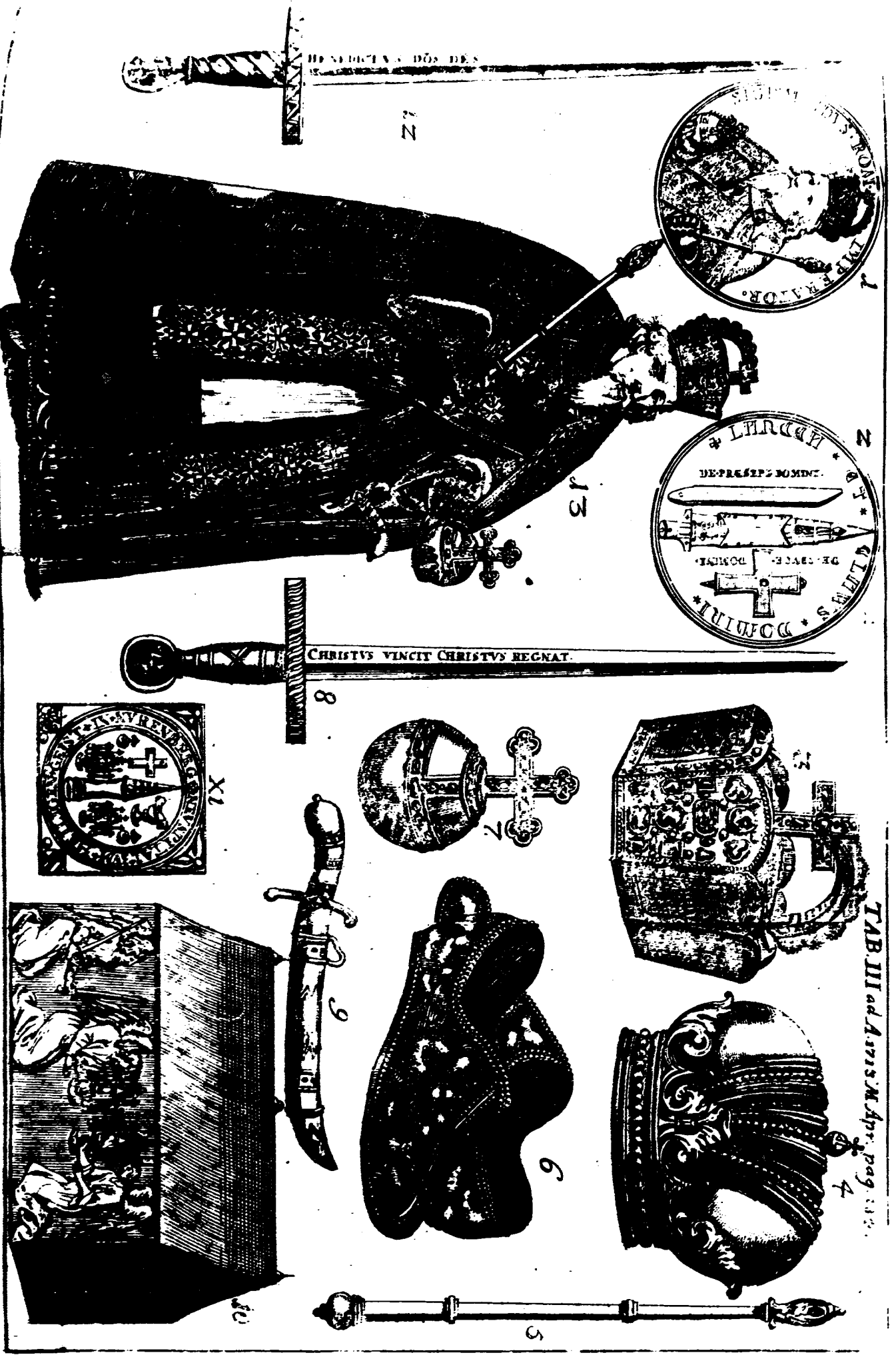
dalii. His quidem uti etiam dicit Pontificem, quæ osculis excipiantur, quasi pedes tegerent Christi Servatoris: verum Principes non minus instructos esse sandaliis, probat. Noribergensium sandaliorum figuram habes in imagine Caroli M. apud Mabillonium & Baluzium ll. cc. Nonam absolvit *Annulus*, quem Caroli M. esse negant matriculæ, tribuuntque Duci Brunsvicensi. De *Ocreis, tibialibus, thuribulo, calefactivo* imperialibus actum est per transennam. Decimo loco occurrit *Sceptrum*. Quamvis vero Noribergense sit argenteum, contra Caroli M. sceptrum aureum fuisse, testentur alii cum Eginhardo: tamen hoc Carolo M. propterea tribuit, quod aureum etiam dicant medii ævi scriptores, quod est auro obductum. Undecima est pomum seu *Globus* imperialis. Erroris hic arguitur Seldenus, qui undecimo demum seculo globum innotuisse putat Imperatoribus occidentis, cum Caroli M. imagines vetustissimæ globum teneant sinistra. Miratur vero Autor, doctissimum Schminkium primas hic dare sceptro cœnobii Dionysiani, cum illius inscriptio prodat recentiore ætate. Duodecima Caroli M. *Gladius*. Licet vero, quin hujus Imperatoris sit, videantur aliqua obflare, quoniam figura ejus non respondet illi, quam refert Carolina imago, deinde gladio huic inculcatum est insigne Bohemicum, defendit tamen tueturque gladium genuinum Autor, idque propterea, quoniam gladios Carolus M. teste Eginhardo, habuit gestitque diversos; & Caroli IV instituto vetustissimæ rei novum additum inscriptumque fuit insigne Bohemicum. Ultima species instrumentorum imperialium Caroli M. est gladius *S. Mauritii*. Quamvis historiam S. Mauritii prorsus negent, habeantque pro fabuloso Thebææ istius legionis martyrium Bafnagius, Burnetus aliique, deinde Mauritii gladiis divites se credant Dux Sabaudia, in cujus vicinia prope Genevam occisus est martyr, cujus & honori dicatus est ordo Sabaudicus S. Mauritii militaris, deinde Archiepiscopus quondam Magdeburgensis; imo lanceam S. Mauritii sibi hodieque arrogant Angli, Poloni aliique: tuetur tamen cum historiam martyritum ejus reliquias, quas omnino habet pro genuinis. Neque est, quod turbent hanc fidem *tres leones* cum *aquila* dimidia inscripti capulo: nam illæ literæ forte debentur Imperatoribus Suevicis, qui sui memoriam in hoc ense voluerunt conservare atque ad posteros trans-

transmittere. Ad extremum claudit sacrum actum reliquiarum imperialium scena tertia. Quam occupant *arma*, quæ vocantur, *Christi*. Referuntur ad hanc classẽ primo loco *Mappa* sacre cœnæ, quam probat in pluribus locis reperiri multiplicem: secundo *Linteum*, quo Christus absterfit pedes suorum, quod ipsum quoque toties ostenditur alibi: tertio *Spina*, quarum tantam copiam esse, probat, ut assurgant ad lignorum struem: quarto *Crucis* pars insignis, modo non & hanc suspectam redderent tot atque totuplices ejus particulæ ostensæ alibi: quinto *Lancea Dominica*. In hujus integritate vindicanda adversus lanceam, Romæ hoc nomine sacram, totus est. Licet enim imperialis lancea *clavo Dominico* sit prægnans neq; credibile sit, hac accessione opus habuisse lanceam Dominicam: tamen id propterea esse factum existimat, quoniam clavus inculcatus sit lanceæ parti inferiori, non autem illi, qui latus pertigerit Servatoris. Ad alterum dubium, quod in tanto lancearum numero, quæ ostendantur Parisiis, Romæ, Bremæ, in cœnobio Andecensi, Noribergæ, ambiguum sit, quænam ex illis genuina; ita quidem respondet, ut, cum ceteris detrahat fidem, hanc mereri tantum oporteat lanceam imperialem. Porro cum lancearum alia sacra sit nomine *Christi*, alia *S. Mauriti*, alia *Constantini M.* alia vero *Caroli magni*: clare docet, quod neque alterum neq; tertium neque ultimum nomen respondeat imperiali, ut adeo primum huic proprium esse videatur. Judicat præterea notam integritatis, quia nostræ lanceæ respondeat ex asse descriptio Luitprandi; quia ejus causa susceptum sit bellum ab Henrico Aucupe, imo cum ea commutatum Sueviæ territorium, quod pretium ei non dedisse putat vetustatem, nisi de lanceæ Dominicæ integritate indubiatum habuissent argumenta & quæ momenta sunt generis ejusdem. Extremum est, quod de clavo Dominico habet, ostenditq; eorundem tot in numeros esse in locis diversis, ut nemo dubitare possit, plerosque habendos esse pro adulterinis. Præter dissertationem vero ipsam, cujus dedimus epitomen, Autor syllabum opusculo addidit *Monimentorum scriptorumque*, hujus argumenti appendicem, in quo diplomata Cæsarum, Pontificum bullæ, monimenta que vetustiora alia exhibentur. Et, quod maximum est, *Gretseri* doctissimi Jesuitæ opusculum totum annexitur, quod hoc nomine edidit Ingolstadtii: *Synagma de insignibus S. R. I.* opusculum antea rarissimum. Ut adeo hoc q; oq; nunc

nunc cum multis aliis, quæ ex Msptis Codd. affert, debeamus litteris & benevolentia Autoris de juribus & historia patriæ nostræ meritiſſimi. Ceterum inter scripta de *Inſignibus Imperialibus* non comparet hic, quod A. 1629 in 4 prodiit decem ſchedis, his verbis inſcriptum: *Relatio hiſtorico-paranetica, de ſacroſanctis S. R. I. reliquiis & ornamentis, quibus Romanorum Caſares inaugurari, coronari ſolemnique ritu inveſtiri conſueverunt, aliisq; liſſanis, in imperiali theſauro collectis ac Noriberga adſervatis. Ad Caſarem Ferdinandum II & S. R. I. Electores, quandocunque tandem in comitiis conventuros, a Chriſtiano Erdmanno V. O. R. I. C. Scriptum hæc diverſum eſt ab eo, quod eodem ſcriptore ſub titulo prodiit: *Noriberga in flore*. Cujus mentio facta eſt ſæpius in ipſa lucubratiuncula. Id enim agit, ut perſuadeat Imperatori Imperioque, Noribergam *Evangelicam* indignam eſſe jure inſignium tutelari, adeoque illi hunc theſaurum eſſe eripiendum.*

- TAB. III. Et hæcenus ſatis ſuperq; de ſcripto erudiſſimo. Nunc ut oculos etiam Lectorum paſcamus, Tabulam exhibemus, in qua accurate delineata comparent inſignia Imperialia aliaq; nonnulla huc ſpectantia. Exhibet vero Fig I & II numum, qui Sigismundi Imp. uno latere imaginem ſiſtit cum Imperiali amictu, altero arma Chriſti, *proſepe, lanceam*, ſacram crucem: Fig. III *diadema Caroli M.* cum arcu, quem in fronte ornat ſuſtinetque crux cum octo areolis arcuatis: Fig. IV *diadema Rudolphinum*, *die Häuß* (Erone) Fig. V *ſceptrum* ſimplex & argenteum: Fig. VI calceorum par, eccleſiaſtico nomine *ſandalia*: Fig. VII *pomum* ſive globum Imperialem crucis & faſciæ ornatu conſpicuum: Fig. VIII *gladium Caroli M.* Fig. IX ejuſdem *acinacem*, Aquisgrani cuſtoditum: Fig. X arcam ſive *capſam* argenteam, in qua reliquiæ Imperiales reponuntur ac ſuſpenduntur: Fig. XI *numulum*, lanceam, crucem, pomum, dentem Joannis, brachium Annæ, linteum & mappam in calice repræſentantem, qualis diſtribui illis ſolet, quibus has reliquias ſpectare licet: Fig. XII *gladium S. Mauriti*: Fig. XIII *imaginem* Sigismundi Imp. inſignia Imperialia induti, in quibus cernas, 1 diadema, 2 pluviale ſeu pallium, 3 ſtolam oblique plicatam, 4 albam, 5 tunicam, cui in textu gryphi, 6 chirothecas, 7 acinacem Caroli M. Aquisgranenſem, 8 ſceptrum, 9 globum Imperialem, & 10 ſandalia.

JOHAN-

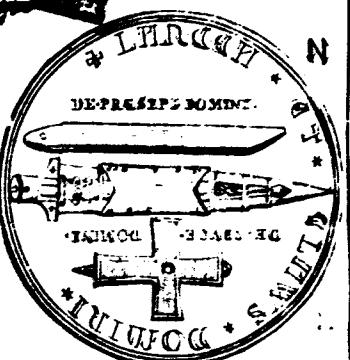
TAB III ad Annot. M Apr. pag. 100.

HE SUCCESSVS DVS DES

27

1

2

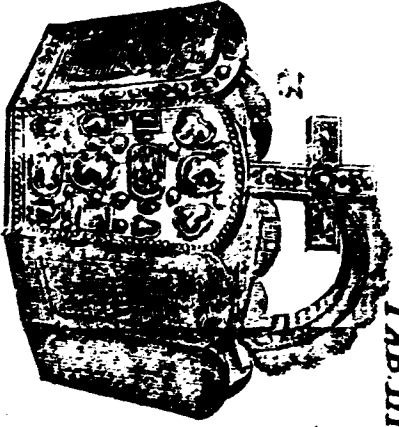
13

CHRISTVS VINCIT CHRISTVS REGNAT.

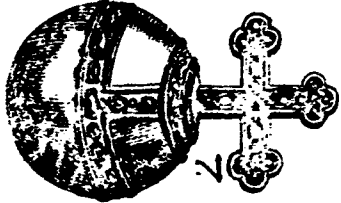
8

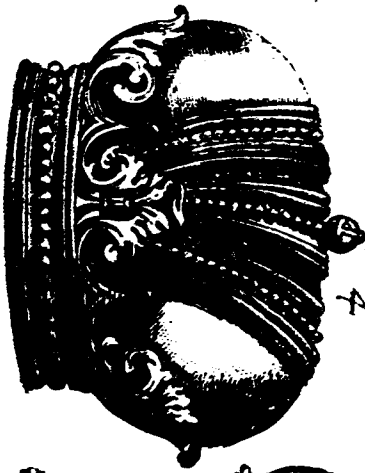
11

3

7

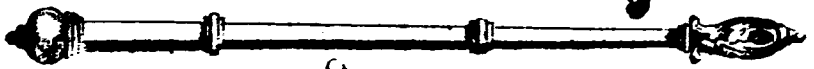
4

9

6

5

10

JOHANNIS CONRADI BARCHUSEN COM-
pendium Ratiocinii Chemici more Geometrarum
concinnatum.

Lugduni Batavorum, impensis Theodori Haakii, 1712, 8.
 Plag. 5.

SCopus Cl. Autoris est exemplis docere, quomodo ex chemicis
 Experimentis propositiones eruantur, quibus ad reddendas rati-
 ones aliorum phaenomenorum uti possis. Primo igitur loco ter-
 minos quosdam utcumque explicat, quorum in Chemia est usus.
 Hinc postulata nonnulla & axiomata subjungit. E.gr. in postulato-
 rum numero habetur, dari quatuor corporum, principia, sal, oleum,
 aquam & terram; dari particulas corporum mole, figura ac pon-
 dere inter se differentes; dari peculiare corporum poros; dari ef-
 fluvia Solis seu ignem aethereum, fluidorum particulas agitantem;
 dari particulas frigefacientes. Inter axiomata refert, quod quilibet
 effectus suas habeat causas; quod, quae in sensu incurrunt, sint
 composita; quod particularum conformatio & motus sint actio-
 num corporum causa; quod aer sit causa variarum mutationum
 in corporibus; quod corpus sit eo gravius & solidius, quo angusti-
 ores habet poros. Tandem ad propositiones numero 52 stabilien-
 das progreditur, quas non ex praemissis definitionibus, postulatis &
 axiomatis demonstrat, sed singulas per experimenta singula com-
 probat. E. gr. probat, terram & aquam esse receptacula sinceri salis
 & olei, quia sal quodvis volatile, dum aeri expositum aufugit, ali-
 quam terrae insipidae portionem relinquit: non omnem effervescentiam
 oriri a conjunctione acidi & alkali, quia cum butyro antimo-
 nii spiritus nitri; cum mercurio vel aqua forti, vel spiritu nitri solu-
 to & postmodum crystallifato oleum vitrioli effervescit: acidum
 cum solido vario copulatum variam sortiri figuram, quia spiritus
 nitri cum sale alkalico fixo consociatus in crystallo-cylindraceas;
 cum cupro, in hexagonas; cum argento, in lamellas planas, tenues,
 in modum trianguli quodammodo denticulatas &c. convertitur:
 materiam ignis culinariae esse oleum, quia res oleo penitus orbæ, ut
 salia sincera, ossa usta, terræ, ad inflammandum ineptæ: spiritum al-
 kalicum rectificatum cum spiritu vini sincero mixtum coagulari,
 quia

quia spiritus urinae ab affuso alcohol crassescit. Absit autem ut tibi persuadeas . evidentiam geometricam in his quaerendam esse : ultro enim Cl. Autor in Praefatione fatetur, *se non esse in Marbese adeo plumbeum, ut sibi persuadeat, ab ullo chemico posse rationes vel argumenta tamen evidentia, quam ab aliquo Mathematico dari.* Ceterum ob varia experimenta chemica, quae in medium afferuntur, lecti non injucundus est libellus iis, quos rerum naturalium cognitio juvat.

JENKINI THOMASII, CIMBRO-BRITANNI,
Dissertationes varii argumenti partim sua opera conscriptae, partim ex aliis linguis translatae.

Altorfi Noricorum, impensis Joh. Guil. Kohlesii, 1712, 8.

Alph. 1 plag. 9.

IN hoc libello comparent I. *Dissertatio de Ecclesia Romana Papatu,* quae a Cl. Thomasio elaborata & in illustri Academia Ultrajectina publice ventilata fuit. In illa ostenditur primum, quomodo Papatus insignioribus quibusdam periodis incrementa ceperit, atque socios Episcopos sibi subjugarit: deinde traditur, qui a potestate Imperatorum sese vindicavit: postea docetur, qua ratione ad summas angustias redactus fuerit atque collapsus: & denique exponitur, quo pacto praeter omnium opinionem Pontificum ipsorum solertia sit restitutus. II. *Oratio de Peregrinatione litteraria,* quae a doctissimo Thomasio in incluta Universitate solenniter recitata fuit. In illa commoda nonnulla, quae Theologiae Studiosis, Britanniarum imprimis incolis, e peregrinationibus enasci possunt, in medium adducuntur: objectiones aliquot contra peregrinationes adducuntur & resolvuntur, & tandem regulae ad exteras oras abituris haud inutiles proponuntur. III. *Discursus de ortu & progressu societatis in Anglia stabilitae ad propagandam fidem Christianam atque pietatis praxin.* In eodem paucis ostenditur, quod societas, quae de propagando inter Americanos Evangelio curam gerat, A. 1649 publica auctoritate primum constituta, & a Carolo II ad thronum Regium erecto 1661 per decretum publicum in perpetuum stabilita, sub Guilielmi III gloriosissimae memoriae Principis & Serenissimae Reginae Annae regimine majora subinde incrementa ceperit. IV. *Historia*
Passio-

Passions Jesu Christi descripta ex columnis templi Mediolanensis, vulgo della Passione dicti; e quibus unicam eamque primam hic exhibere licebit. In ea hæc leguntur:

CHRISTUS AD COLUMNAM.

FLAGRA

In humeros Dei
 Innumera cadunt;
 Quibus,
 Quis credat pingi penniculis
 Notas Amoris?
 Lineari calamis
 Characteres doloris?
 Et scopis in scapulas Agnæ
 Mundani immundum,
 Mundum emendari?
 Proh dolor!

FLAGELLATUR,

Ne flagellemur.
 Felix peccator,
 Si hisce edoctus

FLAGRIS

Mollefcas in lacrymas.

Titulus secundæ columnæ est, Christus spinis coronatus; tertiæ, Ecce homo; quartæ, Christus crucem portans; quintæ, Christus in cruce fixus; sextæ, Christus in aera elatus, & aceto & felle potatus; septimæ, Christus in sepulchro; octavæ, in sanctissimum sudarium. V. *Achilles Traditionariorum prostratus*, seu, Dissertatio Philosophico-Theologica, quam D. Mauritio Mullero, Ord. S. Benedicti, Bibliothecario in Monasterio Sangallensi, Dn. Joannes Davazius V. D. M. & Prof. Phil. Curia Rhetorum anno superiori opposuit. In ista Disputatione argumentum, quod Pontificii, ut stabiliant traditiones non scriptas cum Scriptura S. pari pietatis affectu recipiendas esse, ab illarum necessitate in h. jus divinitate probanda desumunt, & pro suo Achille venditare solent, solide refutavit Cl. Davazius. VI. *Dissertatio de Inferioribus Ordinibus aliisque Antiquitatibus primitiva Ecclesia*, ab Anonymo quodam Anglice con-

scripta & a Thomasio idiomate Latino donata. In hac Dissertatione Anonymus Diaconorum, Subdiaconorum & Lectorum in veteri ecclesia munia paucis exponit: de ordinatione primitivæ ecclesiæ usitata differit; quibus legibus in ecclesiæ societatem olim recepti fuerint Laici, inquit: Disciplinæ ecclesiasticæ laude præmissa, primo crimina, propter quæ delinquentes puniti in Ecclesia primitiva fuerunt; secundo Judices, quibus jus puniendi competit; tertio modum procedendi in disciplina ecclesiastica; quarto censuræ Ecclesiasticæ qualitatem; quinto modum & media absolvendi delinquentis; sexto absolutionis formulam tradit: de Synodis antiquis & Ecclesiæ unitate, hujusque per hæreses & Schismata violatione quædam tandem subjungit. VII. *Regimen Ecclesiæ Sangalensis & Abbatiscellana in Helvetia breviter delineatum.* In hoc scripto inter alia memoratur, in Fano S. Galli duas instructissimas Bibliothecas reperiri, earumque unam in Monasterio Abbatis esse, atque septingentis antiquissimis MSS. gaudere; non concedi vero æquo animo, hæc ut consulant Protestantes, ne quid inde contra Pontificiam religionem vel contra Ecclesiasticorum usurpationes in rebus politicis extrahant; Bibliothecam autem hanc jam possidere Dominos Tigurinos & Bernenses, qui Bibliothecas suas peregrinis semper patefaciant: alteram vulgo Vadianam, a fundatore ita vocatam, ad urbem ipsam pertinere, & in ea vetustissimum MSS. de Lege Salica asservari; in epistola quadam manuscripta ad Vadianum inveniri sequentia; Rex Angliæ falsus est, cum libellum, qui suo nomine contra Lutherum circumferebatur, non suum esse, quamquam passus est, ipsum suo nomine inscribi, persuadentibus matæologis. Vale ex tenebris nostris plusquam Ægyptiacis. Anno D. MDXXV. Tuus Michael Hummelburgius. VIII. τῆ σοφωτάτη Ἱερομονάχε Μαξίμῳ τῷ Πελοποννησίῳ περὶ τῆς Ἐυχαριστίας: *Doctissimi Hieromonachi Maximi Peloponnesiaci de Sacramento Eucharistiæ.* Abit hic Tractatus moderna Græcorum lingua conscriptus & a Thomasio in Latinum idioma versus in tres partes. In earum prima fermentatum panem in S. Coena adhibendum esse statuit, ac pro hac sententia roboranda tempus institutionis hujus Sacramenti & constantissimam ecclesiæ primitivæ traditionem urget. In secunda parte demonstrat, Pontificiis contra Christi

Christi institutionem & Ecclesiae praxin Laicis nulloque caractere sacerdotali insignitis unam tantum speciem in S. Coena distribuere: ipsos frivole admodum diras imprecari & anathema dicere iis, qui utramque speciem in Eucharistia Laicis dispensant: variis absurditatibus dogmata de Communionem sub una propugnantes sese implicare: inter ineptias cachinno dignissimas referendum esse, quod Laicos ob barbas a Communionem sub utraque excludendos esse judicent. Insuper in hac parte defendere conatur Autor, infantes participationem eucharistiae non esse privandos, quia anima rationali perfecta sint donati: illis opus sit corpore & sanguine Christi ad nutritionem, sicut opus est Baptismo ad ablutionem: Christus de illis dixerit, permittite ut pueri ad me veniant, quia ipsorum est regnum caelorum: item de illis pronunciarit, si quis non respiscat & similis evadat pueris, non ingredietur regnum caelorum; de illis quoque asseverarit, si quis non comederit carnem filii hominis, & biberit ejus sanguinem, non intrabit regnum caelorum. In tertia parte negat, quod statim ac prolata fuerint a sacerdote in S. Coena verba: accipite, comedite, hoc est corpus meum; bibite ex hoc omnes, quia hoc est sanguis meus; panis fiat corpus Christi & vinum fiat sanguis Christi, sed necessum esse, ut post recitata illa verba, quibus Christus in institutione S. Coenae usus fuit, sacerdos pronunciet haec: fac Domine, ut hic panis fiat corpus pretiosissimum Christi tui, & fac Domine, ut hoc poculum fiat sanguis pretiosissimus Christi tui: tum demum enim haec sancta dona fieri perfectissimum corpus & perfectissimum sanguinem Jesu Christi. Quam suam sententiam contra Pontificios ex Jacobo Apostolo, Marco Evangelista, Clemente Romano, Basilio & Chrysostomo, qui Sacramenti hujus ritus memoriae prodiderint, & post recitata verba Dominica talem invocandi formulam unanimiter adhibuerint, demonstrare, & quod huic opinioni opponitur, diluere studet. IX. *Dissertatio Academica de Lepra Graecorum & Judaeorum.* In hac Disputatione, quam Dn. Thomae, Med. D. Basileae Praeses ventilavit, praemissis quibusdam de Lepra gravitate, eorundemque, qui illa lue affecti fuere, tristissimo statu; diversis item illius apud diversas gentes nominibus & discrimine inter Elephantiasin Graecorum & Arabum; speciatim Elephantiasin Graecorum

phænomena, causas, sedem, signa sistit, hocque malum, si radices egerit, immedicabile esse asserit postea de Lepra Judæorum agit, atque illius e Levit. XIII descriptionem & quatuor ejusdem præcipuas species e Maimonidis Tractatu de Lepra affert: textum e Levit. citatum magna ex parte physice exponi posse ostendit: causam naturalem hujus luis in Palæstina, durante Hebræorum Republica, nullam, præter Dei voluntatem peccata populi sui castigantem, agnoscit: carne suilla lepram generari, ideoque a Mose legem esse latam, ut in perpetuum ab ea Judæi abstinerent, negat, aliasque ob causas istius carnis usum illis interdictum fuisse observat: & tandem nonnulla, quæ ad leprosi mundationem spectant, in medium adducit.

ELOGIUM JO. HENRICI EGGE-
LINGII.

Johannes Henricus Eggelingius, J. C. Vir antiquæ virtutis & fidei, rei numariæ, antiquitatum Græcarum, Romanarum, & imprimis Germanicarum indagator solertissimus peritissimusque, editus in hanc lucem est Bremæ Chaucorum die 13 Maji st. v. anni 1639, honesto admodum ac præclaro genere ortus. Patrem enim nactus erat *Henricum Eggelingium*, J. U. Doctorem, Archiepiscopo Bremensi a sanctioribus consiliis, Cancellarium Celsissimi Comitis Waldeccensis, summi Capituli Lubecensis Canonicum & Seniorem, Filium *Gidcomis Eggelingii*, Cancellarii & Consiliarii intimæ admissionis in Archiepiscopatu Bremensi, & Hibbeliæ *Brandis*, quæ ex patricio inter Bremenses & consulari dignitate sæpe fulgente stemmate genita erat. Cum Patrem admodum puer amisisset, mater ejus *Magdalena von Havelen*, nobili admodum atque equestris in Westphalia dignitatis, *von Havelen & Braxmsen*, familiarum genere nata, nupsit A. 1643 *Godliebio van Hagen*, Regi Daniæ a sanctioribus consiliis, tum temporis ejusdem in aula Regia Hispanica Bruxellensi legato, ut vocant, residenti, Burgmanno in *Tedingbause*, & hæreditario in *Hansbagen*, & reliqua. Postquam noster tum in ludo patrio, tum in Gymnasio illustri agile ingenium per varias scientias ac artes circumtulisset, jactis hæctenus fundamentis solidi aliquid ac mansuri superstructurus, non solum ad exteras Academi-

Academias, *Helmstadiensem* præcipue, ac nostram *Lipsiensem*, se contulit, sed & præcipuas Europæ provincias, Helvetiam, Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniamque curioso perlustravit oculo. In patriam redux A. 1676 in spectabile collegium *Seniorum*, quos vocant, adscitus est. Cujus nomine cum in aulam Cæsaream Viennensem, ad componendas difficultates quasdam, quæ inter urbis Magistratum ac cives coortæ erant, ablegatus esset, ea ejus in rebus gerendis dexteritas atque prudentia enituit, ut reduci splendida *Secretarii Reipublicæ* provincia A. 1679 imponeretur. Atque eo quidem munere magna cum nominis sui exstimatione functus est ad hunc usque annum, sub cujus initio febris correptus, quæ ejus artus ita depasta est, ut d. XV Febr. cum annum ætatis ageret quartum supra septuagesimum, animam Creatori suo reddiderit. Scripta ab eo publici juris facta sunt, quantum meminimus, sequentia: De Numismatibus quibusdam abstrusis *Neronis* cum Car. *Patino* per epistolas disquisitio, *Bremæ*, 1681, 4, *Mysteria Cereris & Bacchi*, in vasculo ex uno onyche, ad *Ferdinandum Albertum*, Ducem Brunsvicensem, ib 1682, 4, deinde a Cl. *Gronovio* Tomo VII Antiquitatum Græcarum inserta, Discussio calumniarum *Fellerianarum*, 1687, 4, de *Orbe stagnæo Antinoi* ad Ill. Abbatem *Luccensium* Epistola, 1691, 4, De *Miscellaneis Germaniæ antiquitatibus* Exercitatt. V, quarum prima & secunda de vocabulo *Germania* & de *Caucis*, A. 1694, tertia de *Ptolemæi Φαβιγάνω*, A. 1695, quarta & quinta de *Wichbebo & statuis Rublandicis* A. 1700, editæ sunt. Quæ alia in scriniis ejus non minoris momenti delitescunt, ea, si ab hæredibus impetrari poterunt, una cum his, quæ commemoravimus, uno fasce collecta in lucem emittere constituit Vir Summe Rev. *Theodorus Hafæus* S. Th. D. & verbi divini in Ecclesia *Bremensi* Interpres. Cujus Viri epicedium, honori Cl. *Eggelingii* dicatum, hoc loco annectere lubet:

Musarum, Themidos, Phœbi, Charitumque Sacerdos,
 Hellados & Latii, Teutoniæque Pharus,
 EGGE LING I A D E S, Caucorum gloria terræ,
 Vivaque, dum vixit, Bibliotheca, FUIT!
 Ad latus aurati monumentum insigne *Rolandii*
 Erige tam docto, patria Brema, Seni.

Nam

Nam tibi, namque tuo decus immortale *Rolando*
 Est visus calamo conciliasse suo,
 Quod te, quodque tuo, quem jactas jure, Colosso,
 Forſan erit poſt tot ſæcla perenne magis.

NOVA LITTERARIA.

PRudentii Sandovalis Vitam Caroli V Imp. e Guevarræ imprimis & Petri Mexiæ collectaneis congeſtam, a Viro quodam doctiſſimo Francofurti ad Viadrum e Hiſpanico in Latinum idioma jam tum abhinc decennio traductum, ac Bibliothecæ Berolinenſi Regiæ illatum fuiſſe, notum eſt illis, quibus aditus ad Bibliothecam conceſſus fuit. Idem vero nuper etiam vitam Philippi II a *Ludovico de Cabrera de Cordua* ſublimiori ſtylo ad annum uſque 1583 deſcriptam tranſtulit: dolet autem, in exemplaribus vulgo obviiſ cetera, quæ poſt A. 1583 a Philippo II geſta ſunt, non exiſtare, quæ quidem ſolus codex in Bibliotheca Regia Pariſienſi exiſtans contineat, refertque in Præfatione verſioni præmiſſa, ne ipſum quidem Carolum II Regem Hiſpan. a moderno Galliæ Rege fragmentum hoc impetrare potuiſſe, etſi paciſci pro dote vellet, quam prima ejus Conjux Princeps Aurelianenſis inferre debebat. Nec minus aliarum linguarum gnarus hic Interpres Epistoſas, quas Fairfaxius a Carolo I Angliæ Rege ad Conjugem in Galliam miſſas criminatus eſt, pariterque Eduardi Comitum de Herbert vitam Henrici VIII, ac Thomæ Hobbefii vitam Cromwelli, ſeu belli civilis, quod in Anglia uſq; ad annum 1666 geſtum eſt, hiftoriam ex Anglico ſermone Gallice vertit. Imprimisque bene meruit, quod Antonii Giropoldi Trutinam Imperii Ottoniannici, ſublimitate ingenii & arcanorum admirabilem, tranſtulit. Et hæc cuncta Berolinenſi Bibliothecæ ſunt inſerta. Ceterum vero bono publico non invidet, quas ſub manibus habet, Antonii Perezii, qui Philippo II a ſtatuſ ſecretis fuit, & Laur. xiii Gratiani Operum, tum Joannis Zavaletæ, Comitiſque, Hiſpanici longe plenioris, quam qui hæcenus exiſtat, ſcholiiſque illuſtrati, & Petri Mantuani Animadverſionum in F. Marianæ Hiftoriam verſiones.

Proſtas Supplem. T. V Sælio XI & ſub prelo eſt Sæli. XII.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji Anno MDCC XIII.

ANDRÆ CHRYSOSTOMI ZALUSKI, EPI-
scopi Varmiensis, Epistolarum Historico-Familiarium

Tomus III.

Brunsbærgæ, 1711, fol.

Alph. 10.

Miseræ domi militiæque Poloniæ bella, clades, hisque tristiora dissidia civium partiumque, studia a primordio hujus seculi ad ejus annum decimum per seriem præcipuorum eventuum hic describuntur. Inchoaverat seculum res plane nova: Fridericus III Elector Brandenburgicus dignitatem regiam, quam Fridericum Wilhelmum Patrem animo molitum legimus, singulari exemplo Prussiarum restituerat. Moti inde Poloni sunt, qui jam olim vicinæ potentæ infensi auctam hoc titulo sibi posterisque suis magis metuebant. Ergo consilium Varsoviæ d. 18 Januarii ineunt: Autor suadet, ut re jam non integra ferant quæ corrigi non possint, nec patiantur solum faciles, sed & lætitiæ fingant, cogitentque illud Damaclis, Atheniensibus divinos Alexandro honores negantibus, dictum: *Videte, ne dum calum suscipitis, terram amittatis.* Equidem Sczuka Lithuanæ Pro-Cancellarius, ne Regem agnoscerent, omnia agebat: vicit tamen prior sententia, autoritate imprimis Cardinalis Primatis, qui per speciem boni publici, revera in gratiam Towianskii in contrarium ibat; hunc enim jam Legatum ad novum Regem privatis consiliis destinaverat homo inter cetera vitia avarissimus. Inde mittitur Regiomontum Towianski Regni Pocillator, additur nomini Legati Extraordinarii honos, novam Regi dignitatem gratulatur, Rex contra benigne excepto omnia secunda fore, nihil se ex novo titulo

Pag. 4. 7.

- juris in Prussiam Polonicam prætere, & id genus alia, quorum jam proximo anno Polonis fidem dederat, iterum promittit.
- Pag. 26 19. Composita hoc modo controversia privatorum calamis agitari cœpit, ut solent quædam ingenia eousque audaciæ procedere, ut de causis etiam, de quibus jam autoritas publica pronuntiavit, temere sibi iudicium rei recte aut perperam factæ arrogent. Quin & Pontifex ad se negotium spectare, ereptumque sibi jus creandi Reges, quod usu hætenus possederat, ratus, multum apud Imperatorem ac Cardinalem Primatem conquestus est, hominem acatholicum non sine Ecclesiæ contentu sacra insignia ultro assumisse, Regemque se dicere ausum ejus Prussiæ, quæ ad Teutonicum ordinem antiquo jure pertinuit. Sed quod ad Polonos, major horum in avertendo discrimine quod timere poterat, quam tollendo præfenti malo cura eminuit. Sapienæ enim misere hætenus Rempubli-
62. cam afflixerant, & quanquam nihil ad conciliandos partium animos negligeret Rex, nunc indicens comitia, nunc mediationem offerens, vana tamen fuerunt omnia, eo quod præteritis quæ ad causam spectabant, diversa longe, scilicet ut Saxonici miles Polonia
88. exiret; discrimen belli Livonici ad solos Saxones, fructus contra ad Polonos pertineret, hisque similia fœda civibusque indigna tentabant. Itaque dum rebus suis desperant Sapienæ, ad opem ferendam Sueciæ Regem in Lithuaniam accersunt. Tum vero Poloni literas ad eum dare, sibi cum eo bellum non esse protestari, fœderum
43. 66. pactorumque invicem ictorum memoriam commendare, Wilhelmus etiam Angliæ Rex literis Sueciæ Regem ad pacem flectere, conciliatoremque se offerre. Sed inanem omnem fuisse operam exitu comprobatum est, patuitque jam tum hæud obscuris indiciis, id præcipue agitasse Suecum, ut cives Regi suo infestos efficeret. Et hæc quidem consilia multum promoverunt, quæ Anno 1702 gesta sunt. Cœperant die 22 Decembris proximi anni Varsoviæ Comitia, in quibus de concordia Lithuanicæ agere constitutum erat. Dederant
237. 146. supplices literas Sapienæ: Rex eos adesse nihilque metuere iussit: ubi vero tractari negotium cœpit, anceps ea admodum deliberatio fuit. Pars pro Sapienæ, pars contra peroravit, nec sine difficili opera in formulam transactionis tandem consensum est. Jactatæ prætere a quibusdam acerbiores in Regem voces sunt, cum
157. injulla

injussu Reipublicæ bellum excitasse criminantibus: verum his si-Pag. 138.
 nem fecit Eques. Paq, qui enarrando impare hæctenus contra leges 161.
 facta, Comitia solvit, quæ dein Senatus Consilium excepit. In- 162.
 tarim Sueciz Rex coeptis instat, quibus Legati Poloniæ inter-
 veniunt, orantes, ne pactorum immemor regno gravis sit: quid opus 171 sq.
 esset armis, inter quos odia nulla sint? Rex, cui nec ad negandam
 pacem satis animi, nec ad dandam consilii, rem trahendam ratus,
 multum primo de loco quo audiri debeant, hæc de tempore deli-
 berat, admissis tandem, sibi non eum Republica sed Rege bellum es- 175.
 se, quem & in Polonia persequi jus belli jubeat, respondet. Ipse
 Cracoviam movit, ubi obviam ei adversus exercitus factus est. Pu-
 gna die 19 Julii ad Cliffoviam habita: victor evasit Suecus perfidia
 metuque Polonorum, qui quam initio in se directam aciem vidis- 244.
 sent, veriti, ne ex composito, a Saxonibus Suecisque opprimerentur,
 vix primum impetum sustinuerant. Quamquam nec Suecis ea vi-
 goria incrementa fuit: nam præter eos qui ex militibus desiderati
 sunt, Dux Holsaticus tormento Katcii, Palatini Kijoviensis, periit,
 & Rex ipse levi vulnere affectus est. Post eam pugnam amicitiam 219.
 Sueci Galliz Rex ambire, Polonorum etiam sibi conciliare volun- 231.
 tates cepit, prolixa commemoratione animi, quem in Polonorum 229.
 partes propensum semper habuerit: ceterum facile sibi fuisse factæ
 a potiori Reipublicæ parte electioni Principis de Conti armis robur
 addere, nisi quietem Polonorum propriis cominodis prætulisset.
 Legati Poloniæ iterum mediationem offerunt, sed a Sueco negante 231.
 Reipublicam mediâ esse posse, admissi non sunt: Confederatio 241. sq.
 etiam Sandomisiensis die 22 Augusti ab his, qui Regi suo fidem
 servabant, inchoata frustra de pace laboravit. Varii enim contra
 Regem Polonos sollicitabant, inter quos cum eminuisset Legatus
 Gallicus de Heron, ideoque exire Polonia jussus non exiisset, auto-
 ritate Regis Augusti captus, ac in Galliz finibus demum libero pedi 239.
 restitutus est. Displicuit ea rei Reipublicæ, præcipue Cardinali Pri-
 mati, qui *delicatus & nervosus* se excusaturum facinus promisit. Nec
 profuit opera, quam in conciliandis adversis partibus posuit Impe- 257.
 rator: nam Comitum de Zinzendorf, Ablegatum Cæsaris Extraor-
 dinarium, ne audivit quidem Sueciz Rex missus etiam a Pontifice
 Augustinus Lexesi breve post tempus infecta re plurima passus do- 342.
 mum

- mum rediit. Illam tamen pacem, toties Poloniæ regno negatam, ab Imperatore Moscoviæ ipsum Suecum petiisse, in quo ea re opem Patkuli promissa priori gratia desiderasse, ex literis a Confessionario Jacobi Principis ad Patkulom scriptis & hic insertis patet. Sub initium *Anni 1703* ad externam opem confugit Augustus Rex, literisque ad Daniæ Regem datis rogat, ut quum alterius Reipublicæ iniurias ad se pertinere credat altera, communi causæ remedium querere, pacisque consilia ambitioni Suecorum opponere ne gravetur: quod facturum se ille mox respondet. Idem ab Electore Brandenburgico petunt Poloni: nec a pace abhorret Magnus Moscoviæ Dux: quin ipse Turcarum Imperator fœdera inter Turcas Polonosque inita confirmari postulat. Et poterat sperari latior rerum facies, nisi intestina odia tumultusque Primatis intervenissent.
289. Hic enim defensam in Consilio Thoruniensi causam Augusti Regis agre ferens, aliud Varaviæ indixerat: cui cum Rex literas nec non consilium Mariæburgi opponeret, intercessit iterum Cardinalis Primas. Tandem compellatus in Comitibus Lublinsibus, ut iuramentum Regi præstaret, venit, atque se causam ingressi Suecorum in Poloniam non dedisse, nihil unquam contra Regem molitum, nihil moliturum sancte obtestatus est. Sed nulli jactantius obligant fidem, quam qui maxime violant: interceptæ sunt & ejus hæc diu post ad Generalem Reinschildt literæ, quibus hunc ut cautus paratusque sit, Saxones adventare monet. Præter Cardinalem Primatem in adversa parte eminebat Stanislaus Leszcinski, Palatinus Poniensis, in quo reconciliando omnem movit lapidem Autor; id quod probant aliquot epistolæ, quibus per amorem patriæ, memoriam juramenti præstiti, & cetera, ut ad obsequium redeat, Stanislaum rogat. Fama etiam erat, fœdus offensivum inter Sueciæ Regem & Electorem Brandenburgicum ita coaluisse, ut Sueciæ Rex hunc Regem agnosceret, petentique successionem Regis Angliæ adesset; Elector vero auxilium Polonis plane negaret, Suecis contra, si Poloni Regis sui partes defenderent, prætextu evictionis Ollivensis succurreret; pacemque seorsim, nisi Suecis prius a Rege vel Republica Poloniæ satisfactum, non iniret. Missus proinde Berolinum est Stanislaus Sczuka, Lithuanicæ Pro-Cancellarius; imperavit Respublica, ut Regem quidem appellaret, caveret tamen simul,
- 361.
- 395.
- 384.
- 421.
- 557.
- 374 424.
- 504.
- 548.
- 534, 546, 555.
- 553.
- 568.

ne inde novum Jus, quod pactis Velaviensibus derogare queat, præ-
tenderet Elector; præterea summam Elbingensem aboleri, pignusq;
tradi urgeret. Ceterum expugnatum hoc tempore a Suecis Thoru-
nium est, cujus obsidionis plenior historia in literis Generalis Re-
wel, qui urbi cum præsidio relictus fuerat, legi hoc loco potest. In
adnotanda *Anni 1704* historia parcior Autor est, duo tantum obser-
vans, nempe literas Czari monitorias, ut ab electione novi Regis
Poloni desistant; nec non eas, quibus Sueciæ Rex electum a Fœ-
deratis Majoris Poloniæ ordinibus Stanislaum reliquis commen-
dat. Verum in anno, qui sequitur, 1705 prolixior est, notatque pri-
mo loco literas ad Pontificem ab Augusto Rege scriptas, quibus
orat, ut in Episcopum Posnaniensem, tot hæcenus turbarum auto-
rem, captumque Romamque missum severe animadvertat. Motus
indignitate facti, & quod non minoris in Polonia calamitatis auto-
rem Archi-Episcopum Gnesnensem seiret Pontifex, ab omnibus
honoribus suspendit, reliquis vero regni Archi-Episcopis & Epi-
scopis obsequium Regis Augusti serio commendavit. Petrus etiam
Imperator Moscoviæ universali quodam dethronificationem Re-
gis Augusti improbavit. Sed nec ita sanari Polonia potuit, obsti-
titque perpetua rerum confusio, quo minus Josepho Imperatori pe-
tenti, ut Jacobum Principem Lipsiæ captivum liberaret Augustus
Rex, annueret. Scissa enim in duas partes erat Polonia: altera Var-
saviæ convenerat, prospectura, ne quid ex Livonia, Prussia & Cur-
landia avelleretur, ne liberum Poloniæ regnum a Suecis depende-
ret, &c. altera Brestæ legitimum Regem Augustum se defensuram,
nihilque confederationi Sendomiriensi unquam detracturam testa-
batur. Terrebant quoque Poloniam, qui Borussia Regem Augusto
adversum ferebant rumores, quanquam ii vani. Nam de fide tra-
ctatus inter eum & Gedanenses initi, ipse Autor dubitat; fœdus
vero cum Suecis, quod supra indicavimus, vanum fuisse, Rex ipse
docuit, qui tum in literis ad Cardinalem Primate[m] hunc, ne tale
quid in posterum in vulgus spargeret, sed sibi prius communicaret,
rogavit; tum etiam Augustum Regem, nunquam se Palatinum Pos-
naniensem Regem agnovisse; respondisse Cardinalem, ea verba non
de se, sed Sueciæ Rege accipienda esse, certio[m] fecit. Nec
tamen ideo ad pacem pronior Suecus, qui nec ullum se fœdus in-

Pag. 571.

579.

605.

607.

646.

649.

652.

651.

632.

659.

662.

663.

666.

- Pag. 672. chosturum, nec profecuturum, nisi cum coronato capite, palam professus est. Sed de eo querebatur, quippe contra coronationem Stanislai Manifestum Tykocini die 11 Octobris ediderat confederatio Sandomiriensis: contra inter Carolum & Stanislaum tanquam Regem foedus initum, cujus conditiones hic legas. Sub finem anni, quæ sibi acciderunt, fuse Autor narrat. Summa huc redit: accusatum se commercii sum Aula Brandenburgica habiti, literarum etiam numeris scriptarum, quare mense Septembri Dresdæ captum, hinc Anconam & tandem Romam delatum esse. Et hoc quidem malum Cardinali Primati in literis, quas ad eum scripsit satis acerbas, tribuit: crimina ceterum facile dilui posse, quoniam primum ne veri speciem habeat, alterum negari quidem nequeat, egisse vero eas literas de rebus saltem œconomicis, scribendasque fuisse eo modo, ne si forte Elbingæ in manus partis adversæ, aut Gedani in Cardinalem Primatem inciderent, ab his intelligerentur.
711. Rem omnem interim ad Pontificem detulit, cujus opem captivus imploravit, sub initium anni 1707 tandem liberatus. Sed hinc in adnotandis annorum sequentium Actis brevior est. Nam ad *Annum 1706* præter relationem conflictus ad Calissium, in quo victi Succii, literasque, quibus Stanislaus liberatos a se Poloniæ Principes Reginzæ Matri nuntiat; oblatum sibi fuisse Archiepiscopatum Gnesnensem morte Radzieiowskii vacuum; Pontificem nec electionem nec coronationem Stanislai, nec abdicationem Augusti approbasse: inde ita exarsisse Stanislaum, ut Episcopos sonatu se ejectionem minaretur; voluisse, ut Autor iter Romam susciperet, se vero restitisse exponit, reliqua præterit. Ad *Annum 1707* varias Polonorum voluntates, quorum alii Augusto, alii Stanislao favebant; reliqui electionem novi Regis petebant; inde literas Imperatoris Regisque Borussia, quibus Stanislaum Regem agnoscent, tandemque Intimationem Interregii die XI Julii factam observat. *Annus 1708* inserit literas Reginzæ Angliæ, quibus Stanislaeo dignitatem regiam gratulatur. Refert etiam, quæ in conductu Koniesspoliceasi aliisque acta. Nec ad *Annum 1709*, præter documenta publica singulare quid annotat. Ex iis notandæ literæ, quibus Gallizæ Regi reditum in Poloniam nuntiat Augustus: quas pro Guarantia ad Hollandizæ Rempublicam: ut & ex quas ad Imperatorem Turcarum scripsit. Præter has literas, quibus

quibus Augustum Pontifex commendat; nec non Memoriale ad conferentiam cum Ministris Czari & Responsum. Ad *Annus* denique 1710 Guarantia, & Declaratio a Ministris Czari Imperatori, Angliæ, Hollandiæ, univcrsisque Statibus Imperii faciendâ.

Notari porro merentur, quæ de Viris Illustribus, qui his temporibus floruerunt, annotat. Sic Cardinalis Radzieiowski avaritiam p. 6, actiones ad consilia Palatinæ Lenciciensis compositas p. 438, ac cetera vitia passim describit; audito etiam mortis ejus nuntio, inquit: Utinam illius purpura non habeat coram Deo quod erubescat. Utinam in vanitate non ambulasset sensus sui &c. p. 725. Vinolentiam Generalis Steinau notat p. 498, Patkulum omnium malorum in Polonia fontem & originem vocat p. 797. Contra nec debitas aliis laudes negat. Ita commendat Stanislaum Lubomirskium, supremum regni Mareschallum p. 169, Leszczymskium, Palatinum Lenciciensem, p. 170, Stanislaum Jablonowium, Castellarium Cracoviensem supremumque Exercituum Ducem, non sine veneni suspitione mortuum, p. 214, Felicem Potocki, Castellatum Cracoviensem & supremum Exercituum Ducem, p. 215, Raphaelem Leszczymski, Regni Thesaurarium, p. 439, Generalem Reinschildt p. 573, Generalem Peykul p. 668, P. Vota, quem ab eloquentia laudat, p. 698, & Hieronymum Lubomirski, Castellatum Cracoviensem supremumque Exercituum Ducem.

Ultimo memoranda sunt, quæ non quidem ad historiam horum annorum spectant, inserta tamen huic Tomo sunt. Talis est sermo Pontificis in obitum Jacobi II habitus, p. 128, de ærario Regis Suciæ Disquisitio, p. 195, it. literæ, quibus Jacobi Principis Confessionarius Patkulum rogat, ut Czari filio Jacobi filiam decennem a forma & scientia commendabilem in matrimonium offerat, p. 289, Pontificis, quibus Czaro, quod liberum catholicis religionis exercitium indulserit, gratias agit, p. 886, ejusdem, quibus Principem Furstenbergium, ut Saxoniz Princeps catholice imbuatur, admo-
net, p. 835, atque eæ, quibus Cæsarem, ut ad reverentiam Ecclesiæ animum revocet, hortatur, p. 836 & 841. Huc etiam faciunt, quæ ad illustrandam Domus Sobiescianæ Genealogiam ex scripto Albrechtii Dænhoff, Episcopi Cracoviensis, & MSto ipsius Regis Johannis III hic inserta sunt p. 858 & 859, nec non Informatio de *Stromgeld* Re-
gio-

giomontano, alias telonio in fluminibus ab Electore Brandenburgico imposto, p. 864. Ad calcem denique adjectæ sunt Rogalli, Gutstadiensis Canonici & Sigilli majoris regni Secretarii, literæ, ex quibus, A. 1711 d. 29 Aprilis Autorem nostrum obiisse, constat.

GRATIANI SEVERINI LIPINSKI, NOBIL. Prutheni, ad VINCENTIUM CONSTANTINUM STARODOBRSKI, Nob. Polonum, Epistola, Sicilimenta quædam in ANDR. CHRYSOSTOMI ZALUSKI Epistolarum historico-familiarium loca nonnulla, terras Prussæ, speciatim civitatem Gedanensem afficiencia exhibens.

Anno 1712, 4.

Plag. 17.

Quamvis Celsissimus Epistolarum historico-familiarium Autor A. C. Zaluski scripsisse ex vero omnia videri velit: sunt tamen loca, in quibus per errorem lapsus aut affectu impeditus, censuram promeritus est. Hanc qui ad integrum Epistolarum opus extenderet, hactenus fuit nemo: quoad res vero Pruthenicæ, præcipue civitatis Gedanensis, id egit Magnificus atque Generosus Vir, (quem Autorem esse, nomine licet minus recte expresso, A. 1712 M. Oct. p. 464 monuimus,) Jo. Ernestus von der Linde/qui ita demum officio boni Consulis satisfacturum se credidit, si quam consilii sustinet, calamo etiam defenderet patriam. Prima de sigillo majori civitatis Gedanensis observatio est, quæ eam civitatem jam seculo XV sigillo hoc usam fuisse probat, quod se non vidisse Tomo I p. 91 Zaluskus scribit. Inde ad p. 150, quæ sub Michaele in confirmatione Jurium civitatis acta: ad p. 248 vero responsionem Gedanensium ad orationem Pro-Cancellarii Poloniæ addit. Ad p. 405 optimo jure Comitæ regni veterisq; usum Reipublicæ petiisse Pruthenos, nec successu caruisse notat. P. 414 responsorias Prussorum ad literas Archi-Episcopi Gnesneusis inserit. Ad p. 1152 observat, alterum horum tractatum contra Prulliam scriptorum Decreto Post-Comitali Mariæburg. 1653 dignum judicatum, qui manu Carnificis combureretur. Ad p. 1185 documenta publica affert, quibus cautum, Prussos nullis teloniis subjici posse; & ad eandem paginam
contra

Pag. 5.

7.

20.

23.

33.

35.

36.

49.

contra Zaluskium, Constitutiones regni, nisi & a Pruthenis unanimiter receptæ sint, hos non obligare evincit.

In Tomo II. duo notat; primo falsa esse quæ de voce Senatus Gedanensibus negata Episcopus Varmiensis p. 552 affert: quia Albertus de Doenhoff, Regni tum Cancellarius & Episcopus Przemisliensis, ne verbo quidem, hunc sibi titulum non probari, monuerit. Ut integra actus series exhibeatur, adjicit orationes sub adventum Regis a se, illo tempore civitatis Syndico, habitas. Id quidem negari non posse, motam eam temporibus Jo. Casimiri Regis 1661 controversiam, sed & mature compositam, obtinente titulum civitate. Deinde ad p. 749 sq. ubi de pace religionis in Polonia agitata, multa ex historia seculi XVI & XVII tradit.

In Tomo III responsorias Gedanensium ad literas Episcopi Varmiensis, quarum p. 60, 139, 181, 207, 300, 411, 485, 198, 604 meminit; ut & responsum civ. Ged. ad literas Czari 1705 m. Julio scriptas, & p. 658 insertas, supplet. Cetera, quæ ad p. 662, 864, 871 & 899 moneri potuissent, ne nimis excresceret labor, indicasse contentus.

TRAITE DE LA REPENTANCE TARDIVE,
h. e.

TRACTATUS DE POENITENTIA SERA;
Autore JACOBO BERNARDO, Profess. Philos. &
Mathematicum, necnon Pastore Wallonensi in Academia & Ecclesia Lugdunensi.

Amstelodami, apud R. & G. Wetsteinium, 1712, 8.

Alph. 1 plag. 2.

Disquirere sibi sumsit Venerandus Autor de eo, num homo, Dominibus instructus salutis mediis externis, sed profligatissime vivens, & jam abiturus e mundo, sperare possit, quod ultimo hoc instante momento, vere adhuc converti ad Deum possit? Non dubitavit Autor, *moraliter impossibilem* hanc vocare conversionem, propterea, quod saltim per ordinarias Dei, nobisque notas conversionis leges (de aliis nobis ignotis differere noluit) evenire non posset. Omnem hic reclamare, ait, œconomiam salutis, nobis revelatam, quandoquidem per infernum via ad astra tendere non

Præf. p. III.

IV.

VII.

XI.

Cc

posset,

- Praef. posset, gratiaque Dei indignos ejusmodi peccatores se reddidissent.
 P. XIII seq. *Moraliter illud impossibile*, ut quaestionem formaverat, mitius alio-
 43. quanto postea exponit per id, quod 1) raro, 2) extra media ordina-
 ria evenit, & per librum universum stylo, quod ipse non diffite-
 tur, diffusiori, eoque ad incalcandum studiose perquam compo-
 sito utitur.
 Sententiam vero suam Clarissimus Autor praeter ceteris, quibus
 usi haecenus sumus, argumentis, ad terribiles securiores imprimis
 idoneam putat, & in Libros duos, quorum prior argumenta senten-
 tia, posterior rationes decidendi dubia sistit, laborem universum de-
 scribit. Poenitentia, quae cor non mutat, Autori imperfecta &
 7. falsa est, utpote qui ex effectu & fructibus de rei judicat veritate.
 Vix dari peccatorem, largitur, qui, dum ultima instant, displicenti-
 14. am peccatorum non testetur; hanc vero non esse poenitentiam in
 Scriptura descriptam & salutarem. Quin potius poenitentiam su-
 15 seqq. am, cum novitate vitae semper conjungendam, per regenerationem
 Joh. III, 5 requisitam, describit, partemque illius *Correctionem* (qua-
 re & successivam poenitentiam vult) constituit, in qua assertione
 ejusque momento omnis hypothesos vel vis vel debilitas consistit.
 Robur opinioni conciliare Autor ex Jer. XIII, 23, Luc. XIII, 6 seqq.
 43 & 144. Matth. XXV, 1 seqq. Ebr. XII, 16, 17, Eccl. LV, 6, Pl. XCV, 7, 8 annu-
 titur & discrimen inter *veram & salutarem* insuper poenitentiam
 constituit, veram quandoque admittens, quae tamen non sit saluta-
 ris. Tristitiam, qua mali redirent ad frugem, *sanctam desperationem*
 vocat, & habitum vitiorum deponere, contra virtutis habitum
 64. induere (quod exiguo sane intervallo fieri nequeat) ad conversio-
 nem refert, qui & postea bona opera pro via ad coelum agnoscit,
 74. sine quibus salvari velle, idem esse ait, quod expetere finem, sine co-
 ducentibus *mediis*. Plura sententiae momenta postea producit in
 125. aciem, Deique desertionem circa peccatores talem, qua mediis con-
 versionis priventur, admittit. Nec curam ulterius ejusmodi ho-
 144. minis Deum habere, scribit, quin potius addit, ne *extraordinarie*
 quidem thesi contrarium dari posse exemplum, quod, num exposi-
 134. tioni *re moraliter impossibilis*, quatenus, *quod raro eveniat*, notare
 debebat, conveniat, alii existiment. Ponit Venerandus Autor, da-
 ri unum alterumve peccatoris sero conversi exemplum; argumen-
 ta-

tari hinc tamen non vult; nemo etenim peccatorum inambulare
 aquis, aut expectare ex ore piscium numos vellet, licet utrumque
 semel Christo Petroque evenerit. Undecima hora Matth. XX la-
 borantes, & denarium accipientes, ita removet, quod ibi de gratia
 saltim vocante agatur, & juxta parabolam duodecima minimum vi-
 tæ pars conversioni dicanda sit. De latrone in cruce, quo se strin-
 gi exemplo videt, ita sentit, ut non tam facinorosum hunc, ut vul-
 go creditur, fuisse, existimet; expectasse illum Messiam, & errore
 ductum, nunc Romanos, visis Christi miraculis, sede dejiciendos
 esse, cum Barnaba seditionis societatem iniisse, Matthæum & Mar-
 cum, utriusque imputantes convitia, de uno esse intelligendos, atque
 sic vel in carcere conversionem, ob actum inprimis vitiosum, non
 habitum, forsitan incepisse. Ultimum, quod caput causæ erat,
 Ministrum instruit, qui assistere morituro, ad seram poenitentiam
 confugienti, jubetur, ubi, post circuitiones plurimas, eo tamen
 omnia tendunt, ut de omnibus fere peccatorum recensitorum ge-
 neribus, fiducia extraordinariæ minimum misericordiæ, bene spe-
 ret, iis tamen exceptis, qui poenitentiam se egisse, frigidis quibus-
 dam effusis lacrymis & suspiciis putassent, quique ad veram adeo
 poenitentiam transire nollent, quos Dei judicio relinquendos cupit.
 Signa veræ poenitentiarum urgentur ubique, nec tamen indicantur.
 Constat, inter eruditos rigidius sæpe disputari multa, a qua severi-
 tate tamen, dum praxi urgemur, ni dubiis & desperationi locus esse
 debebat, hinc inde remittendum est. Securitatem inter & despe-
 rationem mediam tenuisse viam beatum!

Pag. 225.

257.

279 seqq.

314 seqq.

319.

323.

339 seqq.

DEMONSTRATION DE L' EXISTENCE

de Dieu.

h. e.

DEMONSTRATIO EXISTENTIÆ DEI EX
*cognitione Naturæ deducta & ad captum vulgi
 accommodata.*

Parisii, apud Jacobum Stephanum, 1713, 12 maj.

Plag. 15.

Non Philosophis scriptum esse libellum, sed hominibus in rati-
 ocinando parum exercitatis & ultra sensus non sapientibus,

Cc 2

turn

tum titulus loquitur, tum Autor in ipso opusculo fatetur. Separat ergo demonstrationes metaphysicas intellectu difficiliore, ut ut ipsemet judicio reliquis certiores, & ad argumenta a contemplatione Naturæ desumpta confugit, quamvis ipse non diffiteatur, hoc argumentandi genus esse imperfectum nec certitudinem aliam nisi moralem parere. Nimirum in memoriam revocat, quæ in hoc universo quovis momento sensibus obvia sunt, quorum vero causa iisdem latet, saltem non sine attentione ea majore, qua vulgus utitur, innotescit, ut ignari in admirationem trahantur & affectu perturbati tacite supponant, quod maxime probari debebat, universum hoc productum esse ab alio ad certos fines, sicque tandem inferant, artificem ejus esse omnino sapientem, potentem atque bonum. Quare non modo postulat, ut ab omni ratiocinatione absteat lector & tantum se ipsum consulat, an non intuitiva cognitione ad assensum rapiatur; verum etiam similibus ab Iliade *Homeri*, a sono instrumentorum Musicorum, a statuis & picturis desumptis animum lectoris ad assensum præparat. Quis enim sanæ mentis sibi persuadet, ex fortuita litterarum Græcarum confusione prodixisse Iliadem *Homeri*? Quis suavissimum Musicæ concentum audiens credit, forte fortuna a vento impelli aeris moleculas? Quis statuam hominis in loco deserto offendens non colliget, aliquando ibi extitisse homines? Quis pictoris existentiam negabit, visa pictura? Eodem igitur modo omnem naturam, si vel maxime obvia considerentur, ubique loqui existentiam Conditoris sui. Ut autem appareat, qualia sint, quæ ex contemplatione universi adducit, unum alterumque specimen in medium afferre juvat. Si terra, inquit, esset durior, non posset coli, si minus dura, homo eidem insistere haud valeret. Si aqua esset rarior, in aerem degeneraret, & hinc omnis terra foret sterilis, non darentur animantia, nisi volatilia, omnis cessaret navigatio. Si aer esset densior, cælum nebulae instar obscuraret, nec animalia ob humiditatem commode amplius respirarent. Si bestiae carnivoræ, quales sunt tigrides atque leones, nimis multiplicarentur; aliorum species e. gr. cervorum, ovium, boum, immo ipsum humanum genus, extinguerentur. Examinat deinde objectionem, quam Epicureus aliquis afferre potest. Scilicet omnia, quæ ab ipso proferuntur, continuum esse sophisma. Quamvis enim Na-
tura

tura homini usui sit ; inde tamen non consequi, quod in usum hominis facta. E. gr. quem tempestas in agro obruit, eum in cavernam vicinam confugere : male autem inde colligi, cavernam cum in finem esse factam. In homine adeo esse artem, quam in natura admirantur, hujus enim ingenio tribuendum, quod naturæ opera in usum suum convertat. Respondet Noster, absolum esse statuere, ex fortuito atomorum concursu prodiisse hoc Universum. Cachingino enim excerptum iri, qui affirmare non erubesceret, ad eum commode extractam casu prodiisse. Certe cum multa sapientia & exquisito judicio opus sit ad Naturæ cognitionem, multo majore sapientia ingeniique vi opus fuisse ad ejus productionem. Sed non ostendit Noster, hoc Universum aliquando cœpisse aut minimum ex rudī indigestaque mole prodiisse : id quod tamen maxime fieri debebat, præsertim cum nemo hactenus ex principiis philosophicis originem demonstraverit, nec desint, qui pernegent, ex ipsa Scriptura sacra eam demonstrari non posse, creationis historiam Moisaicam de mutatione Telluris (e. gr. ex stella fixa in planetam) explicantes. Etsi autem Autoris meditationes non sufficiant ad persuadendum existentiam Numinis iis, qui altius vulgo sapiunt, utiles tamen sunt ad agnoscendas Numinis perfectiones, si quis aliunde certus fuerit, dari Deum : commendandæ adeo concionatoribus ad quandam theologiæ experimentalis speciem populum invitaturus.

*EXCERPTUM E LITERIS CHRISTFRIDI
WÆCHTLERI, IC. ad J. B. M.*

Injecta est mentio in Actis Junii 1710, p. 237 quarundam emendationum Juris, quas e Codice Mediceo attulit Laurentius Theodorus Gronovius c. 1. Nunc & reliquas Epistolæ I & II illustrabimus. Non repugnat, *ita confusum esse legum tramitem, ut infinitum extendatur.* Certe alibi, *humani juris conditio infinitum decurrit.* Et rursus tamen ibidem, *in infinitum detraxerunt.* Huc vero non referam, *ne totum* (adverbialiter) *confundatur.* Græce enim ἡ καὶ τῶν πολλάνις φυλαχθῆναι τὸ τῆς ἕλης θεωρίας συνεχές. Etiam id, quod nunquam vel factum esse, vel fieri potuisse creditur aut speratur, *desuetum* Cæsari dici, nondum liquido apparet. Nam Episto-

Cap. 2.

3.

- la II. *ceteris jam desuetis*, respicit ad illa millia reliquorum librorum, ex quibus nihil aliud nisi sex tantum accipiebant discentes. De DEO autem quando sermo est Cæsari, exulat figura & omnis obscurior dictio. Is enim, quod nemo neque sperare neque optare ausus est, h. e. res penitus desperatas donare & consummare potest, iterum res quidem nobis difficilissima, immo magis impossibilis. Epistola III Græce, ὅπερ εἰδείς-εἰδὲ εἰς νῦν βιάλλεσθαι ἤλπισεν ἂν ἔτε θύνατον ὄλωσ τῇ ἀνθρώπινη φύσει αὐτὸ ἂν ἐνομιόθῃ. Μοχ, τῆς ἀνωθεν βωπῆς, (scribe βωπῆς, vel βώμης etiam,) καὶ τῆς ἐκείθεν Φιλανθρωπίας ἴδιον ἦν, ἀλλ' ἐκ ἀνθρώπινης τινὸς διανοίας ἢ ἐγχειρίσεως ἢ δυνάμεως ὄλωσ. Neque *inuisitatum* Nostro, quod nec potest usitari. Epistola I: *scripserunt & alii libros ad jus pertinentes, qui nullis auctoribus recepti neque usitati sunt.* Conjectura ergo hæc Gronoviana pertinere videbitur ad illas, quas Hottomannus dicebat muscæ pede innixas. *Totum digere* non dicitur nisi absolute de eo, quod est præ manibus, neque locus est adverbio. Mirum autem non est, auctores vulgatæ lectionis perperam habere, *qui non subtiliter*; nam
4. & Chevalloniana hic peccavit. Redarguit Cæsar priscum morem, quo nullam obtinebant vim subtiles etiam emendationes Ulpiani, Pauli, Marciani, adversus splendorem Papiniani. Iterum peccat
5. Chevalloniana per centonem illum, *supervacua longitudine semota & quod imperfectum.* Accurate Epist. III *si quid in legibus Prudentium vel supervacuum vel imperfectum vel minus idoneum visum est, vel adjectionem vel deminutionem necessariam accipiat,* ἀμέλει πάντες μὲν, εἰ τι περῆσθαι ἡμῶν ἐκ ὀρθῶς ἐδόκει μέρη δὲ τὰ μὲν ἀφελόντες, τὰ δὲ προσθέντες. Si in Mediceo aperte scriptum sit, *in suis libris INSUERUNT*, transeat archaismus, & exponatur, *insuerunt*. Videturque ex *insuerunt* factum deinde *imposuerunt*: addendo, quæ per incuriam putabantur ommissa. Chevalloniana, *posuerunt*; adimendo, quæ abundare crederentur. At vero in Epist. III Latina de eadem re, *et si principalis constitutio fuerat in veteribus libris relata, neque ei pepercimus*: Livius tamen de Lepido, *privatamque publicæ rei impensam insuerat*. In loco Gellii non liquet, quid sit, *palpebras insuebant Reguli*, Lib. 6 c. 4. Apud Terentium autem Phorm. *ne quid suo suat capiti*, i. e. conciliet. Et malleræ, adiecisse Gronovium ceteras etiam lectiones, quæ mox sequuntur, an scilicet, in Mediceo sit, *quod a vobis*

vobis electum & ibi positum fuerit, deinde, cum reposita sunt, obtinere, & statim, in contrarium autem in positione nostra inveniantur. Si enim toties placuit dictio pura, de figurata insuerunt, in eodem subito contextu verborum dubites. At multo magis impeditus Notus fuit locus Epistolæ II: *male consuetum inconsequentia cursum*. Ubi paulo melior quidem lectio, *male confutum*. Sed res ipsa erueda est. Omnium maxime castigat Cæsar peruersum ordinem docendi discendique, in quem inciderat. Sex tantummodo libros a voce magistra, ceu dictum, accipiebant, nec eos totos *per consequentias*, i. e. iusto ordine & serie, sed multis partibus eorum prætermis- sis. Primo itaque anno non tenebant Edicti perpetui ordinationem, i. e. consequentiam. In secundo iterum præpostera habebatur ordi- natio, nec continua sed particularis. In tertio nunc de rebus, nunc de judiciis secundum vicissitudinem tradebatur, i. e. citra continu- am consequentiam. Post hæc recitabant Responfa Pauliana, neque illa in solidum sive iusta serie, sed per imperfectum, & jam per trien- nium hoc integrum, quodam modo male confutum illum cur- sum. Hæc est illa inconsequentia, quæ bono ordini opponitur, sen- su negante. Editio Parisiensis 1513 *male constitutum*, sicut paulo an- te, *in utili confuturo*, & *ad eruditionem constitutis*, ac mox, *in cog- nitis constitutis*. Possis ergo scribere, *male constitutum in consequen- tia cursum*. Sic Epistola I una sit concordia, una consequentia. In eadem & III *non per sigla, sed per literarum consequentias*. Jam vero Epistola II ostenditur melior ordo *secundum optimam consequenti- am*, nullo penitus derelicto; *ut sit vobis aliquid, (Parif. aliqua,) am- plius discipulorum peritia*. Notabilis hac occasione vox Cæsar's atq; in Canonem adoptanda: *horum, qui legitima peragunt studia, oportere prius animas, & postea linguas fieri eruditas*. Quod ex sublimi- ori quam juris arte est sumptum. Utrum copulativa in Msc. extet, *sed sufficiat per indices tantummodo, ET titulorum subtilitatem*, an vero ibi scriptum, *per indicis tantummodo titulorum subtilitatem*, ceu tradit Gronovius, ex Taurello non apparet. Is vero in nullo, quod quicquam momenti haberet, *ne latum quidem unguem a Co- dicis Florentini fide se discessisse* perhibuit in Præf. ut, quoad fieri pos- set, *eiusdem vera species representaretur*. Eandem industria suæ laudem præscripsit Gronovius c. XVII: *necessum non videtur vel la-*

Cap. 8.

tium

rum unguem ab fidelissimo calamo discedere. Potuit saltem utraque scriptura locum invenire: donec veritas antiquitatis novo nobis si- dere ex Belgio per omnia illucescat. Sed ista subtilitas tenuitatem magis rei quam sublime aliquid arguit in modo. Ceterum Episto- la III lucem fcenerabitur in eadem causa. Nam ibi duo dicuntur, præterquam si velit quis in Græcam linguam hæc transferre, *μόνη δὲ τῇ κατὰ πόδα καλεμένη χηρσοῶσαι τῶν νόμων ἐρικηνεία.* Alterum, *καὶ ἔτι κατὰ τὴν τῶν ὀνομαζομένων Παρατίτλων προγοῦσαι Βε- ληθαῖεν χηρσοῶσαι,* & si quid secundum paratitlorum, *ἢ ἢ vocantur, usum velis adscribere.* Nihil de priori in Epistola I. Fieri tamen potuit, ut paratitla per indices etiam innuerentur, & per titulorum subtilita- tem. Nulla ergo hic fœditas. In fine Instit. sermo non est de paratit- lis, sed de publicis judiciis tantum, qua summo digito & quasi per indicem tangi dicuntur. Præter ejusmodi indices, etiam paratitla indulget Cæsar in utraque epistola, in altera tectius, in altera evi- denter. Eundem potuisse scribere, nostros animos ad Dei omnipo- tentis erigimus *adjutoriam*, eo quod circa seculum Justinianicum occurrat *sacra probatoria*, non dixerim. Sacræ sive Diales probato- riz erant literæ vel memoriæ, manu Principis iuscriptæ. *L. 6 L. 9 L. 10 C. de div. off. L. 3 C. de agent. in reb.* Cartarii Formulam pro- batoriz exhibet Casiodorus Lib. VII Var. c. 43. Sed nihil inde ad rem præsentem. Multoque minus *μὴνυσις indicatio.* De ista apud Apulejum Lib. VII Miles. *falsam de me notariam pertulerat.* Et Au- gustinum Epist. 159, 160. In Feudorum contra Capitulis seculi etiam declinantis, constanter *adjutorium II, 26 §. licet, II, 40.* Neque aliud reperit Dufresnius in media infimaque Latinitate. Itaq; nomencla- torem Medicum in his nunquam sequemur, neque sphalmata lin- gemus promiscue, vel latum unguem etiam. Vix merebatur quo- que curam, *tot*, an *tota* auctorum volumina legendum? Utiq; enim præmittitur, omnem legum tramitem ita fuisse confusum, ut infini- tum extenderetur, & omnem Romanam sanctionem colligendam atque emendandam fuisse, tum vero Constitutiones Principum eti- am facta emendatione in unum Codicis volumen congregandas & coadunandas. Mitto reliqua. Jussit enim Cæsar primum, a qui- bus hoc opus molendum sit. Nunc de modo agendi præcipit, at- que illa pars epistolæ fere totam exhaurit. Tandem, *ideo jubemus,*
duobus

duobus istis codicibus. - *Nosram autem consummationem - habere sancimus. - Ne autem - jubemus.* Cur non & hic pergit is perstatque jugiter in illa elegantia sermonis? cujus haecenus apud eum non extat exemplum. Omnes bonorum possessiones bis memorantur, iisque multitudo tribuitur, & multiplex beneficium. De librarii ergo corruptela hic parum sumus solliciti. *Secundum quod scibile est, non prorsus idem est cum altero, quod natura humana capacitate concluditur.* Nam scibile semper fuit, quo tramite leges ab urbe condita & Romuleis temporibus descenderint, sed nemo ante Justinianum penitus existimavit, humano ingenio possibile esse, τὴν ἐπαναλέωσιν τῶν παλαιῶν νόμων εἰς μίαν κάλλεος εἰδέαν παραχεῖν ἢν γὰρ θαυμαστὸν, τὴν Ῥωμαίων νομοθεσίαν πρὸς ἅπασαν αἰὲν συμφωνίαν τε καὶ διαφωνίαν. Et cessat casus tertius non semel. Epist. II, quia neque possibile est, ac III, quod in libris antiquis nec numerari possibile fuit. Perspicue Græca, ἀπερ ἅπαντα τοῖς τε ἔμπροσθεν εἰπεῖν ἔστιν, ὅσα καθεστῶτα. Iterum, impossibile eras, per partes detrahi. Scibile ergo quum Cæsari nusquam fuerit familiare, nemo inficiabitur, in quibusdam negligentiam potius reputari aut imperitiam Græci illius Librarii, quam antiquitatis genuinam expressionem. Nam & fatetur Ant. Augustinus, cum Tusculis libris etiam errores nos accepisse. Cavendumque adeo, ne ex mysteriosa ista membrana tandem fiat idolum, nisi quod ab ea passim quoque recedit ipse Gronovius. Sed neque Græca ubique sunt plane extra litem, quod enim diximus, πρὸς ἅπασαν αἰὲν συμφωνίαν τε καὶ διαφωνίαν, non extat ubique αἰὲν, sed fragmenti vicem habet Chevallonna. Ludovicus Russardus supplevit nescio unde, 1561 & 1567. Retinuit deinde Ludov. Charondas, & Antonius Contius etiam, ac Julius Pacius. Editio Batava 1663 quum videret, αἰεῖν, audire, sentire, intelligere, minus esse congruum, neque nutandi significationem, quæ illi præter morem passim tributa, admittere, emendabat νάειν, habitare. Sed in Latina versione Epistolæ Græcæ adhuc toleravit nutare. Nihil autem horum conformiter dicitur ad mentem Epistolæ Latinæ, in unam reducere consonantiam. Et sic plane delebimus, τε καὶ διαφωνίαν. Certum tamen est, molem illam legum Romanarum ante Justinianum non solum in partibus reliquis, ἐκ ἐν τοῖς ἄλλοις μόνον, sed in ipsis etiam Principum constitutionibus, inter

omnem ac variam stetisse consonantiam pariter ac dissonantiam, atque adeo robustam expectasse dexteram Vindicis. Hic iterum irrepit in Latinum textum, *inestinis praeliis vacillantem*, quod locum non habet. Si tentes eadem libertate *ἀνείν*, quod usurpatur pro *κινεῖν*, *moliri*, *commovere*, *erigere*, *aggredi*, habebimus sensum adivinum, cumque non spernendum. ἦν γὰρ θαυμαστόν. Ideo enim antecessores Cæsaris opus hoc non tractarunt serio, quia stupendi laboris videbatur, aggredi massam illam ingentem, ob perpetuam consonantiam pariter ac dissonantiam legum Romanarum. Sic alibi, *in luculentam ereximus consonantiam*. Sed nihil definitio, quin & Hieron. de Orez, Hispanus, frequens notare vitium Justiniani, Veterum JC. inventa sibi tribuendi ceu nova credens scilicet verba illorum pure retenta, non ambigebat, *de Apic. Jur. Civ. Lib. 2 c. 14 & L. 5 c. 7*. Gronovius recte vidit, de repletionem locutum Cæsarem in Epist. I duobus locis anterioribus, ac tertia adeo vice non scripsisse, *vel propter repletionem*. Valde affine id quoque est *pleniori indagini*. Vidit præterea, epistolam I intelligi debere ex parallelismo epistolæ III. Tres nimirum excipiuntur casus, ubi idem bis positum sit. Aut necessarium enim erat idem bis dici, propter cognationem rerum & capitum, aut impossibile erat divelli loco peregrino, cui fuerat immixtum, aut sæpe etiam totius doctrinæ & præceptorum (*inepte visionis*) contextus retinendus fuit, ne dilacerarentur membra, imo mens ipsa & intellectus verborum. Pressius ac abruptius hæc indicantur in Epist. I. Incertum tamen adhuc, an verba *vel propter divisionem*, extent in MSC. quia duabus lineolis || || includuntur a Ludovico Russardo. Quod mirum non explicasse nobis Gronovium. Quidquid sit, VEL PROPTER REPLETIONEM ad nullum illorum casuum videtur idoneum. Ac perinde est, sive *lectionem* sive *electionem* surrogas. Nobis suffecerit, mentem Cæsaris haurire ex ea epistola, in qua locutio ipsius est magis perspicua. Potuitque ei contingere, quod cuivis, ut dum brevis esse laboravit, obscurior sit factus. Neque lucem affundunt verba, *multa & varia lectiones uni sunt inserta volumini*. Nam ibi innuuntur argumenta totius libri XLI ejusque rubricæ omnes, non ipsa structura legum. *Hæc igitur omnia*. Quare non & hic *jugiter* scripsit librarius fidelissimus? Ac si geminatio particulae superlativi Gronovio tantopere placuit, scribam,

bam, & tam tam subtilissimo, quam quam celerrimo. Enim vero pater Gronovius in Manilio haud ferebat, *quam maximus esset Deus*. Male, inquit; scribe, *quam maximus esset*, in caelo nimirum. Sed neque in Propertio, *quam maxima Roma est* Libro III Observ. c. XIX. Post consummationem epistolæ I existare in membrana nostra, *lege feliciter*, facile credam. Sed Cæsarem hic loqui, ac voluisse, ut memores essent omnes hujus epistolæ, utilis quippe & jucundæ sapientibus, difficulter. Alia est ratio proemii: *Summa itaque ope & alacri studio accipite*. Scriptor ævi Justiniani Cassiodorus, *explicit liber XII Variarum*. Similiter, *explicit liber de anima, explicit prefatio*. Hieronymus etiam diu ante Cæsarem nostrum, ad Marcellam: *ut solemus nos completis oraculis ad distinctionem res sequentis interponere, explicit, aut feliciter, aut aliquid istiusmodi, ita & Hebrai scla aut sshalom aut amen*. Sed in sanctionibus pragmaticis nostrorum Imp. & Principum dispar ratio. Neque intravit appendix illa subscriptionem ipsam, ceu factum seculis posterioribus, & vel ibi sub alio schemate. Ita Privilegium Paderbornense DCCC XXII finit, *actum Aquisgrani palatio regio, in Dei nomine feliciter amen*. Allocutio est ad Deum. Simile quid reperisse se arbitrabatur Dufresnius in medio textu L. 6 §. 4 C. Theod. de Collat. donat. *ex quarta decima feliciter futura indictio*. Cui nemo adstipulabitur.

Cap. II.

In principio Epist. II limpida omnia, etiam citra interrogationem novam. Sic autem distinguo: *Et omnia quidem, qua mandare, & post (pro postea) omnium consummationem factam libenter admittentes, definire, jam-explicita*. Superstitiosum autem prope est, ex sola vocula *quibus* exclamationem protrudere, quantæ! qualis! Dixerat autem Gronovius, *non sumus nimium superstitiosi* c. 9. Recteque etiam agnovit lapsum calami in repetitione illa, *dubio procul est necesse esse*. Nulla est porro causa ambigendi, Justinianum generaliter agere de omnibus scientiis, *in omnibus studiis*. Neque tamen ideo properandum ad *cujus cujus*. Sed sicut *qui* pro *cui* scribebant olim, ita *qujus* pro *ejus*. Nec damno, *rotius* scientiæ. Sicut Epist. III & *rotius eruditionis*. Esto jam in verbis, & *ipsis non continuam*, ab aliena manu non adjectum, (*ipsis titulis non continuam*, Parisiensis) nil perit membranz. Pridem enim Ant. Augustinus conjiciebat, eam ad alicujus antiquioris exemplaris fidem fuisse emendatam. Atque uti-

12.

13.

14.

nam omnes tunc navi simul essent aboliti. Factum id ajo hic, & ad Papiniani Responsa aperiatur. Nemo non videbat facta collatione illa, deesse aliquid ad intellectum verborum. Si ergo extabat in membrana adhuc antiquiori & meliori, *via eis*, non potuit non suppleri. Si *via* tantum, *eis* poterat omitti. Subinde enim in prioribus jam fuit repetitum. Parisiensis certe, *iter eis*. Et hanc rationem multo credam esse certiore altera illa Gronovii conjectura de geminatione vel dilatazione instituenda. Nam ex unica litera *a* non concludam ad totum verbum *via*. Et cur non etiam *janua* tibi in mentem venerat? Fortior enim sic fiet dilatatio, ac eodem sensu. Equidem *via* crebrius recurrit. Sed *ramites* etiam, per quos ambulandum est, & *meta*, pro *via*. Quorum utramque *viam*, non concoxit Barthius nostras, *Adversar.* Lib. II c. XVII scripsitque *quarum*. Nil antecedit autem de duabus viis, sed duobus armorum generibus Imperatoris. At in collatione porro eadem haud observatum fuit; Epist. III *nullam sui praeiit propriam*, perperam dici. Ergo nec firmum ibi per omnia praesidium collocabimus. Et quando Gronovius autorem correctionis, *praeiit copiam*, nondum detexit alium, Taurello ejusve sociis haec tenus eam tribuo. *Nam quae*, inquit, *desiderata certo supplendo addita rebarunt, ea per stellulas non curavimus demonstrare*. Ac si ante Taurellum addi vel emendari nonnulla, quae in oculos incidere, potuerunt, saltem Taurello eadem suo jure tuendi libertatem, natura rei sic urgente, non invidemus. Nam & in negligentiae stupidioris is incidisset crimen vel in quasi delictum, si securus acrius nobis transcripsisset sphalmata. Gronovio non alia emendandi occasio porrecta, quam recordatio *via*, cum qua junxit *prope*, factum ex *propriam*, quasi *via* ubique obambulasset oculis Imperatoris. Sed illam obstruunt Graeca; erant enim illa juris theorematum *μυσίασιν σχεδόν ἀναριθμητοῖς ἐγκρατασουργμένα τοῦ καὶ ἀποκείμενα*, defossa & abscondita, καὶ ἐδὲν σχεδόν τῶν πάντων γνέριμα. Hic bis occurrit adeo σχεδόν, sed neutrum credo deprehendisse Gronovium, folius syllabas membranæ suæ nimium aucupanti. Nam neque illud attulit, patri displicuisse apud Curtium, *cunctibus aperit se lava Arabia*. L. II Obs. c. XII. Virgilium autem poterat quodammodo laudare, *sunt alii, quos ipse viam sibi repperit usus*, Georg. II. Et *Aeneid.* X, *aut, aperit si nulla viam vis, Occumbes pariter*.
Oritur

Oritur quæstio grammatica, ad quod ex antecedentibus vocabu-
 lum referatur *cujus*? Ibi: *cujus auditores non volumus appellari*. Di-
 co, *primi anni*: *cujus* proxima fit mentio. Sed quia præterea supra-
 scriptum illud est aliena manu, expellitur, donec constaret, unde
 provenerit. Provocabo itaque ad eandem illam collationem cum
 MSC. adhuc antiquiori & meliori. Extat etiam *cujus* in Parisiensi
 1513, quam Blaubomiana 1523 demum secuta est, deinde iterum duæ
 Parisienses, 1527 & 1528, ac tandem duæ Haloandrinæ, 1529 & 1531.
 Haloandrum autem perillustri D. Julius Pflugk suo sumptu in Ita-
 liam duxerat, ceu auctor primarius studiorum ipsius, ac post redi-
 tum ex Italia prodiit opus Digestorum, tum vero 1531 inscripsit ei
 Novellarum Græcarum Editionem. Et post Hervagianam 1541 secu-
 ta tertia Haloandrina 1542, rursusq; duæ aliæ Parisienses, 1548 & 1552.
 Satis quoque necessaria est illa particula *cujus*, si quis perpetuum
 Justiniani ornatum ac cultum dictionis intueatur. In Epistola III si-
 militer tuto retinebimus, *quia omne quod hic positum est*; a quacun-
 que demum sit manu suprapositum. Nam & quæ Gronovius ex suo
 ingenio subinde mutat, ab aliena profecta sunt manu, neque anti-
 quiore, sed valde ea recenti. Aut merebatur ostendi, Cæsarem eti-
 am in Epistolis his sæpius loqui Laconice. Accedit consensus textus
 Græci, καὶ γὰρ ἀπαγορευομένων. Major species religiositatis offert se
 in iis, *ne a venditionibus, quarum quasi ministrae sunt, vicinitate ul-
 terius devagentur*. Ipsum jus aliter docere credebat Gronovius.
 Omnino enim esse illas actiones veras ministras venditionum, non
 quasi ministras. Et quia *quasi* illud iterum ab aliena videbat esse ma-
 nu, tollit, ejicit. Itaq; quicquid non scripsit fidelissimus iste calamus,
 statim est ἀνομιὰ. Atqui in tertia Epistola de re eadem dicitur, *prædi-
 cta actiones quasi pedissequa venditionum*. Respondet Gronovius,
 Cæsarem ibi dictione usum figurata. Etiam ministerium hic sensu
 translato adhibetur. Patri, ministerium de vasis argenteis, & mini-
 strare κατ' ἔξοχην prægustare ac temperare potum. Minister, qui &
 minister vini. Lib. II obs. XXIV. Lampridius, argentum in mini-
 sterio habuit. Paulus 3 Sent. 7. Ulpianus L. 19 §. 12 de aur. & arg. leg.
 Vasa ministerii. Tacitus autem Annal. XIV, 59, *Spadonem Nero qua-
 si ministrum regium praposuerat*. Iterum pater Gronovius c. XX. Sal-
 matus Jur. Att. c. XXIII. Cicero Somnio Scip. *animi, qui volupta-*
16.

sum se quasi ministros praeberunt. Alibi tamen idem, artes ha mi-
 stra sunt voluptatum. Nam & ad Herenn. *divitia virtutis pedisse-*
qua. Graece in nostra Epist. III *ἀπὸ ἀμφοῦ παραλαμβάνεται*, sub-
 sequuntur enim τὰς πράξεις velut appendices. Ipse noster, *sunt ha-*
actiones de cohorte, ut ita loquar, emissionum. Ecce figura n. Parisien-
 sis autem pro, *vicinitate ulterius devagentur, in civitate* ulterius de-
 vageatur. Ceterum in obligationibus, quae quasi ex contractu &
 quasi ex delicto oriuntur, non est talis figura vel simulatio vel mera
 imago. Vere nascuntur, & verae etiam sunt obligationes, non vi-
 dentur. Nam perinde obligaturis, qui accipit non debitum, ac si
 mutuum ei daretur, & utique peccasse aliquid intelligitur, qui per
 qualitatem mali moris male judicat. Si pro Beryticum legamus Be-
 ryticum. *Βηρυτιέων*, palam fit, Graecum illum librarium no Graeca qui-
 dem perpetim cum cura excerpisse idiomate Latino, neque secun-
 dum monita Nostri, c. 8. Primi forte Editores *Beritensium*, & ita
 Paris. 1531. Neque etiam *Βηρυτιέων* in Epistola III. Graeca, sed *Βηρύ-*
τιος. Similiter Porphyrius, Suidas, & Marmora Arundeliana. Va-
 rietatis solius vero adeo fuisse cupidum, nondum observavimus in
 hisce Justinianum. Contra Diocletianus & Maximianus in L. I. C.
 qui stat. vel prof. *in civitate Berytiorum.* Et Taurus Berytius Gel-
 lio, Varro excusabat diversam terminationem eo, quod omnia illa
 vocabula sint Tusca. Et Berytium nunc itidem Tuscum est. Plutar-
 chus autem in Romulo, *Ραμυθήνης, Γατιήνης, Λακερνήνης.* Pro-
 prium Justiniani non arbitramur, negligere saepius particulas praepo-
 sitionum. Sic, *qua a Theodosio & a nostra etiam*, de nov. Cod. fac.
 & de Justin. Cod. confirm. *Et a nobis postea*, Cordi. *Es a nobis pur-*
gatum, Epist. I, *a praefato Viro. a veteribus effusa. a nobis memoratum.*
& a nobis electi sunt. quod & a majoribus, Epist. III. His freto non
 erit spurium, *a sacratissimis*, Epist. I, *qua a majoribus*, Epist. II Ali-
 quando etiam abundat, *a nobis excogitatus est. a nobis antiquitat,*
 Epist. III, quemcunq; id habeat autorem. In Epist. I ni] mutō: *Volu-*
mus ea omnia, quum reposta sunt - in postione inveniuntur. Utrobiq;
 Caesari aperte sermo est de sua compositione juris. Ubi tamen non
 dissimules acerbam Jac. Gothofredi censuram, Prolegom. C. The-
 od. c. IV, & aliorum. Durius autem foret, omissa praepositione scri-
 bere una voce, *impositione.* Apud Petronium est trajectio, *posui in*
 eodē,

Cap. 17.

12.

codicillis; quæ hic cessat. Apud eundem nunc omittitur *in, tam magno periculo vidi. & balneo præserto*, nunc etiam additur, *in umbra voluptatis*. Tacitus utrumque, *Os boni compositis rebus nulla spes, omne in turbido consilium*. Epist. II *pro nihilo eum habebis - sed pro non scripto haberi*, non primus Haloander edidit. Sic enim ipsa Parisiensis nostra. Ant. Continus autem in Epist. III pridem *παντελῶς* prorsus transtulit, eumque secutus est Lud. Charondas. Gronovius tamen velut de suo & cum hæsitatione. Quumque in ejusdem Epistolæ Latino textu nihil horum reperiam, dubium fit, an prorsus fuerit in Epistola secunda. Neque etiam per voces singulas Græcæ Epistolæ tertiæ respondet Latina secunda ceu anterior. Et in hac ipsa parte, Latina tertia ne ipsa quidem conformis est Græcæ tertiæ per omnia. Desunt enim ibi in Latina, *τῆ παρ' αὐτῆ συντεθέντος ἀφαρπαζόμενης*, quod ab eo compositum est, eripietur ei. Certe quod apud Gronovium sequitur de civitate Alexandrina & Cæsariensi ex Epist. II, non habetur omnino in Epist. III, sive Græca sive Latina. Ibi autem Paris. nostra, audivimus, & in Haloander, *jam in*. Taurellus, *etiam in*. Librarius Mediceus, *quot jam*, i. e. plurimos jam imperitos homines doctrinam discipulis adulterinam tradere! Invitata haud dubie Minerva. Nemo enim ita loquitur, quare nec dignum Taurello, ut exprimeret, existimatum est. Propertii locum si urgeas, dicendum erat, audivimus, *nescio quot jam in illis civitatibus jura tradere*. Nam frequens illud Propertio, Tibullo, Juvenali, non & Cæsari. Apud Plinium II, 68 nulla latet similis exclamatio augens, *quam tandem portionem defunctus obtineat*, i. e. quantillam. Et lib. 3, 5 *quotam partem*, est certam partem. Potuit tamen in Mediceo scribi, audivimus, *tot jam in*. Sat prata.

Cap. 19.

AURELII CORNELII CELSI DE MEDICINA
libri octo, cum Præfatione GEORGII WOLFGAN-
GI WEDELII, & indice locuple-
tissimo.

Jenæ, apud Jo. Fel. Bielkium, 1713, 8.
Alph. 2.

Quod alii ante sequuti sunt institutum, ut antiquissimum & latinissimum scriptorem Medicum propria pulchritudine amabilem,

lem, absque externo cultu proderent, idem in presenti editione servatum est. Et certe ideo magis devincti esse videntur tyrones artis, quod illa in veterum libros prolixa, vel ad ostentationem multæ lectionis, vel ingenii acuminis, facta commenta, & nostro potissimum seculo usitata, studiosos magis a lectione deterreant, quam alliciant. Celsus, si quis alius, ea non solum orationis Latine puritate & elegantia se commendat, sed & rerum perspicuitate, ut vel artis elementis tincti eum facile intelligant, atque adeo propriis radiis coruscans aliena face non indigeat. In addita Præfatione meritis in artem suam illustris Wedelius ob duo commendat artis amantibus lectionem ejus sedulam, ob artis summam peritiam, & insignem oris facundiam. Et hoc quidem adeo verum est, ut nemo adhuc, vel veterum, vel recentiorum Medicorum cum eo comparari valuerit, quod magis eo inculcandum artis tyronibus, quoniam sui doctores, plerumque ab eo discedunt longius, & non pauci artis magistri in ea versari videntur opinione, puritatem linguæ & nativam elegantiam artem suam non admittere, cui veritatem contrariari, ex Celso addidicisse poterant. Habere etiam criticos, monetur, quæ in Celso ex eorum usu sint, vocabulorum in eo occurrentium raritatem singularesque significationes; & ut sibi a nimia mutandi in veteribus licentia temperare discant, ne statim manus illis inferant, quæ insolentia quidem, sed bona tamen sunt, qualia non pauca in Celso reperire licet, unde & negligentia accusantur illi, qui lexica vulgo compilant, quod in Medicorum scriptis pervolvendis nimis incuriosi sint. Exemplum temere turbata a criticis lectionis adducitur ex præfatione ad librum I p. 3 hujus editionis, ubi antiquos sapientia antistites Medicæ artis inventores constituentur, quoniam illi ipsi *corporum suorum robora inquietæ cogitatione, nocturna que vigilia minuerant*: ubi loco postremi verbi in alia (ut putat Wedelius, Rob. Constantini) editione legerat, *minuunt*, quod jure retineri posse autumat, cum propter vocis concinnitatem, tum propter analogiam, quam cum paribus habeat: quam conjecturam suo auctori, manuscriptorum librorum autoritate destituito, relinquimus, id saltem monentes, analogiam istam difficultate non carere, quia verba a Deorum attributis petita, aliquid eorum

rum indolis conferre significantur, ut ab Salutis numine fit salutare, id est, Salutis opem precari, a Fortuna fortunare, id est, Fortunæ bona largiri, & sic minervare ex eadem analogiæ regula debebat idem dicere, ac si Minerva sua dona, sapientiam puta, conferat, non vero corporis vires infringat; & quid ad corpus, non vero mentem refertur docta Pallas? Sed ad Celsum redimus, & ejus potissimum usum, quem lectoribus præstat medicis; hic sunt equidem, qui parum gratiæ ex artis usu illi concedant, sed omne laudis, quod mereatur, ex ingenio & facundia petendum esse tradant, morbos autem, quod ipse suis verbis fatetur, non eloquentia, sed remediis curari; hinc etiam Scribonio Largo ipsum inferiorem judicant. Sed tuetur ipsius causam strenue Wedelius, quod quidem ex aliorum & præcipue ex disertis & expertissimi Coi forulis multa petierit, ipse tamen experimentis factis doctrinam confirmaverit, unde passim in præscribendis remediis unum præfert, vel aliquid conducere absolute prædicat, quod sine experientia facere non poterit. Imo ipse Celsus diserte in præf. Lib. I testatur, ad curandi rationem nihil plus conferre, quam experientiam. At vero si etiam nihil egisset Celsus, nisi, quod de se ipso iterum profiteretur, quod ista quæ per multa volumina perque magnæ contentionis disputationes a Medicis sæpe tractata sint, sine ambitione, quæ proxima vero videri possunt, media inter diversas sententia adstruxerit, & in eum, quem exhibet, ordinem digesserit, satis ipsi debere artem professos, certum est, & merito Experientissimus Wedelius concludit, librum ejus quasi artis medicæ plenarium compendium haberi posse sui temporis, summam sapientiam spirans & experientiam. Quis igitur de fructu dubitabit, quem studiosi artis ex lectione sui Celsi capiant. In nostra, quam hic proponimus, editione merito laudes commodam formam, typi chartæque nitorem, accuratam emendatæ editionis Cl. Almeloveenii (qui olim luculentum commentarium promiserat) descriptionem, cujus etiam diligentia debentur loca allegata in fine paginarum, ex quibus vel sua hausisse putatur Celsus, vel ubi ab aliis idem argumentum pertractatum est, & tandem copiosum rerum & verborum indicem.

Der Mathematischen Wissenschaften
Beschaffenheit und Nutzen.

h. e.

MATHEMATUM INDOLES AC USUS IN
Theologia, Jurisprudencia, Medicina, Philosophia, itin-
eribus & vita communi, una cum discussione objectionum con-
tra studium Mathematicum; Autore JULIO
BERNHARDO DE ROHR.

Halæ Saxonum, sumtibus Rengerianis, 1713, 8.

Plag. 9½.

POSTquam Gener. Autor tum Matheseos in genere, tum Arithmetica, Geometria, Analyseos tam finitorum, quam infinitorum, Architecturae Civilis, Pyrotechniae, Artis muniendi, Mechanica, Hydrostatica, Aerometria, Hydraulica, Optica, Catoptrica, Dioptrica, Astronomia, Chronologia, Geographia, Gnomonica ideam in specie exhibuit; multus in eo est, ut divinae hujus scientiae usum in acuendo intellectu & emendanda voluntate ostendat. Monstrat igitur, cum laude in Mathesi versantes acquirere habitum notiones distinctas a confusis, adaequatas ab inadaequatis, veras a deceptricibus facile distinguendi, nil nisi satis probatum admittendi, limatum de suis aliorumque inventis iudicium ferendi, monstrat imaginationis a factibus intellectus optime discernendi, eosdem a praecipitantiis sensuum revocare, praecipitantiis in iudicando vitare, difficultates ex longa meditandorum serie ortas improbo labore superare. Laudat eam in rem Philosophos, qui profundius aliis veritatem rimati sunt, *Leibnitium, Bernoulli, Tschirnbusium, Newton, Wolfium, Hovelium, Keplerum, Wallisium, Labirium* aliosq; & iis ingenium ceterorum catervam opponit, qui methodo vulgari, hoc est, minus accurata philosophantur. Ad emendationem voluntatis refert, quod veri Mathematici non vana & puerili turgeant ambitione ad instar illorum, qui errore suo felices sibi met ipsis adulantur; quod non indignentur aliis, ipsorum reperta, quae comprehendere nequeunt, vel vilipendentibus, vel prorsus contemnentibus; quod voluptates sensuum parvi faciant; quod veritatis fiant amantes & moderati. Haec tenus dicta testimoniis *Lockii, Tschirnbusii* atque *Wolfii*

con-

confirmat. Quænam ab hac intellectus cultura in Theologos, Ictos, Medicos & Philosophos redundatura sit utilitas, ut ostenderet, graphice delineat faciem Theologiæ exegeticæ, theticæ, homileticæ, polemicæ, moralis, Jurisprudentiæ tam civilis, quam naturalis, consultationum politicarum, responforum juris, tum Medicinæ universæ, tum in specie Chymicæ, Physiologiæ, Pathologiæ & Præcos Medicæ, Logicæ deniq; Physiæ, Oeconomica, Philosophiæ moralis, quam olim sint habituræ, ubi Matheos studium Theologico, Juridico, Medico, Philosophico cum cura præmittetur. E. gr. In omnibus disciplinis ipso iudice notiones magis distinctæ comparebunt, rationes ad theses confirmandum adductæ magis convincent & anteriora cum posterioribus nexu pulchriori cohærebunt. Commendat igitur Theologis, quæ illustri *Leibnitio* in Theodiceæ profundo opere ad fidem rationi conciliandam attulit, & *Wolfus* in Tractatu de Intellectu de interpretatione Scripturæ sacræ docuit. Commendat Ictis quandam ejusdem *Leibnitii* epistolam in Diario quodam Germanico, quod hic Lipsiæ sub titulo *Bücher Saal* publicatur, editam, in qua nexos *Puffendorfi* operis de Jure Naturæ ostendit & methodum talia accuratius tractandi insinuat: itemque *Nicolai Bernoulli* specimina Artis conjectandi in jure, quæ leguntur in his Actis Supplementor. Tom. IV Sect. IV p. 159 & seqq. Commendat Medicis *Wolfi* leges experientiarum in his Actis A. 1708 p. 163 strictim propositas & in Tractatu de intellectu nuper uberius explicatas, una cum Medicorum celebrium scriptis, qui Mathematica ad argumenta medica dextre applicarunt, *Freindii*, *Guilielmi*, *Scaramuzzi*, *Baglivi*, *Borelli*, *Pachioni*, *Stræmii* aliorumque. Ostendit etiam, quænam disciplinæ Mathematicæ in specie sui usum præbeant in aliis disciplinis. E. gr. Theologo necessariam esse probat Geometriam, immo analysin, si demonstrare voluerit, Deum omnia condidisse valde bona. Quam utilis eidem sit Astronomiæ cognitio ad falsas Scripturæ interpretationes præcavendas, ex *Wolfi* elementis Astronomiæ Tom. III p. 343 optime constare ait. Chronologiam cum Astronomia, cujus soboles existit, lucem præferre Theologo in historia ecclesiastica, affirmat. Varios enumerat casus, in quibus juris cultoribus prodest Geometria practica cum arte libellandi, Architectura civilis, Mechanica. Medicis Geometriæ,

triæ, Analyſeos, Hydraulicæ, Hydroſtaticæ, Aerometriæ, Mechanicæ, Aſtronomiæ uſus ſpeciales inculcat. Philoſophos denique monet, quicquid boni in Logica *Ariſtotelicâ* reperitur, quicquid *Carteſius* & *Malebranchius* de methodo tradiderunt, ea Matheſeos cognitioni accepta ferri debere. Immo ipſum *Iſchirnbuſium* in Medicina Mentis non alias inveniendi regulas propoſuiſſe, niſi quæ ſuper *Barrovii* Lectionibus Geometricis (hunc enim potiſſimum ducem ſub initium ſtudiorum altiorum in Geometria ſecutus erat *Iſchirnbuſius*) & Algebræ regula reflectenti occurrunt. Dolet vero, quod hæcenus ad moralia tradenda animum non apulerit, qui ad interiora Matheſeos penetravit. Inſtituti noſtratio non fert, ut cum Autore noſtro ulterius repræſentemus Geometriæ, Architecturæ civilis & militaris, Hydraulicæ, Aerometriæ, Opticæ, Aſtronomiæ uſum, quem hæc diſciplinæ præbent ampliſſimum, finitis ſtudiis Academicis, ad exteras oras excurrentibus. Silentio quoque involvimus uſum, qui ex Geometria & Arithmetica in artifices, in venatores, hortulanos, œconomos rurales redundat, id unice adhuc monuiſſe contenti, optare Noſtrum, ut ſumma Principum autoritate ſanciat, ne ad certa officiorum genera admittantur niſi teſtimonio Profeſſoris Matheſeos inſtructi, quod ſufficiente illius cognitione ſint imbuti, & ut Scholæ mechanicæ in gratiam artificum inſtituantur, in quibus neceſſaria ad artis perfectionem principia Mathematica doceantur. Pedem igitur promovemus ad objectiones, quas vulgo contra ſtudium Matheſeos afferre ſolent oſores artem ignorantes, viſuri, qua dexteritate nodos oblatos Noſter ſolvat. Quando itaque urgetur, Matheſin nimios requirere ſumptus; id reſpectu docentium concedit, quibus multorum inſtrumentorum, idearum materialium & librorum pretioſiorum apparatus neceſſarius, præſertim ſi experimenta Matheſi jungant; ſed reſpectu diſcentium negat, cum ipſis pauca inſtrumenta eaque levi pretio comparanda & ſola Matheſeos elementa *Wolſi* ſufficiant, nec majus pretium Matheſeos doctoribus, quam aliarum diſciplinarum Profeſſoribus ſolvatur. Qui ſpeculationes inanes in Matheſi doceri conſequeruntur, illis uſum monſtrat ampliſſimum ac indiſpenſabilem in antecedentibus expoſitum & temeritatem exprobrat de rebus nondum perceptis judicandi. Qui Matheſin

sibi contemnunt, propterea quod non sit de pane lucrando, illos docet, artium liberalium primum finem non quidem esse lucrum, sed intellectus perfectionem; interea tamen non minus Mathesin esse de pane lucrando, quam disciplinas alias, quæ in Academiis docentur & discuntur. Male quoque a particulari ad universale argumentari observat garrientes, quod Mathesis ad vitam civilem ineptos reddat sui cultores, & contrarium exemplis *Bullialdi*, *Fermatii*, *Johannis de Witt*, *Halleji* & illustrissimi Comitum ab *Herbstein* abunde ostendit. Sunt, quos a Mathesi arcet puerile nonnullorum dicibulum, Mathesin totum postulare hominem. His regerit, omne studiorum genus ita esse comparatum, ut in uno solo omne tempus consumi possit. Quod si vero Mathesin quis addicere velit, quatenus ad alia studia feliciter absolvenda necessaria; illi tres per diem horas sufficere arbitratur. Exemplo autem Viri in omni eruditionis genere summi *Leibnitii* docet, utique fieri posse, ut, qui præstans in Mathesi habeatur, in aliis etiam scientiis excellat. Mores minime decoros sive in sermone, sive in amictu, sive in gestu, sive alios quoscunque viri alterique Mathematico exprobrantibus pariter Theologorum, Ictorum, Medicorum, mercatorum, æconomorum, artificum exempla in memoriam revocat, quo sibi persuadent, decori neglectum non Matheseos studio, sed perversæ consuetudini tribuendum: id quod & exemplis contrariis confirmat. Qui divino ingenio ad Mathesin addiscendam opus esse affirmant, illis quidem ultro largitur, non omnes utique eosdem facere in studio Mathematico progressus (id quod nec in alio studiorum genere quocunque conceditur) negat tamen a Mathesi arcendos, quorum ingenium ad alias disciplinas aptum dependitur. Etsi etiam concedat, ad studium Mathematicum majore opus esse attentione, quam ad disciplinas alias addiscendas, quamdiu superficialiter tractantur; difficultatem tamen & obscuritatem Mathesi obvertentibus monstrat, utramque vel apparentem esse, vel facile superabilem. Quemadmodum vero Logicæ, Metaphysicæ ac Physicæ studium minime negligitur, quia eo solo fretus non nisi ad Professoris munus aspirare potest; ita nec Mathesin negligi posse, quod rariora sint in Republica officia, quibus obeundis sola sufficit. Merito autem illis indignatur, qui Matheseos studium periculosum pronunciant,

quasi fores Atheismo pandat, & eorum temeritatem ridet, qui Mathematicis nimiam in scientiis *Anglicanarum* objiciunt, quasi vero non omnem lapidem moveri conveniat, ut plana certa que ad veritatem via ubi vis sternatur. Mathesi discendæ nimium temporis esse impendendum si qui conqueruntur, eos experientia refellit. Sibi enim non ignotos esse fatetur, qui duce *Wolfo*, Mathematicum Professore Halensi, intra unius anni spatium in Mathesi, cujus ante profusus erant rudes, eo usque progressi, ut non modo scripta Mathematicorum intelligere, sed & computum analyticum & astronomicum absolvere noverint. Hujus etiam elementa Matheseos sua & aliorum experientia fretus Matheseos tyronibus valde commendat. Non tamen diffitetur, culpa sæpius docentium intra anni ambitum in Mathesi parum proficere tyrones, si nempe illi proprio magis lucro, quam discendum commodo intenti, ut juventuti desidi placeant, ultra terminorum artis explicationem vix ac ne vix quidem progrediantur & discursus phycos atque vulgares de objectis mathematicis pro Mathesi ignaris dividendant.

Sequitur tandem appendix, in qua Nob. Autor enormes *Georgii Andreæ Robrbergii* in quadrando circulo lapsus demonstrat. Edidit scilicet *Robrbergius* sub initium hujus anni Dresdæ Schediasma de circuli Quadratura, in quo contendit, circulum esse æqualem quadrato lateris trigoni regularis eidem inscripti, consequenter quadratum diametri esse ad aream circuli ut 4 ad 3; peripheriam vero esse æqualem perimetro quadrati lateris trigoni, adeoque ipsius lateris quadruplam. Demonstrat Noster, juxta hanc rationem circulum fieri justo minorem. Constat enim, quadrato diametri existente 1000, aream circuli fore majorem 785; juxta *Robrbergium* vero eadem foret non nisi 750. Fallit ergo ratio, quam assignat. Similiter cum quadratum diametri sit ad aream circuli ut diameter ad quartam peripheriæ partem, si diameter sit 4, admissa ejus ad peripheriam ratione *Robrbergiana*, peripheria erit 12, adeoque diameter ad peripheriam ut 4 ad 12, hoc est, ut 1 ad 3, quod absurdum. Recte etiam monet, peripheriam circuli non esse æqualem perimetro quadrati eidem æqualis, quoniam a *Pappo* jam demonstratum, circulum esse omnibus figuris rectilincis regularibus sibi isoperimetris majorem. Addit, *Robrbergium* sibi met ipsi contradicere. Sit enim diameter a , peripheria ma ; erit juxta *Robrbergium* $ma = 4\sqrt{\frac{1}{3}}ma$ & inde

& inde elicietur $ma = 4$: sed superius erat $m = 3$. Similiter si diameter sit 1 latus trigoni inscripti est $\sqrt{3}$, foret ergo peripheria $4\sqrt{3}$ & area circuli $2\sqrt{3}$, consequenter quadratum diametri ad aream circuli ut 1 ad $\sqrt{12}$, hoc est, fere ut 1 ad $3\frac{48}{100}$. Superius vero rationem assignavi: ut .4 ad 3. Obiter hæc occasione monet, falsam quoque esse quadraturam circuli, quam anno superiori in Anglia dedit *Robertus Green*, quadratum diametri ad aream circuli pronuncians ut 4 ad 5. Quadrato enim diametri existente 1000, per methodos approximationum constat, aream circuli esse minorem 786: sed juxta *Greenium* foret 800.

FLORA QUASI MODO GENITA, SIVE ENUMERATIO aliquot plantarum indigenarum in Prussia, quarum in herbariis hæcenus editis Borussicis aut nulla, aut suspiciaria facta est mentio, additis nonnullis iconibus, descriptionibus, & observationibus, nec non Florilegio adclima Prusæ accommodato; adornata studio M. GEORGII ANDRÆÆ HEIWING, Past. Angerburg. & Reg. Scient. Soc. Brand. Membri, cum præfatione JO. PILLIPPI BREYNI Med. D. &c.

Gedani, typis Jo. Dan. Stollii, 1712, 4.

Plag. 10.

A prima jam ætate Botanices amore se captum fuisse, Autor doctissimus monet, hinc aliorum laudatissimo exemplo, qui, etiam si præcipue sacrarum literarum studio se consecrassent, hæc naturæ arcana rimari non deliterunt, sed divinam ex eo sapientiam delaudandi occasionem commodissimam arripuerunt, in sui deletionem primo duo plantarum in patria sua Borussia natarum, partim exsiccatarum, partim pictoris penicillo delineatarum, exempla collegit, quorum altero sibi servato, alterum regie Montis regii bibliothecæ dono dedit, & cum perspiceret, reperiri inter suas aliquot plantarum species, quæ in hæcenus editis Borussicarum indicibus, imprimis Cl. Gottshedi *Flora Prussica*, novissime conscripta, vel plane non comparerent, vel leviter tactæ, & non satis accurate descriptæ essent, in animum induxit suum, enumerationem insti-

instituire plantarum tam sponte nascentium, quam inquilinarum, sive quarum vulgaris in hortis cultura est, & quæ solo Prussico ad-
suefactæ sunt; quod tam feliciter cessit, ut numerum ab aliis ante
observatarum ad ducentas & quinquaginta auxerit, quas alphabeti,
quod dicitur, ordine conspiciendas præbet. Præfationem opus-
culo præmisit Jo. Philippus Breynius, apud Dantiscanos Medicus,
celeberrimi Jacobi Breynii mercatoris botanophili filius, qui Hel-
wingio suarum Observationum edendarum autor fuit. Duo au-
tem pertractare constituit Vir doctus; alterum, scriptorum rerum
naturalium in Polonia & Borussia historiam texere; alterum, erro-
res Loefelii & Gottschedi in nominibus plantarum constituendis
admissos corrigere: ex utroque pauca delibare ab instituto alie-
num non erit, Inter scriptores historię naturalis Polonię primus
locus adsignatur Jodoco Willichio, qui de Salinis Cracovientibus
observationem dedit Cracovię 1543 cum præfatione Jo. Broscii,
1645 in 8 Dantisci recusam, in cujus fine promisit *Dialogos salina-
res*, quos vel deperditos esse, vel adhuc latere, dolet Breynius. *Gui-
lielmus Hondius*, chalcographus, inde salisfodinas Wielicenses
quatuor tabulis majoribus æri inculptis anno 1645 exhibuit, post
quem *Martinus Bernhardus* catalogum plantarum tam exotica-
rum, quam indigenarum, quæ anno 1651 in hortis regiis Varlaviz,
& circa eandem sponte nascuntur, consignavit, Dantisci 1652 im-
pressum, qui Simonis Pauli viridariis, suppresso autoris nomine,
insertus est. Ad Lithuanie historię naturalis illustrationem facit
Alberti Tylnowski Disquisitio Physica ostenti duorum puerorum,
quorum unus cum dente aureo, alter cum capite giganteo Vilnæ
in Lithuania spectabatur, quæ typis Monasterii Olivensis 1674 in
12 prodiit. Præter hæc nihil se comperisse fatetur doctissimus
Breynius, de scriptoribus rerum naturæ in Polonia, sed plures sunt,
qui hac in parte illustrarunt res Borussia. Succinum, cujus primam
sibi inventionem vindicant Borussi, plurimum excitavit ingeniosam
operam, & primus quidem de illo literis aliquid mandasse creditur
Andreas Aurifaber in succincta Succini Historia vernacula lingua
primum edita, ut putatur, anno 1551 & iterum anno 1572 in 8,
quam contractam & Latinam factam a Laurentio Scholzio 1593 in-
venimus in consiliis Cratonis, ubi etiam legitur *Danielis Hermanni*
carmen

carmen de rana & lacerta succino Borussico involutis. *Severinus Gabelius* idem argumentum iterum tractandum sumsit & duos libros de succino conscripsit 1558, quos *Conradus Gesnerus* suis de omni rerum fossilium genere libris collectis addidit, & ipse *Gæbelius* denuo librum de succino vernacula composuit 1567, quem ejusdem filius 1616, 4 recudi curavit. Ulterius progressus est, eo magis laudando in sui ordinis homine instituto, non minimi nominis Theologus *Joannes Wigandus*, ultimus Pomesaniensis Episcopus, qui veram historiam de succino Borussico, de Alce Borussica, & de herbis in Borussia nascentibus, de sale considerationem methodicam & theologicam, conscripsit, quam post auctoris obitum luci exposuit *Jo. Rosinus* Jenæ 1590, 8. Longius hinc intervallum habuit naturæ studium in Borussia, nam medio demum seculi post *Nicolaus Oelbavins* elenchum plantarum circa nobile Dantiscum sua sponte nascentium publicavit Dantisci 1643, 4, cui appendicem attexuit *Christianus Menzelius* 1650, de novo autem eundem recensuit & locupletavit *Laurentius Eichstadius*. Tandem secutus *Jo. Læselius*, qui cum conflictaretur cum adversa valetudine, filii cognominis opera edidit plantas in Borussia sponte nascentes Regiomonti 1654, 4. Interruptus hinc iterum fuit aliquandiu Botanices cultus, quamvis omni laude propter insigne herbariæ rei studium decorandus *Jacobus Breynius* Pomerelliæ Viridarium edere animo constituisset, quod tamen morbo præpeditus & morte occupatus perficere non potuit, cujus quidem jacturam se compensaturum liberaliter promittit clarissimus hujus præfationis Autor, dignissimus tanto parente filius, qui ne frustra harum rerum amantibus salivam moverit, impense optamus. Succinum illud, singulare Borussiae donum, plures jam in sui admirationem & intimius scrutinium pertraxisse, monuimus, sed necdum satisfecisse arcanae philosophiæ parti visi sunt *Philippo Jacobo Hartmanno*, unde novam succini Prussici physicam & civilem historiam adornavit Francofurti 1677 typis exscriptam in 8, quam succincta succini Prussici historia & demonstratio sequuta est Berolini 1699, 4, cui ejusdem filius de succino & ejus usu in medicina dissertationem, cum Lugduni Batavorum Doctoris insignia impetraret, submitit: sed præter hæc, *Hartmannus* pater etiam de Phoca & Gladio disputationes

anno 1683 & 1693 habuit. Alce animal cum Boruffiâ imprimis fuor natales debeat, hic commemorantur quoque *Andræ Baccii* & *Apollonii Menabeni* de Alce tractatus, cum Remberti Dodonæi epistola, & *Jo. Frid. Leopoldi* (cujus mortem præmaturam propter merita in rem medicam & naturalem deplorat Autor, & iter ejus Suecicum adhuc sperare jubet) dissertatio de Alce Basilicæ 1700 ventilata. Et non minus huc pertinere videntur duæ dissertationes *M. Georgii Wendii*, Gymnasii Thoruniensis Rectoris & Professoris, altera de figuratis quibusdam lapidibus prope Thorunium in Vistulæ littoribus collectis, altera de passione Christi mirandis quibusdam figuris in regno mineralium reperta, ibidem anno 1704 defensæ, quibus additur *M. Christiani Masceovii* dissertatio de insula natante Gerdaviensi Regiomonte 1707 exposita. Sed iterum revixit Botanicæ amor in Boruffiâ, namque anno 1703 doctissimus *Jo. Gottfried Loefelius* redivivum fecit, sive Floram Prussicam, in qua multis tabulis æneis catalogum Loefelianum exornavit & illustravit, in quo tamen hoc notat Breynius, quod Loefelii errores in plantarum nominibus & descriptionibus non diligenter satis correxit, ut ante jam observavimus, sed venia dignos esse & mitiore censura putamus & bonos & peritos in hisce viros, quoniam ejusmodi pati in proclivi est omnibus, qui rectæ Botanicæ scientiæ methodo recentius excogitatæ non adstricti sunt. Verum illas potissimum plantas collegerat Loefelius, quæ circa Regiomontum & in vicinia nascerentur, quod præter alia movit Cl. nostrum Helwingum, ut Floram quasi modo genitam exciperet, quam suo æro, ne diutius in occulto delitesceret, vel plane exaresceret, redemit Breynius, eandemque sua cura & impendio evulgandam curavit, pro quo publicæ ipsi gratiæ utique debentur. Dubium hæserat Helwingio circa tres plantas a Wigando productas, sed incognitas, quod solvere doctissimus Breynius conatus est, at in secunda explicanda ipse titubabat, quam tamen ad mentem & methodum Excellentissimi Rivini nostri, summi artis magistri, vel Cherefolium foliis ligustici similibus, si semen leve, vel myrrhis, si striatum est, (quod magis radicis validitas postulare videtur) licebit dicere. Opusculo subnexum est Florilegium Borufficum, in quo magna diligentia id curavit

Autor

Autor, ut studiosis herbarum novitiis quasi præluceat, quo loco & solo, quoque anni tempore, singulæ plantarum conquirendæ sint. Ceterum promittit & Helwingius *Viridarium Prussiae cum Indice Latino-Polnico-Borussico ut & Historiam Lapidum & fossilium quorundam Borussiae.*

Beschreibung einiger Berg-Schlösser ꝛc.

h. e.

DESCRIPTIO CURIOSA CASTELLORUM
quorundam Germaniae in montibus sitorum; Autore
MELISSANTE.

Francof. & Lipsiæ ap. hæredes Jo. Christ. Stœsselii, 1713, 8.

Alph. 1 plag. 21.

Laudabile est patriarum antiquitatum studium, quo res prisca quo etiam dudum se ostendit Autor præsentis libri, qui se *Melissantem* vocare voluit. Novimus autem eum esse M. Jo. Godofredum Gregorii, Toba - Thuringum, qui eadem lingua vernacula hætenus edidit *Chronicon Tenstadiense, Thuringiam hodiernam seu jam viventem, Historicum item curiosum & eruditum*, in quo varia bonæ notæ legi possunt. In hoc autem libro castra montana enarrat numero LVII, in Thuringia præcipue & regionibus confinibus sita, quorum nos brevibus recensum faciemus. Occurrit autem primo loco *Glichæ, Gleichen*, unde originem duxit notissima Glichenium Comitum familia, quæ etiam enarratur. 2. *Wachseburgum*, 3. *Mublberga*, non procul Arnstadio & Glichæ remotæ. 4. *Liechtenburgum* ad Albm, quæ hodie Regiæ nostræ Matris sedes est. 5. *Tarandt*, quæ Dresdam inter & Freibergam sita, olim munita fuit, jam vero ruderata saltem quædam ostendit. 6. *Schauenburgum* juxta Gotham. 7. *Ascanoburgum*, quæ olim Ascaniensium & Anhaltinorum Comitum sedes fuit. 8. *Walderssee* vel *Vilderssee*. 9. *Anhalt*, in Anhaltinis terris. 10. *Affenburgum*, prope Mansfeldiam. 11. Aliud *Affenburgum* non procul Guelferbyto. 12. *Reinsteiniun*, in Thuringiæ finibus. 13. *Kirchberga*, Burggravorum Kirchbergentium in historia celebratissimorum sedes, non procul a Jena. Ejus arcis hodieque supersunt vestigia, & inter ea turris satis conspicua, quæ accolis audit *Der Fuchs-Thurm* quia studiosi Jenenses eo tempore, quo Pennalisimus

Pag. 1.

45. 65.

126.

132.

137.

149.

163.

168, 9.

171.

174.

181.

- in Germanicis Academiis regnabat, novos studiosos in ordinem redigebant demtis *vulpinis caudis* h. e. exprobratis juvenilibus moribus, ut vitam homine studioso dignam agere inciperent. In eodem monte occurrunt 14. *Windberga*, 15. *Greiffberg*, & ex opposito 16. *Gleisberga*, quæ olim rebellibus tutum præbuere domicilium, jam vero solo sunt æquatæ. Notissimum est 17. *Kefernburgum* apud Arnstadium, Comitum hujus nominis sedes, quorum familia satis luculenter enarratur; nec non 18. *Schwarzburgum*, unde Comites quondam nunc Principes Schwarzburgenfes familiam ducunt. 19. *Wiffenburgum*, hodie Tischeipliz, olim sedes Friderici III Palatini Saxoniz, a Ludovico Saltatore ob Adelheidam uxorem interemti. 20. *Goffigium*, sive *Goseck*, Numburgum inter & Leucopetram ad Salam situm, arx ejusdem Palatini, post monasterium non incelebre, cujus Chronicon a Madero editum prostat, Peiferi postea, jam vero Nobilium Pœlniziorum sedes. 21. *Neuburgum*, sive arx Friburgenfis ad Unstrutum in Thuringia, quæ male a quibusdam cum Numburgo, celebri ad Salam urbe, confunditur. Ibi vero Friderico Barbarossæ Imp. Ludovicus ferreus Thuringiz Landgravius murum ostendit, quæ arcem hanc cingat, ex subditis & nobilibus obedientissimis pariter & fidelissimis constantem. Et prope eam ager ille adhuc hodie ostenditur, in quo idem Ludovicus nobiles suarum regionum rebelles aratro junxit, omnemque illum agrum profcidit, qua re illos officii sui memores effecit. Arx ista hodie Serenissimo Duci Weissenfelsensi est in deliciis. 22. *Gibichensteinium* ad Salam, prope Halam, in editissimo monte situm, ex cujus vertice Ludovicus Thuringiz Comes, qui exinde *Saltatoris* (des *Springers*) nomen accepit, protervo satis ausu in Salam fluvium se præcipitavit, ibique a duobus piscatoribus susceptus e tædiosa captivitate evasit. 23. *Mons S. Petri*, juxta Halam Saxoniz, in quo olim celebre fuit monasterium, multorum summorum Principum sepulchra continens, quod tamen omnem fere nitorem jam amisit. 24. *Sommerseburgum*, non procul ab Helmstadio dissitum, Palatinorum quondam ejus nominis sedes, quæ plane jam est diruta. 25. *Scharffenberga*, juxta Isenacum. 26. *Frauensteinium* in Misnia in Bohemiz confiniis. 27. *Franckensteinium* in Hennebergiz Principatu. 28. *Beichlingen*, unde Beichlingii Comites ortum ducunt, quæ vero jam

jam a Comite Werthero, de cujus familia prolixus est Autor, possidetur. 29. <i>Herlingsberga</i> , apud Goslarium, de cujus obsidione & direptione Henrici Roslæ carmen exstat Tomo I Scriptorum Rer. Germ. Meibomii. 30, 31. <i>Ericiburgum</i> duplex, alterum in Anhaltino, alterum in Calenbergico Principatu situm. 32. <i>Harzburgum</i> , prope Goslarium. 33. <i>Rasseburgum</i> . 34. <i>Saxoburgum</i> , in Thuringia. 35. <i>Sorbenburgum</i> prope Salfeldiam. Hæ omnes jam sunt dirutæ, antiquitate tamen sua & rerum in eis gestarum multitudine & varietate venerabiles. 36. <i>Blanckenbayn</i> , Jenæ vicina, quæ cum adiacente oppido Hazfeldensibus Comitibus paret. 37. <i>Grimmensteinium</i> , arx Gothæ imminens, in Saxonica historia celebratissima, quæ post turbas illas diruta, superiori seculo reedificata est, & jam <i>Fridensteinii</i> nomine gaudet. 38. <i>VVarsburgum</i> , a Ludovico Saltatore conditum, vel eo nomine satis notum, quod Divi nostri Lutheri quondam fuerit Pathmos. 39. <i>Arx S. Cyriaci</i> , quæ Erfordiæ est. 40. <i>Lenchtenburgum</i> , ad Salam, prope Calam Thuringiæ. 41. <i>Hartenburgum</i> , juxta Roemhildam, cujus ex W. E. Tenzelio prolixa descriptio addita est. 42. <i>Eresburgum</i> , in Paderbornensi districtu. 43. <i>Camburgum</i> ad Salam in Thuringia. 44. <i>Spatenberga</i> , juxta Sondershusam. 45. <i>Jechaburgum</i> , prope Sondershusam. 46. <i>Kiffbusium</i> haud procul Nordhusa, sub quo Imperatorem quendam Fridericum fabulantur sedere, nictantibus oculis, & barba per lapideam, cui adsidet, mensam perumpente. 47. <i>Rosenburgum</i> Kithhusio vicinum, ubi quondam idolum, cui nomen <i>Piifstich</i> , asservatum fuit, de quo varia noster Autor disputat. 48. Varia castella Heidelbergæ vicina. 49. <i>Orlamunda</i> . 50. <i>Lobdaburgum</i> prope Jenam. 51. <i>Lichtensteinium</i> , in Ducatu Wurtembergico. 52. <i>Rbeinfelsa</i> Hassiæ. 53. <i>Lobra</i> , in Hohensteinensi Comitatu. 54. <i>Hobensteinium</i> , quæ memorato Comitatu nomen dat, & hodie Stolbergenfibus Comitibus subest. 55. <i>Elgersburgum</i> , prope Ilfeldam. 56. <i>VVurtembergia</i> , unde Comitum Wurtembergensium familia nomen & originem duxit. 57. <i>Hobenstauffen</i> in Suevia.	Pag. 338. 340, 341. 344. 353, 349. 356. 393. 400. 424. 434. 440. 436. 517, 534. 538, 546 548. 555. 567. 584, 597. 609, 611. 614, 622. 626, 627. 633.
---	--

Hic quidem nobis fatendum est, multa in hoc libro occurrere, quæ Germanicam historiam admodum illustrant, præcipue quod ad multarum familiarum genealogias attinet, verum ea nos brevitati studentes omnia adducere non possumus. Sufficit nos Lectori

breviter nominum recensum dedisse, ex quorum inspectione facile apparebit, quid sub unoquoque illorum possit requirere.

A SHORT HISTORY OF THE ATTEMPTS, THAT HAVE
been made to convert the Popish Natives of Ireland &c.

i. e.

*BREVIS NARRATIO CONATUUM PRO IM-
buendis Hibernorum Pontificiorum animis religione publica
auctoritate stabilita, una cum consilio eodem spectante; Auto-
re JO. RICHARDSONO, Capellano Sereniss.
Ducis Ormondi &c.*

Londini, 1712, 8.

Plag. 9.

QUæ ante annos CXXL in Hibernia jam eluxit purior doctrina Evangelii, subinde quidem tenebris oppressa rursus est, ex illis tamen emerfa tantum semper in promptu habuit adjumentorum, ut mirandus omnino sit numerus eorum, qui curiam Romanam venerantur, sexies major eo, quem Anglicanæ membra Ecclesiæ conficiunt. Et istam quidem nihil reliqui fecisse, felicius ut negotium tanti momenti procederet, neque etiamnum de diligentia sua remittere, libellus hic docere quodammodo potest. Perstringit enim breviter conatus Anglorum, quibus aberrantes Hibernos in viam reducere annisi sunt ab regno inde Eduardi VI, qui primus post Henrici Patris prolusiones, in Anglia pariter & Hibernia superstitiones Pontificias aperte impugnavit, ad nostra usque tempora. Liturgia Anglicana Dublini auctoritate Regis Eduardi edita, ut publice populo prælegeretur, *Georgium Brown*, Archiep. Dublin. primum veritatis vim sensisse refert, ac dein totum fuisse in caligine errorum Pontificiorum dispellenda, quo in negotio tamen *Georgii Dowdall*, Archiep. Armach. aliorumque adversa studia, ut observat, obicem posuerunt. Interrupto inde Mariæ temporibus cursu veritatis, ubi ad Elisabetham summa rerum delata est, acrius etiam, quam antea, laboratum, ut progressus illa majores posset facere. Inter alia sacri Codices Anglico idiomate gratis distributi

sributi plurimum momenti attulerunt, quod institutum rei pro-
 movisse vel excitasse primum ostendit Autor D. Heath Archiep.
 Eborac. duo exempla formæ majoris in Hibernia mittendo, ut
 Dublini in ædibus Christi & S. Patricii usui publico exponerentur,
 ad quas idcirco ingentem multitudinem hominum coelestis avido-
 rum doctrinæ affluxisse memorat. Sed Hibernis Anglicæ linguæ
 ignaris parum eo consulebatur; qui irritati magis magisque auto-
 ribus Rege Hispaniæ & Pontifice armis saluberrima Regiæ consi-
 lia intervertere conabantur A. 1616. Quæ illis postquam ex
 manibus essent extorta anno insequenti, multa hæc A. 1617
 constituta est iis, qui domicilia habentes diem Solis in templo pu-
 blice non celebrassent. Quo factò multi, eorum cum primis, quo-
 rum attenuatæ res essent, veritate agnita superstitiones reiecit vi-
 si sunt, quas animo tamen retinebant, quod patuit A. 1618. ju-
 go Angliæ per seditionem excusso. Typos igitur Hibernicos fur-
 di Regina suis sumptibus curavit, imprellique inde lingua Hi-
 bernica libri, Catechismus Jo. Karney, Novum Testamentum &
 Liturgia interprete Daniele Archiep. Tuam, Jacobi I tempore vel re-
 frigit vel impeditus aliunde est saluberimus fervor, miris turbis
 regnum agitantis, neque Scholis in Hibernia constitatis, quibus
 obitaculis novum se junxit congregatio de propaganda fide
 1622. Romæ excitata, quacum Hibernis arctissimum interces-
 sit commercium, fatumque præmaturum eorum, quibus res cordi
 maxime fuerat. Non posthabuisse tamen penitus hanc curam Ja-
 cobum, ex constitutionibus variis, quas producit Autor, apparet,
 quemadmodum & indefessus eo tempore labor existit D. Bedelli,
 cujus vitam in Actis nostris A. 1636. p. 242 recensitam vide-
 as, a qua non aliena esse, quæ Autor noster de ejus laudibus disse-
 rit, conferentibus patebit. Synodum etiam Dublini 1634
 convocatam, variis canonibus, quos producit Autor, conquestus
 non semper atque ubique postea observatos esse, studium haud me-
 diocre extirpandorum penitus errorum in Hibernia prodidisse do-
 cet. Compositis motibus, de quibus diximus, nihil, quod insequen-
 ti tempore actum in causa religionis esset, resciscere potuit, nisi,
 quod A. 1636. Catechismus Anglico pariter & Hibernico
 idiomate, cui titulus: *The Christian Doctrine*, Christiana doctrina,
 exiit,

exiit, dum post viginti annorum intercapedinem celeberrimus *Boyle* manum operi admoveret. Is typos Hibernicos suo sumtu fundendos curavit & typographum instruendum, ut libros necessarios maxime in lucem ederet, prostantq; inde Catechismus una cum Grammatica, codex veteris & novi Testamenti, cui perpoliando post *Kirkium* Scotum, qui hodiernum Hiberniæ ornamento est, Primas, tum *Praepos. Colleg. Dublin.* operam dedit, *Higginsii* profelyti industria adjunctus. Post ultimam Angliæ *κατασκευασθη* Ministris, qui Hibernico idiomate Sermones sacros dicerent, diversis datum negotium est, quibus studio & dexteritate omnibus palmam præripuit *Nicolaus Brown*, Rector Parochiarum quarundam in Diocesi *Clogher.* Synodus itidem A. 1700 ea de re consilia agitavit, quo tempore singularis *Walteri & Kinsii* diligentia multum profuit ad lucem Evangelii latius diffundendam. Alia A. 1701 ulterius processit atque inter alia constituit tria membra seligere, quæ breviter & perspicue exponerent argumenta, quibus Pontificii incolæ revinci possent atque ab erroribus suis liberari. Sub auspiciis anni 1702 declinantes jusjurandum Pontificii Doctores munere suo non fungebantur, poenis, quas subituri alias fuissent, gravissimis deterriti, ita ut cessaret aliquandiu publicus cultus, multique infantium sacra aqua non tingerentur. Quod in rem suam vertere conati Ecclesiæ Anglicanæ ministri quidam nihil intermiserunt, quod ad infringendam pertinaciam miserorum pertinere posset, Hibernico semper idiomate usi, quod quidem institutum iis maximopere se approbavit. Inde consilia capientes de imprimendis rursus publico sumtu sacris Litteris atque libris necessariis, Scholis gratis & Societate de propaganda fide in exteris partibus instituenda rem ad Ducem Ormondum ac deinde ad ipsam Reginam detulerunt. Quæ cum plenius sibi omnia jussisset exponi, Synodus anno superiori eam ob causam coacta est, cujus varia decreta & consilia Autor noster adducit.

Quæ his de methodo Hibernos, ut reformatam Religionem amplectantur, adducendi subjunguntur, jam secunda vice, aucta tamen & emendata, lucem adspiciunt. Ad sex illa capita redit 1) ministros, quot sufficiant, quibus præter ceteras dotes facultas sit linguæ Hibernicæ, esse sustentandos, ut rudem doceant plebem cultumque

tamque divinum persoluant, II Episcopis illos Diocesum esse sub-
jiciendos, qui probent admittantque illos, fungentes officio di-
rigant, possintque rationem ejus ab illis repetere, IV sacrum Codicem,
Liturgiam & Catechismum esse Hibernica lingua typis excu-
dendum, VI Scholas esse gratuitas aperiendas, ut Anglicæ linguæ
& repurgatæ religionis rudimenta possint juventuti instillari, qui-
que inde prodierint, iis beneficiis quibusdam esse prospiciendum,
quorum in partem etiam pauperum Protestantium venire liberi
queant, V in conventu communium, quem vocant, rationem de
sumptibus eam in rem sustinendis esse ineundam, VI Societatem regia
autoritate esse constituendam, quæ præsit pecuniis vel aliunde vel
decreto publico colligendis atque erogandis, quæque annatis Hi-
berniz, quas appellant, ædificia piis usibus destinanda redimat. Quæ
capita omnia illustrat Autor, atque ab objectionibus vindicat,
adjecto appendice, quo docet, cur in Liturgia Hibernica lingua sub
prælo sudante Hibernici non Anglici vel Romani ductus littera-
rum adhibeantur.

PROPAGATION OF THE GOSPEL IN
the East &c.

i. e.

*PROPAGATIO EVANGELII IN ORIENTE,
quam sistit narratio successuum duorum Missionariorum Da-
nicorum in Indiam Orientalem ablegatorum, ad Gentiles in
Malabarìa Evangelii luce perfundendos, variis litteris
ad amicos in Europa consignata. Partes II.*

Londini, 1711, 8.

Plag. 9.

Complectitur libellus iste, Thomæ, celeberrimo Archiepiscopo
Cantuariensi, Præsidi Societatis de propaganda fide in exteris
orbis terrarum partibus, membrisque reliquis ejusdem, dedicatus,
litteras Missionariorum Danicorum Barthol. Ziegenbalk & Henr.
Plutcho, quas ante annos aliquot vernaculo sermone excusas vidi-
mus, una cum aliis nonnullis Anglico idiomate vestitas. Præmissus
est discursus de Missionarii charactere, ubi causis, quæ Ecclesias
orientales tenebris undiquaque obduxerunt, ostensis, eadem popu-
lis

lis Europæ fata impendere monet non evitanda, nisi aliam vivendi rationem inveniunt constantissimeque sequantur. Quæ breviter descripta, ad missionarios ipsos procedit, quos spiritu charitatis, facultate dijudicandi opus gratiæ in animis & summe necessaria capita religionis a minus necessariis discernendi, vitæ sanctitate, spiritu martyrii, quin & singulari Numinis auxilio instructos armatosque esse utique oportere commonstrat.

*ELOGIUM QUINTI SEPTIMII FLO-
RENTIS RIVINI, JC.*

Ingens nuper damnum passa est Respubl. nostra morte Viri incomparabilis, D. Quinti Septimii Florentis Rivini, Serenissimo ac Potentissimo Regi Poloniæ & Electori Saxoniz à Consiliis Appellationum, Electoralis ac Ducalis Saxoniz Curiz Supremæ Provincialis, & Scabinatus Assessoris, Templi S. Petri Curatoris & Consulis Civitatis nostræ meritissimi. Natus est Lipsiæ A. 1651 die 16 Augusti Parentibus tam spectatæ virtutis, quam pietatis. Patrem habuit D. Andream Rivinum, Poeseos & Physiologiæ Professore Publicum, Academiæ Decem-Virum, & in Minore Principum Collegio Subseniorem, Philologum in Eruditorum Orbe adhuc inclutum: Matrem Catharinam Elisabetham, natam Oleariam. Avus ipsi paternus fuit Andreas Bachmann, Senator Halæ, qui, cum in juventute contra Turcas semel iterumque strenue militasset, uxorem duxit Dorotheam Krebsiam. Avia Elisabetha, Lazari Wosgauri in intimiori Senatu vini Magistri, ut vocant, & Salinarii filia. Puerum lavacro salutari tinctum Pater Quintum Septimum Florentem nominari voluit, quod Textulliani Poemata notis suis illustrata typis tum committeret. Patre hoc suo A. 1656 d. 4 Aprilis orbatu educationem amantissima mater sollicitè curavit, assumtis Præceptoribus, a quibus privata industria literarum humanitate artiumque ingeniarum peritia eruditus est, donec A. 1666 ad Studia Academica inchoanda capax haberetur. Quem campum ingressus, Jacobi Thomasi Themata Oratoria, D. Friderici Rappolti Aretologiam poeticam manu sua excepit, Cursum Philosophicum A. 1667, & 1668, ostendente viam D. Valentino Alberti, bis absolvit: insequentibus annis Professore Christianum Fridericum Franckensteinium Georgii Hornii

Hornii Orbem Politicum dilucidare audivit; in Collegio L. Ottonis Menckeni Moralia disputando pertractavit; ipse Dissertationem de Dictatoribus Romanorum magna cum diligentia elaboravit, & Præfide Patruo suo D. Johanne Oleario cum laude defendit. A Facultate Philosophica mense Januario A. 1669 primam lauream, superam sequente A. 1670 obtinuit; post Disputationibus de Pœna Medicinali, & de Vilione, an emittendo vel recipiendo radios fiat, locum inter Magistros sibi asseruit; post eas, alias, & quidem ex propensione, quam a teneris erga Botanicæ gesit, de Virtutibus plantarum, an ex colore & figura cognosci possint, item de Noctu lucentibus, & de Retentione Quadrantis ex furto apud Ægyptios publice proposuit. Insuper Autor extitit mense Junio A. 1673 Societatis Oratoricæ a Magistris inceptæ & hodie continuatæ. Philosophiæ adjunxit A. 1669 Studium Juris, quod methodum monstrante Vitrico, D. Michaeli Fingero, Facultatis Juridicæ Assessore, inchoavit, & anno memorato 1673 de Beneficio competentis sub ejus præsidio vires periclitatus est. Præ aliis excellentissimi Jcti D. Bartholomæi Leonhardi Suendendorfferi informatione gavisus est, Exercitia Disputatoria in Harmoniam Juris Civilis Struvio-Schnobelianam, & in Syntagma Juris feudalis Struvianum frequentavit. A. 1674 a Generosissimo Dn. Christiano Wilhelmo Hahnio, Possessore Dynastiæ Seeburg, Hæreditario Domino in Remplin, Liepe & Heinrichshagen, Filiorum suorum ephoriam oblatam recepit; cum quibus etiam sequentibus annis peregrinationem initurus erat. Verum, dum Parentum mortes intervenirent, & bonorum ratio præsentem requireret, Lipsiæ eum remanere oportuit. Certus autem docentem ipsum plura discere, Scholas Lectorias & Disputatorias in Institutiones Juris Justinianæ, & in Eckolti Compendiariam Pandectarum tractationem aperuit, ac Dissertationem inauguralem de Marito hærede mobiliari conscripsit. Tendens A. 1677 mense Novembri Erfurtum, post examina illam pro Licentia defendebat, & axiome Doctorali d. 2 Maji A. 1678 ornabatur. Reversus in patriam, consentiente Facultate Juridica, institutiones juventutis studiosæ continuavit, A. 1679 de Favore Juris circa bona Absentium cum eruditis opponentibus disceptavit. Anno 1680, cum lues pestifera Studiosos discedere impelleret, pra-

xi se dedit. Tum statim pluribus innotuit, causas suas ei committentibus, & diligentiam, fidem, dexteritatem laudantibus. A. 1690 a Scabinatu commendatus die 11 Febr. Substitutus receptus; die 8 Mart. 1692 Supernumerarius factus, post annos undecim in Electoralem locum ordinarium adscendit. Ante A. 1695 ad Terminum hybernum & æstivum in Summum Provocationum Judicium ad vices alterius gerendas vocabatur; & A. 1697 æstate a Sereniss. Rege Polon. & Electore Saxoniz, FRIDERICO AUGUSTO, inter Consiliarios receptus, aliisque gravibus negotiis, inprimis A. 1699 cum Consiliariis intimis & Appellationum, Dominis Jacobo Bornio, Ernesto Abrahamo ab Osterhausen, & Joh. Henrico Bergero ad revidendam Ordinationem Processus, & Decisiones Novas formandas, in qua posteriore re concipientis partes egit, adhibitus est. Quemadmodum autem negotiosa praxi ita occupari se non est passus, quin Studiosis Juvenibus, tam in Theoria, quam in Praxi inserviret, quam ob causam non solum Zangeri tractatum de Exceptionibus quotannis fere & Electoralem Saxonicam Ordinationem Processus absolvit, ac Specimen Exceptionum dilatoriarum typis commisit, aliquoties postea recusum; sed etiam primis annis, cum in Scabinatu sedit, quantum fieri poterat, continuavit privatam informationem, & desiderante Consiliario intimo Vito Ludovico a Seckendorff, ex fratre nepotes, & alios nobili stemmate natos in Institutis, Digestis & Jure Feudali quotidie duabus horis legendo, & examinando instituit. Similiter singulari studio in Sam. Strykii Cautelas Contractuum differebat, & secundum eas aliasque observationes formulas in foro Saxonico receptas Auditores suos jubebat elaborare: quæ postea maximam partem, ipso nesciente nec consentiente Volckmanni libro de Notariatu insertæ fuerunt. Materiam delictorum in Collegio Criminali explicavit, in quo non tantum indicia accurate expendit, sed & quæ ad defensionem Inquisiti aliqua ratione facere possent, & quo modo Processus Inquisitorius dirigendus sit, ex Actis Judicialibus ostendit. Pari industria in quorundam gratiam privatisime Acta in causis civilibus percurrit, monstrans, ubi vel Judex, vel litigantes aberrarunt, ubi bene petierunt, processeruntque. Præ reliquis opus in Ordinationem Processus, Electoralem Saxonicam quotidie ex observationibus

nibus in Scabinatu & Judicio Appellationum ita accrevit, ut tandem recognosceret, & A. 1705 Enunciatorum nomine exprimi curaret. A. 1705 ab Amplissimo Senatu Pro-Consul eligebatur, A. 1709 a Sereniff. Duce Saxoniz Weisenfelsensi Assessor Judicii Provincialis supremi vocabatur; postea curam Templi Petrini in se recepit, & post obitum Georgii Winckleri ad Consulatum A. 1712 mense Augusto, annuente clementissime Rege & Electore, evehctus est. In matrimonium primum descendit A. 1679, solennibus nuptiarum ad 3 Febr. celebratis cum lectissima Virgine Maria Catharina, D. Nicolai Creuseli, Jcti, Supremæ Curiz Provincialis & Juridicæ Facultatis Assessoris, Minoris Principum Collegii Collegiati, & Universitatis quondam Syndici, grandiori natu filia; ex qua liberos sex suscepit, Augustum Florentem & Johannem Nicolaum gemellos, Johannem Florentem, Johannam Catharinam, Christianum Florentem, Johannam Sophiam. Primi duo filii, & Johanna Catharina atque Christianus Florens ante matrem mortalitatem reliquerunt. Dn. Johannes Florens, gaudente Patre, Doctoris in Jure utroque insignia A. 1701 consecutus est; & A. 1704 virginem Claram Elisabetham B. L. Tilemanni Andrea Rivini, Ebreæ Linguz Prof. Publ. & Archi-Diaconi in Templo S. Thomæ, filiam nativitate juniorem, uxorem sibi solenni ritu associavit; ex qua nati liberi A. 1706 d. 14 Januar. Clara Florentina, d. 30 Januar. 1707, Augustus Florens, d. 15 Mart. 1708, Rahel Elisabetha, d. 18 Jan. 1710, Johannes Florens, d. 26. Nov. 1711 Christianus Florens, & nocte inter 19 & 20 Nov. 1712 hora prima Christiana Florentina: e quo numero duo superant Augustus Florens & Christianus Florens. Altera beate defuncti filia Johanna Sophia d. 21 Octobr. 1711 D. Augustino Kobero elocata duas filias enixa est, Augustinam Sophiam & Johannam Elisabetham. Viduus factus d. 9 August. 1693 cum ad familiam regendam & conservandam alia conjuge indigeret, secundis nuptiis A. 1694 d. 27 Sept. amplexus est tori sociam, Electoralis Saxonici Consiliarii intimi, post Regii Polonici & Electoralis Saxonici Cancellarii Vicarii, & præpositi Capituli Wurzensis, Johannis Abrahami Birnbaumii, Jcti, filiam mediam, Virginem Johannam Sophiam. Hæc suavis conjux & fecunda mater genuit A. 1696 d. 9. Febr. filiam Johannam Dorotheam, (quæ d. 5 Nov. 1697 e tabulino fe-

neſtræ ex altitudine decem cubitorum in plateam lapidibus ſtratam prolapſa, Angelicis autem manibus excepta, & exinde illæſa A. 1712 d. 7 Junii D. Friderico Henrico Graſſio nupſit,) A. 1698 Johannam Mariam, A. 1699 gemellos Abrahamum Florentem & Johannem Chriſtophorum; A. 1700 Johannem Abrahamum; A. 1701 Andream Florentem; A. 1703 Johannam Eliſabetham; 1705 Erneſtum Florentem; A. 1707 Sigismundum Florentem; A. 1708 Johannam Henriettam; & A. 1710 Fridericam Florentem. Johanna Maria, fratres gemelli, Johanna Eliſabeth, Sigismundus Florenti teneſi mortui ſunt. Ceterum Vir optimus nuper d. 17 Martii cepit dolorem infra pollicem pedis ſiniſtri ſentire, propter quem ea die domi ſe continuit. Sequenti die dolor modicus fuit: nocte inflammatio augebatur, ut Medici & Chirurghi opem requirere cogeretur. Et hi quidem remedia, tam interna quam externa, adhibuerunt; attamen inflammationem impedire non valuerunt, maxime ob hanc cauſam, quod diu ante in pedibus admodum infirmis nec calorem, nec ſenſum ſatis perceperit. Accessit mox febris vehemens, corpus debilitans, appetitum alimenti adimens, ſomnum impediens, indicia lethalis morbi. Quare Noſter d. 22 Martii Patrem Confessionarium, D. Johan. Dornfeldium, ad ſe vocari juſſit; peccata confeſſus eſt, magna reverentia & devotione verendæ Cœnæ Dominicæ myſteriis eſt uſus, cum ſuis precatus eſt, ſæpe repetens Cantionem Cygneam Simeonis, quam etiam frater dilectiſſimus L. Tilemannus Andreas Rivinus moribundus crebro in ore habuiſſe laudatur: Domine, nunc dimittis ſervum tuum in pace. A meridie quietus recubuit, donec nocte tertio quadrante horæ X placide in Salvatore ſuo exſpiraret.

*EXCERPTA EX EPISTOLA VIRI CI. J. J. M.
ad J. B. M. nuperrime Pariſiſ miſſa, in qua de Novis
Literariis Gallie agitur.*

Exercuit haud ita pridem antiquarios aliquot nobile argumentum. In templo primario, cum jaciendis novi altaris fundamentis altius terra effoderetur, aræ aliquot veterum Celtarum Diis conſecratæ & monumentum Tiberio a nautis Sequanicis poſitum reperta ſunt. Inter alios explicavit illa Baudelotius, qui inſigne
anti-

antiquis marmoribus, signis, numisque muscum possidet, ejusque descriptionem publicabit. A sententia autem ejus alienus passim fuit Ill. Leibnitius, unde Dissertationibus quibusdam epistolicis occasio nata, quæ tamen intra literarum arcana subliterunt. Dignissima res est quæ Actorum beneficio vestris regionibus innotescat. Ut hac occasione in Celtarum res studiosius inquisitum, sic Francorum historiam a stabilito illorum regno, usque ad excessum Henrici III tribus in folio vol. exposuit P. Daniel. Altius descendet, deque migrationibus illorum & bellis quæ gesserunt, antequam in Gallias irrumperent, aget P. Germon, disquisitione operi quod de L. Salica molitur, subjungenda. Idem præterito mense Dissertationem de veteribus Hæreticis S. Codicum corruptoribus edidit. Aliam bene de historia patria merendi viam ingressus P. le Long, Oratorii Presbyter, Bibliothecam Scriptorum historiæ Gallicæ prelo subjiciet, cum inde exierit historia Bibliorum Polyglottorum, qua Bibliothecam suam Biblicam auxit. Bernardi de Montfaucon hexapla Origenis jam fere absoluta sunt. Interim & jam inprimi cœpit ejusdem Catalogus MSC. qui existant in Bibliotheca sub nomine Seguierianæ admodum illustri quondam, & nunc ad Coislinium Episcopum Mediomatricensem pertinente. Factus est ad instar Lambeciani, sed majori cum selectu, & acrimonia judicii, magnamq; historiæ Ecclesiasticæ & literaturæ antiquæ lucem affundet. Confratres Montfauconii P. Nourry & P. Massuet, ille secundum Tomum Apparatus sui ad Bibliothecam Patrum maximam edit, hic post Ruinari obitum Annales ordinis Benedictini continuat. Novam præterea historiæ monasticæ accessionem, Bibliothecam scilicet Ordinis Prædicatorum parat P. Echardus, qui ante aliquot annos D. Thomæ Summam suam vindicavit, cujus illum Autorem esse Launojus & alii dubitaverant. Vivit adhuc in primario, quem Parisiis habent Dominicani, conventu P. Natalis Alexander, sed oculis fere captus. Historia ejus Ecclesiastica reinprimitur. Novam etiam Dictionarii Moreriani editionem nobis dedit Elias du Pin, & nunc Bibliothecam suam scriptorum Ecclesiasticorum Latine vertet multumq; augebit. Photius vero nihil hinc sibi, ut quondam fama tulit, expectet. Sub anni præteriti finem Abbas de Tilladet duobus in 8 vol. edidit: *Dissertations sur diverses matieres de Religion*

Et de Philologie, continens en plusieurs lettres ecrites par des personnes savantes de ce temps. Pleraque Ill. Huetii sunt, qui abdicato Episcopatu in domo professa Jesuitarum, cui & bibliothecam suam, ceu Menagius quondam fecit, destinavit, senectute satis vegeta fruitur. Junctæ iis sunt Bocharti, Morini, Sam. Pufendorffii aliorumque Dissertationes epistolice ad quas Huetius respondet, quasve refutat; & farrago epistolarum familiarium ad Gabr. Cossartium, Tanaquillum Fabrum, Gisb. Cuperum, Grævium, Menagium, Salmasium, Bullialdum, Isaacum Vossium, aliosque Viros celebres. Anselmus Banduri, cujus Antiquit. Imperii Byzantini nuper Actis inseruistis, seriem numismatum a Trajano Decio usque ad Heraclium, omnium quæ hæcenus visæ sunt perfectissimam sub manibus habet. Multum hæc scientia adjuvabitur, cum Dictionarium Numismaticum Cl. Galandi prodibit, quo nomina Deorum dignitatumque in numis occurrentia accurate explicavit. Sed opus hoc jussu Academice elaboratum, ut & alii doctissimi Viri labores ad mitiora pacis tempora reservantur. Ceterum illud quoque vos ignorare nolo, Cl. Parent, Phys. & Math. Profess. librum: *Essais & recherches de Mathématique & de Physique*, passim locis longe plurimis, imo & integro Tom. III auctiorem, sub hujus anni principium prodidisse.

Corrigenda in Obs. Math. M. Febr. & Mart.

Pag. 78 l. 7 pro *directa* leg. *diversa*. Pag. 79 l. 9, 10, 11, 12 pro litera V scribatur signum radicale $\sqrt{\quad}$. Ib. l. 17 pro LM, scrib. LN. Ib. 31 pro Eg leg. EG. Pag. 81 l. 24 pro *qua* leg. *quare*. Pag. 82 l. 3 leg. *apparuerit*. Ib. l. 22 pro *habitus* leg. *balitus*. Pag. 83 l. 5 pro *fluidis* leg. *in fluidis*. Ib. l. 6 a fine pro $\frac{3}{4}$ scrib. $\frac{3}{2}$. Pag. sq. notanda 84. Ib. l. 5 a fine pro §. 16 scrib. §. 18. Pag. 87 l. 6 a fine, pro *olea* leg. *oleo*. Pag. 88 l. 12 pro *delecto* leg. *detecto*. Pag. 94 l. 3a fine, pro *species* leg. *series*. Pag. 116 l. 22 pro *vires* leg. *vices*. Ibid. l. seq. pro *tantum* leg. *tantum*. Ibid. l. 4 a fine leg. *acquistia*. Pag. 120 l. 16 pro *3nu* scrib. *3nm*. Ibid. l. 10 leg. *comperiet*. Pag. 121 l. 3 leg. *variabilis*. Pag. 122 l. 8 a fine, pro *rw* leg. θw . Pag. 124 l. 15 pro $\frac{+}{-}$ scrib. $\frac{-}{+}$. Pag. 126 l. 16 pro $3 = n$, scrib. $3 - n$. Pag. 127 l. 8 leg. *Lectori*. Pag. 130 l. 10 leg. *curva*. Pag. 131 l. 21 leg. *absolutam*.

In Tab. I Fig. 3 præstatutur OG ut fecet cgin F. Ib. fig. 5 pro litera θ inter T & π ponatur litera Græca θ . In eadem figura linea EL supponenda est recta & parallela reliquis applicatis NR, nr.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Junii Anno M DCC XIII.*

VARINI PHAVORINI CAMERTIS NUCE-
rini Episcopi Magnum Dictionarium seu Thesaurus univer-
se Lingue Græcæ, nova hac editione per ANTONIUM
BARTOLI Typogr. Venetum diligentissime
castigatus & auctus.

Venetis, ex typogr. Ant. Bartoli, 1712, fol. maj.

Alph. 5.

QUUM Græcæ literæ suam desererent patriam & ad Latinos commearent, jusque Romanæ civitatis peterent, benignum hospitem in Varino seu Guarino Phavorino, Camerte, Episcopo Nucerino, nactæ sunt, tanto earundem amatore, ut ex Italo in Græcum pene, ita ludente in ipsum Lascari, fuerit conversus. Erat ille quidem, monente Ughello, Monachorum sodalitati Sylvestrinæ deditus, tali hominum generi, quod tum, modo vernaculam calleret linguam, satis habebat; attamen cuculla non impediit Varinum, quo minus patrias primum artes excoleret, editoque & ad Petrum Medicen destinato Cornu Copiæ locupletaret: sed & ad Græcorum delicias prospiceret, conspectas amaret, amatas æterno secum fœdere copularet. Quas dum sibi Veneres conciliat, Jo. Lascari utebatur homine erudito, profugo, hospitiique adepti beneficium artium reconditarum communicatione compensante: cujus quidem dexteritatem Varinus adeo expertus, adeoque in pretio habuit, ut eam in sepulchrali suo titulo laudatam, cumque suo Præceptoris nomen consecratum vellet. Nec impune tulit Varinus istam in Lascarin inque Græcas literas propensionem, quam adeo Numen nobilitavit, ut in Mediceam domum *τριάκοντα ἐτῶν πρόφικτος* receptus

Hh

Leonis-

Leonisque Decimi juventæ moderatus, eo ad Pontificale cœlum evecto, ipse ad inferiorem paulo, nec tamen ignobilem Nucerni Præfatus orbitam raperetur, quod A. R. S. MDXVII factum fuit. In quodam XXIII annos commoratur, haudquamquam segni deditus otio omne tempus ad ornandam, quam sibi selegerat, spensam contulit, divitiis e Bibliotheca Medicea depromtis, indulgente id ipsum Julio Mediceo, in quem omnes animi corporisque dotes, teste Varino, *σπερδόν* corrivæ erant. Ex istis honestis amoribus, nobilis factus Lexicon Varinianum Græcum prodiit, quod in ipsis incubulis communi eruditorum applausu exceptum fuit, non parum ad ejus existimationem conferente Julio Mediceo Purpurato Patre, quem se Dei instar venerari Varinus sapissime profitebatur. Pauci ab obitu Camertis intercesserunt anni, quum Robertus Chimerinus A. MDXXXVIII Lexicon illud Basileæ typis describeret, cumque Europæis gentibus communicaret: quod dum Lascaris primum cerneret, ad gratulandum illuc accessit, publice professus, tanta peritia conscriptum esse, ut ferme dubitet, Græcis an Latinis civibus Camers accensendus esset. Hinc Joachimus Camerarius, nostræ Academiæ immortale decus, & erudito carmine, & Præfatione nobile opus condecoravit, ideo quod omnes Græcorum flores in unius veluti coronæ circulum Varinus constipasset: recto sane judicio, cum id ipsum Camers in sua ad Julium Cardinalem Præfatione fateatur. Ad hos Duumviros accedat Angelus Politianus, insignis Varini præco, qui elegantissimo versu *βιβλον θαυδαίλεον*, ipsisque Græcis errantibus profuturum celebravit. Certe hujus sui laboris Camers conscius nil magis nisi id ipsum opus suum post fata prædicari maluit, unde cippus sepulchralis ab Ughello descriptus omnia, de quibus Christiani gloriari solent, plane neglexit, solam Græcæ linguæ peritiam tanquam omnis felicitatis summam commendavit.

Βαρίνον τὸν καὶ τῆς Μεδικῆς οἰκίας τρέφον
τῷ ζῶντι ἀνόμοιον βλέπεις, ὅς τῶδα σήματι
κείμενος πανταχῶ γῆς παρὰ τοῖς
πεπαιδευμένοις καλῶς ἀκῶν, καὶ τῆς ἀρετῆς
ἀγχεράτω χρώμενος ἐπαίνω ἠδίσει τῶν
ἀγχευπνιῶν καὶ πόνων ἀπολάυει καρπῶ.

Ista

Ista nobis præfari placuit, ut tanto uberiore gratiam redderemus optimo Viro Antonio Bartoli Typographo Veneto, qui ad renovandam antiquam Græcæ eloquentiam Varini Camertis Dictionarium Magnum charta augusta non sine maximis impensis edi curavit, Manutium imitatus, cujus sese æmulum laudabili æmulatione profitetur. Dedicavit insignis opus celsissimo totius Valachiz Principi Joanni Constantino Basarambæ Wæwondæ Brancoviano, cujus imaginem & insignia fronti præfixit, in laudes juxta illius digressus, quando ipsam e Cantacucenorum regia stirpe editum, virtutibus Imperatoriis ornatum heros *Φύση, ἀρετῆν, ἀξίαν* *ἑωυτοῦ* dixit.

Literæ libri sunt admodum pulchræ nec quicquam fere Aldinis picturis cedunt: universum opus tanto majori pretio habendum, quod post accuratas errorum emendationes, novas etiam λέξεις asterisco notatas addat, vetustasque editiones multis rationibus superet ac vincat. Pergat modo Vir laudatissimus, quæque pollicetur, ea propediem in splendidum literati Orbis theatrum deducat, nec doeruat posteris, qui insignis operæ grata celebratione recordentur.

2. PROSPERI AQUITANI, S. AUGUSTINI Discipuli, S. Leonis Papæ Primi Notarii, Opera Omnia ad MSos Codices emendata, & nunc primum secundum ordinem temporum disposita.

Parisiis, sumptibus Guil. Desprez & Jo. Desessartz,
1711, in fol. ch. aug.

Alph. 8 plag. 7.

Inter cetera S. Prosperi opera liber *de Gratia Dei & libero arbitrio* Moguntiz primum A. MDXXIV a Nicolao Carbacchio in lucem emissus est, cui præterlapsis septem annis *Sensentia ex Augustino excerpta*, & A. MDXXXVI libri *de vita contemplativa Juliani Pomerii* accesserunt. Prodiit deinceps Venetiis alia editio, sed Stephanus Gryphius Lugdunensis Typographus vetusta exemplaria accurate contulit, & primus omnium, ut videtur, omnia Opera, quotquot nancisei potuit, cum eruditis communicare conatus est.

H h 2

Idem

Idem tentarunt Jo. Sotellus & Jo. Olivarius, editionesque tum Lovaniensem tum Duacensem procurarunt, ac subinde illis supplementa, emendationes plurimas, variasque lectiones inseruerunt. Porro Coloniae Agrippinae A. MDCXXX ad normam postremae editionis alia adornata est, quam nonnullae sequioribus temporibus in diversis locis excusae exceperunt. Praesens editio ab Editoribus ideo suscepta est, partim ut amplior emendatioque codex Prosperi subministraretur, partim ut eximiae Augustini Operum editioni ante aliquot annos a doctis viris luci publicae expositae accessio quaedam fieret. Amplior namque reddita est, adjecto *Chronico integro ab ortu rerum usque ad obitum Valentimani III & Romae a Vandalis captam perveniente*, emendatioque vero, castigatis singulis libris ad fidem tot MSSorum probatorumque editionum, quorum index in fine suppeditatur, & appendici Operum praemittitur. De scriptis Prosperi secundum ordinem temporum dispositis sigillatim agendum erit, si prius vitam ejus, ex ipsis operibus & Scriptorum Ecclesiasticorum libris concinnatam, paucis enarraverimus. Prosper itaque omnium aetatis suae longe doctissimus ac peritissimus, ut Scaligero audit, in Aquitania provincia natus, indeque Aquitanus dictus est. Perperam eum nonnulli modo Tolonensem, modo Regiensem civem vocant, quandoquidem non satis constat, quanam potissimum urbs in memorata regione pro ipsius patria sit habenda. Juvenis vitam omnibus deditus in Aegyptiorum, mox etiam in Babyloniorum jura tranfit, sed erubescere deinceps coepit, egitque poenitentiam seriam, & perlustrato sanctissimo codice ad Deum reversus est. Postea uxorem duxit, eamque ad concordiam servandam diligenter hortatus, ac varias calamitates, quae ipsi erebriori incitamento fuerunt ad pietatem colendam, perpeffus est. Monasterio se obstrinxit nulli, ad divina tamen negotia relictis rebus secularibus animum applicuit, & circa A. CCCXXXIX *epistolam ad Augustinum* dedit, ejusdemque famam adversus Vincentium & Presbyteros Genuenses defendit. Cum vero Semi-lagiani D. Augustinum erroris arguere nondum desissent, Romam cum Hilario profectus & coram Pontifice Coelestino ea de re graviter conquestus est, acceptoque responso exoptatissimo in Galliam rediit, & contra Augustini adversarios disputare perrexit. Leonem

nom Magnum, penes quem Pontificalis auctoritas illo tempore erat, & re & consilio adjuvit, ejusque Notarius sive Amanuensis factus Romam iterum se recepit, ac *epistolas* Papæ adversus Eutychem *de vera Christi incarnatione* conscripsit. Obiisse creditur circa A. 463 & quamvis nonnulli opinentur, eum Episcopum vel Reicensem in Provincia, vel Regiensem in Longobardia fuisse, solido tamen argumento confirmare opinionem nequeunt. Sequuntur nunc Prosperi nostri scripta, quæ inter Epistola ad D. Augustinum *de reliquiis Pelagiana hereses* in Gallia subnascentibus primo loco comparet. Scripsit eam Prosper non solo salutandi Augustinum studio, sed etiam fidei, qua Ecclesia vivit, affectu A. 429 eo tempore quo Arelatenſi Ecclesiæ præerat Hilarius; reliquæ ejus literæ cum responsoriis non amplius supersunt. Circa idem tempus Hilarius *de eodem argumento literas* ad Augustinum dedît, quæ secundo loco heic exhibentur. Ubi notandum, tres hujus nominis dari Hilarios, alterum nempe Syracusanum, cujus Epistola ad Augustinum & Augustini rescriptum de pluribus gratiæ capitibus inter S. Doctoris epistolas habentur; alterum, qui e Galliis ad eundem Augustinum scripsit, & Prospero ad propugnandam illius doctrinam socium se adjunxit; tertium denique Arelatensem Episcopum. Licet autem neque Syracusanus neque Prosperianus pro Arelatenſi accipi possit, observatur tamen in præmissa admonitione, Syracusanum monachum eundem esse cum Prosperiano, qui heic loci intelligitur. His duabus epistolis connectuntur libri duo S. Augustini ad Prosperum & Hilarium, quorum prior *de Prædestinatione Sanctorum* agit, posterior jam olim, titulo forsan per amanuenses mutato, *de dono perseverantia* vocatur. Remigius, Archiepiscopus Lugdunensis, Florus seu Beda vulgatus, & Hincmarus allegant libellum sub inscriptione *de bono perseverantia*, ast ipse Prosper, qui operis Hilario & sibi dicati exemplaria prima introspexit, eundem utrique libello titulum inditum fuisse tradit in principio libri *responsionum ad excerpta Genuensium*. Uterque libellus circa annum supra memoratum post *Retractionum libros* conscriptus est. Porro in ordine sequitur Epistola Prosperi ad Rufinum *de gratia & libero arbitrio*, quæ vivente adhuc Augustino & ultimis quidem ejus annis exarata est. Quis vero Rufinus ille fuerit, inter multos hu-

Pag. 1.

9, 10.

23.

47.

82.

- Pag. 99. jusce nominis circa hæc tempora notos non facile est decernere, nec a quopiam pro certo definitum fuit. *Carmen regi ἀρχιεπιστῶν* sive *de ingraris* mille versibus constans quod attinet, illud ab omnibus hæcenus, nomine refragante, Prospero adscriptum est, & ad annum 430, quo damnatis jam Pelagianis Semi-Pelagiani Massilienses caput extollere coeperunt, pertinet. Eo enim unice collineat Poeta, ut detecto Pelagianorum errore Massiliensibus ostendat, ipsos ejusmodi hæreticorum vestigiis adeo insistere, ut pro occultis Pelagianis habendi omnino sint. Carmini junguntur due
192. *Epigrammata in Obrectatorem S. Augustini*, sub quo nomine Vincentium Lirinensem Monachum latere putant Vossius, Henr. Norisius & Natalis Alexander. Prospero illa tribuit & Codicum tam MStorum quam editorum auctoritas, & omnium ætatum suffragium, quemadmodum quoque is agnoscitur pro Autore *Epistaphii Nestoriana & Pelagiana Hæreseon*, post damnatam Nestorii hæresin in Concilio Ephesino A. 431 Augustino jam mortuo scripti, etiam illud Jo. Garnerius, Soc. Jesu, in dubium vocet. Succedunt
202. ejus Responsiones pro Augustini doctrina tum ad *capitula objectionum calumniantium Gallorum*, tum ad *capitula objectionum Vincentianarum*.
230. De Gallis sentiunt, eos ex Massiliensibus, Cassiani discipulis forte aut sectatoribus, fuisse, per Vincentium vero nonnulli Monachum Lirinensem, alii Presbyterum eumque natione Gallum, qui in Psalmos commentatus est, intelligunt. Subjunguntur statim aliæ Prosperi pro Augustino *responsiones ad excerpta ex libris de Prædestinatione Sanctorum*, quæ a Genuensibus, non Genevensibus, ut vir quidam doctus arbitratur, transmissa fuerant.
259. Post exhibitam *Cœlestini Papa* pro Prospero & Hilario *epistolam ad Venerium, Maninum, Leontium, Auxonium, Arcadium, Filtanium & ceteros Galliarum Episcopos*, communicantur *auctoritates* seu sententiæ *præteritorum sedis Apostolica Episcoporum de gratia Dei & libero voluntatis arbitrio*, quas modo Cœlestino, modo Leoni, modo ipsi Prospero assignari animadvertimus. Vero tamen similis videtur Cl. Editoribus, eas jussu Cœlestini a Leone collectas, & Prosperi usibus consecratas esse. Sequenti anno, scilicet 432, conscripsit Prosper *librum contra Collatorem*, id est, pro Augustini defensione contra Cassiani librum, qui titulo *de protectione Dei* insignitur.
- 271.
- 307.

figitur. Erat Cassianus Presbyter & Abbas Massiliae in Galliarum civitate non ignobili, Collationesque spirituales numero decem cum Orientalibus Monachis institutas auctore Castore, Episcopo Aptensis Ecclesiae, calamo exceperat, ac septem sequentes precibus sanctorum Honorati Arelatensis & Eucherii Lugdunensis postea Episcoporum victus addiderat. Harum decimae tertiae, quae tota fere doctrinae Augustini circa gratiam contrariatur, & propterea huic editioni inseritur, oppositae sunt meditationes modo allegatae. Biennio post exposuit Prosper *Psalms Davidis a centesimo usque ad finem*, nec dubium est, quin & super reliquos commentatus fuerit, etiamsi illarum commentationes ob temporis injuriam ad nos non pervenerint. Circa A. 451 *sententias ex Augustino*, quarum numerus ad trecentimum nonagesimum secundum se extendit, delibavit, & ex sententiis Augustini *Epigrammata* a sex supra centum composuit. Jam ordo nos ducit ad *Chronicum integrum* in A. 455 desinens ac in duas partes distributum, quarum prior ab ortu mundi ad mortem Valentis Imperatoris, & posterior ad Romam a Vandalis captam protenditur. Quamvis vero nonnulli sint, qui Prosperum Chronici Autorem esse negant, pro genuino tamen ejus partu illud agnoscunt Victorius Aquitanus, Genadius Massiliensis, Cassiodorus, Isidorus Hispalensis, Victor Tunnonensis in Africa Episcopus, & Joannes Abbas Biclariensis. Huic igitur labori Prosper tribus vicibus, anno scilicet supra quadringentesimum trigesimo tertio, deinde quadregesimo quinto, denique quinquagesimo quinto, manus admovit, nec novum opus molitus est, sed Eusebium in epitomen redegit, ac interdum auctiorem reddidit. De *Concilio Arausicano II*, cujus canones XXV de gratia & libero arbitrio collectionem augent, tenendum, quod Arausione illud sub Felice Papa IV quinto Non. Julii A. 529 Praeside Caesario Arelatensi celebratum, & a Bonifacio II approbatum, maximeque Semi-Pelagianis oppositum fuerit. Sequentia opuscula, videlicet *Confessio Prosperi Aquitani*, itemque *Poema conjugis ad uxorem*, & *carmen de providentia divina*, non tam inter supposita quam dubia Prosperi opera numerantur. Circa libros vero *de vocatione omnium gentium* monent quidam, eos ob MStorum Codicum auctoritatem, Hincmari testimonium, doctrinaeque & styli similitudinem

Pag 367.

535.

615.

686.

758.

770.

843.

- tudinem Prospero adjudicandos omnino esse. Sed copiose ea de re
 disputant Cl. Editores, asserentes, auctorem operis, cum hactenus
 ignotus manserit, difficulter in scenam produci posse, quod si
 tamen ex modo res tractandi stylique conformitate iudicium feratur,
 esse, unde conjiciatur opus S. Leonis Magni. Ab eodem *Epistolam ad S. Virginem Demetriadem* sive de humilitate Christiana
 tractatum concinnatum esse, Quesnellius aliquot argumentis probat,
 quamvis Josepho Antelmio pro Prospero verba facere visum fuerit. In
 Appendicem novæ hujus editionis primo loco rejecti sunt *Juliani Pomerii de vita contemplativa* libri tres, quos
 perperam olim Prospero assignatos esse evincitur ac confirmatur. Erat
 autem Pomerius natione Maurus, Rhetoricamque Arslate cum applausu
 docebat, ac inter alios Cæsarium Magnum ejusdem urbis postea Episcopum
 auditorem habebat, librosque memoratos Juliano Pontifici nuncupabat.
 Exhibetur secundo liber *Promissionum & Prædicationum Dei*, quem Prosperus
 quidem, sed alius a nostro, composuit. Nec defuerunt, qui illum nomine
libri ante legem, sub lege & sub gratia designarunt, eo quod promissiones illæ
 partim ante legem partim sub lege factæ, tandem temporibus gratiæ imple-
 fuerint. Circa *alterum Chronicon*, sub Tironis Prosperi nomine vulgatum,
 quod a nonnullis *Pseudo-Chronicon* vocatur, notandum, forsitan a Semi-
 Pelagiano quodam, penes quem erat germanum Prosperi Aquitani
 Chronicon, illud pro lubitu mutatum, diminutum aut interpolatum esse:
 quam in sententiam Antelmus & Bibliothecæ Autorum Ecclesiasticorum
 Autor discesserunt. Secunda Appendicis pars continet varia scripta
 & monumenta, quorum lectio operibus S. Prosperi ac historiæ Semi-
 Pelagianæ lucem sceneratur. Maximam partem ea ex Augustini Operibus
 collecta sunt, & una cum ejusdem Augustini libro *de correptione & gratia*
 ad Monachos Adrumetinos ac Indice tum rerum tum etiam locorum
 Scripturæ editioni nostræ adjecta.

Ceterum ignorare nolumus Cl. Editores, exstare in Bibliotheca
 Guelferbytana Codicem MSctum libri *de vita contemplativa* membranaceum,
 uncialibus exaratum, in quo ipsa etiam scribendi ratio, ut *laburare, speculator, inlecebra, habundantia, luxoria*,
 antiquitatem suadet.

**CODEX PSEUDEPIGRAPHUS V. T. COLLE-
ctus, castigatus, testimoniisque, censuris & animadversio-
nibus illustratus a JO. ALBERTO FABRICIO,
SS. Theol. D. & Prof. P. Hamburg.**

Hamburgi & Lipsiæ, sumptu Christiani Liebezeit, 1713, 8.

Alph. 3 plag. 6.

Promissum, quo se Orbi literato obstrinxerat Celeberr. Autor in
notis ad Codicem Apocryphum N. T. p. 342 præstiturus,
profert nunc in lucem pari, quo uti alias solet, industria & doctri-
næ apparatu Codicem Pseudepigraphum V. T. eoque complexus
est scripta illa, quæ Patriarchis ac Prophetis ipsa etiam antiquitas
nunc remotior, nunc propinquior, supposuit, ea quidem ratione,
ut, quæ ætatem tulerunt, ac in variis monumentis majoribusque vo-
luminibus dispersa latuerunt magis, quam obvia se legentibus sti-
terunt, integra hic compareant, ceterorum vero, quorum dissimi-
lis fuit fortuna, vel fragmenta, vel notitia saltem hic deprehenda-
tur. Volumen ipsum in varia capita, secundum temporis seriem
collocata, distinctum est, multaque alia cum in contextu tum in
adpersis hinc inde notis exhibet, quæ ad explicanda varia Scripturæ
& Antiquitatis sacræ momenta pertinent. Agmen ducit Adamus,
de cuius literis p. 1, commentario de Nominibus animantium p. 2,
doctrina ab Angelis accepta p. 4, libris de cultura terræ p. 5, inventis
disciplinis variis & artibus p. 7, libro generationum p. 10, apoca-
lypsi p. 11, vita fabulosa 12, poenitentia p. 16, Psalmo XC Psalmis-
que duobus aliis ipsi & Evæ tribui solitis p. 19 & 21, libro Raziel p.
26, alio a Zabiis sive potius Sabæis ostentato p. 27, libro Jezira p. 29,
vestigis in insula Ceylon p. 30, libris decem, quos Muhammedani
ipsi inspiratos fingunt, p. 31, lib. de Alchymia & Divinitate p. 32,
Testamento p. 35, Nomine p. 49 disseritur. Præterea narratio
quædam apocrypha, libro Geneseos in Codice MS. Bibliorum Ger-
manic. B. Jo. Frid. Mayeri præmissa ex parte repetitur p. 36, varii
insuper scriptores de Adamo & rebus ejus p. 48 enumerantur, ac
denique summe Rev. D. Goetzii observationes de reliquiis Adami
& de iisdem Rev. Pauli Christiani Hilscheri epistola p. 53 sqq. infe-
runtur. Cumque sint hæretici, quos Adamianos vocant, illorum

quoque mentio facta est p. 50. Proxima est *Evæ*, de cujus Evangelio p. 95 legas, quemadmodum p. 97 variorum de primis Parentibus & eorum peccato commenta recensentur p. 101. Claud. Duretus jactasse p. 102 scribitur, Prophetias *Evæ* conscriptas a Rasiel Adami Angelo, qui forte, ut in Indice Capitum suspicatur Autor, in animo habuit librum Raziel, de quo paulo antea. Quid de *Caini* & *Abelis* colloquio veteres tradiderint, intelligitur ex p. 104. *Abelis* liber de virtutibus planetarum affertur p. 111. *Caini* signum ad illustrandum Genes. IV, 15 Noster ex libro III c. 4 Observation. suarum Sacrarum, quas in scrinio reconditas habet, & alias, v. c. p. 124, ad Codic. Apocr. N. T. allegavit, probatis primum aliorum sententiis ita explicat, ut existimet, hoc ipsum fuisse signum a Deo Caino datum, quod a nemine interficiendus nec interfectus fuerit Cainus. Postea de pœnitentia Caini p. 117, de mensuris & ponderibus ab eo repertis ibid. de morte ipsius p. 119, de septem peccatis p. 123 nonnulla afferuntur. Adami filia v. c. Norea, Sava, Afaam &c. & filii Ro-cail ac Abdal Hareth ex Irenæi lib. I c. 34, Epiphanio hæc. XXXIX c. VI & Herbeloto in Biblioth. Orient. p. 716 nominatim recensentur. *Abeloni* hæretici verbis Augustini explicatis p. 134, *Ophira* vero, *Cajani* & *Serbia* ex Philastrio itidem notis eruditè illustrato p. 136 sqq. in scenam producantur. Succedit his *Serbus*, de quo ab Angelis edocto p. 141, *Dei Christi*que nomine insignito p. 143, literis ab eodem inventis p. 146, binis, quas filiis ejus tribuunt, columnis p. 148. Astronomia librisque, quos Gnostici, Sethiani, Arabes, Æthiopes, Samaritani & Syri ipsi supposuerunt, p. 155 sqq. fuisse agitur. De *Enoso* & *Cainane* illius filio strictim quædam commemorantur p. 157. Ampliorem dicendi materiam præbuerunt Prophetiæ Enoch, quarum fragmenta ipsa, jam aliquoties, ut ex p. 179 apparet, edita exhibentur p. 179 sqq. postquam inde a p. 160 veterum Doctorum de iis testimonia allata fuissent, quibus p. 199 sqq. selecta recentiorum judicia de iisdem adduntur. Non negliguntur ea, quæ de alio Henochi libro liber Zohar, Æthiopes, & de libris ejus triginta Arabes fabulati sunt. v. p. 209. Literas quoque eidem nonnulli tribuunt p. 215, & formulam excommunicationis p. 220. Tandem varii de Enocho scriptisque ejus Scriptores p. 222, Preces vero ei suppositæ in Addendis memorantur. De *Masbusala* Schola

p. 224 ex Maimonide, ut & de Proverbiis ejus ex Judæorum Midrasch quædam leguntur. De jurejurando a filiis ac nepotibus *Semi* per sanguinem *Abelis* præstito ex Eutychio Patriarcha Alex. T. I Annalium p. 19 præcipitur p. 227 sq. *Noachi* prædicatio ad homines antediluvianos eorumque descriptio ex Oraculis Sibyllinis affertur p. 229 sqq. Eundem esse gentium Deucalionem, p. 240 monetur, sicut orationis, quam in arca quotidie recitasse fertur, mentio fit p. 243. Sub Noacho Uranum, Solem, Ogygem, Janum, Oenotrium, Gallum, Proteum, Vertumnum, Xifuthrum, item Puoncuum & Oannem, Leotitzamum denique, Azonacem, Osiridem, Bacchum, Prometheus & Saturnum latere ex nonnullorum sententia, ostenditur p. 249 sqq. De ejusdem diris p. 261, alphabeto, columnis, methodo Geomantica &c. ut & Testamento p. 263 sq. Noachidarum præcepta septem cum aliis, quæ itidem commemorantur a Judæis, considerantur p. 268 sqq. Hinc uxores nominatim recensentur p. 271, una cum Sibylla Sambethe, Noachi nuru. Sequitur *Semus*, quem a Melchisedeco distinguendum esse apparet ex p. 283 sq. *Chami* prophetiam Isidorum multum jactasse, ex Clemente Alexandr. lib. VI Strom. p. 642 ostenditur p. 291, de superstitionis Magicisque ejus artibus, ut & Astrologia p. 294. Num is Zoroaster sit, disputatur p. 306 sq. Excipit hunc *Japhetus*, qui a nonnullis *Japetus*, *Jopas* & *Neptunus* putatur, p. 308. Eum tertio non primo, ut putant, loco a Patre genitum, evincunt notæ ad p. 308. *Cainan* Arphaxadi filius Astronomiam ex columnis Sethigenarum descripsisse dicitur in Chronographia Joelis: v. p. 309, sicut idem quoddam Gigantum scriptum invenisse memoratur a Syncello p. 80 Chronographiæ. Ea occasione in notis p. 310 de Cainane Lucæ III, 36 memorato disseritur. *Melchisedecus* huic proximus est, de quo narrationes Apocryphæ ex Athanasio Tom. III p. 239, Suida & Chronico Paschali p. 49 seqq. repetuntur. De eodem duodecim diversæ Scriptorum sententiæ enarrantur p. 319 sq. & eadem opera mentio fit *Melchisedecianorum* & *Atbinganorum*. Tandem diversi de Melchisedeco Scriptores recensentur p. 333, in notis vero ad p. 327 explicatur locus Hebr. VII, 3, ubi Melchisedecus vocatur ἀπαύτως καὶ εἰμῆτως, eo sensu, ut illius Patrem & matrem in Scriptura non laudari innuatur, sicut ipse etiam Apostolus v. ἁγενεαλόγητον appel-

lat. De *Thara* proxime dispicitur, variaque veterum loca de idolis ejus ab Abrahamo combustis afferuntur p. 326 sq. De literis ab Abrahamo inventis p. 341, de eodem in ignem coniecto p. 344, libris a Perſis ei ſuppoſitis p. 349, Astrologia & Arithmetica p. 350 ſqq. anno Solari invento p. 379, Astrologia Apotelesmatica p. 380, de ſomniorum interpretatione ibid. lib. Jezira p. 381, de Magia in odis & effectibus p. 390, lib. de idololatria p. 400 aliisque huc pertinentibus multa leguntur. Accedit commentatio de nomine ejus p. 418 ſqq. haruſpicina p. 421, & colloquio cum divite epulone p. 424, qua occasione p. 426 locus Luc. XVI, 22 explicatur. De *Loth* narratio fabuloſa ex Annalibus Mich. Glycae edit. Labbei p. 358 exiſtat p. 428, ubi dum uxoris ejus *Etiſ* mentio injicitur, de columna ſalis, in quam illa abiit, diſſeritur p. 432 in notis. *Iſaacus* Judaeis precum pomeridianarum Autor putatur: v. p. 433. *Jacobo Scala* & *Teſtamentum* tribuitur: v. p. 436 ſq. Hic inferitur Joannis Lemovicenſis *Morale Somnium Pharaonis* a B. Jo. Chriſtophoro Wagenſeilio primo in calce epiſtolæ de Hydraspide a ſe inventa editum: p. 441 ſq. Hoc abſolvitur epiſtolis variis, inter quas ſunt amœbæ Pharaonis & Joſephi. His ſuccedit p. 496 Jo. Erneſti Grabii præfatio ad *Teſtamenta XII Patriarcharum*, quæ ipſa p. 519 ex ejusdem editione in Spicilegio Patrum curata, exhibentur. Notitia variorum Codd. MSS. & editionum illorum Teſtamentorum habetur p. 752 ſq. Varios veterum Deos ex *Joſepho* ſecundum nonnullorum ſententiam effictos eſſe conſtat ex p. 760, de cujus precatione varia veterum, ut c. Origenis ex Euseb. Præparat. VI, p. 292 &c. teſtimonia leguntur. Joſephi colloquium cum uxore Potipharis ex Talmude Babil. Tract. Joma c. 3 fol. 35 p. 771 Latine recitatur. Sequitur p. 774 hiſtoria *Aſſenath* filia Potipharis, Joſephi uxoris. Commemorantur & alia de Joſepho p. 785 ſqq. puta de *ſpeculo* ejus, libro Magico, interpretatione Somniorum, Etymologia nominis *Phantomphaneb*, &c. De *Jobo* præter additamentum ex verſione Græca Job. XLII, 17, *Teſtamentum* ipſi quamvis ex mendosa forte lectione tribui ſolitum, aſſertur p. 759. Liber *Heldam* & *Modul* & utriusque nomina Num. XI, 26, 27 p. 801 ſuſe conſiderantur, quibus poſt pauca de *Jerbro*, Moſis ſocero, & *Bileami* prophetia p. 805 ſq. admonita, ſuccedit commentatio de *Janne* & *Jambre* ad illuſtrandum locum

Tim. III, 8, p. 813 sqq. Jungitur his *Moses*, de cujus nominibus, sapientia, literis, inventis &c. illustris Clementis Alex. locus affertur p. 815 sq. Recensentur deinde p. 833 libri de vita & morte Mosis a Gilb. Gaulucino Paris. 1629, 8 Hebr. & Lat. editi, quorum editio nova seorsim curanda promittitur p. 835. Libri alii, qui Mosis a Samaritanis, Judæis, Armenis &c. tribuuntur, strictim recitantur p. 835. De Psalmis ejusdem p. 837, de Apocalypsi p. 838, *diva Gæde* p. 839. Sermonibus mysticis p. 847, dictisque, quæ ipsi in ep. ad Hebr. & Clementis Romani ad Corinth. tribui videntur, p. 848 varia leges. His adduntur testimonia veterum diversa de *Genesi parva* cum fragmentis ipsius ex Cedreno potissimum depromtis. Postea de scriptis Chemicis Mosis, de numis ejus effigiem referentibus p. 864 sqq. disseritur. *Mirjam*, Mosis sorori, scriptum Chymicum a Georgio Syncello tribui, constat ex p. 869 sq. *Josua* Benedictio & precatio, quam Judæi *עליון* vocant, p. 871 sq. hinc ejusdem & Synedrii decreta cum terram sanctam divideret, enarrantur p. 874. Fusior vero commentatio est de *libro Josua*, quem Samaritani jactant, p. 877, cujus capita ex Hottingeri Exercitatt. Anti-Morinianis apponuntur. Columnæ a Cananæis Josuæ dedicatæ ex Procopii Vandalicis lib. II c. 20 excitantur p. 889 sq. *Phinea explicatio Nominum sacrorum* ab Hebræis laudatur: v. p. 893. *Samuelis* Prophetæ lib. de jure Majestatis ex I Reg. X confictus memoratur p. 895. Deinde p. 896 sqq. Prophetides VII & XLVIII V. T. Prophetæ, qui gesta Regum Israelis & Judæ in commentarios retulerunt, ex loco Hypomnestici MS. Josephi Scriptoris Christiani recensetur p. 902. Heman & Ethan tanquam autores Psalmorum 88 & 89 comparent p. 904. Davidis Psalmus CLI cum Metaphrasi Apollinaris & Olympiæ Fulviæ Moratæ legitur p. 905 sqq. Sequitur Psalterium Salomonis p. 914 sqq. cum vers. Lat. sed interdum castigata & notis integris Jo. Ludov. de la Cerda, qui ad calcem Adversariorum Sacrorum Lugd. 1626 fol. rejecerat. Colloquium Davidis cum Deo de sui probatione ex Cod. Sanhedrin Lat. legitur p. 1000 & aliud de bonitate amentæ ibidem p. 1002, item aliud de ædificatione templi p. 1004. De Constitutionibus ejus quibusdam non scriptis, ut & de scuto Davidis contra incendia a Judæis ostentato p. 1006 sq. De Nathane quædam traduntur p. 1011, de Numis Davidis & Salomonis

nis p. 1013, de literis Syris & libris quibusdam Salomoni tributis & antiqua vers. Syra p. 1014 sq. libro Sapienzæ p. 1018, de opp. Salomonis & Hiram amœbaris p. 1020 aliisque pluribus. Idem a Scepticismo vindicatur p. 1057, in Observatt. Hallenf. Tom. VIII, 13 ipsi præter rationem imputato. Attexuntur quædam p. 1063 de sepulchris Davidis, & Salomonis Apocalypsis *Elia* commemoratur p. 1072, ut & ep. ad Joramum Regem missa p. 1075, & in notis p. 1077 error Judæorum & Patrum quorundam Eliam ante extremum diem expectantium notatur. Traditio denique Eliæ de mundo per sex millenarios duraturo recolitur p. 1079. *Elias* quidam junior laudatur p. 1085. Progressio fit ad *Jesaiam*, de cujus *ὄρασις* apocrypha & *ἀναβάσις* p. 1086 sqq. veterum testimonia exstant. De locis Biblicalis, quæ ex Jeremiæ Apocryphis petita nonnullis videntur, exponitur p. 1102 sq. De *Barucho* & *Habacuco* p. 1116, de *Anania*, *Azaria* & *Michaelis* libello de jejuniis p. 1117 leges. *Ezechielis* Prophetia Apocrypha indicatur p. 121. *Danielis* vita & prophetia Apocrypha p. 1124, somniorum interpretatio ejusdem p. 1130, Prognosticon Syriacum p. 1136, visiones ibid. *Sophonia* Prophetia subdititia p. 1140 & scriptum *ἀπὸ κρυφῶν* in *Zacharia* sepulchro inventum p. 1142 allegatur. De *Esdra* constitutionibus, benedictionibus, precibus, autographis Bononiæ & alibi jactatis, libro *Esdrae* III & IV, libris ejus 70 qui ex CCIV superesse finguntur, de restitutis ab eo, ut quidam putant, Pentateucho & libris Prophetis, de literis Hebr. vocalibus, Masora ac distinctione in capita & versus ab eodem reperiis, Apocalypsi & aliis per multa præcipiuntur p. 1145-1162. De Bibliotheca sacra a *Nebemia* instaurata ex 2 Maccab. II, 13 vide p. 1163. Per *πτολεμαϊκά* in Synopsi Scripturæ, quæ in Opp. Athanas. exstat, memorata, suspicatur Cl. Autor p. 1164 intelligendum librum MS. de rebus Alexandri M. qui in nonnullis Biblioth. exstat Hebr. sub Ptolemæi nomine. Calcem occupat *מגלת מנשיא* sive Historia Antiochi Epiphaniis ex vers. Lat. Julii Bartolocci, in cujus Bibl. Rabbin. T. I p. 383 Hebr. & Lat. exstat.

JO. ALBERTI FABRICII BIBLIOGRAPHIA
Antiquaria, sive Introductio in notitiam Scriptorum, qui
Antiquitates Hebr. Græcas, Romanas, Christianas
scriptis illustrarunt.

Hambur-

Hamburgi & Lipsiæ, impensis Christiani Liebrezeit, 1713, 4,
Alph. 3 plag. 8.

Celsum non utile minus, quam vastum sit Antiquitatis studium, consultum putavit Celeberr. Autor, Auditores suos primum in privatis Scholis per Bibliographiam hanc Antiquariam in notitiam Scriptorum qui huc pertinent, manu quasi deducere, nunc vero eandem, secundis curis ex incredibili lectionis apparatu auctam iam publicam lucem proferre. In quo quidem instituto ita versatus est, ut non Universales solum Scriptores aut generalia antiquitatum capita percenseret, sed specialia quoque & raro obvia tangeret, atque illis instrueret Scriptoribus, qui illa in voluminibus alii argumento destinatis data occasione cum cura exposuerunt. Commentarius totus cap. 23 absolvitur, quorum I Scriptores Antiquitatum Hebraicarum Generales sistit, qui post Sacras literas earumque Interpretes merito habentur Philo, Josephus, Talmud utrumque, de cujus editionibus, interpretationibus, versionibusque variis curate præcipitur §. 2 & 3. Huc pertinent Systemata a Christianis Scriptoribus edita §. 5, promissa a Balth. Schedio, Josua Arndio & Rev. Theod. Dassovio §. 7, compendia item §. 8 & descriptiones rituum recentium Judæorum §. 10. Claudit hoc caput delineatio Thesauri Antiquitatum Hebraic. Thyriasteriologiæ B. Gothofredi Voigtii olim præmissa & nunc amplificata. Caput II Scriptores de Ægyptiorum §. 1, Persarum §. 2, Carthaginensium §. 3, Germanicarum §. 4, Græcarum §. 5, 6, speciatim Laconicarum §. 7, Atticarum §. 8, &c. enumerat, subjecto in calce Indicis Thesauri Antiquitatum Græcarum Gronoviani. Cap. III complectitur Scriptores Antiquitatum Romanarum Generales cum ante Rosinum hoc opus aggressos, tum Rosinum ipsum, Dempsterum, & Andr. Schottum aliosq; usq; ad §. 6, Scriptores Miscellaneorum §. 7, 8, 9. Additur Index Thesauri Antiquitatum Græviani §. 10 & Index Alphabeticus Scriptorum, qui in utroque Thesauro Antiquit. Græc. & Romanarum exstant §. 11. Cap. IV Scriptores Generales Antiquitatum Christianarum repræsentat, quo referuntur Lexica Antiquitatum Ecclesiasticarum §. 1, Syntagmata & compendia §. 2, Scripta de Romanæ & Occidentalium Ecclesiarum ritibus §. 3, de ritibus Eccles. Græcæ §. 4, de vita & moribus veterum Christianorum &c. Annexa est §. 11

§. 11 delineatio Thesauri Antiquitatum Ecclesiastic. olim Thyfiasteriologiæ B. Gothofr. Voigtii præmissa, nunc auctior: quam claudit Catalogus locupletissimus librorum recentis Græciæ, quos venales habet Bibliopola Venetus Nicolaus Sarus, p. 116 sq. Cap. V. commemorat Scriptores veterem Geographiam ac Chorographiam illustrantes, speciatim eos qui Terram Sanctam ac Hierosolymanam delinearunt §. 4 5, Geographos antiquos Græcos §. 7, Latinos §. 8, Tabulas Geographicas §. 9, Lexica Geographica §. 13 & Geographiæ veteris Ecclesiast. Scriptores §. 16. Cap. VI eorum meminit, qui veterem urbem Romam vel generatim vel ex parte descripserunt, additis nonnullis §. 14 de CPoli nova Roma. Cap. VII revocat in memoriam Scriptores, qui Chronologiam Technicam & Historicam tradiderunt, quales sunt Eusebius §. 3, & post eum Chronologi multi Græci §. 4, & Latini §. 5, ut & Arabes §. 6. Hac occasione index locupletissimus diversarum sententiarum de anno Christi Servatoris natali p. 187 affertur, inter quas prima R. Lipmanni ortum Christi in A. M. 3616, ultima, quæ est Jo. Mulleri Regiomontani, in 6484 refert. Jungitur huic p. 199 Specimen Ideæ Chronologico-Historicæ rerum præcipuarum per sex annorum millenarios digestarum. Cumque in Historia Attica veteri notitia distincta Archontum eximium usum præstet, optimo consilio series Regum Atticorum inde a Cecrope & Archont. literarum ordine disposita, & cum annis primo Periodi Julianæ deinde vero ipsarum Olympiadum collata ex Henr. Dodwelli commentario de Cyclis exhibetur p. 209. Sic simili instituto p. 219 Catalogus alphabeticus Pontificum Romanorum e propylæo Maji Papebrochiano repetitur. Cap. VIII mentionem facit Scriptorum de Diis & quæ huc pertinent, ubi §. 22 ex Antonii Macedo libro de Diis tutelaribus Orbis Christiani, Sancti & Sanctæ variarum regionum Præsides recensentur, sicut §. 20 & 21 ex mente Gentilium de Diis tutelaribus certarum regionum, urbium, artium rerumque variarum præsidibus differitur. Porro de Patronatibus & præfecturis Sanctorum super certa vitæ genera ex sententia Ecclesiæ Romanæ §. 23, de Apothesi §. 24, de Canonizatione Sanctorum §. 25, de Geniis Laribusque §. 27, de cultu Angelorum, Sanctorum, Eucharistiæ, crucis, imaginum & reliquiarum apud Christianos differitur

feritur. Cap. IX persequitur Scriptores de Templis, Altaribus, locisque sacris & asyis Judæorum, Ethnicorum & Christianorum. Cap. X Scriptores de Festis Judæorum, Ethnicorum & Christianorum, Cap. XI de sacrificiis, precibus, concionibus, aliisque sacris disciplinis, & cerimoniis eorundem, v. c. de pœnitentia publica, processionibus sacris, peregrinationibus religiosis, jejuniis, flagellationibus &c. commendantur. Cap. XII scripta de divinationibus, vatibus, miraculis, magia, juramentis & votis. Cap. XIII scripta de Sacerdotibus, Ordinibusque sacris, Monachis & Beneficiis Ecclesiasticis, XIV de Republica ac Magistratibus variarum gentium, XV de Legibus, Comitibus, Judiciis, pœnis, servisque, ut & de sanctionibus & judiciis Christianorum Canonicis ac Synodicis, XVI de redditibus, censu, decimis, primitiis, vectigalibus, ærario, salariis, immunitate, testamentis, nundinis, auctonibus, numis, usura, abaco, mensuris ac ponderibus enarrantur. Cap. XVII Scriptores de re militari & nautica veterum, cap. XVIII de re vestiaria, cap. XIX de conviviis & re cibaria, cap. XX de nuptiis, puerperio, natalitiis, familiis & nominibus Hebr. Græc. & Romanorum, cap. XXI de institutione, Scholis & re literaria, cap. XXII de veterum ludis, luxu, ædificiis, supellectile, statuis ac monumentis afferuntur. Colophonem denique imponunt cap. XXIII illi, qui de luctu, funeribus, exsequiis, conservandorum cadaverum ratione & monumentis sepulchralibus commentati sunt. Atque hæc Scriptorum copia non tralatitio aut tumultuaria opera, sed habito delectu singulari collecta est. Accedit in calce Mauricii Senonensis Carmen Elegiacum, de Missa, non politum illud quidem at pro ratione seculi, quo scriptum est, non plane contemnendum. Versus illi, antea non editi, ex Codice membranaceo vetusto, in quo Anselmus Cantuariensis de sacrificio & alia quædam hujus generis leguntur, a Nostro depromti sunt. Mauricius hic idem videtur Celeb. Editori, qui apud Arvernos natus vulgo Petri Venerabilis nomine venit, obiitque anno 1156, cum præter nominis & patriæ Galliæ convenientiam carmina illius, quæ Tomo XII Biblioth. Patrum edit. Lugdun. leguntur, cum his ejusdem sint genii. Senonensis videtur appellari, quod fortasse tunc cum ista scriberet, apud Senonenses commoratus fuit.

THE SCRIPTURE-DOCTRINE OF THE
Trinity.

i. e.

DOCTRINA SCRIPTURÆ S. DE S. S. TRINITATE, Partibus III. Quibus omnes Textus N. T. ad hanc Doctrinam spectantes, & præcipua Liturgiæ Ecclesiæ Anglicanæ Loca collecta, inter se comparata & explanata sistuntur; Autore SAMUELE CLARKE, S. B. D. Rectore Ecclesiæ S. Jacobi Westmonasteriensis, & Serenissimæ Reginæ a sacris ordinariis.

Londini, apud Jac. Knapton, 1712, 8.

Alph. 1 plag. 13.

Cujus in Philosophicis & Mathematicis merita in rem literariam non uno loco laudavimus, V. Cl. Samuel Clarke nunc quoque in Diviniis literis, in re, si qua est, maxime hoc tempore controversa, nobis est memorandus. Is igitur in Introductione fatis ampla Operis præsentis, quæ unica inter Protestantes debet esse Fidei regula, Scripturam S. posthabitis omnibus recentiorum symbolis, hypothesebus, explicationibusque, sibi quoque unice in re tot controversiis vexata fili Ariadnei instar visam fuisse; ac quæ matura consideratione ex ea evidenter ipsi vera apparuerint, in hoc veluti systema compacta esse, docet, ne utiquam eorum habita ratione, qui vel minus necessariam hujus doctrinæ inquisitionem vel cæca fide veterum decisionibus formulisve immoriendum esse arbitrentur. Tribus totum Opus consistit Partibus, quarum prima universa Scripturæ N. T. loca, quæ ad doctrinam de Deo & S. Trinitate spectant, collecta, ac, sicuti opus esse videbatur, modo brevius, modo amplius, addito etiam nonnunquam parallelismo Patrum, explicata repræsentat. Capite primo habes ea quæ de Deo Patre agunt, ordine hoc: I. Loca, in quibus Pater unus vel solus Deus dicitur. II. Ea dicta, quæ Patrem absolute Deum veluti κατ' ἐξοχήν nominant, inter quæ a Nostro etiam refertur locus Act. VII, 3, 4, ubi τὸ θεῶν nomen non Spiritui S. tribui vult, sed Athanasium secutus, sensum esse dicit, τὸν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ψευδόμενον ψεύσασθαι τῷ θεῷ τῷ κατοικῶντι ἐν ἀνθρώποις ΔΙΑ ΤΟΥ

HNET-

Pag. 1-7.

8-50.

K. 139.

ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, veluti 1 Sam. VIII, 7, Luc. X, 16, 1 Theff. Pag. 50-68.
 IV, 8. III. Loca, in quibus Pater Deus appellatur, additis quibus-
 dam supremis titulis, epithetis, attributisve, quæ licet plurima non
 sint incommunicabilia, attamen in N. T. ut plurimum, si non sem-
 per, Personæ Patris unice tribuuntur, inter quæ recenset Noster ap-
 pellationem *μεγάλης Θεῆ*, Tit. II, 13, *τῆ μόνης δεσπότης Θεῆ*, Judæ
 v. 4, nec non *τῆ ἀληθινῆ Θεῆ*, 1, Joh. V, 20 & *Κυρίου τῆ Θεῆ τῆ*
παντοκράτορος, Apoc. I, 8. IV. Loca, in quibus docetur, omnes
 preces eucharistiasque *primario* Patri esse offerendas, omniaque ul-
 timato ad ejus honorem & gloriam dirigenda. Caput *secundum*
 Scripturæ dicta de Filio Dei collecta sistit: I. Ea, in quibus *Deus*
 appellatur, quo referuntur & vindicantur loca Matth. I, 23, Luc.
 I, 16, 17, Joh. I, 1, XX, 28, Rom. IX, 5, quanquam hic dubie,
 & alia. II. Illa, in quibus mundus per Filium factus dicitur, ubi impri-
 mis urgetur phrasis ΔΙ' ΑΥΤΟΥ ex Eusebio de Ecclesiast. Theol. L. I
 C. 20. III. Ea, quæ Filio alios supremos titulos, & perfectiones &
 facultates adscribunt, ubi adducitur & a Sociniana *ερεβλώσει* vin-
 dicatur locus Joh. VIII, 58, ac conceditur, singularem rationem
 loquendi: *ἐγώ εἰμι* pro *ἐγὼ ἦν*, posse innuere peculiarem illam exi-
 stentiæ a Patre derivationem, sed, qui inde voluerit deducere, Fili-
 um esse absolute *τὸν ὄντα*, Ens a se ipso existens, eum manifesto
 committere Sabellianismum, fidenter pronunciat. Ita Joh. X,
 30, τὸ ἐν de eadem *Potestate* explicatur. Et Joh. XII, 41, quod ἢ
δοξα τῆ ὑιῶ dicatur visa esse ab Esaia C. VI, id inde fieri dicitur, quod
 Esaïas viderit gloriam Patris, *in qua* venturus erat aliquando filius,
 Matth. XVI, 27, qui ex universali consensu Patrum, in V. T. semper
 nomine Patris apparuerit. Simili modo prolixè exponitur locus
 Joh. XIV, 7, 8, 9, 10, 11, vulgata Theologorum sententia de *περι-
 χωρήσει* intima per verba: *ἐγώ εἰμι ἐν τῷ Πατρὶ καὶ Πατὴρ ἐν ἐμοί*,
 adumbrata, non admittit. IV. Loca, quæ honorem & adorationem
 Filio debitam exponunt, ut: Matth. XXVIII, 19, Joh. V, 23, ubi τὸ
καθὼς non paritatem honoris, sed æqualitatem rationis innuere
 vult Noster, & alia multa. V. Loca, in quibus subordinatus dicitur
 Patri, existentiam suam incomprehensibili quadam ratione a Pa-
 tre derivans, ab eo divinam ejus potestatem, auctoritatem aliaque at-
 tributa accipiens, & in omnibus penitus ex voluntate Patris agens,
 ubi

59.
 61, 63.
 69-83.
 84-88.
 89-92.
 93-131.
 98, 99.
 100.
 102-105.
 106-111.
 131-143.
 144-196.

- ubi loca Marc. XIII, 32, Joh. XIV, 23, Phil. II, 5-11, prolixè persequitur, ac circa Col. I, 15 monet, quam caute Paulus filium nominet non *πρωτόκτιστον*, sed *πρωτότοκον πάσης κτίσεως*, quamque prudenter Patres Ante-Niceni hanc cautionem sint imitati, inter quos Origenis dictum, L. V contra Celsum p. 257, ubi Filium dicit *πρεσβυτάτον πάντων τῶν δημιουργημάτων*, ita exponit, ut *μιεργημα* ipsi latius aliquid sit, quam *κτίσις*, ac eodem fere sensu accipiatur, quo Athanasius in Libro contra Gentes Deum Patrem dicit *δημιεργὸν πάσης ὑποστάσεως*. Capite tertio loca exhibentur de Spiritu S. & quidem I. ea, quæ Spiritum S. representant tanquam autorem & operatorem miraculorum omnium etiam ab ipso Christo factorum, & tanquam ipsius Christi in diebus carnis hodegum. II. Ea, in quibus, Spiritus S. dicitur inspirasse Prophetas & Apostolos, eosque gubernasse in toto ipforum Ministerio, quo refertur locus Act. XXVIII, 25, 26. III. Loca, in quibus dicitur sanctificare corda, & pios in officiis pietatis confortare & consolari. IV. Illa, in quibus alia summi gradus axiomata ipsi tribuuntur, v. g. Matth. XII, 31, 32, ubi blasphemiam in Spiritum S. nihil aliud esse, nisi Phariseorum adversus miracula Christi per Spiritum S. facta malitiosam repugnantiam, nec nisi in Judæos ejus temporis cadere potuisse, existimat; I Cor. II, 10, ubi tamen *τὰ βὰθη τῆς θεῆς* de mysteriis Evangelii tantum accipit ex collatione Rom. XVI, 25, Eph. I, 9 & III v. 3, 5, 9 & Col. I, 26. V. Dicta Scripturæ, quæ honorem Spiritui S. debitum declarant, & quomodo sanctis ejus motibus non sit repugnandum, sed obediendum. VI. Loca, quæ Spiritum Patri subordinatum esse, ab eo existentiam suam derivare, ab eo mitti, & in omnibus ex ejus nutu & voluntate agere demonstrant. VII. Ea, quæ Spiritus erga filium subordinationem innuunt.
- 226-228. Caput *quartum* loca colligit, in quibus tres S. Trinitatis Personæ conjunctim memorantur. Pars secunda operis totam doctrinam ex his Scripturæ locis collectam, & deductam, distinctis LV Propositionibus explanat, quæ quidem eo redeunt: Unam esse omnium rerum supremam causam, autorem omnium Entium, omnisque potestatis fontem, Patrem, cum quo inde ab initio existere duæ divinæ Personæ, Filius & Spiritus S. quorum metaphysicam naturam, essentiam & substantiam Scriptura nusquam declaraverit, sed per

per characteres personales, officia, facultates & attributa distinxerit: Patrem solum esse a se ipso, ἀγέννητον, autorem & principium omnium, quæ fiunt a Filio & Spiritu, solum absolute, θεὸν ἐπὶ πάντων, eumque solum, ubi Scriptura *Unum* vel *Unicum* Deum memoret, vel absolute Deum, vel additis κατ' ἐξοχὴν epithetis, solum, inquam, ibi esse intelligendum, quod postremum innumeris Patrum Ante-Nicænorum & sequiorum locis illustrat. Filium non a se ipso existere, sed existentiam & essentiam, nec non attributa a Patre tanquam suprema causa derivare, quod quo modo, quave metaphysica ratione fiat, cum Scriptura nusquam distincte declaraverit, neminem debere ita esse temerarium, ut decidat, (quod eleganti dicto Irenæi ex L. II C. 48 illustratur, ubi ille eam Filii sive *prolationem*, sive *generationem*, sive *nuncupationem*, sive *adapertionem*, aut quocumque quis nomine vocaverit generationem ejus, inenarrabilem existentem, neminem novisse fatetur, qua occasione simul egregie a Nostro monetur, altum hic apud Irenæum de *creationis* voce esse silentium.) Itaque æque censura dignos esse, qui filium ἐξ ἐκ ὀνίων esse docuerint, & qui αὐτόθεον crediderint, cumque Scriptura in memoranda derivatione Filii a Patre, nusquam addat temporis limitationem, sed semper supponat asseratque, fuisse eum ab initio, ante omnia secula, merito castigatam fuisse eorum, qui docuerint, ἦν ὅτε ἐκ ἦν, temeritatem. Neque, num Filius existentiam suam a Patre habeat ex necessitate naturæ vel arbitrio voluntatis paternæ, ex Scriptura constare luculenter, (quanquam ad posterius Cl. Autor cum Patribus Ante-Nicænis plurimis magis inclinet,) certe tamen λόγον istum sive filium neutiquam, ut Tatiano, Theophilo, Athenagoræ, & post Nicænam Synodum nonnullis visum est, fuisse Patris λόγον ἐνδιόθεον, sed veram & distinctam Personam. Spiritum S. non esse a se ipso, sed existentiam essentiamque suam derivare a Patre per Filium, tanquam a causa suprema, idq; ab initio, cum Scriptura de Spiritu S. loquens nusquam adjecerit limitationem temporis, qua quidem & ipsa de modo metaphysico, quo Spiritus S. existentiam a Patre habet, penitus silente, nemo temere ea de re quisquam debeat asserere, id tamen certum esse ex Scriptura, Spiritus S. appellationem plerumque ibi non notare facultatem aut operationem Patris, sed realem Personam. Eos igitur, qui

P. 246-270.

270 sqq.

273.

276 sqq.

280 sqq.

287 sqq.

289. sqq.

- P. 292 sqq. non omni studio characteres hos personales observent, sed *ἀνθρο-
πίης* adversus Arianismum excessu, Filium & Spiritum S. individuali-
ter cum Patre Ens a se ipso existens constituere, doceant, cum verbis
videantur nomen Filii & Spiritus S. glorificare, re vera ipsam eorum
existentiam tollere, ac invitos in Sabellianismum prolabi, qui idem
sit cum Socinianismo. Ceterum nomen Dei in N. T. aliquoties Fili-
um notare, at id non tam ex ratione substantiæ ipsius metaphysicæ
quantumvis divinæ, quam attributorum & autoritatis in relatione
ad nos, (sub qua ratione ipsi Patri Dei nomen tribui in Scriptura
Autor putat,) creationem vero mundi per ipsam & alia summa ac
divinissima quæque Filio tribui præter absolutam independentiam,
quam communicabilem dicere contradictionem in terminis
implicet. Sic Spiritui quoque Sancto magna quæque in operatio-
nibus miraculorum, Christi in diebus carnis gubernatione, in spi-
ratione Apostolorum, sanctificatione fidelium, ac multo majora,
quam ulli Angelorum vel Creaturarum tribui, at nomen Dei nus-
quam in Scripturis personam Spiritus S. significare, (quod ea de
causa fieri arbitratur V. Cl. quod, quantumvis divina ejus sit natu-
ra, ex tenore tamen œconomiae salutis Spiritus S. nusquam repræ-
sentetur, tanquam sedens in throno, vel supremum dominium aut
judicium exercens, sed, veluti voluntatem Patris & Filii in admini-
strando Ecclesiæ regimine exequens, cum Dei nomen in Scriptura
ex horum attributorum ratione cum primis fluere, Autor jam supra
asseruerit.) Nomen porro Dei in Scripturis nunquam notionem
complexam plurium una Personarum designare, sed semper non
nisi unicam Personam, vel Patris, vel Filii. Filium vero in hoc Patri
manifesto esse subordinatum, quod essentiam ab ipso acceperit, in
omnibus tantum potestate Patris sibi communicata, ex ejus volun-
tate & autoritate, denique ad gloriam ejus egerit semper, agat-
que, & in diebus carnis ad eum preces gratiasque direxerit, Deum-
que suum appellaverit. Unde, cum Scriptura Patrem pariter De-
um appellet, & Filium, neque tamen nisi unum Deum asserat, id
eo fieri, quod in Monarchia Universi non sit nisi una autori-
tas originalis in Patre, derivata in Filio, cum potestas Filii
non sit alia opposita potestati Patris, vel illi coordinata, sed
ipsa Patris potestas, communicata, manifestata & exercita in Filio.
- Spiri-

Spiritum S. quoque ob derivationem essentiae Patri, ob voluntatis Pag. 349 sq.
 administrationem Patri & Filio manifeste esse subordinatum. Ho- 372-366.
 norem itaque absolute supremum soli deberi Patri, preces & eu-
 charistias primario & ultimo ad eum dirigendas, omnemque ho-
 norem Filio, qui nos redemit, & Spiritui S. qui nos sanctificat, da-
 tum finaliter in Patrem tendere debere: Filio istum honorem non
 tam reddendum ob metaphysicam ipsius essentiam & abstracta at- 372.
 tributa, quam ob actiones ejus & attributa, quæ ad nos referuntur.
 Spiritui S. deberi Baptizationem in nomine ejus, votum gratiæ & 375 sqq.
 pacis ab ipso, jurejurandi per ipsum præstiti religionem, precum &
 supplicationum ad eum dirigendarum clarum præceptum vel
 exemplum in Scripturis non reperiri, posse tamen secundum ana-
 logiam defendi. Huc fere redit summa systematis a Clarissi-
 mo Autore compositi, quod, cum in non paucis a tradito in vulgus
 doctrinæ typo haud paululum abluat, Parte tertia conatus est Re-
 verendus Autor cum Liturgia Anglicanæ Ecclesiæ conciliare, ex
 qua primo Capite vasto numero consarcinavit loca, quæ hunc *regō-*
πov didoi θεως vel expresse asserunt vel supponunt. Altero vero Ca-
 pite ea explanare aggressus est loca, quæ ab ista doctrina abhorre- 415 sqq.
 re videntur, qualia sunt Doxologia Patri & Filio & Spiritui S. fieri
 solita, quam, quanquam defendi posse concedat Noster, optat tamen
 ad antiquam formam per Filium in Spiritu S. reduci: complura 418-446.
 vero loca Symboli illius, quod Athanasianum vulgo audit, cum
 non nisi violenter excusari posse videat, optat Cl. Autor fœtum 447-453.
 hunc sequiorum Seculorum, iis verbis compositum, ut rudioribus
 vel Sabellianismum vel Tritheismum queat ingenerare, anathema-
 tibus durioribus in dissentientes gravem, Viris etiam magnis scan-
 dalosum, omnibus certe non necessarium visum, (quippe quo per
 800 annos Ecclesia caruerit,) ex unanimi Commissionis Ecclesiasti-
 cæ sub Guilielmo III olim congregatæ, consensu, aliorumque mul-
 torum mente, Scripturæ non amplius superinduci, sed penitus in
 Ecclesia Anglicana abrogari. Similia circa Litaniam, quæ glorio-
 sam Trinitatem, tres Personas, & unum Deum invocat, Symbolum
 Nicenum, aliaque Liturgiæ capita moneri facile quisque divinat,
 ut nostro iudicio id non indigeat. Omnia vero ubique compluri-
 bus Patrum, etiam Athanasii, Basilii, Hilarii, Gregoriorum, alio-
 rumque

rumque locis, non tam probantur, ut ipse Autor in Praefatione monuit, quam illustrantur, eaque, ut vim veritatis a Viris saepe alia omnia afferentibus tamen agnitæ in illis exhiberet, ab Autore adducuntur.

THEOLOGIÆ MORALIS SUMMA, AUCTORE CLEMENTE PISELLI ab OLIBANO, Clericorum Regul. Minorum, in Romano Sapieniæ Archgymnasio Ethicæ Professore.

Romæ, typis Bernabo, 1710, 8.

Alph. 3 plag. 4.

Quamvis Scriptorum moralium plurima jam existent volumina, supervacaneam tamen operam se haut impensurum esse credit doctissimus Piselli, si Theologiam Moralem ob insignem admodum utilitatem in compendio aliquo rursus exhiberet. Ne autem actum agere videretur, sed ut, quod ad juvandam memoriam desiderari videbatur, commode suppleret, pro singulis materiis duo per distinctiones restricta theoremata proposuit, illa ratione quadam confirmavit, & quomodo ex iisdem singuli casus facile enodari possint, grata brevitate ostendere conatus fuit. De quibus ut benevolo Lectori eo melius constare queat, unicum exemplum ex hujus libri Part. I tract. 7 cap. 4 speciminis loco in medium adducemus. In hoc capite, quod de occisione innocentis agit, Autor noster sequentia duo theoremata proponit: *Si occisio innocentis fit directe, est illicita semper: si fit indirecte, est illicita quoties non concurrat necessitas urgentior; alias est licita.* Ex his theorematibus, postquam ea ratione quadam stabilivit, qui casus resolvi possint, ostendere aggredditur Autor, demonstrans, innocentem non posse occidi, si tyrannus minetur civitati excidium, nisi cives occiderint innocentem; similiter nec posse trucidari obsides datos a tyranno, etiam si hic non stet pactis, nec aliter ejus tyrannis coerceri possit, quia in utroque casu occisio innocentis fieret directe: posse autem tradi innocentem, quamvis constet illum esse occidendum, si tyrannus minetur civitati excidium, nisi cives ei tradant innocentem, quia ejus occisio respectu civium fieret indirecte, & salus publica esset praferenda privatæ; item cives permittere posse, ut a tyranno occidantur obsides tali quando pro iis liberandis standum esset pactis

contra

contra bonum commune, quia tunc etiam in eorum indirecta occisione concurreret necessitas urgentior: licere alicui conculcare infantem baptizatum in angusto calle jacentem, si quis non possit aliter evitare mortem, quam si per eundem callem fugiendo ipsum infantem conculcet; quia cum occisio hujus fiat indirecte & vita propria sit alienæ præferenda, concurrat necessitas urgentior: non autem idem licere, si infans non sit baptizatus, quia, licet ejus occisio fiat indirecte, cum tamen salus spiritualis infantis utpote ordinis superioris sit præferenda saluti temporali propriæ, necessitas, quæ tunc concurrat, non sit urgentior: licitum esse mulieri gravidæ, si ejus vitæ periculum immineat, accipere pharmacum periculosum foetui (dummodo huic non sit mortiferum) quia, si sequatur mors, foetus occisio fiat indirecte, & mors immineat tam matri quam foetui, sitque minus malum unius quam utriusque mortem permittere: minime vero id licitum esse, si moriente matre speretur foetus educendus vivus ac baptizandus, quoniam, cum salus spiritualis sit præferenda saluti temporali matris, necessitas, quæ tunc concurrat, non sit urgentior. Placuit autem Autori hanc Theologiæ Moralis Summam in tres partes dispescere, ac in earum prima de præceptis, in secunda de Sacramentis, in tertia de censuris agere, cum juxta ipsius sententiam tota Theologia Moralis ex præceptis, tanquam regulis, ex Sacramentis tanquam mediis, & ex censuris, tanquam remediis ad recte operandum constet; eidemque geminum indicem, quorum prior summam tractatum & capitum, posterior vero rerum notabilium exhibet, adjicere.

*JOANNIS SARTORII, ELOQ. ET POES. IN
Athenæo Gedanensi P. P. de Hypocrisis Gentilium circa
cultum Deorum Schediasma literarium.*

Lipsiæ, impensis I. L. Gleditsch & M. G. Weidmanni, 1713, 4.

Plag. 22.

Religionem omnem vulgi duntaxat frenum esse ac terriculamentum, licet impia sit & a vero averfa sententia, illud tamen negari non potest, religionem omnino ad plebem quoque coercendam opus esse, satiusque esse, falsam habere, quam nullam, in rep. religionem. Nec illud falso statuitur, quasdam religiones politico-

rum ingenio deberi, pietatis speciem suæ imperandi cupiditati prætendentium. Hujusmodi politicæ religionis criterium est, si quædam pro veris tradita manifesto falsa sint vel etiam ridicula rectæ rationis judicio. Hinc in tali rep. nati viri altiore præditi mente facile errores vident: quanquam plerique omnes vel metu supplicii ab iis refellendis abtineant, vel etiam spe lucri honorumve publica sacra sibi probari simulent. Id quod Ciceronis exemplum confirmat, qui augurem se creari pallus est, licet lib. II de Divin. omne augurii genus inter ineptias male sanas referre minime vereatur. Postquam enim philosophiæ amor homines ratione rectius uti jussit, sapientiores statim falsa se religione teneri agnoverunt. Quare non videtur probanda vulgaris illa loquendi formula, cum Ciceronem v. g. vel Socratem vocamus sapientem ethnicum, *Der weise Heyde Socratus oder Cicero*. Tales enim haudquaquam ethnici fuerunt, hoc est, Deorum Dearumque, vel Solis Lunæque aliarumve rerum creatarum cultores, sed fuere Philosophi, verum Deum ratione duce agnoscentes, falsis illis repudiatis contemptive habitis. Ceterum id, quod modo diximus de simulata Ciceronis religione, Cl. Sartorio occasionem dedit integrum librum de hypocrisi gentilium conscribendi. Ubi tamen observamus, eum non solum egisse hoc libro de hypocrisi Sapientum, quibus ethnicas religiones falsas esse fuit exploratum, verum etiam de hypocrisi eorum, qui revera fuerunt ethnici, sed Deos suos minus sincere coluerunt, partim sacra polluentes omni turpitudinis genere, partim reges suos eodem, quo Deos, cultu afficientes. *Primum* tamen *Caput* probandæ potissimum sapientum hypocrisi videtur destinatum. Producit enim testimonia eorum, qui in gentilium religione, quæ sanctitati, justitiæ nullisq; inclusæ terminis potentiæ Numinis adversantur, atro notarunt calculo; ut Juvenalis, Ægyptiorum sacra fallere ridentis; Luciani, Momum inducentis componentem decretum, quo jubentur Dii cognitiones divinitatis & originis quisq; sine ad concilium afferre, ut, qui peregrini & adventitii fuerint reperti, e cœtu ac civitate Deorum ejiciantur; Ciceronis, Clodium fororum violatorem vocantis Jovem Romanum, fatentisq; homines fuisse Deos illos, qui publice colerentur. Pari modo Curtium, Livium, Justinum ac Lucianum testes citat, *ἀνθρωποθυσίαν* divinæ repugnare

pugnare iustitiæ; Ciceronem, oracula esse meram imperantium ac sacerdotum imposturam; Senecam pluresque alios, fabulosa esse, quæ vulgo tradantur de pœnis posthumis statuque defunctorum. Ut omittamus Lucianum, Deorum impotentiam ac miseriam passim albis, quod ajunt, dentibus excipientem. Addi his possunt, quæ ex solo Livio Tolandus collegit singulari libro, a nobis A. 1709 p. 248 recensito. Nec vero opus fuerit, hic repetere, quæ Cl. Autor in reliquis capitibus offert ad demonstrandam gentilium hypocrisim: Illud non dissimulamus, eum occasione argumenti sui longissimis uti, sed non minus doctis digressionibus, religionis ethnicæ antiquitates pulchre illustrantibus. Sic *Cap. II* eruditas profert observationes de templis arisque gentilium: *Cap. III* de feriis eorum; ubi diligenter describit Eleutinia, Panathenæa, Saturnalia & Bacchanalia: *Cap. IV* de sacrificiis variisque circa ea ritibus: *Cap. V* de precibus & prisco precandi more: *Cap. VI* de Votis, eaque occasione de Donariis, Muneribus, Anathematibus, Tabellis votivis: *Cap. VII* de statuis, quas poni solitas esse docet tum publicis in locis, tum in privatorum ædibus. Hic obiter §. 6 commemorat viros clarissimos, qui se pingi noluerunt, Erasmmum, Velferum, Pinellum, & Scioppium. His addimus ex Ciceronis ad Famil. lib. V epist. 12 Agelilaum. Plures recenset Cl. Fabricius Biblioth. Græc. lib. I cap. 26 ad Plotini vitam Cap. I p. 92. Hac quoque occasione Cl. Autor §. 10 eos recenset, qui recentiori ævo illustrium virorum imagines æri incisas edidere. §. 12 docet, priscos Romanos nullas deorum statuas habuisse. §. 13 de more gentilium differit Deorum Dearumque statuas minis illinendi: id quod solius ornatus causa factum esse credit. §. 14 de lunatis umbellis agit, quæ statuis sub dio collocatis eo consilio imponebantur, ne vel imbre corrumperentur vel avium fœdarentur sordibus. Ubi & pictorum morem notat, ex hujus antiquitatis ignorantia picta Sanctorum capita ejusmodi nimis cingentium. Ceterum cum §. 21 p. 149 historiam de statua Simoni Mago Romæ posita refert pro vera, fortasse animadversionem meretur, cum Viri docti jamdudum fabulam illam ejusque originem commonstrarint, ex quibus jam duos nominamus, B. nostrum Ittigium *de Hæresiarchis sæculi I Cap. 2 §. 6*, & Antonium van Dale, qui singularem hoc de argumento dis-

sertationem publicavit, subjunctam Operi *de Oraculis* p. 579 sqq. Illud addere liceat, fabulæ huic detegendæ primos viam aperuisse Julium Jacobonium & M. Anton. Muretum. Cum enim A. 1574 Romæ ad Tiberis ripam effossus esset lapis, Semoni Sanco Deo Fidio inscriptus, plerisque omnibus Simonem Magum designari contententibus, statim Jacobonius in alia omnia ivit, de Deo quodam ethnico lapidem illum loqui judicans. Qua in sententia confirmatus est a Mureto, inter cujus epistolas libro III n. 81 & 82 mutuz Jacobonii & Mureti ea de re epistolæ habentur. Non ita multo post eruditi quidam viri statuerunt, illum ipsum lapidem olim causam dedisse errori de Simone Mago. Certe nullus ea de re dubitat Valesius ad Eusebii Hist. Eccl. lib. II cap. 13. Sed redimus ad Cl. Autorem, qui *cap. VIII*, quod postremum est, de Numis agit, Romanosque notat, Imperatores divino cultu in numis prosequentes; id quod plenissime doctissimeque exponit.

ANDREÆ JULII DORNMEIERI, GYMNASII
*fridericiani, quod Berolini est, supremi Collegæ
 Lutherani, Philologia Biblica.*

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditsch & Filium, 1713, 8.

Plag. 14 $\frac{1}{2}$.

NE ipse statim titulus Lectorem fallat, Cl. Autor p. 3 profite-
 tur, se *Philologiam Biblicam* latiori notione accipere, ut omne
 doctrinarum, ad S. Scripturæ explicationem utilium, genus, ipsam
 etiam philosophiam comprehendat. Nimirum in gratiam Stu-
 dioforum Theologiæ de iis, quæ diximus, breviter XLIII capitibus
 differit. Ac licet superficialia duntaxat sit ejus tractatio, tironibus
 tamen tribus de causis commendanda videtur, primum ob brevitatem,
 deinde ob materiarum ad Theologiam pertinentium varietatem,
 denique ob librorum notitiam. Ubique enim diligenter recenset
 uberiores de singulis argumentis scriptores. En argumenta a Cl.
 Autore proposita. Agit scilicet de scriptoribus philologiæ sacræ,
 de Grammaticis Hebræis, Græcis, ceterarumque linguarum,
 de Lexicis & Concordantiis; de linguis ad sacrum studium perti-
 nentibus, Hebræa, Chaldaica, Syriaca, Arabica, Æthiopica, Sa-
 maritana, Græca, de stylo S. Scripturæ, de Punctis & distinctioni-
 bus

bus, de Masora, de Demopathia Scripturæ Sacræ, (ubi notamus, hanc vocem primum inventam fuisse & adhibitam a Cellaric ad analogiam vocis ἀνδροποπιάσεια. Vid. ejus Appendix ad Compendium Geographiæ antiquæ, ubi agit de Scriptorum veterum ἀνδροποπιάσεια Geographica.) de emphasibus S. Scripturæ, (quod argumentum dicit a se plenius hoc loco elaboratum esse, cum nemo, quod sciat, id satis pertractarit,) de translationibus & paraphrasibus, variisque editionibus, (ubi §. 25 exhibet conspectum novæ editionis Novi Testamenti, quam usui Theologiæ cultorum accommodatissimam fore censet,) de Harmonia S. Scripturæ, de ejusdem connexionem & ordine, parallelismo & allegationibus, de usu Grammaticæ, Rhetoricæ, Geographiæ, Chronologiæ, Historiæ & antiquitatum, Poeseos, picturarum, Astronomiæ, Genealogiæ, Historiæ philosophicæ, de mixtura Theologiæ & Philosophiæ, de usu Logicæ & Metaphysicæ, Ethicæ & Juris Naturæ, Politicæ, Physicæ & Medicinæ, Matheseos. Hic inferit Caput de Philosophia Diaboli, de qua singularem librum pollicetur. Enimvero ubi hic ad Math. IV, 6 Satanam accusat omissionis Sophisticæ, in eo falli utique videtur. Nam cum tria illa verba, *in vitiis tuis* non aliud significent, quam *ubiq;* sane eorum additi > Satanæ nil obfuisse. Adde, quod nec Christus vitiata S. Scripturæ Satanam arguit, sed alia ratione ei respondet. Sed pergamus in præsentis libro, cujus sequentia capita agunt de usu Jurisprudentiæ, de usu profanorum Scriptorum, de Scriptoribus Sacris & re libraria utriusque Testamenti, de methodo studii Biblici, de Commentatoribus, de scriptis Patrum & Lutheri eorumque usu in explicatione S. Scripturæ, de usu librorum Symbolicorum, de compendiis & systematibus Theologiæ, de singularibus Scripturæ fati, de methodo excerptandi, ac denique de selectu librorum.

Cap. X.

XI.

L. C.

DIATRIBE, IN QUA EDITIO SUIDÆ CAN-
tabrigiensis contra cavillationes J. G. Aristarchi Lei-
densis defenditur.

In 12 plag. 3.

PAUCA quidem sunt quæ reponit L. C. (qui est Cl. Kusterus) ad
Emendationes in suam Suidam, de quibus Emendationibus a

L 1 3

nobis

nobis etiam Mensi Aprili p. 159 actum; sed eadem exquisita, tamque clara, ut nihil ferè dici contra posse videatur. Primo loco perstringitur elogium Suidæ, in quo is *Sapientissimus Græcæ linguæ admistrer* vocatur, quive in hoc quod habemus Lexico, vocum *significationes auctoritate Veterum Scriptorum & florentis Græciæ stabilitum* ierit; cum tamen ille admodum exiguo cum iudicio & delectu, aliena collectanea, Scholia in Aristophanem, Sophoclem & alios, nec non Lexicon Harpocratiōis compilaverit; & pleraque ad verbum descripta in illam farraginem transtulerit: si quando autem testimonia Auctorum proprio iudicio & labore collecta afferat, ea maximam partem deprehendantur esse ex infimæ ætatis Scriptoribus, Agathia, Procopio, Simocata, Damascio, Synesio, Georgio Piside, aliisque petita. Deinde Emendationes ipsæ licet manuductione tantum MSti sint factæ, tamen ejusmodi esse demonstrantur, ut non omnes pro certis & indubitatis haberi possint. Sic in V. Ἀρχαῖος ubi Ἀρχαίως exponitur per ἀπραγμόνας, ostenditur istud posterius frustra fuisse sollicitatum, substituto ἀθραυμόνας, vocabulo prorsus ignoto, quod tamen, si expositio alterius esse debeat, clarius illo sit oportet. Oportune adducit Cl. Kusterus locum ex Scholiasta Aristophanis ad Nubes v. 819 ubi ἀρχαῖοι & ἀπραγμόνες itidem conjunguntur: Ἀρχαῖοι οἱ μωροὶ ἐκαλεῖντο ἀπὸ τῶν ἐπὶ Κρόνῳ ἐκείνων ἀρχαίων καὶ ἀπραγμόνων ἀνδρῶν. Nimirum ventusti illi regnante Saturno erant stolidi & simplices: nec curiosi aut negotiosi aut litigiosi, quales postea facti cum non omnia ἀυτομάτως suppeterent, sub Jove, qui, ut cum Poeta dicam, *curis acuit mortalia corda, Nec torpere gravi passus sua regna veterno est.* Itaque recte ἀρχαίως per ἀπραγμόνας in vulgatis exponitur. Plura hic afferre necesse non est, cum omnia ita comparata sint, ut nec illustratione ulteriore indigeant, nec sub reprehensionem justam cadere possint.

Illud monendum, multa Hesychii etiam loca optime emendari data occasione. Inter alia duæ sunt Observationes Cl. Kusteri, de Hesychio. Prima: *Non infrequenter illum Grammaticum easdem voces duobus tribusve vel pluribus in locis diversa facie & forma exhibere, ex quibus plerumque una tantum forma recta sit & vera: reliqua adulterina* v. g. Ἀσάζω in sua serie recte habet, ex-

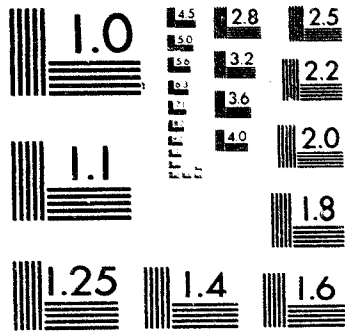
poni-

poniturque per ἀναβοῶ, σεναίζω. Corrupte alibi: Δαιαίζω, ἀναβοῶ, σεναίζω alibi Αδαιίζω, ἀναβοῶ, ἀνασεναίζω. alibi: Αδεαίζω, ἀναβοῶν, ἀνασεναίζω. Plura hujus generis exempla afferuntur. Satis autem in hoc apparet errores ortos esse ex similitudine literarum Δ. & Δ. Altera est: Solenne Hefychio, verba duo vel plura similis soni inter se confundere, & uni ex illis reliquorum etiam significationem tribuere. Sic cum εὐρύειν & ἔρευεν sint non adeo dissimilis soni, dissimilis tamen significationis, Hefychius illud prius explicat etiam per posterioris synonymum: εὐρύειν, αὐξεν, ἰχνεύειν. ubi αὐξεν quidem pertinet ad εὐρύειν non vero etiam ἰχνεύειν, sed hoc idem est quod ἔρευεν, Hefychius suo loco: ἰχνεύει, ἔρευεν. Hujus etiam generis plura exempla afferuntur.

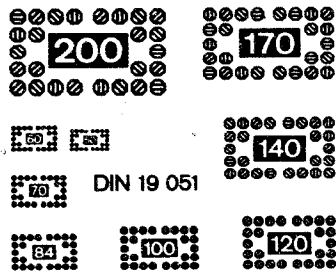
Indicandum etiam, promitti a Cl. Kustero Spicilegium quoddam sive Curas Secundas in Suidam, quarum etiam specimen ibi exhibetur. Ex eo satis apparet Virum Cl. non poenitentiam operam in eare positurum.

Post hæc notantur quædam in Arriano Cl. Gronovii. Ubi p. 4. legitur ἐνταῦθα ἀπὴντων αὐτῶ - οἱ Θραῖκες εἰ αὐτόνομοι, παρῆσκασιμένοι εἰργεν τοῦ πρόσω, κατελιφότες τὴν ἀκρὰν τοῦ Ἄιμου, τὸν σόλον, παρὸν τῶν στρατεύματι ἢ πάροδος. quæ verba postrema valde intricata, nec a Viris Doctissimis recte intellecta, Cl. Kusterus optime explicat ostenso ordine συντάξεως, hoc modo: παρῆσκασιμένοι εἰργεν τὸ πρόσω τὸν σόλον, κατελιφότες τὴν ἀκρὰν τοῦ Ἄιμου, παρὸν &c. i. e. Parati impedire agmen, ne ulterius pergeret, occupato vertice montis Aemi, juxta quem montem exercitui erat transitus. Porro Arrianus p. 3 mentionem facit Getarum qui vitam æternam credebant, & inde ἀπαθανατίζοντες a Græcis scriptoribus vocantur. Illud verbum Cl. Gronovio placuit interpretari per immortalitati consecrantes. Cl. Kusterus mavult, qui animas defunctorum immortales statuebant. Et sane commodius ita exponitur, & ad mentem Herodoti, qui Lib. IV c. 94 ita: Ἀθανατίζουσι δὲ τὸνδε τὸν τρόπον: ἕτε ἀποθνήσκον ἑαυτὸς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. Idem autem valet hic verbum simplex ac compositum, ut vel ex eo patet, quod Plato in hac re utitur composito, in Charmide: παρὰ τινος τῶν Θρακῶν τῶν Ζαμόλξιδος ἰατρῶν, οἱ λέγονται ἀπαθανατίζουσι. p. 156. T. II Opp. Ed.

H. Steph.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

H. Steph. Clemens autem Alexandrinus I Stroma. Platonem citans, simplici: ἀλλὰ καὶ τῷ Χαρμίδῃ Θεραϊκῆς τινὰς ἐπισημένους φαίνεται, οἱ λέγονται ἀθανάτιζεν τὴν ψυχὴν p. 109. Ed. Victorii. Sunt autem Getæ gens Thracum. Sed videntur Auctores diversis modis intellexisse hunc ἀθανάτισμόν, nec explicavit mentem suam Arrianus; & illa igitur expositio forte admitti posset. Ut autem hoc excusari forte potest, ita illud minime, quod ad Arrianum p. 89 putatur phrasis hæc *Αἱ. 27, 10. Θεωρῶ ὅτι - μέλλεν ἐσεῖναι τὸν πλὴν* similis esse huic Xenophontea τοῦτο νομίζεν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι τοὺς συμμάχους μέλλοντας ὅτι ἑστίτης παρὰ σκευάζειν, quasi hic etiam Infinitivus positus esset pro Indicativo: & illud ὅτι, quod itidem significet; cum tamen hic ὅτι sit intensiva particula, ut loquitur Cl. Kusterus, qua apud Græcos superlativis præponitur eodem sensu quo apud Latinos particula *Quam*: veluti cum dicunt: *Quam doctissimus, Quam ditissimus*. Ceterum ut in illo loco *Αἱ. 27, 10* cum ὅτι constructur Infinitivus, ita & apud Steph. Byz. in *Τρεμιθῶς*, ubi *Φασὶ δ' ὅτι ἐπιβάσσης Ἀφροδίτης εἰς τὸν τόπον, διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Δαίμονος ὑπὸ τρόμου διασαλευθῆναι, διὸ καὶ Τρεμιθῶντα κληθῆναι*. Contrario modo, itidem ἀνωμαλῶς dixit *Ælianus*: *Φασὶ γὰρ καὶ Σεμίραμιν εἰς Λααίνης ἐγκρατῆς ἐγένετο, μέγα ἐφρόνας* V. H. XII 39. Plura ex Arriano non attingit Cl. Kusterus, & videtur non libenter ἀκάνθας ἐκλέγειν καὶ θητῶν συμφορὰς. Candide autem indicat suam de illa Editione sententiam cum scribit: *Et quamvis sciam, plura alia esse in Arriano, qua virgula censoria similiter notari possint; non dissimulabo tamen eum (nempe Cl. Gron.) bene cateroqui de illo Scriptore meritum esse*. Utrumque verum est, nam possunt plura ibi ostendi ἀποτύγματα, quæ tamen plurimis & egregiis compensantur ἐπιτύγμασιν. Idem in Cl. Kusteri Suida agnoscere debemus si æqui sumus.

Ultimo loco agit de *Ære gravi apud veteres Romanos*, quod non recte explicatum esse, cum a Gronovio Patre in Opere de pecunia Vet. cum ab aliis etiam Viris doctis, contendit. Modo pervenit ad nos Editio secunda hujus libelli, cum Accessione quadam. Titulus ibi contenta clare indicat, est autem iste: L. K. *Diatribæ Anti-Gronoviana: in qua Editio Suida Cantabrigiensis defenditur*.

icem-

itemque *hæc pauca loca Hesychii emendantur. nec non specimen secundarum curarum in Suidam exhibetur: & denique quid fuerit Æs grave apud veteres Romanos, explicatur. Accedit Diatribe de verbo Cerno: in qua præfata illa vexatissima, Cernere Hereditatem, accurate exponitur. Amstelodami, 1712. Plag. 6 in Octavo.*

R. MOSIS MAIMONIDIS TRACTATUS DE Vacca Rufa, Latinitate donatus, & illustratus ab ANDREA CHRISTOPHORO ZELLERO,

A. M.

Amstelædami, apud Isaacum Trojel, 1711, 8.

Alph. 1 plag. 13.

Ad explicandam insignem partem Theologiæ Typicæ, cujus elegantissimum compendium Divus Apostolus in Epistola ad Hebræos exhibuit, Autor Cl. Librum *R. Maimonidis de Vacca Rufa* Latina civitate donavit, & amplissimis adnotationibus, quæ maximam voluminis partem efficiunt, illustravit. In præfatione multa allegat testimonia Judæorum, qui consentuntur, sacrificia, & omnes V. T. ritus ac instituta *לך חכמה* *ad sapientiam*, hoc est, ad Filium Dei, sive ad venturum Messiam, ejusdemque doctrinam, respexisse. Præfationem excipit *Maimonidis* Tractatus, XV Capitibus constans, ita ut textui Hebraico e regione respondeat versio Latina. Ipsam commentationem Cl. Autor in tres divisit Libros, quorum *primus* ea continet, quæ in hoc ritu comburendi vaccam rufam, tanquam *antecedentia* considerare oportet. Ubi de legislatore hujus ritus agit, observat, vocem *Sheva* ex tribus temporibus videri compositam, & simul præteritum, futurum, & præsens denotare, atque optime ab Apostolo Joanne exprimi *ὁ ὢν, καὶ ὁ ἔν, καὶ ὁ ἐρχόμενος*, Apoc. I, 4, nec ullam fingi posse Dei perfectionem, quæ in nomine hoc *τετραγεγραμμάτω* non contineatur. Postea diversas Judæorum sententias de legis hujus mysterio enarrat, agitque cum de vaccæ comparatione, sacrificio, sexu, ætate, tum etiam de ejus significatione. Ubi *Spencerum, Marshamum*, aliosque reprehendit, qui existimarunt, Deum sanctissimum in condenda hac lege, ex gentilium superstitione deducta, crassiori Israelitarum ingenio scilicet attemperasse. Libro II de iis agit, quæ tanquam

Pag. 170.

189.

191.

324.

Mm

conco-

- pag. 334.** *concomitantia* in hoc ritu considerare oportet, quo imprimis pertinet vacca viva eductio extra castra, quae eductionem Servatoris in montem Golgatha lucide praefiguravit, Hebr. XIII, 12. De reliquo cum Autor viam describit, qua vacca comburenda educta fuit in montem Oliveti, dicit, preparatum fuisse clivum quendam a Templo usque ad montem Oliveti, *supra vallem Cedron*. Ubi in ea opinione esse videtur, ita paratum fuisse pontem istum, ut vallis Cedron, sive abyssus interjacens inter montem Oliveti & Templum superaretur. Ita etiam sensit Vir summus *Constant. L'Empereur* in *Notis ad Middoth* Cap. I §. III num. 8 f. m. 327 edit. *Surenhusianæ*. Sed erravit Vir doctissimus. Nam pons ille tantæ altitudinis non fuit, ut eo usque adurgeret, & intercapedinem inter Templum ac montem superaret, & viam planam redderet, atque æquam, ut Autor noster loquitur, sed structura pontis fuit sub viam ordinariam, & tritam, qua a monte Templi ad montem Mischa procedunt, quemadmodum *R. Maimonides*, pereruditus textus Mischnici interpres, ad Codicem *Para* Cap. III §. 6 in scholiis id explicavit. Libro III de iis agit Autor noster, quæ tanquam *consequentia* considerantur, nimirum de collectione cineris, de immunditie, lotionem eorum, qui circa vacca combustionem fuerant occupati, & aquæ lustralis consecratione ex vacca rufæ cineribus, & usu ejusdem aquæ expiatoriæ, quæ contra pollutionem ex mortuo contractam valebat, Num. XIX, 17. Ubi ex *R. Mose Mi Drani* observat, aquas consecratas פסולין *reprobas* factas fuisse, 496. ששיתיה מהן בהמה, *s. que bestia ex iis hausisset*. Postremo Differtatiunculam adjecit, qua probavit, vaccam rufam typum Messia fuisse, atq; ostendit, omnes hujus ritus circumstantias cum circumstantiis crucifixionis Christi eleganter convenire. Conf. Hebr. IX, 13, XIII, 12. Quod reliquum est, dissimulare nolimus, librum negliger admodum impressum esse, & innumeris scatere mendis.
- 403.
- 435.
- 488.

**Barhastte und gründliche Cur aller dem
 Menschlichen Leibe zustossenden
 Krankheiten.**

i. e.

VERA

VERA ET FUNDAMENTALIS OMNIUM
morborum, qui corpori humano obtingunt, Cura, juxta
naturalem & constantem methodum delineata a D.
CHRISTIANO WEISBACH.

Argentorati, apud Johannem Reinhold Dusselcker/ 1712, 8.
 Alfab. 1 plag. 53.

In præfatione satis proluxa, quæ toti tractatui fundamenti loco est, supponit Autor Clariss. hominem juxta sacræ Scripturæ auctoritatem ex corpore & anima constare; hanc corpore, tanquam domicilio indigere, ut ad æternitatem præparetur: illud anima opus habere, ut mediante ejus motu a putredine & corruptione vindicetur. Animam hinc de corporis conservatione admodum esse sollicitam, ne prius hoc destruat, quam sanctificationis opus in se completum, & finis, ob quem a Creatore in mundum fuerat missa, fuerit obtentus. Quamdiu igitur anima corporis sustentationi studet, vitam vocari, mortem vero ingruere, dum illa hoc putredini & corruptioni tradere cogitur. Cum igitur Chymici corpus terrestris, pingui & aquosa materia, sub salis, sulphuris, mercurii notionibus, constari adinvenerint, has partes inter se commode misceri non posse, nisi anima singulari industria & solertia easdem continuo agitet, & ex iisdem fibras, tubulos, membranas & globulos formet, pro diversa diversorum membrorum conditione augmentanda & conservanda. Idque præstare animam mediante motu non minus intrinseco humorum, quam corporis extrinseco. Quemadmodum autem omnes functiones naturales in corporis conservationem sedulo ab anima exercentur, prout Autor fusius in præfatione docet, ita eandem, seu quod eodem recidit, naturam unicum & verum esse Medicum, qui omnes vires ad averruncanda mala, quibus una alterave functio pessundari possit, mediante motu progressivo sanguinis & motu tonico fibrarum, quem modo auget, modo minuit, impendit, principio tractatus docet, quem in 10 classes dispescit, quarum I. morbos & symptomata, qui a plethora oriuntur, II. catharrhos, III. eos, quorum causa cacochymia est, IV. ventriculi & intestinorum affectus, V. febres, VI. motus & effectus naturæ & convulsiones, VII. deficientes naturæ ef-

fectus, VIII. imaginationis depravatæ, IX. & X. puerperarum & infantum morbos, explicat.

AN HISTORICAL GEOGRAPHY OF THE
old Testament.

i. e.

GEOGRAPHIÆ HISTORICÆ V. TEST. PARS
Tertia & ultima; Autore EDUARDO WELLS,
Theol. Doct. & Rect. Coesb. in Comitatu
Leicestriensi.

Londini, 1712, 8.

Alph. 1 & Tabb. 11.

Qui Geographiam pro altero Historiæ habent oculo, cum dignitatem, tum utilitatem ejus citra dubium commendare volunt. Uti enim oculus caput non tantummodo ornat, sed & magnam suppeditat utilitatem, ita utrumque a Geographia accipit Historia. Cum vero Sacra Historia omnium confessione multum præstet Civili, quis negabit, Geographiæ quoque Sacræ præ Civili suam constare dignitatem? Hinc nunquam defuere, qui expolendæ illi operam navarent suam, quo facilius intelligi possint, quæ in Scriptura sacra de urbibus locisque illis commemorantur, quas Patriarchæ, Prophetæ, Christus & Apostoli peragrarunt. Quin & antiquissimum fuit Geographiæ S. studium. Sic Josua, ut terram promissam inter tribus Israelis rite distribueret, certos emisit viros, qui Palæstinam circuirent, & in mappis quasi oculis subjicerent. Non ignotum est eruditis, quid Adrichomius, Buntingius, Heidmannus, Bochartus alique in describendis Palæstinæ urbibus præstiterint, ut nil dicamus de Mappis Ortelii, Laurenbergii, Vischeri, Feri, & aliorum, eandem regionem repræsentantibus. Sed uti posteriores curæ prioribus in reliquis disciplinis accuratiores esse solent, ita Autor noster fatetur, haud parum sibi profuisse labores recentiorum Geographorum, Maundrellii imprimis, Bruynii & Sandyssii, qui loca in Oriente accuratissime visiterunt, simulque notatu digniora literis consignarunt. Ediderat Cl. Wellsius A. 1708 Geographiam N. T. Londini, de qua in Actis Anglic. ejusdem

dem anni p. 225 agitur; qua absoluta sequitur jam tertia pars Geogr. V. T. Complectitur vero illa urbes, quarum fit mentio in libris Samuelis, Regum & Chronicorum. Ne vero nuda urbium nomina Lectori tædium afferant, elegantes tabulas addidit, cum triplici templi Salomonis ichnographia ad mentem Villalpandi sculpta, quam in Anglicis libris nondum comparuisse affirmat, & quo lectio hujus, ut & reliquorum voluminum, avide in Anglia exceptorum, utilior fieret, curiosas passim e recentissimis Autoribus inspergit relationes. Ut igitur Lector & Autoris industriam, & libri utilitatem melius cognoscere possit, strictim quædam & quidem insigniora delibabimus.

Cap. I illas recenset urbes, quarum mentio fit priori Samuelis libro, a nativitate Prophetæ, usque ad unctiorem Saulis. Plures fuisse urbes notat, quæ nomine Ramah olim fuerint appellatæ, illo quidem tempore haud incelebres, nunc vero exiguum saltem oppidum sine muro hoc nomine notum esse, Monachosque Latinos illic monasterium habere. Addit alia, quæ cap. IV v. 13 prioris Sam. libri illustrare queunt. Observat insuper ex Maundrelis, reliquias prope Bethlehem videri, ex quibus de piscinis hortisque a Salomone plantatis judicari possit, & monstrari locum fontis, ad quem nemini aditus patuerit, nisi cui Rex clavem dederit, quique semper clausus fuerit, ad quem respici putat Cant. IV, 15, nec obliviscitur illius fontis, cujus aquam adeo sitiit David II Sam. XXII, 15. Cap. II progreditur ad urbes libro secundo Samuelis commemoratas, præcipue cum inter Davidem & posteros Saulis bellum duravit. Multis statum veteris Jerusalem depingit, illorum accedens opinioni, qui putant Salem Gen. XIV, 18 eandem fuisse urbem, quæ postea sub Melchisedeco Rege Hierosolyma fuit appellata, statuitque ex priori nomine Jebus Jos. XV, 8, & Salem, levi mutatione literarum coaluisse Jerusalem. Vallem regiam secundum Josephum duobus ab urbe stadiis distare, eandemque cum valle Josaphat fuisse existimat. Sententiarum divortia de Millo, quam alii pro domo publica, alii pro valle habent, fusius exponit, ita tamen, ut multis allatis circumstantiis ostendat, Millo fuisse publicum splendidumque ædificium, ubi de rebus belli ac pacis fuerit consultatum, quod ex I Reg. IX, 15 & II Chronic. XXXII, 5

constare possit. Quæ Maundrelus & Bruynius de sepulchro Davidis regumque Judæ relationibus inseruere suis, dilucide cum portis veteris Jerus. montibus, vallibusque, præcipue monte Sion, Moriah, Olivarum &c. describit. Illum montem, in quo Salomon Sidoniorum abominationem extruxerat, hodie montem mali consilii appellari ait, quod Pontifices & Pharisei illic de capiendo Christo consilium inierint. Eodem Cap. ad II Sam. XIII, 13 notat, in textu Hebræo errore scribæ literas ך. & ך. mutatas esse, & pro םך, םך vulgo legi, unde versiones Occidentales pleræque, ipsaque adeo Anglicana, vallem Salis ad Syriæ referant fines, cum tamen e II Reg. XIV, 7 patescat, Edomitarum regioni illam confinem esse, unde porro infert, lectionem םך, Edom, esse genuinam, quam Græcus, Syrus & Arabs sequantur, sicque II Sam. VIII, 13 non Aram, sed Edom legi oportere. Recordamur hoc loco, Autorem nostrum non primum esse, qui talem literarum, Resch, & Dagesch, observavit mutationem. Etenim illustris Ludolphus peculiari dissertatione vaticinium Gen. XLIX, 10 explicans, loco םך legendum putat םך, quamvis mutatio illa, celeberrimo Wagenheilio, aliisque non fuerit probata Philologis. Cap. III accedit ad loca lib. I Regum, sicque illa, quæ ad historiam Davidis tum senis ejusque mortem pertinent, illustrat. Cumque de magnifica templi exstructione pluribus egerit in Geographia N. T. Lectorem ad partem ejus I Cap. III Sect. 7 remittit, adjuncta templi ichnographia ex Villalpando. Viginti civitates in Galilæa, quas Salomo Tyrionum Regi dono dederat, quam acceptæ fuerint, nomen Cabul, ab Hiram illis impositum, satis indicare asserit. Celebratiorem ex contrario fuisse urbem Tadmor, in deserto exstructam, quæ Palmyra etiam vocatur. Provocat Autor in descriptione hujus urbis ad Transactiones Philosophicas, M. Novembr. & Dec. Anni 1695 in Anglia editas, notans, alios e Græca, alios ex Hebraica lingua originem appellationis deducere. Quæ hodie in dicta illa urbe non sine admiratione & delectatione a peregrinis soleant observari, & literis D. Hallifaxii ad D. Eduard. Bernhardum prolixius exponit, nec quæ mortuo Salomone, factaque regni divisione, cuique regno, Judæ scil. & Israelis, propriæ fuerint civitates, præterit, commemorata simul post invasionem Sisaki I Reg. XIV & II Chron. XII mutatione.

tione. Cap. IV sequuntur urbes, quarum mentio fit secundo Regum libro, orditurque a rebellionem Moabi regni Israelitici jugum excutientis, progrediens ad Baalshafscham, quæ a LXX Interpret. Batharisa vocatur, & juxta Eusebium & Hieronymum prope Diospolim sita fuit, inde ad Zair, item Libnah, aliasque libro isto memoratas urbes. Cap. V perlustrat regiones veteris Persiæ, cujus ante tempora Danielis nusquam in Scriptura S. mentionem fieri observat, & tempore Cyri regionem illam, cum antea dicta fuerit Elam, Paras esse appellatam, quod proprie equitem notat, turpe siquidem fuisse, si in Persia olim quis nisi eques iter fecisset. Quæ de Æthiopia & India tum orientali, tum occidentali affert, ut de Shushan, Græcis Susa, a frequentia liliorum dicta, ejus fundatore Tithono, Priami fratre, sicut & de muris deauratis, admirationem citare possunt. Huc pertinent, quæ de ingenti auri & argenti massa, quam Alexander M. hac in urbe invenisse dicitur, referuntur. Media & Ecbatana finem capiti huic imponunt. Ne vero operi huic Geographico deesse quid videatur, Cap. VI notabilia urbium nomina e libris Apocryphis, exceptis duobus Esdræ libris, exponit, primumque obtinent locum in libro Tobie Naphthali, Reges, Bethulia. E libris vero Maccabæorum primo nominatur loco Modinum, Persepoli olim nomen erat, cujus divitias, incredibilem ædium murorumque splendorem satis laudare nequit, quam urbem Alexander M. Laidis, famosæ illius meretricis, instinctu igne deleri jussit, nec morte interceptus, quamvis turpissimi hujus facti poenitens fuerit, pristinum ornatum ei reddere potuit. Sparta, alias Lacedæmon, Jamnia, Casphi, Tripolis, aliæque Maccabæorum tempore haud incelebres urbes non negliguntur, & sic observatis accurate finibus veteris Galatiæ ad Rhenum & montes Pyrenæos se extendentibus opus Geographicum hoc clauditur. Tabula Chronologica parti huic tertie annexa sistit Reges Judæ & Israelis, initio facta a Saule, additisque annis Mundi, Nativitatis Christi, & exitus Israel. ex Ægypto. Ex ichnographiis justam templi Salomonis ideam formari, indeque tum ejus amplitudinem, tum magnificentiam cognosci posse asseverat. Ceterum fatetur Autor, prævidisse se, cum opus hoc Geographicum scribere inceperit, multa in illo obvolutura, quæ Critica potius Disquisitione, quam

quam Geographica descriptione opus habeant, cum vero crediderit, Lectori, in cuius usum scripserit, id minime gratum fore, referre se maluisse notas quasdam Criticas peculiari tractatui inferendas, sed placuisse postea illas tertiæ parti Geogr. V. T. adnectere. Nos speciminis loco quasdam indicabimus, cum prolixiores esse prohibeant angusta chartæ spatia, remittentes Lectorem ad cap. V Sect. 10 partis I Geograph. N. T. Illic vero novam & aliis forte non probandam fovet Autor opinionem, verba Salvatoris Joh. VI, 53 non de Spirituali, sed de Sacramentali usu S. Cœnæ explicans, statuensque, Christum necessitatem Sacramenti hujus Christianis commendare voluisse: quod testimonio B. Cypriani in Expositione Orationis Dominicæ, & ex scopo textus sacri probare satagit. Cum enim Judæi Christo objicerent, Patres suos in deserto Manna comedisse, ipse respondit concedendo, sed simul ostendendo, quanta inter Manna & cibum, quem ipse det, sit differentia. Caro, inquit, mea verus est cibus &c. ἀληθὴς, non τυπικὸς, ut Manna erat. Quæ de secessu Pauli in Arabiam post conversionem ad cap. I Sect. 3, deque Apostoli hujus eruditione & lectione Scriptorum Ethnicorum notat, lectu non sunt indigna. Ad V. T. Geograph. Part. I cap. 3 Sect. 2 observat, mirari se, Suecos regni sui originem in colonia Magogi quærere, cum plane non sit probabile, primos Europæ satores citius frigidas infrugiferasque Septentrionis terras quærivisse, quam ad mitiores Meridionales plagas sese contulerint. Additur tandem Index Generalis in omnes V. & N. T. Geographiæ partes.

*ELOGIUM JOHANNIS CASPARI EISEN-
SCHMIDII.*

Natus fuit Jo. Casparus Eifenschmidius, Philosophiæ & Medicinæ Doctor, nec non Mathematicus celeberrimus, Argentorati d. 15 Septembr. Æ. v. An. Chr. MDCLVI, Patre Cive hujus urbis integerrimo spectatissimoque *Johanne Casparo Eifenschmid*, Fabro stannario & judicii censorii Assessore nec non Eleemosynis Præfecto, Matre vero fœmina virtutibus sexum decentibus ornatissima *Susanna*, nata *Erhardia*, jam pridem fato defunctis. Cum vero elapsis aliquot annis non exigui felicioris ingenii igni-

culi

culi in eo sese proderent, mature traditus est tam privatæ quam publicæ clarissimorum Præceptorum, in Gymnasio patrio tunc temporis docentium, informationi, qua adjutus bonarum literarum fundamenta jecit, ita quidem ut illo jam tempore non obscuros futuræ eruditionis & scientiæ radios de se spargeret. Cursus Classici stadium cum intra decennium feliciter emensus esset, A. 1673 suam Matriculæ Academicæ nomen inseruit. Promotus hinc ad Lectiones publicas privata partim, partim publica Professorum institutione insigni cum fructu usus est, & quidem in Mathematicis disciplinis, quarum incredibili amore flagrabat, Venerandi Senis *Julii Reichelti*, in Eloquentia & Historia addiscenda illustris *Obrechtii*, quo duce incomparabili egregios sibi comparavit profectus. In Ethicis *D. Schallerum*, in Logicis & Methaphysicis *D. Johannem Faustium*, & in Physicis *D. Job. Rudolphum Salzmannum* Præceptores habuit. Sub quorum manu ductione adeo profecit, ut A. 1676 Disputationem Geographicam, de Umbilico Terræ, sub umbone supra memorati *Reichelti* singulari cum laude defenderet, & paulo post, exantlatis feliciter examinibus, lauream ipsi secundam seu Doctoris Philosophici insignia, Promotore *D. Schallero*, Amplissima Facultas Philosophica conferret. Cum animum ita ad altiora præparasset, studio Medico se potissimum dedit, ita tamen ut Mathematicum felici admodum connubio ipsi jungeret. In quo tractando eximia hujus Universitatis lumina eidem prælucebant, quæ etiam alacri animo, & ad præclara quævis tendente, secutus est: nempe *D. Job. Albertum Sebizium*, & *D. Marcum Mappum*, apud quos in Lectionibus & Collegiis tam respondendo quam opponendo cum industria indefessa sese exercuit, non neglectis rei Herbariæ, Anatomicæ & Chymicæ exercitiis, aliisque quæ ad scientiam Medicam solide acquirendam quovis modo conferre videbantur. Hoc apparatu abunde instructus, Matriculæ Candidatorum Medicinæ nomen suum dare, seque examini Collegii Medici sistere non dubitavit, in quo suos in hac arte profectus eidem ita probavit, ut conferribendæ Dissertationis Inauguralis facultatem facile impetraret, quam etiam de Scrophulis proprio Marte elaboratam A. 1681 cum totius Auditorii applausu tuicus est, actu in hoc satis memorabili, quod primus erat, ex quo una cum urbe Uni-

veritas in *Christianissimi Regis* tuteiam recepta fuit. Quibus ita intra quinquennium absolutis, memor istius Lipsiani: *Humiles ista ac plebeja anima domi resident, & affixa sunt sua terra: illa diviniore est, qua caelum imitatur & gaudet motu*, iter ad exteras regiones meditabatur, vel ut, quam sibi jam ante comparavit, artis Medicæ scientiam auget, vel etiam ut animo curiositatum naturalium avidissimo satisfaceret. Relicta itaque eodem adhuc anno patria, Gallia ipsum ad se traxit, hinc visis antea Metis & Nansio, primum Lutetiam Parisiorum properavit, & quia quindecim ibidem menses commoratus est, arctum familiaritatis commercium contraxit cum illustribus Viris *Du Vernay*, Anatomico, & *Tournefort*, Botanico, Professoribus Regiis, aliisque fama per orbem notissimis. Inde salutatis Aurelianensi Universitate, castro Blesensi, & Turonibus, Salmurium inferioris Andegavensis Ducatus caput contendit. Exactis & ibidem aliquot mensibus, porro Andegavum, Condvincum, Rupellas, Burdegalam, Tholosam, Narbonam, & Montem Pessulanum, qui celeberrimam Academiam in sinu fovet, sese contulit. Ubi Viris in arte Medica doctissimis, *Chicanaldo*, *Berberi-raco*, & *Vicussano*, aliisque innotuit. Cumque & in his urbibus visu notatuque dignissima per quatuor circiter menses annotasset, per Nemausum & Arelatum, Massiliam, celebrem olim studiorum metropolin pervenit; ex qua navi vectus legit fertilissimum littus Ligusticum, atque Genuam, urbem ædificiorum splendore ac magnificentia præ aliis superbientem, delatus est: visis in transitu celebrioribus locis, nempe Antipoli, Nicæa, Villa-franca, portu Herculis Monocci, Sancto Remo, Savona. Relicta deinde Genua Dertonam, Placentiam, Cremonam, Mantuam, Veronam, Vicentiam, & tandem celeberrimum illud Athenæum, Patavium, indeque pedem promovens Venetias salutavit. Inde per Ferrariam tandem, Bononiam, Ariminum, Anconam, & Fanum D. Mariæ Lauretanæ, Romam perrexit. Visis ibi rebus notatu dignioribus, per Sienam, Florentiam atque Bononiam Venetias reversus, & peragrata ita non minima Italiæ parte per Tridentum, Augustamque Vindelicorum salvus sospesque mense Majo A. 1684 Argentorato suo redditus est. Instrustus itaque tam egregiis universæ antiquitatis & multiplicis eruditionis subsidiis, paulo post, quam dudum

dudum promeruerat, etiam Doctoralem cum omnium Musarum applausu imposuit *D. Mappus*, sibi de genuino hoc artis Medicæ filio non parum gratulatus. Tum vero & thori sociam felicibus auspiciis sibi junxit sexus sui virtutibus exornatissimam virginem, *Catharinam Elisabetam, Job. Jacobi Bableri*, Notarii Publici & Senatus Urbis Majoris Assessoris, filiam unicam. Quod quidem matrimonium omni felicitatis genere, si sobolis procreationem excipias, beatum fuit. Et conjugalis quidem amor sese quam maxime prodidit in tristi illo casu & lapsu, qui A. 1696 accidit, & quo Nostro latus alterum ante aedes ipsius adeo concussum fuit, ut domo exire non amplius valuerit. Unde etiam vaga quædam arthritis subinde ingruens, cum contractura femoris sinistri juncta, suos duxit natales, ita ut sæpius & sæpissime lecto affixus hæere coactus fuerit. Defatigato licet hisce malis corpore, animo tamen adeo non concidit B. Vir, quin potius majori cum vigore & indefessa assiduitate ingenii laboribus vacaret. Negotiis namque publicis, Medicinæ præsertim faciundæ, ex hoc morbo plane impar, pristina studia, & præ aliis Mathematica, quorum miro a primis unguiculis amore tenebatur, repetiit; in quibus non minori cum successu, quam conatu ita versatus est, ut clarissimorum in Orbe Eruditorum favorem facile mernerit, id quod luculentissime testatur Diploma, quo A. 1699 ab Academia Scientiarum Regia, quæ Lutetiis Parisiorum est, in Sodalem fuit adoptatus, quippe quod publicum testimonium a veris rerum æstimatoribus profectum, si non alia suppeterent argumenta, ad Nostri eruditionem Orbi demonstrandam unice sufficere posset. Sed extant & alia, quæ in posterum quoque mirabitur Literarius Orbis, publica solidæ scientiæ documenta, nimirum, *de figura Telluris elliprico-sphaeroide*, item *de ponderibus & mensuris variarum gentium*, nec non *de valore pecunie veteris*, ut quæ in scriniis ejus vel effecta vel affecta adhuc latent, in Geographicis imprimis, taceamus, quæ, ut lucem publicam videant, omnibus votis annitendum est. Unde non mirum, quod tot hinc inde Viri in Gallia, Germania atque Batavia in omni Scientiarum genere illustres, Nostri literarum suarum commercio sicut dignati. In quibus sunt *Ill. Abbas Rignon*, quem non solum Academiæ Scientiarum Regiæ, sed totius Orbis Litera-

rui Præsidem merito dixeris, *Cassini, De la Hire, Henrion, Reland, Lschner, Thomafius, Wurzelbaur, Junius, Schuckard, Ott*, alique. Præterea cum in Historia sæpius jam laudatæ & per Orbem celebratissimæ Academiæ Scientiarum Eclipsium observationes una cum ducto calculo Argentorati factas produxisset, a *De la Hire* peritissimi Astronomi titulo maclatus est. Pari modo Ephemerides Fruditorum Gallicanæ, & illæ, quæ sub auspiciis *Serenissimi Principis Dombensis* singulis mensibus in lucem prodeunt, aliæque additis eximiis laudibus nomen ejus inferere non dubitarunt. Ut taceamus, ipsum Regem ejus opera in Tabula quadam Geographica adornanda usum fuisse. Quod vero ad ultimum ejus morbum atinet, quemadmodum peritus Astronomus Eclipses corporum celestium ipse prævidere & aliis prædicere poterat, ita etiam non minus felix Medicus lucem viresque vitales non levia decrementa pati aliquo abhinc tempore sensit, aliisque declaravit. Siquidem aliquot ante obitum menses defluxionibus catharralibus laborare cepit, quæ postea ad bronchia destillantes atque pectus obruentes & veluti obsidentes tussim procrearunt; quod malum corporis vires, jam satis infirmas, non parum debilitavit, atque ita invaluit, ut dispositio quadam hæctica insequeretur, & calor depascens corpus adureret. Unde factum est, ut superiore Anno d. 4 Dec. placide exspiraret, Vir obeximias animi corporisque dotes, & præsertim ob raram in Mathematicis scientiam longiore vita dignissimus.

*ELOGIUM THEOLOGI CELEBERRIMI JO.
HENRICI FEUSTKINGII.*

Singulare Ecclesia nostra haud ita pridem amisit ornamentum, sedum præmaturum obitum Celeberrimi Theologi, atque Oratoris Ecclesiastici facundissimi, Johannis Henrici Feustkingii, Sacrorum per regionem Serenissimi Ducis Saxo-Gothani, cui a concionibus, confessionibus & consiliis sacris fuit, summi Antistitis, merito deplorat. Editus in lucem est Stelloviæ in Holsatia anno 1672 d. 7 Martii, eodem profus anno, atque mense, quo ante seculum consanguineus ejus maternus, incomparabilis Theologus, B. Hieronymus Wellerus a Molsdorf Freibergæ ex hac vita decessit, quo ipse

ipso pii parentes, ut sacratissimo Theologiæ studio eum consecrarent, motos se esse, facti sunt. Parentem nactus est Henricum Feustkingium, Pastorem Stellaviensem, nec non consistorii Münsterdorffensis Danici Assessorem; Matrem vero Dorotheam a Molsdorff. Avus ipsi paternus obtigit M. Johannes Feustkingius, Pastor primarius Elmshornensis, atque Consistorii Ranzovienfis Senior. Proavus fuit Henricus Feustkingius, Pastor templi Radevicensis, Herfordi in Westphalia. Majores maternos proluxa serie enumerare, minus necessarium esse existimamus, cum ex B. Welleri biographia illorum cognitio abunde satis hauriri queat. Parente desideratissimo anno 1682 vix decimum vitæ suæ ingressus annum orbatus, positus in Schola Itzehoensi atque Krempeusi necessariis Græcæ atque Latinæ linguæ fundamentis; celeberrimam Rostochiensis Academiam salutavit, in eaque Agnatum amantissimum, Virum Medicinæ atque Chirurgiæ callentissimum, Christianum Ellerhusium, dexterrimum studiorum suorum promotorem expertus est, quippe qui non minori, quam quo germanos prosequimur filios, amore & affectu ipsum complexus est, virisque eruditione præstantissimis quam enixissime eum commendavit. Id ergo Feustkingius datum sibi existimavit negotii, ne spem de se conceptam falleret, unde Stephani Engeli, Davidis Wendeckeri, & Nicolai Planii informatione fidelissima primum usus, postea a famigeratissimorum Theologorum, Augusti Varenii, Michaelis Cobabi, Johannis Christophori Schomeri, & Francisci Wolfii, ore pependit. Absolutis sub tantorum Virorum ductu studiis Theologicis, ad almam se contulit Vitembergam, nec eo in loco, quæ ad amplificandam requiri videbantur eruditionem, temere prætereunda esse existimavit, sedulo illud agens, ut tum celeberrimos eo tempore Philosophos, tum exquisitissimos Theologos magis magisque familiares sibi redderet, & ulteriores ex illorum institutione sibi compararet profectus. Etenim doctrinas Philosophicas a Johanne Baptista Roeschelio, literaturam elegantiorum a Conrado Samuele Schurzleischio, præcepta Hermenevtica a Gerardo Meiero, hodie diœceseos Bremensis Superintendente celebratissimo, Theologiam Dogmaticam a D. Michaele Walthero, Theologiam Casuisticam a D. Caspare Loeschero, Theologiam

Polemicam a D. Johanne Deutſchmanno, Theologiam denique Homileticam a D. Johanne Georgio Neumanno ſumma cum aviditate percepit. Ne vero his inſtructus ſubſidiis in tenebris ulterius deſiſceret, ſed publice quoque diſputando, ac privatim docendo, vires periclitaretur, ſummis in Philoſophia honoribus a Profefſore moralium, ac Decano Vitembergenſi, Chriſtiano Rochenſee anno 1692 ornatus, ac anno 1694 Aſſeſſoribus ordinis Philoſophici adſcriptus, varias, eaſque eruditas publico eruditorum examini ipſe Præſes ſubjecit Diſputationes, de Achitophelūmo Machiavelli & Naudzi; de ſufficientia demonſtrationum ex hypotheſi ad convincendos *Θεομάχους*; de tribus hypoſtaſibus Plotini contra Helmontium; de principio unitatis indiviſæ diviſibilis; de principiis Philoſophiæ Spinoſianæ; de Deo, in quantum eſt *ὅτι αὐτὸς ὑπερῶς ἔχων τὸ ὑπερῶσιον* ex mente Dionyſii Areopagitiæ; de gradibus cognitionis diviniæ contra Cartefianos; de ſignis rationis in Deo contra Scholaſticos. Nec Theologiæ ſpecimina dare induſtriz renuit, id quod diſſertationes Theologiæ ſub D. Caſparis Lœſcheri præſidio de diſtinctione Theologiæ in Archetypam & Eſtypam, nec non ſub D. Johannis Georgii Neumanni umbone de converſione Judæorum univerſali ex Rom. XI, publice ventilatæ luculenter comprobant. His in lucem expoſitis ingenii monumentis, digniſſimum illum proceres judicarunt, quem publicis data occasione admoverent officiis. Hinc anno 1697 munus Paſtoris ac Superintendentis in Diœceſi Jeſſenenſi ipſi concreditum eſt, quo ut dignum ſe fuiſſe aliis declararet, habita ſub D. Neumanni præſidio diſputatione inaugurali, de Reformatiſmo Eccleſiæ noſtræ intentato, ſequenti anno 1698 d. 6 Octobr. in ſolenni panegyri Doctorali ſummo Doctoris Theologiæ axiomate eſt condecoratus. Perſpecta ejus in ſanctiſſimo iſto munere fide, ampliori illum præficere Eccleſiæ ii, quibus cura illa demandata eſt, nulli dubitarunt, ac Præpoſiti & Superintendentis Kembergenſis munia humeris ejus anno 1703 impoſuerunt. Hoc ipſo autem officio, divina ita dirigente providentia, per diuturnum temporis ſpatium fungi ipſi non licuit, dum anno 1706 Dantiſcum abeunte Venerando Theologo, D. Weikmanno, Serveſtam Paſtor ad ædem D. Bartholomæi, Concionator aulicus, Confeſſionarius, Conſiliarius Eccle-

Ecclesiasticus, & Dioceseos Servesta-Anhaltinæ Superintendens a Sereniss. Principe Servesta-Anhaltino clementissime fuit vocatus, qui tanta insuper illum prosecutus est gratia atque clementia, ut ad alia eum, sæpius licet expetitur, munia dimittere non semel detrectaverit. Nihilominus tandem divino, quo omnia reguntur, nutui diutius refragari noluit, sed, tristissimo licet animo atque madentibus oculis, missionem benigne ipsi dedit, cum anno 1709 Vitembergæ Professoris Theologiæ & Assessoris Consistorii Ecclesiastici munia susciperet. Cui officio dum docendo, disputando, sacrasque per hebdomadam conciones habendo pro viribus satisfacere allaboraret, aulicis insimul se consecrare laboribus a Matre Regia atque Augustissima Principe Electrice Saxonix, luculento ejus erga ipsum clementiæ documento, singulis septimanis Lichtenburgi a concionibus aulicis esse, jussus est. Imo ne quicquam deesset quod ad ostendendam inusitatam ferme summorum Principum erga illum clementiam facere videretur, Serenissimus Dux Saxo-Gothanus Consiliarii insuper Ecclesiastici munia benigne ipsi demandavit, ac præterea indefessam navavit operam, ut proquinquiore ejus consuetudine frui, ex voto ipsi contingeret. Quare creberrimis cum Augustissima Principe Electrice Saxonica institutis consiliis, tandem anno 1712 desiderii sui compos factus, munia Confessionarii longe gravissima fidei ipsius singulari prorsus gratia concedidit, qua ad extremum usque vitæ halitum ipsum clementissime beavit. Quo major vero de eo concepta spes fuerat atque lætitia, eo majori luctu illam commutatam doluit aula Sereniss. Principis, cum præmuturo fato ex vita ipsum discedere cerneret. Scilicet, cum vix per annum officiis sibi conceditis invigilasset, hydrope gravi diuturnoque morbo per aliquot supra anni quadrantem hebdomadas laboravit, tandemque d. 23 Martii anni præsentis 1713 noctu dimidia post primam hora, in medio ætatis flore, scilicet anno ætatis 41, confecto hujus vitæ curriculo ad cœlestium sedes evocatus est. De clementissimo Principum erga illum affectu luculenta hæcenus indicia vidimus: constabit de eo posteris quoque ex numismate, quo paulo ante suprema fata a R. Wahl æri incisus est, cujus altera facies ipsius imaginem & vitæ annos, altera codicem Biblicum, globo terrestri impositum, cum elogio: PERGRATUS SUPERIS, PRIN-

PRINCIPIBUSQUE VIRIS, exhibet. Neque vero extinctam cum morte celeberrimi Theologi clementissimam Serenissimi Saxo-Gothani Ducis gratiam esse, existimandum est, quin potius, illibatam atque intemeratam eandem conservat, dum non modo instructissimam bibliothecam justo pretio redemit, sed & viduæ moestissimæ, filiæ Johannis Henrici Meyeri, Senatoris ac bibliopolæ quondam Vitembergensis famigeratissimi, (ex qua A. 1697 d. 22 April. matrimonio juncta quatuor liberos ante Parentis obitum demortuos, sex vero superstites suscepit,) certam reddituum annuorum summam assignavit, unde sustentationi vitæ ejus imposterum consulatur. Ceterum variis quoque scriptis, tam Latino, quam patrio idiomate exaratis, B. Theologus inclutus fuit. Novam nimirum thesauri Evangelico-Apostolico-Hunniani editionem procuravit, & accuratam nonnullarum epistolarum, ab Hunnio prætermissarum, scilicet posterioris epistolæ ad Timotheum, primæ & secundæ Johannis, & epistolæ Judæ exegesi subjunxit. Porro historiam Clerogamiæ Evangelicæ, sive de primo sacerdote, marito Evangelico meletema; hodegeticum concordantiale, sive de recondito concordantiarum Lankifianarum usu Schediasma; historiam colloquii Jeverensis inter Lutheranos & Reformatos Anno 1717 instituti; Syllogen Præpositorum Kembergensium; præfationem elendicam in Nicolai Hunnii Maralogiam Fanaticam, sub nomine Collegii Tripolitani evulgatam; hyperaspitem Lutheri, oder Rettung einiger Stellen Lutheri wider den Autorem des ewigen Evangelii von der Wiederbringung aller Creaturen; introductionem in Threnologiam Propheticam Georgii Schimmeri; Gynæceum hæretico-fanaticum oder Beschreibung der falschen Prophetinnen / Quäckerinnen / und andern Sectirischen Weibes-Persohnen / durch welche die Kirche Gottes in Unruhe gesetzt worden; palinodiam sacram, sive de retractationibus Theologorum in rebus fidei Schediasma; orthodoxiam Menzerianam, oder die Lehre von dem heiligen Abendmahl aus D. Balthasar Mentzers Schriften zusammen gezogen / & præfationem ad novam Urbani Rhegii de formulis caute loquendi editionem in lucem emisit. Varias quoque, cum Vitembergæ adhuc degeret, dissertationes Theologicas, de synusia, Ecclesiis nostris perquam inique imputata; de Philippismo Henoticorum; examen libelli de hæresi circa mensas; de præpostera in rebus fidei moralitate; de præfidiis veritatis Evangelicæ in jure Canonico occurrentibus; de Symbiasmo Biblico, ad Act. IX, 22; de legali sub peccatum conclusionem ad Rom. XI, 32 & Gal. III, 22, atque de custodia mentis & voluntatis in praxi assidue conjungenda, ad Philipp. IV, 7, cum erudito orbe communicavit. Denique nonnullas etiam conciones, accessorias, valedictoriam, funebres, penitentiales, atque casuisticas, diversis, prout habitæ sunt, temporibus, edidit, cum testes facundia, qua pollebat,

luculentissimos.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Julii Anno M DCC XIII.*

Historische Gedächtnis-Münzen.

five

NUMISMATA HISTORICA ANNI
MDCCL, item MDCCII, &
MDCCIII.

Norimbergæ, sumtibus hæredum Jo. Andr. Endteri, 1712, 1713, fol.
Alph. 3 pl. 5 & iconibus insertis 188.

Splendidi Operis hujus *Partem primam*, in qua repræsentantur Numismata, ad notitiam rerum anno MDCC gestarum pertinentia, recensuimus in his Actis anno superiore 1712 p. 233 & seqq. Nunc vero proxime ab hac editas Partes II, III, & IV, aurea argenteaque annis MDCCII, MDCCIII, & MDCCIII actorum illustrium monumenta complexas, adfirmare possumus, pari studio, ut sumtuoso, ita sollicito, fuisse elaboratas, sic ut prodesse & delectare queat inspectio lectioque libri non magni quidem sed visu lectuque dignissimi. Cum autem non liceat nobis omnium Numismatum in his Actis nostris enarrare summam; quædam feligemus tamen, ceteris exstantiora; id simul monentes, interpretem egisse hætenus Virum Pl. Rev. & Clarissimum, M. Joachimum Negelein, Poetam ingeniosissimum, variarumque linguarum eleganter doctum & ad D. Laurentii ædem Diaconum in libera Imperii Urbe Norimberga; Collectorem vero maxime industrium pariter intelligentemque talium, *Melchiorum Kernlein*, Curatorem officii, quod Norimbergæ appellari consuevit das *Schau-Unt.* Fas est, utrumque hætenus præclare meritum, nullique parcentem cum Bibliopola, juvandæ literariæ rei studiosissimo,

o o

operæ.

operæ, ut tam accurate quam nitide hoc opus prodeat, decus Germaniæ, merita ornari laude, invidenda fortasse nationibus exteris, qui in hoc genere studiorum soli sapere sunt visi.

Inter negotia publica anni MDCCI eminet Coronatio FRIDERICI III, Electoris Brandenburgici, in REGEM *Borussie* primum, signata numis XX memorialibus. De qua cum integrum proflet volumen, quod inscribitur: *Die Preussische Erönnungs-Geschichte* / non opus est ut pluribus hoc loco agamus, non præterituri tamen silentio, quod omine felici Pomeranus quidam Poeta, cui nomen Bodekerus, scripsit, carmen breve, cum nasceretur *Fridericus* in urbe Borussie capite Regiomonte anno MDCLVII:

Nascitur in Regis Fridericus monte; quid istud?

Prædicunt Muse: Rex Fridericus erit.

Hoc ipso anno invalescebat bellum gravissimum de jure successio- nis in Regnum Hispaniarum, quod occupaverat Philippus Dux Andegavensis, Avi sui Ludovici XIV, Galliarum Regis, adjutus consilio, armis, & ope, non sine injuria familiæ Austriacæ. Et hic eventus, qui totam Europam percussit, occasionem dedit oppor- tunam numismatibus haud paucis. Cumque a morte *Wilhelmi Glo- cestria Ducis*, destinati essent SOPHIA, Ernesti Augusti, Electoris Hannoverani, relicta Vidua eiusque Hæredes, qui olim imperium Magnæ Britanniae capesserent, idque unanimi consensu decretoque Parlamenti confirmaretur; hujus rei memoria conservata fuit numismate faberrime sculpto a Raymundo Falzio *Medaliatore* ce- leberrimo; prior illius pagina repræsentat imaginem foeminæ, hæc addita inscriptione: *MATILDA filia Henrici II, Regis Angliæ, Uxor Henrici Leonis Ducis Bavariæ & Saxonie, Mater Ottonis IV Imperatoris, prius Ducissa Aquitanie, Henrici, Palatini Rheni Ducis Saxo- nie, Wilhelmi Satoris domus Brunsvicensis*. Altera pagina con- spiciendam præbet *Sophiam*, adjunctis his verbis: *SOPHIA ex stir- pe Electorali Palatina Nepris Jacobi I, Regis Magnæ Britannie, Vi- dua Ernesti Augusti Electoris Brunsvicensis & Luneburgensis, Angliæ* 334. *Princeps ad successionem nominata MDCCI*. Notabile est, quod primus intra centum annos fuerit novus Papa, *Clemens*, qui, magna comitantium turba equo insidens ex Vaticano Palatio ad Basilicam usque

usque Sancti Johannis Lateranensis processerit, capiens simul Basilicæ hujus possessionem. Impetus exercitus Auftriaci in Italiam, per inaccessibilia aliis montium claustra, nobilitavit virtutem incomparabilis Herois, EVGENII *Francisci*, Sabaudia Principis; qui cum primam ad Athesin fluvium a Gallis victoriam reportasset, hoc quasi præmium ab artifice manu tulit, quæ in numo eleganti faciem ipsius conspiciendam dedit, cui adscriptum est: *Fregi Alpes*, Pag. 123. *galeisque Padum vitricibus hausi*; ex Claudiano Poeta; & in margine exteriori: *Nec similis Latias patefecit gloria portas*; ex eodem. Aversa autem numi hujus pagina regionem Italiae amoenissimam, aliquot fluminibus irriguam, & castra Caesareanorum Gallorumque, pugnamque utriusque partis, exhibet, cum ista inscriptione, ex Petronii Arbitri specimine historiae belli civilis deprompta: *Victores ite furentes, ite mei comites, & causam dicite ferro*. Notari etiam merentur duo numi in honorem Societatum Artium Scientiarumque, tum Berolini, tum Parisiis, a Rege Borussiae Galliaque constitutarum, cusi.

Cum vero memorabilis sit annus MDCCII ob multas res præclare fortiterque gestas in Italia Belgioque adversus Gallos a federatis Principibus, eadem per numismata non pauca commemorata fuerunt posteritati admiraturæ. Captus enim ab Eugenio Sabaudia Principe *Villaregius*, supremus Exercitus Gallici in Italia imperator, intra moenia urbis Cremonæ; mortuus autem Londini fuit terror hactenus Gallorum, libertatisque Britannia ac Belgii uniti defensor felicissimus, WILHELMUS III, Rex. Uterque eventus signatus est numis admodum elegantibus. Omnium, quos unquam vidimus, Numorum memorialium imagines ingenii seu inventionis præstantia superare istum, qui ortas hactenus, sed hoc anno MDCCII compositas demum, Electorem inter Hannoveranum Cellensemque Ducem, Ducesque Brunsvico-Guelpherbytanos, dissensiones explicat, nemo, qui talia intelligit, non fatebitur. Una facies monstrat antliam pneumaticam, seu globum potius, acre per antliam extracto vacuum, quem literis R A V (A per medium dissecto) signatum equi duo, (altero horum parvulam vacuum gestante) frustra aperire atque distrahere nituntur; Aquila etiam superne conspicua spargit fulmina; & Unicornu,

148.

153.

165 seq.

quod in propinquo adest, pariter globum petere velle videtur; adscriptum: *Quod vi non potuit*. In parte numi postica spectatur manus, cujus digiti quinque has literas P. G. S. C. L. referunt, cochleæ adminiculo globum aperiens, ut, aere novo intrante, ipse in duas partes solvatur; cum lemmate: *disjectum est arte sinistra*; subtus: 1702. In honorem ANNÆ, Magnæ Britannię Reginę, quæ fœdus cum Sociis adversus Galliæ Hispanięque Reges hoc anno consolidaverat, notabile effingebatur numisma, quod faciem ipsius una parte, altera vero imaginem Palladis Deę repręsentat, cui appositum legitur: *Novę Palladium Troję*. Eventus enim docuit post decennium, videlicet anno 1712, cum pacis ineundę dissolvendique fœderis communis inirentur consilia, quod, uti olim salvo Palladio Troja stetit, hoc autem fraude artibusque Ulyssis & Sinonis erepto, eversa fuit, ita pariter etiam fœdus istud corruerit elapsis decem annis, & recedente a Sociis Palladio isto Britannico. Etiam memoria novę Lineę Meridianę, quam in templo Matris Angelorum, ubi quondam Thermę Diocletianę fuerunt, Clemens XI Pontifex Max. hoc anno erigi iussit, conservatur numismate egregio, opus illud dirigente celeberrimo *Bianchini*, aliis Mathematicis magni nominis adiutoribus. Ceterum Electorum Colonia Bavaricęque fratrum defectio ad partes Gallorum, hostilisque in Sueviam invasio, munitissimęque urbis Landavię in Alsatia, & aliquot præterea locorum in Geldria & ad Rhenum Mosamque sitorum expugnatio, tum interceptio classis Hispanicę cum multo argento ex America domum reducis, & res a Suecię Rege Russorumque magno Czare gestę, quin etiam Academię Wittenbergensis Festum seculare alterum, novęque Universitatis Pontificię in urbe Silesię primaria Vratislavia inauguratio, efformandis artificiose plurimis numis egregiam dederunt occasionem, qui singuli recensentur sciteque explicantur.

239. Perelegans inventum est, quo gratulatus est Medaliator admodum celebris, *Christianus Wermuthius*, recens nato anno MDCCIII, die 6 Januarii, *Georgio*, Friderici IV Danię Regis filio, & hoc quidem carmine, quo numisma ornatur:

Nate trium Regum tres Reges attulit Orbi:

Nata trium Regum sunt tria Regna tibi.

quæ

quæ ut rectius intelligi possint, sciendum, Augustissimam Imperatoris LEOPOLDI nunc Viduam, ELEONORAM MAGDALE-
NAM THERESIAM, natam non solum festo trium Regum fuisse anno 1655, sed factam etiam Reginam trium Regnorum, Germaniæ scilicet, Hungariæ Bohemiæque, sed matrem quoque trium Archiducum Austriæ, quorum duos ipsa vidit & Reges & Imperatores. Cum anno hoc MDCCIII Serenissimus Dux Mecklenburgicus, *Fridericus Wilhelmus*, a Rege Daniæ insignibus ordinis Elephantini cohonestaretur Hafniæ, signatum eam ob rem numisma representat, præter imaginem Principis affabre sculptam, imaginem quoque Elephantis, in medio ovium sine metu pascentium, addito: *Innocuos non nocuisse juvat*; pro exemplo boni ergaque non malos clementis Principis. *Mennonem* quoque, *Baronem de Caborn*, summum apud Batavos armorum præfectum, videre est, cum icone urbis Bonnæ, quæ per ipsum *IC Igne Do. Maria fero CI*, ut inscriptio numi habet. *Christiani Augusti*, Comitæ Palatini ad Rhenum, Sulzbaci habitantis, honori dicatus est numus, qui sub facie ipsius hæc prodit verba: *Princeps Senectutis & Principum Imperii Senior*; in altera pagina quercus annosa quidem, sed adhuc viridis tamen, conspicitur, cum lemmate ex Virgilio: *annosaque valet cum robore*. Declarabatur hoc anno Archidux Austriæ CAROLUS, Rex Hispaniarum Indiarumque, translato sollemnissime in ipsum omni jure, quod pertinebat ad Patrem LEOPOLDUM, & fratrem JOSEPHUM. Is cum mox iter susciperet ad Batavos, Britannosque, & Lusitanos, illo tempore etiam Lipsiam nostram salutans hospes Augustissimus, multis numis signarunt hunc eventum artifices, qui cuncti videri possunt in hoc opere, velut & imagines Celsissimi Comitæ, nunc Principis, ANTONII GUNTHERI, de *Schwarzburg* in Arnstad, (cujus Numophylacium toto Orbe celebratissimum nuper admodum summa pecuniæ ingenti emisse Serenissimum Saxo-Gothanum Ducem, FRIDERICUM, accepimus certo nuntio, in Arcis Ducalis ornamentum, & usus publicos eruditorum, curam ejus ut hætenus Arnstadii, ita nunc Gothæ etiam, gerente Clarissimo Viro, *Christiano Schlegelio*.) & COSMI III Etruscorum REGIS, cum urbe *Florentia* elegantissima sculpta; itemque *Gosbardi Henrici*, Comitæ a *Salburg*, & celeberrimi

Pag. 254.

268.

273.

279. sq.

292.

317.

320.

- Pag. 322. rimi Theologi Halensis, *D. Joachimi Jusli Breitbauprii*, & Poly-
historis Wittebergenfis, *Conradi Samuelis Schurzfeischii*, & tan-
324 sq. dem inclyti Medaliatoris Berolinensis, *Reymundi Falzii*; de cujus
vita & fatis, sculptisque ab ipso numismatibus peregregiis, lectu
337. digna occurrunt. In fine adjicitur numus *quadracus* a Judæo
sculptore factus, in quo duo equi admirabiles hoc anno variis in lo-
cis circumducti repræsentantur, quorum unus, quod fidem prope
omnem superat, non modo Latina verba, quibus adfuerat, intel-
lexit, sed quatuor etiam circulos ligneos in aerem sublatos extenso
in longum corpore pervolitare conspectus est passim; quale quid
ab agyrtis factum fuisse aliquando, meminimus.

Nos qui edocti sumus a quodam Collegarum nostrorum,
non modo Autores hujus operis meditari Supplementum (quam in
rem dignissimos arbitramur, quibus a curiosis, quod aliquoties et-
iam expetierunt, auxilium adferatur ex iis, quæ forte omiffa sunt,
sed ad notitiam ipsorum nondum delata) verum etiam in Nundin-
nis hujus autumnalibus recensionem Numismatum Anni
MDCCIV prodituram esse in lucem, gratulamur & Germaniæ &
Orbi erudito de hoc laboris præstantissimi successu, optamusque, ut
quem scimus nunc prælo prope paratum habere Generos. *Dn. Eber-
num ab Eschenbach*, Senatorem inclytæ Reipublicæ Norimbergen-
fis, Commentarium de vita Cæsaris LEOPOLDI, numismatibus
elegantissime æri incisis illustratum, moram diutius pati nolit, sed
proferre eundem, & ornare Seculum velit his deliciis & mentis
& oculorum.

I CESARI IN MEDAGLIONI.

i. e.

*IMPERATORES IN NUMIS MAXIMI MO-
duli, collecti in museo Seren. Ducis Parmensis, illustrati atque
in lucem editi a P. PAULO PEDRU-*

SIO, e Soc. Jef.

Tomus V.

Parmæ, e typogr. Ducali, 1709, fol.

Alph. 2 Tabb. æn. 29.

Summa

Summa profecto ad Serenissimum Principem Parmensem gloria credit ex nobilissimo opere, quod præstantissimas veteris avi reliquias e museo expressas Farnesiano complectitur, & quinto jam Tomo auctum denuo nobis differendi materiam, paulo serius licet, suppeditat. Enimvero colligunt & alii Principes ad magnificentie decus augendum antiquorum temporum monumenta, & numophylacia sumptibus, quibus fieri potest, maximis exstruunt. Sed tam liberaliter in communes remotarum etiam gentium usus expromi omnia, clarissimis viris altero ut æri incidantur, altero ut explicentur accurate, vel inter medios armorum tumultus, jussu Principis optimi, sedulo allaborantibus, id vero rarum est perennique idcirco famæ commendandum. Neque enim causa est, ut optationis nos olim de libro isto conceptæ poeniteat; de integro potius diligentiam Pedrusii cum primis miramur ex diuturno labore nihilo remissioris, & ante Anni hujus finem Tomum etiam VI nobis promittentis.

Ceterum, cujus generis numi hic exponantur, si magnitudinem spectes, ex titulo satis ipso intelligitur. Majoris enim moduli sunt, quos vulgo *Medalliones* vocant, quorum quanquam pauci ex auro, plures etiam ex argento conflati reperiuntur, credibile tamen est, ipso etiam tacente Pedrusio, æneos esse omnes hic expressos, propterea quod aureos atque argenteos in præcedentibus Tomis exhibuit. Imperatorum numis quidam alii præmittuntur hique conturniati, quemadmodum appellantur, ex quibus primus memorie Homeri, Poetæ celebratissimi quondam infinitisque marmoribus, signis, statuis, numisque culti, renovandæ inservit. Adversa ejus facies ostendat imaginem, aversa ἀποδείξωσι Homeri, qua & marmor in agro Ferentino inventum, quod nobilissimum Cuperus illustravit, superbit. Homerum enim designat figurarum altera, sedens divinitatisque causa hastam tenens, cui Victoria porrigit coronam & Aquila divinos honores denuntiat, altera velo obducta, quæ cornu copie gestat, Juno est, prope quam Mars cinctu militari manum tollit: inferiorem numi partem Neptunus cum Delphino & Amphitrite ad latus tauri, junco marino a tergo enato, prostrata exornat. Hunc numum Cl. Pedrusius Argivis deberi credit proptereaque Junonem adesse, editam quippe Argis in lucem.

TAB. §IV.

Fig. I.

lucem summaq; ibi superstitione cultam, quanquam eam & Homeri causa, expeditionem Græcorum adversus Trojam, Junonis auspiciis, susceptam Iliade sua describentis, locum hic tueri posse, lubens largitur. Quid ceteris figuris, Marte, Victoria, Numinibus marinis innuatur, ex bellis, quæ cecinit Homerus, ex præstantia poematum ejus atque ex navigationibus cum totius exercitus Græci, tum

- TAB. IV. Ulyssis, facile est colligere. Ex Imperatorum numis averfa numi
- Fig. 2. Neroniani figuram præfert nudam ambabusque imaginem attolentem, quam Panos esse, & ex vultu & ex jugo, cujus verticem arbor occupat, ibidem expresso conjectat Pedrusius, quam quidem hic comparere propter Lupercalia, quæ Pana Lyceum, teste Pierio Valerio, veneraturi celebrabant, existimat, ut quæ Neronem præsidio suo vel favore dignatum esse a verisimilitudine non abhorret.
- Fig. 3. Ad numos Neronis ejusdem refertur, quamvis neque nomen neque faciem Neronis exprimat, alius quidam, cujus in adversa venator comparat insidens equo cervumque petens; averfam circus illustrat, infra quem figuræ sunt positæ minusculæ, quas saltatores Noster credit, vocem COLENDUS, quæ in adversa legitur, nomen proprium venatoris ratus. In averfa numi Hadriani occurrit imago Mercurii cum caduceo & ariete, qua Antinoum exprimi existimat ex Bithynia, cultu Mercurii celebri, oriundum, & pulchritudine Mercurio, Hadriani judicio, non inferiorem. Arietem vero non tam lasciviæ causa latus stipare, quam quod ita in more positum fuerit, Mercurium cum ariete conjungere, existimat, non inficiatus tamen, ob transformationem ejus, Penelopes amore ardentis, in arietem vel maxime id fieri. Pescennii Nigri numi inter rariores referuntur; sed & ejus Imperatoris sistit aliquem Pedrusius.
- Fig. 5. Adversa caput illius expressum est cum verbis: ΑΥΤ. ΚΑΙΣ. Κ. ΠΕΣΚΕΝΝΙΟΣ ΝΙΓΕΡΟΣ ΣΕΒ. i. e. Imperator Cæsar Cælius Pescennius Niger Augustus; averfa Cererem cum spicis, face & serpente exhibet & verba ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΝΕΟΚΟΡΩΝ, quæ ab Antiochenibus cûsum numum esse declarant, apud quos imperium breve suscepit Pescennius. Græcus is est, cujus generis alii etiam in hoc volumine occurrunt, quod ut, quæ restant, suo tempore sequantur, doctiorum omnium, arbitramur, interest optare.

JOACHIMI

TAB. IV ad A. 1713 M. Jul. pag. 295.

Fig. 7.

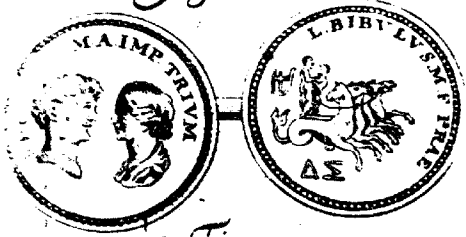

Fig. 5.

Fig. 2.

Fig. 8.

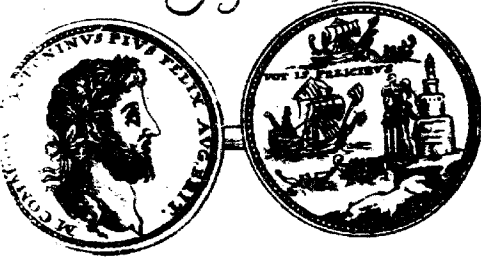

Fig. 4.

Fig. 1.

Fig. 9.

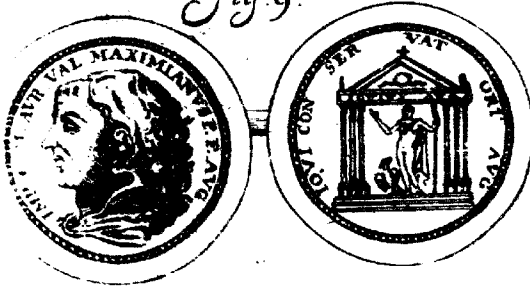

Fig. 3.

Fig. 6.

JOACHIMI MEIERI, J. V. D. ET IN ELE-
 dor. colleg Gotting. P. P. Commentatio de nummo quodam
 Postumivarissimo, historiam & res ab eo gestas copiosissime
 explicans, multis accessionibus alteroque argenteo Po-
 stumi nummo hac tertia editione aucta.

Goslarix, apud Joh. Christoph. Koenig, 4, 1713.

Plag. 6.

NOVIS quibusdam accessionibus auctam in lucem prodire jus-
 sit Cl. Meierus commentationem suam de aureo Postumi nu-
 mo, quæ primum Excerptis Hannoveranis Germ. quorum ultimis
 ille Mensibus curam, Cl. Eccardo absente, gessit, inserta, hinc juxta
 cum aliis ejus generis minoribus scriptis, inter Electa rei numariæ,
 ab eruditissimo Woltereccio edita, prelum quoque subiit. Numi
 (nam eum hic expressum dabimus, quem aliter paullo exhibuere
 Electa & Nova litteraria Germaniæ, quam reapse est) adversa facies
 Postumum præfert seniore, galea, in qua victoriola & bigæ com-
 parent, ornatum, cum litteris, POSTUMUS AUG. averfa tropæ-
 um, ad quod Germani duo prostrati jacent, qui devicti vultu &
 corporis inclinatione mœrorem loquuntur, cum litteris P. M.
 G M T P C O S I I P P. Hæc ut illustret Cl. Meierus, nomen, ge-
 nus, elogia, dignitates, res gestas & mortem denique Postumi cu-
 ratur expendit, quæ hic breviter repetituri observamus primo,
 nomen integrum ab eo haberi MARCUS CASSIUS LATIENUS
 POSTUMUS, licet apud Fabretum Inscript. c. X n. 95 M. CAS-
 SIANIUS LATINIUS POSTUMUS appelletur, quam nominis
 rationem ob infrequentiam nominis CASSIANIUS in veterum
 monumentis, & quod una tantum inscriptio, nullis aliis exemplis
 facile confirmanda, id nobis persuadere conetur, sequendam mi-
 nime putat. Genere eum Gallum esse, ex Eutropio Histor. Rom.
 lib. 9 probat, elogiisque adductis, quibus eum Valerianus & Gallie-
 nus Augusti ornavunt, inde vel maxime ostendit elucere virtutem
 Postumi, quod Gallienus illi filium Valerium Saloninum credidit.
 Obiter hic Vopisei fidem sollicitat Cl. Meierus, *Gallienum* eum ap-
 pellantis, ut qui litteras Valeriani ad Antoninum Gallum consu-
 lem adducit, quibus ille rationes affert, cur *Gallienum* filium non
 Aurelio, sed Postumo commiserit, suspectasque eas arbitratur,

TAB. IV.
 Fig. 6.

Pp

quod

quod Antoninus Gallus consul alibi occurrat nusquam & sententia Vopisci cum consensu reliquorum scriptorum manifeste pugnet. Sed ita tamen conciliat eandem, ut filium illum Gallieni ante adoptionem *Gallienum Saloninum*, post eam *Valerianum Saloninum* appellatum fuisse, præeunte Pollione in Valerianis, statuat, ubi fieri credit potuisse, ut ab avo primo, quod ante adoptionem gessit, nomine Gallienus appelletur, quemadmodum & Antoninum illum honoris causa & titulotenus tantum Consulem vocatum coniectat. Explodit autem Reinesii sententiam Syntagm. Inscript. Cl. II Inscr. XLI tres statuentis Saloninos, scriptorumque auctoritate eum destrui existimat. Digressio ista novæ sternit viam, qua de Salonini hujus matre, Cornelia Salonina sollicitè inquiri, cumque alii duplicem credunt Saloninam extitisse, in una ille Salonina Pipara acquiescit, Attali vel Attilæ filia, ratus Saloninæ nomen eam a Dalmatiæ urbe, Salona, non longe a patrio regno distita, Corneliæ vero a voluntate viri esse indeptam. Quantum ad dignitates, non dubitat Meierus, fortitudine sua Postumum ad summos honores militares evectum. Tres vero annos Ducis & Galliæ Præsidis gessit partes, septem Imperatoris sibi dignitatem vindicavit, quæ tempora confundentibus scriptoribus, modo decem, modo septem Postumo in Gallia anni tribuuntur. Equidem æneus apud Tristannum numus tribunitiam potestatem decimam Postumo assignat, unde colligi possit, quod decennium in imperio transierit, quoniam tribunitiæ potestatis anni cum annis imperii crescunt & conveniunt; sed potuit fieri, ut annos tres, quibus Præsidis in Gallia munere functus est, annis imperatoricæ dignitatis annumeraverit. Verum de his & aliis nos docere quodammodo etiam averfa præsentis numi facies potest, ubi litteras initiales P M G M T P C O S I I I P P. legendas: *Pontifex Maximus, Germanicus Maximus, Tribunitia potestate, Consul tertium, Pater Patriæ*, arbitratur. Elogio Germanici Maximi Galerius etiam Maximus, Gallienus & Probus gloriam sibi ac decus quæsiere; testatur autem eo Postumus de expeditionibus adversus Germanos, Alamanos & Francos, quas ille felicissimas suscepit. Ceterorum titulorum umbram tantum captasse eum, ut veros Augustos & Imperatores imitaretur, existimat Cl. Meierus, falsus tamen, minime indignum eum esse, qui illos gerat

rat & Pater cum primis Patriæ appelletur. Res gestas absolvunt prælia cum Germanis, Gallieno & Lolliano; pacis tempore provincias summa moderatione rexit, tributa remisit aliisque factis egregiis tulit nomen. Cum primis autem rem monetariam in Gallia collapsam restituit, quod patet ex alio numo argenteo, in castris fœderatorum anno superiori in Belgio invento, sed Mediobarbo iam & Ferretio in Musis lapidariis commemoratò & expresso, in cuius aversa cum MONETA AUG. legatur, occasionem hinc amplectitur Cl. Meierus, quæ de Dea Moneta collegit, hoc loco expromendi. Mortem oppetiit Postumus, militibus ipsis, quod Moguntiacum diripiendum tradere nollet, violentas manus inferentibus, postquam Lollianum rebellem feliciter profligasset. Dedicavit Cl. Meierus commentationem hanc Reverendissimo Abbati cœnobii Luccensis, Gerharo, cujus & epistolam præfixit, qua ille e quidem ad illustrationem a Cl. Meiero allata confirmat, numum autem ipsum a *vo Delas* suspicione vix absolvit, idque cum propter insolitum scribendi compendium G. M. pro *Germanicus Maximus*, tum propter victoriolam alatum cum bigis in casside tam obscure signatam, ut propterea non cusus numus sed forte fulus videri queat, tum propter litteram S. in voce COS, quam vel omisam penitus existimat, vel saltim tam obscure expressam, ut defectus ille in numo cuso a cœlatura vix proficisci potuerit.

GEMME ANTICHE FIGURATE

i. e.

GEMMÆ VETERES EFFIGIATÆ PER DOMINICUM ROSSIVM; cum expositionibus PAULI ALEXANDRI MAFFEI, Patricii Volaterrani, Equitis Ordinis S. Stephani & inter Pontific. Corporis Custodes.

Pars II.

Romæ, ex Typographia alla Pace dicta, 1707, 4 cl. reg.
Alph. 1 plag. 10 Tab. 22. 105.

Pars III.

Romæ, ex eadem typographia, 1708, 4 ch. reg.

Alph. 1 plag. 8 Tabb. æn. 103.

Pars IV.

Romæ, ex ead. typogr. 1704, 4 ch. reg.

Alph. 1 plag. 5 Tabb. æn. 104.

Pars I.

Post recensionem primæ Partis splendidissimi Operis, quam Suppl. T. IV Sect. VII p. 301 dedimus, jungendæ ventunt tres posteriores, curiosa Antiquitatum supellectile, eruditisque observationibus refertissimæ. Atque primi & secundi quidem Voluminis, ut supra observavimus, idem pene argumentum est; ritus & cultus religiosus superstitionis gentilitiæ. Liber secundus nobis sistit non Deorum saltem, Dearumque, Semonum item & Historiæ Deorum intermixtorum hominum, *Isidis, Serapidis, Mitra, Canopi, Harpocratis, Jovis Ammonii, Stygiique, Ganymedis, Cibeles, Cereris, Apollinis, Musarum, Diana & speciatim Ephesie, Minerva, Mercurii, Herculis, Hermaclida, Joles, Onfales* vultus, genium, resque cum illis actas referentes; sed & cultum *Isidi, magna Deum Matri, Apollini, Esculapio, Saluti* aliisque exhibitum: Animantia itidem sacra, *Bovem Siriacum, Leonem Mitriacum, Gallum Marti & Mercurio dicatum*, hujusque *arietem*: porro instrumenta & apparatus Sacrorum, *Sistrum, Mensam Isiacam*; ut silentio transeamus figuras hieroglyphicas & deformes corporum variorum compositiones, numen ex deliriis *Basilidis Alexandrini* natum *Abraxas*, in quibus enodandis eo felicior quisque reputari debet, quo magis ingenio abundat. Noster, quæ hanc in rem apud Macrobius & ex recentioribus *Pierium Valerianum, Kircherum, Buonarrotum* & reliquos invenit, diligenter conquisivit, & alicubi diduxit magis & perspicua reddidit; quamvis non distiteamur, eum, ut solent hieroglyphicorum studiosi, ubique mysteria sectari, & nimium quantum indulgere conjecturis. Sunt tamen in Gemmis ipsis & observationibus Maffæanis præclara multa & consideratione digna. Tabula III *Isidem* exhibet, dextra *Sistrum* tenentem, instrumentum in sacris ejus moveri solitum & arcanæ, ut ferunt, significationis plenum. Trajiciuntur

tur per hoc ut & alterum illud, quod Tab. IIX delineatum cernitur, virgulæ quatuor, in vertice laminarum malum persicum cum foliis duobus eminet. Observat Vir doctissimus, non eandem omnium figuram apparere. Asservari duo apud *Borghesum* Principem & *Leonem Serozzium* tribus solum virgulis instructa, quale & illud esse deprehendimus, quod ex Museo *Francisci Gualdi* produxit *Laurentius Pignori* in Commentario de servis Ed. Amstel. p. 162, cui ultimo loco mali persici Sphinx humana facie incubat; inque quo extrema virgularum non in globulos, sed in capita serpentum in se reducta desinunt: quibus variationibus non parum confundi illos necesse est, qui crepitaculi hujus figuræ certos significatus adserere satagunt. Pergit Noster, in tanta olim veneratione apud Ægyptios sistrum fuisse, ut divinus Vates (*Esaiæ c. 18, 1*) ipsam Ægyptum dixerit *terram cymbi alarum*, vel secundum Hebraicam phrasin *terram cymbali alati*; ideo quod sistrum in superiori sui parte oblongæ rotunditatis, summo capite prominens, inferius autem manubriatum, virgulis utrinque per laminas projectis, avis cujusdam speciem præ se ferre videatur. Etsi vero non spernenda divinatione hoc sensu *ad hirundinem sistrum* apud *Minucium Felicem* occurrere opinetur, veremur tamen, ne vulgatæ versionis verbis deceptus minus feliciter hac transtuleris locum Prophetæ. Tabula IV Sacrificium *Isidi* oblatum exponit. Formina, ut videtur, anseris corpus sinistra, guttur dextra comprimens, eumque inversum tenens extremas alas ignibus in foco excitatis ustulandas porrigit, adsidente proxime tibicine uno ore duas tibias, longiorem alteram & incurvatam, brevior alteram & rectam, inflante. Notat Vir celeberrimus e *Pausania in Phocis*, Phocenses singulis annis *Isidi* Titoreæ solenne sacrificium facturos, ditiores quidem boves & cervos, tenuioris autem fortunæ homines anseres immolare consuevisse. Tabula LXXVIII quidam sacerdotum,

Pag. 10.

11.

quos sectis Bellona lacertis

Sæva movet,
ante Divæ columnam constitutus profcisso femore sinistro sanguinem proficientem sinistra excipit & libat; unde lucem accipit locus *Terzulliani in Apologet. c. 9: hodie isthic Bellonæ sacratus sanguis de femore profcisso in palmulam exceptus, signat &c.* Præterimus jam ea,

170.

quæ idem de hastis sive sceptris in manibus Deorum p. 61, de modio in capite Iovis Ammonii p. 69, de Neptuno a victoria coronato p. 72, de sacrificio magnæ Deum matri exhibito p. 80, de intonso capite Apollinis p. 87, de Columnis, ad quas Poetæ sua carmina Populo prælegebant, p. 98, de Galeis cristatis Deorum & Heroum p. 137, de signis Pantheis p. 162, de Palladio Vestæ p. 164, docte commentatus est. Accedit his omnibus de veteri quodam Lacrimatorio cristallino, figuris variis hieroglyphicis distincto, quod ille ex Museo *Leonis Stronzi* deprompsit, locuples Dissertatio.

Pars III.

Tertia Pars *Veneris cælestis, Vetricis, Anadiomenes, Marine, Aphroditæ, Iris, Cupidinis, Psyche, Charitum, Bacchi & sociorum, Silenorum, Faunorum, Libertatis*, sinistra virgam, qua manumittendi caput a lictore percutiebatur, dextra pilleum gestantis, *Fortune, Deæ Rumiliæ, boni eventus*, ingeniosas delineationes complectitur, quibus addenda sunt sacrificia *Meretricia, Priapo, Mercurio, Laribus* facta aliaque. Tabula XIV Amor sub specie Pueri alati, vincit pedibus baculo innixus lento gressu incedit, additis circum literis: ΑΠΟΛΗΜΥΡ, quas Noster interpretatur, ΑΠΟΛύωντι ΗΜΥΡε Πάγα, vel: ΑΠΟΛλώμεν ΗΜών ΜΥΡετο. Tabula LXIV Pinum ostendit, ex qua personæ quatuor scenicæ suspensæ sunt; ad radices arboris pedum pastorale & tibiæ compactæ comparant. Noster feliciter hoc ad Ludos liberales in honorem Bachi a Romanis pariter ac Græcis institui solitos applicat: de quibus capiendi sunt Virgilii versus Georg. L. 2 v. 380.

Pag. 28.

114.

Nec non Aufonii, Troja Gens milla, coloni

Versibus incomtis ludunt, versuque soluto

Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis;

Et Te, Bache, canunt per carmina læta, tibi que,

OSCILLA exalta SUSPENDUNT mollia Pinu.

Tab. LXXIV Circulator ursum virga ad saltandum impellens, cum inscriptione ΕΥΤΥΧΙ ΜΑΡΚΕΛΛΕ ΕΙΡΗΝΗ, haud dubie manufactarius seu domitor ferarum est, quod genus hominum Romæ & alibi non sine acclamatione & plausu Populi excipiebatur, quo & verba hæc referenda esse arbitramur. Faciunt huc versus in antiquo marmore reperti apud *Panvinium de Ludis Circensibus* L. I p. 36 col. 2.

Ursus togatus, vitrea qui primus pila

Lusi

Lusi decenter cum meis luforibus,
Laudante Populo maximis CLAMORIBUS,
Thermis Trajani, thermis Agrippæ & Titi.

Mitemus jam observationes cruditas de origine personarum scenicarum p. 115, de manumissis per vindictam p. 120, de Diis ἀλλεξικακῶν nomine venientibus p. 131, de Puteali Libonis p. 145, de Religione Larum p. 148, de more sedendi in sacrificiis p. 146, de Lucerna Larum p. 149, de Bustuariis p. 160, de Hortis Pallantis eorumque situ adversus *Nardinum & Parviniium* aliasque.

Agmen demum claudunt duo Numi, quorum alter est *Antonini Pii*, alter Uxoris *Faustinae*. Prior caput optimi Principis laurea redimitum repræsentat circumscriptis titulis : ANTONINUS AUG. PIUS PP. IMP. II. in averſa parte Jupiter nudus humana figura major dextra hastam, sinistra fulmen gerens stat, defluente ex sinistro humero pallio, cui Gorgon affixus est. Circum leguntur TR. POT. XX. Cos. IIII. Cum vero anni Imperatorum omnium optime ex Chronologia Tribunitiæ potestatis sibi constent, quam singulis annis, ut Auctor est *Dio*, cum Tribunis ejus anni renovabant; & præterea notum sit, Antoninum hunc Anno U. C. 891, qui est centesimus trigessimus octavus Æræ Christianæ, primum Tribunatum gessisse; exinde liquidum esse Noster credit, annum Tribunitiæ potestatis vicesimum esse centesimum quinquagesimum octavum a Christo nato: qua occasione multa non vulgaria de ratione computandi Consulatus Principum Romanorum, de causis item assumpti ab iisdem Tribunatus & Imperatorii tituli immisceat. Numus *Faustinae* ab una parte caput ejus vittatum cum inscriptione: DIVA AUGUSTA FAUSTINA; ab altera vero Dianam Luciferam exhibet. Colligit ex his omnibus, eum post mortem demum, quæ incidit in A. 140, & postquam jam Dearum numero femina non probatis adeo moribus adscripta esset, percussum. Occasionem hinc arripit in Apotheoseos, qua de *Marcellum Severolum*, Equitem Romanum, ante paucos annos e vivis sublatum, integrum opus pene affectum scripsisse discimus, origines prolixius inquirendi. Natales illius optime tradi putat ab Auctore Libri Sapientiæ c. XIV: *Acerbo luctu dolens Pater cito sibi v. a. pi filii fecit imaginem, & illum, qui tunc quasi homo mortuus erat,*

Pag. 191 seq.

198.

208.

nunc

- nunc tanquam Deum colere cepit, & constituit inter servos suos altaria & sacrificia: neque dubitat, Epiphanium, Augustinum & Chrysostomum locutus, Tharen Abrahami genitorem primum ex luto & arte sigillari statuas formare doctum, superstitionem hanc invexisse, quod legatur Genes. XI, 28, mortuum esse Abrahamum ante Thare Patrem suum. Hunc porro ritum a Chaldeis ad Assyrios penetrasse, apud quos Ninus Belum Patrem, Hebraeis Bel, Phœnicibus Bahal dictum, publica religione inter Deos retulit; & probabile fit Nostro, ipsi Taren, cujus anno vigesimo secundo, Mundi scilicet 1996, secundum Eusebium in Chronico, diem obiit Belus, hujus statuam jussu Nini effinxisse. Ab Assyriis eundem morem reliquos Asiæ Populos itemque Ægyptios, quorum notissima erga Serapidem, Isidem, Anubin aliosque est religio, accepisse; eademque demum vestigia legisse Græcos & Romanos. Defendit hic obiter Maffæus contra Kirchmannum & Guerberium sententiam Herodiani L. 4 c. 2, qui eos Imperatorum consecratos fuisse retulit, qui superstitionibus suis vel successoribus morentur. Id nimirum ab initio ita obtinuisse ait, postea vero crescente Cæsarum potentia & ambitione, honorem iis etiam obtigisse, quibus successorem sive natura sive adoptio negassent, ut Nervæ, Commodi, Pertinacis, Gordianis, Philippis, Decio, Valeriano & aliis. Denique inter Apotheosin Augustorum Augustarumque in solemnibus hanc solam fuisse differentiam observat, quod in illorum Aquila, in harum vero consecrationibus Junonis ales e rogo evolaret. Durasse illam superstitionem in Domo Augusta etiam tum temporis, cum jam Christo nomen addixisset, evincunt numi duo apud Angelonium & Tristinum, Apotheosin Constantini M. & Helene matris referentes.
- Pars IV. Sed ad Quartam eamque ultimam Partem divertendum est, quam miscellam, cum primam recenseremus, diximus. Videas hic Achillis, Hectoris, Anchise, Curtii, Cincinnati, Mutii Scaevola, Trajani aliorumque vultus; ex historia Mythica Meleagri, Cadmi, Persei, Meduse, Minotauri in Labyrintho, scitas delineationes: ex Antiquitate Romana Aquilarum triumphalium, Mithicum cum Congiariis, spoliis, signiferorum, Aurigatorum, Bigarum elegantissimas delineationes: ut symbolica plura hic occurrentia silentio transeamus. Præ reliquis attentionem meretur Gemma oblonga, quam

ex Museo *Francisci Ficorini* depromptam servat Tabula XI. In uno latere vir currui insilens bigas agit, addita inscriptione: P. HVPSAEVS AED. CVR. CAPVT. In altero scriptum est in medio:

C. HVPSAE
COS
PREIVER

Ex quibus id quidem vero videtur simile, *P. Hypsaem* ex familia Plautiorum, plebeja quamvis, egregiis tamen viris incluta, & Aedilem curulem, de quo *Asconius* in *Miloniana* & *Dio* L. 40, memoriana *Caji Hypsaei*, qui consul fuit cum *T. Manlio* A. V. 406, & iterum cum *L. Emilio* A. V. C. 412, & rebelles Privornates acie vicit, eorundemque Urbem expugnavit, recolare voluisse, eamque in annulo suo gestasse. Sed id expeditum minime est, quid sibi velit in priore latere addita vox CAPVT, nisi pro illa cum *Maffeo* legas CAPTO vel CAPTVm, & cum ultima dictione alterius lateris PREIVER conjungas, sicut legatur: *Cajus Hypsaem Consul Preiverno capto* vel *Preivernum captum*. Quae conjectura quamvis commodum satis sensum admittat, ob situm tamen vocum non usque quaque satisfacit; nisi credamus, transpositionem illam vocum ex errore vel ignorantia artificis profectam esse. Sub calcem Voluminis additae sunt quinque de totidem Numis antiquis rarioribus Dissertationes, e quibus aliquos hic quoque representabimus.

Prima, quae est ad *Philippum Buonarrozum*, Senatorem & Antiquarium Romanum multis literariis documentis illustrem, examinat numum, in cujus una facie vultus *Antonii* & *Cleopatrae*, sibi invicem obversi, comparent, addito lemmate: M. A. IMP. TRIVMV. R. P. C. *Marcus Antonius Imperator Triumvir Rei publicae constituendae*; ab altera currus quatuor equis marinis tractus adstantibus tribus personis, quarum una, ceteris longe minor, quadrigas regit, circum positae literis: L. BIBVLVS M. F. PRÆF. *l. e. Lucius Bibulus Marci filius Praefectus*; & in ima parte: ΔΣ, quos characteres cum ab initio Δρεπανα Σικελίας *Drepanum Siciliae* interpretaretur *Noster*, ac urbem innui existimaret Siculam, sedem Propraetorum Praefectorumque & stationem notissimam Antoninianae Classis; postea tamen meliora edoctus explicare maluit, Δόγμα-

TAB. IV.
Fig. 7.

τος Συγκλήτης Decreto Senatus. Ostendit autem Vir doctissimus, numum hunc a L. Bibulo Pro-Prætoris Siciliæ & Præfecto Classi Antoninianæ, filio *Marci Calpurnii Bibuli*, in honorem Antonii post Victoriâ Armeniacam, quæ incidit in A. ab U. C. 720, & fortitan eodem adhuc anno percussum esse; quod & post illam demum pugnam Antonius Imperatoris nomen adsciverit & Sicilia eo tempore eidem paruerit, ac sub Pro-Prætoris fuerit.

TAB. IV
Fig. 8.

Fig. 166.

167.

169.

171.

174.

Secunda Dissertatio ad *Antonium Magliabechium* in numum inquit *Commodi*, in quo caput Principis illius laureatum, pectus nudum, ambiente humeros *Ægide* cum capite *Gorgonis*, conspicitur, addita epigraphe: M. COMMODVS ANTONINVS PIVS FELIX. AVG. BRIT. In aduersa parte mare navigant duæ majores naves & triemes tres, propinquo litori Pharo imposito, ad quem stans cum ministro sacrificulus velatus acerram super tripode tenet, proxime abhinc equo occiso humi projecto, additis verbis: VOTIS FELICIBVS. In hoc numo duo consideranda sunt, characterismus temporis & occasio. Prior elicitur ex prænomine *Marci*, quod in locum *Lucii* assumpsit post Tribunitiam potestatem tertiam, & retinuit usque ad Consulatum sextum & Tribunatum XVI itemque ex agnominibus; ex quibus *Pii* Trib. Pot. II X, *Britannici*, IX & non multo post *Felicis* adscivit; unde clarum fit, hunc numum post nonam Potestatem Tribunitiam prodidisse. Occasio videtur instituta a *Commodo* classis Africana, quæ, ut loquitur *Lampridius* in ejus vita, subsidio esset, si forte *Alexandrina frumentaria* cessasset; quam conjecturam iuvat *Caput Serapidis cum modio* in altera majori navi conspicuum. Sacrificium autem haud dubie denotari pro felici expeditionis successu Neptuno factum, cui Equos a Veteribus immolatos esse, testimoniis idoneis probat.

Tertia, quæ ad V. Cl. *Gisbertum Cupeum* dirigitur, numum excutit, in quo capita laureata *Treboniani*, *Galli* & *Volusiani* Augustorum cum Epigraphe: IMP. GALLVS AVG. IMP. VOLVSIANVS AVG. semet obijciunt; in altero latere iidem Augusti togis pictis sive palmatis induti, currui triumphali sex albis juncto, quibus utrinque duo armati adstant, a Victoria coronantur, adscriptis litteris: PON. MAX. TR. P. II COS. II ET COS. Ostendit hic *Maffeus*, annum secundum Tribunitiæ potestatis incidere in Annum ab

ab U. C. 1005 & Æræ Christianæ 252, simulatique de Scythis triumpho, quibuscumq; foedissimam pacem, promisso adeo tributo, ini-
erat, speciem præbere.

Quarta, quam Viro ill. *Iusto Fontanino* dicavit, numum ex-
pendit *C. Aurelii Valerii Diocletiani* Anno U. C. 1137 a C. N. 284
non vicesimo quidem Aprilis mensis, ut visum *Baronio, Golzio, Jos.*
Scaligero, Calvisio aliisque, cum *L. 4 C. de Delat.* data sit 3 Kal. Sept. Pag. 185.
Carino & NUMERIANO *Coff.* seu 15 Kal. Octobr. sive 17 Sept.
ut ex Fastis Siculis probavit eminentissimus *Norissus*, ad Imperatori-
am dignitatem evecti. Visitur ab una parte caput Imperatoris sine
laurea cum titulis: IMP. CL. VAL. DIOCLETIANVS P. F. AVG.
ab altera tres foeminae dextris librum, sinistrae copiae cornu gestan-
tes incedunt, subscriptis verbis: MONETA AVGG. sive *Augusto-*
rum, quæ indicio sunt, numum hunc tunc demum conflatum, post-
quam *Maximianum* jam in societatem Regni admisisset, *Diocletia-*
nus, hoc est, post annum instauratae salutis ducentesimum sextum &
octogesimum, observatu dignum, quod cum in aliis numis laureato,
in hoc nudo capite videri maluerit *Diocletianus*, quod Noster ideo
factum arbitratur, quia Jovi, ut in aliis, ita in hoc quoque similis esse
affectaverit; quam in rem non vulgaria adducuntur. 186.

Quinta & ultima data est ad *Johannem Brancadorium*, Cano- TAB. IV.
nicum, & explicat numum, in cujus una parte caput Imperatoris Fig. 9.
spoliis Leoninis tectum (Hercules enim videri volebat; unde &
Herculei nomen adoptavit) cum inscriptione IMP. C. M. AVR.
VAL. MAXIMIANVS P. F. AVG. in altera parte templum sex
columnis innixum, cujus in atrio stat Jupiter fulmen dextra, hastam
sinistra tenens; ad pedes Aquila occurrunt. In aditu Templi le-
gitur: JOVIVS AVG. circa oram Nummi: JOVI CONSERVAT
ORI AVG. Res eo redit, *Maximianum* numisma hoc ad adula- Pag. 196.
tionem & in honorem Collegæ *Diocletiani*, qui per omnia Jupiter
credi, *Jovii* etiam nomine in se derivato, postulabat, procudi fecisse.

RESPONSIO AD IMPUTATIONES JOHAN-
NIS FREINDII in Transactionibus Anglica-
nis Num. 331 p. 330 & seqq.

Cum scientiarum incrementa nobis curæ cordique sint, non inconsultum duximus, data ab Autoribus, quorum scripta recensemus, occasione, monita ad illarum profectum proficua subinde inspergere: nec displicuit intelligentibus hoc institutum. Itaque Cl. *Freindii* Prælectiones Chymicas, in quibus vestigia quorundam conterraneorum suorum legens vim attractricem materiæ in numerum principiorum physicorum retulerat, A. 1710 Mense Sept. in scenam producentes monuimus, vim hanc attractricem tanquam qualitatem occultam non esse postlimino ad naturæ phænomena explicanda in physicam revocandam, ne alii eadem licentia usi alias qualitates occultas in philosophiam reducant. Probe autem notandum est, nos impugnasse vim attractricem, quatenus pro vi primitiva habetur, non quatenus ut phænomenon admittitur, uti diserte legitur in Actis A. 1711 p. 221. Cl. igitur *Freindius*, ad objectiones nostras paucis respondere poterat, se vim attractricem admittere ut phænomenon, adeoque sibi non adversari objectiones nostras. Hac responsione contenti fuisset, nisi quod ipsum aliosque rogasset, ne per eam phænomena explicent, antequam satis constiterit, dari eo in casu aliquam attractionem. Enimvero prolixas in Transactionibus Anglicanis, quæ mense Septembri A. 1711 prodire, nunc vero demum ad nos deferuntur, inseruit Prælectionum suarum Chymicarum Vindicias, in quibus nobis imputat a mente nostra maxime aliena. Contra quæ enim disputat, ea ipsimet improbamus, immo, si ita velit, detestamur.

Nam nobis imputat, quod eam philosophandi methodum rejiciamus, qua olim *Archimedes* in Mechanicis & Hydrostaticis, recentius *Gallileus* in Staticis, Mathematici in univ. omnes in scientiis opticis, *Newtonus* in Philosophiæ naturalis principiis mathematicis & *Wolfius* in Aerometria usi fuerint, ut scilicet primum multiplici experimento corporum vires perquirantur & inde, posthabita causarum indagatone, phænomena enucleentur. Enimvero nos apprime probamus methodum philosophandi, quæ Mathesin ad experimenta applicat & theorematum generalia demonstrat, unde phænomena prædicere licet, & ultro concedimus, quæ ex *Wolfii* præfatione ad Aerometriam in Actis A. 1710 p. 25 de eadem retulimus. Miramur vero, qui fieri potuerit, ut contrariam sententiam nobis

nobis imputaret *Freindius*. Ipse nimirum statim ab initio Vindiciarum suarum fatetur, nos modum, quo experimenta chymica ad naturæ leges perpendere aggressus sit, ne attingere quidem; principia ipsa convellere conari. Qui vero principium aliquod, quo quis ad explicanda phænomena chymica utitur, convellere conatur, is sane methodum ipsam philosophandi non improbat. Præterea Cl. *Freindius* ea methodo, quo *Archimedes* & alii ejus vestigiis insistentes philosophati sunt, minime utitur; sed more vulgari quorundam chymicæ phænomenorum rationes reddere conatur. Neque enim ut *Archimedes* ad experientias indubias Geometria applicata theorematum demonstravit, ex quibus phænomena prædici possunt. Ideo de opusculo ejus differentes *loc. cit.* p. 416 epilogi loco addidimus: tum demum dicendum, Chymicos in theoria valde profecisse, cum effecerint, ut experimenta nondum capta ex constitutis principiis prædici possint, hoc est, quando methodo *Archimedeæ* philosophati fuerint. Apparet itaque, nos eo in loco commendasse *Archimedeam* methodum, ubi eam impugnari asserit *Freindius*. Quantum enim discriminis inter eam & *Freindianam* intercedat, primo intuitu comparebit, Prælectiones Chymicas *Freindii* cum libris *Archimedis* de insidentibus humido collaturo. *Archimedes* sane eo, quo *Freindius*, inodo philosophatus fuisset, si diversum corporum gravium in diversis fluidis pondus observans vim aliquam absorbentem in fluidis finxisset, eamque absolute inexplicabilem, & rationes phænomenorum circa gravitationem in fluidis physicas redditurus dixisset, vim illam absorbere tanto majorem gravitatis partem, quo fluidum densius seu pluribus particulis constat, per quas vis illa absorbens æqualiter disseminata. Quod si ita visum fuerit Cl. *Freindio*, nos eadem concinnitate omnia gravitationis corporum in fluidis phænomena per hanc vim absorbentem (quam dubio procul nobiscum pro figmento habet) explicabimus, qua ipse phænomena chymica per vim attractricem enucleat. Immo dabimus theorematum de vi absorbente geometricè demonstrata: Geometria enim æque in figmento, ac in vera hypothese munere suo fungitur. Sed agedum! potius ipse periclitetur ingenii sui vires in aliquot theorematum chymicis eruendis, qualia in hydrostaticis dedit *Archimedes*, certo persuasus, nos eodem ipsum elogio, quod *Archimedi* tribuit, mactaturos.

2. Fallitur totus Cl. *Freindius*, dum a nobis ideo potissimum vim attractricem rejici affirmat, quod per rationes mechanicas minime explicari possit, adeoque velle, ut nihil in physica admittatur, nisi cujus causa sit perspecta. Qui enim verba nostra in Actis A. 1710 p. 412 cum attentione legit, statim animadvertit, nos vim attractricem impugnare, quatenus pro *primitiva* habetur, ac inde probare, quod Antagonista eam pro primitiva habeat, quia per rationes mechanicas explicari posse negat. Licet autem in suis Vindiciis videri velit, quasi eam saltem ut phaenomenon admittat, quomodo gravitatem, elaterem & electricitatem admittimus; sibi tamen minime constat. Neque enim contradicit, *si quis eam neque materia necessario ingenitam, neque rationibus mechanicis explicandam censens in voluntatem Dei resolvit*. Enimvero qui vim attractricem admittit ut causam phaenomenorum sua natura inexplicabilem, cujus non alia assignari possit ratio praeter voluntatem divinam; is utique vim attractricem non admittit ut phaenomenon, sed ut qualitatem occultam, adeoque ad scholae battologias redit: id quod ipso gravitatis exemplo facile illustrari potest. Si quis enim quaesitus, cur corpora sublunaria nitantur versus centrum terrae, causam in gravitatem conjicit, eamque pro vi primitiva in se explicabili & ex mero Dei arbitrio corporibus impressa venditat, gravitatem pro qualitate occulta habet. Phaenomenon enim est, gravia niti versus centrum terrae; sed rationem redditurus per gravitatem utique aut *ταυτολογίζεσθαι*, aut monstrum in natura minime existens fingit. Similiter phaenomenon est, planetas lineas curvas describere, & hinc ratione colligitur, eas duplici vi urgeri debere, altera qua progredierentur per tangentem in linea recta, altera qua continuo directionem mutare cogantur. Potest aliquis motus rationem per Geometriam demonstrare, insuper habitis causis duplicis istius impulsus. Sed si quis rationem physicam redditurus ad vires a Deo impressas confugiat; is omnino qualitates occultas introducit: neque enim aliam virium notionem habet, quam quae phaenomeno respondet. Unde aut dat sine mente sonos, aut in imaginatione idolum fingit, cujus existentiam probare nequit. Desinat igitur Cl. *Freindius* ægre ferre, quod istiusmodi entia figmenta dixerimus. Talia enim entia, quo-
rum

rum nulla datur ratio, nisi voluntas Numinis, in rerum natura existere non possunt, cum essentiæ rerum ab indifferenti Dei arbitrio minime pendeant, sed in intellectu divino representatæ fuerint ante omne decretum. Frustra vero veretur Antagonista, *ne hæc ratione notio Dei cuncta providentis atque moderantis ex animis bonorum evellatur.* Qui enim res metaphysicas altius scrutati sunt, in essentiis rerum, non modo principia geometrica, sed & metaphysica agnoscunt, quorum illa sunt fundamentum ejus, quod in rebus absolute necessarium, hæc gradus perfectionis determinant, ut adeo ex multis possibilibus in intellectu divino representatis unum cum ratione eligi potuerit. Atque adeo in philosophicis nunquam recurendum ad voluntatem Dei, nisi cum quæstio fuerit, cur ex numero multorum sua natura æque possibilium hoc potius existat, quam aliud. Neque hic ad nutum Numinis sine ratione provocandum: quin semper demonstrandum, Deum hoc voluisse cum summa ratione, hoc est, rem in suo genere esse perfectissimam. Quamvis autem Cl. *Freindius* admodum confidenter vim attracticem inter principia jam diu pro certissimis habita reponat; quo jure tamen id fiat, utique nos ignorare lubentes fatemur. Antequam enim Latina *Opticæ Newtonianæ* editio prodiret (prodiit autem A. 1706) nihil, saltem apud nos, de vi ista inauditum, nec ullum hæcenus videre contigit, qui ad eam adstruendam argumenta quædam proferret. Omnes, quos vidimus, unice ad Latinam *Opticæ Newtonianæ* editionem provocant & in ea vis hujus existentiam demonstratam esse affirmant, autoritate profecto magis, quam rationibus adducti. Etenim in Actis A. 1711 p. 221 jam monuimus, illustrem *Newtonum* pro ea, quæ ipsi est, ingenii perspicacia per sua experimenta nondum plene convictum esse, quod vis ista *tanquam phenomenon* sit admittenda; sed intra conjecturarum limites subsistere. Neque inter Anglos ipsos eandem omnes admittunt. Certe Cl. *Listerus* jam A. 1709 illam in numerum *principiorum precariorum* retulit & phænomenorum rationes inde reddentes *ignotum per ignotius exponere* judicavit. Inter externos nemo adhuc reperi- tus est, qui novum attractionis systema physice probaret. Sunt vero plures, qui idem impugnarunt. Si gravitatis existentia adeo adhuc in obscuro lateret, ut plures eandem improbarent, quam defen- derent,

derent, & non nisi unus ex quibusdam phænomenis, quæ tamen ipsemet insufficientia agnosceret ad aliquid certo statuendum, eam suspicaretur; nemo profecto gravitate tanquam principio concessio uti posset, nisi in leges philosophandi fundamentales peccare vellet. Agnoscat igitur Cl. *Freindius*, nos multo æquius cum ipso egisse, quam par erat. Poteramus enim attractionem rejicere ut phænomenon, quamdiu ejus existentia sufficienter probata non est: sed nos tantum eam impugnâvimus, quatenus habetur pro principio primitivo seu absolute inexplicabili, in dubio relinquentes, utrum aliquando experimenta sufficientia quispiam allaturus sit, nec ne, ad eam ut phænomenon persuadendam. Cum igitur *Freindius* gloriatur, plura sibi præsto esse experimenta vis attractricis existentiam probantia, quam unquam alii ad demonstrandam aeris gravitatem sunt allaturi; rogamus ipsum, ut ea in publicum proferat, & si per ea eadem evidentia constabit, materiæ massulas se mutuo attrahere, qua gravia deorsum niti experimur, attractionem in posterum ut phænomenon admittentes, patiemur, ut in corporibus, quibus ea attractio inesse clarissime observatur, tanquam causa aliorum phænomenorum allegetur, quæ per eam sufficienter explicari possunt, licet constanter inter qualitatatum occultarum defensores relaturi simus, quotquot ex hoc phænomeno principium quoddam primitivum, hoc est, absolute inexplicabile effingent. Ni fallimur, *Freindius* demonstrare satagit vis controversæ existentiam, dum ait: *Experientia comprobatur est, radios lucis, quæ a Sole, stellis inerrantibus, vel etiam ab eo, quo utimur igne, dimanant, versus oras solidorum corporum aequaliter allici; ea autem immutabilis natura lex est, ut, ubicunque sit actio, ibi una non possit non esse reactio: itaque vere & jure conclusuri videmur, principium hoc, quod attractionis nomine vocamus, tum revera existere, tum per universam omnino materiam diffundi. Quod licet in omni materia inherescat, id tamen in minutissimis Corpuseulis vim suam ad sensum magis patefacere demonstravit Vir in Physiologia acutissimus Dn. Keillus.* Enimvero quis non videt, assumi, minime autem probari, radios lucis a corporibus allici seu *attrahi*, quasi vis quædam in corpore illuminando residens in distans operetur & radios alioquin præterverturos ad objectum adducat. Quis enim obse-

cro unquam dixerit, causam, cur globus propulsus in parietem impingat, esse vim quandam attractricem, quæ in pariete residet modoque ignoto in distans operatur? Profecto qui ita ratiocinantur, eos qualitates occultas in philosophiam revocare, immo nugari, nobiscum fatebuntur omnes.

3. Cum adeo pro certo habeamus, vim attractricem ut principium primitivum esse physice loquendo absolute impossibile, nec sufficienter hactenus probatum existimemus, quod tanquam phænomenon in omni materia sit admittendum; sine ulla veritatis specie asserit Antagonista, omnem nostram argumentationem huc tandem redire: *Si unum aliquod principium, quod in rerum natura existere observatione certa compertum est, concedimus, ideo oportet etiam alia, que nunquam extiterunt, approbare, uti verbi gratia, si gravitatem agnoscimus, quam corporibus quibuscunque inesse certo animadvertimus, quanquam illius causam prorsus nescimus, idcirco fabulas Philosophorum omnes & commenta amplecti necesse est, quæ nec experientia ulla confirmari, nec ratione explicari queunt.* Huc enim nostra redit argumentatio: si uni concedendum, ut sine ratione assumat principium aliquod, quod in rerum natura existere fingit, quia veras phænomenorum causas ignorat & ut probandi onus declinet, pro absolute inexplicabili venditet; pari certe jure & alteri concedendum erit, ut sine ratione assumat principia alia, quæ NB. *ipse agnoscit inexplicabilia.* In hac vero argumentatione nihil unquam absurditatis monstrabit Antagonista.

4. Denique cum asseruimus, si quo in casu masculæ corporum se attrahi videantur, id non inepte a Viris doctis jam explicatum esse, statuendo plurimas materiæ particulas sphaera quadam magnetica fluidi subtilioris esse circumdatas, cujus motu (ut in magnetibus nostris videmus) attrahant se invicem aut repellant; quivis, cui est animus ab affectibus ac præjudiciis liber, facile intelligit, nos contendere, attractionem masculularum eodem modo fieri debere, quo magnes trahit ferrum, consequenter a pulsu fluidi cujusdam ambientis rationem petendam esse. Nequaquam igitur fingimus sphaeram magneticam ut ens sua natura inexplicabile, etsi fieri possit, ut nondum adæquate eam explicare valeamus: neque ipsimet, quia voce attractionis utimur de phænomeno ex hypothesi loquen-

tes, vim attractricem in subsidium vocamus. Quis enim unquam affirmare ausus est, Copernicanos ipsos motum Solis ad explicandum ejus ortum in subsidium vocare, quando ajunt, Solem intervallo 24 horarum semel appellere ad horizontem ortivum, quia tellus intra hoc spatium motum vertiginis intra axem absolvit. Sed piget iis ulterius immorari, quæ sponte sua corruunt: id unice adhuc addidisse contenti, illustris *Leibnizii* dynamica Cl. *Freindii* minime esse perspecta, siquidem vim, quam is materix essentialem statuit, eandem eum vi sua attractrice judicat. Tanto enim intervallo dissident, quanto cælum distat ab astris. Fallitur quoque idem *Freindius*, dum audacter pronunciat, quæ *Leibnizius* in his Actis de communi errore momenta corporum ex ratione composita masæ ac celeritatis æstimantium annotavit, una fere *Mathematicorum* voce atque sententia improbari. Geometrix enim perspicacissimi dudum agnovere hanc veritatem & rigorosis demonstrationibus corroborarunt. Certe acutissimus *Bernoullius*, cui summorum Geometrarum paralogismos perspicere datum est, demonstrationem geometricam theorematis *Leibniziani* invenit, quam dudum cum *Voldero* & *Wolffio* aliisque communicavit & qua priorem pertinaciter receptæ opinioni adhærentem tandem eo adduxit, ut manus victas daret. Similiter aliam invenit celeberrimus *Hermannus*, qua celebris nominis Mathematicos ejusdem veritatis convicit. Immo ipse inventor *Leibnizius* elegantem theorematis sui ex principiis mere metaphysicis contexit demonstrationem, sed eam rigorosam maxime atque profundam, quam ante annos complures cum *Bernoullio* atq; *Wolffio*, forsân & aliis communicavit. Hæc quidem hac vice ad Cl. *Freindii* vindicias respondere visum est: sed ne præter intentionem nostram Acta Eruditorum in theatrum controversiarum abeant, in posterum nostra spernentes suo abundare genio patiemur. Inprimis eos responsione indignos judicabimus, qui convitiis extorquere voluerint, ut doceantur. Quamobrem *Mayerum* quendam non eo, quo par erat, animo agnoscentem, quæ commodo ipsius in Actis A. 1712 p. 348 monueramus, suo in fingendo sensu abundare & vano affectuum impetui poenas dare facile patimur: lites enim ut eruditos dedecent, ita nec in Actis Eruditorum locum merentur.

JOHAN-

**JOHANNIS CRAIGII ADDITIO AD SCHE-
diasma de Linearum Curvarum Longitudine Actis A. 1710 p.
352 insertum, excerpta ex Transf. Anglic. A. 1710
n. 328 p. 195.**

Lectorem monitum volo, quod curva, quæ ex nostra problema-
tis de longitudine linearum curvarum analysi reperitur, eadem
sit cum proposita. Ego quidem de recte instituta tantum analysi
solicitus hanc curvæ propositæ & inventæ coincidentiam minime
observaram, priusquam de ea me certiore fecerit Cl. D. Jo. Bernoulli
in litteris suis ad D. Guil. Burnetum R. S. S. missis, in quibus
etiam celeberrimum Virum meis contra *morum* suum *reptorium* ob-
jectionibus plene satisfacisse, ex puro (quam colo) veritatis amore
libenter agnosco.

**SECTIONUM CONICARUM ELEMENTA
nova methodo demonstrata; Autore JACOBO MIL-
NES, A. M. Rectore de Ingestre in agro
Staffordiensis.**

Oxoniz, e Theatro Sheldoniano, 1712, 8.
Plag. 15 Tabb. 19.

De priori horum Elementorum editione abunde dictum est in
Actis A. 1703 p. 226 & seqq. In hac menda typographica, quæ
in priorem nimis crebra irrepserant, studio imprimis *Martini Ben-
son*, ædis Christi alumni (juvenem doctum, ingenuum & Mathese-
os admodum studiosum Cl. Autor vocat) sublata, obscuriora cla-
rius explicata, demtis quibusdam generaliora substituta, plurima-
que hinc inde inserta, quæ ad operis complementum desiderari vi-
sa sunt.

**NOVUM INVENTUM MICROSCOPII CU-
jusdam compositi, res quascunque minutissimas, diaphanas
pariter ac opacas, vel sereno vel perturbato cælo, interdum
nocturne semper aptissime istius ope perlustrandi, delineandi
dimetiendique gratia adornati, descriptum a CHRISTIA-
NO GOTTLIEB HERTELIO, Mathem. in
Acad. Illustr. Lygiorum Profess. Publ.**

R r 2 Lignitii,

Lignitii, typis Joh. Christoph. Wazoldi, 1712, 4.

Plag. 2. Tabb. æn. 4.

Commendat Cl. *Hertelius*, microscopii, quod hic repræsenta-
mus, inventor, microscopia simplicia *Leeuwenbækii* ac *Mus-*
schénbrækii; composita *Hookii* atque *Bonanni*, quibus posterioribus
addi poterant alia nonnulla ab insignibus in hac arte quibusdam ar-
tificibus Anglis confici solita. Quamvis autem Autor ingenue fa-
teatur, quod ex illorum inventis profecerit; in omnibus tamen,
quæ hætenus ipsi videre contigit, microscopiis objecti directionem
minus commode accurateque procedere & media deficere notavit,
quibus corpora delinearî atque mensurari possunt. His igitur de-
fectibus medelam quærere studuit: id quod ex ipsâ microscopii de-

TAB. V.
Fig. 1.

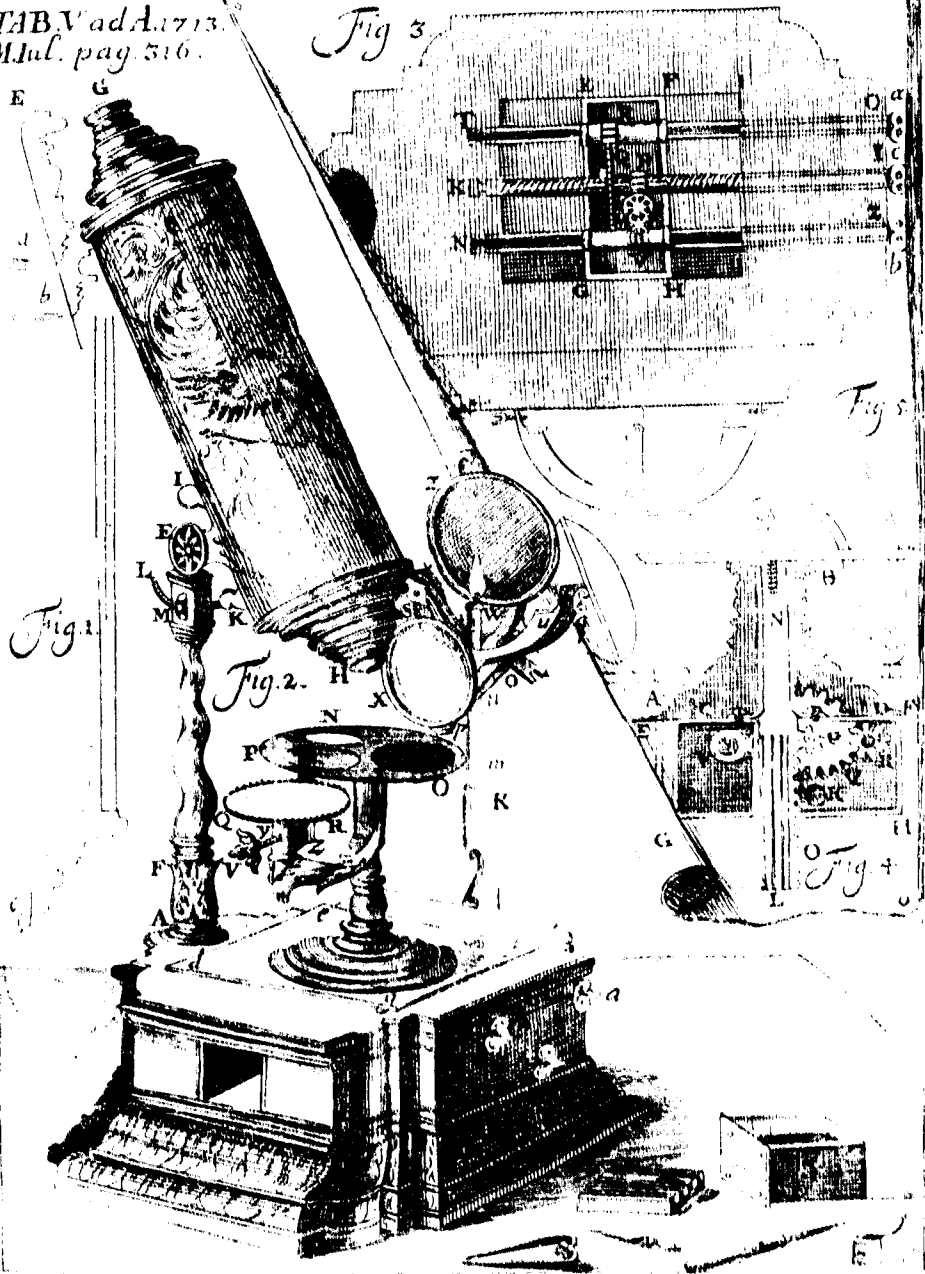
scriptione patebit, quam ipsis fere Autoris verbis dabimus. Com-
positum est ex tribus vitris. Ocularis primi æqualiter convexi *a* la-
titudo integra est unius pollicis & $\frac{1}{100}$ totius pollicis Rhenani,
radius $2\frac{1}{100}$, distantia ab oculo in E applicato $\frac{1}{100}$. Oculare
alterum æqualiter convexum *b* distat a primo $\frac{1}{100}$. Ejus latitu-
do sesquipollicis, radius $2\frac{1}{100}$. Distantia lenticulæ objectivæ *c*
ab oculari altero *b* est 7 plus minus: tubus enim interior ex exteri-
ori pro intuentis arbitrio extrahi potest. Radius convexitatis $\frac{1}{100}$.

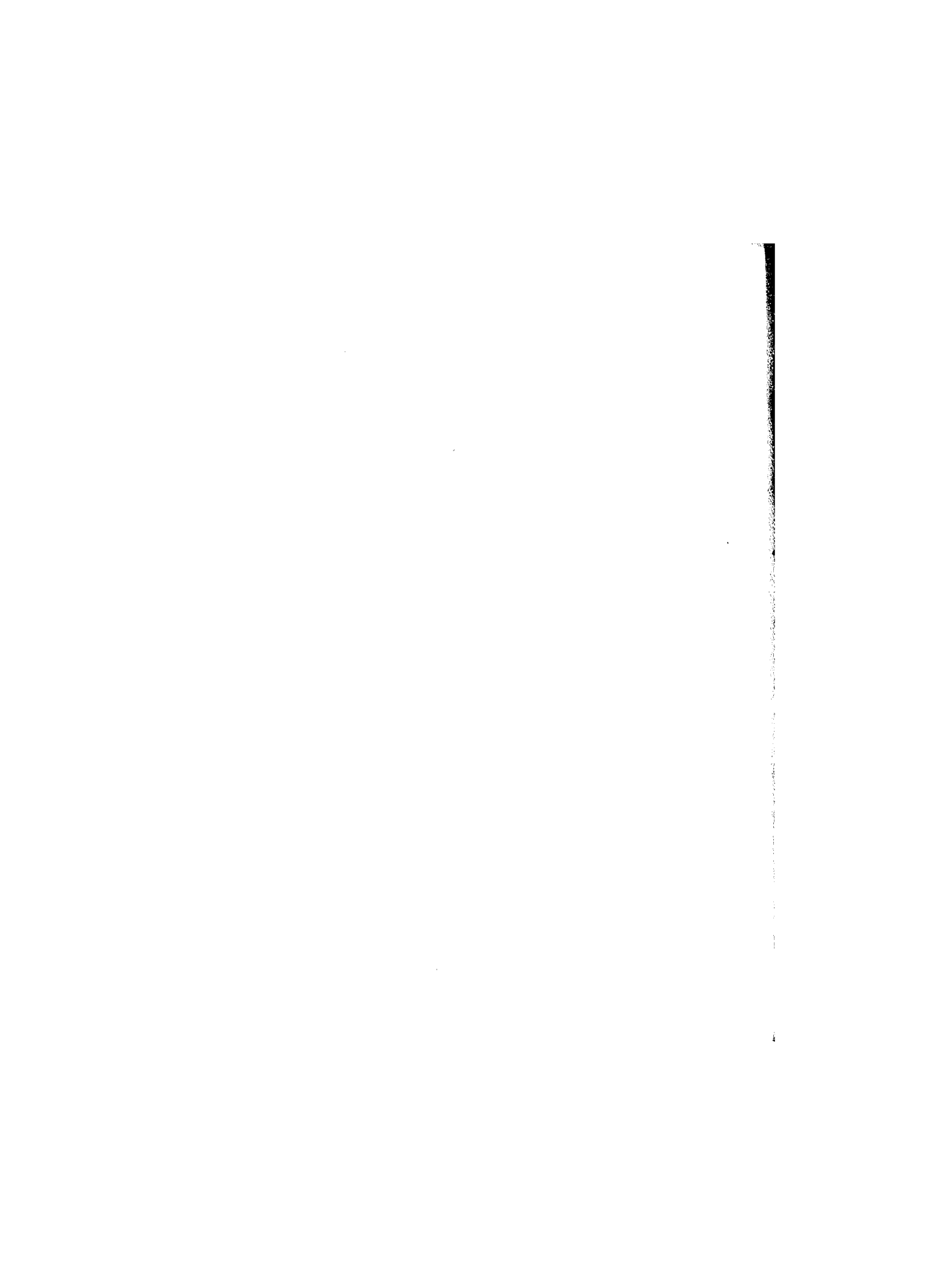
Fig. 2.

Fulcimentum tali modo constructum, ut & tubus ipse & objectum
substratum facillimo negotio ope quarundam cochlearum accu-
rate dirigi valeant. Iste enim in situm perpendicularem & obli-
quum ac circa fulcrum suum ex utroque latere agilis: hoc cum di-
scò tripartito fusque deque, huc illuc, moveri potest. Ad tubi nem-
pe sustentationem pedamini ligneo immissum est fulcrum orichal-
ceum AE per stylobatam eburneam FA ad fundum fere pedaminis
axisulo transiens ibidemque, ne tubus GH in objectum jamjam di-
rectus iterum removatur, cochlea quadam præclusum superius-
que in E pro tubo reclinando articulatum, ita ut infra articulum ex
parte IK tubum continente cochlea incurvata KL per fulcrum tran-
seat, qua mediante per matricem ejus M fulcro immisam vel attra-
hendo, vel propellendo in quemlibet situm tubus disponi possit.
Discus NOP in tres minores dividitur, quorum duo N & O ad cras-
sitiei dimidium excavati. Alter N pro nigricantibus objectis fun-
dum eburneum; alter O pro albidis nigrum ex ligno ebèno habet.

Tertius

TAB. V. ad A. 1713.
M. Jul. pag. 516.

Tertius P perforatus vitro paulisper concavo instruitur ad recipiendum objecta pellucida sive solida, sive fluida. Horum gratia speculum planum QR, quod ope inanubrii V in X verti & per femirotulam Y atque axin Z manubrii V striatum, se invicem intrinsece tangentes declinari potest, lucem in objectum reflectit. Discus una cum speculo triplici gaudet motu, alio elevationis ac depressionis ansula *a*, vertiginis alio cochlea *b*, ac demum alio remotionis a fulcro tubi vel promotionis ad illud juxta tubi diversum situm cochlea *c* productis. Cavitati nimirum pedaminis inserta est machinula EFGH ex mero orichalco confecta atque huc illuc ope cochleæ IK mobilis. Huic enim superstructa est fulcri NL discum tenentis super asserculum *defg* (Fig. 1) ex ebore tornata crusta AB cochleolis C & D firmata. Per hanc fulcrum ipsum transit cylindricum ex duabus partibus pro duplici motu constructum, quarum una LN alteri S (crassiusculis lineolis fulcro tereti solidiori LN utrinque adpictis Fig. 4 indicata) quasi vaginæ immissa est. Hæc ab imo usque ad dimidium altitudinis a latere dextro O dentibus instructa, rotularum P, Q, R auxilio, moto manubrio M (sive *a* Fig. 1) aut attonli aut deprimi una cum incluso fulcro ac imposito disco potest. Istarum rotularum ultima R, ne motus propulsiois totius cistulæ EFGH, cui indita est, impediatur, in axi suo OT uti reliqui duo axes in K & N claviculo a protractionis metu præcluso, utrinque ductilis: non tamen quoniam hic axis crenæ, æqualis cum foramine oblongo in pedamine factæ longitudinis, sibi incisæ sinu protuberantem in cavitate cylindri dentati R partem excipit, circa istum versatilis est. Præterea fulcrum intrinsecum, cui superius immediate applicatus est discus, pro motu disci vertiginis in dimidia parte inferiori desuper striatum est ac circumdatum vagina, ea ex parte pro amplitudine rotulæ fulcro a latere sinistro parallelo situ dentibus prælongis implicatæ M excilla, semperque sive tublatum sit, sive depressum, hac ratione cum ista rotula manet combinatum: quam iterum cochlea perpetua transversim adaptata V suoque axi NZ isti TO ex omni parte simili prædita tangit & circumvoluto manubrio *b* lento gradu istam atque ista fulcrum cylindricum vertit. Ad objectum illuminandum pedamento asseruminata est vaginula *k* stylum excipiens *m* superius in *n* capitulo, quadrato

Fig. 3 & 4.

Fig. 1.

R r 3

foramine

Fig. 5.

foramine pertuso, instructum, per quod ad angulum rectum situm que horizontalem transfixa est regula quadrata *op* ductilis, in O tribus ramulis, duobus collateralibus *qr* lampadem pensilem *su*, posteriori *u* speculum *z* argenteum, idque concavum ac eleganter politum tenens, quod lumen in lentem convexam *x* reflectit. Veram machinulæ illuminatoris imaginem Figura 5 monstrat. De reliquo apparatu in schemate simul adpicto ut dicamus, non opus esse judicamus. Ad delineanda objecta micrometrum collocatur in foco communi lenticulæ objectivæ & vitrorum ocularium (quoniam ocularia ob focum communem pro unica lente habet) quod per filamenta in quadratula divisum. Ad eadem dimetienda utitur *Kircheriano*, quod descripsimus in Actis A. 1711 p. 7.

OBSERVATIO DE CASU HYDROPICO, IN quo folliculus fellis in molem insolitam erat distensus, communicata a JACOBO YONGE, Societ. Reg. Socio & Chirurg. Excerpta ex Actis Philosoph. Anglic. A. 1712 N. 333.

Mulier *Dyer* 30 ætatis annos excedens materque aliquot liberorum optime valebat, usque sub finem Januarii, postquam extraordinaria occasione frequentes egisset vigilias, dolore abdominis, veluti colico, inciperet vexari. Sub quo tamen *Ascites* latebat adeo celeriter increfcens, etiamsi omnis generis adhiberem remedia, ut die 9 *Martii*, cum suffocanda videretur, *Paracentesin* in loco solenni cogerer acu canaulata instituere hancque operationem repetere, quoties abdomen sero turgeret. Sicque variam feri quantitatem variis hic adscriptis evacuavi temporibus:

Die <i>Mart.</i> 9	extraxi	————	9	Sextarios
	14	————	8	
<i>April.</i> 2	————	————	12	
	16	————	10	
<i>Maj.</i> 17	————	————	14	
	31	————	14	
<i>Jun.</i> 14	————	————	14	
	24	————	14	

Jul.

Jul.	7	————	————	17
	21	————	————	16
	30	————	————	16
Aug.	6	————	————	14
	17	————	————	14
	26	————	————	13
Sept.	1, 6 & 22	————	————	11 $\frac{1}{2}$
Octob.	1	————	————	3
	30	————	————	15
				214 $\frac{1}{2}$

Octo nempe mensium intervallo aquæ ducentos & quatuordecim sextarios cum dimidio evacuavi. Interea temporis nihil eorum omittebam, quæ fonti obstruendo conducerent, sed incassum omnia: die namq; 4 *Novembris* A. 1711 exspirabat, in abdomine autem inciso sequentia notatu digna & incredibilia occurrebant.

Ex abdomine 14 sextarii manabant viridescents feri, commixti cum materia vere purulenta, nullatenus licet foetida.

Cuncta *intestina*, speciatim *Colon*, livebant diversisque in locis *peritoneo* adhærescebant, quod aquæ tam diu fuissent immerfa.

Omentum, fere consumtum, nigrescebat.

Hepar, quod induratum conjiciebam, omni carebat vitio, nisi quod lobus sinister duobus levibus obsideretur ulcusculis.

Hoc atque *peritoneum*, in hydropicis plerumque referta *hydatidibus*, ab his prorsus cernebantur immunia, quarum plurimæ in ventriculo erant ac intestinis.

Summopere vero mirabamur ingentem vesicam instar bubule distentam, quæ tantum non omnem *hepatis* & *ventriculi* regionem occupabat & tam arctam cum adjacentibus partibus cohesionem alebat, ut non nisi difficulter eam sejungere potuerimus, nec omnem penitus auferre. Tanti tamen prodigii admiratio nostra mox in stuporem vertebatur, cum eam *folliculum esse fellis* deprehenderemus, qui dilatatione sua *hepar* ita separaverat, ut altera hujus pars sinistrorsum cum monstruosa hac *vesica*, et altera retro cum dorso cohereret, utraque vero cum illa expanderetur & uniretur simili modo, ac musculus temporalis cum *cranio*.

Tota decem libras & duodecim uncias pondere adæquans, omni

omni destituebatur meatu, per quem materia contenta emitteretur, licet ipsam fortiter ideo comprimeremus, nec talem ope styli poteramus detegere, ita ut viam scalpello parare haberemus necesse, per quam septem sextarii liquoris atrii instar *Coffee* effluebant, e quo per noctem in pelvi reposito duo sextarii circiter crassarum *facum* flavarum subsidebant.

Liquor hujus vesicæ & qui ab obitu in abdominis cavo reperi- tus, si addatur quantitati seri per paracentesin extractæ, summa crescet ad 23 sextarios.

Præter prodigiosam quantitatem materiæ, vesicam magnam replentis, multas quoque portiones advertebamus tunicarum, instar intestini vel folliculi in frustra dissecti, quid tales autem fuerint & unde provenerint, assequi conjectura nequeo.

Hoc miratu imprimis dignum erat, quod mulier per totum morbi decursum tantum fere per urinam redderet, quantum potu- lenti ingerebat, & nihilominus, ratione subducta, sextarium cir- citer singulis propemodum 24 horis a *Martio* ad *Novembrum* usque in *abdomen* trajiceret.

Cum abdomen ejus fere oppletum esset, femora & crura sole- bant intumescere ac decolorari, veluti *gangrana* immineret, utrum- que vero post seri evacuationem adminiculo frictionis & lotionis calidæ tollebatur.

Vesicam partesque hepatis adjacentes curavi exsiccari, ut quam proxima occasione transmitterem.

Quatuor ex Facultate coram aderant, qui de veritate hujus re- lationis testimonium perhibebunt.

*D. PANCRATII WOLFII IN ACAD. HA-
lensi Reg. Boruss. Profess. Publ. Extr. Physica Hippocratica,
qua exponitur humanæ naturæ mechanismus
Geometrico-Chymicus.*

Lipsiæ, apud hæredes Lankisianos, 1713, 8.

Plag. 21½.

Quamquam Autor Clarissimus naturæ humanæ mechanismum annis suis Academicis peramaverit colueritque, per annos vero triginta, & quod excurrit, alto praxeos suæ pulvere obduxerit, inte-
grum

grum tamen duxit, hanc theoriam Medicam prius cum Lectore benevolo communicare, quam practica scripta observationesque Medicas divulgare, imprimis quod viderit, falsas theorias, quales quivis empiricus & agyrta pro naturali rationis suæ modulo sibi fingit, potissimum praxin Medicam genuinam impedire, suisque præjudiciis experientiæ soliditatem pessime remorari; cum tamen potius unice insudare deceret, ut inveniremus unicam veram antiquam methodum medendi. Ex scriptis igitur Hippocratis in hoc tractatu medicinam scientiam esse docet, quæ experientiam pro principio suo cognoscendi agnoscit, quam ex sensibus ratio componit; illumque naturam humanam non de anima immateriali, sed de corpore, & quidem per mechanismum partim Geometricum figuræ & motus, partim Chymicum ex duobus salibus, acido & alcali, juxta particulas tamen sulphureas & terrestres, ut & ex ejusdem operationibus, scilicet fermentatione, putrefactione, præcipitatione, coagulatione & solutione demonstrare. Quemadmodum igitur Hippocrates nudas opiniones tanquam imperitiæ insomnia in Medicina explodit, ita potius scientiam, nihilominus practicam, eandem esse dicit, & cum eo Autor; qua ratione etiam ei demonstrationes tribuit, non obstantibus valgo ipsi objectis incertitudinibus, magis perversis temporum nostrorum moribus, quam ejusdem naturæ, imputandis; id quod æternæ in eadem occurrentes veritates confirmant, ex quibus certitudo quidem propter difficillimam istarum applicationem haud semper in specialissimis casibus habetur; attamen demonstrationes duplices deducuntur τὸ ὄντι & τὸ δι' ὄντι. Demonstrationes igitur a sensuum fundamento incipiunt, ex quibus horumque phænomenis ratio axiomata universalis & æternas veritates pro demonstrationibus inquirat, & sic experientiam componit, a cruda empiria longe differentem. Præterea etiam auctoritas Medicinam aliquo veritatis criterio instruit, quæ eo magis valet, si sub ea testimonia de propriis observationibus comprehendantur, modo suspecta caute discernantur. Quo autem secundum hanc cognoscendi methodum errores eo tutius devitentur, scepticismus, sed quasi dispositivus, non habitualis commendatur. Medicina itaque naturam humanam explicat; hæc autem naturæ vox non nisi corporibus rebusq; extensis competit, tanquam quædam eorum

Cap. I.

II.

Cap. III.

IV.

rum proprietas essentialis, obnoxia necessitati a Deo in prima creatione mundi per ejusdem omnipotens FIAT ordinatæ, ita tamen, ut artificialia corpora ab hac notione non excludantur. Hæc natura secundum mechanicam philosophiam rectius a materiæ universalibus deducitur modis, magnitudine, figura, situ & motu. Neque vero eadem vitales actiones, quæ in bestiis a principio materiali perfici valent, in homine immateriale illud evincunt. Quamvis autem immaterialis anima quasi forma specifica in homine supereminet, natura tamen non ex cogitatione, tanquam animæ operatione, morborum medicatrix est, in formas potius subordinatas convenit, cum vitales ipsius actiones sint physicæ necessitatis, non voluntatis moralis. Adeoque mors ipsa non tam ob animæ separationem, quam ob corruptum corporis mechanismum supervenit. Negari equidem non potest, ab animi affectibus homines creberrime in morbos, præsertim acutos, incidere; notum tamen est, eos immediate humores alterare, nec pure, nude, directe motus ipsos incorporeos & substantiam immaterialem alterando, nocere. Hanc naturæ materialitatem uberius contagia pestilentialia, morbi hæreditarii, consuetudo & medicamentorum vis demonstrant. Per mechanismum intelligitur ratio philosophandi secundum principia, quæ vel in artibus mechanicis, v.g. ex machinarum constructionibus evidentius apparere solent. Est hic vel Geometricus, vel Chymicus. Geometricus sic dicitur, quod is ex primis Geometriæ elementis petatur, cum corporis cujusvis, neque minus humani, materia nulla alia omnino possit agnosci, quam illa omnimode divisibilis, figurabilis, & mobilis, quam Geometriæ pro demonstrationum suarum objecto assumunt. Ex divisibilitate materiæ quantitas est, quæ distinguitur in terminatam, qualis figura est, & interminatam, qualis est magnitudo, multitudinem sub se comprehendens. Ex dictis simplicibus materiæ modis textura componitur, qua corpuscula minima in unum coguntur, ut aliquid distinctum constituent. Mobilitatis motuumque primitivorum principium internum est gravitas, & facultas corporum elastica. Præter motus primitivos a principio interno profluentes plures quoque fiunt per communicationem ex contactu fortiori & impulsu externo alius corporis moventis, motum suum corpori movendo communicantis. Mechanismus Chymicus

Chymicus ex Chymicorum experimentis methodo philosophandi genuina eruendus & deducendus est, cujus principia primum tria tradebantur, sal, sulphur & mercurius, utpote in metallis conspectiora, quæ deinde ad reliqua duo regna, vegetabile & animale, per analogiam quandam extendere visum fuit; quibus recentiores aquam & terram superaddiderunt. Rectius tamen sub mercurii notione aqua, terra comprehensa, innuitur. Et quamvis principium sulphureum non simplicissimum sit, nec purissimum in corporibus naturalibus deprehendatur, nec tale quavis mechanica elici aut elaborari possit, sufficit tamen, hoc esse specificam illam texturam, qua plura concreta conveniant, rursusque a pluribus differant, & ex qua plures operationes naturales promanent, atque modificentur, & sine qua nullum concretum sit inflammabile. Salini principii natura in acuminata figura maxime consistit, & salium differentiarum speciesque subalternæ pariter ex hujus specifica variatione pendent. Salinæ facultatis primaria proprietas est, ut ipsius particulæ sint in aqua solubiles; altera est sapida qualitas. Chymici recentiores salia in duo quasi summa genera dividunt, in acida & alcalina; quantumvis demonstratu difficile sit, num non dentur salia vere tertia, & neutra, id est, quæ nec acida nec alcalina, nec ex ambobus contexta sint. Salia acida præcipue sub liquorum & spirituum nomine formaque occurrunt. Humororum equidem in corporibus acida facultas in statu naturali ita temperata est, ut eadem non evidenter appareat; at tamen in statu præter naturali satis manifeste illa detegitur. Alcalia salia sunt vel fixa & lixiviosa, vel volatilia & urinosa. Ex his primis simplicibusque salinis facultatibus earum cognationes componuntur. Hinc enim primum emergunt muriatico-seu acido-salsa, quibusdam salsa tertia seu neutra dicta. Et ex hoc salium fundamento adscitis principiis sulphureo & terrestri, singulorum medicamentorum facultates medicas dimetiri licet. Sic dulcia sal acidum alcalique copiosis sulphureis terrestribusque particulis involuta gerunt, ita ut ante fermentationem acidum magis supprimetur & alcalinum emineat; per hanc vero acidum magis explicetur & extravertatur. In vulnerariis præter copiosiores terrestres, pauciores vero sulphureas particulas sal alcalinum non adeo quidem abundat, & ab acido admodum fixatum & temperatum est, ita tamen, ut præ hoc illud do-

Cap. V.

minetur. Amara præter pauciores terrestres, copiosiores vero sulphureas particulas sale alcalino abundant, quod etiam ab acido quidem multum fixatum admodum prævalet, ita ut amara proxime ad naturam alcalium accedant lixiviosorum, cujusmodi etiam per incinerationem copiosa præbent. Antiscorbutica contra juxta terrestres paucasque sulphureas particulas copioso sale volatili alcalino abundant, in multis parcius, in pluribus vix ab acido fixato, ita ut hujus classis plantæ fere salia volatilia æmulentur. Aromata denique, & in gradu remissiori aromatica, copiosum sal volatile alcalinum particulis sulphureis combinant, quibus acidum paucum involutum illud haud figit, licet eorundem quasi corpus particulas quoque terrestres, plus minusve acido saturatas, non excludat. Tandem Medicina naturam humanam per mechanismum chymicum ex eiusdem operationibus deducit. Quemadmodum enim fermentatio concreti particularum heterogenearum motus intestinus est, a parva fermenti cujusdam quantitate ut plurimum inchoatus; ita natura humana fermentatione, non quidem solitaria, utitur pro ciborum in ventriculo digestionem perficienda, sicut præter naturalis ejusdem excessus a dulcium majore fermento supervenientes ostendunt; nec minus sanguificatio vera est fermentatio. Quemadmodum putrefactio corporis misti, non vivi, est corruptio, ita similis putredo in corpore vivo datur, in quo eam sanguis per inflammationes inchoat, per gangrænas autem magis provehit in excellentem gradum. Quemadmodum in præcipitatione chymica soluti particulas ex solvente liquore præcipitans ad fundum dejicit, ita eundem præcipitationis mechanismum urina, quæ in renibus quidem percolatione secernitur, sed prius in sanguine præcipitatione fusa, & sudor ostendit, qui per glandulas subcutaneas non sine prævia sanguinis præcipitatione segregatur: & in statu præternaturali diarrhoeæ, dysentericæ, & phrenitides eandem testantur. Quemadmodum in coagulatione plurimæ mixti moleculæ in unum corpus coeunt; ita sanguinem ab acidis congelari, & naturam coagulationis pro synchrisi ossium, carniùm &c. uti, notum est; & ab hac rheumata inflammatoria cum doloribus, anginæ, pulmonumque inflammationes oriuntur; maxime vero calculi concretio eandem probat. Quemadmodum denique in solutione vinculum soliditatis & connexio

connexio texturæ coagulatae rursus a menstruo dissolvitur, ut concreti atomi non amplius cohæreant; ita eadem ventriculi chymificatio perficitur, fermentatione quidem adscita, ut dictum, lymphæ & sanguinis præsertim ex particulis pinguibus simul contexta coagula a salibus alcalinis, maxime volatilibus solvuntur, & hoc modo lithontripticorum etiam virtus explicanda venit. Sicut autem in omni copia inopia inest, ita simile de mechanismo etiam naturæ humanæ observatur, ut nimirum non omnia hujus phænomena factis solide per eundem possint explicari; ad ipsam tamen Praxin perquam utilis est mechanismus.

*GOTTFRIDI OLEARII, S. THEOL. IN ACAD.
Lipsiensi Professoris, Observationes sacrae ad
Evangelium Matthæi.*

Lipsiæ, sumptibus Theophili Georgi, 1713, 4.

Alph. 4 plag. 12.

Luculento patris Summe Reverendi, Joannis Olearii, exemplo, cujus Exercitationes ad Pericopas Dominicales habemus in prædicatione, concitatus filius sine pari, Gottfridus, quum primum Græcarum & Latinarum literarum, & quibus ab humanitate est nomen, cathedra ei daretur, anno seculi quarto adeo orsus est feliciter opus hoc in Matthæi Evangelium variarum Observationum sacrarum, statis diebus exercitiorum Academicorum. Ivit autem deinceps, eundoque succrevit rarioris singularisque doctrinæ præstantia, quandoquidem muneris publici aucta ratio ipsius S. Theologiæ campos anno seculi octavo eidem felicissimis etiam aperuit auspiciis, eoque magis de continuatione istarum Observationum usque ad adultum, quem nunc cernimus, gradum hunc eruditionis, quodammodo instaret pro causa communi, sollicitaretque. In tanto vero apparatu rerum divinarum humanarumque, e cujus divite penu anno seculi nono insigne Philostratorum opus, p. 433 tunc recensum, plaudente orbe erudito itidem prodiit, nemo cogitet, solius Matthæi effata hic exponi, sed & reliquorum Evangelistarum loca atque Epistolarum etiam non pauca ex instituto videbit tangi, tum vero Mosis præterea ac Prophetarum difficiliora eadem, hoc est, exquisita arte excuti deprehendet, qui animum attulerit gnavae lectioni per omnia idoneum. Ad restringendam vero, quæ statim hic subna-

Pag. 23.

- scitur, multorum sitim, nunc quidem suffecerint ista. Modeste affirmat celeberrimus Autor, titulum Matthæi, Βίβλος γενέσεως, non genealogiæ sed totius esse libri, quem rectissime forsan verteres, *liber de originibus Christi Jesu*: sicut Genes. II, 4, αὕτη βίβλος γενέσεως ἔρανε καὶ γῆς, hac est descriptio antiquissima mundi faciei, cum primum ille factus est, sive ἀρχαιολογίας mundi jam conditi; & Gen. XXXVII 2, αὐτοὶ δὲ αἱ γενέσεις Ἰακώβ, ista vero sunt res, quæ evenerunt Jacobo, in Chananæa habitanti. Sic Johannem, exemplo veterum Prophetarum, titulum Apocalypseως libro suo præfigere, & Lucam διήγησιν nobis initio Evangelii polliceri, & apud Marcum quoque ἀρχὴν τῆς εὐαγγελίας videri respondere titulo Matthæi, Βίβλος γενέσεως. Verba, Μαρία εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα, simplicissime vertit Noster, evenit, ut esset gravida, ut venter ipsi intumesceret. Inveniri enim hic pro esse poni; quomodo Petrus de Christo, εὐδὲ εὐρέθη δόλος, nec fuit dolus in ore ejus I, 2, 22, coll. cum Esa. LIII, 9 & apud Malachiam, II, 6, utrumque æquipollenter. Scriptor pure Græcus Apollodorus, εὐρεθεὶς κρείσσων ὁ Ἀπόλλων, cum victor Apollo fuisset. Æque feliciter γῆ Ἰῆδα, c. II, 6 vertit, tu Bethlechem urbs Juda, perinde ut γῆ γεννησαρετ, oppidum, Matth. XIV, 34, 35 & Josue II, 9, 14 & 18. Recte etiam Matthæum negationem eloqui ἑβραϊκῶς ἐλαχίστη εἶ, nam & LXX in Codicibus melioribus habere, μὴ ὀλιγοσὸς εἶ, sensu scilicet interrogante; apud Scriptores inprimis ἑβραϊζόντας, qui Græcum μὴ Ebraicis particulis ו & מן æquivalere voluerint, sueto. Extare autem etiam alibi exempla apud Ebræos, uti hic, ellipseos interrogationis, atque adeo ab ipso Michea insinuatam eam ex mente Judæorum fuisse. Ac præterea ultima istius Prophetæ verba c. V, 1 lucem afferre loco Taciti, Hist. 5, 13, fore, ut valesceret ORIENS, quum vox ambigua ὀρῆ orientem æque ac antiquum notet: quæ observatio recens est, ac nunc demum ab eruditissimo Autore adjecta. Sed statim alius sequitur perspicacis ingenii radius ad erudendum genuinum verborum sensum c. III, 7, ἰδὼν δὲ διωάννης πολλὰς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, videns, multos Pharisaorum & Sadducaeorum venire non ad baptismum ejus, sed contra eundem, severe illos increpavit. Fretusque clarissimo Lucæ testimonio VII, 29, atque ipsius etiam Matthæi,

87.

thæi, 21, 25, facile respondet Noster ad Baptistæ ultima v. 11, βαπτί-
ζω υμᾶς ἐν ὕδατι, non reapse ibi baptismo Joannis tinctos fuisse
contraniterentes istos, sed consilium & intencionem ipsius tantum
innui, atque mandatum divinum ad prædicandum iis baptismum
pœnitentiæ, si confiterentur peccata sua; coll. cum Luc. III, 7 & 16.
Quumq; addat ulterius Baptista, *at ille, qui post me venturus est, ipse*
vos baptizabit ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, ad duplex ὑποκείμενον
respicere nos jubet, nam bonis promittit Spiritum S. malis minatur
ignem inextinguibilem, v. 12, & judicia severa. De bonis loqui
Christum, Act. I, 5, omisso igne, & Johannem Marc. I, 8, Joh. I, 33.
Jam circa baptismum ipsius Christi c. III, 13, 14 proponitur dubium, Pag. 92.
quomodo potuerit Johannes deprecari modelte præstationem istius
officii, cum primum accederet ad eum Christus, quem tunc ante
Φαίρωσιν Spiritus nondum noverat? Joh. I, 33, & quomodo Φαί-
ρώσιν illa quasi post peractum demum Christi baptismum narretur
Matthæo? c. III, 16. Sic igitur legit ac vertit Noster, καὶ βαπτί-
σθαι ὁ ἰησοῦς ἀνέβη ἐκ τῆς ὕδατος, *Et baptizatus Jesus*
statim ex aquis ascendit. Hic opportune poni συγκμήν. Deinde sub-
jungit, quid factum sit dum ageretur de hoc baptismo, & antequam
Christus eum susciperet. Καὶ ἰδὲ ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ
εἶδε, *Ecce autem aperti fuerant caeli, & viderat.* Ut adeo aoristis af-
fignetur significatio plusquam perfecti, ac referantur illi ad tem-
pus præcedens. Marcum autem I, 10 duo illa notabilia facta ita
conjugere, ut ordo eorundem non tollatur. Et Lucam III, 21
adjicere, apertum cœlum ἰησοῦ προσευχομένῳ, quæ ἐξομολόγη-
σις semper præcesserit baptismum. Rursus explicat Noster vim
solertissimi judicii in profligando errore multorum, Christum 106.
c. IV, 5, 8 per aera raptatum fuisse, & ex deserto in templi alam, dein-
de in montem excelsum terribili vectura, ac vilissimi instar manci-
pii subito translatum a diabolo. Nemoque repertus est ab anno
seculi quarto, quo nobilis hæc facta primum est confutatio, qui non
approbasset, istum utique significatum non inesse voci παρέλα-
βεν, vel ἠγάγεν apud Lucam. Nam & Christus παρέλαβεν τὸν
Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀνέφερεν αὐτοὺς εἰς ὄρη
ὕψηλόν, *assumpsit eos, h. e. adjunxit sibi comites, & in montem ex-
celsum deduxit.* Matth. XVII, 1, Marc. IX, 2, Luc. IX, 28. Deinde cau-
sam

- sam moralem intelligi, καὶ ἴησιν αὐτὸν, non physicam, quæ ali-
 quid raptatum sublatumque in aera reponat alicubi, multoque mi-
 nus in summitatem τῆ νωθ̄ inaccessibilem. Neque etiam in visio-
 ne vel per Φαντάσματια quædam factam illam ostensionem omnium
 regnorum mundi, sed per luculentam orationem, (uti iterum
 Christus ἤρξατο δεκνύεν τοῖς μαθηταῖς αὐτῆ, Matth. XVI, 21)
 ἐν σιγῇ χρόνῳ, per exiguo tempore absolutam. Jamque ad diffi-
 cilem LXX senum delatus textum, cujus sensum secutus Matthæus
 c. IV, 15, 16 antiquissimum mendum pro sua sagacitate ingenii ite-
 rum detexit D. Olearius, ejectoque πῖε, restituit, τῆτο πρώτον τῶν
 χυ ποῖα. priora ista, iisque similia fac celerrime. Sed quandoqui-
 dem singula a nobis recenseri vix queunt, per saltum quasi inceden-
 dum nobis est, ac paucis monendum, δοξολογίαν & δεήσιν in verbis
 prioribus orationis Dominicæ, ceu conceptus duos, unum paulo
 latiore, alterum magis receptum & strictum ac directum a No-
 stro insinuari. Quumque septenarium numerum retineri non ad-
 eo repugnet, & tamen aliquid discriminis admittendum ibi sit, tum
 vero doxologia non excludat optativum, quin & compleatur
 modum illum celebrandi per rectam fidem & sanctimoniam vitæ,
 neque multiplicentur hic entia præter exemplum sacrarum pre-
 cum, vix quidquam porro desideres in ista observatione. Nam &
 in sensu quintæ petitionis litem nemo movit, si exponatur ὡς per
 ἑτῶς, hoc modo: remitte nobis debita nostra, similiter nos quoque
 tuo exemplo remittemus debitoribus nostris; quasi scriptum esset,
 ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήσομεν: ne remissio, quam nos indulgemus,
 Deo proponi videatur quasi exempli loco, contra intentionem
 Christi, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν, Luc. VI, 36. Eiusdem Servato-
 ris effatum, ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς, c. VI, ult. Quid si
 interpretemur, ait Noiter, hoc modo, Sufficiens diei, misericordie ejus,
 h. e. infausta etiam maxime die habebitis quantum sufficit. Displi-
 cebat enim κακίαν cum neutro construi, & unamquamque diem
 sua debere anxietate adhuc laborare, quod pugnet cum anteriori-
 bus. Nam & de crastina quavis die divinam providentiam gerere
 pro nobis curam. Quasi dictum scilicet esset, καὶ ἡμέρᾳ τῇ κακῇ
 ἀρκετὸν αὐτῇ, etiam malæ diei prospectum est de eo, quod ipsi suf-
 ficat. Quia neque crastina quavis dies accepit jam a Deo τὰ ἐαυτῆς,
 penitum

pensum suum; quod antecedentibus conforme est. Suntque hæc ex iis decerpta adeo, quæ ad priores curas Græcarum & Latinarum literarum celeberrimi Autoris pertinere diximus. In posterioribus autem liberius se ad S. Theologiæ campos fuisse exspatium fatetur in erudita ad Lectorem præfatione, ac postulant ista suo jure vel diligentiore adhuc recensione, vel, si dicendum quod res est, perpetuo attentum atque *περαιουμένον* Lectorem ipsum. Illo vero tunc incidet præterea in lætissima novorum Operum, quæ Orbi erudito quodammodo spondentur, præfagia: quale illud Observatione VII: *Procopii Gazai ineditos in Heptateuchum & Canticum Cantorum Commentarios dudum est, quod publico bono debemus.* Idque vel ideo notandum duximus, quod ibi specimen emendandæ ex eodem Procopio versionis LXX egregium simul exhibeatur, ac multo plura gravioraque speranda sint. Alterum bonæ spei argumentum extat Observatione XVI: *Ei plura de eo (Origine) nos forsitan aliquando in historia, quam meditari, sensu allegorici ex profanis sacrisq; monumentis eruenda, sumus commentaturi.* Ergo hic nobis vota mutuari liceat ab ipso Dn. Autore in fine Inscriptionis ad illustr. DN. ZECHILUM nuncupata, *utinam in argumentis virtutis Tux legere liceat vel nobis, vel sera posteritati, perfecta feliciter, que in utroque studiorum genere animo volvis.*

155.

BIBLIOTHECA BULTELLIANA, SIVE Catalogus Librorum Bibliothecæ V. Cl. D. CAROLI BULTEAU, Regi a Consiliis & secretariorum Regiorum Decani, digestus & descriptus a GABRIELE MARTIN, Bibliopola Parisiensi.

Parisii, apud Petrum Giffart & Gabrielem Martin, 1711, 12.

Alph. 2 plag. 2½.

Illustris ille vir, cujus Bibliotheca conspicienda nobis exhibetur, natus est Rothomagi ex familia ejus urbis splendida, & inde a teneris annis magnam librorum supellectilem congeffit. Quum vero anno 1661 frater Ludovicus munus ipsi Secretarii Regii consignaret, factum est, ut mirabili Francicæ historiæ flagraret cupiditate, cum qua quidem necesse erat, ut reliquarum Europæarum nationum notitia conjungeretur. Adeoque coeuebantur ex-

I t

inde

inde libri, quotquot haberi poterant, quorum certè non exigua in hoc catalogo conspicere licet copiam, novem voluminum millia nobis exhibente. Inde, ut fieri solet, convolabant ad eruditum possessorem undecunque Viri eruditi, quibus ille pro humanitate sua nihil facile denegavit. Ipse Bultellus nihil edidit, præterquam sine nomine librum, cujus titulus est *De la Presséance des Rois de France sur les Rois d'Espagne*, Paris. 1674, 4, & quædam, quæ ad illustrationem Gregorii Turonensis contulerat, & cum Theod. Ruinartho communicaverat. Ereptus tandem est humanis rebus anno 1710 d. 28 Maji, anno ætatis 83. Ipse Catalogus exhibet libros in Facultates suas distinctos, quarum tamen quælibet plures titulos continet specialiores, de quibus prolixiores esse nolumus. Ordinem formarum nullum observare voluit Autor, sed quacunque forma sint, eos promiscue secundum naturalem ordinem collocavit. Anonymorum porro & Pseudonymorum, quorum ille notitiam habuit, nomina in parenthesi adjecit, eorum vero librorum titulos, qui Anglica, Belgica & Germanica lingua editi sunt, Latine saltem exhibuit, quum istæ linguæ Gallis non admodum familiares esse soleant. Sub finem adjectus est index autorum Alphabeticus, cujus ductu facile autores hic occurrentes evolvi poterunt. Confectus est autem hic Catalogus ideo, ut libri omnes auctione publica divenderentur. Ceterum bibliopola in præfatione promittit *Systema Bibliographicum, si non doctum, aut erudite elaboratum, saltem clarum & perspicuum*, ut ipsius verbis illud describamus; quod quidem an hætenus prodierit, non comperire potuimus.

M. CHRISTIANI FRIDERICI WILISCHII
Memorie Superintendentum Pirnensium.

Annæbergæ, literis Richterianis, 1712, 8.

Plag. 3 $\frac{1}{2}$.

EXemplo doctorum Virorum, qui in consignandis Ephorum Evitis non inutilem operam hætenus collocarunt, excitatus Cl. Autor, Lycei in Montibus D. Annæ Rector meritissimus, præfens opusculum historiæ literariæ cupidus invidere noluit, præsertim cum istud summe reverendo Jo. Gottlieb Lucio, Doctori ac Pirnensium hodie Superintendenti gravissimo, in ipsis novi muneris suscepti

scepti primordiis consecrandi opportunam naclus fuerit occasio-
nem. Primus a temporibus repurgatae doctrinae vocatur Antonius
Lauterbach, Lutheri olim domesticus, qui Vitemberga discessit, ac
sermones sacros anno MDXXXIX pro populo Pirnae habere coepit,
conventuique Theologorum de accipiendo aut rejiciendo libro *In-
terim*, ex decreto Principis Electoris Mauritiï instituto, interfuit.
Successorem habuit Joannem *Stoiffelium*, Ecclesiasten antea in aula
Vinariensi primum, sed ob Calvinii errores, quos in Thuringia pa-
riter atque Saxonia disseminaverat, in carcerem protrusum, in cujus
locum Andreas *Gaeb*, qui nomen suum libro Concordiae subscri-
psit, surrogatus est. Sequuntur Bartholomaeus *Gerhardus*, David
Ring, Barthol. *Rulichius*, Balthasar *Cademanus*, Matthaeus *Cundisius*,
qui senio confectus per undecim annos usu oculorum caruit. Porro
commemorantur Daniel *Reichardus*, ultra quinquaginta annos
Dohnae, Wachae, Dresdae, Rochlicii, Pirnae officio functus, D. Chri-
stianus *Reinhardus*, D. Jo. Mich. *Straussius*, ac duodecimus in or-
dine D. Jo. David *Schwerdnerus*, qui intrepida mente sine ullo dolo-
ris sensu manum dextram sibi amputari passus est, cumque sphace-
lus extingui haud potuerit, die VIII Octob. MDCCXI placide ob-
dormivit. In fine series Diaconorum Pirnensium annectitur, sub ini-
tium autem Rectores scholae Pirnensis & Pastores, qui Liebstadensibus
Evangelium annunciarunt, occasione ita ferente enumerantur.

*M. CHRISTIANI FRIDERICI WILISCHII
Incunabula Scholae Annabergensis, inque ea publice ab U. C.
docentium recensio, una cum vita JOANNIS RIVII
a GEORGIO FABRICIO concinnata.*

Annabergae, apud Jo. Victor. Richterum, 1712, 8.

Plag. 19.

Addimus statim aliud historiae literariae specimen, quod supra
laudatus Autor ad exemplum Cl. Ludovici, Gymnastii Schleu-
fingensis Rectoris, cujus *Historiae scholarum celebriorum* partem quartam
propediem expectamus, luci publicae donare voluit. Primum
in eo annotat, quod incolae Montium Annae olim scholae aedificium
templo contiguum exstruere coeperint, illudque A. C. MDXIV ad
umbilicum perduxerint, a quo tempore sensim ex civium munifi-

centia tanta cepit incrementa hæc schola, ut inter celebriores numerata fuerit. Deinde Rectorum, qui ab urbe illa condita publice docuerunt, catalogum adornat, & sex priores sub Papatu ex Ienisi mox commemorandi Annalibus MStis Scholasticis producit, septimique Jo. Rivii vitam, prolixiori stylo quondam a gratissimo discipulo Georgio Fabricio consignatam, repetit, ac eruditis animadversionibus illustrat. Succedunt Leonhardus *Badeborn*, die Leonhardi natus, ac postea in curia Lipsiensi ad summos honores evectus, Benedictus *Otto*, Andreas *Nuntallus*, Hermannus *Butticher*, Joannes *Schrauffius*, Georgius *Mylius*, qui ex schola in Æsculapii hortum se contulit, Wolfgangus *Held*, Albertus *Lyttichius*, Wolfgangus *Stalbergius*, qui sacro officio admotus, sed apoplexia aliquando in suggestu correptus, stupentibus auditoribus obmutuit, ac ægre domum deductus, postero die ex hac vita migravit. Inprimis Paulus *Jensius*, per 18 annos in schola patria & Con-Rector & Rector, ac per totidem annos in Ecclesiis, primum Eilæ in Bornensium Diœcesi Pastor, deinde Henburgensium Superintendens, denique Serenissimo Saxonum Electori a Concionibus Aulicis & Proto-Synedrii Dresdensis Assessor, præclaram laudem post se reliquit. Successores in munere scholastico nactus est Jo. *Friederichum*, in Academiam Lipsiensem ad Oratoriæ Professionem deinceps evocatum, Christoph. *Fischerum*, Mich. *Uble*, Casp. *Krautstengelium*, Georg. *Arnoldum*, senem grandævum & exantlatis per 44 annos laboribus scholasticis pro emerito declaratum, qui ætatem usque ad octogesimum septimum perduxit annum. Inter eos autem, qui scholæ a tempore Reformationis præfuerunt, primus obiit Jo. *Knaub*, in cuius locum successu temporis surrogati sunt Jo. *Vogelhaupt*, Jo. *Kraufius*, Imman. *Lebmannus*, Jo. Jac. *Stübelius*, Rector hodiernum Illustris Lycei Electoralis Misnensis, Jo. Gideon *Gellius*, scholæ Dresdensis ad D. Crucis hoc tempore Con-Rector, Jo. *Keilbackerus*, anno MDCCIIIX mortuus, & qui trigesimus in ordine est, Christ. Frid. *Wilfieb*, Auctor hujus recensiois doctissimus. Finita Rectorum historia catalogus Con-Rectorum, Collegarumque tum mediorum tum infimorum, nec non Cantorum constituitur, & aliquot carmina antehac ab Autore confecta adjiciuntur.

M. JOACH. MANTZELII DE GEORGIIS
fama & eruditione claris selecta centum
lemmata.

Güstroviæ, apud Jo. Lembkium, 1712, 4.

Plag. 14.

Quamvis peculiarem diatriben de Georgiis eorumque scriptis, quæ a Georgio Presbytero Alexandrino incipit ac in Georgio Phranza desinit, olim conscripserit Leo Allatius, nihilominus tamen Cl. Autori, scholæ Parchimensis quondam Con-Rectori, *vũv ðv ðéçyiois*, similem collectionem adornare visum fuit. Non enim ad Allatii exemplum Græcos tantummodo recenset, sed viros omnis generis eruditione illustres sistit ita quidem, ut eos omnes, qui partim hujuscemodi cognomen habuerunt, partim præter illud adhuc aliud prænomen gesserunt, excludat. Ante vero, quam eos commemorare incipiat, in originem nominis Georgii inquirat, illudque ex Græco *γεωργός* deducit, mox etiam nonnulla de S. Georgio Equitum patrono edisserit, ac nomina Georgii & Gregorii facile confundi posse, aliquot exemplis ostendit. Quibus præmissis, ex Scriptoribus anonymis Georg. Cassandrum, Georg. Rollenhagenium, celebratissimum scholæ Magdeburgensis Rectorem, ex pseudonymis Georg. Obrechtum, Jctum Argentoratensem, ex plagiariis Georg. Merulam, in illorum numerum a nemine hæctenus relatum, producit, & quorundam Principum eruditorum, qui Georgii nomine insigniti fuerunt, mentionem facit. Lemmata deinceps alia ex historia literaria proponit, & modo Georgios militia ac scriptis claros, modo Georgios a matre post partum studio Theologico consecratos, modo Georgios a patria cognomen adeptos enumerat, nec omittit illos, qui inter præcoces, nitide scribentes, stupenda memoria præditos, malas uxores habentes, longævos, polygraphos, *ὕμνοφιλος*, religionem mutantes, *μικροβίος*, intemperie studiorum mortem sibi accelerantes, anno climacterico denatos, locum occupant, cum adjecta in fine Georgiorum sibi invicem *ἑμονύμων* centuria.

THE WORKS OF ARMAND DE BOURBON.

Prince of Conti.

Tt 3

i.e

i. e.

*OPERA ARMANDI BORBONII PRINCIPIS
DE CONTI, una cum ejus Vitæ compendio, collecta & e
Gallico in Anglicum idioma translata: accessit Archi-Episcopi
Cameracensis Dissertatiuncula de perfectione Christi-
ana, hactenus inedita.*

Londini, apud W. Bray, 1711, 8 maj.

Alph. 1 pl. 4.

Bene utique de civibus suis meruit Interpres Anglus, qui disper-
sa nec ubivis obvia Principis pientissimi Opera collegit ac cum
vita illius a Voisinió Gallo, qui in familia Principis annos prope vi-
ginti vixit, succincte descripta Anglice transtulit, præmissa Præ-
fatione, in qua instituti sui rationem fusius exponit. Etenim na-
tus A. 1629 Armandus Borbonius Princeps Contius, mature inge-
nii perspicacissimi dedit documenta, ac anno ætatis decimo sexto
Theologiæ dogmata ita habuit perspecta, ut summis Theologis par
haberetur, eoque sacro ordini a Patre destinaretur, Abbatis quip-
pe S. Dionysii, Cluniacensi aliisque ipsi conciliatis. Cum vero ju-
venis admodum utroque parente orbatus esset, relictis studiis pro-
num se dedit voluptatibus, in primisque dramatibus mire delectatus
est, a quibus postea, cum ad se rediisset, magnopere abhorruit.
Bello etiam civili, quod sub minorennitate moderni Regis fervebat,
immixtus adversas Regi partes sectabatur; quo tamen composito, &
mox ducta in matrimonium Mazarini cognata, Catalauniæ copiis-
que Gallicis illic militantibus præfectus, præclare ac strenue rem
gessit. Redux inde factus Aletensis Episcopi colloquio adeo fuit
affectus, ut abdicatis mundi vanitatibus Deo vivere decreverit, ad
Ludovici IX seu S. quem inter majores suos plurimum colebat, ex-
emplum. Atque hic prolixus Autor est in enarrandis raræ pieta-
tis exemplis, quæ brevitatis causa prætermittimus. Lectioni in pri-
mis Patrum multum dedit operæ, & ne nulla Filio præcepta daret,
librum *de magnorum virorum officiis* conscripsit, pie demum defun-
ctus A. 1666 die 26 Februarii. Et hic quidem, quem modo me-
moravimus, liber primo hic loco exhibetur; quem excipiunt bre-
ves Commentarii de officiis præfecti provinciæ cum variis instructi-
onibus,

onibus, quas vocant, huc spectantibus; tum Commentarii de ordine in familia propria servando, quibus accedunt Regulæ ministris ipsius singulis, sive primæ sive infimæ notæ, observandæ; Testamentum item Principis pietatem ubique spirans; Tractatus denique elegans adversus dramata & spectacula, cui de eodem argumento tractatus Anonymi, nec non decreta Conciliorum, Patrumque, qui illa oppugnarunt, Loca quædam notatu digniora, & Francisci de Sales judicium de choreis, dramatibus & lusibus, ac postremo loco brevissimus & hæcenus, ut fertur, ineditus Archi-Episcopi Cameracensis de Christiana perfectione libellus adnectuntur. Quæcum pleraque moralis sint argumenti, neque adeo per compendium recenserî commode possint, ipsam potius libri perexigui lectionem harum rerum cupidis commendamus.

NOVA LITERARIA.

Cum dudum hæcenus desideratum ab eruditis fuerit justum Historiæ Germanicæ systema, gratiam apud illos haud dubie inibit Vir industria & doctrina singulari, Jacobus Carolus Spenerus, in Alma Fridericiana Professor Publ. qui *Historiam Germaniæ Veteris, mediæ, recentioris, hodiernæ*, ex monumentis fidis, scriptoribus cœvis, numis, inscriptionibus, diplomatibus collectam condere in animum induxit. Cum vero immensi laboris judicaverit, integrum opus uno volumine protrudere, hinc per partes ire decrevit, eoque primam libri partem sub tit. *Historia Germaniæ antiquæ pace belloque libera & Romani Imperii æqualis*, proxime Lipsiæ prelo subjiciet, Libris II distinctam, quorum primo *Germaniæ antiquæ fines, Regionum, Gentes, harumque nomina, vicissitudines & fata*, secundo *mores & instituta statumque publicum ac privarum* exponet; tertio, quem *Origines primæque victoriarum & gloria insignia* inscripsit, quantum de Germanis ante Cæsarem ævum scitur, comprehendet; quarto, quo *libertas a prima Cæsarem familia frustra tentata* exhibetur, historiam usque ad A. C. LXIIX, & quinto, qui *decora ex ipsis Romanorum triumphis eminentia* sistet, eandem usque ad A. C. CCXI producet; libro sexto, *Fœdera & præclari conatus contra Romanorum ambitionem* inscripto, integri seculi III historiam, Fran-

Francorumque adeo, Alemannorum, Saxonumque foedera; septimo *Germania antiqua magna in rem Romanam merita*, hoc est, historiam seculi IV usque ad Honorium, ac denique octavo *Triumphales Germania honores ex prostrato Romano Imperio*, migrationes nempe Germanorum, Regnaque ab iisdem condita explicabit. Lipsiæ porro duo jam potissimum Opera, quæ avide ab omnibus expectantur, sub prelo sudant, nimirum *Historia Lutheranismi Seckendorfiana* a doctissimo Viro Elia Frickio, Verbi Divini apud Ulmenfes Ministro, Germanice translata, alioque sed longe meliori ordine disposita, locisque plurimis ex scriptis & monumentis fide dignis aucta, tum *Supplementum* ad Lexicon Historicum a Celebrissimo Buddeo adornatum, quod plurimas imprimis familias nobilium, in ipso opere prætermittas, eruditos item & alia exhibebit. Præterea in digerendis Lexicis nonnullis vernaculis, usui quotidiano accommodatis, quæ Lipsiæ lucem adspicient, nulli operæ parcunt Auctores, ut intra annum omnia proditura speremus. Sunt vero 1 Lexicon Antiquitatum Judaicarum, Græcarum, Romanarum & Christianarum, cura Viri in antiquitatibus versatissimi D. Jo. Alberti Fabricii; 2 Lexicon Mathematicum Mathematici celeberrimi Christiani Wolffii opera plenissime concinnatum, in quo non tantum termini omnes in Mathesi obvii explicantur apte & subinde figuris exornantur, sed historia quoque, noviter in rebus Mathematicis inventorum, quod dudum optarunt Eruditi, additur, & fontes genuini indicantur; 3 Lexicon Oeconomicum, tum ex ejus generis libris plerisque, etiam apud Gallos Anglosque ac Belgas editis, confarcinatum, tum propria Autoris experientia comprobatum; 4 Lexicon, quo Eruditorum, quotquot colligi vel ex libris hæcenus impressis vel literarum commercio potuerunt, vitæ per compendium exponuntur, indicatis una breviter fontibus, cum præfatione D. Jo. Burchardi Menckenii; 5 Lexicon Oratorio-Epistolico Poeticum, in quo non tantum terminos explicabit ac artificium orationis, epistolæ & poematis componendi ostendet, verum & formulas omnis generis optimas. Mythologia quoque non neglecta, inferet Autor personatus *Menantes*, vero nomine Christianus Fridericus Hunold. Denique monemus, Tomum V Supplem. jam pridem integrum proflare.

A C T A
ERUDITORUM,
publicata Lipsia
Calendis Augusti Anno M DCC XIII.

AN EXPOSITION OF THE FIVE BOOKS
of Moses &c.

i. e.

EXPOSITIO PENTATEUCHI, CUM NOTIS
& observationibus practicis, Autore MATTHÆO
HENRY, V. D. M. Cestriensi.

Londini, apud T. Parkhurst, & rel. 1710, fol.

Alph. 6 pl. 5.

EJUSDEM EXPOSITIO LIBRORUM
Historicorum V. T.

Londini, apud eosdem, 1712, fol.

Alph. 7 pl. 19.

EJUSDEM EXPOSITIO LIBRORUM
Poeticorum V. T.

Londini, apud eosdem, 1712, fol.

Alph. 7 pl. 14.

Quam inter suos Rev. Autor editis hisce, quos in V. T. libros concinnavit, Commentariis applausum meruerit, vel ex eo colligimus, quod distractis brevissimo temporis spatio prioris editionis exemplaribus, mox secundam bibliopolis adornare visum fuerit, quam, cum prior illa ad manus nostras haut pervenerit, nobis jam exhibere liceat. Illud a plurimis abhinc annis HENRICUM nostrum occupaverat studium, ut in novi foederis libros observationes quasdam conscriberet, illorum usui accommodatas, quibus in S. Scripturae juvanda lectione adminiculis opus est. Dum vero laudabile istud institu-

Uu

tura

tum persequitur, accidit, ut *Wilhelmus Burkarti* Evangeliorum primum, mox Actuum Apostolicorum & Epistolarum, explanatio lucem publicam adspiceret, quod opus, cujus quinta jamjam editio Londini nuper prodiit, cum ab omnibus avidè exciperetur dignamque referret laudem, Noster, seposito paullum ac in aliud tempus rejecto, quem in N. T. codicem susceperat, labore, tum amicorum precibus, tum propria animi propensione adductus V. T. libros succinctis notis illustrare felici auspicio adgressus est. Prodiit igitur Tomus *primus* Pentateuchum continens, ceu primum laboris specimen, A. 1707, quem A. 1708 *secundus*, qui historicos libros complectitur, insecutus est, *tertius* vero, Poeticos sistens libros, ad quos præter Jobum, Psalmos & Salomonis Canticum, Proverbia quoque cum Ecclesiaste referuntur, A. 1710 lucem adspexit.

Methodum atque tractandi modum quod attinet, non istum sibi Autor præfixit scopum, ut vel criticis observationibus nimium indulgeret, vel spinosas subtilioresque quæstiones evolveret, vel variorum conquireret sententias, quamvis in eorum gratiam, qui illis rebus delectantur, ad alios scriptores quandoque remittat; in id potius studium omne imprimis contulit, ut plebejorum hominum usui maxime inserviens lingua sibi vernacula libros sacros luculenter exponeret, sensum Scripturæ apte erueret, singulaque ad pietatis praxin accommodaret, lectores adeo non modo doctiores, sed & meliores verbique divini amantiore, lectionem vero S. Literarum faciliorem, amœniorem utilioremque reddere cupidus. Quæ de causa cuiuslibet libro quædam præfatur, quæ vel Autorem, vel scopum, vel nomen, vel ejus generis alia concernunt; capiti vero cuiuslibet argumentum præfigit, quod & connexionis rationem edocet, & præcipuas illius partes complectitur. Hinc textum sacrum Anglica lingua expressum certisque sectionibus distinctum exhibet, subjectis quibusdam observationibus, quæ tum sentium genuinum mediocri quoque ingenii lectoribus aperiunt, tum doctrinæ confirmandæ vitæque instruendæ inserviunt.

Imprimis in Pentateucho explicando Christum legis scopum eum solertia scrutatur, typosque qui adumbrant ipsum, diligenter enucleat; in libris Historicis Chronologiam equidem & temporum

rum computationem, quibus Israelitarum res gestæ includuntur, nimis anxie sectari noluit, præsertim cum illo ipso tempore, quo Volumini Historico colophonem imposuit, mortem obiret anno ætatis 89 Vir harum rerum callentissimus ac *Historie universalis* inter Anglos celeberrimus Autor, *Tallentius*, cujus consilio in ordinanda rerum serie uti Nostro constitutum fuerat. Hujus igitur *Tabulas Chronologicas*, præter *Lightfoori* Chronologiam V. T. nec non *Craddockii* V. T. historiam, ceu in omni, ita in hac historię parte admodum utiles, non modo commendat, sed & ipse difficultates, quæ circa Chronologiam obvenire solent, eminentiores ita conciliare ac tollere studet, ut Atheis sacrarumque literarum obscuribus obviam ubique eat, easque a contradictionis vitio vindicet. Ceterum in Pentateucho pariter ac in Historicis libris, quibus luculenta divinæ providentiæ testimonia, variaque virtutum ac vitiorum exempla continentur, ea, quæ moribus formandis sunt idonea, studiose persequitur, qua via in libris quoque poeticis, qui doctrinæ, pietati & recto conversationis usui multum adjumenti adferunt, diligenter incedit.

Restat, ut juxta instituti nostri rationem ex utili profecto atque præclaro isto opere specimen quoddam brevissimum addamus, quam in rem Geneseos librum illiusque caput primum primamque capituli partem seligimus. Præmittitur scilicet toti libro præfatio quædam, in qua tum de Scriptura S. & de V. T. codice, tum de Pentateucho, hujusque primo libro agitur, quem quidem Autor non illo tempore, quod multis visum fuit, a Mose consignatum fuisse autumat, quo inter Midianitas vitam egerit, sed tum potius conscriptum esse adserit, cum in deserto versaretur, & ab ipso Deo, cujus colloquio in monte usus fuerat, de rebus in hoc libro enarrandis fuisset edoctus; qua ratione certitudinem historię hic descriptæ magis confirmari ait, quam si traditionibus ab Adamo per Patriarchas ad Mosen pervenisse quibusdam dicantur. Præterea Græcum *γενεσεως* nomen primo Pentateuchi libro propterea aptissime convenire observat, quod & historiam *originum*, nimirum creationem mundi, peccati mortisque ortum, artium variarum inventionem, gentium natales, & præsertim ecclesiæ plantationem illiusque primævum statum enarret, & *generationum* Historiam

storiã tradat, qua Adami, Noachi, Abrahami aliorumque Genealogiã exponuntur. Hinc ad capitis primi explicationem progressus illud, ut, quã de memorabili ordine monet, quo a rerum creatione Scriptura S. initium dicendi capit, taceamus, tribus partibus includit, quarum *prima* v. 1, 2 totius operis creationis ideam generalem, *secunda* v. 3-30 operum Hexaemeri specialem recensioem in diarii modum, *tertia* v. 31 contemplationem ac approbationem rerum creatarum exhibeat. Jam ipsis Scripturæ verbis, quibus prior capitis pars v. 1 & 2 comprehenditur, ex Anglorum consuetã versione allatis, subjicit statim observationes, quã v. 1 creationis opus in epitome, v. 2 vero sub embryonis veluti imagine representari innuunt. De priori dum agit, *rem creatam*, mundum scilicet visibilem, cœli terræque ac hujus universi structuram breviter expendit & creaturarum varietatem, pulchritudinem, perfectionem, virtutem, ordinem & mysteria quã vocat, naturæ phænomena occultiora intelligens, miratur, & Christianos non modo laudum, quas summo Creatori debeant, sed & officii admonet, quo cœlum in oculis, terram sub pedibus habere ipsos deceat. Mox considerat *creationis Autorem*, Elohim, quo nomine Creatoris omnipotentiam personarumque divinarum pluralitatem significari ait, ipsum *creationis opus* nulla præexistente materia peractum, nec non *creationis tempus*, quod temporis fuit principium; ex omnibus hisce Atheismi ac Atheorum stultitiam, universale Creatoris dominium, ejusque potentiam & majestatem laudibus nostris dignissimam, licet majorem, colligens. Sub embryonis imagine creationis opus dum adumbrari dicit, & *primæ materiæ* & *primi motoris* mentionem fieri observat. Illam fuisse Chaos istud, quod terræ nomine insigniatur, quandoquidem terræ postmodum productæ, v. 10, ob rudem indigestamque molem simile quodammodo fuerit, prætereaque ob vastitatem & aquarum commistionem abyssus vocetur. Primum vero motorem Spiritum Dei super facibus aquarum se moventem constitui addit, singula quoad diversas circumstantias ad creationem hominis secundam, regenerationem scilicet atque renovationem, aliis quoque non inusitata ratione applicans. Sed plura hujuscemodi addere super sedemus, eum vel ex his constare queat, qua methodo Rev. Autor usus fuerit,

quan-

quantamque, qui Theologiæ studio operantur, utilitatem ex istis Commentariis sibi promittere queant. Quod si IV Volumen, quod Propheticos libros continebit, totiusque operis quoad V. T. codicem complementum erit, ad nos pervenerit, illud quoque recenserebimus.

EXAMEN DE DEUX TRAITTEZ NOUVELLEMENT
mis au jour par Mr. la Placette, &c.

h. e.

EXAMEN DUORUM LIBRORUM NUPER
a Dn. PLACETTA editorum, Autore PHILIPPO
NAUDÆO, in Equestri Accademia Berolinensi
Matheseos Professore.

Tomi II.

Amstelodami, apud Stephanum Rogerum, 1713, 8.

Alph. 3.

EDiderat Cl. Naudæus A. 1708 librum in tuos tomos distinctum *de summa DEI perfectione*, a nobis A. 1709 p. 10 recensitum, quo ad evertendum Manichæismum defenderat systema Supralapsariorum, quos vocant. Cum vero illud systema paucos in ipsa Reformatorem ecclesia habeat adhuc subscriptores, factum est, ut dictus ipsius liber permultis displiceret & variis peteretur objectionibus. Quare A. 1709 edidit *syllabum objectionum contra Tractatum de summa Dei perfectione factarum cum Responsionibus*: quem librum pariter recensuimus eo ipso Anno p. 307. Ab illo tempore Cl. Placetta, cujus doctissima scripta non pauca hisce in Actis recensuimus, adortus est Naudæum, idque duobus scriptis, quorum alteri hic titulus est: *Réponse à une objection, qu'on applique à divers sujets &c.* alteri hunc fecit titulum: *Eclaircissement sur quelques difficultez, qui naissent de la consideration de la liberté.* Ad priorem priore, ad alterum posteriore Tomo respondere aggressus est Cl. Naudæus. Ac Tomo quidem primo Cap. I ostendit, ex doctrina & decreto Dei absoluto circa mortem hominis, circa conjugium ejus, & circa damnationem ipsius salvationemque, vulgo hanc duci consequentiam tanquam necessariam, quod omnis

cura hominum circa tria illa supervacua sit & inutilis. Hinc tres alias consequentias deduci scribit. Alios quippe hinc Rationem rejicere, quod ex veritate certissima derivet consequens absurdissimum: alios inde concludere, decreta illa absoluta esse rejicienda minimeque statuenda: alios denique inde omnem curam circa tria modo memorata negotia abjiciendam secureque & in diem vivendum videri. Cap. II probat, a Deo præsciri & prævideri tempus ac modum mortis hominum, ex prædictionibus impletis, quarum permulta habeantur exempla in sacris monumentis. Cap. III Deum fecisse absolutum decretum de morte hominum, probat (1) exemplis (quæ quidem particularia sunt,) hominum in diluvio extinctorum, Sodomæorum, primogenitorum in Ægypto, aliorumque: (2) dictis Scripturæ; e. g. cum dicitur, Deum in sua potestate habere mortem, item habere clavem inferni ac mortis. Ubi & supponit, decreta conditionata Deo esse indigna. Cap. IV ad consequentiam, quæ ex absoluto Dei circa mortem hominum decreto profluere creditur, respondet indirecte, nempe homines illam consequentiam admittentes tamen edere ac bibere, incendium effugere & inundationem, &c. adeoque illos aut non ratiocinari bona fide, aut non intelligere, quam male actiones suæ cum suis principiis cohæreant. Cap. V directe probare conatur, consequentiam illam esse falsam, quod scilicet posito absoluto Dei circa mortem nostram decreto non debeamus curam conservandæ vitæ gerere, (1) inde, quod S. Scriptura jubet uti rationibus vitæ conservandæ: (2) quod eadem Scriptura tentationem Dei vocat, si quis iis mediis neglectis, in spem ingrediatur auxilii divini extraordinarii ac miraculosi: (3) quod Christus ipse alique Sancti media vitæ suæ conservandæ adhibuerint. Quod si quis ægrotus nolit medicamenta sumere, quia ob absolutum Dei decretum illa non sint profutura, vel illis opus non sit futurum, respondet, hominem, quia nesciat, an Deus decreverit ipsum ope medicamentorum conservare, ex regula prudentiæ iis uti debere. Cap. VI proponit objectionem Placettæ, dicentis, præscientiam facere necessitatem *subsequentem*, quæ consistere queat cum libertate hominis: sed decretum facere necessitatem *antecedentem*, qua libertas tollatur. Respondet Noster concedendo necessitatem antecedentem, sed negando,

gando, per eam tolli liberum agendi arbitrium. Scilicet si e. g. Deus decreto absoluto spatium 40 annorum alicui ad vivendum dedit, ita quidem, ut adhibeat naturalia vitæ conservandæ media, non potest hinc concludi, homini licere vivere pro libidine, uti alimentis iisve abstinere. Cap. VII Placettæ, qui scripserat, quædam decreta Dei niti prævisione eorum, quæ homines libere sint facturi, e. g. decretum de mittendo suo Filio: quædam nulla niti tali prævisione, e. g. decretum de creando mundo; respondet Noster, Placettam hoc modo concedere decreta conditionata, quæ tamen tanquam Deo indigna soleant a Reformatis rejici: adeoque istam distinctionem admitti haud posse. Decretum conditionatum est e. g. volo simpliciter & absolute, Paulum vivere, si quidem utatur recte alimentis medicamentisque. Hoc, inquit Noster, Deo indignum est, quia supponit vel ignorantiam vel impotentiam Dei. Porro decretum, inquit, nixum prævisione eorum, quæ homines facturi sunt libere, est e. g. hoc: quia prævideo, Paulum alimentis & medicamentis recte uturum esse, volo absolute, ut vivat. Tale vero decretum Noster pariter indignum Deo pronuntiat, quippe cum supponendum sit, futura non dependere a decretis Dei, & creaturam sine Dei concursu agere posse. Provocat etiam ad illud Salomonis: *Deus omnia fecit ad gloriam suam*. Addit, quæ homines faciant libere, illa non fieri infallibiliter, adeoque accidere posse, ut non fiant. Hinc sequi putat, decretum Dei ita non fore infallibile. Addit quoque, executionis decreti causam & occasionem esse actiones hominum liberas, sed non decreti ipsius, sed hoc a solo pendere Dei placito. Cap. VIII docet, peccatum esse veram causam damnationis reprobatorum, quatenus id consideretur ut actio libera hominis legibus subjecti: sed idem peccatum posse considerari ut medium, quatenus Deus decrevit permittere illud ad gloriam suæ justitiæ sui; contra peccata odii. Namq; hominem non agere censet nisi concurrente Deo, & quando Deus vult & quod Deus vult. Ex quo sequi arbitratur, actiones hominum non prævideri a Deo, sed præordinatas & decretas esse. Quod si quis objiciat, concipi non posse, quomodo consistere possit libertas hominis in agendo cum divina prædeterminatione, respondet, hoc proficisci ab intellectu nostri imbecillitate, ac sufficere, quod certo cognoscamus,

scamus, & homines esse in agendo liberos, & Deum omnes actiones hominum decrevisse. Id ipsum quoque subinde repetitur tribus sequentibus capitibus ad infringendas Placettæ objectiones. Sequitur p. 140 *Examen secunda Partis libri Placettiani*. Cap. I hancce Placettæ objectionem proponit: Aut electus sum aut reprobus. Si prius, quicquid fecero, perire non possum: si posterius, quicquid fecero, salvari nequeo. Cum igitur decretum Dei de mea salute firmum sit & irrevocabile, omiſſa omni salutis æternæ cura agam, quicquid volupe fuerit. Hic probat Noster Placettæ responsionem eamque illustrat pluribus. Nimirum cum argumentum modo allatum ab utilitate desumptum sit, scilicet nos non debere studere pietati, quia studium hoc non sit utile ad consequendam salutem æternam; respondet, si vel maxime hæc utilitas hominem non amplius moveat ad colendam pietatem, alias tamen esse causas, cur illa colenda sit. Primum (inquit) vitæ sanctitas multum habet utilitatis in hac vita, dum animum reddit tranquillum, hominemque reddit gratiosum, omnia ut ei succedant prospere. Deinde pietas in hac vita præmiis divinis ornatur, improbitas calamitatibus afficitur. Tertio quo majori gradu homo in hac vita sanctus est, eo majori etiam gradu beatus erit in vita altera. Addit, cum Deus vitæ æternæ promissione & mortis æternæ comminatione tam sæpe nos in S. Scriptura revocet a malitia & ad pietatem excitet, hinc sequi, quod omnino pietati studendum sit ad consequendam beatitudinem ac effugiendam æternam mortem, non obstante supra dicta objectione. Quemadmodum, licet Deus decreto absoluto constituit diem mortis nostræ, tamen alimentis ad conservandam vitam utendum est: sic & pietate, tanquam medio perveniendi ad salutem, uti debemus. Cap. II urget cum Supralapsariis dictum illud *Prov. XVI, 4*, ubi Deus dicitur *omnia fecisse ad gloriam suam*: simulque respondet ad ea, quæ Placetta ad hoc dictum reposuerat. Cap. III ostendere conatur, ad objectiones contra decreta Dei factas æque commode responderi posse ex principiis Supralapsariorum, ac ex principiis Placettæ. Hic ita objecerat: Aut Deus decrevit me aliquando convertere, aut non. Si prius, maxima mea crimina non impediunt, quo minus decretum Dei deducatur in actum. Si posterius, omnis meus labor in cul-

turam

turam pietatis collatus erit vanus. Noster fatetur, magni ponderis hanc esse objectionem. Imo cum sola Dei gratia sit causa nostræ conversionis, porro ratiocinatur: Aut Deus decrevit gratiam mihi largiri sufficientem, aut non. Si prius, necesse est, me aliquando converti & salvari: si posterius, in cassum laborabo virtutis causa. Hæc ad argumenta responsurus primo notat, esse quædam tam atrocia crimina, ut ea Deus nunquam permittat committi ab electis, e. g. peccatum in Spiritum sanctum, quo de statuit Noster, id non ideo esse irremissibile, quasi Deus non valeat vincere tam obstinatum ad peccandum animum: sed ideo, quia Deus lege quædam se adstrinxerit, nullam dare veniam tali crimini. Huc refert Indurationem, quam in eo putat consistere, quod Deus terribili iudicio deneget magnis peccatoribus gratiam, per quam alias potuissent converti. Sic p. 223 scribit, Christum & Apostolos hortatos quidem esse Judæos ad poenitentiam, miraculis quoque eum in finem usos: sed irrito eventu, quia Deus non adjunxit adhortationibus & miraculis illis efficaciam sui Spiritus. Deinde præsupponit, decretum electionis & reprobationis nisi solo Dei beneficio. Nunc ad superiorem objectionem hunc respondet in modum: Vix ullum esse peccatum, quod magis mereri videatur reprobationem æternam, quam illud quod dicto modo argumentantes suæque argumentationi conformiter viventes committant. Hos autem gravissimum committere peccatum tali modo ratiocinantes, probat (1) ex eo, quod hoc argumentum supponat, Deo servendum non esse, nisi solius utilitatis causa: (2) quod conclusio decernat, non unum alterumve, sed omnia peccata, secure committenda esse: (3) quod talis homo consilium peccandi capiat non aliquo impulsus affectu, sed serena mente & destinato consilio: (4) quod ejusmodi homo non solum in animum inducat pessime vivere, sed & revera id faciat: ex quo sequatur, talem hominem summo opere depravatum esse. Ex his denique concludit, Deum talem hominem suæ relicturum insanix & æternis affecturum suppliciiis esse. Ceterum utrum hoc sit solvere nodum an scindere, dispiciant alii. Cap. IV rejicit novum Systema Prædestinationis a Placetta ad methodum Jacobi Granados Jesuitæ Hispani propositum. Jam p. 265 sequitur Responsio ad Placettæ

additamentum, in quo examinatur dogma de præmotione physica. Ubi statim Cap. I profitetur, se invitissimum in hunc differendi campum descendere, cum vel subtilissimæ hujus argumenti discussiones nec utiles sint nec necessariæ, & res ipsa ingenii nostri viribus sit altior: prætereaque non possit evitari, quin Deus certo sensu statuatur autor peccati, ita tamen, ut in eo Deus ipse a peccato sit immunis. Ceterum abstinendum censet ab illa phrasi. Jam proponit Placettæ objectionem contra *præmotionem physicam* sive *concursum prædeterminantem*: Ubi præmotio physica locum habet, ita ut Deus hominem destinaret ad peccandum, ibi non potest dubitari, prædeterminare hominem innocentem ad peccandum, & quidem ita, ut prædeterminans sciat, peccatorem obnoxium fore æternæ miseræ, id, inquam, fluere ex crudelissimo odio. Respondet autem Noster (1) negando consequentiam: (2) cum Placetta supponat, præmotionem physicam non posse consistere cum humana in agendo libertate, Noster contrarium tuetur, falsus tamen, id nobis esse incomprehensibile: (3) idem sequi ex simplici prævisione Dei, cum nempe statuitur, Deum permisisse lapsum, ex quo æternus plurimorum interitus sequitur, quem tamen facile ipsi erat impedire. Hinc porro sequi, Deum, cum permitteret lapsum demonum & hominum, certo id fecisse consilio. Nullum autem aliud excogitari posse, quam consilium declarandæ suæ gloriæ. Ut igitur gloria divinæ misericordiæ manifestaretur, quidam (inquit) peccare & in æternum interire: ad gloriam vero divinæ justitiæ patefaciendam alii credere in Christum & salvari debuerunt. Hinc porro necessario sequi putat firmitatem Supralapsarianismi, ut loquitur. Cap. II & III respondet æque, ut in primo, objectionibus Placettæ contra dogma de præmotione physica. Sed ad respondendum utitur plerumque thesisibus supra jam allatis, ut adeo eas repeti nihil opus sit. Cap. IV ad objectionem Placettæ, quod præmotio physica Deum faciat autorem peccati, respondet primo ita: Ubi verborum Dei sensus clarus est & liquidus, ibi objectiones quævis rejici possunt secure, licet non distincte queant resolvi: deinde ait, Deum certo sensu omnino dici posse autorem peccati. Hæmo (inquit) non potest esse autor peccati, ut non ipse peccet: sed Deus peccati autor esse potest, ut tamen ipse haudquaquam peccato

peccato se contaminet. Deus enim quædam potest citra peccatum facere, quæ homini facere non licet. Sic (ita pergit,) Deus, dum permittit, peccatum ingredi in orbem, quod tamen quo minus fieret, impedire poterat, est Autor peccati.

Hactenus recensio Tomi primi, in quo cum *Φορμιὰ* apparent *ἀνέσματα*, speramus, Theologorum aliquem hæc sub examen revocaturum, obstiturumque, ne Deum sibi repræsentent homines sub specie absoluti tremendique Domini, sed benignissimi patris, qualis in Codice sacro exhibetur.

Ne vero Lectori tædium faciamus, Tomi secundi recensione defungemur quam brevissime. Hic primo cum Placetta disputat de libertate hominis in agendo. Eam Noster Cap. I ait consistere in eo, ut homo possit agere, & possit actionem omittere, si quidem velit utrumvis: sive, ut possit suam sequi electionem, suum arbitrium, nec cogatur vi quadam externa ad aliquid faciendum. Hanc libertatem esse necessariam, ut agenti actio possit imputari. Nec in eo consistere liberum arbitrium, ut homo bonum possit non appetere: sed in eo, ut homo affectum sive desiderium suum suspendere possit & rem sub examen revocare. Hinc angelos bonos, ac Deum ipsum, carere libertate sive indifferentia in agendo; eo quod necessario agant id, quod cognoscant optimum esse. Ingenue vero fatetur, se in doctrina de libertate hominis in agendo sequi principia Lockii: secundum quæ quasdam Placettæ de libero arbitrio theses corrigit. Cap. II ex Placetta repetit objectiones afferri solitas contra doctrinam Protestantium de hominis lapsi impotentia ad bene agendum. Nimirum si homo non potest facere bonum, Deus ei non potest bonum præscribere faciendum, cum ad impossibilia nemo obligetur, nec homo propterea, quod legem non servat, juste potest puniri. Ad hanc objectionem quæ Placetta respondet, Nostro non satisfaciunt. Ipse sic respondet: 1) Deum omnia nobis mandare posse, quæ sancta sint & justa, & quæ si non faciamus, dici possumus facere noluisse. 2) Deum non posse non odisse & punire peccatum. Cetera mittimus brevitatis studio, illud unum memorantes, quod Placettam in doctrina de peccato originis accuset heterodoxiæ. Cap. III ostendit, quomodo Placetta responsiones Theologorum ad memoratam objectionem reie-

Pag. 3.

30, 32.

39.

44.

49.

57 sqq.

- Pag. 90. cerit. Id vero eum injuria fecisse, demonstrare satagit. Scilicet Placetta putat, objectionem illam solvi debere per distinctionem inter impotentiam physicam & moralem. Hanc distinctionem certo sensu applicari posse concedit Noster, sed & applicationem & explicationem a Placetta factam repudiat. Cap. IV eodem de argumento cum Placetta disputare pergit, nec obscure Pelagianismi reum eum facit. Cap. V & VI examinat dissertationem Placettæ secundam, qua hic conciliare studuit efficaciam irresistibilem divinæ gratiæ cum libertate hominis. Noster, rejiciens Placettæ sententiam, scribit, hominem, cum in suæ conversionis momento se habeat mere passive, in illo proinde momento nec libere agere nec coacte, sed plane nihil agere. Cap. VII, VIII & IX tertiam Placettæ dissertationem examinat, qua ille ostendit, providentiam præscientiamque Dei ejusque decreta non tollere hominis in agendo libertatem. Noster ita judicat, licet præscientiam & cum libertate hominis conciliare nequeamus, id tamen non obitare, quo minus utraque credenda sit, quippe cum intellectus noster habeat suos terminos, nec omnia comprehendere possit: sufficere, quod certo sciamus, & dari præscientiam Dei & nos agere libere. Recordamur hoc loco similis judicii Sepulvedæ, lib. III de fato & libero arbitrio p. 592 scribentis ita: *Etiamsi quis hoc argumentum de Dei præscientia refellere nesciat, non tamen ob id manifestissimo rerum usui & experientia refragabitur. Alias similis esset illis, qui, cum Zenonis argumenta acerrime contra motum disputantis solvere nescirent, motum, quem cunctis fere sensibus percipiebant, rationibus viti nullum esse confitebantur. Contra prudenter Diogenes Cynicus inambulando Zenonem refutabat.* Placettæ resolutionem istius quæstionis Noster non putat esse orthodoxam, variisque eam impugnat rationibus. Cap. X examinat Placettæ Dissertationem, qua probare conatus est adversus Spinozam, homines agere libere. Hanc egregie laudat commendatque, ideoque lectoris commode ea, quæ maximi sunt momenti, inde ad verbum descripta exhibet. Non tamen nulla sunt, quæ a Placetta minus recte dicta putat esset. Hinc sequitur nova collectio objectionum contra Autoris nostri librum *de suprema Dei perfectione* factarum, subjectis responsionibus. Quas excipiunt Notæ
173. in
- 188.
- 465.

in Cl. *Osterwaldi* librum *de causis corruptionum*. Hunc arguit violatæ heterodoxiæ, Socinianismi que suspectum reddit: addens tamen, se credere malle, heterodoxa Osterwaldio excidisse imprudenti, non profecta esse ex animo heterodoxo. Inprimis vitio ei vertit, quod ne verbulum quidem dixerit de peccato originali: itemque, quod de bonis operibus, de hominis coram Deo justificatione, de sacra Coena non scribat orthodoxe. Pari modo ejus *Catechismum* excutit, in quo itidem Autorem nonnunquam Sociniantem deprehendere sibi visus est. Pag. 518.

VITA S. PII V SUMMI PONTIFICIS, Descripta a F. THOMA MARIA MINORELLO, Patavino, Ordinis Prædicatorum, S. Theol. Magist. & Bibliothec. Casanatensi.

Romæ, apud Franciscum Gonzagam, 1712, 8.
Plag. 6 $\frac{1}{2}$ una cum vera effigie Pii V.

CONstat inter omnes, ab hodierno Pontifice Clemente XI superiori Anno XI Kal. Junii præter alios in Sanctorum numerum solemniter relatam esse Pium V, cujus ipse, quanquam longo intervallo, successor est. Cum itaque Pius ille sacre Dominicanorum societati fuerit adscriptus, hæc tanto socio læta non solum Romæ in Templo S. Mariæ super Minervam diem septimum Idus Augusti in honorem ejus ac memoriam eodem celebravit anno, sed ex eodem quoque ordine Autor noster vitam istius Pontificis satis luculenter exposuit. Nos eam Lectoris nostri commodo in brevem contrahemus summam. Originem duxit ille Papa e gente Ghisleria, quæ Bononia Boscum Insubriæ oppidum se contulit, ubi & natus A. 1504 XVI Kal. Febr. in baptismo nomen accepit Michaelis. Adolescentulus adhuc in Vici Iriæ cœnobio nomen dedit Dominicanorum sectæ. Sequenti tempore per XVI annos diversis in cœnobiis Theologiam docuit. Viglabensi cœnobio bis Præfectus, Soncineni & Albeni semel, suos exemplo suo induxit ad mores religiosissime componendos. Quo consilio multos per annos frequenter habuit conciones, ut scilicet homines a vitiis avocatos ad vitæ integritatem perduceret. Atque ea re jam tum tantum sibi conciliarat venerationis, ut passim alter haberetur

- tur S. Bernardinus, cum quod vultu corporisque gracili habitu
 Sanctum referebat, tum magis, quod sanctitate vitæ illum æqua-
 bat. Postea Cardinales Romani, penes quos in Hæreticos inqui-
 rendi potestas, eum Quæstoris munus in Novocomensi dioecesi
 obire jusserunt. In quam cum ex Helvetia irrepsisset hæresis, Mi-
 chael noster omnia fecit, ne latius serperet virus, sed quamprimum
 opprimeretur: Ac plura hic narrantur exempla fortis in tuenda
 religione animi & capitali odio in hæreticos incensi. Quam ob
 rem Papa Julius III munus Commissarii Sancti Officii ei demanda-
 vit, quod gerens omni cura incubuit in avitæ religionis defensionem
 hæreticorumque deletionem. A. 1556 a Papa Paulo IV Epi-
 scopus Nepesinæ ac Sutrinæ Ecclesiæ constitutus est. Idem Ponti-
 fex eum creavit Cardinalem, dictum Alexandrinum ab Alexandria
 Statiellorum, quæ urbs non procul Bosco, illius natali solo, distat:
 & quia ardor Nostri in conservanda religione *παρρησιασθέντα*
 Papæ notus erat, hic novum munus Supremi in tota Ecclesia In-
 quisitoris instituit, illudque Nostro contulit. Papa Pius IV ad
 Episcopatum Montis Regalis in Subalpinis eum traduxit: sed bre-
 vi post Romam accivit, ut Supremi Inquisitoris munus continua-
 ret & consultationibus de Concilio Tridentino ad finem perdu-
 cendo interesset. Hoc tempore ostendit suam in dicendo, quod
 sentiret, maximam libertatem. Cum enim Pius IV Ferdinandum
 Medicem & Fridericum Gonzagam, quorum alter tertium deci-
 mum annum agebat, alter vigesimum primum nondum expleverat,
 esset inter Cardinales relaturus, fortiter obstitit Noster, id adver-
 sari docens legibus nuper in Tridentina Synodo latis. Pariter cum
 Maximilianus II Imp. alique Germaniæ Principes ad Pium IV
 scriberent, utile futurum Ecclesiæ, si sacerdotibus uxores ducen-
 di potestas fieret, ostendit, hoc omnino fieri non posse, sacris quip-
 pe canonibus contrarium. Tandem mortuo Pio IV electus est
 Pontifex maximus. In quo constitutus munere liberalissimum se
 præbuit in pauperes: sororis suæ nepotem inter Cardinales coo-
 ptavit: externæ morum sanctitati omnibus modis consultuit, tam
 severus religionis cultor, ut & ethnica antiquitatis monumenta in
 Vaticani palatio exstantia Senatui Rom. donaret in Capitolio col-
 locanda. Hinc & ferre noluit, Romæ mulieres turpem quæstum
 corpore

corpore facere. Eas igitur urbe ejicere constituit, ac, multis licet prudentiæ specie obnitentibus, tamen sua perstitit in sententia, & meretrices Roma faceffere jussit. Paucas tantum, majoris mali ef-fugiendi causa, manere permisit, loco tamen obscuro habitare jussas. Gnarus, ex ebrietate, ludis & commissionibus multa nasci mala, incolas Romæ cauponas ingredi vetuit, malens, ut ærarium, quam ut pietas damnnum faceret. Curavit, ut leges in Concilio Trid. latæ in toto orbe Christiano observarentur. Epi-scopos & animarum pastores in suis ecclesiis fixam habere sedem omnino voluit. Concilii Tridentini Catechismum, in quo con-scribendo Leonardus de Marinis, Archiepiscopus Lancianensis, Ægidius Foscararius, Episcopus Mutinensis, & Franciscus Forerus, Lulitanus, Dominicanus, doctam operam collocaverant, evulga-vit eundemque in varias convertendum linguas curavit. Dies fe-stos quam diligentissime coli præcepit. Indulgentias, quarum causa quicquam pecuniæ exigetur, abolevit, ne avaritiæ suspicio pietatem contaminaret. Ecclesiasticos severis legibus obstrinxit, ne quicquam, quod mali esset exempli, facerent. Spectacula, qui-bus homines cum tauris aliisque feris se committebant, interdixit. Leges quoque sanxit, quibus usuras compescuit. Edidit etiam sanctionem, qua Medici ægrotos admonere jubentur, ut ante omnia animæ adscito sacerdote consulant: id quod si ægri tridui spatio non faciant, Medicus prohibetur illos amplius invisere. Pro tuenda religione omnia fecit ubique terrarum ac gentium. Angliæ reginam Elisabetham anathematis fulmine percussit. Ma-gno Equitum Melitensium Magistro pecuniam submisit contra Turcas. Contra eosdem Imperatorem ac Venetos juvit pecunia & militibus. Non quievit, donec Christianos Principes perpelle-ret, ut fœdere facto in Turcas bellum susciperent: quæ res tam fe-liciter cessit, ut A. 1571 memorabilem illam ad Echinadas victori-am maritimam reportarent. Tandem Papa noster lithiasi exstin-ctus est A. 1572 Kal. Maji. Thomam Aquinatem singulari prosecu-tus est veneratione, eumque quintum ecclesiæ Doctorem ceteris quatuor superaddidit, omniaque ejus opera diligenti accuratione collecta nitidissimis typis exscribi jussit. En, Lector, omnia, quæ Autor noster de Pio IV commemoravit: nisi quod miraculorum omisi-

Pag. 42.

44.

45.

46.

47.

48.

54.

62.

68.

73.

omissimus mentionem, quia nostræ religionis homines ea insuper habent. Hi iidem mirabuntur, quædam hic afferri sanctitatis documenta, quæ cum Christianæ religionis & prudentiæ legibus vix videantur convenire, ut cruenta religionis propagatio conservatioque. Adjecta est *Oratio* unica constans plagula in Pii V honorem a nostro Autore Romæ habita in templo S. Mariæ super Minervam in ipsa celebritate supra memorata: in qua, quæ fufius exposuerat in Vita, breviter & carptim perstringit, nihil præterea adjiciens. Hoc unum ex Præfatione addendum videtur, quod Autor plura de Pio V cognoscendi cupidos ablegat ad Gabutium & Bzovium, qui fufius Latine: Fueilletum, qui Gallice: Fuenmajorem, qui Hispanice: Catenam & præcipue Paulum Alexandrum Maphæum, qui Italice vitam memorati Pontificis descripserunt.

*DE LINGUÆ LATINÆ IN GERMANIA
per XVII secula amplius satis Commentarii; Autore JA-
COBO BURCKHARD, Sulzbaco-
Palatino.*

Hanoveræ, apud Nicol. Fœrster, 1713, 8.

Alph. I pl. 17 $\frac{1}{2}$.

CL. Autor postquam in præfatione satis longa Latinæ linguæ per omnem Europam fata inde a Ciceronis ætate usque ad hodierna tempora perstrinxisset, Cap. I ostendit, qua ratione Lat. linguæ usus in Germaniam nostram sit inductus. Primam occasionem facit bella nostratium cum Romanis, in quibus Germanorum nonnullos notitiam accepisse Rom. linguæ ac facultatem Latine loquendi, ex Tacito probat ac Suetonio. Alteram præbuerunt occasionem commercia cum Romanis in finibus Germaniæ degentibus. Tertio Germani sibi non potuerunt non Latine loquendi facultatem parare, subinde in Romanorum castris stipendia merentes, idque primo post natum Christum sæculo & paulo ante. Ceterum hæc, quæ diximus, Autor capit de incolis Germaniæ Magnæ, quæ Romanis trans Rhenum fuit atque Danubium. De illa Germania, quam Cisrhenanam appellarunt Romani, quæque Romani imperii pars fuit, plane non dubitat, quin ea una cum imperio

imperio etiam linguam Romanorum receperit: quippe cum (1) Romanis curæ esset, sua ut lingua uterentur provinciales: (2) in suas illi provincias deducerent colonias: (3) etiam Scholas in provinciis aperirent. Idem judicat de Rætia, Vindelicia ac Norico. Sed revertamur cum Cl. Autore in Germaniam Magnam. Is ultra Albin, quippe quod flumen, teste Strabone, non transferint Romani, Lat. linguæ usum extendendum non putat prioribus quatuor post Christum natum sæculis. Atque hac occasione digreditur hoc capite in doctam copiosamque tractationem de bellis Romanorum cum Germanis per quatuor illa sæcula gestis. Cap. II docet, sæculis V, VI, VII, VIII nullum Lat. linguæ usum fuisse in Germania, præsertim qua Septentrionem spectat: & illos, qui religionem Christianam ex Gallia in australem Germaniam propagarint, parum de Latina lingua bonisque litteris excolendis cogitasse. Simul de Latinitate *ruffica*, per Francorum in Galliam irruptionem ibi orta, pluribus agit. Cap. III probat, exeunte VIII & ineunte IX sæculo auspiciis Caroli M. lucem obortam esse in literarum Latiniæque sermonis studio. Is enim lege lata mandavit episcopis, ut per singula monasteria Scholas instituerent in Germania. Sed tamen, docente Nostro, non processit feliciter conatus ille, ac vix mediocriter excolta fuit lingua Latina. Cujus negligentia culpam in monachos confert, qui, neglecta ingeniorum cultura, delitiis curandisque corporibus sese dederint: hacque occasione de turpissima clericorum id ætatis ignorantia differit. Duo tamen lumina in tantis tamque diuturnis tenebris splenduerunt, Eginhartus & Lambertus Schaffnaburgensis, satis nitido usi dicendi genere. Regnavit autem ista ignorantia inde a Caroli M. tempore usque ad ætatem Caroli IV per quinque amplius sæcula. Jucundum fuerit Lectori, ignorantia monachorum hic specimina videre, e. g. in etymologiis, ubi *presbyterum* dictum putabant, quod *praberet suis iter: Diabolum a duo & bolus*, eo quod ex homine devorando *duos* faceret *bolos*, unum de corpore, de anima alterum. Agit etiam Cl. Autor de miserabili poeseos Latinae facie hac ætate: in qua studebant monachi rhythmis, quorum complura exempla satis lepida affert. Nec vero negat, excipiendos hic esse Strabonem Fuldensem, Villeramum, Guntherum, & Roswitham, qui carmina satis feliciter ac

supra sui mores sæculi deduxerint. Cap. IV præmissis quibusdam de Scholasticorum stribligine, ad sæculum XV defertur, quo Georg. Purbachius, Nic. Cusanus, & Jo. Regiomontanus satis felicem Latinæ linguæ dederunt operam: ideoque Campani male sentientis de Germanorum ingeniis iudicium pluribus refellit. In Rudolphi Agricolæ laudibus, qui secutus illorum vestigia primus dicitur Germanis monstrasse rectam discendi Latineque scribendi rationem, diutius occupatur. Hinc de Rud. Langio, qui primus Germaniæ Latinus Poeta hoc tempore creditur fuisse, de Alex. Hegio, Ludov. Dringelbergio, & Jo. Reuchlino differit, ita tamen, ut de ultimo deque ejus cum monachis concertationibus copiosissime omnium agat. Nec illaudatos dimittit alios Latine doctissimos hujus ætatis viros, Adolphum Occonem, Jo. Nauclerum, Mutianum Rufum, Conr. Peutingerum, Jo. Camerarium Dalburgium, Conr. Celtem, Henr. Bebelium, Beatum Rhenanum, Jac. Wimpelingium, & Bilibaldum Pirckheimerum. Neque præterit causam tam felicitis proventus eruditorum in Germania. Scilicet Maximilianus I Imp. suo exemplo pluribus Germaniæ Principibus calcaria addidit, ut & ipsi litteras suo patrocinio complecterentur suisque terris barbariem ejicerent. Cl. Autor non solum nominatim illos Principes collaudat, sed & ex nobilitate Germanica viros aliquot producit litteris impense deditos. Cap. V de iis agit, qui procedente sæculo XVI Latinæ linguæ studio deditissimi fuerunt, docetque, medium hoc sæculum fuisse *auream Latina lingue in Germania ætatem*. Breviter perstringens Anton. Liberum, Conr. Goclenium, Jac. Montanum, aliosque, diligentius differit de Jo. Murmelio & Hermanno Buschio, qui e scholis ejecerunt *Alexandri doctinale*, de quo & aliis libris tum in scholis explicari solitis pluribus agit. Commemorat quoque novarum Grammaticarum eo tempore editores, Brassicanum, Henrichmannum, Aventinum. Jamque ad Erasmum venit, cui tantum debere judicat Germaniam, ut unicus fere litterarum inter Germanos instaurator sit habendus. Notum est, eum imperitiam Lat. linguæ & barbariem monachorum strenue publicis exagitasse scriptis. Noster annotat, quam ridiculis se invicem ornarint honorum titulis, quam ineptas epistolis subjecerint subscriptiones, & quod alter alterum in plurali numero

ro appellarit, e. g. *oro paternitatem vestram*. Nos hoc loco observatu dignum putamus, *Franciscum Petrarcam lib. XII epist. 6* gloriari, stylum illum femineum, quo *pluraliter* sese compellabant Latine tum loquentes, se unum vel saltem primum per Italiam immutasse. Confer eadem de re ejusdem *librum variarum epistolarum* epist. 13 & 14. Porro Noster, idque satis copiose, agit de Ulrico Hutteno, de Hermanno Comite Nuenario sive Novæ aquilæ, de Melanchthone, de Joach. Camerario, deque singulorum in Lat. linguam præclaris meritis. Etiam clarissimos hujus ævi Scholarum moderatores recenset, Jo. Rivium, Marcum Dabercusium, Adamum Siberum, Jobum Magdeburgum, Georg. Fabricium, Valent. Trocedorfium, Mich. Neandrum, Basil. Fabrum. Hinc claros ex Germanis Interpretes cum laude commemorat, Sigism. Gelenium, Hier. Wolhium, Guil. Xylandrum, Jo. Leunclavium: inter celebres tum Poetas, Eob. Hessum, Euricium Cordum, Jac. Micylum, Georg. Sabinum, Jo. Stigelium, Pet. Lotichium: nec minus Historicos, Sleidanum & Aventinum: hinc Latine doctos Principum ministros, Christoph. Carolovicium, Hub. Languetum, Dav. Peiferum, Andr. Mylium: tandem Medicos Latine doctissimos, (quorum principes erant Jo. Crato & Jo. Langius,) nec non Jureconsultos (in quibus eminuit Ulricus Zasius,) ac Theologos laudat. Ac, uti superiori factum capite, ita & hic debitis effert laudibus Principum haud mediocrem in litteras favorem, mirumque in erigendis Scholis & Academiis studium. Cap. VI de studii Lat. linguæ in Germania decremento agit, quod illo ipso XVI sæculo jam cessare coepit: qua de re Camerarii, Caselii, Crusii querelæ adducuntur. Erasimum, qui culpam hujus negligentæ in Lutheranismum contulit, Cl. Autor refellit, non tamen dissitens, plurimos Germanorum contemptum humaniorum litterarum dignum judicasse Theologiæ cultoribus. Ipsum tamen Lutherum ac Melanchthonem, principes Theologorum, maximi fecisse bonas litteras, luculenter probat. Quod si jam ex Nostro quæras, quænam igitur vera sit negligentæ illius causa, non unam accipies, sed plures. Obstetit nempe litterarum progressui ignavia, quæstus studium, ipsa natura rerum, quæ, ubi ad summum pervenerunt, descendere rursus solent: nimia porro ad disciplinas graviores properatio, eruditorum discordia,

cordia, Mæcenatum & fautorum penuria. Ceteri, qui Lat. linguam excolere volebant videri, ipsi quoque in vitia inciderunt. Alii quippe Apulejani facti obsoletam in scribendo antiquitatem affectarunt: alii adagiorum nimis frequenti usu peccarunt: alii Criticæ artis laudem captantes bonos auctores sua temeritate contaminarunt: alii denique novæ Rami philosophiæ se addixerunt. Attamen irruenti barbariei mascule se opposuerunt Jo. Sturmii & Jo. Caselius. Illius in linguam Lat. merita summa copiose exponit, ejus quoque laudans discipulum ejusdem laudis æmulum, Jo. Benzium, item ejus collegam, Val. Erythraum, ejusque successorem, Melch. Junium. De Caselio, lectorem ablegat ad librum suum A. 1707 editum & a nobis A. 1708 p. 92 laudatum *de meritis Caselii in litteris*: nonnulla tamen inde repetita huc quoque referens. Caselianæ laudis socios porro facit Gregor. Bersmannum, Matth. Dresferum, Reinerum Reineccium, Nicod. Frischlinum, & Nath. Chytræum. Cap. VII, quod extremum est, agit de Latinæ lingue in Germania fati per sæculum XVII. Ostendit, initio hujus sæculi plerisque contemptui fuisse Latinæ linguæ studium, animis ad *realia*, quæ vocabant, studia applicatis: ceteros styli studiosiores sectatos esse alios Melanchthonianum, alios Lipsianum dicendi genus, spreta imitatione veterum. Non tamen negat existitille complures veræ ac germanæ Latinitatis cultores, in primisque ex Jesuitarum ordine multos Latine scribendi peritissimos nominatim laudat. Licet igitur contemptus Latinæ eloquentiæ magnus hoc sæculo fuerit, & languide admodum a Germanis culta sit Romana lingua; tamen nec hoc sæculo defuerunt Latinitatis puræ studiosi: quorum tamen numerum admodum exiguum vilius in existimat Noster, si quis eum cum eorum numero contendat, qui sæculo XVI iisdem operati sunt litteris. Hic memorat Voßium, Scioppium, Gifanium, Rittershusium, Taubmannum, Cellarium, Freinshemium, Bœclerum, Buchnerum, Morhofium, Schurzfleischium. Nec præterit silentio doctos hujus sæculi principes ac Mæcenates. Absoluta tandem sæculi XVII historia, nostra ætate dolet studium Lat. linguæ valde negligi, ac vix meliorem concipi spem posse de tempore instanti. Hac occasione invectus in eos, qui Pædantissimi convicio adspargunt Latinitatis studium, & *realibus*,
ut

ut loquantur, studiis toti dediti verborum curam alto supercilio abjiciunt, ad extremum Latinae linguae commendatione totum librum claudit. Nos quid sentiamus, cordate Lector, paucis habe. Scilicet peccant omnino, qui sapientiam eruditionemque consistere reputant in sola linguae elegantiarumque Latinarum cognitione. Ceterum cum illa sit communis eruditorum lingua, ei omnino danda est opera, ut & libros ea scriptos intelligere & ipsi ea lingua libros in communem utilitatem conscribere possimus. Semper tamen sapientia eloquentiae praefenda est, Domina ancillae. Quare cum facile Cl. Burckhardo concedamus, saeculum XVII non tot tamque strenuis floruisse cultoribus Latini sermonis, quot saeculum sextum decimum, attamen saeculo XVII & nostro, quod jam vivimus, major fuit Philosophorum & hominum in omni genere eruditorum proventus, adeoque recentiora tempora saeculum XVI felicitate multum anteire, nulli dubitamus.

*R. DAVID KIMCHII COMMENTARIUS IN
Psalms, opera & studio R. DAVIDIS GRUNHUT,
Francofurt. cum Praefat. JOH. JACOBI
SCHUDT, Con-R.*

Frankofurti ad Moenum, 1712, 8.

R. Davidis Kimchii in Psalmos commentarii omnibus interpretibus noti sunt, & Hebraice & Latine (a Janvicio versi) leguntur. Novam eorum editionem procuravit R. D. Grünhut, quia exemplaria distracta rarius inveniuntur. His Clar. Schudtius praefationem praeposuit, qua Judaeorum commentarios extollit, & illos Kimchii omnibus praefert. Imprimis commentarios ejus in Psalmos laudat, miraturque, quod neq; Buxtorffius neque Bombergius Bibliis suis majoribus eum inseruerint; tantum enim Bombergianis A. 1517 absolutis additus est, in sequentibus editionibus omissus. Sed existimamus, eo tempore exemplaria tam rara non fuisse, quia toties excusa, quod apparet ex Bartoleccii Biblioth. Pari. II p. 31. Pag. II. Optimam horum commentariorum editionem Cl. Schudtius Isnae in Polonia opera Pauli Fagii A. 1542 prodiisse perhibet, sed nullam eorum in Polonia lucem adspexisse, Fagiumq; Poloniam nunquam vidisse certum est. Nescimus vero, quam Isnae Poloniae Clar.

Pag. 14.

Vir cum Isna Algovizæ confundat, in hac enim Fagium Rectoris, & deinde Paltoris officio functum esse, testis est Melchior Adami in Vita ejus p. 99. Perperam itaque Clar. Vir Janvierium erroris accusat, qui Kimchii Commentarium in Germania excusum in præf. scripserat. Reliqua mittimus, sufficit nobis novam Kimchii commentarii in Psalinos editionem indicasse.

HISTORIA ANATOMIÆ NOVA ÆQUE AC antiqua, Autore ANDREA OTTOMAR. GOE-LICKE, M. D. & in Friederic. Regia P. P.

Halæ Magdeb. ex officina Rengeriana, 1713, 8.

Plag. 14 $\frac{5}{8}$.

Quamquam res difficultatibus plenissima sit, Historiam Literariam adornare, & iusta de scriptoribus, eorundemque moribus & operibus ferre judicia; cum alii vel promiscue & sine discrimine omnia approbare, vel omnia temere alii rejicere soleant; Autor tamen Clariss. qui, sicuti adulandi artem nunquam vel didicit, vel discere voluit, ita e contrario libertatem sentiendi tanquam bonum inæstimabile semper magni æstimavit, prout in tractatus hujus præfatione loquitur, a proposito semel cæpto deterri se passus non est, vel animum timide despondit. Postquam enim observaret, multos egregios viros certatim hætenus in excolenda Historia Literaria variæ & omnigenæ eruditionis laborasse, idem in Medicina conari operæ pretium duxit. Totius igitur Medicinæ & omnium ejus partium accuratam Historiam, tam antiquam, quam recentiore pandere, & quidem non solummodo Scriptorum vitas, & scripta, prout serie naturali temporis occurrunt, sed & potentiora illorum inventa, singulares item hypotheses, controversias & alias memorabiles huc pertinentes circumstantias ordine recensere in se suscepit. Placuit autem eidem ab Historia Anatomiz, tanquam fundamento totius Artis Medicæ, initium facere, quam brevi Historia Chirurgiæ, & suo tempore Pharmaciæ, Botanices, &c. excipiet. Quibus ita expeditis ad pandendam totius Artis Historiam se accinget. Ad quos labores exantlandos ut Deus T. O. M. prosperam ei valetudinem otiumque sufficiens largiatur, omnes boni nobiscum precantur. In hoc tractatu, quem jam sistimus,

Hippo-

Hippocratem **Coum**, tanquam vetustissimum, uti totius Medicinæ, ita potissimum Anatomix, Scriptorem, præ reliquis in scenam producit; quamvis negandum non esse doceat, etiam ante ipsum extitisse quosdam, qui Anatomiam excoluerunt, etiam si non libros argumenti Anatomici consignerint. Hippocratis interim Anatomica partim cruda esse, ac rudia, partim falsa, aliena & confusa, partim vero titulos libris præfixos argumento in illis tractato rarissime imo vix ac ne vix quidem respondere observat, laudat vero ejus de structura & substantia cordis musculoſa, de cerebri glandulis & de textura renum glanduloſa sententiam. Ab Hippocrate progreditur ad Democritum, inde ad Aristotelem, Ruffum Ephesium, Galenum, & sic ad alios ad nostra usque tempora Anatomicos, Appendicis loco subjungit huic Historix Anatomicæ Clariss. Gœlicke decadem observationum Physico-Anatomico-Chirurgicarum, quarum I. de Sarcomate penſili sex librarum ex clavicula sinistra ad inguina usque propendente, II. de Anatome pueri 2½ annorum, macie penitus consumti ob glandulam mesenterii centralem steutomatofam, III. de Hepate insolite magnitudinis, extremæ maciei causa in puella 7 annorum, Anatomix subjecta, IV. de Agno monstroſo in vicinia nato, V. de miris convulsionibus, mulierem pauperulam ultra biennium exagitantibus, VI. de Cancro labii inferioris ex imprudenti usu corrosivorum, aliisque fune-
ne-
his effectibus ex inflammatione partium delicatiorum, VII. de puella abscessum abdominis passa ex abusu fortiorum pellentium in mensium supresione, VIII. de halitu tetro, dulci veluti ac nauseabundo, mulieri ex naribus exhalante, certissimo mensium instantium indicio, IX. de novo Instrumento uterino, quod alias pessulum vocant, in prolapsu uteri cum successu adhibendo, X. de prolapsu uteri spurio ex elevatione magni ponderis in puerpera agit.

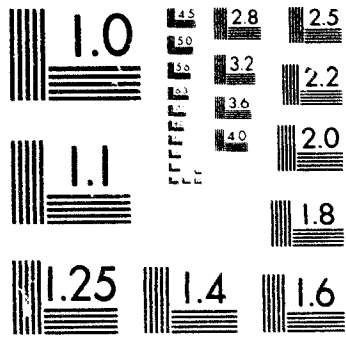
*PRÆLECTIONES PHYSICO-MATHEMATICÆ Cantabrigiæ in Scholis publicis habite, quibus Philosophia Illustrissimi Newtoni Mathematica explicatius traditur & facilius demonstratur, Cometographia etiam Halleyana commentariolo illustrata, Autore GUILIELMO WILSTON, A. M. & Matheseos Professore
Lucasiano. Cantab-*

Cantabrigiæ, typis Academicis. Londini, impensis Benjamin Tooke, 1710, 8.

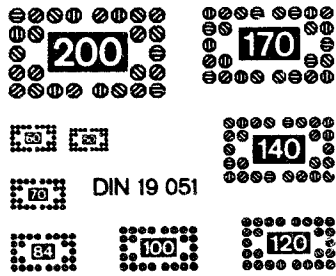
Alph. I.

CUm in Actis A. 1708 p. 351 & seqq. Cl. *Whifsoni* Prælectiones Astronomicas commendarem, p. 354 monuimus, Autorem passim promittere *Astronomiæ Physicæ Newtonianæ* elucidationem tyronum captui accommodatam. Stetit promissis Vir doctus & jam A. 1710 Prælectiones Physico-Mathematicas in Academia Cantabrigiensi habitas publici juris fecit, in quibus integra Philosophia Newtoniana ad faciliorem intelligentiam proponitur, Quamvis autem nunc demum earum copia nobis facta sit, æquum tamen est, ut de iis nonnulla dicamus. Quæ profundarum meditationum Autor, Vir in hoc studiorum genere summus, *Isaacus Newtonus* in præclaro Opere Principiorum Philosophiæ naturalis Mathematicorum doceat, in Actis A. 1688 p. 304 & seqq. prolixè recensuimus: unde constare potest, quænam sint *Whifsoni* dogmata. Eadem enim repetit, quæ *Newtonus* tradiderat, sed facilioribus demonstrationibus confirmat & eo singula ordine proponit, quo unum ex altero facilius infertur. Quoniam vero *Newtonus* aliorum de motu inventa & conica supponit, peritis nempe scribens Geometris; ideo Noster minus peritorum conatus adjuturus ea aliunde repetit. Præmittit itaque palmaria de sectionibus conicis theoremata, ex Cl. *de la Hire* Opere conico, quod præstans in hoc studiorum genere habetur, potissimum desumpta. Explicat regulas motuum ex conflictu corporum ortorum, quas leges motus phrasi recepta vocat, ab *Hugenio* potissimum inventas, itemque *Galilei* de descensu gravium tam perpendiculari, quam in planis inclinatis, de motu pendulorum, de motu projectorum dogmata ex *Hugenii* præsertim inventis ampliata exponit. His cum explicatione definitionum & axiomaticum *Newtonianorum* præmissis, ad virium centripetarum considerationem cum in circulo, tum in conicis sectionibus, ellipsi potissimum, accedit & ad motum Planetarum applicat: ubi inter alia ostendit, quod ☿ in Solem caderet spatio 15 dierum & 13 horarum; ♃ d. 39, h. 17; ♄ d. 64, h. 14; ♀ d. 121 h. 11; ♁ d. 767, h. 33; ♃ d. 1900, h. 4; Planetarum circumjovialium intimus in 2 h. 7, secundus h. 15, tertius d. 1 h. 6, quartus d. 2 h. 23; Planetarum circumfaturriorum intimus in ♃ h. 8, secundus h. 12, tertius h. 19,

h. 19, quartus d. 2 h. 20, quintus d. 14 h. 1; ☽ denique in terram d. 4 h. 20. Respondet quoque ad objectiones, quas celeberrimo *Flamstedio* contra parallaxin fixarum, opposuit *Gregorius* in suis *Elementis Astronomiæ*, & hunc haud exiguum ejus vocat errorem, quo labem non parvam operi alias pulcherrimo inusserit. Miratur tamen quoque in *Flamstedio*, quod fixarum parallaxia interdum ex phaenomenis illam minime probantibus deduxerit, annotantibus Astronomis Gallis in Commentariis *Academix Regiæ Scientiarum*. Provocat quoque ad accuratas *Hookii* observationes eandem stabilientes. Examinat deinde mutuas corporum in se invicem actiones, quæ ex particulis attractivis constant. Monet autem, se vocem attractionis hic generaliter usurpare pro corporum conatu quocumque ad se invicem accedendi, a quacumque causa pendeat. In Mathesi enim investigandas esse virium quantitates & rationes illas, quæ ex conditionibus quibuscumque positis consequuntur. Ubi in Physicam descendatur, conferendas esse has rationes cum phaenomenis, ut innotescat, quænam virium conditiones singulorum corporum attractivorum generibus competant: & tum deum de virium speciebus, causis & rationibus physicis tutius disputari posse. Hæc prorsus consona sunt iis, quæ nos aliquoties de viribus attractricibus contra intempestivum eorundem usum inculcavimus. Quoniam vero his attractionibus similes statuit lucis refractiones & reflexiones, ea occasione ad *Opticam Newtonianam* delabitur, & ut tyronibus inoffenso pede eam pertransire liceat, propositiones nonnullas demonstrat, quas sine demonstratione posuit *Newtonus*. Pedem ipse promovet ad hydrostaticas doctrinas, ubi una resistantiam fluidorum considerat, & ea ex parte ad soni propagationem applicans calculo Geometrico deducit, undulationes aeris, quæ sonorum vehicula statuit, ea propagari velocitate, ut spatio 33 scrupulorum secundorum pedes Anglicos 35000 circiter conficiant & ex æquabili propagationis tenore secundo unico 1060 pedes circiter. Hoc vero intervallum inter observationes varias admodum discrepantes *Mersenni*, *Robertvalli*, *Newtoni* medium est & paulo majus, quam a *Newtono* assignatur. Qua consequentia autem ex eadem resistantia fluidorum inferatur, explodi hinc materiam subtilem, cui corpora innatant, nostrum in presenti

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS 1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

non est definire. Supponit certe materiam hanc cum corporibus moveri & impetum facere, & corpora coelestia vi insita, non vero a fluido ambiente moveri. Inde simul ostendere conatur, quod veteribus quibusdam Philosophis placuit & a recentioribus quoque nonnullis assertum, radios lucis non esse motus per ætherem propagatos sonorum instar, sed corpuscula realia a Sole & stellis emanantia. Disputat etiam argumentis *Newtoni* contra vortices coelestes. Accedit tandem ad mundi systema explicandum & miratur statim ab initio, *Davidem Gregorium*, quem optimum Astronomiae *Copernicanae* interpretem vocat, tantum olei & operis in falsis & imaginariis *Ptolemei* & *Tychonis* hypothesibus exornandis perdidisse. Vocat enim hypotheses istas fictitios cerebri humani foetus, nec tolerare potest, ut veritatem ipsam meris umbris & naturam rerum inficetis mendacis immiscere studeamus. Eas igitur in æternum ex Astronomia exulare jubet. Substernit autem cum *Newtono* huic explicationi elegantia *Kepleri* (quem Philosophiae *Newtoniana* parentem appellat) theoremata, quod planetarum primariorum tempora sint in ratione sesquialtera mediocrium distantiarum a Sole, & quod eadem radiis ad Solem ductis areas temporibus proportionales describant: quæ eadem in circumjovialibus & Saturni satellitio vera deprehenderunt *Flamstedius* atque *Cassinus*. Ex parallaxi fixarum annua admodum exigua colligit, vires earum ob immensam distantiam nullos effectus fortiri sensibiles in regionibus systematis nostri, & hinc corruere Astrologiam judicariam, cum vires maximas supponat, quas minimas plane esse, in ipsis etiam planetis, Sole & Luna exceptis, suadeat systematis mundi vera cognitio. Qui idololatrarum more stellas Deos esse, vel Deos iis inesse immortales opinantur, eos habere, quo patrocinentur hypothesi suæ: qui vero tam crasso errori olim valedixerunt, mirum, quo fato istis naniis omni sana ratione cassis tam pertinaci animo etiamnum adherere possint. Cometographiam *Newtonianam* ipsis verbis *Newtoni* adscribit, quæ intellectu satis facilia, eidemque jungit *Hallejanam*, quam in Actis A. 1707 p. 218 & seqq. exhibuimus, ipsis itidem *Halleji* verbis, additis tamen hinc inde notulis involuta magis evolventibus.

Mefti-

Plessischer Ursprung und Denkwürdigkeiten,

h. e.

ORIGINES ET ANTIQUITATES PLESSENSIS, Autore JOACHIMO MEIERO, I. V. D. & Gymnasii Electoralis Göttingensis Prof. Publ.

Lipsiæ, apud Jo. Christoph. Koenig, 1713, 4. Alph. 2 plag. 7.

Inter emortuas locum habet familia Nobilium Dominorum de Plesse, cujus descriptionem jam contexit Celeberrimus Meierus. Usus est inter alia adminiculorum genera tum *Genealogia Schwannringiorum* & *Nobilium de Plesse*, quam vernaculo idiomate Mülhufii 1587, 4 edidit notus historicus Jo. Leznerus: tum alio & prolixiore manuscripto ejusdem, quo in ejus familiæ origines studiose satis inquisivit. Laudatur in præfatione Lezneri in historiis contextendis industria, vindicatur fama a malevolorum quorundam censuris, & plenus Scriptorum ab eodem editorum Catalogus exhibetur. Illi vero jam dicti labores Lezneriani secundum & tertium nostri operis librum constituunt, quibus Autor noster supplementa addidit, primum vero totum a se profectum præfixit. Operosus est sub initium primi libri in deducendis Germanorum, Cap. 1. Nobilium præcipue, cognominibus, quorum ille novem fontes nobis aperit, singulas quoque ex aliorum gentium, Romanorum imprimis, consuetudine comprobans. Quidam enim 1 ab integris regionibus acceperunt cognomen, alii 2 ab urbibus & castellis, in quibus domicilium sibi constituerant, 3 prænominebus item primorum avorum, 4 officii, 5 fluminibus, rivis & lacubus, 6 armis, 7 facto aliquo singulari & memorando, 8 corporis & membrorum constitutione; alii denique 9 animi affectionibus cognomina sua debent. Nostri ergo Plessii a Plessensi monte nomen suum deducunt, in quo arcem cognominem sequenti tempore construxerunt. *Schwannringiorum* vero cognomen iisdem Plessis additum est ideo, quia in armis binas cygnorum alas cum aliquot annulis olim ostenderunt. Neque

Cap. 4.

ignotum est hoc Plesiorum cognomen aliis regionibus. Magnam quippe eorum segetem nobis exhibet Gallia, in qua occurrunt familiae, *du Plessis Richelieu, Liencourt, Praslin, Morvan, Rosmadede, Mournay, Clerembaut* &c. Plesii quoque fuerunt in Cypro & Anglia, Silesia, Dania, Holsatia, terris Meclenburgicis &c. Sitæ vero sunt Plesiorum terræ in Gœttingensi districtu ad Hassorum & Brunsvicensium fines. Quapropter aliquoties inter Hassiæ Landgravios & Brunsvicenses Duces de superioritate territoriali ortæ sunt lites, quæ vero semper ita sunt sopitæ, ut penes Hassos earum terrarum manserit possessio.

Sequuntur inde Libri duo postremi, in iisque conjunctus Lezneri pariter & Meieri nostri labor, qui in eo consistit, ut origines, incrementa & series totius familiæ Plessensis accurate describantur. Quæ omnia, cum ad Genealogias præcipue spectent, a nobis evolvi non possunt, paucis ergo originem saltem hujus familiæ narrabimus. Scilicet eo tempore, quo Bonifacius Germanorum, & in his Thuringorum præcipue, Apostolus tertium invisebat Romam, comitem secum itineris & reditus habuit militem Germanum *Baldewinum de Schwanningen*, qui ex eo itinere redux fidem & animum Carolo M. Imperatori, Brunsbergam Saxonum fortalitium obsidenti, adeo probavit, ut militem eum crearet, quod insigne admodum eo tempore fortitudinis erat præmium. Quo factò ille, sacris quippe Christianis initiatus, Dasselensibus se Comitibus adjunxit, qui in eo versabantur, ut cives suos ad Christianam religionem adducerent. In quo ipso negotio fidelem se ipsis ad uterem præstitit, eaque recavit, ne ipsorum regiones ob gentilismum, Carolo M. perquam exosum, diriperentur. Interea vero moritur Dasselensium Comitum Vasallus *Bardo de Hekkelheim*, cujus bona ad ipsos spectantia jam dicto *Baldewino*, ut gratiam ipsi pro auxilio exhibito referrent, donarunt. Quam vero filiis ejus cum vicinis Beveriteiniis crebræ lites intercederent, necessitate adducti de tuto loco circumspiciebant, ne subinde ab hostibus impune lacesserentur. Talem vero in *monte Plessensi* offendentes, castello ei cognomine ibidem constructo, successu quoque temporis idem cognomen assumerunt.

Fuerunt

Fuerunt vero Nobiles nostri Plessii Sacro Rom. Imperio a cu- Pag. 145.
 stodia ignis & januarum, des *S. Röm. Reichs Erb-Feuer-Herrn*
 und *Thürhüter*. Prius officium in eo consistebat, ut in Imperiali
 palatio noctes atque dies ignis curam gererent, seduloque provide-
 rent, ne quid inde detrimenti caperetur. Eaque ipsa de causa in
 armis ipsorum comparebant duo chalybes igniarum rubei tribus sul-
 phureis funiculis colligati, (2 rothe Feuer-Eisen/mit 3 Schwefel-
 Fäden zusammen gebunden.) Absorptum tamen est hoc officii
 genus janitorum dignitate, quam extincta ipsorum familia hodie
 possident Wertheri Nobiles Thuringi. Notatu & illud dignum
 occurrit, quod vasalli Plessiorum Nobiles de *Parnhofen* ipsis quot-
 annis in recognitionem feudi exhibuerint par rubeorum femo-
 raliū cum duodecim ejusdem coloris ligaminibus, ein paar ro-
 ther Wandhosen / mit 12 rothen Senckeln / id quod testantur
 litteræ receptionis A. 1136 datæ. Ultimus tandem ex hac familia
 fuit Ditericus VI, qui A. 1571 d. 22 Maji improlis decessit, quo factò
 Hassiaci omnes istius terras ditioni suæ subjecerunt.

184.

*LAMBERTI BOS ELLIPSES GRÆCÆ. EDI-
 tio tertia, quam additionibus & observationibus suis, ut &
 necessariis indicibus locupletavit CHRISTIANUS
 SCHOETTGENIUS.*

Lipsiæ, apud Jo. Christ. Martini, 1713, 12.

Plag. 21.

Qui Græcas litteras docent, id sibi inter alia incumbere vident,
 ut, quæ ad intimiorem ejus linguæ cognitionem spectant, au-
 ditoribus suis quam solidissime demonstrant. Quum vero hac in
 parte magna occurrat grammaticarum regularum multitudo, jam
 a pluribus observatum est, non adeo solido eas ubique niti funda-
 mento. Recursum ergo est ad ellipsin, quæ Græcis præcipue fre-
 quens est, in qua re egregium quid præstitit Vir celeberrimus Lam-
 bertus Bos, in Academia Franequerana Græcarum litterarum Pro-
 fessor. Hic edito 1702 *Mysterio Ellipseos Græcæ*, cujus secunda edi-
 tio nuper a nobis Tomo V Supplem. Sect. X, p. 456 recensita est, opti-
 me de Græca lingua meritus est, cujus etiam observationes ma-
 gni ex merito a viris doctis fiunt. Quod ipsum in causa est, cur in
 his nostris oris libellum hunc denuo edi curaverit noster Schoett-

genius, nimirum ut studiosæ juventuti notior fieret, & ad facilitatem pariter & accuratorem Græcæ linguæ scientiam faceret. Usus est ergo editione secunda, cui observationes singulis paginis subjecit, ut oculis legentium statim apparere possint. In iis vero ita se gessit, ut tum profanos, tum sacros, & præcipue novi foederis, libros ex ellipsi explicaret & illustraret. Quidam accessere plane novi tituli, quædam vero observationibus Autoris adjiciuntur.

- Ex profanis pauca libabimus. Nota est phrasis Arriani ἐν τῷ βέλῃς εἶναι, *intrateli esse*, ubi Noster vocem βολῆς subintelligit, quam ex Latinis supplet Curtius. Vox ἀίρεσιν de quocunque itinere accipitur, pluries tamen de marino, hinc est, quod ipse Autor p. 9 vocem ἀγκύρας subintelligat. Editor vero observat, idem vocabulum de terrestri quoque itinere adhiberi, adeoque melius esse ejusmodi vocem supplere, quæ utrique itineri possit accommodari, qualis est δρόμος, *cursus*. Verbum πᾶσαι sæpe solum ponitur, & notat vel *beneficium accipere*, & tunc subaudiendum εἰ, ἀγαθόν, vel καλῶς: vel *mala pati*, ubi subintelligendum relinquitur κακόν vel κακῶς. Ἐν ἱερίῃ εἶναι, notat *hac vel illare occupatum esse*, ubi omittitur vox πράγμασι, quod etiam occurrit, 1 Timoth. IV, 15. Ad sacra autem potius convertimur, quibus potissimum animum adjecit noster Editor, adeo, ut quædam etiam addiderit, quæ alias in Græca lingua quidem non observantur, in N. autem T. occurrunt, *qui liber*, ut ipsius verbis utamur, *inter omnes Græcos alios est præstantissimus*. Exemplum tale occurrit in voce κωλυτὸν, *prohibitum*, quam ille adjecit, ut loca Matth. XV, 5, Marc. VII, 11 explicare posset. Varie torserunt ea loca interpretes, quæ tamen optime ex justo fonte, hoc est, Judaicis antiquitatibus illustrantur. Adducitur autem locus ex tractatu Talmudico Avoda sacra, ex quo constat aliquam vocem esse addendam, nempe ἅγιον *prohibitum est*: adeoque locus cum Edzardo sic erit vertendus: *Si quis dixerit patri vel matri sua: Res sacrata est ex qua a me juvari potuisti: (h. e. vovi te nulla re a me posse juvari) ergo nec licebit mibi res Deo semel sacratas aliis & profanis usibus impendere*. Sic de particula ὁς monetur, eam in pluribus N. T. locis desiderari, ac proinde ab iis, qui id Hebraismi genus, unde ejusmodi constructio dimanavit, ignorant, frustra solæcismos in eodem statui. Tentatur simul locus
- Apoç.

Pag. 29.
55.

91, 367.
372.

168.

100.

147.

Apoc. I, 4-6, qui aliquot hujus ellipseos exempla nobis offert. De voce *πλῆθος* observatur, quod ea sæpenumero, in scriptis præcipue Paulinis, subaudiendam relinquat vocem *χάριτος*, e. g. Ephes. III, 8, *εὐαγγελισαὶ ἀγατὸν ἀνεξίχνησον πλῆθον τῆς χάριτος*, Rom. XI, 33 *ὡς βάθος πλάτους &c.* Suppletur autem per vocem *χάριτος*. Ephes. I 7, II, 7, & *χρηστότητος*, Roman. II, 4. Multum quoque ponderis habet illa observatio, quæ de omiſſa particula *κατὰ* occurrit, quæ vertenda per *quod attinet ad*. Ita I Corinth. X, 16. *Τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, ἀδρανem, quem frangimus, quod attinet, nonne est communio corporis Christi?* sic τὰ νῦν, pro *κατὰ τὰ νῦν ἔχοντα πράγματα, prout se res jam habent*. Idem ex Hebraismi imitatione, qui casus nominum non flectunt, adhæsit nominativis. I Joann. II, 27, *καὶ ὑμῖς. Ad vos vero quod spectat, unguentum, quod a Deo accepistis, in vobis manet*. Ex eodem fonte explicatur illud τὴν ἀρχὴν Joann. VIII, 25 per *κατὰ τὴν ἀρχὴν, quod ad hoc attinet, quod in tota re est primarium, h. e. plane, omnino*. Tandem quoque plurium vocum ellipsis occurrit in phrasi *ἀλλ' ἵνα*, sæpe apud Joannem Evangelistam & Apostolum, cujus rei exempla in ipſo libello possunt evolvi.

Pag. 218.
340.
343.
344.
345.
390.

Ceterum adjecti sunt sub finem præter ellipseon indices, qui hætenus additus fuit, duo præterea indices, quorum prior in sacræ Scripturæ, alter vero aliorum auctorum locis evolvendis operam Lectori non inutilem præstabit.

30. CHRISTIANI LANGII, PROF. PHILOSOPHI Ord. in Academia Giffena, Nucleus Logicæ Weisianæ.

Giffæ Hassorum, sumtibus Henningi Mulleri, 1712, 8.
Alph. 2 plag. 9.

Logicam Peripatetico-Scholasticam hodierni Philosophi triumphantissimum vitiorum ream agunt: Primum enim deesse cū ajunt multa necessaria: deinde in ea tradi subtiliter quidem multa, sed quæ vel exigui, vel nullius usus: tandem plane falsa ibi doceri, ut, veritatem esse externum Logicæ finem, syllogisimum esse instrumentum inveniendæ veritatis, & id genus complura. Cl. Langius vero Logicæ illius suscepto patrocinio criminationes hæc refellere conatur in Prefatione. Edidit nimirum hoc in opere Christiani Wei-

Weisii, Rectoris quondam Gymnasii Zittavienſis clariffimi, Nucleum Logicum ſive compendium Logicæ Scholaſticæ, ſed additamentis interpolationum textualium & formularum Germanicarum, maxime vero Annotationum ita auctum & illuſtratum, ut, prout titulus libri loquitur, *vera hic & ſolida Logica Peripatetico-Scholaſtica purioris fundamenta detegantur, & ratione mathematica per varias ſchematicas præfigurationes ad ocularem evidentiam deducta proponantur.* Enimvero Weisius non quidem ſubtilis fuit Philoſophus, attamen Philoſophiam ſuo tempore regnantem concinniori ordine & magna perſpicuitate tradere ſuis diſcipulis valebat. Hoc modo Scholaſticorum nugæ tricæque manebant quidem nugæ tricæque, ſed minus tædioſæ, & quaſi ſelamo ac papavere ſparſæ. Noſtrum ſane ſæculum immortales ſupremo veritatis fontis debet gratias, quod clarior lux nobis afulſit, & Logica, que olim erat infans, magnorum virorum ope hodie robur naſta eſt virile. Ac licet proinde non opus ſit ad glandes redire poſt inventas fruges, tamen Cl. Langio venia danda eſt, vel etiam laus ob ſuſceptum hunc laborem impertienda, idque duabus de cauſis. Nam & gratificandum duxit Gymnaſii cujuſdam Ephoro, a quo ad campum hunc Scholaſticum decurrendum excitatum ſe eſſe ſcribit, & Weisii, præceptoris quondam ſui, honori grato animo conſulere voluit. Quare non eſt, cur apponendis aliquot ferculis Scholaſticis Lectoris palatum experiamur. Sufficiat dixiſſe, eum Logicæ Peripatetico-Scholaſticæ doctrinas uberius expoſuiſſe, operoſe confirmariſſe & illuſtraſſe. Sic verbi cauſa Cap. II p. 150-432 de ſoloſyllogiſmo agit, figurasque ac modos ratiocinandi variis repræſentat modis. Recordamur hic, *Autorem artis cogitandi* P. III Cap. 3-12 de iisdem egiſſe, ac pariter mathematica ratione veritatem iſtarum doctrinarum demonſtraſſe. Sed veritatem dicimus, non utilitatem, multo minus neceſſitatem. Unde laudatus Anonymus prudenter capiti tertio p. 177 hoc præfixit monitum: *Caput hoc cum ſequentibus uſq; ad duodecimum ex illis eſt, quæ in diſſertatione præliminari (p. 38) notata ſunt continere res ſubriles & ad ſpeculationem neceſſarias, ad praxin vero parum utiles.* Idem de huiusmodi ſpeculationibus iudicium eſt magni Verulamii, *lib. I de augm. ſcient.* p. 29, 30, 31 ſcribentis, *Scholaſticos ex non magno materia*

teria flamine, sed maxima spiritus, quasi radii, agitatione, operosissimas illas telas, qua in libris eorum exstant, confecisse, peperisseque aranearum instar telas quasdam doctrina, tenuitate filii operisque admirabiles, sed ad usum frivolas & inanes &c. Ceterum cum Weisius more recentiorum quorundam etiam Artem interpretandi in suam Logicam retulerit, Cl. Langius recte utique judicare videtur, cum p. 574 & 785 arbitratur, hanc doctrinam proprie non spectare ad Logicam, sed ad Criticam sive philosophiam sermonalem, uti loquitur. Etiam Cl. Clericus Arti suæ Criticæ Hermenevticam inseruit, eadem haud dubie inductus ratione. Quod autem Noster in Praefatione, & p. 574, item p. 834 judicat, Logicam officio suo satisfacere, si modo nos doceat recte ratiocinari, id est, syllogismum facere, id aliorum judicio permittimus. Quamquam experientia nobis constat, ne plebejos quidem homines facile falso ratiocinari, id est, syllogismum in forma malum facere, sed plerumque in materia, ut loquamur cum Scholasticis, peccare, sive præmissis inniti: Quæ cum orientur a præjudicatis falsis opinionibus, hæc omnino in Logica & indicandæ videntur & refellendæ.

THE SATIRES AND EPISTLES OF
Horace.

i. c.

SATYRÆ ET EPISTOLÆ HORATII IN ANGLICANAM LINGUAM CONVERSE CUM NOTIS; Editio secunda emendatior, cui accessit liber de arte Poetica, Autore S. DUNSTERO, Seren. Duci Salopiensi a Sacris Domest.

Londini, apud D. Browne, 1712, 8.

Alph. i plag. 8.

Horatii in Anglia interpretibus, Hawkino, Ridero, Oldhamo atque aliis, si qui sunt, novus accessit Cl. Dunsterus, tanti utique ratus principem Poetarum esse, in quo in vernaculam, ut ab rudioribus etiam possit intelligi, accurate convertendo iterata hominum doctorum diligentia defudet. Atque illi quidem non Interpretum tantum, verum & Poetarum simul annisi sunt partes ge-

A a a

gere,

zere, abstrusa carmina in verſuum denuo anguſtias compingentes, quaſi vel parum eſſet in difficillimo Autore uno interpretandi officio rite deſungi, vel ſub ſervitute metri nata Horatii ſenſa neſas eſſet vindicari libertati ſuæ ac ſoluta oratione exprimi. Equidem certum eſt, ſententiam ipſam, perinde ac verba Poetarum nonnihil præ ſe ferre inſoliti, unde in communem illi ſermonem transferri ſine omni incommodo nequeant. Lyrica certe Horatii alienum, ſi quo comparent, habitum nimis aperte produnt, qua in re ipſa Cl. Dacerii verſio, cui ceteroqui elegantix summæ laudem nemo reddiderit dubiam, luculento eſſe teſtimonio poteſt. Sed hæc interpretaadi ratio tamen nemini non multo probabitur facilius, quam illa virorum doctorum, ubi id ſine hæſitatione ſibi indulgent, ut nunc addant, nunc demant aliquid autoribus ſuis, prout metri rhythmicæ ratio poſtulaverit. Noſter hanc illis integram reliquit gloriam, maxime cum in ejus generis carminibus ſe ponere operam ſuam intelligeret, quæ Sermoni propiora ipſe Horatius fatetur, quæq; adeo numero exuta poetico lectorum aures minus offendent. Tanto vero majorem adhibuit diligentiam, ubique ut ſibi quam ſimillimum redderet Poetam atque omnia ejus lineamenta ut ſollicite eſſingeret, quo quidem in negotio linguæ Anglicanæ Veneres & Gratias ſibi minime adverſas ſenſit. Ceterum nec Paraphraſin dedit, quæ liberius divagando ab ſententia auctoris longius, quam par eſt, recedat, nec verba nimis religioſe conſectatus eſt, id quod obſcuros, infulſos atque exſanguis reddit interpretes, atque a lectione optimorum Scriptorum ignaros linguæ, qua utuntur, deterret. Mediam ille viam ingreſſus autoris cogitata ſemper habuit ob oculos & uniuſcujuſque adeo Satyræ Epistolæ genium nova opera inveſtigavit, ut ejus in vertendo rationem habere poſſet. Quanquam ea diligentia non impedivit, quo minus licere ſibi exiſtimarit, quæ obſcœna & ſubturpia Horatius admiscuit, ut prætermitteret, pudori plus dandum ratus, quam elegantix carminum, quæ utique hoc pacto nonnihil imminuitur. Equidem poterat hic doctiſſimi Dacerii conſilium ſequi Cl. Dunſterus & locis, quibus honeſtas offēditur, integumentum ambigux interpretationis arceſſere, qua ratione & integritas poematibus ſua conſtaret & ab impudentia Horatii, hominis Evangelii luce non colluſtrati,

frati, nihil magnopere esset metuendum. Sed severioris disciplinae studiosior existimat, sententias illas impuras, quaecunque exprimantur ratione, vitium trahere secum tantoque facilius illabi animis tenoris, quanto cautius expressae proponerentur. Ceterum textus, quem altera ex adverso semper pagina exhibet, vulgaribus equidem editionibus consonat in prioribus, mutatus tamen in melius est postea ex editione, quam clarissimum illud litterarum ornamentum Bentlejus procuravit, ex qua & indicem lectionum cum vulgatis adhuc editionibus collatarum confecit Cl. Dunsterus & libro suo praemisit. Subjectae comparant hinc inde notulae quaedam, quae ex Historia, Antiquitatibus & Geographia obscurius dicta subinde uberius explanant.

HISTOIRE DE L' ANCIEN ET DU NOUVEAU Testament. Premiere partie.

i. c.

HISTORIA VETERIS ET NOVI TESTAMENTI; Auctore EDMUNDO MACLOT, Doct. Theol. Abbate Ord. Praemonstr.

Pars I.

Nancii, apud Paulum Barbier, 1705, 8.

Alph. 2.

IN praefatione graviter conqueretur *Edmundus Maclos*, ordinis Praemonstratensis sacerdos & Abbas, S. Codicis lectionem a maxima Christianorum parte non tantum negligi, sed publica etiam auctoritate prohiberi: aitque, videri sibi dira Imperatorum, idolorum cultui deditorum, edicta, quibus legi divinam Scripturam vetuerunt, hodierno tempore in Ecclesia Romana renovata. Nec parum indignatur, libros profanos, quibus hominum mentes moresque corrumpuntur, cupide evolvi, illos autem sperni negligique, in quibus divinius doctrina, ad salutem consequendam necessaria, contineatur. Ad repellendum hunc stuporem, hominesque ad diligentiorum Scripturae S. lectionem excitandos, suo praere voluit exemplo, & pervolutatis die noctuque divinarum litterarum monumentis hoc sacrae historiae compendium conscri-

- pag. 6. pfit, quo optimorum Interpretum vestigiis insistentes, maxime autem veterum Doctorum scholiis usus, permulta Scripturæ loca illustravit. Primæ huic parti, jam pridem editæ, qua Vet. Instrumenti historiam enarravit, præmisit *quinque* Tabulas Chronologicas, quibus res a mundi exordio usque ad natum Christum gestas, & in totidem ætates digestas, Hebraicam computandi rationem sequutus, inclusit. Primam igitur rerum ætatem, quam cum diluvio finivit, aggressus, mundum non æternum esse probat, & errores Paganorum, Manichæorum & Spinozæ refellit, atque observat,
8. Platonem, Scripturæ S. lectione adjutum, hos scopulos evitasse. Lunam corpus opacum & lumine cassum esse negat. Affirmari enim a Spiritu S. cujus decisio omnium Astrologorum suffragiis præferenda sit, Solem & Lunam corpora esse luminosa, nec aliter a se invicem differre, nisi ut majus & minus. Idem de reliquis stellis errantibus pronuntiandum esse censet. Sed vini vocis Hebrææ minus recte intellexisse videtur Rev. Autor. Moses enim non de interna eorum siderum constitutione, & natura loquitur, sed de usu, dicitque **למנו** *lampades*, toti humano generi usum præbentes.
38. Arborem, Protoplastis vetitam, ficum fuisse conjicit, cujus foliis postea, cognita corporis nuditate, texerint pudenda. Utrum Genes. III, 17 legendum sit *ipsum*, aut *ipsa conseret caput tuum*, non audeat definire. Certum tamen esse putat, verba illa ad Christum, ex Eva & Maria nascendum, referenda esse. Evæ titulo, quo omnium viventium mater appellatur, Præadamitarum errorem refelli, & insaniam Stoicorum, qui homines fungorum ad instar e terræ sinu progenitos esse delirarint, compesci posse opinatur. Deum cum in mactandis excoriandisque animalibus, tum in vestimentis ex eorum pellibus conficendis, Angelorum ministerio usum esse: Adamum & Evam in Paradiso virginitatem servasse, atque si perstitissent in statu integritatis, sine ardoris illecebrosi stimulo salva integritate feminei genitalis, genituros fuisse suspicatur. Hoc *Augustini*, illud *Hieronymi* confirmat auctoritate. Caini munus animo invidio datum, Deo displicuisse: placuisse autem Abelis sacrificium, animo charitatis pleno oblatum. Sed Apostolus testatur Hebr. XI, 4, Habelem *πιστες fide*, Messie merito innixa, sine qua nemo placere Deo potest v. 6, præstantiorem victimam obtulisse, quam Cai-

num. Quod Deus signo quodam visibili declaravit, igne nimirum *ἄπυρον*, quo Moysi tempore, & postea etiam stante Templo, sacrificia per sepe fuerunt consumpta. Qua occasione B. *Lutherum* accusat, & reprehendit, qui ejusmodi *ἄπυρον*, Judæorum perinde ac Christianorum traditione munitum, riserit petulanter explorit quo. Idem impudentissimum *Cornelii a Lapide* mendacium fuit, a Jo. Henrico *Heideggero* in Historia S. Patriarcharum Part. I p. 184 profligatum. Nam *Megalander noster* in Commentario ad Genes. IV, 3 idem diserte affirmavit: *Esti Moses illud signum, quo Deus ostendit sibi Abel munera grata esse, non ostendit; tamen verisimile est, fuisse ignem calo demissum, quo oblatio hausta, & consumpra in oculis omnium.* Signum Caino fratricidæ datum de conscientia tormentis, e vultu cognoscendis, & tremore corporis exponit. Ex artium inventione infert, mundum non esse æternum. Secundam ætatem a fine diluvii orditur, & in promissione Messia, facta Abrahamo, figit. Post diluvium demum Deum indulisse censet esum carnis, ad impediendam animalium adorationem. Summam enim insaniam esse, secundum *Theodorcum*, adorare, quod comeditur. Nimrodum, venatione & interfectione belluarum, quæ terras infestabant, audaciorum factum, homines subjugasse suspicatur. Tertiam mundi ætatem ab Abrahamo usque ad Davidis unctionem duxit. Melchisedecum, quem pro Rege Cananæ, vero Dei cultui addicto, habet, Abrahamo victori panem & vinum obtulisse dicit, in sacrificium pacificum, quod figura fuerit sacrificii missæ, non in militum cibum & potum. *Azazel* nomen hirci emissarii esse putat compositum ex *אז* hircus & *אזל* abiit. At vero si textum Levit. XVI, 8 recte inspicimus, deprehendimus facile, *Azazel* non esse nomen hirci: *Et dabit Aaron super duobus hircis sortes, sortem unam אֲזָזֵל Jehovah, & alteram sortem אֲזָזֵל אֲזָזֵל Azazel.* Nam *Lamed* Jehovah & *Azazel* præfixum eundem arguit casura. Sin autem contendas, *אֲזָזֵל* de hirci emissario accipi debere, necesse est, ut simul admittas priorem hircum, qui mactandus erat, *אֲזָזֵל* fuisse dictum, quod impium esset & blasphemum. Vid. D. *Sat. Deylingii Observ. Sacr. P. I p. 50.* Vaticinium Balaami de stella e Jacob ortura Num. XXIV, 17, quod Judæi de Davide interpretantur, ad Messiam pertinere docet, quia in textu memoratur,

Pag. 45.

46.

48.

51, 52.

72.

86.

102.

225.

275.

ratur, illam stellam vel sceptrum contriturum omnes filios Sethi, hoc est, omnes homines. De Setho enim Noam esse natum, & ex Noa prodiisse omnes homines, qui post diluvium exstiterunt, & non Davidi, sed Christo, ejusque Evangelio, colla submiserunt.

Pag. 280, 281. Mosi integrum Pentateuchum vindicat. De duobus libris, quibus 341, 342. Samuelis nomen præfixum est, sentit, XXIV duntaxat capita prioris libri Samueli, tanquam autori, si excipias 1 Sam. V, 5, VI, 18, IX, 9, adscribi posse. Reliqua forte a discipulis ejus Gad & Nathan addita esse. Quarta mundi ætate res sub Regibus usque ad captivitatem Babylonicam gestæ continentur. Quinta & ultima cum adventu Christi finit historiam Vet. Testamenti, seu primam Operis partem, quam excipit altera nuper admodum excusa, de qua nunc dicemus.

HISTOIRE DU NOUVEAU TESTAMENT, OU
du Sixieme age du monde.

i. e.

*HISTORIA NOVI TESTAMENTI SEU SEX-
te mundi ætatis; Autore EDMUNDO MACLOT,
D. Theol. & Abb. Ord. Præmonstr.*

Parisiis, apud Nicolaum Pepie, 1712, 8.

Alph. 2 plag. 3.

Historiam Vet. Test. quinque mundi ætatibus comprehensam, quam modo recensuimus, excipit Historia Novi Instrumenti, quod veterum vaticiniorum figurarumque complementum est, comprehendens sextam mundi ætatem, quam novo hoc volumine doctissimus Autor eleganter descripsit. In Præfatione vindicat Apostolorum fidem & autoritatem contra Judæos, notatque, Novi Testamenti nomen proprie & accurate loquendo non nisi *quatuor* Evangeliorum voluminibus convenire. In his enim genuinas tabulas ultimæ voluntatis Jesu Christi & Acta authentica legati, quod de bonis cœlestibus destinavit initiatis & credentibus, contineri. Hic etiam descriptam inveniri testatoris mortem, quæ requisitum Testamenti essentielle, ejusque quasi sigillum est, Hebr. IX, 16. Inde colligit, veterem gratiæ œconomiam, proprie loquendo non Testa-

Testamentum, quia Deus est immortalis, sed fœdus duntaxat, & pactum esse, quale inter viventes iniri solet. Non intercedit tamen, quia Apostolorum scripta Novum Testamentum appellantur, quia supponunt & repetunt ultimam Servatoris voluntatem atque mortem, in Evangeliiis, tanquam sede propria, descriptam. Matthæum Hebræo eloquio & patrio sermone, in gratiam Judæorum, Palæstina incolentium, Evangelium suum scripsisse, cum *Hierony. no* & *Augustino* affirmat, putatque, *Hieronymum* ejusdem Evangelii exemplar a Nazaræis Berœensibus in Syria nactum, illud descripsisse. At vero, Evangelium illud, quod Stridonensis Doctor a Berœensibus Nazaræis accepit, & in Græcum ac Latinum sermonem transtulit, non fuit idem illud Evangelium totidem verbis a Matthæo scriptum, sed fuit Evangelium *κατὰ Ἑβραίων, secundum Hebræos*, a Matthæi Evangelio omnino diversum, quod *Jo. Millius* in Prolegomenis ad N. Test. Num. 42 & 65 accurate ostendit. Ipse enim *Hieronymus* præter *Epiphanium*, quos Autor noster hic sequitur, duo ista Evangelia confudit. Divum *Lucam* Evangelium suum in Achaia Bœotiaque partibus publicasse, cum *Hieronymo* Autor noster credit. Sed nos credere mallems Syro interpreti, qui testatur, *Lucam* Evangelium suum scripsisse Alexandria, & secundum autorem *Constitutionum Apostol.* in Ecclesia Alexandrina, a Marco fundata, ad emendanda, quæ minus recte se habebant in Evangelio Ægyptiorum, supplendosque illius defectus, uti *Jo. Ernestus Græbins* in Spicilegio Patrum seculi I, *Jo. Millio* applaudente, suspicatus est. *Lucam* certe, Roma abeuntem, Lybiam petiisse, & apud Thebanos Evangelium prædicasse, *Oecumenius* memoriæ prodidit in Commentario ad *Lucam*. Fieri igitur potuit, ut *Hieronymus*, audiens forte, *Lucam* apud Thebanos prædicasse, non Thebas Ægyptias, sed Thebas Bœoticas intelligeret, scriberetque, in *Achaia Bœotiaque partibus* hoc Evangelium conditum esse.

Præmissa Tabula Chronologica, in qua condenda receptas Romanæ Ecclesiæ sententias ob oculos habuit, constanterque secutus est, ipsam Historiam, secundum temporum seriem descriptam, & in duas partes divisam sistit. Prima ab incarnatione Filii Dei ducta, in ejus ejectione in cœlos finitur, & annos XXXIV complectitur. Altera, LXVIII annorum spatium complexa, usque ad Joannis mor-

- Pag. 1,2. mortem excurrit, & res ab Apostolis gestas enarrat. Sub initium de
 6. incarnationis mysterio, profanis hominibus & gentilibus inco-
 gnito, ejusque necessitate, & divinitate Christi agit. Diem XXV
 40, 41. Decembr. Christi natalem esse, probat testimonio & traditione Ec-
 clesie Romanæ, quæ ex monumentis publicis & tabulis censuum
 hunc nativitatis diem facilius cognoscere potuerit, quam Ecclesia
 44. Græca, ad quam illius diei cognitio & celebratio Chrysostomi de-
 mum ætate pervenit. Magos, Christum adoraturos, neque e Chal-
 67. dæa, neque e Persia venisse putat, sed ex Arabia felici, versus orien-
 tem Judææ hybernæ sita, quæ Genes. XXV, 6 מִן־אֶרֶץ־אֲרָבִי *tractus*
 70. *orientalis* vocetur. Joannis baptismum, & Christi, magis inter se
 83. differre ait quam aquam & ignem: illum fuisse ablutionem corpo-
 107. ris, hunc autem purgationem animæ. Jejunium Quadragesimale
 ipsos Apostolos instituisse putat, in memoriam jejunii Christi
 122. Matth. IV. Quatuor duntaxat paschata a Servatore post inaugura-
 tionem celebrata esse, e Joanne notat. Dæmones Christum non
 253. cognovisse nisi per conjecturas. Aquam piscinæ *Bethesda* Joh. V
 circa nativitatem Christi miram illam sanandi virtutem accepisse
 conjicit in figuram, evanuisse autem cum morte Servatoris, fonte
 perenni ac saluari ex ejus vulneribus orto, secundum Zach. XIII, 1.
 395. Ex verbis Luc. XII, 20 *animam tuam repetent a te* tria colligit, 1 ani-
 mam homini in hac vita datam esse non in perpetuum, sed ut de-
 positum, aliquando ab eo repetendum, 2 animam post mortem
 494. corporis subsistere, & 3 immortalem esse. Joannem, qui Cap.
 XIX, 14, *hora quasi sexta* Christum cruci adfixum fuisse narrat, cum
 Marco Cap. XIV, v. 25, qui id *hora tertia* contigisse refert, ita con-
 ciliat, ut existimandum sit, Marcum sub *hora tertia* totum illud
 temporis spatium inter tertiam horam & sextam comprehensum
 intellexisse, nimirum *horam quasi sextam* Joannis. Christo siti-
 enti, & cruci adfixo acetum datum fuisse credit ex more ad reficien-
 dos cruciarios. Veri autem multo sit similis, acetum illud, quod
 vini loco habebatur, a militibus allatum fuisse, non ut Christo &
 latronibus potum darent de illo, sed ut ipsi illud biberent, & potu
 hoc militari siti implerent. Miles igitur ludibundus Servatori, de
 514. siti querenti, acetum porrexit, ut cruciato illuderet, tanquam vano
 Regi, cui vini loco bibenda foret posca. Petri adventum in urbem
 Romanam

Romam ad quintum annum Claudii refert, aitque priorem Epistolam inde scripſiſſe, & Romam figurate appellalle Babylonem. The-
 raputas, a *Philon*e in Libro de *Vita Contemplativa* commemoratos, Pag. 515.
 Chriſtianos fuiſſe tradit, ſed ex Judæis oriundos, & ceremoniis Ju- 523.
 daicis magna ex parte adhuc adhærentes. Ad Act. XIII, 2 notat, *λε-* 524.
τεργεῖν equidem generatim nil aliud ſignificare, quam *publice mini-*
ſtrare & λειτουργίαν miniſterium publicum: ſed de cultu divino uſur-
 patum junctumque τῷ Κυρίῳ denotare illud ſacrificium miſſæ. Ja-
 cobum Cap. II v. 21 cum Paulo Rom. IV, 2, qui Abrahamum ex ope- 683.
 ribus juſtificatum fuiſſe negat, conciliaturus, dicit, Paulum loqui
 de operibus legis, Jacobum autem de operibus fidei charitate ani-
 mata. Plura non damus ſpecimina. Pleraque enim vulgaria ſunt,
 obſoleta, & Romanis placitis accommodata.

HISTORIA DICTI JOANNEI DE SANCTIS-
ſima Trinitate 1. Joan. V, 7; Autore D. FRIDERICO
ERNESTO KETTNERO.

Francof. & Lipſiæ, impenſis Theod. Phil. Calviſii, 1713, 4.
 Alph. 1 plag. 8.

Item inter Theologos Criticosque recentiori ævo de dicto 1 Jo-
 ann. V, 7 agitatum, præſenti libro componere annitur Autor
 Max. Rev. Notum quippe eſt, verſum illum ſeptimum (interdum
 etiam octavum) in verſionibus aliquot, & in MSS. codicibus plu-
 rimis deſiderari. Quare diſquirendum fuit, utrum iſta verba Joan-
 neæ epiſtolæ ſint inſerta ab aliena manu, an a Joanne ſcripta vel li-
 brariorum incuria vel aliorum malitia ſint expuncta. Ac ſane res
 illa ut facilius decidi queat, hujus epiſtolæ ſcopus non perfunctorie
 conſiderandus eſt. Propoſitum autem fuit ſanctiſſimo Apoſtolo in
 tota hac epiſtola, & maxime Cap. V, docere, Jeſum eſſe verum Meſſi-
 am: quæ doctrina eo tempore acerrime impugnabatur. Theſin hanc
 ipſam diſerte proponit Joannes v. 5, eamque probat v. 6 ex eo, quod
 in baptiſmo Chriſti Pater cœleſtis ei clara voce teſtimonium per-
 hibuerit, idque v. 9 repetit: deinde ex paſſione Chriſti, qui ſangui-
 nis ſui effuſione, ſacrificium quippe pro nobis factus, confirmavit,
 ſe eſſe Meſſiam: unde Apocal. I, 5 vocatur *martyr*. Addit Joannes,

Spiritum S. in fidelibus hanc veritatem obsignare. Conf. 1 Joann. II, 27. Pergit v. 9, cum hominum fide dignorum testimoniis credatur, multo magis Deo fidem habendam esse, diserte de Jesu testato, quod sit Christus sive Messias. Hanc verborum connexionem iatuenti videri possit versus 7 & 8 commodissime omitti, immo ne commode quidem admitti posse: cujus rei rationes alias, quarum non postremam suppeditat silentium Patrum Anti-Arianorum, præmittimus. Sed alia in sententia est Cl. Kettnerus, qui jam A. 1696 Vindicias hujus dicti edidit, a nobis A. 1697 p. 192 recensitas, iisque A. 1702 supplementa quædam adjecit. Ex illo vero tempore Milliamachus N. T. editionem, perlustratis quoque bibliothecis aliquot illustribus, plura ad hoc argumentum uberius elucidandum facientia observat. Quare operæ pretium se facturum credidit, si novam formam scripto suo indueret, idque denuo publici juris faceret. Postquam igitur *Cap. I* generatim disseruit de præstantia primæ Joannis epistolæ, deque tempore, quo scripta videatur, *Cap. II* allatis argumentis contendit, in autographo Joannis omnino hoc dictum existitisse. Nam 1 inquit, hoc dictum continet veritatem, alibi quoque in S. Codice traditam: 2 concordat cum reliquis scriptis Joannis, itemque 3 cum ipsius loci antecedentibus & consequentibus: 4 Tertullianus atque Cyprianus hoc dictum disertis citarunt verbis: (fateri tamen nobis necesse est, Tertulliani locum minus perspicuum esse ad id probandum: Cyprianum autem niti videri illo ipso Tertulliani, quem magistrum suum vocitabat, loco minus recte intellecto) 5 hoc dictum insita virtute de divina sua origine clarissime testatur: 6 sæculis quatuor prioribus nulla de quæstione acrius disputatum fuit, quam de ea, *antes sint unum*: 7 ethnici sæculo II & III hoc Joannis dictum, tanquam præcipuis arithmeticæ adversum, irriserunt: 8) DEUS confessores hujus dicti sæculo V miraculo beavit, ut sine linguis Trinitatem loquerentur. *Cap. III* disquirat, quis hoc dictum ex S. Scriptura sustulerit. Id vero difficile definitu esse fatetur, cum multa veterum monumenta perierint: ac proinde tantum conjecturas doctorum virorum affert, quorum alii putarunt manum huic loco intulisse (ut cum Tertulliano lib. de præscript. Cap. 38 loquamur,) Ebionæos, alii Valentianicos & Gnosticos, alii Marcionitas & Manichæos, alii

alii Alogos, alii Artemonitas, alii Origenistas, alii Samosatzenianos, alii translatores infideles, alii librarios, alii Arianos, alii denique ipsos orthodoxos, hoc dictum ab Arianis insertum esse suspicatos. *Cap. IV* agit de variis causis & periodis omissi hujus dicti. Ubi tamen monet, se non afferre rationes infallibiles, sed conjecturas solum verisimiles. Ac septem quidem periodos hujus dicti facit, 1) periodum dicti sæculo II impugnati & expuncti: 2) periodum dicti a Sabellianis sæc. II & III usurpati: 3) periodum dicti a librariis orthodoxis propter Sabellianorum errorem omissi: 4) periodum dicti ex duobus versibus in unum contracti tempore Augustini: 5) periodum dicti inserti sæculo V & VI: 6) periodum dicti denuo omissi sæculo XVI: 7) periodum dicti restituti sæculo XVI & XVII. Quæ singulatim explicat *Cap. V* & sequentibus usque ad *XIV*. Imprimis *Caput XI* notandum, quo rationes eorum, quibus hoc dictum *voðeias* suspectum est, & proponit & refellit. Curiose quoque *Cap. XIII & XIV* inquirit causas, cur hoc dictum ipse Lutherus, & post mortem ejus Lutherani omiserint. *Cap. XV* agit de causis, cur hoc dictum sæculo XVI receptum fuerit in vernaculam versionem: ubi & *Num. 28* recenset scripta recentiorum de hoc dicto. *Cap. XVI* docet, hoc dictum sub finem sæculi XVI versionibus Scripturæ S. Germanicis rursus insertum esse. *Cap. XVII* agitur de codicibus Græcis & Latinis, in quibus hoc dictum vel adest vel abest. Pariter *Cap. XVIII*, quod postremum est, editiones N. T. Græcas Latinasque recenset, ante & post repurgatam religionem impressas, in quibus dictum hoc reperiatur. Addit etiam Germanicas Bibliorum editiones, in quibus hoc dictum exstet: subjuncto Indice diversarum hujus dicti explicationum. Pag. 290. 224.

DISSERTATIO HISTORICO-CANONICA
de Episcopo Visitatore; Autore FRANCISCO NICOLAI, Episcopo Caput-Aquensi.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1710, 4.

Plag. 13.

CUM in epistolis Gregorii M. crebra fiat mentio *Episcopi visitatoris*, Reverendus Autor ex iis omnia loca congeffit in *Caput I*, simul urbes, in adductis locis memoratas, ex media Geographia

- Pag. 3. phia illustrans, earumque sedes & hodierna nomina indicans. Monet tamen, *visitatores Episcopos* discernendos esse a *visitatoribus*, in Concilio Sardicensi & Chalcedonensi memoratis, qui Græce dicebantur *περιουετοι*. Hi quippe non erant Episcopi, sed ad regendas parochias in vicis & pagis constituti: de quibus & Justellum egisse recordamur in Notis ad Codicem canonum ecclesiae universae p. 217 sq. Ceterum cum ecclesiae alicujus Episcopo suo orbatae cura alias *Episcopo visitatori*, alias *Episcopo cardinali* demandari solita sit, Autor docte explicat posteriorem titulum, docetque *cardinalem Episcopum* fuisse, cui præter suum Episcopatum alius quoque, morte episcopi vacans, ita fuerit subiectus, ut factus sit duarum episcoporum ecclesiarum: cum contra *Episcopi visitatoris* munus tamdiu duntaxat durarit, donec novus eligeretur Episcopus. *Cap. II* ostendit, morem olim viguisse in toto fere Occidente, ut Metropolitæ visitatorem Episcopum (qui & ecclesiae viduatæ *Commendator*, item *Consolator*, *Intercessor*, *Interventor*, dici suevit,) viduatæ episcopabilibus sedibus deligerent, qui tempore vacationis ordinario jure exsequeretur demandata munia. Id probat primo de Italia, quæ duos habuerit Metropolitæ, Episcopum Romanum & Mediolanensem: deinde & de Gallia, ubi tamen illud munus interdum Chor-episcopis demandatum fuisse observat: tum de Anglia, in qua Episcopum Roffensem dictum fuisse Ecclesiae Cantuariensis *Visitatorem natum*, id est, perpetuum, docet: denique de Germania, Hispania & Africa. *Cap. III* probat, electionem Episcopi novi factam esse cum assistentia visitatoris episcopi eoque præside. Qua occasione ritus eligendi & constituendi episcopum, media ætate usitatos, luculento ordine exponit, & ex antiquis formulis, a Sirmondo in fine Tomi II Conciliorum Galliarum editis, illustrat. Ipsa vero munera Episcopi visitatoris describit *Cap. IV*, quæ quinque fuisse ostendit. Nimirum (1) funeri defuncti episcopi debebat assistere, (2) inventarium facere patrimonii sive bonorum viduatæ ecclesiae, (3) ad illorum custodiam eligere oeconomicos sive custodes, (4) regimen assumere & viduatam ecclesiam visitare, (5) denique electioni assistere eamque maturare. Quæ singula ex monumentis fide digni demonstrat uberius. Ceterum quo tempore mos iste constituens episcopum visitatorem desierit, certo definiri posse negat, crede-
hunc

hunc morem sensim exolevisse, ac tandem plane cessasse tunc, cum nominationibus regiis datus fuerit locus, idque paulo post tempora Gregorii VII, Pontificis. Eodem hoc capite Autor tollit difficultates quasdam, quas in hoc argumento objiciunt loca nonnulla ex priscis monumentis adducta. *Postremo Capite*, quod quintum est, agit de potestate Rom. Pontificis in urbicarias provincias Italiae, ad ipsum tanquam specialem earum Metropolitanam spectantes. Statuit enim cum Baronio, Ecclesiae regimen olim conformatum esse regimini politico. Cum igitur Constantinus M. Italiam in duas partes diviserit, quarum unius, Urbicariae dictae, Praeses sedebat Romae, alterius, quae dioecesis Italica vocata, Praeses Mediolani; hinc & duos Metropolitans in Italiae Ecclesiis ortos esse, Romanum & Mediolanensem. Hic ostendit discrimen inter dioecesim *suburbicariam*, quae extendebatur ad centesimum ab urbe lapidem per circuitum ejusdem undequaque productum, & *urbicariam*, quae longe latius patebat. Scilicet Italiam Constantinus M. partitus est in XVII provincias, quarum decem administravit Vicarius Romanus, reliquas septem Vicarius Mediolanensis. Decem igitur illae provinciae, dictae Urbicariae, ex sententia Autoris nostri in ecclesiasticis parebant Romano Episcopo, contra quam sentit Salmasius, a Sirinondo, Allatio & Schelstratenio refutatus. Decem autem illae provinciae haec sunt: 1 Campania, 2 Tuscia cum Umbria, 3 Piceni pars, 4 Sicilia, 5 Apulia cum Calabria, 6 Brutium cum Lucania, 7 Samnium, 8 Corsica, 9 Valeria, 10 Sardinia. Imo Noster non veretur affirmare, jam inde a Petri Apostoli ejusdemque primi Romae Episcopi tempore jurisdictionem ecclesiasticam in Italia sic fuisse divisam inter Romanum & Mediolanensem Metropolitanam. Qua in re & perpetuae traditionis fide, & quibusdam Eusebii locis nititur, Hoc facto probare aggreditur, illam jurisdictionis ecclesiasticae amplitudinem Rom. Pontificum semper habuisse post Constantini M. tempora. Coronidis loco exhibet Catalogum sedium metropolitanarum & episcopaliu in occidente.

Pag. 81.

89 sqq.

ELOGIUM ZACHARIAE GRAPII,
Theologi.

Summis quondam eminuit virtutibus meritissimus in Academia Rostochiensis Theologus, Zacharias Grapius, S. S. Theologiae

B b 3

Doctor

Doctor & Professor Publicus itemque Archi - Diaconus Jacobus, qui ante paucos menses maximo Ecclesiaz luctu decessit. Primam adspexit lucem Rostochii, A. 1671 d. 6 Octobr. Patre cognomine, Zacharia Grapio, Doctore & Professore Theologo, primum ad D. Petri Pastore, dein districtus Meclenburgensis Superintendente, Viro cum de Academia ista, tum de Ecclesia præclarissime merito: Matre Margaretha Rhawia, vidua nunc grandæva, & in insperato hoc luctu vix animam trahente, quæ antea D. Johanni Friderico Königio, Theologo meritis & fama inclyto, nupta fuerat. Avus ei Paternus contigit Zacharias Grapius, Consul Teteroviensis: Proavus Johannes Grapius, Pastor Jonstorpensis: Avus maternus Balthasar Rhaw, primum Professor Theologus Gryphiswaldensis, deinceps Superintendens Stralfundensis: Proavus maternus ex una linea Augustinus Rhaw, Ictus & Professor Gryphicus, Serenissimi Pomeraniæ ducis, Philippi Julii, Cancellarius: ex altera Bartholdus Krakewitzius, Eques Pomeranus & Theologus celeberrimus, Professor quondam Gryphiswaldensis primarius, Consistorii Præses, & totius Pomeraniæ & Rugiæ Superintendens generalis. Tantis majoribus ortus, a prima statim infantia ad studia Theologica est destinatus, & quæquam octavo ætatis anno optimo Parente orbaretur, quæ cura matris fuerat, nequaquam eadem deglexit. Adolefcens in disciplinam traditus est Jacobi Gisselmanni, Jacobi Burgmanni, Johannis Jordani, Johannis Kempfferi, Johannis Wendckeri & Simonis Henningi; postmodum vero A. 1689, Rectore Johanne Festingio, civium Academicorum numero adscriptus, atque in Exegeticis & Theologicis a Schomero, in Hebraicis, & exercitiis disputatoriis ab Habichhorstio, in Mathefi a Poltziö, & in Philosophicis ab Henningio curatius est formatus. Sed alias insuper salutare Academiæ, consultum duxit: hinc ad Grypticam A. 1690 se contulit, ibidemq; in ædes affinis sui, D. Petri Mascovii, Icti & Consistorii Directoris, est receptus. Sedulum hic se stitit auditorem, tum in variis eruditionis partibus claris Philosophis, Saalbachio, Colbergio, Mascovio Filio, (cujus familiari conversationi multum se debere, fassus est, quoque præside, *de subsistentia speciali* publice disputavit) Westphalo, utriq; Gebhardo, & Philologo, & Mathematico, ac Pöternio; tum Theologis eruditionis, fama conspicuis Rangoni, Henningio, & Dassoio; sub quorum manu ductione ita per biennium profe-

profecit, ut commendatione Schomeri, Mascovii, & Kleinii in numerum alumnorum Schabbellanorum reciperetur. Rostochium A. 1692 redux factus, Schomeri examini sese subiecit, singulisque septimanis studiorum ipsi suorum rationem reddidit, & præterea ab Henningii, Lindemanni, Molleri, Fechtii, & Quistorpii ore in Philosophicis, Theologicis & antiquariis lectionibus pependit. His instructus eruditionis suæ documentis, summis in Philosophia honoribus in Academia Gryphica, Decano Saalbachio, est condecoratus, atque subactum in studiis Theologicis ingenium, habita sub D. Fechtii præsidio disputatione *de æterna Messia generatione ex Psal. II, 7*, ostendit. Saxonicas salutaturus Academiæ, Lubecæ D. Augusto Pfeiffero, B. Parentis olim Wittebergæ contubernali, cujus & admirabilem bibliothecam Rabbinicam præcipue iustravit, innotuit. Berolini D. Spenerum, Wittebergæ D. Deutichmannum, D. Lœfcherum, D. Hannekenium, D. Neumannum, Kirchmaierum, Dalfovium, Donatum, Rochrenseum, & Feustkingium, conjunctissimum quondam in maternis ædibus contubernalem, qui tunc hospitio eundem excepit, salutavit. In alma nostra Lipsiensi summi Polyhistoris & Theologi, Thomæ Ittigii, convictu usus, in Philologia Rechenbergium, in moralibus Menckenium, in Rabbinicis & Talmudicis Fridericum Albertum Christiani, in Arabicis Groddekium, in exegeticis Carpxovium, in homileticis Seligmannum, in ceteris Mœbium, Alberti, Olearium, Cyprianum, Heshusium, & Schmidium, felicissimos duces est sectatus. Ex Bibl. quoque Ittigiana, Paulina, quæ Pfautzii, & Senatoria, quæ Grævii humanitate ipsi seclula, librorum optimorum rarissimorumque, doctrinæ item reconditoris apparatus hausit non vulgarem. Imo publice docendo collegia Hebraica, Rabbunica, Metaphysica, moralia, atque disputandi, quin & ipsam Theologiam, theticam, atque moralem, cupidæ juventuti tradidit, atque a cathedra superiori præles *de Talmude Hierosolymitano, de Talmude crumando*, aliisque rethematibus publice disputavit. Discessum ex oris Saxonice parans, in inçlyta Academia Jenensi Bechmannum, Velthemium, Lynckerum, Bayerum, Posnerum, Schubartum, Hebenkreitium, & Mullerum compellavit, a Vvedelio quoque, Medico celeberrimo, in Bibliothecam Academicam, deductus. Postquam dulce patriæ solum repetierat, juventutem Academicam in collegiis Hebraicis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Accentuationis, Philosophicis & Homileticis erudiit, & pro capessendo primo in Theologia gradu *recentiores de versione Lutheri Germanica controversias*, inaugurali sub D. Bechrit præsidio habita disputatione, solenniter proposuit, atque ab eo tempore controversias nobiliores, non a nostris tantum, sed & ab exoticis, Gallis, Italis,

Italis, Hispanis, Anglis, Belgis, motas, juxta concinnum compendii Kœnigian ordinem examinavit. Hinc omnium oculos ita in se convertit, ut primum Professio Physices & Metaphysices, postea Archi Diaconatus Jacobæus, & denique Professio Theologica communi plausu ipsi demandaretur. Neque vero indignum se gravissimis istis muneribus demonstravit, sed tum *specimen Metaphysica Biblica, selectiores ex Theologia naturali de Deo ejusque attributis controversas*, pluresq; disputationes Philosophicas concinnavit; tum ex omni Theologia parte eruditissima scripta promulgavit. Ita scilicet in Theologia didactica *specimen compendii Theologiæ positivæ universæ ex obligatione nostræ erga Deum deductæ*, in lucem edidit. Moralis namque Theologiæ notitiam, Schœmerianæ methodo inhærens, cum Thetica Theologia perpetuo conjunxit, testatus, mutilam hanc & mancam esse, nisi in illa univèrsa simul ex nostrâ erga Deum obligatione deducerentur, & quo pacto, quæ in illa docentur, ad salutarem dirigantur praxin, dilucide demonstraretur. Exegeticæ Theologiæ studium curæ cordique ipsi fuisse, partim variæ hoc in argumento propositæ disputationes, partim *continuatio exegeseos Prophetæ Zachariæ*, a Bohlio ad caput tantum octavum deductæ, abunde loquuntur. Solidam, in Theologia Polemica notitiam *fasciculus exoticarum controversiarum, & Theologiæ recens controversas*, quatuor partibus absoluta, in quibus vel monstrosæ, vel speciem quandam habentes sectariorum in Anglia potissimum & Belgio doctrinæ excutiuntur, satis cõprobant. Quinimo ad Turcica quoq; & Muhammedana progressus, Achmer Ben-Abdala epistolam ad Serenissimos Auriacum & Portugaliæ Principes, illiusque epistolam Theologicam *de libero arbitrio*, ad Dominum de Aquila scriptam, utramq; sibi a Celeberrimo Icho & Collega nostro, D. Godofredo Christiano Gœtzio, communicatam, lectissimis in illas subjectis notis & observationibus, in lucem publicam produxit. Quanta in sacris homiliis gavius sit facundia, non modo *Orator Ecclesiasticus* ab ipso evulgatus, verum etiam tres homiliæ, tria homiliarum genera, syntheticum naturale, schematicum analyticum, & schematicum syntheticum representantes, edocere possunt. Neq; Historiæ Ecclesiasticæ hospitem ipsum fuisse, ex *Rosochio Evangelico*, ab ipso concinnato, elucescit, in quo patriæ urbis & Ecclesiæ historiam a Reformationis tempore ad hunc usque diem exacte curateq; describit, Ecclesiæ religionisque fata, & eorum, qui in eadem singulis temporibus docuerunt, vitam, resq; gestas, quasi in pictura & imagine quadam, ob oculos ponit. Bigamus ceteroquin fuit, & primum conjugium A. 1700 cum Catharina Sophia, celeberrimi D. Quistorpii filia contraxit, ex qua filius, Johannes Samuel, paternarum virtutum hæres, natus est. Ad secunda vota transit A. 1707 cum Cornelia Magdalena, magni Daniæ Theologi, Bartholdi Botfacii, filia, quæ filiolas, Annam Dorotheam, Margaretham Christianam, Catharinam Sophiam, & Hedwigam Magdalenam enixa est, & nunc ob præmaturum mariti obitum suspiriis stertibusq; consumitur. Denatus nimirum est celebratissimus Theologus A. 1713 d. 11 Febr. cum ipsi paulo ante & amplissima in Consistoriali iudicio Assessura, & Superintendentis titulo Ecclesiarum in districtu Megalopolitano inspectio, Ducalisque Theologiæ in Academia Professio fuisset destinata.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Septembris Anno M DCC XIII.*

TRACTATUS THEOLOGICO-CANONICUS
*de Matrimonio, prima sui Parte continens Naturam & Essen-
tiam Contractus maritalis cum Quæstionibus in hac materia
magis controversis; Parte secunda Matrimonii impedimen-
ta, & de his Quæstiones accuratius discussas; Autore Patre
JOANNE KUGLER, S. J. Theologo, Universitatis Leo-
poldinæ Wratislaviensis Cancellario, typis datus una cum
opusculo de Sponsalibus utriusque parti
præfixo.*

Herbipoli, sumtibus Ge. Lehmanni, Bibl. Nor. & Vienn. 1713, fol.
Alph. 6 plag. 2.

ET si post copiosam *Thome Sanchezii*, Cordubensis, de Ma-
trimonio tractationem omnia illius materiæ latifundia
ita exhausta esse plerique persuasum habeant, ut vix spici-
legii gloriam posteris relictam putent; ea opinio tamen
minime morari potuit Autoris per complures annos, ut de se testa-
tur, in Theologiæ & Decretalium libris explanandis stipendia me-
riti industriam, quin novum de Sponsalibus & Matrimoniis opus
animo conciperet, inque eo ab aliis omnia suppleret, ac perperam
dicta corrigeret. Nec infeliciter laborem ei cessisse dicendum es-
set, si a duobus, quod Sectæ tamen, quam profitetur, imputari de-
bet, præjudiciis sibi cavisset, Matrimonium esse sacramentum, &
summum in Matrimoniorum controversiis arbitrium ad Roma-
num Præsulem pertinere; quæ cum apud Pontificios peræque
omnes in Ecclesiastici juris disciplina utramque paginam faciant,
frustra ab iis Systema numeris omnibus perfectum, quodque ge-
nuinis Scripturæ, rationis, statusque publici fundamentis super-
structum

structum sit, expectaveris. Hæc tamen, quæ diximus, eo non pertinent, ut laudem Operi omnem detractam velimus, utpote in quo minime vulgaris in aliorum sententiis conquirendis trutinandisque solertia & sagacitas semet produunt: quamvis, dum scholasticorum tradita intemperantius ubique amplectitur Autor, subsidiis, quæ a modernis Interpretibus ex morum doctrina & Ecclesiastica antiquitate accersiri solent, destitutus, non omnino ad palatum nostrorum esse videatur. Præmittitur *de Sponsalibus* liber perbrevis, tribus partibus constans, quarum prima de Sponsalium significatione, definitione & proprietatibus, secunda de effectibus, tertia de dissolutione per Quæstiones tractat.

Sequitur prolixior de *Matrimonio* tractatio, cujus methodum vel ipsa libri inscriptio indicat. Ad dictorum autem fidem stabilendam ea susceptura arbitramur, quæ Autor P. I. c. I §. 3 de Matrimonio infidelium & hæreticorum; & P. 2 qu. 23, an Pontifex dissolvere possit matrimonium ratum? in medium attulit. Neque enim instituti nostri ratio permittit, ut ista fusius persequamur. Id unum adhuc commemorandum erat, esse hunc primum sæctum, quem incluta Leopoldina Academia e gremio suo dimittit, atque adeo sub nomine *Primitiarum Leopoldinarum* invictissimo Imperatori hodie regnanti CAROLO VI offerendum duxit.

REPERTORIUM JURIS CANONICI, IPSA Corporis Juris medulla; h. e. Personarum, Rerum, Casuum, Controversarum, Litium, Causarum, Propositionibus, Resolutionibus, Decisionibus refertum: Opus posthumum R. P. WENCESLAI STEIGER, e Societate Jesu, in alma Cesarea, Regiæ ac Episcopali Universitate Olomucensi quondam Sacrorum Canonum Professoris Publici & Ordinarii.

Norimbergæ, sumtibus Georgii Lehmanni, 1713, fol.

Alph. 3.

Videas hic universum Jus Canonicum in forulos suos sive locos, ut vocant, communes distributum: quod ita executus est Autor, ut nec industriam, nec judicium in eo desideres. Nam & singula

singula sub specialibus maxime & convenientibus titulis collecta, & verba ubique Decreti & Decretalium servata, ut opellam perquam utilem iis futuram auguremur, qui in quavis materia Pontificii juris sancita uno velut obtutu inspicere satagunt.

ALEXANDRI ARNOLDI PAGENSTECHERI
JCr. & Antecess. Sylloge Dissertationum.

Bremæ, apud Philip. Gottfr. Saurinan, 1713, 12.
 Alph. 1 plag. 9.

TRiennium est, & quod excedit, cum Excell. Pagenstecherus, jam Jur. Prof. Primarius in Academia Groningensi, Manuale ad Institutiones Juris suosque ad has editos aphorismos Groningæ publici juris faceret. Adjiciebat huic operi dissertationem de Jure Naturæ & Juris Justiniani autoritate, it. Fridericum I, cum Paraphrasi regularum Juris Canonici. Sicuti autem continuo aliquid promit ex ingenio humaniorum literarum & selectarum ex omni jure materiarum studiosissimo, ita in præsentè libro effecit, ut non solum modo dictæ dissertationes sed etiam sequenti tempore habitæ una ederentur. Agit autem in hac Sylloge Dissertationum primo loco de Jure Naturæ, ubi non ineleganter de Juris Naturæ principio, finibus, ejusque utilitate ac necessitate differit, imprimis ostendens, se non concoquere posse libellum (cujus autorem se ignorare profitetur) qui Lucis & Legis sive Luminis & Juris titulo studium Juris Naturæ non tantum omni utilitate destitutum, sed & omnino noxium & quasi cane pejus & angue vitandum, depingere annisus sit. Felix itaque deprædicat hoc seculum, quo non, ut olim, per ambages improbosque labores Juris Naturæ adita possint aperiri, sed recto tramite eodemque compendiaro liceat pertendere. Qua occasione etiam refert varias opiniones, quas Doctores circa hoc principium foverint. Ibidemque monet, pessime ac insubide nonnullos Doctores ridere eos, qui duo aut tria naturalis iuris cognoscendi principia inculcant; cum ipse Christus duobus aut tribus præceptis, quicquid Lege ac Prophetis continetur, complexus sit. Necessitatent vero, quæ unicum principium, uti a plerisque vulgo requiritur, desideret, demonstrari haud posse. Potius ostendit, Jus Naturæ tria suo ambitu complecti. Si enim ho-

Pag. 2.

25.

mo dependentiam & connexionem causarum & rationem motus sibi ob oculos ponat, sine magno labore colliget, illam primam causam, hunc primum motorem desiderare, & sic consequenter Deum esse tale ens, quod coli debeat. Si contempletur animam suam, corpus suum, facultates agendi, quibus aut illa, aut hoc pollet, idem in proximo agnoscens, cultum Dei, conservationem sui & proximi sibi injunctam deprehendet. Utque curiositati eorum, qui unicum præcise principium admittunt, satisfaciatur, ex jam allatis una voce includit principium: Ama, scilicet ama Deum, ama proximum, ama temetipsum. Secundo loco verba facit de auctoritate Juris Civilis, quo Jus Justinianum per eminentiam intelligit. Respondet hic potissimum argumentis eorum, qui illud aut nullius, aut exigui usus hodie esse arbitrantur, dum provocat ad illius receptionem in Germania, Belgio ac finitimis provinciis, Jure patrio deficiente. Provocat ad Fridericum Barbarossam, qui legem suam, quam nunc Authenticam Habita appellamus, Codici Justiniano inseri jussit. Provocat ad Maximilianum I ejusque sanctionem in ordinatione Camerae Imperialis & Judicii Aulici, nec non sanctionem Criminalem Carolinam, quæ non una vice ad Jus Civile remittit. Cumque hodie iniquitatis multi illud arguant, eos considerare jubet, fontem hujus esse Jus Divinum, Naturale ac Gentium. Ut itaque Jure Naturæ semper firmo ac immutabili manente, nec de hujus stabilitate, post leges cujusvis Reipubl. particulares, ambigendum sit. Notatu digna sunt verba Lutheri ex Tomo I Jenensi ad Psalmum 101, fol. 156, ubi ita judicat: Das Kayserl. Recht/nach welchem das Römische Reich noch heutiges Tages regieret / und biß an den Jungsten Tag verbleiben wird / ist ja nichts anders / dann heydnische Weißheit / welches die Römer/ehe denn Rom von Christen oder von Gott selber nichts gehöret hat / gesetzet und geordnet haben. Und ich achte wohl / wenn iht alle Juristen in einen Kuchen gebacken / und alle Weisen in einen Trancß gebrauet würden / die sollen nicht allein die Sacher und Händel ungesaßt lassen / sondern auch nicht so wohl davon reden und dencken können ꝛ. Fridericus I Barbarossa vindicatur in Disputatione III & Authenticæ ipsius modo allegatæ defensio contra Grocnewegium suscipitur. Hic curiosa ac singularia ejusdem nec

Pag. 30.

20.

154.

nec non aliarum Legum Friderici fusius explicat. Notat etiam errorem Schüzii Comp. Lauterb. pag. 656, circa famosissimam Legem Friderici de furti poena. Quarta Dissertatione præstantia ac autoritas Juris Canonici asseritur. Odium quod apud nonnullos propter Pontificis auctoritatem incurrere posset, amoturus, monet, se non pro Jure Canon. dominante, sed in civitatem olim benigne recepto, verba facere, hoc enim Jus Canon. æque ac Jus Civile non valere auctoritate sua, sed quam ex recepto Legislatorum nostrorum adeptum sit. Simul expendit, utrumque non levibus maculis scaterere. Quemadmodum enim in Jure Canonico dicatur, quaternarium numerum bene congruere prohibitioni conjugii corporalis, quia quatuor sunt humores in corpore, qui constant ex quatuor elementis, it. usque ad sextum generationis gradum constitutam esse consanguinitatem, quod, sicuti sex ætatibus mundi generatio & hominis status finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminetur; sic Jus Civile impietatis arguendum videtur, quod solvit vinculum matrimonii ob varias, etiam leviores Jurique divino contrarias causas. Veluti si uxor nolente viro cum viris extraneis convivetur, artibus magicis operam dari permittit, si modo remedium inde quaeratur salutare, agrestibus quoque locis eas innocenter adhiberi, ne maturis vindemiis metuantur imbres, aut ventis grandinisque lapidatione quatiantur, quasi hic valeat illud: flectere si nequeo superos Acheronta movebo. Quinta de Pallio sequitur, in qua ex Petronio L. 1 §. 3 ff. d. sicut. explicat, ac adstruit, ejus formam quadratam fuisse, cum contra toga rotunda & undique clausa esset. Quoad usum autem, licet olim amiculum istud meretricum pallium fuerit, quo & foeminae in adulterio deprehensæ indutæ sunt, cum tamen ipsa natura pallii nihil probrosi contineat, a honestissimis personis adhiberi potuisse censet; cum & Isidorus testetur, in Hispania id signum esse honestatis, ac Ulpianus doceat, pallium ad mulierum, ad quas virgines refert, vestimenta spectare. A commoditate porro, quam in negotiis expediendis præstat, præ toga commendari, & cives minoribus sumptibus onerare, cum ex lino & lana materia facile parabili componatur. Reges, Principes aliosque Rerumpublicarum rectores tum maxime, cum dignitatis suæ radiis coruscate avent, a pal-

Pag. 214.

lio honoris sui indicia aut augmenta arcessere; ipsos etiam Rectores ac Antecessores Groeningenses esse palliatos, ac pallii autoritate ea jubere, quæ usus Academiae postulet. Sexta & septima de septem Græcæ Sapientibus tractat, ubi conatur Autor demonstrare, non tantum, mediocrem prudentiam in horum scriptis & dictis latere, sed & ordinem, quem in illis enumerandis servarunt Scriptores ac Poetæ, magis metro tribuendum, quam unius præ altero in sapientiæ studio excellentiæ. Multosque adeo ostendit cæco impetu antiquitatem magis venerari ac adorare, quam dictorum factorumque dignitas ac pondus postulet. Sed de VII Sapientibus dicemus proxime uberius, ubi e novissima eorum Historia, a Cl. Laræo Gallice descripta, iusta dabimus excerpta. Octava Parœmias Belgicas exponit ac luculenter ostendit, quatenus cum moralitate conveniant, vel ab ea discedant, imitatus quodammodo Virum doctissimum Jo. Nic. Hertium, cujus de Parœmiis Juris Germanici Libri III Tomo I Opuscul. existant. Nona, quam Julium Paulum inscripsit, Iges quasdam Pandectarum erudite exponit. Decima, quæ & ultima, agit de dominio maritali, in qua defendit, Jure Naturali nullum marito in uxorem imperium competere, nec statum conjugalem esse monarchicum sed aristocraticum. Et licet fœmina ad varia onera subeunda marito obligetur, attamen eadem necessitas aliis quoque contractibus Nostro videtur communis. Neque id valere, quod vir ingenio & robore, fœmina præstet elegantia. Nam nec deesse exempla fœminarum eruditarum. Accursii filiam publice docuisse Jurisprudentiam, Hroswitham monialem Saxoniam panegyricum de gestis Ottonis M. & sex comœdias, in æmulationem Terentii, composuisse; Schurmanniam, Daceriam, Scuderiam aliasque satis esse notas. Subjectionem, qua fœminæ voluntariæ se maritis subjecerint, vel non satis probatam putat; aut certe in judicio contradictorio nondum esse obtentam, multasque in ore adhuc habere illud Tiberii: *Si non dominaris, fi-liola, injuriam te accipere existima.* Cumque plurimi argumentum quærant e Jure Divino, imprimis ad Eph. V, 22 provocantes, Noster ex verbo ὑποτάσσειν nondum dominium probari posse, vel ex ipso versu antecedente. 21 probare sustinet. Denique ad exempla quoque provocat, cum & apud Ægyptios & Achæos viris mulieres impera-

imperarint, quem morem Amstelædami quoque solennem esse, ex Templii, Legati Anglici, Memoriis ad annum 1678, ubi unum alterumque exemplum producit, constare posse existimat.

*Q. HORATIUS FLACCUS EX RECENSIONE
& cum notis atque emendationibus RICHARDI
BENTLEJI. Editio altera.*

Amstelædami, apud Rod. & Gerh. Wetstenios, H. FF. 1713, 4.
Alph. 5 pl. 8.

Quum in Actis nostris Anno superiore p. 481 seqv. Bentlejana-
rum in Horatium animadversionum justam mentionem fece-
rimus, jam, ubi de altera earum editione loquendum est, eo brevio-
res esse possumus. Postquam ergo patriarum virtutum hæredes Bi-
bliopolæ ad recudendas eas animum appulerunt, in eo operam
suam collocarunt, ut commodiore habitu librum eruditis sisterent.
Notas ergo, quæ in editione Cantabrigiensi sub finem carminum
erant rejectæ, textui subjecerunt, ne Lectores, si perpetuo volven-
dus & revolvendus liber esset, tædium aliquod caperent. Quod ve-
ro in hac editione præcipuum est, indicem omnibus numeris abso-
lutum addiderunt, cujus in se curam suscepit Isaacus Verburgius.
Etenim index ille primum confectus est a Thoma Tretero Posna-
niensi, auxilium ferente Stanislao Drozinio, quorum uterque in
adibus Stanislai Hofii Cardinalis Romæ circa A. 1573 versabatur.
Quum vero is uni saltem editioni esset accommodatus, alium in se
laborem suscepit Daniel Avemannus, Brunopolitanus, & cuique
vocalæ numeros librorum, opusculorum & versuum tædioso ad-
modum labore addidit. Hunc ergo indicem Avemanni cura per-
politum huic editioni subjecit Verburgius, ita tamen, ut, quæ in
ipso textu a Bentlejo mutata sunt, simul infereret, ne aliam in indi-
ce quam in textu lectionem deprehenderes. Ex notis vero Bent-
lejaniis multa præterea adjecit, quibus eidem non parum utique
splendoris accessit. Ceterum quantum ad chartæ pariter & ty-
porum elegantiam, non est, ut quicquam in hac ipsa editione ne-
glectum esse conqueramur.

THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICI,
Græce & Latine, cum notis Jf. Casauboni, & prælectionibus
Jac. Dupontii. Recensuit & notas addidit PETRUS
NEEDHAM, S. T. B. Colleg. Div. Joh.
Cantabr. Socius.

Cantabrigiæ, impensis Corn. Crownfieldj, 1712, 8 maj.

Alph. 1 plag. 16.

Qui nuper admodum Hieroclem nobis dedit, Cl. Needhamus, idem jam in Græcis autoribus edendis pergit, Theophrasti Ethici characteres ethicos cedro sane dignissimos Orbi erudito exhibens. Subsidia, quibus instructus, ad recensionem hujus operis se accinxit, hæc fuere. E Galliarum Regis bibliotheca quatuor codices, & quintum Episcopi Metensis, rogatu Clar. Montfauconii contulit collationesque Lutetia transmisit Gulielmus Clerc. Reliquos Codd. suppeditavit Anglia, Bibliothecæ scil. Barocciana, & Bodlejana & Collegii SS. Trinitatis Cantabrigiæ. Impressas editiones adhibuit Oporinianam, Basil. 1541, Camotianam, Venet. 1552, Henr. Stephani, Lutet. 1557, Claud. Auberii, Basil. 1582, & Sylburgii, Francof. 1584. Ex his natæ sunt observationes criticæ textui subjectæ, quibus ipse Theophrasti contextus emendatur & variorum exemplarium mutationes sollicitè admodum adnotantur. Dabimus ejus rei aliquot exempla. Sic c. 2, quando characterem τῶν κόλακων depingit Autor, eum ita patronum alloquentem inducit: Ἀποβλέψουσιν εἰς σε οἱ ἄνθρωποι; Noster pro εἰς autoritate omnium MSS. legit πρὸς, quod ipsum cum Attica dictione maxime convenit, ut ex Xenophonte & Platone ostenditur. Eodem capite ὁ κόλαξ Regi suo cavillanti applaudit, grandem risum excitat, eiusque coercendi causâ vestis particulam in os ingerit, ὡς δὴ εἰς δυνάμεν καταχεῖν τὸν γέλωτα: ita hactenus legerunt editiones. Sed Noster autoritate Codicis antiquissimi μὴ legit pro δὴ, quod iterum fit ex Atticissimi consuetudine, quo duæ negationes eleganter conjungi solent, quod Aristotelis, Demosthenis & Platonis autoritate comprobatur. In μικρολόγῳ, sive ejus, qui sordide parcus est, caractere & hoc occurrit, quod ille τῆς γυναικὸς ἀποβαλέσῃς τριχάλκον, omnem suppellectilem loco suo moveat & scrutetur. Hic quidem Cl. Needhamus, quum vox τριχάλκῳ nusquam apud Græcos

pag. 10.

12.

49.

Græcos

ræ legatur, ex ingenio restituit *τρίχαιτον*, quod Suidas interpretatur *κτενίδιον*, *peccunsculum minusculum*: quia æque *μικρολογία* sit, ejusmodi minuta inquirere, quam *tribulum*. Idem *μικρόλο-* Pag. 52.
γ sub finem ejus capituli representatur *τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπο-
 λαόμεν*, *medio die se lavans*, quod quidem qua ratione cum for-
 dida parsimonia conveniat, non videmus. Substituit ergo No-
 ster, occasionem suppeditantibus MSS. ubi *ὑποδέμεν* legit,
 vocem *ὑπολούμεν*, quod notat eum, *qui calceos sibi solvit vel
 exuit*, quod certe in *μικρόλογον* multo melius quadrat. ὁ ἀκού-
 ρ c. 12 describitur, *οἱ ἀρχολεμένῳ προσελθὼν ἀνακρινέσθαι*,
*qui aliquem occupatum accedens velit re communicata cum illo deli-
 berare*. Restituit vero Editor noster Autori vocem *ἀνακρινέσθαι*,
 quod est *sciscitari, percontari*, quod sensum ejus melius exprimit.
 Neque hoc negligendum putamus, Cl. nostrum Editorem suis et-
 iam aliquando Auberii, H. Stephani, Sylburgii, Palmerii & alio-
 rum notas inseruisse.

58.

Sequitur Isaaci Casauboni in hos characteres commentarius,
 eruditus notissimus, de quo in presenti dicere nil attinet, nisi hoc,
 quod in Editione Theophrasti Brunsvici A. 1659 recusa multa
 ab Editore, qui Casaubonum in omnibus capere non potuit, mutata
 inveniuntur. Quod quum paullo serius Autori nostro innotuerit,
 (nam integrum Casauboni commentarium ex editione laudata im-
 primi jam curaverat) cum ipsius Casauboni editione illum contulit,
 & quæ in ea interpolata animadvertit, in singulari pagina Casaubo-
 ni commentarium præcedente adnotavit.

Superest, ut de Jac. Duportii Prælectionibus pariter dispicia-
 mus. Fuit is in Academia Cantabrigiensi superiore sæculo Profes-
 sor Regius, earque prælectiones hæcenus asservatæ sunt in biblio-
 theca Jo. Mori Episcopi Eliensis, nullo tamen adscripto autoris no-
 mine. Inde factum, ut Th. Stanlejus earum autor haberetur, quod
 & in vitam ejus Historiæ Philosophicæ præfixam irrepit. Ostendit
 autem Noster, Bentlejo etiam suffragante, ex diversis harum præle-
 ctionum locis, eum in Collegio SS. Trinitatis Cantabrigiæ litteris
 operam navasse, & in eadem Academia Græcas litteras publice do-
 cuisse. Præterea Galeus, Duportii nostri collega, testatur in præ-
 fatione opusculorum Mythologicorum; *se Jac. Duportii in Theo-*
D d d
phrasum

- phrastrum Praelectiones vidisse.* Ipsæ vero prælectiones illæ non proletariam Græcæ linguæ scientiam præferunt, quamvis earum autor in multis afferendis autorum citationibus non sit operosus. Id enim præcipue intendit, ut primo quidem Græcarum vocum nativas significationes erueret, & sensum deinde autoris erudita applicatione illustraret. Ergo, quod in his prælectionibus præcipuum est, quasdam saltem de Græcis verbis observationes in medium proferemus, ut de Autoris nostri doctrina nobis constare possit. Primo statim capite occurrit character τῷ εἶρων, quam vocem Casaubonus reddiderat *cauillatorem*. Noster vero ostendit, non convenire *cauillatoris* ideam cum eo characterē, quem τῷ εἶρων tribuit Theophrastus. Ea ergo ratione motus vertit εἰρωνείαν *dissimulationem*, quod nostra quoque sententia propius accedit ad mentem & descriptionem Theophrasti. "Εἶρων vero proprie est, qui dicit aliquid, sed tantum dicit, aliud vero secum cogitat. Habetque formam participialem in obliquis casibus paulisper immutatam, a verbo antiquo εἶρω dico, cuius futurum saltem in usu est, εἶρω, Ionice resolutum transit in præsens ἐρέω, unde nobis supersunt præterita ἐρηκα & ἐρημαι. Κόλακς vox derivatur ἀπὸ τῆς κόλας, *cibus*, unde βουκόλς, qui boves pascit, item εὐκόλς & δύσκόλς, quorum prius *facilem in præbendo victu*, posterius vero *morosum* denotat. Κόλαξ ergo est, qui cibi & potus causa nostram amicitiam seclat, & alio nomine *Parasitus* dicitur. Ubi de verbo κεφαλαίωσεν agit, quod *in summam redigere* notat, explicat quoque verba Marci XII, 4 de seruo ab agricolis contumeliose habito: Κακέων λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν. Plurimi interpretum ultimam vocem explicant *carne amittarunt*, sed Noster, adsentiente Lud. de Dieu, sic vertit: *Et lapidantes eum breviter (compendiose) cum eo egerunt, germ. Sie wurffen ihn mit Steinen/ und machten also kurze Arbeit mit ihm.* De voce ἀπονοίας prolixus est, eanique accurate distinguit a cognatis vitiis, qualia sunt τόλμα, θηριότης, ἀπόγνωσις. Ἀπόνοια vero ipsi est, quando quis ἀπὸ νῆ vel ἐκ τῆ νῆ πίπτει, h. e. *ex usso rationis freno sponse in præcepta fertur, & sine mente excidit.* Ἐχὼ a Theophrasto nostro c. 6 pro capsula usurpatur, in qua litium & caussarum instrumenta reponebantur, quod auctoritate Harpocratonis, Schol. Aristophanis & Demosthenis probat,

ex quibus & hoc addit, echinos hosce plerumque fuisse vel figlinos vel æneos. Poterant & alia in medium produci, quæ circa formulas usurarum, festa item Atheniensium monentur, sed hic subsistimus, hæc sufficere putantes, ut ex iis, tanquam ex ungue leonem cognoscamus.

*JULII VITALIS EPITAPHIUM CUM NOTIS
HENR. DODWELLI & Commentario GUII. MUS-
GRAVE. Accedit DODWELLI Epistola ad Cl.
GOEZIUM de Patcolana & Bajana in-
scriptionibus.*

Isæ Dunmoniorum, typis Farleyanis, & Londini, 1711, 8.
Alph. 1 plag. 4 $\frac{1}{2}$.

PAUCIS abhinc annis, nempe A. 1708 erutum in Britannia ad Bathoniam Epitaphium *Julii Vitalis* mirifice eruditorum in se convertit ingenia & commentario non uno, teste præsentis libri Præfatione, ubi præ ceteris Tho. Hearnii ad illud *Animadversa* commendantur, illustratum est. Nos jam duos recensebimus commentarios uno comprehensos volumine: ac ex priore quidem primo dabimus Dodwellianam lectionem illius epitaphii, quæ hæc est: JULIUS. VITALIS. FABRICENSIS. LEGIONIS. XX. VALERIE. VICTRICIS. STIPENDIORUM. IX. ANNORUM. XXIX. NATIONE. BELGA. EX. COLLEGIO. FABRICÆ. ELATUS. HIC. SITUS. EST. Reliquæ Dodwelli notæ tantum non omnes spectant ad explicandam vocem *Fabricensis*. Scilicet Romani habebant publicas armorum officinas sive fabricas, in quibus qui operabantur, fabricentès dicti sunt. Ac sub primis quidem Imperatoribus suos singulæ legiones habebant Fabricentès, qui duorum generum erant, aliis arma ex ferro, aliis machinas bellicas ex ligno conficientibus. Sed jus illud legionibus ademptum est post Diocletiani tempora, subjectique fuerunt Fabricenses tandem Præfectis prætorianis. Hanc Fabricensium historiam diligenter persequens Dodwellus, tandem conficit inscriptionem illam Ptolemæo quidem juniorem esse, sed antiquiorem tamen Alexandro Severo, Imp. immo eam ante annum Christi 211 factam videri. Hinc docet, Julium Vitalem patria fuisse Belgam, non tamen Gallicum, sed Bri-

TAB. VI.
Fig. 1.

§. 9.

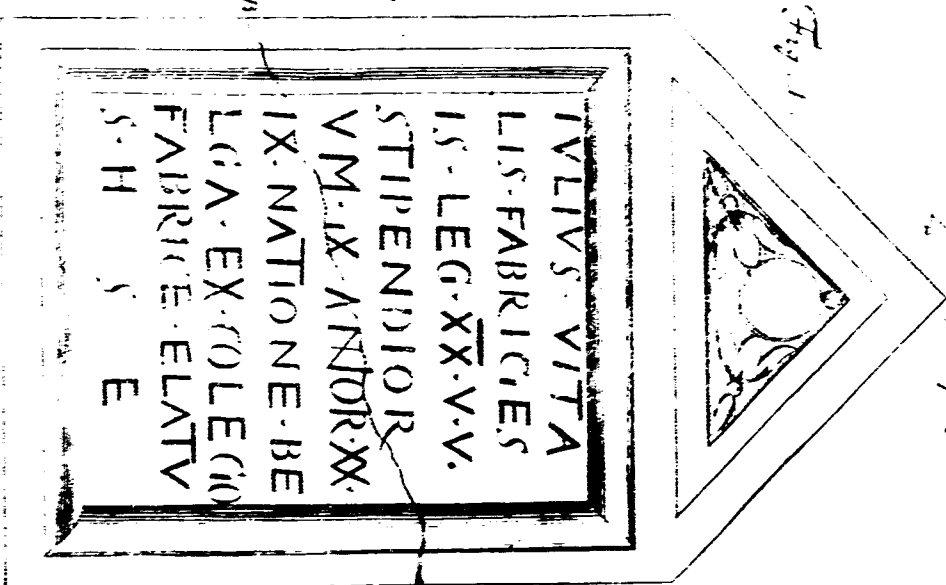
- §. 10. tannicum: ac denique ex hisce verbis: *ex collegio Fabricensi elatus est*, colligit, cum & benevolentia singulari collegarum consecutum esse monumentum, & magna collegarum frequentia elatum esse, fortasse etiam Collegii sumtibus. Hactenus Dodwelli notæ, quibus subjuncta legitur ejusdem ad Virum Consultiss. Godofredum Christianum Goezium, Collegum nostrum honoratissimum, Epistola A. 1700 scripta, qua duas inscriptiones, alteram Puteolis nuper inventam, alteram Bajis, brevissime explicat: ac sub finem refert, in Bibliotheca Bodlejana exstare Damascii, Philosophi Platonici, opus MS. *περὶ ἀρχῶν*, quod crassum impleat volumen formæ maximæ, quam *in folio* vocant. Qui autor cum admodum utilis possit esse ad intelligentiam Platonice Philosophiæ, præsertim recentioris, itemque hæresium inde in Ecclesia Christiana ortarum, optat, ut opus illud peritum aliquem inveniat interpretem ac publicam proferatur in lucem. Progredimur ad Cl. Musgravii Commentarium, cujus lectio epitaphii a Dodwelliana, supra allata, in eo differt, quod pro *Valeria* legit *Valeriana*, & *Fabricensium* pro *Fabrica*. Ipsum Jul. Vitalem libertini generis fuisse, §. 1 suspicatur, aliosque ex antiquis monumentis adducit cognomines. §. 2 de Fabricis armorum earumque antiquitatibus agit, cumque vocabulum *Fabricensis* ante sæculum quartum non fuerit usu receptum, hinc ipso illo sæculo obiisse Vitalem conjicit. §. 3 demonstrato, plures fuisse legiones vicesimas, de ea sollicite agit, cujus in hac inscriptione fit mentio, ejusque legionis fata & facta pluribus enarrat. §. 4 Dionis atque Taciti autoritate probat, notas V. V. hoc loco significare *Valeriana Vitrices*. Copiosissime vero differit §. 8 de Belgarum in Britanniam transitu, deque eorum ibi sedibus ac fati. §. 9 rursus multus est in exponendis antiquitatibus Fabricarum armorum. §. 11 obiter de cryptographia agit, simulque laudat ingeniosissimum ejus interpretem, Jo. Wallisium, Professore Oxoniensem, a quo commemorat hanc interpretandi artem cum nemine fuisse communicatam, excepto nepote ipsius ex filia, qui regio stipendio fruens eam hodie laudabiliter exercent & in secretis habeat. Sub finem hujus §. reprehendit morem mortuos in urbibus vel templis sepeliendi, idque olim cum apud ethnicos, tum Christianos, vetitum fuisse, ex Kirchmanno manifestum facit. Tandem sequitur

Fig. 2

TAB. VI. ad A. 1713. M. Sept. pag. 397.

Fig. 1

IVLIVS · VITA
 LIS · FABRICIES
 IS · LEG · XX · V · V ·
 STIPENDIOR
 VM · IX · AN · D · R · X ·
 IX · NATIONE · BE
 LGA · EX · COLEGIO
 FABRICE · ELATV
 S · H · S · E

Fig. 4

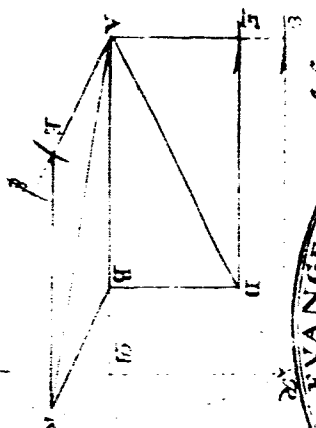
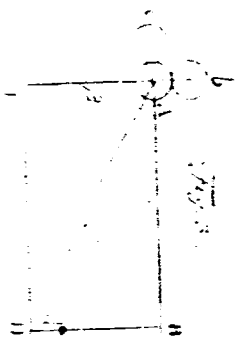
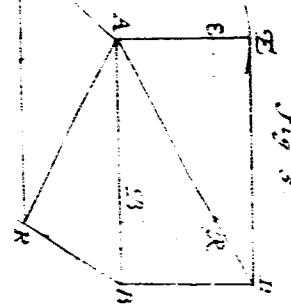

Fig. 5

Appendix de hujus inscriptionis orthographia. Equidem in superioribus jam sæpius egerat de veterum Romanorum scriptura: hoc loco tamen nonnulla adjicere visum fuit Cl. Autori. Inter alia docet, litteram V pronuntiationem habere $\tau\bar{\nu}$ W. Sic *vinum, vidua* Anglis est *Wine, Widow*, nostratibus *Wein / Witbe*. Ostendit etiam, contra Cellarium, ex antiquissimis monumentis, litteram V etiam his notis, U & U, scribi solitam esse.

pag. 178.
179.

IGNATII EPISTOLÆ SEPTEM
genuinæ.

Oxonii, c Theatro Sheldoniano, 1708, 8.

Plag. 9.

Luculentissimam septem Ignatianarum epistolarum editionem, Tho. Smitho Oxonii A. 1709 factam, adjectis suis ac Pearsoni annotationibus, recensuimus A. 1710 p. 196. Nunc aliam sistimus editionem, paulo prius emissam, sed quæ nuper demum ad nos venit, fortasse ob raritatem exemplarium, quorum centum duntaxat typis exscripta esse compertum habemus. Hæc editio præcedentibus in eo præstat, quod primo exhibet Græcum epistolæ ad Romanos textum, ex codice Colbertino editum a Ruinaro, deinde accuratissimum exemplar sistit codicis Medicei, (ex quo primus If. Vossius has epistolas Græce, sed minus accurate, ediderat,) ab Antonio Maria Salvino, Græcæ linguæ in Florentino Gymnasio Professore, rogatu illustris Viri, Henrici Newtoni, Reginae Britannicæ ad Eturiæ Principem Alegati, sua manu diligentissime descriptum. Præterea Cl. C. Aldrichius, harum editor epistolarum, in margine apposuit conjecturas criticas a Salvino & Vossio factas, quorum & nomina semper præfixit, exceptis iis locis, ubi emendatio est manifestissima. Ad hæc adjunxit veterem Latinam versionem ab Usserio primum publicatam, quam tamen iis locis, ubi aberrare visa est, diligenter corrigit. Denique Latinæ versionis margini allevit citationes Cotelærii: ipsis locis citatis in fine libri appositis. Præmisit vero Polycarpi ad Philippenses epistolam, quod in Septem Ignatii epistolas, quas plerique pro genuinis habent, collegisse, iisque illam epistolam præmississe perhibetur. Ceterum cum in laudato Mediceo codice tres insuper pseudepigraphæ Ignatii epistolæ Græcæ & Latinæ contineantur, Mariæ Callabalitidis ad

Ddd 3

Ignatium.

Ignatium, Ignatii ad illam responsoria, & tandem Ignatii ad Tarsenses epistola, quæ quidem sub finem mutila est, nec eas Cl. Editor prætermisit, sed hic etiam publicandas duxit. Sufficere hæc possunt de præsentis editione epistolarum Ignatii. Nobis tamen liceat ad primam epistolam, quæ ad Smyrnæos præscripta est, tria annotare illam illustrantia. Scilicet *Num. I* pro *Θεομακαρίτης* Cl. Salvinus reponit *Θεομακαρίτης*, quam emendationem jam vidit Pearsonus, eamque nos & approbamus & firmamus ex epistola Ignatii ad Polycarpum, ubi *num. VII* eum appellat *Θεομακαριστότατον*. *Num. III* veterem versionem: *Ego enim & post resurrectionem in carne ipsum (Christum) vidi, & credo existentem*; rejicit Cl. Aldrichius, negans, Ignatium hic loqui de suo visu, sed de fide sua aliorum testimoniis confirmata. Quia in re illi Valesium prævisse observamus, qui in versione sua Eusebii *Histor. Eccles. lib. III cap. 36* exstantia ibi Græca Ignatii verba: *Ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα*, doctissime hunc in modum reddidit: *Ego vero post resurrectionem Dominum ipsum in carne apparuisse scio & credo*. Hieronymus vero eadem Eusebii verba in suo Catalogo scriptorum ecclesiasticorum *cap. XVI* pessime verterat his verbis: *Ego vero & post resurrectionem in carne eum vidi, & credo, quia sic*. Cujus viri autoritas in errorem induxit non solum antiquum illum Ignatii interpretem, & alios, qui ex hoc loco de ætate Ignatii judicium ferendum putarunt, verum etiam recentissimum doctissimumque Hieronymiani Catalogi editorem, Cl. Cyprianum, qui in notis suis *p. 244* contendit, omnino istis verbis dictum velle Ignatium, suis semet ipsum oculis vidisse Christum, refutatque B. Ittigium nostrum secus sentientem. Verum omnino vera est Ittigii sententia, & citata Valesii versione confirmatur. Cl. Cyprianus vero juxta cum aliis a recta verborum constructione abiisse videtur. Scilicet non ita cohærent verba Ignatii: *Ἐγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα*, sed sic: *Ἐγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα ὄντα*, hoc est, *ego scio, eum in carne esse vel fuisse*. Pari modo Vossius senior erravit, in quodam Philostrati loco *τὸ οἶδα* reddens per *vidi*, notatus idcirco a Cl. Fabricio *Biblioth. Græc. lib. IV cap. 24 §. 12 n. 1 p. 54*. Sic Julianus Imp. *Orat. IV p. 146* scribit: *οἶδα μὲν ἔν καὶ Πλάτωνα τὸν μέγαν*. Ex quibus verbis nemo confecerit, Julianum significare,

ficare, suis semet oculis vidisse Platonem philosophum. Denique in ea, quam tractamus nunc, Ignatii epistola Num. *Ἡμετέρας τῶν κατ' ἀνδρα παθήματα* vetus interpret inepito vel potius nullo sensu reddidit: *nostraeorum, qui secundum virum, passiones*. Mirum est, Cl. Aldrichium non correxisse pravam hanc versionem. Corrigi autem potest ex his ipsis epistolis. Nam & in hac ipsa epistola num. 12 & in subsequenti ad Polycarpum num. 1 eadem formula κατ' ἀνδρα recurrit, ac priore quidem loco reddita est *singillatim*, posteriore *singulis*. Quare allata verba sic reddi debent: *nostra singulorum passiones*, id est, quas singuli pertulimus.

GOTFRIDI RICHTERI, BERNBACENSIS, Specimen Observationum Criticarum in varios Auctores, Græcos & Latinos. Præfationem præmisit JO. FRANCISCUS BUDDEUS, SS. Theol. D.

& P.P.

Jenæ, apud Christianum Pohlum, 1713, 8.

Plag. 9½.

PRimitias elegantissimi humaniorumque litterarum studio ditissimi ingenii hic offert Juvenis doctissimus, quem de meliori nota bonis omnibus commendat Summe Rev. Buddeus in Præfatione, qua & de maxima artis Criticæ utilitate differit, & se autorem fuisse Richtero fatetur, ut emisso hoc libello doctis Viris innotescere studeret. Nec sane contemnendum est hoc Specimen, in quo quippe præter emendationes Criticæ multæ exhibentur observationes philologicæ, quibus obscuriora Auctorum loca illustrantur & explicantur. Sæpius etiam Autor emendationes jam ab aliis factas approbat ac magis firmat: nec raro loca satis sana ab intempestivis aliorum invasionibus defendit, vulgatamque tuetur lectionem. Ceterum ex hujus generis libris non facile est proferre multa specimina, idque breviter. Ideo lectores erunt paucis contenti, ex his judicaturi de cæteris. Primo Sulpicium Severum sub censuram vocat, in ejusque Lib. I hist. sacræ cap. 46 pro: *Posto Ochoziam in Judæa rege*, primus feliciter restituit: *Post Ochoziam Judæa regem*: atque hanc lectionem luculenter probat. Oblata hac occasione liceat & nobis quatuor proferre emendationes ejusdem auctoris. Scilicet in editione Cl. Clerici p. 534 pro: *Leclis epistolis*

epistolis tuis, multo modo permosum affectum lacrymis tenere non potui; legendum videtur: Lectis epistolis tuis fraterno permosus affectu lacrymas tenere non potui. Ibidem paulo post rescribimus: *pro desiderio tui.* Scribit enim ad sororem, quam amare *pium* vocant Latini scriptores. Editum est ita: *pro desiderio tui.* P. 539 *pro tanguntur apostoli*, legimus: *junguntur apostoli.* Denique p. 542 reponimus hæc: *ut istis non inopinatum esset.* Sed redeamus ad Autorem nostrum, qui, interjecta Cl. Bentleji ad se scripta epistola, Tibulli elegias emaculandas suscipit p. 44 sqq. Inter hujus emendationes facile palmam meretur illa, qua hæc reponi verba jubet: *Somnumque petebat securas aries, dux gregis, inter oves.* Vulgo edita sunt hæc: *securus varias dux gregis inter oves.* P. 61 Phædri fabulas perlustrat oculo Critico. In hujus lib I fab. 16 ita refingit versum primum: *Fraudator homo aliqua rogans sponsore improbo.* P. 70 duas e Floro tollit mendas: p. 71 sqq. plures Siliii Italici locos vel illustrat vel emendat. P. 76 nonnulla emendat in Philosophumenis, quæ Origenis nomine inscripta autorem habere Didymum Alexandrinum, assentitur Cl. Heumanno, qui hanc sententiam primum proposuerat in his Actis A. 1710 p. 165 sqq. Reliquas paginas Æliani Variis Historiis, Callimachi Fragmentis, ac Menandri & Philemonis Reliquiis emendandis tribuit.

*BREVIS INTRODUCTIO IN NOTITIAM
Legum Nauticarum, & Scriptorum Juris Reique
maritimæ.*

Lubecæ, apud Petrum Boeckmannum, 1713, 8.

Plag. 10.

Incipit Autor noster Anonymus, qui sub litteris A. L. D. latero voluit, c. 1 *de Scriptoribus, qui libros ad jura ac negotia maritima spectantes enarrarunt.* Ubi post eos, qui in genere Scriptorum Juridicorum notitiam exhibuerunt, nemo comparet, præter Thurmannum, Jctum Hamburgensem, qui in Novis Litterariis Germaniæ A. 1703 *Bibliothecam Mercatoriam, Maritimam & Nauticam* promisit, sed morte præventus præstare non potuit, unde præter *Bibliothecam Cambialem* nihil ejus hætenus prodiit. Antiquissimæ vero ex nauticis legibus sunt *Rhodia*, de quibus c. 2. Earum collectio

lectio a Volusio Marciano confecta jam Antoninorum temporibus adfuit, nec tamen illa est, quæ sub calcem Tomi II Juris Græco-Romani exhibetur. Hanc quippe *videtur* postularunt multi Viri docti, ubi tamen Autor noster media via incedendum esse putat, & Harmenopulum earundem Autorem esse statuit. Ediderunt eas Schardus, Leunclavius, Vinnius, Fabrotus, illustrarunt vero Gothofredus, Corn. van Bynckershoek, Jac. Andr. Crusius, Jo. Diet. Fabricius, Jo. Ramos del Malzano, Franc. Balduinus, alii præterea hinc inde in scriptis suis. Sequitur c. 3 *Jus maritimum Romanorum ac Græcorum Imperatorum*, cujus fragmenta in utroque Codice & Pandectis occurrunt, congesta & notis illustrata a Petro Peckio, in quem notas conscripsit Arn. Vinnius. In Basilicis liber LIII huc pertinebat, sed quia ille interiit, defectum ejus ex epitomatoribus Theodoro Hermopolita & Constantino Harmenopulo refarcire possumus. Antiquum præterea juris maritimi monumentum est *Liber de Consulatu maris*, c. 4, qui tamen non uno tempore est conscriptus. Magna quippe ejus pars jam A. 1075 Romæ publicata fuit, altera temporibus S. Ludovici composita, post institutum vero a Jacobo Valentis Rege Consulatum, hoc titulo totus liber est insignitus. Erant autem Consules maritimi re vera maritimarum rerum Judices. Conscriptæ quidem istæ leges sunt antiqua lingua Hispanica, & Barcinone A. 1502 & 1592 editæ, versæ vero sunt in linguas, Italicam, Venet. 1549, 1566, 1584, 1599, 1612, Gallicam a Franc. Mayssiono, Massil. 1577, & Belgicam a Westerverno Lugd. Bat. 1704. Latine eas vertit Daniel Fischerus, Consul Rostochiensis, cujus laborem etiamnum hæredes servant; & noster Autor, sed tantum, ut videtur, in privatos usus. *Jus Wisbyense* c. 5 nomen habet ab urbe Gothlandiæ, quæ insula est Maris Balthici, Wisby. Floruit illa urbs vel maxime mercaturæ gloria, ac proinde communi nautarum & mercatorum consensu ibidem jus istud est constitutum. Neque tamen uno eodemque tempore id factum esse credibile est, sed potius pro temporum & circumstantiarum varietate varie quoque est interpolatum. Usi autem sunt eo omnes, qui in mari Balthico mercaturam exercuerunt, indeque nata sunt jura, tum Hanseaticum, tum Lubecense. Scriptum est dialecto Saxonis inferioris, ab Hadorphio Holmiæ 1689

editum: in Misnica exhibet Marquardus in opere de Jure Mercatorum. Adfunt quoque versiones, Belgica in *de Boek der Zeerechten*, Amstel. 1698, Gallica apud Clairacum in libro, *Les us & coutumes de la mer*, & Anglica, in libro, *a general Treatise of the Dominion of the Sea*: Suecica Hadorphii, & Latina Autoris, sed nec edita, nec edenda. *Jus Oleronense* c. 6 ab Olerone, Gallici maris haud Rupella procul insula, in Gallia & adjacentibus terris nomen obtinuit. Conscriptum est seculo XII, aliis Eleonoram Guicennæ Ducissam, quæ postea Henrico II Angliæ Regi nupsit, aliis vero filium ejus Richardum pro illius Autore habentibus. Editæ autem sunt istæ constitutiones in iisdem libris, Gallico & Anglico, quorum jam modo mentionem fecimus. *Wesicappellenses leges*, de quibus c. 7, nomen ab urbe Zeelandiæ olim non ignobili, jam vero viro admodum exiguo, habentes, a paucis admodum memorantur. Exstant autem in Boxhornii Chronico Zeelandiæ, ex quarum inspectione Autor ostendit, esse ipsas leges Wisbyenses in Belgicum saltem sermonem traductas. Inter nautica jura recentiorum temporum primum locum obtinet *Hanseaticum* c. 8, quod ex variis Recessibus societatis & privilegiis Regum & Principum olim consistebat. Postea A. 1614 vernacula lingua *Jus Nauticum Hanseaticum* prodiit, quod commentario illustravit Reinholdus Kuricke, in alias vero linguas Gallus, Anglus, & Belga jam laudati traduxerunt. *Lubecca*, ut longo ab hinc tempore justitiæ laude fuit clarissima, sic & hac in parte recte officio suo functa est. *Jus enim Lubecense* c. 9 antiquissimum, A. 1586 typis expressum, integro libro sexto nauticas constitutiones dedit, quæ tamen nullum hactenus habuerunt interpretem. Caput denique 10 variarum legum notitiam tradit, earum nempe, quas *Carolus V*, *Philippus II*, *Galli*, *Hispani*, *Angli*, *Dani*, *Sueci*, *Prussi*, *Veneri*, *Belga* & *Hamburgenses* constituerunt, quas tamen omnes attingere nimis prolixum foret. Sequuntur c. 11 scriptores, qui *de navium structura*, *arte navigandi* & similibus egerunt, ubi omissis iis, qui de rebus maritimis theologice & physice scripserunt, ii saltem Autores memorantur, qui de Architectura navali, Lexica Nautica, de navigandi arte, & scientia Hydrographica, quo præcipue pertinet mapparum hydrographicarum scientia, aliquid in publicum prodiderunt. *Qui litterarum humaniorum*

maniorum ac historiarum luce res nauticas illustrarunt, c. 12 occurrunt, & huc pertinent ex antiquis Apollonius Rhodius, Valerius Flaccus, Vegetius, ex recentioribus Bayfius, Giraldus, Calcagninus, Doletus, Schefferus, Senftrlebius, & alii. Latino carmine res nauticas exhibent Giannetafius & C. Erasmus Michaelius Lætus. Navalem historiam contexuerunt Cl. Bartholomæus Morisotus & Th. Rivius, quibus addi possunt Periplusorum & Hæcæporicorum scriptores. Sequuntur c. 13 ii, qui *doctrina civili nautica illustrarunt*, aut *consiliis commercia maritima & militiam maritimam magis promovere studuerunt*, c. 14, qui *systemata & compendia juris maritimi* ediderunt, ut Stypmannus, Loccenius, Molloy, c. 15, qui *speciales juris materias tractarunt*, ut de jure navigandi, & dominio maris seu ejus vel libertate vel servitute, de personis nauticis, de mari, portibus, fluviis, insulis, alluvionibus, aggeribus; item de submissione velorum, de jure piscandi, vectigalia maritima imperandi, merces sistendi easque ponderandi, bona naufragorum colligendi & de angariis; de navibus earumque jure, de fœnore nautico, de locanda & conducenda nave, de excursionibus maritimis, de assècurationibus &c. & tandem c. 16 ii, qui *scriptis suis multa juris nautici capita inseruerunt*, aut illa Responsis, Consiliis, Questionibus illustrarunt. Quorum omnium si aliquem recensum facere vellemus, integer nobis libellus esset describendus. Sufficit nos aliquam ejus notitiam Lectoribus propinasse.

DE LA CONNOISSANCE ET L' AMOUR

de Dieu.

h. c.

DE COGNITIONE ET AMORE DEI, UNA

cum arte afflictionibus hujus vite recte utendi; Autore

R. P. D. F. I. AMY, Benedictino.

Parisiis, apud Johannem Mariettum, 1712, 12 maj.

Plag. 14.

Autor non incelebris, Mysticorum deliciis captus, amoris, quod Deum nos prosequimur, profunda, quæque alibi parcius videri poterant evoluta, scrutatur, admixtis sæpillime iis, quibus suis

Ecc 2

imprimis

in primis partibus sacrorumque professioni inservit, vel delicatum nimis in Mysticos affectum prodit. Amorem simul vocare viam ad vitam æternam, non veretur, Præf. §. 3, qui eundem, quem dixi, amorem cum cognitione pro modo facillimo omniumque maxime securo venditat, perveniendi ad perfectionem & felicitatem l. c. Multum interesse Deum amantium ait, veram de Deo concipere ideam, quam tum demum adesse putat, si Justitiam subsistentem, æternam & immutabilem nobis sifteremus. Præf. §. 18 & p. 56. seqq. In negotio universo sapere ex se minime, quin, quæ alii potius experti, referre voluit, quo nomine Augustinum perpetuo fere excerpt. Præf. §. 20.

Tractationem operis ingressus de Cognitione primum, tum vero quoque de Dei amore agit, ut Rhetorem sæpillime agat, verbisque cumulativissime ludat, Augustino, quod dixi, ferme ubique intentus, quem etiam *hominibus suis raris*, quod Mysticorum ibi elogium est, accensit, Kempisioque, Taulero, Theresiæ & Catharinæ Genevensi iunxit p. 8. Verum, quem commendat amorem, per febrim alicubi amoris continuam, eamque aggravescentem describit, morbumque peregrinum vocat, quandoquidem in nunquam visa, nunquam audita tanto feramur affectu p. 24. Sic vere amantes etiam in ecstasi quasi aliquando ponit, scientiæque & instructione vacuos quandoque memorat p. 26, quibus amor desiderium moriendi inspiret, quorsum corpus illud mortis Rom. VII, 24 refert, a quo scilicet morituri liberari vellent. p. 33, 35. Amoris sui objectum solum constituit infinitum p. 41, 44, quem insuper ab imaginatione distinguit & liberat p. 47, & Dei ideam, confugiens in primis ad illius attributa, Veritatem, Sapientiam & Justitiam, de novo urget, p. 61, 63. Solida expositione indiget assertum: sine amore nos nihil habere vere veri & perfecti, nil virtutis & pietatis, nil bonorum operum, quæ cælum mererentur; quasi ulla opera, si vel amore turgeant, huc usque assurgerent. *Solum* DEI amorem posse destruere autumat peccatum & vitiosas propensiones, hinc ipsum peccatum per aversionem a Deo, & conversionem ad creaturam (quasi ad quamvis creaturam conversus, statim etiam averteretur a Deo) describit p. 85. Essentiale & formale peccati bene diceretur p. 88 prava voluntas in corde, modo mala etiam involuntaria

luntaria pro peccatis haberentur. Sola charitas, allegato Bernhardo, lex dicitur esse Dei convertens animas, & fiducia adeo etiam in Deum per amorem describitur p. 92, 118. Spiritus servitutis, Apostolo memoratus, legis antiquæ, & amori oppositus fuisse fertur, quare & inflexibilitas & indocilitas sub lege veteri (ut loquitur) viventibus haud obscure tribuitur p. 129 seqq. Pœnitentia per zelum satisfaciendi DEO pro offensis describitur p. 133, omnis in amore & religio & cultus ponitur p. 154. Imo spiritus pro nobis interpellans etiam pro amore habetur, a Spiritu S. excitato p. 163. Fides hic exulat ubivis. Tres mysticorum viæ commendantur p. 175. Per amorem ad perfectionem nos pervenire, ungi, vivere, amota fide, possim perhibetur p. 181, 215, 217, ut adeo vel sic edoceamur, cauto hic & circumspecto consilio opus esse, sicubi lectioni Librorum ejusmodi mysticorum accingamur.

THE HISTORY OF IMAGES, AND OF IMAGES - Worship, shewing the Original and Progress of Idolatry.

i. e.

*HISTORIA IMAGINUM, EARUMQUE CUL-
tus, monstrans Originem & Progressum Idololatriæ inter
Paganos, Judæos, & Christianos. Addita est Refutatio
Concilii Nicæni secundi, aliorumque Idololatriæ
Advocatorum; Autore Rev. D. JA-
COBO OWENO.*

Londini, apud J. Parckurst & J. Laurentium, 1709, 12 maj.

Alph. 1.

Inter omnes, quæ Lutheranis cum dissentientium cœtibus intercedunt, controversias haud minimam esse, quæ de imaginibus illarumque agit cultu, rerum Ecclesiasticarum gnaris haud incognitum esse potest. Multis enim abhinc annis tanta animorum agitata fuit vehementia, ut ipsis etiam templis imaginibus ornatis bellum quasi illatum fuerit. Testatur id historia Iconoclastarum, a Maimburgio Gallice exposita, motuumque tempore Reformationis a Carololtadio excitatorum. Cumque, ut fieri solet, partes ad concordiam redire non potuerint, aliis excessu, aliis defectu

Lee 3

peccantibus,

peccantibus, nostri Theologi operam dederunt, ut media incedentes via, justum imaginum retinerent usum. Edidit hunc in finem B. D. Danhauerus A. 1665 Iconothetem Christianum Adiaphorum, Libertatis vindicem, medium inter Idoloplasten, Idolicolam Tridentinum, & Iconoclasten Mahometico - Puritanum. Quo in libello nerve, ut solet, probat, Lutheranos mediam hac in controversia tenuisse viam, secutos Concilium Francofurtanum Caroli M. tempore habitum, quod Synodi secundæ Nicænæ reprobatum Canones. Lutheri sententia de imaginibus legi potest Tom. I Isleb. p. 89, Tom. IIX Witteb. p. 168. 457. Tridentinam legem solide Chemnitius in Exam. Concil. Trid. Part. IV p. 57 confutat Inter Reformatos eminent Spanhemius, Dallæus, & qui instar omnium esse potest, Forberius a Corfe, in Instructionibus Historico-Theol. lib. VII Cap. 6. Sed ad *Ovenum* veniamus nostrum, quem, cum plurimum temporis Antiquitatum sacrarum impendisset studio, tantam adeptum esse ferunt scientiam, ut summa cum promptitudine, nec minori judicio, cujusque seculi & doctrinam, & praxin explicare potuerit. Constituisse quoque ante obitum, præcipua Christianæ doctrinæ Capita methodo historica illustrare, (credebat enim Vir doctissimus, hanc exponendi viam utilissimam esse, qua tanquam in tabula veritas, illique oppositi errores simul proponi possent) elaborasse quoque specimen, quod *Historiæ Ordinationem* vocarat, sed mutato consilio in ejus locum substituisse *Historiam* hanc *Imaginum*, quam vivus, teste *Carolo Oweno* (qui & vitam ejus nuper excudi curavit) absolverat, post mortem demum editam. Causam scribendæ hujus Historiæ ipse testatur fuisse Reformatarum Ecclesiarum luctuosissimam ubique faciem, quæ Anglos movere debeat, ut ad Deum conversi, Idololatriam Papisticam serio abominentur. Totus liber in quatuordecim dispelcitur Capita. *Primo* indicat, se non sine indignatione observasse, libros sacros in Anglia variis picturis & imaginibus, Salvatoris, Apostolorum, aliorumque exornari, imo publicarum precum libros (*the Common-Prayer Books*) ab anno 1660 impressos imagines tales in fronte gerere. Occurrit heic excusationi nonnullorum, imagines scilicet ejusmodi ad excitandos pios orantium motus esse appositas, ostendens, minime illas ad hunc usum sufficere, & pietatem non aliter, quam juxta

Scripturam

Scripturam S. esse colendam, qua neglecta imaginationem nostram vagari ait & pessime decipi. Hinc Judæos, observante Philone, adeo imagines abhorruisse, ut vitam potius omittere, quam Idolorum formas tolerare voluerint. Provocat inde ad legem divinam, Exod. XX, 4, Deuter. IV, 15, 16. Præcipuum vero ejus argumentum, quod ad impugnandum imaginum cultum utitur, in hoc consistit, quod Deus nusquam poni illas mandarit, sed potius in Lege prohibuerit: Christus vero in N. T. duo saltem instituerit Sacramenta, quibus pii, ad excitandam fidem ejusque exercitia, uti debeant. Præterea periculosum esse usum imaginum, quod post lapsum naturæ humanæ ad Idololatriam nimis sit proclivis. *Secundo Capite* fateatur quidem, in libris quibusdam insculptas imagines videri, sed & hunc morem, ait, esse prohibitum, quod ex trigesimo quinto Confessionis Anglicæ constet Articulo, ubi probat, Autores Homiliarum magna cum cura interdixisse usum imaginum. *Tercio Cap.* ostendit, Idololatriam Ethnorum ab imaginibus ortum traxisse, quod Paulus Rom. I, 18 seq. taxarit. Plinium quidem Lib. XXXIV, c. 4 Hist. Nat. nil certi de ortu illarum tradere, mentionem tamen facere imaginis, quæ Romæ Cererem representavit. Tertullianum autem statuere, Imagines & Idololatriam ante diluvium fuisse, quod aliquot S. Scripturæ locis probat, adjuncto testimonio ex Alcorani & Zoar. XXXI. Non prætereundum quoque putat, saniores Gentilium adorationem imaginum ignorasse, ubi haud vulgaria ex Ethnorum Christianorumque profert Scriptoribus. Quo loco & Cl. Joh. Albertus Fabricius conferri poterit in Bibliogr. Antiq. Cap. II p. 256. Quam serio populum suum a societate ethnorum semper separatam esse Deus voluerit, quod multæ eo nomine datæ testantur leges, & quam enormiter Judæi imaginum cultu se polluendo peccarint, manifestum fit e *Cap. IV*, ubi originem & progressum Idololatriæ istius expendit, initio sumto a vocatione Abrahami, & progrediendo ad creationem vituli aurei; statuitque Autor, conjunctum fuisse hunc cultum cum cultu stellarum. Examinatis ita & refutatis erroribus Gentilium & Judæorum, ad cultum imaginum penes Christianos progreditur *Cap. V*, tantoque eos gravius peccasse docet, quanto majori Evangelii luce fuerint collustrati. Sed videtur doctissimus Owenus ἀμετρίᾳ ἀνθροπίης abreptus

abreptus omnem plane imaginum usum, etiam historicum, in templis damnare, quo ante ipsum alios e Reformatorum coetu prolapsos esse, novimus; Beza maxime, cujus nota vox est in Colloquio Mombelgart. f. 418: *Fateor, me ex animo crucifixi detestari imaginem*; cui Richardus Montacutius in Origin. Eccles. Tom. I ita respondit: *Impie in Colloquio Mombelgart. Beza locutus est. Contra profiteor, idque ex sententia Antiquitatis & Ecclesie Anglic. me ex animo imaginem crucifixi amplecti & usurpare. Quod αἰς ἐν παροῶν* notamus, ut constet, non eandem in Ecclesia Anglicana de Imaginibus semper fuisse doctrinam. Sed ad Nostrum revertamur. Putat is, Christum extra unionem cum divina natura considerari non posse, adeoque neque fingi neque pingi debere; quod si quis objiciat, per se tamen secundum humanam naturam pingi, respondet, sic Nestorianismo locum dari. Christum oculo fidei, non corporali esse respiciendum: per imagines adorantibus falsas de Deo imprimi ideas. Gnosticos illis locum concessisse, indeque ad Carpocratianos venisse; probari non posse, Pilatum Christi staturam & formam pictoris effingi manu curasse. Circa annum quadringentesimum superstitiosos homines incepisse adorare imagines, quibus ab Augustino fuerit contradictum. Quinto seculo introductas quidem esse in templo imagines, nondum tamen adoratas. In Concilio Eliberiano circa initium quarti seculi, cultum esse prohibitum, quod e Canone 36 constat. Epiphanium, Chrysostomum, Amphilochemque fortiter resistisse, ne in templis tollerentur imagines, donec Concilium II Nic. & cultum & usum concesserit & mandarit. Circa annum sexcentimum variis in locis adorationem imaginum viguisse quidem, sed Serenum Massiliensium Episcopum indignitate rei motum illas fregisse, & e templis eiecisse, quod illo tempore etiam fuerit approbatum: quamvis mox prætextu miraculorum & visionum institutum hoc impeditum & suppressum fuerit, quod Egwini Episcopi Worcesteriensis probat exemplo, qui jurejurando affirmavit, monitum se esse in somno, ut imaginem Mariæ in templo collocaret. Cumque nec visiones nec miracula ad stabiliendum suffecerint hunc cultum, conatos esse imaginum patronos ad Conciliorum autoritatem, tanquam sacram ancoram confugere. Quo vero successu illud factum sit,

fit, *Cap. VI* exponitur, initio sumto a Concilio Generali Septimo, quo cultus iste approbatus, mox vero in Concilio Nicæno secundo defensus & mandatus fuerit. Quæ de Concilio Judaico, in Hungaria haud procul ab urbe Buda A. 1650 die Octobr. 22 habito, recenset, artes Pontificiorum manifestant. Convenerant Judæi deliberaturi, quid tandem ipsis post tam longam a Nativitate Christi captivitatem faciendum? cumque alii Messiam venisse dicerent, alii id negarent, post longinquam altercationem admissi sunt, quos Pontifex Rom. ad Synodum delegaverat, inter quos erant duo Jesuitæ, totidem Franciscani & Augustiniani, qui Judæos docerent, quam doctrinam Christus discipulis præscripserit suis. Sed hi neglecta Evangelii doctrina sollicitarunt Judæos, ut gremio Ecclesiæ Romanæ se committerent, quæ sola regulas & præcepta Christi possideret, cujusque Vicarius sit Papa, cumque ulterius Transsubstantionem, invocationem B. Virginis & sanctæ crucis urgerent, congregatio in tumultum vertit, clamantibus Judæis: Non Christus, non virgo Deus, non imagines, blasphemia, blasphemia! Petiisse quidem Judæos, ut e Protestantibus Viri docti ad Synodum venirent, sed res ita erat composita, ut præter Pontificios nemo admitteretur. Ostendit deinde, A. 726 Leonem Isaurum, Imp. Const. publico edicto jussisse imagines e templis eliminari, & A. 730 convocato Concilio intercessionem Sanctorum cum cultu imaginum & reliquiarum fuisse prohibitam, sed Imperatori ab aliis fuisse contradicendum. Quæ A. 763 secuta sint, exponens, ridet Baronium, irruptionem Turcarum hoc tempore factam abrogato imaginum cultui adscribentem. Disceptatum deinceps fuisse ait in utramque partem de imaginum cultu, habitis aliquot Conciliis, A. 769 sub Stephano secundo, A. 780 sub Leone IV Imperatore, donec tandem famosum illud Nicænum II sub Constantino ejusque matre Irene fuerit institutum, quo Patres lege cultum imaginum sanxerunt. Et duo quidem in hoc Concilio idololatriæ notat, primo, quod titulo concilii generalis septimi superbire voluerit, deinde, quod Concilium Constantinum sextum, in quo 338 Episcopi imaginum cultum rejecerant, condemnarit, cum tamen Sextum hoc Concilium majori jure Generale sit appellandum quam Nicænum II. Non negari posse, Nicæno huic 350 interfuisse Episco-

pos, sed cum Episcopi Ecclesiae Meridionalis calculum suum illi non adjecerint, & inter ipsos Pontificios de autoritate ejusdem nondum conveniat, non magni illud esse aestimandum. Quae de actis Concilii hujus, sex Tomis inclusis, habet, dimidiam libri partem & ultra constituit, sed cum ordine omnia excerpti non possint, strictim praecipua saltem sessionum (numerantur vero octo) momenta notabimus. Praefixa est Actis Epistola Gregorii ad Leonem Isaurum, in qua acerbissime Imperatorem hunc tractat, ipseque omne in Ecclesiam jus abjudicat, quod soli Pontifici competat. Literae haec ut tumidum Papatum produunt animum, ita multum differunt a stylo aliorum Gregoriorum, Gregorii videlicet Thaumaturgi, Gregorii Nysseni, Gregorii Theologi, reliquorumque Ecclesiae Patrum. Eo enim procellerat Gregorii hujus impotens animus, ut comminaretur, se Imperatorem Satanæ potestati velle tradere. *Septimo & octavo Cap.* pluribus exequitur, quae de origine Concilii II, ut & de dissensu Imperatoris & Episcoporum supra commemorare inceperat, prolatis testimoniis, quibus idololatriam tueri voluerint, quibus Autor opponit refutationem. Sessione quinta literae Simeonis Stylitæ ad Imperat. Justinum proferuntur, quibus ipsum ad puniendos Samaritanos, qui imaginem quandam Christi & B. Virginis destruxerant, hortatur, asseverans, si puniantur, qui imaginem Imperatoris male tractassent, severiori longe poena coercendos esse, qui Christi, ejusque Matris imaginem dehonestassent. Pergit Owenus & reliquorum argumentorum Iconolatrarum imbecillitatem ostendit, rejiciens miracula, quae jactare solent, ut ficta, ridicula, imo impia, nec si tem illis esse tribuendam probat, cum relationibus monachorum nitantur; notum enim esse, quanta fraus illis subesse soleat, quod exemplo Mariæ, monialis Ulyssipponensis probari possit. Improbatur hic iterum Concilii Nic. II decretum, quo imaginem Filii Dei formari, inque templis poni approbant. Quod, uti supra notavimus, Noster æquo animo ferre non potest, statuens, Christum Θεῶν ὁμοιωτον, neque in statu (ut vocatur) exinanitionis, qui cessarit, neque exaltationis, qui ab imbecillitate nostra comprehendi nequeat, pingi posse, & quamvis civilem imaginum usum non tollat, sacrum tamen nullo modo concedit, cum, ut ipse sentit, Christo non aliis semet repræsentandi

sentandi modus placuerit, quam qui in Sacra Coena credi debeat. Sed & hic Autor rigidiorum Reformatorum partes sequi videtur, dum in S. Coena & Baptismo nil præter signa memorativa (ut Theologi vocant) agnoscit. Sessiones duas ultimas *decimo* exponit *Capite*, & *undecimo*, oppositis Constitutionibus Concilii Constantinop. quas sueta pertractat methodo, observans & Græcorum & Romanorum perversam Concilia, a quibus dissentiunt, supprimendi vel corrumpendi rationem, quod exemplo Concilii Gentiliani, & operis Carolini constet. Genium denique Irenes ad superstitionem & alia vitia pronum, quod ipsi non dissideantur Pontificii, vilem Concilii Nic. autoritatem manifestare posse putat, unde nec ab Anglic. Ecclesia unquam, nec a Carolo M. in Concilio Francofurt. fuerit probatum. Ultimis *Capp. XII, XIII & XIV*, quis in Oriente tunc fuerit status, ordine exponitur. Horrendum terræ motum aliasque divinam vindictam præfagientes pœnas observatas tunc fuisse. Nicephorum Imperat. sese opposuisse huic cultui, sed a Monachis impudentissime fuisse vexatum. Secutum hunc esse Michaelē Curopalatem, qui imperium Leoni Armenio tradidit, quo tempore cum pro ejiciendis, tum erigendis imaginibus fuerit pugnatum. Græcos ait modestiores fuisse Latinis, optandum tamen esse, ut Græci hoc tempore e templis suis eliminarent imagines; notatque imprimis Russos, qui passim in ædibus collocent imaginem Nicolai sui, quam nudato intueantur capite, terque signo crucis repetito, corpus versus imaginem inclinent, orantes: *Domine miserere mei*; quo facto denuum dominum ædium saluent. Ceterum Autor in libro hoc, & cultum imaginum impugnare, & simul Pontificum Rom. insolentiam versus Imperatores piosque Ecclesiæ Doctores manifestare satagit. Quo nomine, quæ inter Gregorium IV & Ludovicum Pium, ejusque filium acta sunt, recenset, ostendens, cum potestate Pontificum cultum imaginum pariter crevisse, tantamque fuisse Pontificum tyrannidem, ut Episcopi quidam in Italia Synodalem Epistolam ad Photium & Ecclesias Orientales miserint, qua de sexcentis Pontificum conquesti fuerint flagitiis, adjectis totidem obtestationibus, quibus palam profitebantur, scriptam esse Epistolam non aliam ob causam, quam ut ad avertendam iram Dei, serio & mature de remediis tantorum malorum cogitare

gitare velint. Cumque in Oriente Idololatria ita creverit, non mirandum esse ait, quod & Ecclesias Occidentales labes ista infestaret, quamvis nunquam defuerint, qui totis viribus obstiterint. In Anglia Scotum, Rhabanum Maurum, in Hispania Elipandum Archiepisc. Toletanum, in Germania Walafridum, in Gallia vero Jonam Episcopum Aurelianensem, & Abogardum Episcopum Lugdunensem, pugnasse contra cultum imaginum, accensendos hisce esse Waldenses, & Albigenses. In veteri Waldensium Catechismo adorationem imaginum rejici. Provocat tandem ad antiquissimum paucisque notum librum, cujus exemplar manuscriptum penes Waldenses extet, quique A. 1120 ante Waldum de Anti-Christo scriptus cultum imaginum rejiciat. Libro hoc, quod notas Anti-Christi explicet, Pontificios adeo concitatos fuisse, ut Waldenses, quique illos sequuntur, internecino persequi odio non desistant. Dolet demum, iterumque queritur de infelicitate temporum, quod non sine animarum damno imaginum usus in Angliam irrepit, cumque voto, ne spolia hæcce Ægyptiaca in aureum tandem consentur vitulum, librum finit.

AN ACCOUNT OF THE SOCIETY FOR PROPAGATING the Gospel in Foreign Parts.

i. e.

RELATIO HISTORICA SOCIETATIS DE Propagando Evangelio in locis Trans-marinis, munitæ Privilegio Regis WILHELMI III, una cum successu sperandoque progressu sub Regia Majestate AN NÆ, feliciter regentis.

Londini, apud Josephum Downing, 1706, 4.

Plag. 13.

Cum de Danorum in India Orientali ad Paganos, & Anglorum ad Pontificios in Hibernia convertendos studio nupero mense Majo dictum fuerit, non erit abs re, ut hujus quoque libri, quamvis jam ante aliquot annos editi, & Gallice quoque versi, mentionem faciamus, quo pariter de celeberrima Societate Anglica sub Wilhelmo III instituta Lectoribus constet. Plures enim in Anglia, præsertim

præfertim Londini, ad corrigendos mores, promovendamque pietatem, constitutas jam pridem fuisse Societates, e Johannis Woodwardi A. 1698 Lond. edito libello, quem maxime Reverendus D. Jablonski Germanice vertit, patet. Nimirum, ut de hac dicamus, cum animadverterent Viri pii ac cordati, Pontificiorum Americanos convertendi rationem parum convenire Evangelii præceptis, miserisque homines non ad Christum converti, sed ad idololatrios cultus perducere, hinc postquam haud exigua pars America Septentrionalis ab Anglis detecta fuisset, serio cogitarunt, quo pacto Evangelium in illis partibus prædicari possit. Describit vero Autor Relationis, non modo originem ardui hujus negotii, sed & impedimenta, quæ initio se obtulerunt, quibus tamen non obstantibus, Societas in dies creverit, & adhuc hodie persistat. Fundamentum A. 1649 jactum esse commemorat. Tunc enim prima prodiit Constitutio, qua Societas tali libertate fuit donata, ut prout ipsi visum fuerit, prospiceret, quid incremento deinceps esse posset. Unde per Angliæ & Walliæ provincias, urbes & vicos milli sunt, qui liberalium hominum sanctas colligerent symbolas. Quin ipse Rex Carolus II anno 1661 singulari cura in sustentationem Societatis incubuit, nec tantum de Coloniarum in Nova Anglia felicitate externa sollicitus, ut miseri homines ad agnitionem quoque veritatis Evangelicæ perducerentur, luculenta mandata dedit. Regio hoc instituto plures incitati, magno studio Societatem promovere conati sunt, inter quos haud postremæ partes debentur D. Jenkinso, qui A. 1685, cum numerum ministrorum ad missionem destinatorum non sufficere observaret, testamento curavit, ut duo Juvenes ingenui sumtibus suis Oxonii ad munus hoc instruerentur. Præcipuam tamen laudem meretur insignis Eques, Robertus Boyle, quem Carolus II Gubernatorem hujus Societatis constituerat. Hic ultra summam ducentarum librarum Anglicarum usui huic legatarum non tantum centum addidit libras, sed & annum salarium doctis piisque Viris solvi testamento curavit, qui octo sermonibus sive, ut vocantur, concionibus veritatem religionis Christianæ contra infideles quotannis defenderent. Statum inde Ecclesiæ in Nova Anglia a Non-Conformistis turbatum fuisse, scribit Noster, sed mox anno 1679 lætiores apparuisse, novis promulgatis Privilegiis, quibus statutum

tutum fuit, ut Societas ex Archi-Episcopis, Cantuarenſi & Eboracenſi, ut & Epifcopo Londinenſi, aliisque Politicis & Eccleſiaſticis Viris (nonaginta omnino erant) compoſita, unum quaſi conſtitueret corpus, quod in perpetuum *Societatis de propagando Evangelio* nomine gauderet, & peculiari ſigno uteretur, quin poteſtatem quoque haberet, quovis anno eligendi Præſidem, unum vel duos Vicepræſides, unum vel plures Theſaurarios, Secretarium, aliosque Miniſtros, qui jurejurando fidem ſuam Societati præſtarent. Quæ ſaluberrimæ conſtitutiones ut ſub feliciffimo Wilhelmi III regno fuere confirmatæ, ita multis paulatim novis beneficiis Societas fuit aucta. Viderant autem Gubernatores Societatis, parum utilitatis inde proventurum, niſi dignos ad tam ſanctum munus mitterent verbi Divini miniſtros. Hinc non omnes promiſcuis admittuntur, ſed ratio habetur primum ætatis, deinde accuratiſſime examinatur vitæ ratio, num cælebs ſit candidatus, quale habeat temperamentum, qua ſit prudentia, qua doctrina, quo zelo pro religione Chriſtiana, quam diligentiam poſt ordinationem adhibeat, quomodo affectus ſit erga Regimen, utque diſciplinam Eccleſiæ Anglicanæ obſervet. Et Collegium, quod in Virginia Rex Wilhelmus & Regina Maria erigi curarunt, ad optatum quidem finem non fuit perductum, interea tamen multi ex Anglia miſiſi fuere, qui inceptum opus perficere non deſtiterunt. Tantus quippe Societatis erat zelus, ut etiam Germanis Miniſtris in Albania dona fuerint miſſa, quibus adjuti ardentius opus penes Indos peragere poſſent. Nec ſucceſſu caruit hæc cura, quando quidem multi Gubernatores & incolæ incitati fuere ad exſtruenda templa, & conſtituenda ſacra ſtipendia. Immo e Quakeris aliisque perverſe de Religione ſentientibus quidam moti, Eccleſiæ Anglicanæ ſemet aſſociarunt. Cum porro metuendum eſſet, ne quinque Nationes Indorum, haud procul a finibus novi Eboraci (Newyork) habitantes, Gallorum Miſionariorum aſtutia a partibus Anglorum averterentur, viſum fuit Commiſſariis, ut duo adhuc Miniſtris reliquis adderentur, qui illos in convertendis Indis adjuvarent. Hic præ aliis laudatur Mori induſtria & pietas, qua factum, ut hætenus proni ad ſuſcipiendum Evangelium fuerint Indi. Quantum ad impedimenta, notat Autor, Indos initio alienores a

factis

facris nostris fuisse, quippe affirmantes: *Non posse se credere Anglos ipsis velle locum in cælo dare, qui inviderent locum in terra.* Quod Jesuitæ Gallici observantes, omnibus viribus laborarunt, ut Indorum animos ab Anglis averterent. Enimvero Angli unum non abjecerunt, nec divino auxilio destituti sunt, quippe ipsa etiam mancipia in triremibus præcepta doctrinæ Christianæ admiserunt. Et Noster quidem, quo in statu sigillatim res in Carolina & Pensylvania ad annum usque 1704 fuerint, accurate exponit, additque Episcoporum quorundam & aliorum celeberrimorum Virorum, ut Jo. Osterwaldi, Turretini, M. Jo Jacobi Schereri, literas, quibus institutum hoc magnopere commendatur. Ceterum sigillum Societatis, in hoc ipso opere conspicuum, representamus in Tab. VI Fig. 2.

TAB. VI
Fig. 2.

A VOYAGE TO THE SOUTH-SEA, AND
round the World, by Captain Edward Cooke &c.

h. e.

ITINERIS AD MARE PACIFICUM, ET CIR-
ca Orbem universum, annis 1708, 1709, 1710 & 1711 susce-
pti, Descriptio; Autore EDUARDO
COOKE.

Volumina II.

Londini, apud Wilh. Innys & rel. 1712, 8 maj.
Alph. 2 plag. 6.

Alget libri hujus pretium, quod & Autor ipse, circumnaviga-
to Orbe, pleraque, quæ descripsit, oculis usurpavit, & adhi-
buit Scriptores optimos, quorum sæpe & errores notat, adjectis in-
super Jesuitarum, qui terras istas propagandæ fidei causa peragra-
runt, chartis Geographicis. Præterea usus fuit imprimis M^{to} His-
panico, cui tit. *Naucerus littorum*, in quo terræ Mari Pacifico
adjacentes ita describuntur, ut littorum, portuum, ventorum, tum
regionis ipsius, eiusque finium, soli, fluviorum, montium, planta-
rum, arborum, animaliumque ratio habeatur, deinde historia an-
tiquior, & nonnulla de moribus populorum tradantur, ac denique,
quo tempore regiones illas adierint, & qua ratione suæ potestati
sub-

subjecerint Hispani, utque Angli ac Belgæ varias passim deprædationes in littoribus istis exerceant, subnectatur. Nos, quæ non ubivis forsitan obvia visa sunt, paucis delibabimus.

- Vol. I. Volumine I in describendo itinere ad Mare Pacificum & accurata terrarum isti adjacentium delineatione industriam se ostendit. Gloriam Orbis primum circumnavigati, quam suo Drakio vindicant Angli, Noster Jo. Sebastiano Cano, Ferdinandi Magellani comiti, tribuendam censet. Sharpium Anglorum Navarchum inventorem statuit viz, qua evitato freto Magellanico, & eo, quod a detectore le Maire nomen retinet, ex Oceano Atlantico Pacificum Mare hodie intrant. Gemmarum Turcicarum pretium nostris temporibus ea de causa imminutum sibi persuadet, quod e monte Copiapo (nomen sedem Turcicarum gemmarum notat) in terra Chili sito immensus fere istarum numerus ad Europæos fuerit translatus. Minimi deinde avium generis, magnitudine apes haud superantium, attamen variegatis coloribus distinctarum, mentionem injicit, quæ ab Indis Quenti, vel Colibri, (conf. Amerique Angloise p. m. 62) ab Hispanis Tominejos, ab Anglis autem Hummingbirds, ob stridorem, quem volantes edunt, vocitantur. Sinaragdos, gemmarum genus, ab antiquis Peruvianis divino honore cultum, de quibus paucis hæcenus, unde proveniant, constabat, prope Peruvianos montes Mantæ ab Hispanis primum inventos esse refert, quorum nimia copia in Europam advecta, valor brevi imminutus sit; hodie tamen fodinas eorum ab Hispanis penitus ignorari fatetur. In terris Amazonum fluvio vicinis arborem balsamum, nulli Europæorum odore & virtute inferiorem, sudantem reperiri docet, Copayba ab accolis cognominatum.
- Pag. 38. 39. 78. 178. 199. 207. 242.
- Vol. II. Vol. II brevibus iter, quo a California littoribus Indiam Orientalem & Africam præternavigans in Angliam redux fuerit factus, memoriæ tradidit. Hic, ut, quæ singularia memorari possent, omittamus, initio merces, quas Occidentalis India Europæ, vel hæc vicissim illi subministrat, brevi tabella exponit. Inferit deinde opus, artis nauticæ peritis maxime commendandum, Descriptionem nimirum Littorum, Portuum, Ventorum &c. Maris Pacifici a Portu Aquæ Pulchræ usque ad Fretum Magellanicum, ex MSto Hispanico, quod *Littorum Nauclerus* inscribitur, atque duorum
10. 109.

duorum seculorum & quod excedit, usu & experientia comprobatum fuit, Anglica civitate donatam, quam capta navi, quæ ex Aquæ Pulchræ Portu solverat, fatum benignius Nostro obtulit. Tabula tandem Longitudinum & Latitudinum omnium Portuum, Insularum atque fluviosum inde a California usque ad Fretum Magellanicum, ex eodem MSCto depromta, ad finem operis adjecta est. P. 319.

EXPLORATIO FUNDAMENTI, QUO DN. RENAU navis bellicæ præfectus, & in re maritima Inspector generalis, suam de Opera Navali theoriam struxit. Ex Epistola F. D. C. Abb. Vall.

Ahinc aliquot annos Dn. Renau, præfectus Navis in nauticarum rerum scientia maxime versatus, quo munus suum impleret dignius, proposuit sibi suo studio curandum, ut quod in exercitatione navali jam dudum usus invexerat, non ars sola comprobaret, sed ipsa scientia firmaret ac perficeret. Quapropter Opusculum, cui titulus est *Theorie de la Manœuvre des Vaisseaux*, notabile utilissimi operis specimen, publici juris fecit. Statim atque editum est, multa eruditorum turba non notum sibi sedulo observavit, probatumque plausu excepit.

Elapso tempore, tandem eximius Geometra Hughenius, quem ab adolescentia de Mathesi præclare meritum, jam ingravescente ætate de cultu, nitore & gloria Matheseos decebat esse sollicitum, scrinia sua, plurimis recentiorum Scriptorum libris plena, diligenter perlustranda esse censuit: ne quid forsitan in Mathematicorum neotericorum inventis incaute erratum aciem oculorum suorum in propria inventa examinanda detixorum fugisset. Itaque conquirenti sibi forte obviam Renavi theoriam districto examini subicere decrevit. Libellum evolvit, perlegit; propositionem theorix præcipuam, quam attentissime se perpenderit ratus est, totam falsam existimavit. Propterea veritus, ne quid detimenti res navalis hinc aliquando caperet, partes autumavit esse suas, ut gravissimum errorem, jam tacite quasi approbatum magno veri damno, sine mora detegeret atque confutaret. Publicato igitur scripto theoriam illam oppugnavit; positum ejus fundamentum evellere, novum jacere aggressus est.

G g

Hughenio

Quæ suborta disputatione Renavio objecit Hughenius, quæ Hughenio respondit Renavius, norunt viri Mathematici, quibus rationes ex utraque parte allatas & typis mandatas expendere libuit. Veritas commune bonum est, in quod cuique jus suum natura stat. Bernullio, qui dum viveret, Professor erat Basileæ celeberrimus, eandem theoriam argumentis quoque suis impugnare placuit. Liceat etiam nobis palam dicere, quid de ea sentiamus.

TAB. VI.
Fig. 3.

En porro præcipuus cardo, circa quem tota quæstio versatur. Parallelogrammi rectanguli $ABDE$ (Fig. 3) duo latera AB , AE repræsentant directiones, secundum quas cum velocitatibus proportionalibus duæ potentia motrices ad mobile, cuius nec magnitudo, nec figura, sed solum gravitatis centrum in A positum considerare hic oportet, ad motum illud eodem momento impellunt, altera versus B , altera versus E . Mobile sic propulsus, nec latus AB , nec latus AE Rectanguli, sed diagonalem lineam AD percurreret eodem temporis intervallo, quo utrumque latus separate cum velocitate proportionali conficeret. Unde sequitur, in spatio materiae fluidæ amovendæ pleno, quum resistentiæ sint inter se in duplicata velocitatum ratione, requiri, ut vis quadrato diagonalis AD , hoc est, ex natura Rectanguli, quadratis laterum AB , AE simul sumptis æquipollens, a potentiis motricibus mobili incutiat; proindeque ut æquali tempore non minus virium (nempe $= AB^2 + AE^2$) sed minus velocitatis (nimirum $= AD < AB + AE$) ad solum motum per diagonalem conjunctum imprimendum quam ad duos motus separatim imprimendos impendatur.

Omnes autem Geometriæ vim ad movendum, certo tempore, secundum rectam AE vel AB , intra medium resistens, exprimentam esse per quadratum AE^2 vel AB^2 , uno consensu Dno Renavio concludunt. Sed post Hughenium & Bernullium non pauci negant, per horum quadratorum summam explicari debere vim ne essariam ad æquiditurnum motum diagonicum ab A ad B , qui ex lateralibus motibus ab A ad B & ab A ad E compositus in Rectangulo a duabus simul potentiis intra medium plenum producitur.

Porro dissensio super hac quæstione physico-mathematica mihi videtur ex eo potissimum oriri, quod non satis attendatur, quoniam modo potentia motrices cum certis velocitatibus intra medium

dium demovendi fluidi plenum vires suas simul eidem mobili applicatæ exercent. Patet, quum materia, ex qua omne corpus constat impenetrabilis substantia sit, nullum mobile per spatium plenum, dato tempore, transferri posse quin sibi viam aperiat, hoc est, loco demoveat cum eadem celeritate tot materiae replentis quantitates mole ac volumine sibi æquales quot continuo secum ordine in spatio transeundo continentur. Corpus enim sibi ipsi locus est; locum sibi absolute æqualem quem occupet exigit. Hinc duo necesse est concludere: Primum, ut diximus, concessum; nempe quod velocitas, qua in pleno mobile fertur, multiplicatur per descensum spatium ipsam exprimens, seu quod motus intra resistens medium vim quadrato velocitatis æqualem requirit: Secundum vero, hic præsertim notandum; quod moles, cui vis vel inest vel applicatur, non aliter ac tanquam unitas ob æquales moles de spatio dimovendas consideranda est.

Hispositis, nota Causam sic dici quantum ad Effectum confert; ideoque solum effectum in sua causa spectandum esse, qui ipsius efficientiam adæquet. Non alia igitur ratione in medio secundum velocitatum quadrata resistente, dato temporis intervallo, duæ potentia eidem mobili sic simul applicatæ, ut dum illud una per unum Rectanguli latus movere nititur, ipsum altera per alterum latus pellere conetur; comparari inter se debent nisi quatenus æquivalent duabus materiae quantitibus sigillatim mole ac volumine huic corpori movendo æqualibus, motusque quantitates habentibus quarum unamquamque unitas in quadratum velocitatis ducta exprimit. Hoc quippe solum ad effectum quæsitum pertinet; talis motus per plenum nihil aliud in causa motrice supponit; quidquid amplius potentia moventibus inesse potest, veluti varia pororum conformatio, successivus particularum interiorum impulsus, &c. nullatenus motum, determinato tempore ia duplicata velocitatum ratione, mobilium æqualibus imprimendorum necessitatem tollit. Id ergo tantum utpote quæstionis nostræ proprium attendamus.

Intelligentur itaque potentia motrices duæ b & e (exempli causa duæ quantitates aeris certo impetu commoti qui ventus dicitur) esse tales, ut cum velocitatibus per rectas AB & AE expressis viresque idcirco per quadrata AB^2 & AE^2 expressas exigentibus, ali-

quod mobile (videlicet duorum velorum omnino æqualium antennarum normaliter firmiterque junctas) secundum easdem rectas seorsus propulsum paribus temporis intervallis transferre queant. Si una nimirum b actionem suam prima exerceret ab A ad B tantummodo , statimque altera e suam secunda produceret a B ad D ita ut ipsi AE æquetur BD ; mobile necessario ad quoddam punctum D intra data puncta B & E duobus temporibus æqualibus sive duplo temporis intervallo perveniret: Vice versa , si actio ipsius potentie e impressa duntaxat ab A ad E præcederet , & extemplo alterius potentie b actio incussa ab E ad d , ita ut Ed sit $= AB$, succederet: Dico, easdem præcise vires movendo infumum, idem tempus consumuntur iri, punctum d idem atque D necessario fore; spatia namque in medio pleno peracta AB & BD ex una parte, AE & Ed ex altera, sunt manifesto respectively sibi parallela & æqualia. Jam vero concipiuntur illæ duæ potentie motrices b & e eodem momeato mobili A applicari, tunc utraque erit ad movendum prima simul & secunda; tunc ergo non alius fiet impulsus quam si alternis vicibus impellerent; quum tota differentia in tempus solum cadat, quod simplex dabitur ob impulsivonem communem, non vero duplex propter duas impulsiones successivas. Cujus consequenter impulsivonis communis terminus ipsum est punctum D sic inter puncta B & E respectu puncti A positum ut rectarum Ed & Bd ipsi AB & AE parallelarum intersectio sit, atque ideo rectanguli $AEDB$ diagonalem AD , propulsi mobilis viam, determinet. Atqui ex proprietate Rectangulorum, diagonalis lineæ quadratum quadratis laterum simul sumtis æquale est; vis igitur ad materiam a diagonali amovendam necessaria summam virium materię de lateribus Rectanguli separatim æquali tempore dimovendæ idonearum adæquat. Talem virium summam potentie b & e simul habent. Quid, quaeso, impedit quominus ab A ad D conjunctim moveant tam prompte quam ipsarum una ab A ad B vel altera ab A ad E separatim moveret? movebunt ergo: Quod erat propositum.

Insuper, cogitemus rectas AE & AB rectum angulum constituentes omnibus datis similibus esse minores. His experimentur enascentes potentiarum e & b constans movendi momento temporis quantumvis brevi ab eodem puncto dato A ad divercia fixa E & B .

Atqui

Atqui dum potentia e movere ad terminum fixum E nititur, statim a recta AB per fixum quoque terminum B transcurrente retrahere incipit. Pariter potentia b quo nisu ad movendum per punctum fixum B disponitur, eodem a recta AE ad punctum fixum E terminata retrahat necesse est. Duo igitur illi conatus ad diversa puncta fixa tendentes sese mutuo impediunt. Undo efficitur ut mobile his impulsione nisibus affectum neque ad E neque ad B perveniat. Sed quoniam inde necessario resultat ut a momentanea impellendi centrum A per spatiolum AB actione urgeatur in BD , cui parallelum & æquale est spatiolum AE , altera actio isochrona impellendi idem centrum A per illud spatiolum AE ; & sic reciproce eodem instanti: liquido constat particulares versus B & E potentiarum motricium conatus in se mutuo ope interpositi ejusdem mobilis A cadentes coire in communem hujusce mobilis impulsione ad unum atque idem punctum D intra bina data B & E ita fitum ut distantia similium minima DB sit $= AE$ & DE sit $= AB$, hoc est per diagonalem AD nascentis rectanguli $DBAE$. Trans spatiolum autem materia demovenda plenum motus peragitur: Quadrato ex diagonali summam quadratorum ex lateribus Rectanguli adæquante, non minor est medii, dato tempore amovendi resistentia in diagonali sola quam in uno & altero latere. Vires ad movendum separatim per hæc latera tempore pari necessarias potentias motricibus b & e inesse conceditur: Liquet ex dictis vires illas nequaquam in transferendo per ista latera mobili infumi posse dum ipsi simul applicantur: Integræ ergo supersunt quæ in communem impulsum per diagonalem impendantur. Quid igitur causæ esset, cur diagonalem Rectanguli eodem temporis intervallo quo latus utrumlibet, impressa illarum virium summa velocitatem convenientem producente, mobile non percurreret?

Denique, momentaneo divergentium directionum AE , AB obstaculo efficitur ut ad æquilibrii momentum origo motus compositi revocari possit. Duæ potentia b & e (quarum huic ex A in E & illi ex A in B facultas movendi pari tempore, superata medii resistentia, tribuitur) quo momento ad aliquod corpus A in medio pleno quiescens admoveri supponuntur, eodem ob actiones suas ad diversa puncta fixa E & B tendentes sic sibi obitare & æquiponderare

intelligentur ut neutra effectum proprium in his punctis completum obtineat. Cujus generis æquilibrium ita probamus. Datis position: ac magnitudine duobus rectis AE & AB , perficiatur parallelogrammum rectangulum $EABD$; agaturque ejus diagonalis DA per quiescens adhuc corporis movendi centrum A , quæ propter medii resistentiam vicem fulcri ad momentum præbeat. Si ex hujusce lineæ fulcientis puncto quocunque d , in directiones potentiarum isochronas velocitatibusque seu actionibus ipsarum particularibus proportionales AE & AB , demittantur normales rectæ de ac $d\beta$: semper illæ normales erunt inter se in reciproca istarum directionum sive actionum isochronarum ratione: In Triangulis enim similibus DAB , dAe , sicut se habet DB hoc est AE ad AB , ita $d\beta$ ad Ae hoc est ad de . Quæ lex æquiponderantium sibi in Mechanica datur. Propria igitur velocitate seu directæ per ipsum Rectanguli latus impulsione quælibet harum potentiarum alteram superare nequit. Quare ex æquilibrii proprietate ambæ in fulcrum etsi momentaneum AD directionibus suis isochronis AE , AB respondens una recidunt: Quod fulcrum consequenter communi impulsu statim surgent. Conjunctæ autem earundem potentiarum vires, quæ in producendis secundum latera Rectanguli velocitatibus ad distita puncta eodem instanti idem mobile translaturis consumi nequeunt, æquivalent medii resistentiæ per diagonalem diffusæ. Hæc ergo resistentia, non ex motu contrario sed ex materiæ loco demovendæ necessitate resultans, cesset extemplo necesse est. Hoc ergo mobile A cum velocitate quæ a conjunctis potentiarum sibi applicatarum in angulo recto EAB viribus per quadrata AE^2 & AB^2 expressis producet, ipsam diagonalem AD dato temporis intervallo necessarie transibit: Posita quippe sufficienti causa ponitur requisitus effectus.

Fundamentum itaque, quo theoria Operæ Navalis a Domino Renau proposita nititur, solidum stare & inconcussum non minus evidenter perspicimus quam fidenter publicamus.

TAB. VI.
Fig. 4, 5.

Hic addi potest, coronidis loco, in Parallelogrammate non-rectangulo $EABR$ (Fig. 4 & 5) sive acutus sive obtusus sit angulus cujus vertex motus compositi initium est, si ratio diagonalis $AR = AR$ ad diagonalem AD Rectanguli $EABD$ ex iisdem lateribus AB , AE constructi esse eadem quæ n ad i ponatur, fieri hanc

hanc diagonalem = $AD \times n$ hoc est = $n \sqrt{AB^2 + AE^2}$
 = $\sqrt{AB^2 n^2 + AE^2 n^2}$. Vis ergo ad tollendam medii res-
 sistentiam ut eodem tempore intra Parallelogramma non rectan-
 gulum quo intra Rectangulum linea diagonalis peragretur, esse
 debet = $AB^2 n^2 + AE^2 n^2$ composita videlicet ex duabus viri-
 bus majoribus vel minoribus $AB^2 n^2 = AB^2$ & $AE^2 n^2 = AE^2$
 quam quæ AB^2 & AE^2 ad conficienda separate latera pari tem-
 poris intervallo requiruntur. Quod discrimen, emanans non ex
 ipsa mobilis composita motione, sed ex ipsa dimovendi dato tem-
 pore majoris vel minoris medii necessitate, nequaquam ad theoriam
 Renavii sola Rectanguli proprietate nixam attinet.

*SYLLOGE EPISTOLARUM MATHEMATI-
 carum varii argumenti ad Illustrissimum D. D. FERDI-
 NANDUM ERNESTUM S. R. I. Comitem ab HER-
 BERSTEIN ab admodum Rev. ac eximio P. AUGUSTI-
 NO THOMA A S. JOSEPHO, Clericorum Regulari-
 um Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Sacerdote, nec
 non Collegii Curtiani Hornæ in Austria p. t. Vice-Rettore, an-
 nis proxime lapsis perscriptarum; cum Prefatione
 MICHAELIS ADAMI FRANCK DE
 FRANCKENSTEIN.*

Vetero-Pragæ, apud Wolfgangum Wickart, 1713, 8.

Plag. 12 Tabb. æn. 19.

CUM R. P. Thomas a S. Josepho in Analyfi Diophantea, Vietæ &
 Cartesiana apprime sit versatus; Cl. Editori dignæ visæ sunt
 Epistolæ ejus ad Illustrissimum Comitem de Herberstein datæ, quæ
 faciem publicam adspicerent. Quamvis enim tantum de proble-
 matibus ad Geometriam elementarem & Arithmeticam spectanti-
 bus potissimum tractent; non contemnenda tamen Analyticos arti-
 ficia passim adhibentur, nec problemata ipsa prorsus proletaria
 sunt. Quia epistolæ sunt numero 51, prolixum nimis foret, singu-
 larum argumenta recensere; quædam igitur produxisse suffice-
 rit. Epist. 1 ostenditur, dato semicirculo, qui sit aequalis segmento
 circuli latere trigoni regularis resecto, dari quoque circuli qua-
 draturam. Epist. 2, 3 & 4 variæ exhibentur solutiones analyticae ac
 constructiones Geometricæ problematis: data recta secta secun-
 dum

dum extremam & mediam rationem, construere triangulum, cujus basis sit æqualis majori segmento, altitudo minori, & crura habent rationem segmentorum. Problema hoc, utut planum, insignne ac jucundum censet R. P. quia ex ardua analyfi constructio facillima emergit. Epist. 7 scribit, se solvisse problema *Comerianum*, quod proponitur in Actis A. 1683 p. 125, per parabolam & circulum, & ostendisse, quod per circulum & rectas construi nequeat. Epist. 8 & 9 in dato quovis triangulo assignat punctum, in quo tres rectæ ad angulos ejusdem ductæ sint in progressionem Arithmetica. Epist. 11 corrigit errorem suum, quod Illustrissimum Comitem ab *Herberstein* natione Bohemum, patria Pragensem esse crediderit, cum sit Belga & Lovanii litteris operam dederit, adeoque mirari desinit, quod adyta Analyticæ tam profunde penetraverit, quæ expertus fuerat hactenus nationi Bohemicæ fuisse præclusa. Refert, se ex *Josepho Wesselio*, Canonico Siloënsi, quondam Præmonstratensium Professore Philosophiæ ac Theologiæ, didicisse, Illustrissimum Comitem uti in Geometria, Analytica & Arithmetica, ita pariter in omnigenis artibus ac scientiis, Musica, Poetica, Rhetorica, Philosophia, Jure, Astronomia, Theologia & Philologia excellere. Epist. 12, 13, 17, 21, 22, 25, 26 exhibentur calculi eclipsum solarium & lunarium annorum 1706, 1707 & 1708, juxta Tabulas *Rudolphinas*, partim etiam juxta *Cunisianas*, ad Meridianum Pragensem. Epist. 15 calculum suum confert cum observatione eclipfis Solis totalis A. 1706 ab Illustrissimo Comite ab *Herberstein* instituta, & exiguam discrepantiam deprehendit: quemadmodum ex tabella subjecta cernere licet.

	Ex calculo			Ex observatione			Differentia	
	h.			h.		"		
Initium	9	36	27	9	33	0	3	27
Immerfio	10	44	15	10	40	5	4	10
Emerfio	10	48	56	10	43	30	5	26
Finis	11	58	15	11	55	40	2	3
Mora		4	41		3	25	1	16
Du. ctio	2	2'	48	2	22	40	0	52

Epist. 18 notet, in eclipsi lunari communem articulum umbræ & penumbrae sive libero oculo, sive per instrumenta ægre discerni posse, quo minus unum alterumve minutulum subterfugiat. Epist. 20 tabellam quadraticam cellularum imparium condere docet, in qua summæ singularum columnarum perpendicularium, transversalium & diagonalium referant annum 1706 atque insuper in quatuor cellulis primæ columnæ transversalis reperiuntur hi solitarii numeri 1. 7. 0. 6. Epist. 21 pro eclipsi lunari observanda præter accuratum horologium oscillatorium commendat insuper Quadrantem vel aliud instrumentum ad capiendam altitudinem stellæ cujusdam fixæ, propterea quod omne oscillatorium etiam accuratissimum noctu ob causas physicas anticipet. Exhibet etiam Ep. 21 calculum pro Mercurio, qui A. 1707 d. 5 Maji horis pomeridianis juxta tabulas *Cunitianas* in Sole spectari debebat, & Ep. 22 ex observatione eclipseos lunaris d. 17 Aprilis A. 1707 ab Illustrissimo Comite ab *Herbstein* facta probat utilitatem æquationis physicæ *Kepleri* cum *Tychonica* conjungendæ. Epist. 24 detegit sophisma nonneminis in quadrando circulo methodo, ut videtur, *Guldiniana*, quemadmodum Epist. 21 *Kircheri* in simili casu admissum errorem notaverat. Epist. 26 judicium suum suspendit de arduo, quod vocat, theoremate: An, si quatuor fuerint circuli *A, B, C, D*, eorumque primo *A* Dodecagonum, secundo *B* Pentagonum, tertio *C* Hexagonum & quarto *D* quadratum hoc pacto inscripta, ut 12 segmenta circuli *A* una cum 4 segmentis circuli *D* sint æqualia 5 segmentis circuli *B* & 6 segmentis circuli *C* simul sumtis, exinde sequatur, etiam circulos *A + D* æquari circulis *B + C*. Ep. 28 in omnem æternitatem impossibile judicat, ut ratio circuli ad peripheriam exhibeatur in numeris saltem irrationalibus. Ceterum hac ipsa Epist. 28, itemque Epist. 27 & 29 de proportionibus polygonum circulis inscriptorum inter se horumque circulorum ad se invicem in ordine ad negotium tetragonisticum varia edisseruntur. Epist. 30 in Geometriam tantum admittit curvas, quæ per motum continuuum describi possunt, non autem quæ per sola puncta fiunt, nec aliter describi possunt. Epist. 35 solvit problema de inveniendis quadrato rationali, quod si ve addito, sive demto quocunque multiplici, submultiplici, superparticulari & quavis alia proportionis specie suæ radicis, semper exhibeat

hibeat quadratum rationale. Ait enim, radicem quadrati quaesiti esse $(a^2 + 2am^2 + m^4) : (4a^3 - 4am^2)$, si m fuerit exponens rationis, a vero numerus indeterminatus, pro arbitrio quidem, sed ipso m tamen major assumendus. Similiter Epist. 36 invenire docet duos numeros quadratos, quorum summa sit quadrata, eademque maneat quadrata, sive augeatur, sive mulctetur differentia quadratorum ab illis productorum. Problemata hujus generis complura in epistolis reliquis passim solvuntur. Epist. 39 notas nonnullas reperies in diatomen circulorum Illustrissimi Comitis ab *Herberstein* in Actis A. 1710 p. 527 commendatam. Ex Epist. 43 apparet, solutionem problematis *Gallilaani* de triangulo maximo super data recta & in data crurum ratione erigendo (de quo diximus in Actis Supplem. Tom. V Sect. 2. p. 96) quam per calculum differentialem dederat Mathematicus Augustanus, Cl. *Haafius*, in Auctore nostro excitasse ardorem illustre hoc *Leibnitii* inventum penitus cognoscendi. Unde enata est materia Epistolarum 41, 43, 44, 45 & 46 de calculo differentiali & integrali quaedam attingentium. Cum vero intellexisset, Cl. *Wolsum* in Elementis suis Matheſeos universae planam ad utrumque calculi genus viam sternere, sub finem Epist. 46 desiderium suum, ea nanciscendi exponit, cumque obtinisset, Epist. 47 opus insigne ac universale eadem vocat, seque veteranum 70 annorum discipulum tanquam novum sub novo doctore meritum scribit. Epist. 49 datam rectam seu numerum in tres partes racionales inaequales secatur, ita ut manente ratione inventa inter priores duas summa trium cuborum a singulis tribus partibus productorum sit omnium possibilium minima. Epistola ultima denique problema proponit: an sicut in sectione lincæ in partes sub certis conditionibus invenitur semper summa quadratorum possibilium minima, rectangulorum vero maxima, idem fieri possit cum sectione solidi seu cum tribus lineis solidum constituentibus, ita ut, dum summa quadratorum est minima, rectangulorum evadat maxima.

ELOGIUM JOANNIS OLEARII,

Theologi Lipsiensis.

Absulit mors acerba mense superiori, magno Academiae nostrae,
Orbisque literati & Ecclesiae luctu, Virum Summe Reverendum
D. Johan-

D. Johannem Olearium, S. Theologiæ Prof. Publ. Seniore, Academiæ Decemvirum, Præpositum h. t. Collegii & Templi Paulini, Ephorum Alumnorum Electoralium, Majoris Princip. Collegii, Capituli Cizensis, Facultatis Theologiæ, Nationis Saxonicæ, & totius Universitatis hujus venerandum Seniore. Natus est Halæ Saxonum A. MDC XXXIX die 5 Maji, mane hora 4. Patrem habuit D. Gottfriedum Olearium, optime meritum & scriptis clarum Theologum, Electoralem Brandenburgicum, Inspectorem primarium in Circulo Salano Ducatus Magdeburgici, Templi Parochialis superioris S. Mariæ Halæ Pastorem, Superintendentem, Scholarcham, Ministerii Seniore, quibus officiis 52 annos, usque dum anno 82 ætatis ex hac vita decederet, præfuit. Matrem sortitus est Elisabetham, Patre D. Johanne Scheffero, Consiliario Aulæ & Justitiæ Magdeburgensi, & Barbara Baueria, originem referente ad familiam Senatoriam, tunc Friburgi & Argentorati bene notam, natam filiam. Avus nostri fuit D. Joh. Olearius, Vefalia in Ducatu Cliviæ ortus, in Borussica Academia Regiomont. Archipædagogus, & Hebraicæ Linguae Prof. Publ. post in Universitate Helmstadiensi Prof. Publ. Theolog. & Hebr. Linguae, qui tandem ab anno 1551 annis 42 Pastoris Superioris, Superintendentis, & Scholarchæ munera Halæ Saxonum magna cum laude gessit. Hic suum primum Socerum, celebratissimum D. Tilemanum Heshusium secutus, puram doctrinam eruditæ libris defendit, Doctores orthodoxos eo tempore exules libenti animo suscepit, consilio opeque juvit, Principem etiam suum a serpente erronea doctrina purum, Divina adfistente gratia, servavit; quod ejus studium tunc viventes sublimi genere orti & noverunt & laudarunt. Aviam habuit Sibyllam, M. Nicolai Nicandri, Pastoris ad S. Ulrici & Scholarchæ Halæ, Filiam. Prima fundamenta fidei & literarum didicit ab Andrea Alexandro, fratre excellentissimi Brunsvico-Luneburgensis Consiliarii intimi & Vice-Cancellarii, Dn. Caspari Alexandri: quæ occasio fuit ei, Nostro ad finem vitæ valde favendi, & curæ ejus liberos orphanos committendi. Deinde in literis humanioribus & arte Logica informatorem habuit M. Christophorum Luchtium, post hæc Pastorem ad S. Ulrici Halæ. Adjunxit isti informationi Lectiones publicas Rectorum Gymnasii

Halensis, Gueinzii, Franckensteinii, Cableni, Cammerhovii: perfectum specimen fuit disputatio ab ipso elaborata de Syllogismis modalibus, & in Gymnasio defensa. A. MDCLVII ingressus est hanc Academiam, die anni longissima. Ad vetustissimorum Ecclesie Doctorum exemplum, priusquam SS. literarum studia aggrederetur, in Scholis Professorum Philosophiæ & Literarum humaniorum Sluteri, Kromayeri, Rappolti, Franckensteinii, Thomasi, Mulleri, Hornschuchii, Ittrigii, & in Scholis Hebraicis ac Linguarum Orientalium, Geieri, Scherzeri, Friderici se exercuit probe & præparavit. Hinc factum, ut post specimina in exercitiis & Disputationibus Baccalaureabilibus A. 1660 Magister Philosophiæ renunciaretur. Quo honore se dignum in Disputatione de Speciebus visibilibus publice ostendit. Post quæ, suadente Slutero, qui filii instar eum habuit, Theologiæ se dedit, præcipueque Hulfemanno, magno Theologo, adsedit auditor, conciones publicas sæpe habuit. Fundamenti bene positus Pater domum vocavit, Fratrique suo, Concionatori Aulico Primario Serenissimi Ducis Saxoniz, Dn. Augusti, Postulati Administratoris Archiepiscopatus Magdeburgensis, D. Job. Oleario commendavit, ut usum Bibliothecæ instructissimæ concederet, & in Exegeticis, Homileticis, Polemicis & Practicis nepotem hunc suum una secum institueret. In his bene excultus Vitembergensem & Jenensem Academiam adiit; & in utraque tam in Collegiis, quam in consuetudine eum famigeratissimis Theologis & Philologis D. Calovio, Meisnero, Quenstedio, Deutschmanno, Muszo, Gerharo, Chennitio, Ostermanno, Notnagelio, Frischmutho, Bosio, in studiis profecit. Sub finem A. 1661 Lipsiam rediit, D. Kromayerum in Polemicis & Historia Ecclesiastica, D. Geierum in Exegeticis, D. Scherzerum & L. Sluterum in Elenctico-Scholasticis audivit. Ipte in Collegiis Philosophicis & Elegantioris Literaturæ Studiosos docere coepit, & disputando suam diligentiam exhibuit. Ex his L. Sluterus excellens ingenium eum summa industria conjunctum cognoscens, pro judicii sui, quo pollebat vir ille, acrimonia aptum censuit hunc discipulum suum ad docendum in Academia. Quare suavit, ut in Philosophicam Facultatem recipi peteret. Obsecutus discipulus, cum duas solitas disputationes habuisset, haut difficulter A. 1663 locum obtinuit,
dum

dum perspectis studiis faverent Professores, Rappoltus, Franckensteinus, Ittigius, Scherzerus, Schwenckius. Anno sequente inter denominatos ad Professionem Logicæ & Metaphysicæ Candidatos ab iisdem referebatur. Nam aptum se esse disputationibus de præcognitione demonstrationis, de veritate transcendentali, de opinione, de triplici dependentia entis finiti ab infinito demonstraverat. A. 1664. vacantem a morte Joh. Hornschuchii Professionem Græcæ Linguae Sereniss. Dux Saxoniae Augustus, Archiepiscopus Magdeburgensis Administrator, ejusdemque Serenissimi Domini Fratres dederunt. Documenta Studii Græcæ Literaturæ impensè supersunt sæ Exercitationes in Epistolas Dominicales, ab eruditis exteris multum quæsitæ. Hinc Critici & Philologi magni, tunc in hac urbe degentis, Thomæ Reinesii favorem & auxilium in hoc studiorum genere, commercium autem literarum cum doctissimis Philologis in Germania & Belgio, Daumio, Hildebrando, Madero, Mattia Kœnigio, Mitternachtio, Kœbero, Hilario, Nicol. Heinsio, Joh. Georg. Grævio, insuper cum haut obscurorum nominum Græcis, Jeremia Didascalo Constantinopoli, Daniele Hieromonacho Caltrifio, primario Oeconomiae Administratore Græcæ Ecclesiæ in Insula Pathmo, Athanasio Archimandrita in monte Athos, in sermone patrio, sibi comparavit & exercuit. Inter quæ præcipuus scopus mansit Theologia: quam in quotidiana conversatione D. Eliæ Reinhardi, Professoris Theologiæ & Superintendentis in oculis retinuit, sub ejus præsidio de mysterio Trinitatis contra Photinianos disputavit. A. 1668 gradum Baccalaureatus, & eodem anno d. 17 Septembr. Licentiati a Facultate Theologica consecutus est, post conscriptam defensamque doctissimam Dissertationem de Stylo N. T. apud Viros doctos externos suo pretio æstimatam, & a celebratissimo Rhenferdio in Fasciculo Dissertationum de hac materia ante cæteras positam. Licentiatus singulis annis in Scholis Theticis, Polemicis, Exegeticis, Historico-Ecclesiasticis gnævum & strenuum se exhibuit. Hinc A. 1677 in professione Theologica, ad quam nominatus erat a Facultate, D. Friderico Rappolto beate defuncto, eum succedere voluit Sereniss. Dux Augustus. Noster modeste de se sentiens, invidiamque prævidens, functionem arduam deprecari, rogareque Patronos, ut apud Sereniss. Principem pro se intercederent.

rent. Is vero gratiam suam in alterum transferre renuit. Accesserunt Amici, quos consuluerat, unanimiter suadentes, ne reniteretur divinæ directioni. Quam rem non solum norunt aliqui, qui vivunt, sed etiam ejus documenta alia adsunt. Ad officium cum majore autoritate sustinendum, Doctoris titulum A. 1679 assumpsit. Sequenti anno in gravem morbum incidit; in quo quasi tentatus & probatus se erexit verbis Davidis: non moriar, sed vivam. In primis annis professionis occurrebat gravis causa, ex qua quies Ecclesiæ, in Saxonia præcipue, turbari poterat. In illa moderatione sua & exacto judicio, amorem & existimationem apud Collegas aliosque meruit. Ab hoc itaque tempore D. Scherzerus tantam in eo fiduciam posuit, ut in lento morbo, ex quo se evasurum nullam spem habebat, suas functiones ei committeret, laudata Collegis industria & fidelitate. Tum porro in eo officio quanta fide, quanta sedulitate animi atque constantia versatus sit, nemo nostrum ignorat, apud alios testentur catalogus Lectionum tam publice quam privatim habitatum, singulis annis, continuo ordine consignatus, Disputationes Theologicæ CVI (Philosophicas LXI alia cathedra novit) Programmata de arduis materiis, Orationes, Consilia Theologica duobus non exiguis voluminibus comprehensa, Theologia moralis, Introductio in Theologiam Casuisticam, Hermeneutica sacra. Omne studium suum ad praxin Christianismi direxit, & ad eam auditores suos duxit. Evangelicam doctrinam, Lutheri opera stabilitam, sincere animo tenuit & docuit. Precibus matutinis & lectioni Scripturæ S. singulis diebus adjunxit lectionem partis ex Libris Symbolicis. In Controversiis verba & dogmata expendebat, veritus aliis imputare quicquam, de quo in conscientia sua non esset convictus. Quæ ad fundamentum fidei pertinent, discernobat ab iis, quæ id non convellunt. Atque in his posterioribus, cum Nostri inter se contenderent, Christianam concordiam & conscientiarum libertatem, salva veritate reducere & conservare studuit in Judiciis, Epistolis, Subscriptionibus & aliis in hac re gestis. Nec illud nobis tacendum, quod in ipsis Actorum horum initiis institutum nostrum mire provexerit & primis maxime annis solus fere cum Carpzovio, Alberti & Ittigio, Viris summis, librorum Theologicorum excerpta dederit. Officia & dignitates diversis temporibus

ribus adiit & gessit : A. 1666 Collegiaturam in Collegio Majori Princip. A. 1683 Canonicatum Cizensem, & Ephoriam Stipendiatorum Electoralium consecutus est. Procancellarius in Facultate Philosophica A. 1667, Decanus bis A. 1667 & 1673, & Præpositus Collegii Majoris Princip. etiam bis, Collegii & Templi Paulini aliquoties fuit. In Theologica Facultate, præter Procancellariatum, Decanatum novies ipse administravit; vicarium pro aliis non connumeravimus. In parte felicitatis paternæ merito habuit, in quinto Decanatu A. 1699 filiorum primogenitum Gottfr. Olearium, Græcæ & Latinæ Linguæ tunc Prof. P. Baccalaureum Theologiæ, Procancellarium se A. 1701 Licentiatum, & in Prodecanatu A. 1708 Doctorem Theologiæ: in ultimo Decanatu filium postremo loco natum M. Philippum Olearium, Facultatis Philosophicæ Assessorem, Theologiæ Baccalaureum creare. Ad finem properante seculo proxime elapso, paucis intervallo temporis, beate mortuis D. Georgio Lehmanno, & D. Joh. Benedicto Carpzovio, solus Senior noster erat Facultas Theologica: quippe novus Professor D. Thomas Ittigius, Doctoris gradum nondum adeptus, locum non tenebat. Sic evenit, ad finem A. 1699 in promotione apud nos insolita XI Candidaorum Doctoratus solum omnia peragere. Ab hoc uno igitur post Deum, in posterum derivanda est successio Doctorum Theol. Lipsiensium. Academica sceptrâ octies tenuit, in Concilium Decemvirale A. 1699 receptus: A. 1693 ad Comitata provincialia, cum regimine Sere-niss. Elector, Dn. Joh. Georg. IV auspiciatus esset, ab Academia deputatus, ad motus in Ecclesia componendos, operam non inane attulit. Nuptias celebravit A. 1667 cum florentissima Virgine Anna Elisabetha, Philippi Mulleri, Mathematicum P.P. & Academiæ Senioris, filia relicta unica. Ex qua suscepit sex filios & sex filias, nimirum (ut taceamus tres filios cum filia in tenera ætate præreptos) Annam Elisabetham, D. Pauli Antonii, S. Theol. Doctoris & Prof. celeberrimi in Academia Fridericiana, Circuli Salani in Ducatu Magdeb. Inspectoris, Regii Boruss. Consil. Consistorialis Halæ uxorem; Christ. Dorotheam, M. Aug. Frid. Jani, in Templo B. Mariæ Archi-Diaconi Halæ coniugem; D. Gottfridum Olearium, S. Theol. P.P. in hac Academia, Collegii Maior. Princip. Collegiarum, Ingenuæ Cathedralis Ecclesiæ Misnensis Canonicum & Custodem; Annam Sibyllam, Joh. Hubnero, Gymnasii Hamburgensis Rectori celeberrimo matrimonio iunctam; D. Joh. Friedr. Olearium, Institutionum apud nos P.P. & Canonicum Numbergensem; M. Philippum Olearium, Philosoph. Facultat. Assessorem, & S. Theol. Baccalaureum; Annam Elisabetham nuptam Christoph. Pfauzio, Mathemat. P.P. post ejus fata Ulrico Junio, ejusdem in Professione Successori; Christianam Sophiam, D. Christiano Gottlob Roitschen, Advocato, conjugali vinculo nexam: e quibus plerisque dulcissimos nepotes neptesque

reptesque vidit. Liberos tot paternis maternisque monitis morigeros bene educandi facultates sibi fuisse, filiosque duos, Collegas a latere sibi junctos habere, primum auxilio Seni sibi esse, Deo gratias debitas egit. Jam ut ad ultima ejus accedamus, anni decem effluerunt, cum primii insultus apoplectici in eo observati fuerunt: qui initio annorum duorum spatio redire solebant, tandem unoquoque anno, linguæ usum & cogitationes brevi tempore incipientes. Ante annos tres vehementius recurrerunt, crura ambo debilitando, ut, nisi scipioni innixus ambulare ægre posset. Quem prodromum mortis suæ intelligens, ab hoc tempore ad eam bene paratus vixit: abdicavit se negotiis, committens ea aliis: solas Lectiones suas continuavit, donec ante annum viribus nimis debilitatum omittere eas oportuit. Mense Januario hujus anni, insultus ille crura penitus invalida fecit, ut federe aut cubare eum necesse esset. Jam mori incipiebat: cogitabat continuo de morte: vitæ suæ cursum exacte repetebat, Dei beneficia commemorans, veniam peccatorum & infirmitatum petens, inimicis ignoscens. Ea quæ in vita subinde acciderant, ita referebat, ac si ad se non pertinuissent: analysin beatam precibus desideravit; ut ad eam citius obtinendam orarent liberi, hortatus est. In his lucta non defuit: aliquando, fidem suam admodum infirmam esse, neque se sensum gratiæ divinæ habere questus est anxie: qui aderant sæpe observabant, animam ejus viribus quasi resumptis, verbum fidei firmiter apprehendere; in virtute ejus luctari & vincere, exinde fidem suam de gratiæ divinæ in infirmis operatione roborantes. Accidit, ægrotum mensæ assidentem post multarum horarum tristitiam lætitia perfundi, promissionemque quæ Abrahamo & semini eius per fidem facta fuit, cum magna parrhesia proloqui: Ne timeas Abram, ego clypeus sum tibi, merces tua ampla est valde. Quæ audientes uxor & filius junior, non poterant non animis commoveri, cum eo tempore afferrentur Hamburgo literæ, quibus filia iisdem verbis usa, solatium Patri afferret: ex quo ipse maius gaudium sensit, quod Deus promissionem suam hac peculiari ratione præter expectationem sibi confirmaret. Et hoc dictum in concione sua funebri explicari iussit, atque in corde oreque habuit. In ista ægitudine Confessionarius, D. Joh. Dornfeld, Superintendens, quem Amicum suum veterem, & olim Convictorem semper amavit & plurimum æstimavit, ex verbo Dei ipsum erexit, & Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini porrigendo, in fide in Christum & expectatione vitæ æternæ confirmavit. Die 5 Aug. paroxysmus apoplecticus in corpore æstum magnum effecit: usum rationis vero Deus & hac vice, & ferre, quoad viveret, servavit. Itaque etiam eodem die, licet in magna corporis infirmitate præparationem ad mortem continuavit. Dies sequens maiorem infirmitatem afferebat; circa vesperam cum loquela etiam ratio deficere videbatur. Jacere putabatur in somno profundo sibi consueto, ex quo alias vigilare solebat: verum, postquam dimidia hora iter respiratio cessasset, & rediisset, tandem exspiravit.

Nova Literaria, quæ hæcenus sat multa ad nos perscripta sunt, pariter proximo Mense, partim & in Actis Erud. quæ Germanico idiomate apud nos publicantur, ab his nostris quidem plane diversa, communicabimus.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Octobris Anno M DCC XIII.*

THE NATURAL HISTORY OF NORTHAMPTON-
Shire.

i. e.

*HISTORIA NATURALIS NORTHAMPTONI-
ensis Comitatus, cum Antiquitatum enarratione; Au-
tore JOHANNE MORTON.*

Londini, apud R. Knaplock & R. Wilkin, 1712, fol.
Alph. 7 cum tabb. æn. 14 nitidiss.

TAm abundat natura altius absconditis thesauris suis, ut uni omnia vel excutere, vel perlustrare minime liceat, inde magis laudandum est sapientum consilium, qui, ne obruantur tot rerum copia, aut pluribus simul intenti, illa prætermittant, quæ in penetrioribus quasi naturæ sacrariis reposita sunt, aliquam universi partem sibi diligentius perquirendam feligunt. Iniverunt hanc viam non infeliciter sagacissimi quidam in Anglia naturæ scrutatores, qui singularum provinciarum divitias eruerunt; his accensendus Celeberrimus Mortonus est, qui, quod annis aliquot animo prefferat opus, & citius ad umbilicum perducere speraverat, forma egregium & curæ adhibitæ testem, nunc conspiciendum offert, ex quo abunde compensatam esse moram, a rerum tractandarum varietate, & librorum ad id conquirendorum raritate injectam, videas. Ad moliendum opus difficile, non proprio saltem erga naturæ sacra dona affectu motus est Autor solertissimus, sed a præstantissimæ provinciæ illustribus civibus, quorum in ferendis etiam subsidiis liberalitatem & benevolentiam prædicat, incitatus fuit, quorum optimis consiliis obsecutus, opus eo minus habet se

illis excusare, qui oberioris nasi hujus generis labores parvi pendunt. In ipso opere hanc sibi constituisse regulam monet, ne compilaret denuo, quæ ab aliis jam iterato dicta sunt, sed naturæ ductum pressius secutus, ea tantum plenius describeret, quæ ab aliis hætenus vel plane non observata, vel leviter saltem tacta sunt, non præteritis iis quæ vulgo parvi æstimantur. Æri non nisi illa incidendi voluit, quæ alibi nondum exscripta sunt, quod prudenter factum, ne operis pretium præter necessitatem cresceret; recte tamen sentit, non omnino negligenda hæc esse, quum exiguum naturalis historiæ scriptores usum præstent, qui res a se propositas non satis a similibus sui distinguant, quod figurarum ope tuto facere licet, & si hanc legem servare veteribus datum esset, non tanta medicamentorum, ab ipsis cum successu adhibitorum, laboraremus ignorantia. Sicut vero ab incolis provinciæ sibi communicata esse multa non dissimulat, ita plurimum se debere Clarissimo Jo. Woodwardo, Amico nostro in primis æstimatorissimo, profitetur, quem, cum per litteras monitus, tum Historia ejus Telluris naturali edoctus, plerumque sectatus est. Ut vero expectationi eorum satisfaceret, qui operis inchoandi autores fuerant, nec operæ pepercit nec sumptibus, atque omnes urbes, vicos, pagos, paucis exceptis, ipse circumivit, & sylvas, fodinas, fontes, si modo quidquam huc pertinens occultarent, perreptavit; antiquitatis omnia rudera collegit, non ea tantum, quæ Romanis debent originem, sed & quæ a suis majoribus Brittonibus, Saxonibus & Danis relicta sunt. Sed ut distinctius paulo de elegantissimi libri ordine & contentis judicium ferre Lector queat, singulorum capitum potissima argumenta recensebimus. Ipsi nimirum tractationi præmittitur ipsius Northamptoniæ chorographia accurata, cui addita est tabula, quam Harrisius civis, patriæ suæ probe gnarus, confecit, cujus oram cingunt provinciæ nobilium familiarum insignia, quotquot Autori ab ipsis dominia transmissa sunt. Incipit hinc Autor rerum tractationem, in cujus duobus prioribus capitibus paulo est prolixior; & in primo quidem agitur de variis terræ differentiis, idque in duas sectiones distinctum est, ubi in priore examinatur speciatim exterius universi stratum, quod solum, vel terram vegetabilem nominat, in altera inferior terræ gleba perquiritur. *Secundum caput* de lapidibus est, pariter

pariter in duas partes sectum, quarum prima lapides per strata in majores moles coalitos exhibet, altera minores concretas lapideas massas tradit.

In his duobus capitibus cum doctissimo Woodwardo supponit, universum hoc ab initio creationis certo ordine fuisse dispositum, ut in varias glebas, vel strata, propriæ naturæ, horizontali & parallelo situ sibi imposita, quo variis spatiis distarent, distingueretur. Diluvii vero universalis confusione omnia fuisse soluta & inter se commixta: singula autem diffuente aqua, pro ratione specificæ suæ gravitatis, vel magis vel minus alte subsidisse quidem, non tamen ita pure a se invicem iterum secreta esse, ut ne aliquid peregrini adhæresceret, unde nec glebæ iterum æque parallelo ordine sibi fuerunt impositæ, præcipuo cum universum hoc perpendicularibus fissuris per omnes glebas discerperetur, unde hiatus a superiori parte ad interiora paterent, quos desuper incidens materia replevit, ex quibus omnis mundi inæqualis ratio derivanda est, & varia illa rerum commixtio. His suppositis summa diligentia varias terræ species recenset, & singularum propriam indolem examinat, ubi de cæspite, figulina terra, limo, & speciatim, quoad margas, de alba lapidosa terra, quæ adstringendi vi pollet, & spiritui vitrioli injecta ebullit, unde de alcali natura illam participare pronunciat, quam celeberrimus Plot lactis lunæ nomine descripsit, in Hist. Nat. Oxon. de umbra, gravi aliqua cinerei coloris terra, quæ aquæ admixta cœruleo colore eam inficit, quod metallicam ejus naturam indicat, de limo, & terra lapidosa, quæ matrix quasi marinorum fossilium est, & de omnibus terrarum speciebus, quæ vel usum naturalem, vel œconomicum, vel mechanicum præstare queunt, de terris item medicamentosis, quæ hic loci cum quibusvis aliis certare possunt, & de cæspite, cujus natura, fodiendique, exsiccandi & recte apparandi modus edocetur plenius. *In secundo capite* examinantur lapides, qui soliditate ab ipsa terra differunt. Hic in duas pariter sectiones divisa est tractatio, in prima exhibentur lapides majoris molis, ut saxum arenarium, calcarium, lapis fossilis, marmor, & his affinia, quæ in terræ glebis collocata sunt, ubi data occasione interior terræ indoles & dispositio specialius perquiritur, quam in antecedentibus factum fuerat, atque simul terræ mineralis ratio explicatur,

quæ granorum forma per strata & massas solidas dispersa jacet. In secunda parte sistuntur lapides minoris molis, qui vel certam figuram obtinent, ut selenites, belemnites & similes, vel incertæ, & irregularis formæ sunt, ut pyrites. Maxima vero hic observationum pars ad terræ interiorem faciem in fodinis detegendam spectat. Et primo quidem expenduntur variz terrarum crassities, & dispositio inter se, hinc a superioribus ad infima stratorum in puteis proceditur, expositisque singulorum lapidum propriis qualitatibus, eorum usus traditur, & quid cuilibet eorum, aquæ, frigoris, caloris vim experto, accidat; stratorumque numerus inquitur, & quomodo illa horizontali & parallelo situ a se distincta sint, unde eorum æqualitas pendet & inæqualitas, & tandem, quæ peregrina corpora illis interstrata sint, qualia, præcipue marina, lapidibus inclusa sunt. Hinc fissuras perpendiculares Cl. Autor persequitur, ubi de gurgitibus, quando strata in partes disrupta sunt, unde peculiare follas efformant, quarum numerus, dimensio, capacitas, & meatum tractus peruestigantur, & multa his similia, quorum distinctam rationem reddere, non concedit observationum copia & in omnibus par adhibita industria. Concretio ipsorum lapidum, quorum hic potissima ratio, hæc est. Principium constituit arenacea materia, quæ ratione puritatis & pelluciditatis diversa est, & varias proprietates communes habet, quæ pro natura specificæ gravitatis desunt, atque concurrunt, colorem quidem diversum ex admittis mineralibus & metallicis partibus consequuntur, internam autem particularum structuram, ab ipsa partium dispositione & ordine, quem in concursu adipiscuntur. Ex quibus fluit, inter arenam & lapidem non esse aliam differentiam, quam quæ inter aquam, & ejus guttam, & inter granum metallicum, & totam laminam est, ex quibus postea omnis generis phænomena in lapidibus docte explicata sunt. Et sic ordine sequuntur mineralia, vix unquam pura, ex unius naturæ partibus inventa: & quoniam plures fontes & aquæ, vim lapidifiam habere vulgo creditæ, hic reperiuntur, hujus rei veritas excutitur, & incrustationem metallicam & petrefactionem corporum non fieri a virtute aliqua petrifica, quæ aquæ insit, rationibus probatur, sed quod aqua permeans strata terræ, hinc inde dispersa corpuscula lapidosa, vel metallica secum abripiat, quæ simul cum
aqua

aqua in fontes vel cavernas delata aquæ insatant, usque dum corpora offendant, quibus vel intime immisceantur, vel in quorum exterioribus poris & meatibus hæreant, unde & petrefactorum vulgo dictorum est diversitas. In secunda secundi capituli parte agitur de lapidibus exiguæ magnitudinis, quos in tres classes digerit Autor. Ad primam referuntur illi, qui incertæ figuræ exterioræ, & texturæ internæ sunt, ad secundam illi, qui quidem exterius nullam certam figuram repræsentant, intus tamen certas figuras referunt, tertia classis eorum est, qui externe sua figura alia corpora imitantur. Hic varia recensentur ejusmodi lapidum genera, figuris etiam magis singularium descriptis in tabulis, & tandem doctrina de lapidum & mineralium formatione & concretionibus his includitur regulis. 1 Diversæ speciei materia unam figuram quandoque obtinet, & unius speciei materia diversæ quandoque formæ esse deprehenditur. 2 Rarissime offendas mineralem materiam, unius speciei, simplicem, & non massæ alienæ admixtam, & præcipue quævis species admixtum habet aliquid a strato, cui interposita est. 3 Status mineralium corporum incertus est ratione situs in terra. 4 Certas terrestrium corporum species suppeditare certis mineralium corporum speciebus materiam, ita ut aliæ alias producant, falsum est. 5 Vulgariter reperias in uno strato diversas mineralium species. Hæc docuit Cl. Woodwardus, & cum veritate constare Autor noster expertus est, hinc etiam ad pleniorum illius explicationem Lector remittitur. *Capitulum tertium* marina corpora & alia, quæ, præter primum naturæ ordinem, in terra reposita sunt, conspicienda præbet. Conchyliæ petrefacta vera sunt conchyliæ, & earundem specierum, quales nunc in mari degunt, quod ex diligente utrorumque comparatione probatum est, & modus ille formationis constitutus, nempe ex æstuante mari delata esse testacea corpora in littus, atque post cum terræ stratis commixta materiam lapidosam admisisse intime, & circum se positis corporibus figuram sui impressisse. Hinc postquam VII tabulis æneis centum & viginti figuris, maximam partem non vulgo visis, varias conchyliorum petrefactorum species delineasset, & in singulis, quæ notatu digna essent, curiose perscrutatus esset, integram animalium petrefactorum doctrinam his includit assertis. 1 Extra dubium ponendum, cum talia cum sui generis animalibus, quoad substantiam, interio-

rem texturam, magnitudinem, figuram externam, (paucis exceptis, quæ a materia minerali irruente aliquantum deformata sunt) artuum structuram, medullas, conveniant, veras esse animalium partes, quas referunt. 2 Ratione specificæ gravitatis graviora altius esse demersa & lapidibus ipsis admixta; leviora autem superficiem propius adherere, & terræ lapidosa involuta esse. 3 Fossilia animalia non modo laxioris compagis stratis inclusa esse; sed etiam solidissimis lapidum, & omnibus terræ partibus, quæ compactæ satis sunt, ad continenda & conservanda hæc corpora. 4 Omnibus glebarum stratis interjecta sunt, cum in altioribus collibus & in disitis a mari locis, tum in profundioribus terræ meatibus & mari propinquis. 5 Variæ species reperiuntur in omnibus locis, & aliquando copiose collectæ, aliæ vero neque adhuc in Britannicis litoribus, neque in aliis, hæcenus deprehensæ sunt, unde probabiliter concluditur, hæc neque sponte e profundo maris prodire, neque tempestatibus & procellis ejici. 6 Pari ratione inveniuntur ossa piscium & conchylia in terræ visceribus, non contemnendæ profunditatis, & in locis a mari longius disitis. Quorum assertorum plenior confirmatio tribuitur solertissimi Woodwardi observationibus. Non solum marinorum animalium corporum partes terra effodiuntur, sed & terrestrium, immo & trunci atque radices plantarum, ut quercuum, & abietum, quæ quomodo delatæ eo sint, curiose disputatur, & confirmatur sententia, non alia causa, quam per universale diluvium demersas esse, sicut & marina corpora. *Caput quartum* aquarum Northamptoniæ naturam explorat, & post generalia & curiosissima earum examina, de fontibus lapidificis & medicatis plenior sequitur tractatio. Triplicis autem generis constituuntur aquæ lapidificæ; primum genus est, quando ipsæ destillantibus aquæ guttæ durantur in lapides, secundum, quando aqua obducit crusta lapidea alia corpora; & tertium, quando intima corporum, aquam admittentium, lapidosa materia replet, quod quidem sibi nondum observare licuisse monet Noster. Acidularum inde sequitur scrutinium, plurimis observationibus & experimentis illustratum & confirmatum; ubi ad nitri atque vitrioli naturam accedere potissimum minerales in illis partes, concluditur, oleosa veto supernatans & resplendens cuticula, non tam bituminosa vel sulphurea debetur, sed vegetabili

vegetabili oleo, ex terra vegetabili, superius collocata, extracto. Ad fontium originem eruendam supponitur, quod in quavis insigniori terræ profunditate observare liceat vaporem aliquem calidum & humidum, qui per omnes terræ rimas, ubi datur via, continuo ascendit, atque fissuras stratorum perpendiculares, interstitiaque glebarum horizontalia, pro diversitate spatii, uberius vel parcius pervadit, & si propius ad terræ superficiem elevatus est, imminuta caloris protrudentis actione, a strato lapideo impeditus, in guttulas colligitur, quæ per infernum ejusdem strati latus planum labuntur & in fissuris perpendiculis confluunt, ac tandem per poros & fissuras connexi strati, qua proxime ad exitum via aperta est, prodeunt. Quæ Autoris hypothesis plurimis adhibitis experimentis & collectis rationibus demonstratur; præcipue in usum vocata sunt thermometra, ad calorem subterraneum ejusque differentes gradus dignoscendos, quæ conjecturæ de ventorum origine occasionem dedere, ita namque liquor in thermometro, in abdita terræ demisso, statim ante subortum ventum, pro ratione violentiæ, elevatus est, ex quo conjicitur, hinc ventorum quoque originem repetendam esse, quod tamen ulteriori Lectoris meditationi relinquitur.

Capitulum quintum de cælo & aere agit. Aer in stricto significato in omnibus locis idem peculiare & sibi homogeneum fluidum est, differentes vero affectiones habet, a corpusculis admixtis terreis & mineralibus, pro quorum diversa vel quantitate vel qualitate diversus est; & quoniam nullibi absolute simplex & purus invenitur, ille sanitati hominis maxime conducit, qui ad primam simplicitatem accedit propius, & qui ab admixtionibus noxiis quam maxime immunis est; ex quo cognoscitur Autoris de aeris natura & salubritate sententia, quæ tanta observationum optimarum copia exornata est, ut eas in compendium mittere haut liceat.

Capitulum sextum de plantis, servata methodo, quam Celeberr. Plot in naturali historia Comitatus Oxoniensis & Straffordix elegit, descripsit herbas, frutices, & arbores, 1 indigenas, nondum ab aliis recensitas, 2 aliquot a Cl. Rajo in synopsi non adnotatas, 3 provinciæ suæ proprias & adeo magis raras, 4 eas, quæ propter peculiare affectiones, & minus vulgares, observandæ sunt. Ex primarum numero illam nominamus, quam p. 364 descripsit Autor, a Cl. Manselio non incongrue Cotulam speciosam

speciosam petalis marginalibus fistulosis dictam, cujus tamen denominationis ratio tunc manifestior foret, ad discernendam speciem, si feminis forma simul expressa fuisset. *Caput septimum* de brutis animalibus, omnia comprehendit viva rationis expertia, reptilia, aquatilia, volucra, & terrestria animalia, quorum ea est tractationis methodus, ut missis illis, quæ vulgo scripta sunt, hæc tantum proferrantur, quorum ab aliis vel nulla mentio facta est, vel minus frequens. Insectorum dignoscendorum methodum sagacissimus Rajus nuper invenit, quam in primis Cl. Autor sectatus est, & de Nostri industria testatur, quod inter cochleas terrestres sex utique novas species, Listero, cujus solertia hæc in re aliorum studium superat, incognitas, observaverit, quas p. 416 descriptas dedit. Ovum in ovo se oculis usurpasse, docuerat Cl. Manselius, at Noster quoque se asservare tradit exiguæ molis ovum gallinaceum, quod includit aliud ovi putamen, forma & magnitudine ad glandis quercinæ calicem accedens, quod ovum postquam aliquot annos integrum servavit, tandem foramine pettudit, atque contentam aliam testam reterxit, præter naturæ ordinem vitello & albumine vacuam, quæ tractu temporis exhalasse coniectura est. *Caput octavum* de homine, in tres classes distinctum est, in prima agitur de raro evenientibus in partu vel ante eum, ubi monstrorum integra absolvitur doctrina; in secunda de illis, quæ in vitæ curriculo accidunt, ubi de morbis, qui ab infantia ad senectam cuivis ætati peculiare sunt, & fide prope majus est, quod p. 460 narratur de puero semestri, qui cum vesicæ calculi doloribus jam confictatus est; hic postquam aliquoties sabulosum coagulum excrevisset, tandem majusculum corpus, per urethram protrusum, a præputio impeditum & detentum fuit, & cum illud inflammaretur, & ab urinæ acredine magis constringeretur, quam ut exitus daretur calculo, per biennium ibi hæsit, & a prima pollicis magnitudine, ab affluente cum lotio & accrescente materia, ad quinque pollicum molem auctus est, quam cum puer diutius ferre non posset, præputium cultro discidit, atque ita calculus in tria frustra diffractus excidit; quod Noster ab illis accepit, de quorum fide dubitare nequit, & puer, qui nunc ad justam ætatem pertigit, vivit integer. *Cap. nonum* artium historiam exhibet, tam rusticarum, quam mechanicarum & liberalium, ubi inventa varia, quæ
regionis

regionis civibus sunt propria, narrantur. Huc referuntur, quæ ad agros ad uberiores fegetem excolendos, & ad animalium foecundam propagationem, pastum, & similia faciunt, ad hortos apparatus, & ædificiorum moles tollendas, & ornandas, & reliqua. Antiquitatum investigatio *capiti decimo* servata est, in quo de numis, viis, pavimentis, vallium rudibus, urnis, & vasis aliis, atque utensilibus antiquis agitur, quæ vel a Britannis, vel Romanis, vel Saxonibus, vel Danis priscis posteritati relicta sunt.

Primum antiquitatis Britannicæ monumentum esse creduntur annuli, vel globuli perforati, figlini & vitrei, quorum figuras exhibet Tab. VII Fig. 1 & 2, iique Druidarum fascina vel amuleta fuisse creduntur. Quantum ad Romanarum antiquitatum rudera, plura hic afferuntur de viis publicis, & vicinis, vicis, munimentis, castrametationibus, monumentis sepulchralibus, & quæ in iis reperire mos est, & similibus, quæ non minus docent, quam delectant. De urnis quando agitur, quarundam fit mentio, quæ quanquam in Northamptonia non effossæ, propterea tamen notatu dignæ sunt, quod in una earum crucis forma ruditer picta fuerit, omnes autem Orienti obversæ; unde Cl. Autor contra antiquariorum vulgo receptam opinionem, quod nunquam combusserint Christiani recens conversi mortuorum cadavera, argumentum petit. Inter numos ille propter obscuras notas Autori facessivit operam, qui in Figura 3 pictus est, qui an Britannorum sit, propter aliquot notas, id indicare visas, an Romanorum, propterea quod numerus duodenarius videatur inscriptus esse, non satis liquet, eoque aliorum iudicio relinquitur. Quinto seculo post Christum natum, A. 445, cum per quatuor secula & ultra obtinuissent, Romani deseruerunt insulam, quando Saxones in auxilium contra Pictos vocati sunt; qui hospites initio mox in illa sedem fixam constituerunt, & postea cum Danis multis atrocibus bellis gestis sæpius conflixerunt, unde passim extant monumenta & utriusque gentis antiquitatum rudera, quas summa diligentia Noster collegit. Denique monemus, indicem quidem esse libro subiunctum, sed qui sua brevitate rerum & observationum copia non respondeat. In gratiam autem civium ea pars fastorum Britannicæ, quos *Domas Dei librum*, (Doomsday-Book) appellant, libro in fine adiectus est, quæ ad Northamptoniam pertinet.

TAB. VII.
Fig. 1, 2.

Fig. 3.

**JACOBI ROHAULTI PHYSICA. LATINE
vertit, recensuit & annotationibus, ex Illustrissimi ISAACI
NEWTONI Philosophia maximam partem haustis, am-
plificavit & exornavit SAMUEL CLARKE, S. T. P. Re-
gie Majestati a sacris. Editio tertia, in qua annota-
tiones sunt dimidia parte auctiores additæ, que
octo Tabule æri incise.**

Londini, impensis Jacobi Knapton, 1710, 8 maj.

Alph. 1 plag. 12 Tabb. æn. 27.

ET si Rohaulti Physica omnium manibus teratur, qui huic studio operam navant; quoniam tamen de nova hac versione dicere nondum licuit, ut nunc ejus mentionem injiciamus, e re videtur. Ad novam vero versionem hanc adornandam Cl. Interpretem impulit tum Tractatus ipsius utilitas, tum prioris versionis (ut ipse loquitur) ineptia. Utilitatem constare arbitratur ex toties interatis editionibus tam Gallicis, quam Latinis. Ineptiam prioris versionis aliquot exemplis in præfatione probat, ex quibus apparet, priorem interpretem subinde protulisse a mente Autoris quam maxime aliena & per se absurda, interdum talia, quæ prorsus intelligi nequeant. De sua versione fatetur, quod de verbis minus laborans, sensum Autoris fideliter & dilucide reddere conatus sit, in annotatis vero partim diluerit, quæ Autori minus recte objici visa sunt, partim ex optimis Autoribus excerpserit, quæ recentiorum Philosophorum industria in lucem nuper eruerit. In his vero se permulta debere gratus fatetur *Richardo Laughtono & Carolo Morgano*. Certe posterioris esse profitetur integras sex Dissertationes de motu communicandi legibus in corporibus elasticis, de potestatum mechanicarum viribus explicandis, de corporum gravium descensus celeritate, de motu projectorum, de motu pendulorum in cycloide & de iride. Cl. Clericum passim in talibus perstringit, quæ ostendunt ipsum argumenta philosophica non satis profunde esse meditatam. Sed agedum ad specialiora nonnulla digrediamur.

Argumentum *Cartesii* pro existentia Dei subtile nimis ac evanidum vocat & multo uberius ac firmiter illud judicat, quod ex rerum creaturarum varietate, pulchritudine, ordine ac dispositione Deum infert. Mundi corporis existentiam demonstrari posse cum

Male-

Malebranchio negat: nec concedit, extensionem esse essentiam materiæ, quod latius pateat extensio quam natura corporea. Ipse substituit cum *Lockio* soliditatem impenetrabilem, tum quod materiæ universæ eique soli competat, tum quod ipsius iudicio omnes illius proprietates ex ea fluant. Rejicit quoque spatii cum materia identitatem a *Cartesianis* assertam: videtur enim ipsi, *Mori* atque *Raphsoni* de spatio opinionibus innutrito, inde sequi, quod materia sit infinita atque æterna, quæ neque creari potuerit, neque in nihilum redigi possit. Inane cum illustri *Newtono* propugnat: pleno nempe cum *Cartesianis* admissio, corpus in aere projectum vel in loco, unde exhaustus sit aer, non minus difficile moveri debere arbitrat, quam in argento vivo. Plures esse posse mundos, negat cum Autore, utut concedat plures dari terras, plura item systemata planetaria: mundum nimirum per rerum universitatem definit. Principia hydrostatica de pressione fluidorum demonstrat atq; Geometriæ summi *Newtoni* regulam generalem motus corporum classicorum ex Algebra ipsius adducit & ad specialia applicat. Concedit equidem, corpus non posse agere in aliud nisi contactu & impulsu: hoc tamen non obstante negat, gravitatem ex corporum mutuo impulsu oriri posse. Rationem hanc reddit, quod omnis impulsus fiat pro ratione superficierum, gravitas autem quantitati materiæ sit proportionalis. Admittit igitur attractionem, quæ non sit actio materiæ in distans, sed actio causæ cujusdam immaterialis, materiam perpetuo certis legibus moventis & regentis, eamque ex Optica *Newtoni* ipsis Viri doctissimi verbis fufius illustrat. De ea cum jam passim in his Actis ad nauseam usque dictum sit, plura in præfenti non addimus. Phænomena baroscopii ex Transactionibus Anglicanis n. 181 cum eorum explicatione transcribit. Disputat contra *Perraltum*, asserentem, motum in circulo æque naturalem esse quam in linea recta. Motum reflexum negat esse continuationem directi: novum esse defendit, nova vi impressum, vi nempe elasticitatis. Cur sagitta e navi plenis velis navigante sursum ad perpendiculum emissâ eodem, unde emissâ est, recidat, causam hanc reddit, quod sagittæ eodem tempore motus duplex imprimatur, alter ab arcu vel manu emittentis, alter a nave progrediente. Potentiarum mechanicarum vires demonstrat ex motu rectilinei compositi in duas simpli-

ces resolutiones, vim nempe compositam per diagonalem parallelogrammi agentem resolvendo in duas simplices, quæ juxta ejus latera agunt. Aberrasse notat *Jsaacum Vosium & Willebrordum Snellium*, existimantes, radium lucis perpendicularem quodammodo in se refringi ac contrahi, quia objectum sub aqua inspectum propius vero videtur: falso enim ab ipsis refractioni attributum, quod fuerit radiorum obliquorum post refractionem a propiore demum puncto divergentiæ tribuendum. Propositiones hydrostaticas ab Autore breviter ac confusius indicatas plenius explicat. Tria *Cartesii* elementa tanquam commentitia rejicit, quod ex mundi plenitudine pendeant, & ex *Optica Newtoni* repetit, Deum ab initio rerum materiam ita creasse, ut primigeniæ ejus particulae, e quibus deinceps oritura esset corporea omnis natura, solidæ essent, firmæ, duræ, impenetrabiles, inertes & mobiles, iis magnitudinibus & figuris, iisque insuper proprietatibus, eoque numero & quantitate proportionem spatii, in quo futurum erat ut moverentur, quo possent ad eos fines, ad quos creatæ fuerant, optime deduci, immo tam perfecte duræ, ut nulla in consueto Naturæ cursu vis sit, quæ eas in plures partes dividere queat, hoc est, *Democriti, Leucippi* aliorumque veterum atomos in Philosophiam revocat & variis qualitatibus ac virtutibus primigeniis dotat, quemadmodum cum aliis dudum fecit *Charlervinus* in Physiologia. Ex illis atomis varie inter se nutu & consilio agentis intelligentis in prima rerum fabricatione sociatis corpora prodidisse, cum eodem *Newtono* asserit. Corpusculorum physice infecabilium, hoc est, atomorum cohæsiorem cum eodem ab attractione accessit. Particulas nempe minimas sese magna vi attrahere pronunciat, quæ in ipso contactu perquam sit magna, parvis intervallis interjectis minor, ad spatia autem a particulis aliquando remotiora non omnino pertineat. Fieri nempe posse, ut materiæ exiguissimæ particulae attractionibus fortissimis cohæreant, constituentque particulas majusculas, quarum vis illa attrahens debilior sit; harumque particularum majuscularum permultæ inter se itidem cohærentes particulas majores constituent, quarum vis attrahens adhuc sit debilior. Autori & *Cartesio*, quem is sequitur, jure exprobrat, quod fingant particulas inter se conglutinari quiete, hoc est, plane nihilo: sed valde tamen verendum, ne in retorquendo faciles sint *Cartesiani*.

teflani. Frigus vasa vitrea a fornace recentia frangere, statuit Interpretres, ceterarum partium motum repente sistendo, dum reliquæ valide moventur. Rotunditatem guttarum attractioni adscribit, quia guttæ etiam in vacuo permanent rotundæ. Eidem tribuit ascensum liquorum ultra libellam in tubulis capillaribus. Ex calculo mechanico liquere ait, omnem de motu perpetuo quæstionem eo redire, ut pondus inveniatur se ipso ponderosius vel vis elastica se ipsa fortior: quod sit absurdum. Experimentis *Boylei* probat, saporem & odorem in figura ac compositione particularum consistere. Radios luminis pro exiguis corpusculis e corporibus lucentibus ingenti celeritate emissis habet, quam *Democriti* atque *Empedoclis* hypothesin post multos recentiores, præsertim Anglos, quos inter *Charletonius* in Physiologia, etiam *Newtonus* a Cl. Interprete citatus amplectitur. Reflexionem radiorum & refractionem effici non incidendo in ipsas corporis reflectentis partes, sed vi aliqua per totam corporis superficiem æquabiliter diffusa, qua id in radium agat, attrahendo vel repellendo, sine contactu, argumentis ex Optica *Newtoni* desumptis adstruere conatur, cuius etiam de coloribus experimenta & hypotheses (de quibus nonnu la diximus in Actis A. 1706 p. 60 & sqq.) recenset atque exponit. Objectiones, quas Viri docti tum in Gallia, tum in Anglia contra illam theoriam fecere, felicissime diluit Vir perspicacissimus *Newtonus*, quemadmodum ex Transactionibus Anglicanis n. 84, 85, 88, 96, 97, 121, 123, 128 abunde constat: unde multi optant, ut mentem suam aperire dignetur de difficultate ab ingeniosissimo *Mariotto*, rerum naturalium (dum viveret) scrutatore indefesso, nec infelici, in Tractatu de Coloribus p. 207 & seqq. contra eam mota. In distantia scilicet 25 circiter aut 30 pedum charta excepit radium solidum per exiguum foramen in cameram obscuram immisum & per prisma vitreum trigonum transmissum, coloremque violaceum spatium majus quam 3 linearum occupantem, per crenam duarum linearum trajectum, alio prismate excepit admodum oblique opposito: quo facto quandam ejus partem in rubrum & flavum transmutari observavit. Similiter luminis rubri partem in coeruleum & violaceum transmutari expertus est. Hac vero transmutatione admissa corruere theoriam *Newtonianam*, ex Actis A. 1706 p. 60 & sqq. manifestum est. Assumit autem *Mariottus* distantiam 30 pedum, ne quis

exciperet, in minori distantia nondum factam esse plenariam radi-
 orum heterogeneorum separationem. Nobis experimentum Ma-
 riotti tum demum videretur decisivum, si lumen cœruleum inte-
 grum in aliud mutatum fuisset. Sed redeamus ad Scholiastem
Robaulri. Is stellas fixas instar punctorum esse probat, quod, ubi
 Lunam subeunt eclipsin passiuræ, lumen earum non gradatim, sed
 totum simul evanescat & finita eclipsi totum simul in conspectum
 redeat. Ex *Hugenii* Cosmotheo adducit modum ingeniosum di-
 stantiam fixarum conjectandi. Contra vortices cœlestes *Cartesii*
 argumentis *Newtoni* pugnat, & hujus causas physicas motuum cœ-
 lestium explicat, Planetas nempe moveri in spatiis vacuis partim vi
 a Deo impressa, partim vi gravitatis, qua a motu rectilineo primarii
 in Solem, secundarii in suos primarios trahuntur, ut etiam visum est
Hookio. Gravitationem vim primigeniam esse agnoscit, ita ut quæri
 non debeat, qui fiat, ut corpora gravitent, & idem a *Keplero* in In-
 troductione ad Commentarios de stella Martis jam agnitum esse
 probat, licet motuum cœlestium rationem inde nondum explicare
 potuerit. De Planetarum cum Terra similitudine ex *Hugenii* Cos-
 motheo & *Gallilæi* Dialogis de Systemate mundi disserit: de co-
 metarum vero theoria ex *Newtoni* Principiis Philosophiæ naturalis
 mathematicis. Demonstrantur quoque, ubi de gravitate agit, the-
 oremata de descensu gravium motuque projectorum. De Iride
 affert tum quæ *Newtonus* in Optica habet, tum quæ *Hallejus* de e-
 jus diametro invenienda in Transactionibus Anglicanis prodidit.
 Pars quarta Physiçæ *Robaulriane* cum imperfecta sit, omisissis notis,
 Lectorem ad recentiores Anatomicos remittit.

RELATIO EORUM, QUÆ IN DISSECTO CA-
 davere Dn. Dove observavit GUILIELMUS COWPER,
 Chirurgus, Societat. Reg. Socius. Excerpta ex Actis
 Philosoph. Anglic. A. 1712 N. 335.

SI occasio fuisset oblata, citius communicassem, quæ in D. Dove
 dissectione annotaverim. Cadaver diversis in partibus nigrum,
 cœruleum, lividum variumque præ se ferebat colorem, antequam
 illud inciderem; speciatim dorsum (cui sanguis inhærebat suffu-
 sus) nigredo cadaverosa occupabat, ubi cuticula hinc inde in vesti-

cas a sero erat elevata sive distenta, quale quid ante mortem haud comparuerat.

Musculi abdominis sphacelosi deprehendebantur, utpote sub-nigro cœruleo colore infecti. Hepar omne sphacelo erat corruptum. Lienis superficiem latæ maculæ nigræ obsidebant. Utraque hæc pars levior occurrebat, quam in statu naturali, dum portiones utriusque innatarent æquæ, plusque aeris continere viderentur, quam pulmones in naturali alias statu solent. Reliqua infimi hujus ventris viscera haud adeo prave erant constituta, licet intestina maculis nigricantibus hinc inde notarentur.

Musculorum pectoralium dispositio paulo melior advertebatur, quam abdominis, nec musculi intercostales similes erant lumborum musculis. Cuncti videlicet musculi, respirationi vacantes, plus minus nigricantes mihi videbantur. Dextri pulmonum lobi cernebantur morbofi, idemque thoracis latus parum feri comprehendebat. Alterius autem lateris pulmones a præternaturali constitutione exiitebant immunes. Cor vere flaccidum erat & amplum: ventriculus dexter & vena cava polypos haud exiguos continebant. Vena pulmonalis prope cordis basin nimium dilatabatur: ventriculus cordis sinister parvum polypum multumque sanguinem grumofum recondebat. Arteria magna vere tenuis existebat, nec leviter distenta apparebat, exhibens una corpuscula quædam cartilaginosa, suis tunicis intertexta.

In capite mater dura cum superiori calvariæ parte arctius co hærebat, quam ut potuerit separari. Ex suprema cerebri vena, quæ sinus falcis superior audit, eximebatur polypus.

Arteriæ carotides vere tenues erant & ampliores, quam debebant, priusquam cerebri substantiam intrarent. Breviter, omnia vasâ sanguifera, a me examinata, nimium videbantur distenta, tantoque statu, ac sanguine, turgida.

*MICH. BERNH. VALENTINI, ARCHIATRI
Hasso-Darmstatini & P. P. Ord. Giesseni, Medicina nov-anti-
qua, tradens univèrsùm Medicinæ Cursum, e Scriptis Hippo-
craticis ad mentem Modernorum erutum. Editio secun-
da, cum Figuris æneis, priori longe auctior &
correctior.*

Franco-

Francofuri ad Mœnum, impensis Joan. Maximiliani a Sande, 1713, 4.
Alph. 4 plag. 3 Figur. Tab. 8.

Quam Medicinam nov-antiquam Cl. *Anton* A. 1698 jamjam divulgavit, in Actis Mense Novembri dicti Anni a nobis recensitam, eandem variis accessionibus locupletatam altera nunc vicetypis curavit exscribi. Præterquam enim quod textus Hippocratici egeſin Figuris ac uberiori hydropis, catarrhi, inflammationis, cachexiæ & febris explicatione, nec non morborum differentiam ex anni temporibus dilucidavit, Miscellanea imprimis curioſa & fructifera de Novellarum publicarum usu & abusu in rebus physico-medice, Disputationem melico-medice de Pulsu, Urocriterium Anonymi cum Editoris annotationibus, Trigam remediorum antipodagricorum, Sermones promotionales rerumque ac verborum copiosissimum indicem adiecisse deprehenditur. Ex omnibus tamen primum Figuras ductus thoracici, tanquam novas, transcribere visum fuit, ex *D. Salzmanni* Disputatione non ita pridem Argentorati de eodem habita in tabulam I translata, ut conferre queant cum aliis figuris, quibus *Pecquetus*, *Rudbeckius*, *Hornius*, *Bilſius*, *Bartholinus* & *Verbeyen* canalem ejusmodi in canibus hæctenus repræsentarunt. Hinc ex reliquis adjectis elaborationem Sacchari lactis, quod *Ludovico Testi* adſcribitur, ac inter tria remedia antipodagrica primo extollitur loco, eo minus reticere volumus, quo magis illa, tum in *Epistolis* de tali saccharo A. 1700 Venetiis impressis hicque simul ob raritatem communicatis, tum in *Ephemeridum Natur. Curiosor. Dec. III* A. IX & X *Observatione 155* consuevit occultari. Absolvi autem perhibetur sequentem in modum: *Rec. Lac recens probe notæ indeque per aliquot dies reposito florem, e quo butyrum alias parari solet, cochleari hauriendo aufer. Hoc factò idem lento igni expone, ut sponte sua precipitetur, quo per colatorium trajecto serum obtinebis separatum. Hujus tantum, quantum placuerit, ebulliat in olla aut abeno stanno intus obducto & abhinc filtretur per chartam bibulam. Filtratam cucurbitæ immitte & pedetentim exhalare siniro. Notandum autem, ut ad hanc elaborationem olla recentissima & munda sumantur. Lac quoque, si in serum converti debet, justo diutius servari non decet, alioquin cryſtalli nimis acidi evadent.*

Explica-

Explicatio Figurarum.

- Fig. 4 a Cor ad dextrum latus reclinatum. b Arteriæ aortæ seu magnæ truncus descendens. c c Eadem arteria prope cor abscissa. d Truncus venæ cavæ superior. e Vena sine pari, azygos dicta, sanguinem suum in venam cavam exonerans. r 2 3 4 Venæ, intercostales dictæ, a vena sine pari propullulantes. s 6 7 8 Arteriæ intercostales ductum thoracicum supergredientes. ff Vena subclavia sinistra, ex parte aperta. g Vena jugularis interna sinistri lateris. h Eadem dextri lateris. i Ren dexter. k Vena subclavia dextra. l Ren sinister. mm Costæ dextri lateris. n Arteria emulgens sinistrorsum reclinata. o o Truncus arteriæ aortæ prope emulgentes abscissus, eum in finem, ut receptaculum Pecqueti manifestius appareat. p Arteria cœliaca abscissa. q Arteria mesenterica superior dissecta. r Arteria mælarica inferior detruncata. s s Arteriæ iliacæ, quæ ad extremitates inferiores pergunt. t Cisterna chyli, seu receptaculum Pecqueti. u u u Vasa lymphatica aut lactea, liquorem suum in cisternam deponentia. x x x Ductus chyliiferus seu thoracicus, secundum longitudinem dorfi inter arteriam aortam & venam sine pari ascendens, atque corporibus vertebrarum superincumbens. y y Circulus prope inferionem ductus thoracici conspicuus & ab illo Bilsii non multum abluens. z z Insetio duplex hujus ductus in venam subclaviam sinistram apertam, quo valvulæ & ostiola melius appareant.
- Fig. 5 a Arteria magna seu aorta descendens. b b Eadem abscissa prope emulgentes. c c Glandulæ lumbaræ. d d Canales ab his glandulis in ductum thoracicum hiantes. e Congeries seu fasciculus ductuum anfractuorum glandulas fere mentientium. f f Similes

TAB. VII.
Fig. 4.

Fig. 5.

ff Similes ductus tortuosi hinc inde sparsi, in quos lac injectum penetravit.

gg Ductus thoracicus modo angustus, modo magis dilatatus.

q Idem eo in loco, quo alias receptaculum conspicitur, quam maxime ampliatus.

h Idem ductus duos in ramulos zz abiens, quorum uterque faculum pyriformem, seu corni fructum referentem, efformat.

ii Vena subclavia sinistra, cui hi furculi inferuntur.

l Vena jugularis interna sinistra, cum subclavia in unam coalescens.

TAB. VII.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 6 a a Vena subclavia sinistra. b Vena jugularis interna sinistra. c Insertio ductus thoracici duplex.

Fig. 7 a a Valvulae semilunares sursum elevatae prope concursum venae jugularis & subclaviae sinistrae, sub quibus

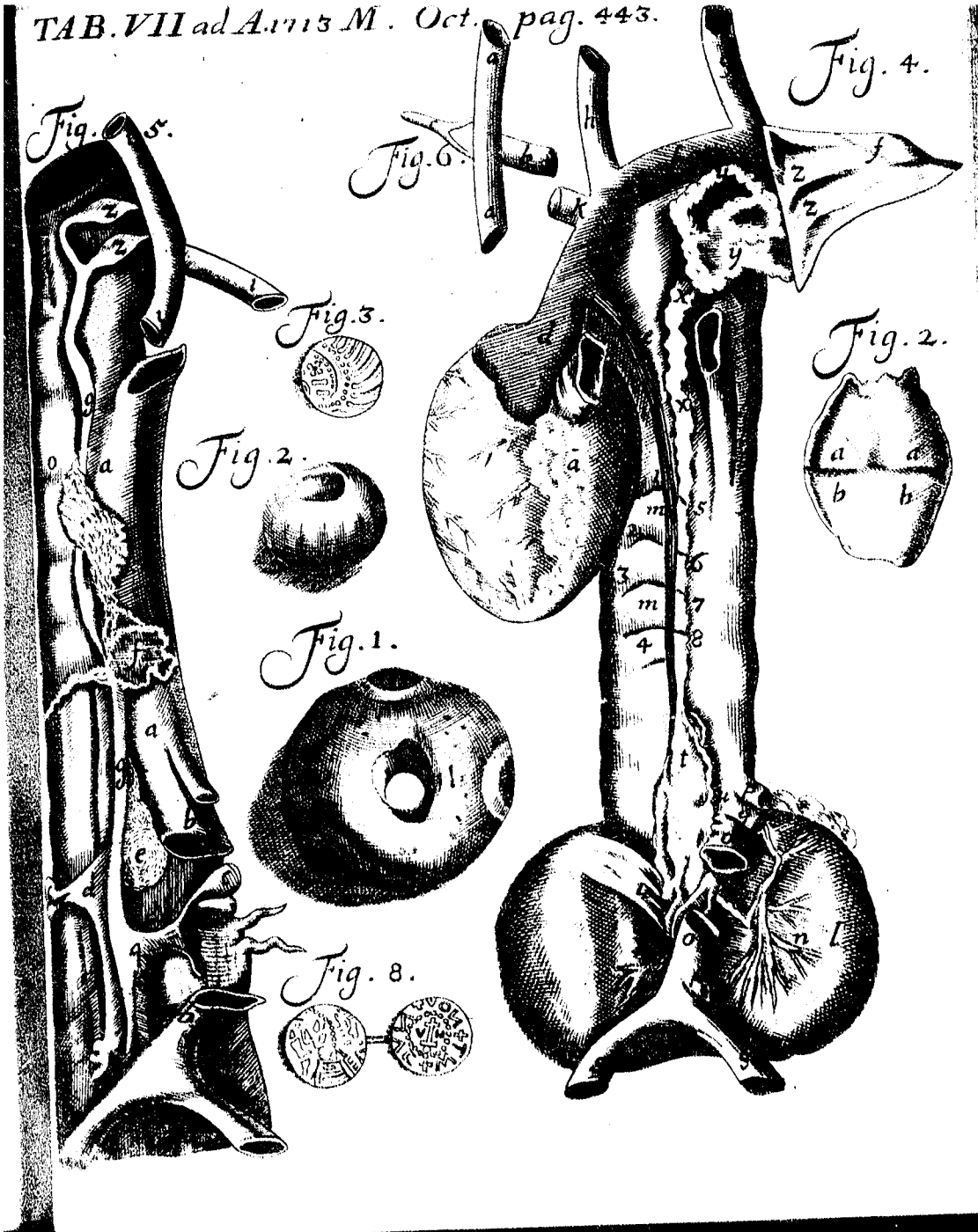
bb duo ostiola duplicis insertionis, membranis bivalvibus munita, latitant.

JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI,
Philos. & Medic. Doctoris, diversorum S. R. I. Principum Con-
siliarii & Archiatri, Universitatis Altdorfinae Senioris & Pa-
cultatis Medicae Prof. Publ. primarii &c. *Disquisitio Corporis*
Humani Anatomico-Pathologica, Rationibus & Observationi-
bus Veterum & Recentiorum, singulari studio col-
lectis, confirmata.

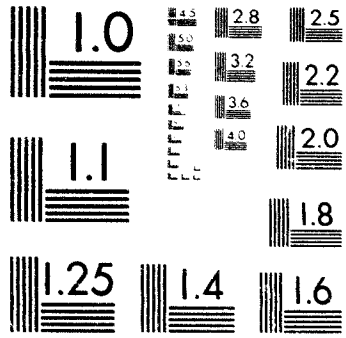
Altdorff Noricorum, typis Magni Danielis Meyeri, 1713, 4.

Alph. 2 plag. 8 $\frac{1}{2}$.

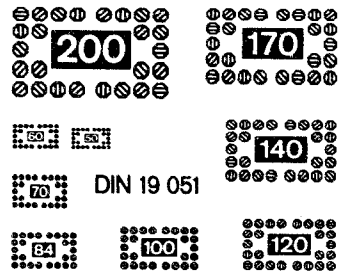
Postquam Experientissimus Autor decem abhinc annis in *Idea Machina humana anatomico-physiologica*, in Actis Mensis Februario A. 1704 a nobis recensita, naturalem partium corporis nostri dilucidavit statum, huic praeternaturalem pariter eodem servato ordine in praesenti *Disquisitione Anatomico-pathologica* non sine ratione subnectit. Quamvis enim Riolanus in *Enchiridio anatomico*, Mosbius in *fundamentis Medicinae Physiologicis*, Molinettus in *Dissertationibus suis anatomico-pathologicis*, & alii Historiae naturali partium praeternaturalem quoque jamjam exhibuerint subjectam, ab eo tamen tempore quia Pathologia Recentiorum observationibus multum

multum increvit, consultum Noster duxit tales, cum ex ævi hodierni scriptoribus, tum speciatim ex Ephemeridibus Academiæ Naturæ Curiosorum, reliquis hic adjungere. Quod ut æque pateat, ac quomodo morborum & symptomatum rite ab invicem discernendorum rationem simul habuerit, effectusque morbosos, quantum præsentis instituti norma concessit, a suis deduxerit causas, ex *viginti specimenibus*, in quibus Integumentorum communium atque abdominis, thoracis, colli & capitis afflictiones enumerantur, non nisi *nonum* de morbois genitalium muliebrium affectibus excerptisse sufficiet. In isto nempe Specimine partim morbos vasorum præparantium, ovarii, tubarum fallopianarum sive oviductuum, novorum peritonæi diverticulorum, uteri, vaginae atque pudendi explanat & tantum non singulos singularibus observationibus illustrat, partim symptomata uteri quoad menses & foetus conceptionem, gestationem partumque declarat. Morbosa siquidem sortis vasorum præparantium licet apud Scriptores pathologicos rarissima fiat mentio, credit nihilominus Noster, nec improbabile, nec impossibile fore, ut dicta vasa a sanguine, in nimia copia per artérias affluente, vel non libere per venas socias refluyente, plus æquo distendantur & varicosa reddantur, vel a coagulo sanguineo-grumoso, lymphatico-viscoso, tartareo-salino obstruantur, vel a partium vicinarum incumbentium tumore comprimantur, vel a causis internis & externis violenter tendendo, rumpendo, rodendo, lacerando solutam unitatem patiantur. Præter ovarii foemini inflammationem, a sanguine sulphureo-salino fervidiori bilioso extravasato resultantem ac hysterico maniam subinde inferentem, aliosque tumores, hydropem cum primis ejus stupendum ex *Miscell. Natur. Curiosor. Harderi Apiario* atque *Justi Theodori Sbornkopff Disputatione inaugurali* memorat. Sicuti autem rationi conforme reputat, ejusmodi hydropem sensim induci a lymphæ, ex vasculis lymphaticis disruptis inter membranaceum ovarii ambitum effusa, sive ejusdem lymphæ copia, sive lentor viscosus, sive acrimonia salino-corrosiva causæ antecedentis rationem habuerit, sive abdominis etiam concussio, constrictio, lapsus, contusio, temerarii & intempestivi parturienti conatus, aliæque causæ violentæ externæ præcesserint. Ita hydatides pariter, in ovario sæpe obvias & tres earum aliquando in

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

(DIE FEHLERHAFTE PAGINIERUNG DER
ORIGINALVORLAGE WURDE BEIBEHALTEN)

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

cadavera infantici dæ a se ita annotatas, ut ab ovarii dextri membrana externa erumperent, atque magnitudine ovula seminalia vera excederent, ab extravasata lymphæ folliculi proprii ambitu circumscripta, aut eadem inter fibrillas membranæ ovarium obtegentis effusa hancque in vesiculas attollente, aut ipsis etiam ovarii lymphaticis vasculis, propter obstructionem in vesicularum speciem elatis, derivat. Neque oviductuum hydropem & hydatides facile negligit, dum exempla illius ex *Tulpio & Muralto*, harum autem ex *Miscellaneis Naturæ curiosorum* in conspectum profert, conceptionem foetus tubariam, a *Thom. Bartholino, Elsholzio, Tiltingio & Cypriano* descriptam, tunc evenire censens, ubi ovulum intra cancellos oviductus, vel propter amplitudinem suam, vel segniorem fibrarum motricium motum, vel lentum humorem ad parietes oviductus ovulum agglutinantem, in medio suo interciperetur itinere. Novorum peritonæi diverticulorum, occasione intestini ob ponderis gravioris elevationem aliumve vehementiorem corporis nisum in illa protrusum atque ab angustiiori illorum orificio arctius compressi, inflammationem aliquando, demumque gangrænam observavit lethalem. Ne cunctas observationes transcribamus, quibus uteri inflammationem, figuram mirabilem, duritiem & magnitudinem extraordinariam, duplicitatem, extensionem & cohesionem præternaturalem, inflationem, scirrhum, hydropem, procidentiam triplicem, distorsionem, vulnera, ulcera, rupturam, omnimodam fere consumptionem & defectum, orificium itidem internum callosum, deprehenditur explicare. Omittere tamen haud licet singulare exemplum cujusdam Religiosi Capucini, Neagovi in Palatinatu a Nostro visi, quo vulnera utero, foetum gestanti inflata, haud semper matri & proli lethifera existere docemur: hujus videlicet mater ipso gravida ex vehementi ad bacillum extremitate acutum allisione non modo uterum sibi, sed & foetus thoracem sub papilla dextra pertuderat, matre interea post consolidationem viva remanente, atque cicatrice in dicto Religioso relicta conspicua. Circa morbos clausuræ demum pudendi connatæ, a *Fortunato Fideli, Hier. Fabric. ab Aquapendente, Henrico van Ronbuisen, Job. Wiero, Bartholino* & in *Misc. Natur. Curios.* annotatæ, accidentariam & ascitiam subjungit, quæ ex violento partu dilaceratæ aut vulneratæ, aut ex aliis causis prægressis exul-

exulceratæ & erosæ, postea consolidando conglutinatæ & occlusæ vaginæ soleat succedere, eamque propria prius observatione confirmat, quam de variis genitalium excrecentiis & rhagadibus, nec non de clitoride nimis elongata differat. Quibus de morbis organorum muliebrium fusius expositis, ad symptomata tandem accedit utero propria, hæcque vel circa menses, vel foetus conceptionem, gestationem ac partum distinctius evoluit singulorumque species, v. g. mensium præmaturum fluxum, emanationem vel morbidam suppressionem, stillicidium, fluxum nimium, vitiosam qualitatem, per aliena loca excretionem, cum aliis corporibus rejectionem; conceptionem aut abolitam, aut depravatam; gestationem foetus in utero vel simulatam in falsa ingravidatione, vel abruptam in abortu, vel nimium prolongatam, vel in alieno loco peractam &c. nunc experimentis, nunc rationibus, adstruit. De cetero sub calcem Clarissimi *Autoris Programma Anatomicum XI* de Sectionis cadaverum utilitate, atque *XII*, quo scrutanda in masculino cadavere per modum Inscriptionis indigitavit, non minus reperiuntur annexa, ac rerum index, a Dn. *Job. Georg. Hasenestio* concinnatus.

HISTOIRE DES SEPT SAGES,

i. e.

HISTORIA SEPTEM SAPIENTUM, Descripta a LARRÆO, Regis Borusfici Consiliario aulico & Legationum.

Roterodami, apud Fritschium & Boemium, 1713, 8 maj.

Alph. 1 pl. 8.

Illustris Autor, cuius *Historia Angliæ, Scoriæ & Hiberniæ* Gallico scripta idiomate, ac Roterodami emissa tomis quatuor, e quibus duos excerpimus A. 1708 p. 440 & 498, magno excepta est applausu, nunc ad Philosophicam conversus historiam duobus libris *Historiam Septemillorum Græciæ Sapiantum* exponere constituit. Eorum nunc priorem luci datum publicæ perlustrabimus, in quo convivium septem sapientum in aula Periandri, Corinthiorum sive regis sive tyranni, celebratum fusissime describendum suscepit. Ante omnia vero disquirat, quinam fuerint VII illi Sapientes. De Thalete, Pittaco, Biante & Solone omnes conveniunt. De ceteris

Pag. 2.

- tribus diffident inter se Autores; aliis Cleobulum, Mysonem & Chilonem: aliis Periandrum, Anacharsin & Epimenidem: aliis denique Pisistratum, Thraſybulum & Pherecydem recensentibus. Noster nec Æſopum, nec Pythagoram ex Sapientum hujus ævi numero vult exclusos, adeoque & horum historiam hic decrevit persequi. Ceterum cum Thales natus sit Olymp. 35, circa A.M. 3348: & reliquorum Sapientum nonnulli vixerint usque ad Olymp. 60, circa A. M. 3448: integri sæculi fata & eventus Noster persequitur. Ac postquam generatim docuisset, Sapientes illos ex conversatione cum Judæis profecisse videri ex eo, quod id temporis plurimas haberint agendi cum Judæis occasiones; singulorum characteres describit. Thalem judicat primum eorum fuisse & ætate & ingenio: de Deo ejusque attributis optime sensit: de creatione mundi & immortalitate animæ plane supra Philosophiæ paganæ captum locutum esse: ac denique præditum fuisse moribus sanctissimis. Pittacus (ita pergit) propter sapientiam & virtutem electus est a civibus rector Reipublicæ: ea vero fuit moderatione animi, ut abdicato principatu cives juberet vivere liberos. Bias eximius fuit contemptor divitiarum. Solon Remp. Atheniensium optimis ornavit legibus, Pisistrati se tyrannidi opposuit, voluntario exilio patriam mutavit. Cleobulus vir fuit fortis, sapiens, injustitiæ, perfidiæ & ingrati tudini inimicissimus. Gloriam ejus auxit dectissima filia Cleobulina. Myson neglectis honoribus publicis privatam elegit vitam, seque dedit agriculturæ. Chilon summa cum laude gessit rempublicam. Inter hæc meminit, omnes illos Sapientes incensos fuisse singulari amore veritatis, itemque poeseos. Septem jam laudatis adiungit Anacharsin, Epimenidem, Pherecydem, qui non fuerunt Græci. Quorum historia & characteribus descriptis redit ad Græcos, & pariter historiam characteremque persequitur Periandri, Thraſybuli, Pisistrati, Pythagoræ, qui agmen horum Sapientum claudit, reliquisque illis Sapientibus penitus penetrasse dicitur in arcanos physices, metaphysices, matheſeos, philosophiæ moralis & politicæ recessus. Nunc demum ex Plutarcho describit celebre illud septem Sapientum convivium in aula Periandri. Non tamen presse sequitur vestigia Plutarchi, sed utili mixturus dulce philosophicis abstractionibus non inhæret, sed populari more rationationes temperat jucundis parenthesis, adeoque se ad genium Gallo.

Gallorum, quorum lingua utitur, accommodat. Eodem consilio sermonibus philosophicis interferit varias digressiones historicas lectu oppido jucundas. Ceterum cum in hac historia complures se offerant difficultates chronologicæ, has Cl. Autor non putat obstare rei veritati. Quamquam nos quidem non dubitamus totum illud convivium ex ingenio esse confictum sive Plutarchi sive alius nescio cuius. Sed nolimus hac de re disputare uberius: redimus potius in viam. Digressione igitur facta de fatis Corinthi urbis, & de occasione locoque hujus convivii, Chilonem, qui invitatus venire noluit, donec sciret, qui præter ipsum sint interfuturi convivio, ab incivilitatis crimine liberat. Hinc enarrat, quos sermones habuerint Sapientes in itinere, cum proficiscerentur ad Periandrum, nempe de bonorum Principum raritate, & an conversatio talis, qualis in aula Periandri futura sit, Philosopho conveniat. Postea summa comitate a Periandro excepti Sapientes ante convivium dissertantes inducuntur de *πρωτοκλισια*, nec non de noxia parentum indulgentia: item explicantes cum historice, tum moraliter fabulas de Sirenibus, de Sphinge, de Minotauro, de Centauris. Inito convivio, quod præter morem regum, frugale & philosophicum erat, Niloxenus, Regis Ægypti Amasis legatus, postulatam Æthiopiæ Regis proponit, qui a Rege suo exigebat, mare ut exhauriret bibendo. Hinc Sapientes, quid respondendum esset, consultant. Deinceps Æsopus (nam & is a Croeso legatus huc accesserat) apologum profert de pelle vulpis consuenda cum pelle leonis, eumque explicat de prudentia regia. Hunc in modum de rebus quibusvis convivantium more colloquentes porro inducuntur Sapientes. Enarratur etiam historia Æsopi, itemque Sapphus, utraque fufissima. Cumque in his sermonibus injiciatur mentio urbium Masiliæ & Cyrenarum, utriusque historia copiose edisseritur, adjecta dissertatione de statu Reip. optimo. Finito tandem convivio Sapientum Autor occasionem arripit pluribus agendi de Græcia ejusque Rebus, item de statu veteri Ægypti atque Æthiopiæ, Phœnicia, Mediæ, Persiæ. Tandem describitur aliud colloquium Sapientum in aula Reginae habitum, cui Epimenides quoque interfuit. Hic igitur inducitur longissimum habens de itineribus suis sermonem: cumque fuerit Cretensis, historia hujus insulæ attexitur, itemque Judæorum & regno-

Pag. 65.

75.

79.

86.

119.

85, 131.

142.

173.

210.

293.

334.

343.

ΚΥΝΑ

rum Asiaticorum, adjectis quoque pluribus de Ægypto & Æthiopia. Finita sic parte priore Illustris Autor promittit, se altera parte historiam clarissimi illius Philosophorum paris, Pythagoræ & Anacharsis, persecuturum esse.

*FABULA DE HIPPOCRATE, DEMOCRITI
insaniæ medicinam adhibere jussu, ex historia veterum
Philosophorum eliminata a C. A. H.*

Nimis credula est mortalitas in historiis antiquis. Sufficit plerisque, rem olim narratam esse. Non expenditur, an res veri habeat speciem, nec quam autor quisque sit fide dignus, inquiritur. Scilicet secure hic dormitur, & ut Taciti verba de mor. Germ. cap. 34 paulum immutata faciam mea, *sanctius ac reverentius nobis videtur, de actis veterum credere, quam scire.* Philosophorum saltem historiam decebat ab fabulis esse immunem, φιλόμυθον enim non est φιλόσοφος. Verum ista quoque historia tot scetet fabulis, ut vix Hercules par videatur expurgando huic stabulo. Multas tamen jam fabulas hic viderunt & explorerunt feliciora ingenia: plures ostendet cautior posteritas. Liceat mihi jam errorem historicum tollere e vita Democriti, quæ pluribus foedata fabulis est. Cui enim non dictus est Democritus oculis se privasse? Testantur id monumenta historiæ Græcæ, ad quæ provocat Gellius in Noctibus suis lib. X cap. 17: testantur alii complures. Sed mera fabula est. Ciceroni jam olim fraus mendacis Græciæ suboluit, Lib. V de Finibus ita scribenti: *Democritus vere falsone dicitur oculis se privasse.* Plutarchus libro περι πολυπραγμοσύνης plane falsum id esse pronuntiat. Inter recentiores cordatissimus quisque Plutarcho subscribit, Jac. Thomasius in Diff. de nigredine nivis, Tomo II Observat. Halensium inserta, §. 2 p. 329; Jo. Clericus Logic. P. III cap. 2 §. 8: Dan. Clericus in Historia Medicina T. 1. p. 92: Bælius in Dictionario, p. 1030. Unde hæc fabula sit orta, si ex me quæres, crediderim, Democritum præ senio cœcum factum esse. Ea occasionem fabulæ! Certe eum ad ultimam pervenisse senectutem, auctores consentiunt. Sed mitto hanc fabulam, progressurus ad aliam, nullo fraudis metu vulgo referri solitam. Audiamus, quæso, eam. Cum externarum rerum incuriosus Democritus in solitudine philosopharetur

retur & humana omnia rideret, Abderitæ eum insaniam correptum esse putarunt. Quare legatum mittunt ad Hippocratem cum literis, quibus eum rogitant, ut quamprimum adveniat, infelicem curaturus Philosophum. Hippocrates dicto Abderitarum protinus audiens advolat Abderam. Verum nihil insaniam animadvertere licuit in Democrito. Potius Hippocrates, summam ejus sapientiam demiratus, Abderitas docuit, Democritum perspectissime sapere, ipsos vero eo laborare morbo, quo conflictari dicant Democritum. Memoratu profecto digna fuit hæc historia, si quidem vera est. Nec credibile, eam fuisse præterituros veteres, in tot monumentis tam crebram tamque honorificam injicientes mentionem Democriti. At vero nec Cicero, nec Gellius, nec Valerius Maximus, nec Ælianus, nec Seneca, nec alii veterum id memoriæ prodiderunt. Hippocrates quoque in tot suis operibus nusquam ejus rei meminit. Quid? quod Diogenes Laertius, satis diligenter *lib. X* historiam Democriti describens, tacet, & dum tacet, clamat una cum ceteris, quos nominavi, hanc esse fabulam. Sola igitur epistolarum Hippocrati vulgo tributarum (quæ exstant in Operibus Hippocratis, & hinc Latine in Stanlejo, *p. 889* *seqq.* & in Thomasi *Historia sapientia & stultitie T. II p. 8* *seqq.* quorum uterque eas agnoscit pro genuinis,) fide & auctoritate nititur illa relatio, neque vel Stanlejus vel doctissimus ejus Interpres alium quenquam scriptorem adjunxerunt testem. Nec vero dissimulare fas est, eandem historiam in Sorani Vita Hippocratis legi. En verba ejus Latine redita: *Ab Abderitanis etiam vocatus est (Hippocrates), ut eo se conferret, & Democritum quidem insaniam laborantem curaret, totam vero urbem peste liberaret.* Sed conitat inter eruditos, autorem hunc Sorani nomen mentiri. Immo eum iitis epistolis junio-rem esse, vel ex eo facile crediderim, quod addit, Hippocratem ideo quoque arcessitum esse ab Abderitis, ut urbem pestilentia liberaret. Hac enim de re in memoratis epistolis ne muscat quidem S. P. Q. Abderitanus; ut adeo hoc novum sit additamentum, receptæ jam fabulæ attextum. Hinc manifestum fit, non alio tibi cine niti historiam istam, quam fictitiis illis epistolis. Hic mihi necessitatem video impostam probandi, epistolas illas inter falsas merces esse rejiciendas. Ac facile quidem cordato Lectori id probavero. Primum

M m m

namque

namque Diogenes ille Laertius in Vita Democriti non solum nullam earum facit mentionem, sed etiam eas sua ætate fuisse incognitas, silentio indicat suo, vel, si jam tum exstiterunt, non obscure rejicit. Longam enim scriptorum Democriti recensionem hisce verbis concludit: *Cetera que ad illum (Democritum) quidam referunt, partim ex ejus opusculis decerpta, partim omnino aliena consensu omnium sunt.* Ergo Democriti illa ad Hippocratem epistola: ergo & Hippocratis illa ad Democritum cum ceteris. Deinde & hoc certissimum *voûéas* indicium habeo, quod epistolæ illæ perfectum historiæ ordinem ita sequuntur, ut nullus plane in historia hiatus appareat. Certe nullo modo mihi fit verosimile, tales epistolas vere scriptas fuisse, vel, si vel maxime revera scriptæ fuissent, universas fuisse ad posteritatem servatas. Ne Ciceronis quidem epistolas omnes Tyro, libertus ejus doctissimus, conservare potuit, nec eas, quas vindicavit ab interitu, eo, quo scriptæ fuerant, exhibet ordine. Plinius quoque epistolas suas collegit atque edidit, *non servato temporis ordine, Lib. I epist. 1.* Atqui Ciceronis ac Plinii ævo longe major erat hominum curiositas ac studium in talibus conservandis, quam antiquioribus temporibus. Atque hoc argumentum late patet, & ad alias quoque veteribus tribui solitas epistolas accommodari potest, quarum recensum facit Vir doctissimus, J. A. Fabricius *Bibl. Græc. Lib. II cap. 10:* quibus addi debent Salomonis ad Vaphrem Ægypti, & Hiramum Tyri Regem epistolæ, quas ex Eusebio nuper interruit *Codici Pseudepigrapho V. T. idem Fabricius p. 1020 sqq.* Dixi modo, non esse credibile, conservatas fuisse omnes illas epistolas, si vel maxime scriptæ fuissent. Jam ostendam, ne id quidem probabile esse, eas omnino scriptas fuisse. Age videamus ipsum ordinem & argumentum earum, de quibus disputamus, epistolarum, quo magis eluceat, incredibile esse, eas illis deberi autoribus, quibus vulgo tribuuntur. Prima Senatus populusque Abderitarum per legatum mittunt Hippocrati litteras, quibus eum orant, ut curandi Democriti gratia sine mora ad ipsos veniat. Altera epistola, declamatoriis formulis amplificata, respondet Hippocrates, se celeriter adventurum. Sistamus hic gradum. Quis credere possit, Abderitas tam longam missuros fuisse epistolam? Publice scriptæ epistolæ breviter & cum decenti gravitate voluntatem sive Principis sive

Reip.

Reip. exponunt. Quis porro, si rem secum reputet, sibi persuaderi patiatur, integram aliquam Remp. solenni legatione arcesituram esse Medicum civis vel præstantissimi curandi causa? non id potius fecisse cognatos & amicos Democriti? Ad hæc quis nescit, præsentem virtutem contemni, post fata demum laudari? At in ista epistola tantis ornatur laudibus Democritus, ut majoribus non possit. Hic Democritus vocatur *æterna gloria illius urbis: timent, ne si Democritus mente motus fuerit, cælum ruat, & Abderitarum Resp. pessunderur.* Altera epistola, nempe responforia Hippocratis, æque inepta est, & declamatorem manifesto prodit autorem. Quam enim ridiculum est, longam mittere epistolam ad eos, ad quos jam proficisci nulla interposita mora cogitas? quam *ἀπεσοδιόνυσον*, in ejus generis epistola multis philosophari suamque ostentare sapientiam? Sed tanta est festinatio Hippocratis scilicet, ut aliam quoque satis longam scripserit epistolam ad Philopœmenem Abderitam, cujus usus erat hospiti. In hac non jam solum declamitat Hippocrates ille *ὕπερολιμαῖος*, sed plane vaticinatur. Prædicat enim, fore, ut Democritum satis sanum offendant, & Abderitæ per ignorantiam eum habeant pro insano. Quam hæc abhorrent ab omni veri specie! Sed nondum satis nugarum. Nam quatuor adhuc alias ante scripsit epistolas Hippocrates, quam ad iter destinatum sese accingeret. Prima data est ad Dionysium quendam, quem rogat, ut ipso absente rei familiaris curam gerat, ac maxime uxoris, ne forte in thorum Hippocratis admittat alios: scilicet nusquam tuta fides. Altera est ad Damagetum, a quo petit, ut navis Rhodi comparanda curam gerat, qua vehi velit Abderam. Tertia rursus ad Philopœmenem, cui uarrat somnium suum de Democrito, & promittit, se propediem Abderam eam ob rem, cujus causa vocatus erat, venturum esse. Quarta est ad Cratevam, quem rogat, ut herbas varii generis, quibus usus sit ad Democritum curandum, colligat atque ad se mittat. Scilicet hoc est festinare ad ægrotum, qui, dum molitur, dum comitur Hippocrates, centies misere perire poterat. Sequitur epistola Hippocratis alia Abderæ scripta ad Damagetum, cui non tam epistolam, quam librum mittit, eique tædiosa copia enarrat statum, in quo deprehenderit Democritum. Non lubet eam sub examen revocare. Illud rogo Lectorem gustu satis acuto

præditum, ut attente eam legat. Spondeo, eum judicaturum, & hanc & ceteras epistolas esse subditicias. Adeo declamatorie & scholastice, ne dicam putide, scriptæ sunt omnes: ubique affectata & jejuna in iis apparet philosophia. Agmen harum epistolarum claudunt duæ Democriti & Hippocratis mutuae, sed quarum autor fornicis more suo pte se prodit indicio. Democritus enim ibi commemorat se adveniente Hippocrate *de mundi dispositione* scripisse, item *de polis & astris celestibus*. Contra Hippocrates in longa illa ad Damagetum epistola refert, se deprehendisse Democritum *de infantia ejusque causis* scribentem. Nimirum mendacem harum epistolarum autorem decebat esse memorem. Porro Hippocrates in sua ad Democritum epistola meminit, *se jam senem esse*. Facile autem ex natali Hippocratis, & emortuali Democriti anno colligitur, eo tempore Hippocratem, quo Abderam vocatus esse traditur, vix quinquagesimum vitæ annum superasse. Ex hisce satis, opinor, liquet, epistolas illas esse confictas, nec ullo jure ad Hippocratem & Democritum autores referri. Nec opus est alia circumspicere veteris indicia, cum hæc abunde sufficiant. Quæris, quis igitur architectus earum fuerit? Paucis habeto, Græculum fuisse rhetorem. Solebat enim id hominum genus veterum nomine componere epistolas ad ingenium & eloquentiam ostentandam, eodem modo, quo Livius, Curtius, aliique historici narrationibus suis intexunt orationes, haud sane ab iis prolatas, quibus tribuuntur, sed confictas ex ingenio. *In scholis*, inquit Ionius *de Script. hist. philof. L. III. c. 1. p. 216*, *celebriorum rhetorum nomine omnis generis orationes exerciti gratia conficiebantur, quas scholasticas declamationes a veteris rhetorum orationibus distinguere, earumque discrimen indicare, Grammaticorum erat, cum non raro ea incautis lectoribus imponerent.* Nec vero Græci soli, verum etiam Latini ejusmodi epist. Ityli exercendi causi contexebant, nec dubitarunt se ipsarum autores profiteri: que, nammodum patet exemplo Joannis Lemovicensis in præfatione ad epistolas Pharaonis & Josephi a se compositas, apud Fabricium *Cod. pseudopyr. V. T. p. 443*. Hac de causa pleræque antiquorum epistolæ suspectæ sunt Jonio *Lib. I. cap. 18. p. 99*, aliisque doctissimis & emunctissimæ naris viris, quos adducit Fabricius *Bibl. Græc. Lib. II. cap. 10. p. 427. extrema*, & *Lib. I. cap. 35. §. 3. p. 239*. Ceterum

has ipsas Hippocratis epistolas subditicium esse foetum, jam agnovit Josephus Scaliger *Epist.* 106, cujus verba relege sis apud Fabricium. Cum igitur fundamentum illius historiae sit plane fabulosum, ipsam quoque fabulosam esse consequitur. Restat, ut investigemus hujus originem fabulae. Scilicet, verum est, Democritum civibus suis furere visum esse: idque Seneca dilerte testatur *epist.* 79. Cui opinioni duplicem praebuit occasionem Democritus. Nam & in speluncis ac solitudine vitam agebat, & humana ridebat omnia, id est, omnes homines dicebat stultos esse. Rectius vero sentiebat Hippocrates, qui, Diogene Laertio teste *Lib. IX cap. de Melisso*, eum Abderitis commendavit. Nam licet ipse Hippocrates in primo congressu Democritum pro homine mentis impote haberet, postea tamen, quum familiarius cum ipso collocutus est, mirum in modum ejus admiratus est sapientiam, teste *Aliano Lib. IV Var. histor. cap. 20*. Habes, Lector, ob oculos fabulae nostrae cunabula. Cum enim Hippocrates fuerit celeberrimi nominis Medicus, Abderitarumque stultitia vel proverbio celebrata sit, ut ex Cicerone patet *Lib. IV ad Attic. epist.* 15, & Martiale *Lib. X epigr.* 25: item ex priore Pseudo-Hippocratis epistola ad Damagetum; hinc lepidi nugivenduli finxerunt, Abderitas, stultissimos scilicet homines, inter alia stultitiae suae documenta hoc quoque edidisse, ut publico nomine nuntium miserint ad Hippocratem Medicum, eumque rogarent, ut Democritum stultitia & furore correptum propere sanaret, cum ipsis opus esset helleboro.

ORATIONES PROCERUM EUROPAE,
eorundemque Ministrorum ac Legatorum, ut & Virorum ce-
leberrimorum. Latina lingua ab aliquot seculis usque ad
A. 1713 habita & in lucem edita a JOHANNE
CHRISTIANO LUNIG.

Partes III.

Lipfæ, sumptibus hæredum Jo. Grossii, 1713, 8.

Alph. 5 pl. 8.

Qui jam pridem Principum & summorum in Germania Viro-
rum orationes vernaculo sermone habitas sex Voluminibus &
Mim 3 nuper

- nuper admodum Literas Procerum Europæ Latinas tribus Voli
evulgavit, Nobilissimus Lunigius, nunc etiam Orationes Latinas ex
instructissima penu promit, in quibus colligendis ea usus est circum-
spectione, ut non eas seligeret, quas Historici ad exemplum Thuey-
didis vel Livii fingere vulgo ex suo ingenio consueverunt, sed quæ
revera a Viris summis elaboratæ aut recitatæ sunt, quæque hæcenus
paucorum in manibus fuerunt. In his etsi plurimæ utique Poloniæ
imprimis statum concernunt, non paucæ tamen admixtæ sunt etiam,
quæ aliarum gentium res mire illustant. Nos ut iusta nunc excer-
pta proponere superfedeamus, nonnullas saltem velut in transeursu
commendabimus. Angelus Politianus dum nomine Senensium
T. I. Alexandro VI faustum ecclesiæ regimen gratulatur, non minus ait
Pag. 140. *Senensem Rempublicam Alexandro VI Pont. Max. nunc exultare,
quam olim Alexandro VII cive suo, Romano item Pontifice, exultave-
rit, illo, qui Federici Imperatoris, veniam petentis, cervicem pede calca-
vit.* Elegans ac miseratione digna est oratio, qua Legatus Venetus
Ant. Justinianus Maximilianum I Imp. A. 1509 ad fœdus atque amici-
191. tiam invitabat, quippe tremendo ejus nomine, copiarumque vivida in-
visitaque virtute audita, ita omnium animos concidisse testatur, ut
nulla non modo vincendi, sed ne obsistendi quidem spes relicta sit.
192. Itaque pergit: *Ad te verum & legitimum Principem omnia, quacun-
que majores nostri Sacro Imperio & Austria Ducatui ademerant, re-
deant: quibus, ut decentius veniant, omnia quacunque in Continen-
ti possidemus, adjungimus; quarum rerum juribus quocunque modo
partis cedimus. Præterea quorannis Tua Majestatis & legitimis Im-
perii successoribus in perpetuum quingenta auri pondopendemus, im-
periiis, decretis, legibus, præceptisque tuis libenter obtemperabimus.*
193. Concludit denique: *Nos tui Veneti, quod vivemus, quod auras cæ-
lestes carpemus, quod hominum commercio fruemur; id omne tua
virtuti, felicitati, clementiaque tribuemus.* Lectu dignæ sunt Ora-
tiones XXVII, XXVIII & XXIX, quæ ad A. 1530 referuntur, ubi pri-
mum Mercurius Albonensis de Gattinara, Caroli V supremus Can-
cellarius, Clementi VII in solenni Cardinalium panegyri, præsentis
etiam Imperatore, Synodi œcumenicæ institutionem sedulo com-
mendat; cui Pontifex ita inter alia respondet, ut & quædam do-
gmata absurda, quædam inextricabilia censeat, de quibus nulla in
Synod.

synodo tolli certamina possint, & præterea synodo anarchiam ecclesie promoveri ostendat, in qua & laxatio disciplina afferat barbariem in moribus, & perulantia ingeniorum gignat sine sine nova dogmata; eoque arma potius Cæsari suadet his verbis: *Reliquum est igitur, ut, Carole, armis pacem restituas. Italia domita tuis armis quieta est. Rex Gallia oppressus, qui tecum non de Stoicis paradoxis, aut Judaicis superstitionibus Monachorum, sed de Imperio certavit. Quanto facilius Germania partem non magnam, compestes, qua in re & posteritatem intuearis.* Ad hæc mæculæ ipse Cæsar respondet, qui etsi se juvenem fateatur, prudentum tamen sequi consilium docet, & his inter alia verbis utitur: *Quare cum re diu deliberata, & iis argumentis, quæ tu opponis, diligenter cogitatis, velim convocari Synodum, scito, & Mercurianum, quæ dixit, meis mandatis dixisse, & me ab hac sententia, donec vivam, non recessurum esse. Tuum consilium speciosum & plausibile profanis videri potest, sed meum & justum est, & ecclesie convenientius, & si non impedieris, Deo juvante, spero, humano generi salutare futurum esse. Nec illa terribili oratione sua abducatur a sententia, quod non sit audienda disputatio de absurdis & inextricabilibus. Nam nec omnia quæ nunc disputantur absurda sunt, nec sunt ulla inextricabiles quæstiones in Ecclesia de rebus necessariis &c.* Multum & historiam illustrent Oratio XXXV, qua Orator Polonus, Stanislaus Lascus, Carolum V & Imperii Proceres, in Comitibus Augustanis congregatos, Sigismundi I nomine hortatur, ut a patrocinio Ordinis Teutonici, quoad res Prussicæ, desistant, tum Orat. XXXIX, qua C. Marcilianus, Legatus Gallicus, A. 1559 in Comitibus Ferdinandum I & Imperii Proceres de Gallorum amicitia reddit securos, & Or. XL, quæ est responsoria, ac Episcopatum Metensis, Tullensis ac Veroduncensis restitutionem urget; ut taceamus nunc Orationem Michaelis Angeli Buccii in funere Cæsaris Baronii A. 1607 habitam, & similes alias. In Tomo II n. CXXXII digna viro politico existat oratio Viti Ludovici a Sekendorff A. 1665 habita, cum illi Cancellarii supremi munus a Serenissimi Duce Numburgo-Saxonico delatum esset; acerrima vero n. CLXVelt Andree Lilienthoekii, Legati Suecici, ad Johannem III Pol. Regem oratio, qua in Fridericum Wilhelmum invehitur, quod publice minabandus jactaverit, se fustibus ipsum cedere velle, ac

Pag. 225.

226.

solcu-

solenniter & publice declarat, quod in Electorem plenè retorsionis jure utendum sibi fore decreverit; ad historiam denique literariam referas illam, quæ n. CLXXXII exhibetur, ab Ericio Puteano, cum Bibliothecam suam, multis curis & sumptibus comparatam, publici juris faceret, coram Cardinale Borromæo recitata. E Tomo III inter recentissimas plurimas liceat hic tantum memorare Orationem CCXXVII, quæ est Ill. Pauli a Fuchs, ministri in Aula Electorali Brandenburgica Status intimi & rerum feudalium Directoris, ad Academiæ Halensis Patronos, Proceres studiosamque juventutem, qua Academiâ illam A. 1694 ipso die natali Friderici III felicibus auspiciis inauguravit.

LETTRE A SON EXCELLENCE MONSEIGN. LE
Comte de Kniphuisen, Ambassadeur & Plenipotentiaire de Messieurs
les États de Groningue & d' Omlanden pour la paix d' Utrecht.
Sur une piece d' or trouvée dans ses terres.

i. e.

*HADRIANI RELANDI EPISTOLA AD
Illustriss. Com. de Kniphuisen, Leg. Primar. & Plenipot. Sta-
tuum Groningæ & Omlandie ad Pacem Ultraj. de
Numo aureo in ejus fundar aperto.*

Ultrajecti, 1713, 8.

Plag. 1 $\frac{1}{2}$.

TAB. VII. **S**ervat museum Illustr. Comitum de Kniphuisen, Groningani ad
Fig. 8. Spacem Trajectinam nuper Plenipotentiarum, numum aureum, in
Tabula Fig. 8 representatum, cujus pars altera figuram capitis per im-
peritiam male expressi ac vetustate exesi: altera crucem globumque
adjectis hinc inde literis exhibet. Hunc Martinus Schookius in li-
bro de Turfis in Drentia inventum, Gothicumque errore duplici
credidit; quoniam & venæ Nienortianæ, in quibus repertus est, ad
Groningensem tractum spectant, & propius ejus repetendam ori-
ginem esse, vel locus qui præbuit, indicio est. Rogatus senten-
tiam Cl. V. Hadrianus Relandus, cum deformatum adeo animad-
verteret, ut ætas inde certa definiri non posset; pro ea, qua in ex-
plicandis numis eminet dexteritate, Francicum esse ac Merovingo-
rum

rum temporibus cufum collegit. Favent conjecturæ numi Clotarii, Cheriberti, Segiberti, Childeberti, Dagoberti & Childerici, qui ex tractatu de Monetis Galliæ Autore Le Blanc edito defumti, additis quos in museo Domini de Bary ipse Cl. Vir inspexit, Epistolæ insertæ sunt. Utrunque crux linea suffulta, utrinque globus appositis ad latus duobus characteribus conspicitur: nec literæ dissimiles sunt, si primo legantur inversæ, dein in locum Π. A. substitutis M. A. ita explicentur, ut vel Massiliam vel Monetam Auream denotent. Frequens & facilis illa confusio, cum A lineola media truncatura Græcum Lambda: M vero levi inductione Π Græcum haut difficulter referat, tuente utramque opinionem numorum fide. Ceterarum vero, quæ hoc ordine ΟΥΝΥΟΝΤΙΟ legendæ sunt, difficillima imo frustra tentatur interpretatio, quia multarum urbium memoria nostris temporibus intercidit, nec barbara monetariorum nomina uspiam hodie existant: ad quæ tamen hæc haud dubie respiciunt. Adjecta conjecturæ est triplex observatio. Prima, quoties Traiecti in numis mentio fit, Trajectum ad Rhenum, non ad Mosam ut vulgo, intelligi debere monet: reliquæ de numo ipso sunt, qui in ramo arboris subterraneæ inventus, has arbores naturæ non diluvio debere indicat; minimum sententiam hoc diluvium Christi nativitatem præcessisse asserentium, tanquam ætate multum inferior refellit.

HENRICI HORCHII, ESCHVĒGA - HASSI Archetypus seu scrutinium naturæ spiritualis & corporeæ, generaliter spectatæ, ex consideratione Dei, tanquam summæ rerum exemplaris; nec non Compendium Spinozismi confutatum.

Marburgi, impensis Autoris & typis Johannis Kürsneri, 1713, 4.

Alph. 1 plag. 10.

PRior Tractatus, in quo Cl. Autor sistit Deum ut Archetypum, ut in ipso videamus eçtupa, & in his rursus Archetypum: ibi ut fontem, ex quo omnia, hic ut finem, ad quem omnia; novem exercitationibus constat. Quarum I de indole rerum, in genere, earumque supremo fine: II de modo originis idearum in genere & fine rerum subordinato: III de æternitate & tempore: IV quomodo mentis & corporis idea ex Deo eruenda; V de natura motus &

N n n

spatii

spatii: VI de differentia motus absoluti & relativi: VII de prima lege naturæ: quietis per se nullam esse efficaciam: IIX de reliquis naturæ corporeæ legibus: IX de quiete & generali constitutione mundi, ex trium vorticum complicatione ostensa. Ex octo prioribus hisce exercitationibus quædam delibabimus. In I inter alia docet Deum per res spirituales homogeneas, per corporeas autem heterogeneas representatione exprimi; dependere quidem a Deo ideas rerum universas, sed cum hoc discrimine, ut substantiæ cum attributis earum substantiam immediate constituentibus, immediate Deum agnoscant pro exemplari, reliqua vero earum attributa non nisi mediante idea substantiarum; omnia esse Dei representationia, quæ ab ipso facta sunt, non item ea, quæ vel angelos vel homines, quatenus a vero & bono se avertunt, autores habeant; representationem Deum a singulis, quæ ipse fecit, non tantum singillatim, sed ab universis etiam conjunctim; omnia, quæ fieri unquam contingit, demonstrare Dei perfectiones vel directe & per se, vel oblique & per aliud; per se quidem omnia ea, quæ Deum agnoscunt Autorem, per aliud vero errores & peccata (non Deo imputanda) quatenus ea necessaria sunt Deo occasiones & materia ostendendi suas virtutes; finem rerum supremum esse gloriam Dei; ex mente non esse exterminandas omnes rerum, etiam divinarum, ideas. In II tradit entis cujuslibet creati gradum esse septuplicem: quippe ex perfectionibus Dei tanquam primis suis exemplaribus, entia creata hoc habere, ut concipi possint; ex intellectu, ut concipiantur; per potentiam, ut queant existere: per decretum, ut sint existura; per creationem, ut existant; per conservationem, ut porro existant; per gubernationem denique, ut existant ad suum finem, qui est gloria Dei; omnia facta esse propter hominem, speciatim propter Christum; in prima mundi hebdomade adumbratam esse magnam mundi hebdomadem & fata ecclesiæ a principio usque ad seculi consummationem. In III demonstrare studet, æternitatem absolute consideratam (prout ipsi Deo, non ipsius decretis competit) in fundo rei (ut ipse loquitur) nihil aliud esse, quam necessitatem existendi per naturam; primam temporis proprietatem esse transitum a non existendo ad existendum; secundam, esse transitum ab existendo ad non existendum; tertiam, esse successionem & vicissitudinem; relate describi æternitatem, quando Deus ante tempus,

tempus, cum tempore & post tempus esse perhibetur; æternitati Dei magis durationem quam rebus ab eo factis competere; in æternitate Dei durationis quoque momenta, non quidem successionis, ordinis tamen atque nexus, obtinere; æternitatem tempori coexistere dici posse, quateus Deus in essentia sua æternus relationem accipit ad tempus per creationem, conservationem & gubernationem rerum, quæ temporis successionem & vices experiuntur; principium Mosaicum esse omnium primum, & hoc pertinere ad sex dies creationis, non multis seculis hos præcessisse; geminum præsentem huic seculo fixum esse terminum, quorum unus finem faciet regno impiorum, ut locus fiat Christi regno; alter vero etiam ipsimet hujus mundi Systemati; inter utrumque autem hunc terminum integri millennii fore intervallum. In IV ut eruat mentis & corporis ex Deo ideam, dicit, constare primo, perfectiones divinas esse multitudine quidem infinitas, attamen simul unum: secundo, intime unum, ita ut perfectiones omnes sese mutuo immeent at permeent: tertio, perfectissime unum, seu unum summe perfectum: jam ut habeamus mentis nostræ ideam, subtrahendum ex data summa perfectionum divinarum solummodo tertium, summam scilicet perfectionem, utpote quæ sola sit, quæ mentem finitam distinguat ab infinita: residuum vero primum & secundum asserit id ipsum præcise esse, quod intueri debeamus tanquam exemplar, ad cuius similitudinem a nobis formanda, imo jam ab æterno formata sit a Deo mentis idea, & cuius analogum correlatum seu præsentamen extra Deum constituat mentis naturam: quæ proin infinita in se contineat, quæ sint unum & quidem intime unum per mutuam immeationem eorum omnium, quæ ipsi insunt. Ut vero habeamus corporis ideam, subtrahendum ex data summa perfectionum divinarum insuper esse & secundum, ut pro illius exemplari non maneat nisi primum, h. e. infinita, quæ sint unum, sed non nisi extime unum, ac proin analogum hujus exemplaris correlatum sit id, quod constituit corporis naturam, quæ ideo in eo consistat, quod partes habeat innumeras, non intra sed extra & juxta se constitutas. In V ostendit motum esse formarum fabricum: inter motum & voluntatem analogiam intercedere: quadruplex tamen hoc loco inter eadem se prodere discrimen: scilicet quod voluntas, sui semper conscia, motus contra stupidus plane sit;

quod menti tam naturalis sit voluntas, ut illa citra hanc concipi nequeat, corpori vero motus minime sit essentialis; quod voluntas seipsam determinet, motus vero non nisi eo versus dirigatur, quo agitur aliunde; quod voluntas semper tendat ad se ipsam, etiam quando ad alia tendit, motus autem corporis non feratur, nisi versus eam partem, versus quam impellitur: motum divinæ voluntatis non tantum esse effectum, sed & repræsentamen, cum ex naturali sua indole semper sit actuosus: vim motricem ab ipso motu, & impulsus ad translationem ab ipsa translatione discernendum esse: motus terminum a quo non esse corpora externa, sed locum, qui corpori moto & omnibus ejus partibus est internus: motum commode definiri posse per translationem de loco in locum: spatium consistere in relatione ad Dei potentiam universum hoc corporeum sustentantem: Deum spirituum esse locum, citra illum ne extrinsecus quidem accedentem extensionis conceptum, cum spiritus omnis extensionis sua natura sint expertes; locum vero corporum, quum extensa sint, per extensionis conceptum, quæ Deo tamen non insit, sed ex natura relatorum tantummodo adsit: spatium mundanum corporibus plenum ab antemundano seu extramundano in eo differre, quod illud pro fundamento habeat potentiam divinam corpora actu sustentantem, hoc vero eandem potentiam, quatenus illa respectum habet ad corpora, quæ ista creare, & creata in suo quasi sinu recipere potest: vacuum in hoc mundo equidem juxta Dei potentiam absolutam & sine reliquis divinis attributis conceptam non esse impossibile; attamen illud quam maxime repugnare potentia divinæ, si ea cum aliis attributis imprimis Sipientia Dei, ut par est, comparetur: locum corporis externum non nisi interni, vel potius corporis locati, esse circumscriptionem. In VI experientia pariter atque ratione probat translationem non semper esse vere reciprocam: in Cartesii de reciproca translatione sententiam inquit, eandemque contradictionis arguit: porro docet, perfectiones Dei, & effectus motus in materia, a quibus illas repræsentari ante monstravit, differre primo, quod illæ in Deo intime sint nexæ, hæc vero nexum non habeant nisi extimum, quum in materia sint, cujus natura consistat in extensione; secundo, quod illæ omni successione & vicissitudine careant,

hæc.

hæc vero sunt successiva; tertio quod illæ semper sint multitudinis (salva tamen unitate) infinitæ, partes vero materiæ per motum divisæ nullo unquam momento sint tales, sed ulteriori semper divisione possint augeri: mundum non esse actu infinitum: mirabilia Dei reperiri etiam in minimis: possibilem esse novum mundum: analogiam corporis & mentis fieri semper posse majorem: locum internum esse immotum & talem quoque esse debere externum, qui vicem præstet interni: non tantum nullam necessitatem cogere, ut conceptum, quem de motu & quiete innatum nobis esse experimur, ex animo expellamus, sed insuper nos, si id auderemus, inextricabilibus laqueis impliciuros esse. In VII defendit, quietis per se nullam esse efficaciam: falsum esse, quod tantum actionis requiratur ad quietem quam ad motum; huncque de quiete errorem non posse non vel primas naturæ leges turbare: a veritate abire regulam Cartesianorum, minus non movet majus: errare Ignatium Pardiesum in tract. de motu locali contendentem, minimum quiescens sistere occurrens sibi maximum movens; item impingere Malebranchium statuentem, motum imminui, dum corpus motum offendit quiescens: impulsum contrarium esse solam causam imminutionis motus, uti & omnium mutationum, quæ accidunt motui: motum impulsione seu impulsu ad translationem, licet translatio non sequatur, in hoc universo perpetuo esse eundem nec citra miraculum vel imminui vel augeri; motum autem propulsione, qui comitem habet translationem, augeri indies & minui; & ratione & experientia demonstrari posse regulam illam: corpus tantum motus perdere, quantum communicat, valere quidem universaliter de communicatione rerum, quæ substantiæ sunt, non vero de communicatione modorum. In IIX monstrat, quemlibet impulsu ad producendum motum vim suam dirigere juxta lineam rectam: moveri corpus, quamdiu non impeditur aliunde, in indefinitum: motum propagari quantum in se est in indefinitum, idque in momento & citra ullum celeritatis suæ decrementum tam in movente quam in mobili: si impulsus contrarii sint æquales, nullam fieri translationem; si inæquales, vincere excessum: non reflecti ideo corpora, quia sint dura, sed quia sint elastica: lineam directionis transire medium corporis moti, & propagari ex medio

moventis in medium mobilis, etiamsi movens in mobile impingat oblique: anticum sphaerae commotae hemisphaerium propagare motum per omnes suos radios. In compendio Spinozismi confutato, quod Archetypo subjungitur, praeliminaria quaedam promittit Celeb. Autor, atque in iisdem monet, se jam dudum dissertationibus octo Academicis crassos Spinozae errores circa Deum & rerum ex ipso origines confutatos dedisse, idque fecisse methodo analytica, ut commode dissolveret illius systema, quod per synthesim est constructum: nunc se idem liberiori plerumque methodo, & pleniori simul argumenti tractatione aggressum esse: totum Spinozae systema ad tria summa rerum capita, scil. 1 quid sit Deus? 2 quid res praeter Deum alia? 3 quomodo haec dependant a Deo & a se invicem? commode referri, iisdemque periculosas de finibus rerum, virtute & vitio, praemio & poena consequentias, quas ipsemet Spinoza etiam agnoscat, adjici posse. Hinc ut demonstret, quid de Deo sentiat Spinoza, ad definitionem ab eodem in Ethica sua defin. 6 part. 1 propositam cum subjuncta explicatione provocat, illisque in medium adductis, subnectit, Spinosam infinita numero attributa, quae Deo tribuit, primo concipere, esse naturae a se invicem adeo diversae, ut nihil commune inter se habeant, neque alterum per alterum intelligi possit, ideoque nec conceptus unius conceptum alterius involvat; secundo eadem Dei attributa sigillatim considerata non concipere, ut absolute infinita, sed tantum in suo genere, ut v. g. cogitatio sit infinita sola cogitatione, & extensio, quae attributis Dei a Spinoza quoque accensetur, sola extensione, atque ita de uno attributo reliqua omnia possint negari, non secus ac de cogitatione negetur extensio; & hoc ipso illum singula attributa discernere a Deo, quem definiat ens absolute infinitum. Res praeter Deum alias nihil aliud Spinozae esse, quam modos attributorum Dei, eosque vel infinitos & aeternos, v. g. intellectum & voluntatem Dei, vel finitos & temporali subjectos, quos partim infinitorum modorum partes appellet, ita ut mens humana nihil aliud ipsi sit, quam pars intellectus divini, partim res singulares vocet, cum finitae sint & determinatam habeant existentiam; omnes autem hosce modos tam infinitos quam finitos ad naturam naturatam, Deum vero ejusque attributa ad naturam naturantem a Spinoza referri: res omnes, quae praeter

Deum

Deum in absoluta sua eſſentia & attributis conſideratum ſint aut concipi poſſint, ex neceſſitate divinæ naturæ profluere, ipſamque Dei voluntatem non minus quam hominum eſſe neceſſariam, imo coactam: res autem a ſe invicem dependere, ita, ut modi infiniti & æterni procedant neceſſario ex attributo Dei infinito per modum æternum & infinitum: modi autem finiti, ſeu res ſingulares, profluant ab aliis modis finitis, idque in infinitum: res attamen ita a ſe invicem dependere, ut modi tantum cogitationis dependeant ab aliis cogitandi modis, & modi extensionis pariter ab aliis ſui generis: non vero modos cogitationis a modis extensionis, aut hos ab illis, ita ut mens humana nihil agat in ſuum corpus, neque corpus in mentem, ſed omnes tamen tam mentis quam corporis affectiones coincidunt ex ſerie cauſarum æqualiter operantium ubique. Ex principiis hiſce a Spinoſa poſitis impia conſectaria, quæ ipſemet in ſua Ethicæ append. part. I p. 34 agnoſcere cogatur, promanare, nempe ſi omnia fiant & agantur non ſecus ac per machinam idq; ex absoluta neceſſitate divinæ naturæ, virtutis ſtudio nullum reliquum fore locum; ſi Deus nec homo poſſunt agere ex conſilio & propter ſinem, non factum fuiſſe a Deo hominem, ut colat ſuum conditorum, neque ideo ſe factum eſſe a Deo, hominem oportere credere, atque adeo vanum reddi religionis nomen: ſi notiones boni & mali, laudis & vituperii, originem ſuam unice debent præjudiciis hominum, dum hi ſe credunt eſſe liberos, noſtri fore officii (ſi modo ulla officii notio genuina ſuperſit) falſas ejuſmodi notionem ex animo evellere, nec curare ea, quæ Deo nos poſſint commendare, ut laudem ab ipſo conſequamur. Cum tam maligni rivoli ex fontibus Spinoſæ venenatis profluant, hoſce obſtrucere, non indignum opera ſua judicavit Cl. Autor, atque ideo errores Spinoſæ de Deo, rebus præter Deum aliis, dependentia rerum omnium a Deo & a ſe invicem tribus ſectionibus luculenter proſtigare ſtudit. Quibus ſubjecit mantillam Anti-Spinoſaicam mathematica methodo adornatam. E qua propoſitiones de cogitatione divina a Clariff. Autore propoſitas hic ſaltem exhibere placet. Earum I cogitatio perfectiſſima ſibi ipſamet eſt illud objectum, quod requiritur ad eſſentialem ſui conſtitutionem. II Quod competit vel non competit cogitationi perfectiſſimæ, illud in fundo rei quoque competit vel

non

non competit essentiali illius objecto; & vice versa. III Cogitatio perfectissima est adæquata essentiali suo objecto & vice versa. IV Qualis est ordo & connexio idearum in & cum cogitatione perfectissima, talis etiam est ordo & connexio rerum in & cum essentiali illius objecto & vice versa. V Cogitatio perfectissima continet in se omnia perfectissime, quæ illa præter semet ipsam sive intelligendo sive volendo, sive quacunque alia ratione cogitando, assequi potest. VI Omnia omnino quæ sunt aut esse possunt, perfectissime continentur in cogitatione perfectissima. VII Cogitatio perfectissima necessario existit & vi suæ perfectionis. VIII Cogitatio est attributum Dei, & præter id aulla in Deo sunt alia, quæ sint naturæ a cogitatione diversa. IX Per unicum cogitationis attributum omnia Dei attributa necessario existunt, 2 naturali necessitate sunt connexa. X Per unicum cogitationis attributum (non plura diversæ naturæ) Deus necessario existit, qualis existit.

MICHAELIS LILIENTHALII DE MACHIAVELLISMO Literario Dissertatio.

Regiomonti & Lipsiæ, apud Henr. Boye, 1713, 8.

Plag. 13.

Inter Prolusiones, quas summe Reverendus Bœhmerus, Theologus & Orator in Academia Julia celeberrimus, auspiciis publicarum lectionum ante aliquot annos præmisit, secunda agit de inclarescendi in Republica Literaria artibus, prout in Actis Erud. A. MDCC LIX p. 173 memoravimus. Hanc materiam uberius deducere, novisque inclarescendi modis detectis auctiorem reddere, ac singula observacionibus historico-literariis illustrare in præfenti commentatione visum fuit Cl. Autori, Regiæ Societatis Berolinensis Scientiarum & Artium Socio dignissimo. In fronte autem dissertationis titulum Machiavellismi Literarii ad exemplum illorum adhibet, qui instituta, errores & vitia Eruditorum sub personæ, sectæ & ritus cujusdam schemate adumbrarunt ac perstrinxerunt, qualia scripta sunt Thraconismus, Spinozismus, Achitophelismus, Syncretismus, Scepticismus & Ostracismus Literarius. Hoc scilicet nomine intelligit nimium pariter ac præstigiosum gloriam in Republica Literaria præter meritum aucupandi studium, quando nonnulli

nonnulli omnem lapidem movent, ut in sermonem hominum veniant, famamque fraudulentè & astute aucupentur, atque sic malis artibus emergant, ac nominis splendorem sibi parent. Omnes equidem occultas artes non detegit, præcipuos tamen inclarescendi modos ordine arbitrario recenset, ac primo loco vanæ Eruditorum gloriæ ex librorum editione qualitatè mentionem facit, illorumque morem, qui ab libidine scribendi temperare sibi nequeunt, falso perstringit, nec illos, qui aut nil profus aut parum scribunt, & MStæ sua supra modum evehunt, arcanaque nusquam obvia gloriantur, notare omittit. Alios innovandi studio abreptos sententias paradoxas & opiniones præter communem hominum sensum tueri, alios vicissim Veterum saltem scripta mirari, & suorum temporum ingenia contemnere solere docet. Esse porro nonnullos confirmat, qui vel viros ætate & meritis venerandos læcessunt, criticumque tribunal occupantes scripta illorum sigillant & satyricè traducunt, vel alios collaudando propriam nominis laudem & gloriam promovere cupiunt, vel denique se ipsos laudare, & doctrinam, qua se reliquis præstare suaviter somniant, laudibus offerre haud erubescunt. Simili ratione huc refert eos, qui vel per emendicatum undique nominis præconium ad gloriam contendere satagunt, vel gloriam ex spreta gloria venari solent, vel etiam *Φιλοβιβλια* astute simulant, & instructissimas sibi, non tam ad studium quam ad pompam, comparant Bibliothecas. His deinceps associat eruditos, qui tam pertinaces sive sententiæ sunt, ut, si convincantur etiam falsa scripsisse, gloriæ, quam aucupantur, utique jacturam nectentes, quidvis potius agere, quam confiteri errorem malint. Ad eandem classè pertinere docet, qui modo per ineptam sui ostentationem gloriæ templum sibi extruunt, modo per multa promissâ orbis literati admirationem excitare gestiunt, modo genus dicendi obscurum adhibent & magna mysteria sub monstris verborum pollicentur. Nec prætereundos eos esse censet, qui vestibibus vel magnificis profus vel sordidissimis induti incedunt, vel qui per singularismum in studiis emergere allaborant. Quibus expositis, eos falli asserit, qui solidiora studia perfunctorie tractant, & lectione fabularum Romanensium, Scriptorum Comicorum, Poetarum nostri sæculi, Diariorum item & Historicorum tempus consumunt, uni-

O o o

ceque

ceque hac ratione inclarescere cupiunt. Alios nunc scriptorum suorum non nisi pauca exemplaria imprimere, nunc ob levissimas causas studia mutare, nunc juvenili impetu in clarissimos viros invehere, nunc sub pietatis prætextu homines in sui admirationem pertrahere dicit. Improbatur quoque eorum morem, qui vel titulos præter meritum anxie ambiunt, & vanitatis studio emendicant, vel in omnia omnium facultatum & scientiarum studia se ingerunt, ac tumultuaria opera quædam inde decerpunt, vel etiam factus suos aliis, mortuis pariter atque vivis, supponunt, aut quod pejus est, monumenta doctissimorum virorum posthuma in suam prolem adoptant. Brevissimis ultimo loco eos memorat, qui modo opera doctorum virorum inedita primi omnium publicæ luci donant, aut libros aliorum rariores recudi curant, modo ἀνεύρωτος καὶ ψευδώνυμος scribunt, modo denique per matrimonia cum virorum magnorum filiabus inita aut per affinitatem cum doctis contractam estimationem sibi adsciscunt. Tantum vero abest, ut Cl. Autor omnes inclarescendi modos, quos hæcenus recensuimus, virgula censoria notaverit, ac illegitimos pronunciaverit, ut potius in plerisque momentis abusum, qui in eruditos minorum gentium cadit, repudiaverit atque ex merito castigaverit.

M. JO. CHRISTIANI KOCHII DE ORDINANDA Bibliotheca Schediasma.

Lipsiæ, apud hæredes Joannis Grossii, 1713, 8.

Plag. 9.

Dispescit Rev. Auctor, prope Haynam sacro munere fungens, totum opus in tria capita, quorum primum de Bibliothecis in genere, alterum de ordine earundem in specie, ac tertium de methodo excerpenti vel indices librorum specialiores adornandi agit. Et in primo quidem doctos viros, qui de Bibliothecarum structura, præfectis, ornamentis scripserunt, enumerat, ac Maderianam imprimis collectionem cum summe Venerabilis Abbatis Schmidii augmentis laudat, publicarumque Bibliothec. Vaticanæ, Vindobonensis, Guelpherbytanæ, Cantabrigiæ, Upsaliensis mentionem facit. Cum vero de privatis saltem disserere apud animum suum constituerit, earum nonnullas, Usserii nimirum, Marquardi Gudi, Rob. Cottoni,

Cottoni, Ancillonii, Fuggeri, Bigotii, Ittigii aliorumque in apricum producit. In secundo selectum in coemendis libris commendat, diversasque methodos Bibliothecas in ordinem redigendi, quibus Calvisius, Sabinus, Martinus Fagelius, Jo. Mabun, Henr. Kirschius, Rob. Cottonus, Jo. Georg. Dorschæus usi fuerint, exponit, ac illam potissimum probat, quæ libros secundum facultates, ut vocant, disponit. Deinceps de Bibliothecis arcanis, quo nomine literæ Eru- ditorum MStæ, varia *avénderæ*, schediasmata rarioris argumenti & raro obvia ipsi veniunt, pauca verba facit, ac nonnulla de ornamentis inscriptionibusque Bibliothecarum subjungit. In tertio demum capite circa librorum lectionem meditationibus indulgendum esse monet, inque studio excerpti, quod ab aliis laudatur, ab aliis culpatur, non eundem ordinem omnibus placere confirmat, ipse tamen methodum quandam præscribit, octo regulis comprehensam.

NOUVEAUX DIALOGVES DES DIEUX, &c.

h. e.

NOVI DIALOGI DEORUM SIVE MEDI-
tationes de passionibus.

Coloniz, apud Petrum Marteau, 1713, 8.

Plag. 9.

Altor novas virtutum affectuumque sistit ideas, usus dialogis, quorum originem, naturam, & elegantiam, suppeditis regulis, peculiari Dissertatione, huic libello præfixa, indagavit, docens, simplex hoc esse & perantiquum scribendi genus, quod ii primum adhibuerint, quos vel vanitas, vel laboris fastidium permoverit ad scribendum. Postea simplex hoc dicendi genus ab eloquentiæ cultoribus neglectum, & a Platone demum in usum revocatum ab eoque tam egregie expositum esse refert, ut ipsi pæne inventionis gloria tribuatur. Idem *Ciceroni* non solum placuisse, sed *Luciano* imprimis, quem sibi imitandum proposuerit, & ex recentioribus *Fornellio* pergratum, & idoneum fuisse visum, quo sensa animi, & meditationes suas proponerent, & cum aliis communicarent. Præfationem excipiunt XX Dialogi, in quibus ipsas interdum virtutes humanas, ostensis, quoad fieri potuit, earum defectibus, & deformitate,

mitate, non parum reprehendere videtur. Quod eo tamen sine se fecisse ait, ut intelligatur, virtutes morales imperfectas esse, & coelesti opus esse auxilio, ut emendantur, & evadant puriores. Simili ratione vitiorum foeditatem sæpe dissimulavit, ut virtuosam earum speciem, & fucum, quo plerumque teguntur, magis manifestaret. Sic *ignaviam* e. g. describit per ejusmodi qualitatem, quæ sola mereatur nomen virtutis, & quæ perfectionem includat. *Ingratitudinem* signum esse ait fortis & magni animi, quo nempe existimemus, nos alteri non obstrictos esse pro accepto beneficio, quia illud mereamur, idque de jure nobis debeatur. Sub finem adjecit *Explicationem* dubiorum, & difficultatum, quas nonnulli in Dialogis his notarunt.

NOVA LITERARIA.

Londini Lockii Opera omnia recuduntur cura Petri King, Equitis & Jcti, qui Autor est historię Symboli Apostolici, in Latinum sermonem a nostris versæ. Scripsisse idem Anglice dicitur, quid Ecclesia trium priorum seculorum de articulis hodie controversis sciverit, senseritque. Recruduit Disputatio de baptismo Laicorum, quem Laurentius quidam inefficacem declaravit. Titulus libri est: *Lay-baptism invalid*, & præfixam habet Hicclesii pro eadem sententia Epistolam. Novorum Prophetarum & Societatis Philadelphicæ conventicula cessaverunt, dum interim opposita prorsus hominum colluvies, indicto palam religioni bello, impietatis suæ professionem edidit libello: *A Discourse of Freethinking, occasion'd by the rise and growth of a sect call'd Freethinkers*, Lond. 1713. Responderunt nonnulli, sed optime omnium Bentlejus, qui servato Phileutheri Lipsiensis nomine edidit: *Remarks upon a late discourse of Freethinking: in a Letter to F. H. D. D.* Cantabrigiæ Mafsey, juvenis eruditus ex Collegio Trinitatis, Platonis libros de R. P. edit. Needhamus, publicato Theophrasto, occupatur nunc in Æschylo, acceptis ab Episcopo Eliensi, quæ Stanlejus ad suum exemplar pro nova editione adornanda congesserat. Celeber. Bentlejus Donatum Grammaticum nobis dabit, si optimæ notæ codicem, qui in Gallia est, impetraverit. Ceterum e Manilio potius, cum illum publicaverit, quam ullo alio opere suo a posteritate censeretur cupit.

Johannes

Johannes Cots, Astronomiæ Professor, Newtoni Elementa philosophiæ naturalis mathematica, quæ ibi recusa sunt, recensuit. Typographus Universitatis Crownfield cum Cl. Kuffero de Stephani Thelauo linguæ Latinæ edendo convenit, ac mox manus operi admovebitur excudendo. Oxonii libri VI Antiquitatum Josephi typis jam liberati sunt. Hearnius Ciceronem parat; idem editæ nuper a se Dodwellianæ de parma equestri Woodwardiana Dissertationi elogium Autoris & catalogum scriptorum ejus præfixerat: quod ipsi opusculo præjudicio fuit, ab Academia suppresso. Ceterum magnopere literarum, qualis nunc est in Angliâ, statum deplorant cordatiores, quod nihil eximium typis mandari queat, nisi omnia prius exempla subscriptionis, ut vocant, lege fuerint divendita. Ita Lelandi Itinerarium, sex Voluminibus haud ita pridem editum, cui varia scripta curiosa, quæ ad Antiquitates Angliæ spectant, inserta sunt, publice non prostat. Eodemque modo nunc imprimuntur ejusdem Lelandi Collectanea, Latino idiomate cumposita, cujus admodum veremur ut ullum ad nos exemplar perferri hoc tempore possit.

Prodiit in Belgio liber *Le Nouveau Testament de nostre Seigneur Jesus Christ, avec des explications & reflexions qui regardent la vie interieure, en IX Volumes*, Col. 1713, 8, de quo libro proxime in Actis dicemus. Novum quoque Diarium Gallicum Hagæ Com. prodire cœpit, a Societate hominum eruditorum compositum, sub t. *Journal Litteraire*, cujus Majus & Junius, Juliusque & Augustus junctim prostant. Amstelodami Janus Guil. van Meel Rutilii Itinerarium editioni parat, multas quoque Eruditorum Epistolas hæcenus ineditas publicaturus. Ibidem prodiit Tomus tertius libri, cujus titulus; *l' Histoire Critique de la Republique des Lettres, tant acienne, que moderne*, & sub prelo est Gregorii Leti Vita Philippi II Regis Hisp. ex Italico idiomate Gallice translata; quem librum apud nos quoque in Germanicam linguam versum lucem mox adspecturum obiter notamus. Ultrajecti Burmannus, qui Hollandiæ Ordinibus die 22 Maji pacem gratulatus est solenni Oratione, nuper typis expressa, in Ovidio perpurgando totus est. Franc. Hesselius, Canonicus Ultrajectinus, in Ennio occupatur. G. H. Nicuport, cujus Compendium Antiquitatum nuperrime edi-

tum multis placet, Historiam Juris Romani meditatur. Drakenburgius Siliitalici proxime eleganter typis in 4 excudendi specimen edidit. Guilielmus van der Molen, Consul, Commentario in Grotium aliisque scriptis notissimus, Theologicis nuper immisceri cœpit. Samuel Pitiscus Lexicon Antiquitatum nuperrime duobus in fol. Tomis edidit, in quo non tantum e Grævii & Gronovii Thesauris, sed & sexcentis Scriptoribus aliis, quæ ad Antiquitates referri poterant, diligenter excerpit & congescit. Lugduni Bat. Herodotus Gronovii propediem absolvetur; Perizonii etiam Minerva auctior intra aliquot dies prodibit.

Parisiis Cl. Galandi, quem Dictionarium Numismatum parare M. Majo diximus, servat & descriptionem insigniorum Numismatum Musei Foucaltiani, cujus custos fuit, & cum anno superiori in Schottianam numi D. Augusti in eodem Museo exstantis Explicationem, cujus recensum dedimus in Actis A. 1711 p. 327, incidisset, eam in duobus Academiæ Inscriptionum & Numismatum conventibus confutandam suscepit. Huc vero, ut breviter dicamus, ejus redit sententia, ut numum male delineatum, idque erroris fundamentum esse asserat. In numo enim duo CC puncto, quod *Ducenarios*, de quibus ipse initio cogitaverat, excludit, separari: nec cippum exhiberi, sed columnam cum inscriptione, basi impostam, & milliaribus, qualis haud ita pridem in agro Sueffionensi reperta est, perfecte similem, eamque typum cum inscriptione sua *milliarium Caji Cesaris Augusti* efficere, quemadmodum ara cum inscriptione *providentia* in numis *Ara providentia* legi debet. Verosimile esse, quod Augustus viarum publicarum cura defuncturus, a milliaro aureo inceperit, idque eodem quo demandata illi cura erat, anno fieri potuisse. Loco Suetonii vim inferri, nihil aliud indicanti, quam Augustum, qui haecenus prænomine Caji, nomine Octavii, cognomine Thurini & sæpe Octaviani usus fuerat, ex testamento Julii Cesaris *Cajum Casarem* se appellasse, ac tandem cognomen AVG. addidisse: non potuisse illum Cesaris nomen abdicare, quippe quod adoptivum, & hæredem J. Caf. probat, & quod revera id non abdicaverit, numos, ab ipso Cl. Schotto n. II & VII ac S. C. a Macrobio L. IV c. 12 exhibita testari.

Antverpiæ Conradus Janningius & ceteri Patres Soc. J. non ita pridem

pridem Actor. Sanct. Tomum VI Junii, Supplementa ejusdem Mensis & alia quædam ad institutum opus spectantia cum aliquot indicibus de Sanctis primi Semestris complexurum, prelo dedere. Præcipuum ibidem locum habebit Martyrologium Ufuardi, remotis multorum additamentis ad primævam puritatem auctoris sui reductum, atque ex aliis Martyrologiis illustratum. Gandavi Alphonfi Huylenbroucq Soc. J. *Vindicationes altera adversus famosos libellos quam plurimos & novam eorum collectionem sub titulo Tuba Magna novum clangens sonum &c. per eruditissimum Dominum Liberium Candidum, Argentina 1712, hoc ipso anno 1713 in 8 prodire.*

Romæ, ut nuntiatur in Diarii Ven. Tomis XI, XII & XIII, *Demosthenis Orationes Græca de Republica ad populum habitæ, Latio donata a Jo. Vincentio Lucchesinio, Patrio Lucensi, cum notis criticis & historicis, 4, tum & Justiniani Chiapponi, ceremoniarum in aula Pontificia Magistri, Legazione dell' Emin. e Rev. Sig. Card. Giuseppe Renato Imperiali alla S. C. M. di Carlo VI &c. l'anno MDCCXI, 4, & Antonii Thomæ Schiæræ, cujus Theologia Bellica duobus tomis Augustæ 1707 recusa est, Vita di S. Andrea Avellino &c. superiori anno prodire; ibidemque Clarissimi Belgæ Henricus Brencmann & Johannes Masson novæ Societatis literariæ Systema non inelegans typis prodiderunt, quod integrum propediem inferetur Actis Erud. Celeberr. Lancisius Tabulas Eustachii Anatomicas XLVI, ultra annos centum & quinquaginta frustra indagatas, tandemque nuper apud hæredes Petri Matthæi Pini, qui Eustachio in rebus anatomicis auxilio fuit, inventas, & ad methodum, quem Eustachius in Tractatu de renibus a Pino edito servavit, brevi explanatione illustratas, hoc titulo edere parat: *Tabula Anatomica Clariss. Viri Bartholomæi Eustachii, Medici Sanctoseverinatis, quas e tenebris tandem vindicatas, & Sanctiss. D. Clementis XI Pont. Max. munificentia dono acceptas, Prefatione atque annotationibus illustravit, publicique juris fecit Jo. Maria Lancisius, intimus Cubicularius & Archiater Pontificius.* Venetiis Virgilius & Livius, uterque ad editiones Parisiis in usum Delphini procuratas, non minus splendide atque eleganter recuduntur. Patavii sub prelo sunt *Anecdota, quæ ex Ambrosiana Bibliotheca Codicibus nunc primum eruit Ludovicus Antonius Muratorius, Serenissimi Raynaldi Mutina &c.**

D. Biblio-

D. Bibliotecarius. Tomus tertius & quartus, qui, ut antecedentes, cum annotationibus criticis & præfatione Editoris prodibunt: pariter & imprimuntur Cl. Vallisnerii Nuove osservazioni ed Esperienze intorno all'ovaja scoperta a ne' vermi tondi dell' uomo, e de' vitelli, con varie lettere, nec non Esperienze ed Osservazioni intorno all'origine, costumi e sviluppi di vari insetti, & huic quidem operi tractatus addentur oppido curiosi, historia nempe insecti, quod vocant Mosca de rosaj, ut & tr. de cæstro postico Medice considerato, de vermibus & cæstro brutorum &c. Prodiit vero Ferraræ Francisci Maffæ Nigrifolii liber: Considerazioni intorno alla generazione de' viventi & particolarmente di mostri, 1712, 4. De aliis alibi dicemus.

LIBRI NOVI.

Some brief Observations and Reflexions on Mr. Whistons late writings falsly entitul'd, Primitive Christianity reviv'd, shewing the unreasonableness, partiality, and inconsistency of his whole performance, and that it no ways answers his audacious design of his proving the true and proper Divinity of our blessed Lord and Saviour Jesus Christ, by John Edwards. D. D. London, 1712, 8.

Some instances of the defects and omissions in Mr. Whistons collection of testimonies from the Scriptures and the Fathers, against the true Deity of the Son, and of the Holy Ghost; and of misapplying and misinterpreting divers of them, by Dr. Grabe. To which is premised a discourse, wherein some account is given of the learned Doctor, of his MSS. and of this short tract found among his English MSS. by George Hickes D. D. London, 1712, 8.

An antidote against Arianism: being a short exposition of that part of the Athanasian Creed, which relates to the Trinity, wherein the Doctrin of the Vital Trinity is set forth as reasonable and most probable; and that of the Modal one is made more apparently absurd and spurious, by Erasmus Warren, Rector of Worlington in Suffolk, Lond. 1712, 8.

The life of that learned Antiquary, Sir William Dugdale, Kt. Garter Principal, king of arms; wherein are contained some passages relating to the civil wars, not taken notice of by any other historian. Lond. 1713, 8.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Novembris Anno M DCC XIII.

OPERA ET FRAGMENTA VETERUM POETARUM Latinorum Profanorum & Ecclesiasticorum duobus Voluminibus comprehensa.

Londini, apud Jo. Nicholson, B. Tooke, & Jo. Tonson, 1713, fol. Alph. 19 pl. 13.

HAnc Poetarum Lat. Collectionem, 'optimo consilio susceptam, V. C. Michaeli Maittaire, qui luculentis commentationibus, de Vitis Stephanorum altera, altera de Dialectis Græcorum, famam sibi superioribus annis comparavit, deberi, ex dedicatione, Sereniss. Principi Eugenio facta, apparet, cui scilicet nomen is suum præscripsit. Volumen itaque prius Poetas hoc ordine exhibet: Plautum, Terentium, Lucretium Catullum, Virgilium, Horatium, Tibullum, Propertium, Ovidium, Gratium Faliscum, Manilium, Phædrum, Columellam. In Volumine posteriori hæc est eorum series: Seneca Tragicus, Persius, Lucanus, Silius Ital., Statius, Valerius Flaccus, Juvenalis, Sulpicia, Martialis, Terentianus, Rutilius, Nemesianus, Calphurnius, Ausonius, Avienus, Claudianus, Numatianus, Apollinaris, Capella, Boethius. Hos sequuntur fragmenta & varia opuscula partim eorundem Poetarum, partim aliorum, quæ ex Rob. Stephani, Pet. Scriverii, Joh. Scaligeri & Petri Pithœi Collectaneis decerpta sunt. Agmen ducit Liv. Andronicus, claudit vero Cœl. Symposius. Denique Poetæ Ecclesiastici sequentes exstant: Tertullianus, Cyprianus, Juvenus, Hilarius, Marius Victorinus, Ambrosius, Cl. Marius Victor, Damasus, Prudentius, Paulinus, Proba Falconia, Sedulius, Liberius, Belisarius, Honorius, Alcimus Avitus, Venantius. In

P p p

omissis

omissis comparent Corn. Gallus, Maximianus & L. Apulejus. Illustrioribus Poetis post ipsorum vitam judicia quoque eruditorum nonnulla præmitti solent, in calce vero totius Operis rerum potiorum Index conspicitur. Simili instituto Collectionem Poetarum Græcorum lucem ibidem visuram esse fama nunciat.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ. &c.

h. e.

ETYMOLOGICUM MAGNUM, SIVE MAGNA Grammatica. Liber perquam utilis & necessarius discendi cupidis, in gratiam Studioforum Græcæ Linguae, a multis mendis priorum Editionum purgatus, & maxima cum cura recusus.

Venetis, e typographia Ant. Bortoli, apud Nicol. Sarum, 1710, fol. Alph. 2 pl. 8.

Prostat Lipsiæ, ap. Gleditschium & Vveidmannum.

PRæter hæc quæ in titulo de hac Editione prædicantur, Typographus in Dedicacione ad Dn. Nicolaum Karajannen, natione Græcum, Græce scripta profitetur, se velle æmulari Aldi curam & studium in excudendis Græcis libris; (cujus rei initium faciat in hoc Etymologico) etsi tam felici esse non liceat, ut MSta excutere possit, utpote quæ jam apud alias sint Nationes: secuturum itaque saltem illius exemplaria, non neglectis tamen iis quæ & alii bene. Promittit etiam intra breve tempus præter Favorinum, cujus superiori A. 1712 editi recensioem dedimus nuper M. Jun. pag. 241, ipsum etiam Hesychium. Correctorem adhibuit γραμματικώτατον, ut ait, Panagioten nomine, Sinopensem, ut in fine libri apparet. Nos ut aliquo modo cognosceremus, quid in hac Editione sit præstitum, contulimus unam alteramque sectionem cum Editione Sylburgii, τῆς αὐτῆς ἀληθῶς γραμματικωτάτης. Contulimus autem illa tantum, in quibus aliquid a Sylburgio annotatum. Et apparet, hujus conjecturas hic in contextum sæpe esse receptas, quod ipsemet facere plerumque est veritus. In Ἀάθικῶ hic editum: Ἀάθικῶ ἀντὶ τῆς ἀθικῶ, ὁ ἀππῶ, παρὰ τὸ δίγω τὸ ἀππῶμαί· alias ἀππῶ legitur, pro quo usitatius in ea notione ἀππῶμαί esse

esse, monuerat Sylburgius: itaque hoc receptum; quamvis idem ille indicasset alia duo loca, ubi ἄπτω pro ἀπτομαι usurpat Autor: & in hac etiam Editione ibi toleratur. Quod autem præterea Sylburgius de hoc loco annotat, pro παρὰ τὸ δίγω, τὸ ἄπτω rectius ordine inverso legi παρὰ τὸ ἄπτω τὸ δίγω, in eo recte illum non est secutus Panagiotes; non enim τῆ ἀπτῶ ibi etymologia traditur, sed τῆ ἀάδικτῶ. In Ἄβακῆς in loco Sapphonis legebatur ἄβακῆν φρένα, ubi ἄβακῆ potius legendum esse monuerat Sylb. ergo ita hic editum; in antecedentibus tamen hujus loci non minus vitiosis nihil hic mutatum, licet emendationem Fulvii Ursini non malam proferat Sylb. Mox hic Ἄββαλεν, ut volebat Sylb. pro Ἄβαλεν. Deinde Ἄβασάκτως ὁ ἐστὶ δυσβασάκτως, cum antea esset Ἄβασάκτως ὁ ἐστὶ δυσβασάκτως: illam etiam emendationem indicaverat Sylb. Ibidem legebatur τῆ βασάκως: monuerat Sylb. τῆς esse legendum: ita ergo hic. Non tamen ei auscultatum infra in Βαλανεῖον ubi οἱ δρυς cum deberet αἱ δρυς. Inferius legebatur Ἄβέτης - ἀπὸ τῆ βοτῶν. Sylb. aptius videri dicit ἀπὸ τῶν βοῶν, ut proprie sit ἀβέτης *bovis carens*: hoc ex parte hic arrepto, editum ἀπὸ τῆ βοῶν: cum ratio postulet potius ἀπὸ τῶν βοῶν, vel ἀπὸ τῆ βῆς: non enim a gen. pl. potissimum deducitur. Sed nec illud βοῶν erat temere recipiendum; nam non absurde a βοτῶν i. e. *pecus* derivatur ἀβέτης i. e. *pecoribus carens*. Similem ἐπένδεσιν τῆ ὕ post ὁ agnoscit Etymologus in ἐπίερος, quasi id sit pro ἐπίερος ab ἐρεῶν: & nota sunt Ionica illa νῆσ, μῆν, κῆρ, aliaque. Inferius Ἄβροδιάζομεν] μή πως ἀβροτάζομεν ἀλλήλων, & ibidem mox ἀποτυχεῖν, ὁ τινες διαναφοδῆσαι φασί, edidit Sylb. & annotat, pro Ἄβροδιάζομεν videri scribendum ἀβροτάζομεν ex sequentibus: & pro διαναφοδῆσαι rectius διαμφοδῆσαι: præfens Ed. sic: Ἄβροτάζομεν. μή πως ἀβροτάζομεν ἀλλήλων. & deinde ἀποτυχεῖν. ὁ τινες διαμφοδῆσαι φασί: nimirum & hic Sylburgii conjecturæ recipiuntur. Recte quidem, si quis sciat eas esse certissimas: & Sylburgii non tam conjecturas, quam veram notitiam; videtur enim callide dissimulasse, unde illa habeat, & potius obliviosus voluisse videri, aut in quærendo piger, quam occasionem ingeniosas conjecturas venditandi non captare. Nam unde quæso illi veniebat in mentem illud διαμφοδῆσαι, utiq; non facile est obvium:

nec ex etymologiae evolutione ejus significatio cognosci potest facile. Sane pro Ἀβροδιάζομεν legendum esse Ἀβροτάζομεν ex subjecto hemistichio itatim colligitur; nam debuit idem verbum in eo occurrere: illud autem hemist. est ex Homero (unde hic plurima sic excerpuntur & explicantur) II. κ. ν. 65. ubi Scholiastes: Ἀβροτάζομεν] διαμαρτήσομεν, ἀλλήλων ἀποτύχωμεν. ὅτινες διαμαρτήσασιν Φασιν. Hæc ergo recte Noster; illud non æque, quod a Sylburgio discessit edendo ἀβροτάζομεν ἀλλήλων (ut in prima est Editione) nam bifariam violatur metrum propter ω, & alterum illud trisyllabum. Hæc ex prima & secunda sectione τῆ ᾠ. Faciamus nunc saltum ad ultimam τῆ ᾠ & primam τῆ β, ubi desinemus. In Ἀψίς Sylb. Μήπως ὡς ἀψίσι λίνοι ἐλόντε· non bene; sed monet in Notis, legi ἀλόντε & λίνοι Iliad. ε, ubi hic versus occurrit & est num 487. Noster autem ἀψίσι λίνοι ἐλόντε· bene quod ad λίνοι attinet, nec aliter Editio princeps Etymologici: utrumque vel ex Homero erat revocandum: ut mox ibidem fecit Sylburgius in alio Homeri loco pro Ἀψας ἀμφοτέρως εὐσρεφέσ' ἔντεσιν οἴος restituendo Ἀψας ἀμφοτέρωθεν εὐσρεφές ἔντερον οἴος· ubi major est mutatio quam in priore fuisset: obtemperavit autem & hic Noster. Sed mox ibidem Hesiodi versiculus non potuit adduci, ut ad Sylburgii mentem reformaret, nec male factum. Etiam in Ἀψ maluit vitiose cum illo edere hæc: Ἀψ δὲ ποδῶν ἰῶν καταρέζετο, quam ei auscultare hæc annotanti: *In istis ποδῶν ἰῶν luxatum est metrum: posset quidem ποδοῖν αὐτὴ πόδεσσι legi; sed conjectura non fido, & seq. rectius divide κατ' ἄρ' ἔζετο.* De isto posteriore dubitari non debet quin rectum sit; de priore autem merito diffidit conjectura sua, ut patebit ex hoc quod subjiciam: Ἀψ δ' ἄρ' ἐπ' εἰδὼν ἰῶν κατ' ἄρ' ἔζετο· Homeri & hoc est, & ita legitur Odyss. ε. v. 466: ita ergo & apud Etymologum erat restituendum. *Voce sequente locum Historici cujusdam corruptum, monuerat Sylburg. interpolandum esse ex Steph. Byz. hic non est auscultatum, & aliquid aliud tentatum quod parum successit.* In βάραξ supplevit Noster hanc vocem in loco Comici ubi iterum debebat occurrere, monitus a Sylburgio. In βάραξ ubi hoc nomine dicitur appellari etiam κλαυδί, ὅ ἐν ταῖς τελεταῖς, cum Sylburgius pro κλαυδί reponendum esse κλάδι, putasset, hic positum κλάδι quod magis dubium

dubium quam κλάδ[Ⓞ]. In βάκην[Ⓞ] legebatur ὁ βίος-κόλως γε-
γονώς, Sylburgio monente hic κόλ[Ⓞ] positum. In βάθρον pro
ἰχνοὶ πόδες Sylburg. conjiciebat οἱ σκίμποδες, quod hic statim re-
ceptum. Inferius in aliis Edd. legebatur βάμμα Κυζικηνόν, τὴν
αἰκάθαρτον ἀχημοσύνην Ἀττικοὶ λέγουσι· διὰ τὸ τίλημα· ἐσκά-
πτοντο γὰρ ἐπὶ μαλακίᾳ. Ubi Sylb. annotat: τίλημα quid sibi ve-
lit non capio: nec πῖλημα quadrat melius: Ἐτύλωμα Ἐθήλυμα
longius a vulgata scriptura vestigiis discedunt. Cum nulla harum
conjecturarum satisfaciat ipsi Sylb. hic tamen receptum τύλωμα,
quod nullum sensum exhibet. Quomodo enim foeda illa turpitude,
de qua sermo est, diceretur τινέτω Κυζικηνα propter callum? cum
nec callus in ea re concipi possit: nec sit callus unius certique co-
loris. Mirum sane, hominem Græce satis intelligentem ignorasse
quid sit τίλημα· non occurrit quidem hæc vox in Lexicis, quod
sciam: sed tamen qui τιλάων verbum satis notum sciverit, non pot-
est non intelligere τίλημα· inde enim esse quilibet videt, ut a τι-
μάων τίμημα· significat autem idem quod ἀποπάτημα. Color au-
tem τῆ τιλήματ[Ⓞ] πυρρός. Hinc apud Aristophanem in *Ecol.* v.
330, cum quidam præter morem veste rubra esset amictus, alter ex
eo quaerit: τί τῆτό σοι τὸ πυρρόν ἐστιν; ἔτι περ Κινησίας σε κατα-
τετίληκεν; sic alius infra v. 1053, quali valde timens dicit: Ἄντῆ
τι δρωῶντα πυρρόν ὄψειμ' αὐτίκα ὑπὸ τῆ δέου· id quod in *Ranis* v.
475 Bacchus aperte dicit, cum ab infernali ministro vehementissi-
me esset perterrefactus, ait enim ἐγκέχοδα. Quemadmodum au-
tem illo loco timidus dicebatur ποιῆν πυρρόν τι, ita βάπτειδά
βάμμα Κυζικηνόν præ timore dicitur malus miles, cum pugnandum
est, in *Acharn.* v. 1176: Ἐάν δέ περ δὴ μάχεσθαι· Τηρικῶντ' αὐτός
βέβαπται βάμμα Κυζικηνόν· quæ sententia proprio verbo effertur
in *Eqm.* v. 1054: Ἄλλ' ἐκὼν μαχέσασθαι· χέσασθαι γὰρ εἰ μαχέσαι-
το. Illos autem etiam, de quibus Etymologus loquitur, ἐτόιμυς esse
πρὸς τὸ ἀποπάειν, apparet ex Scholiasta Aristophanis ad *Pacem* v.
170. Mox apud Etym. in βάναστος legitur: Σοφοκλῆς· Οὐ γὰρ βάν-
αστος τὴν τέχνην ἐκτέσω. ubi Sylb. annotat: Si ἐκλήσαιο legas me-
νιμ erit i. ambicium. Non id curavit Panaxiotes, sed ἐκτέσω sicut ut
est, neutrum autem est genuinum. Locus extat in *Ajace* v. 1142, ubi
Teucer sagittarius de sua arte quæ ei exprobrabatur a Menelao, di-
cit: Οὐ γὰρ βάναστος τὴν τέχνην ἐκτετάμη. Inferius legebatur:

βαρκαίοις ὄχλοις, ubi Sylburgius ex Hesychio, ut ait, reposuit βαρκαίοις ὄχλοις, quod & hic receptum, merito. Nos & hoc unde sit, indicabimus. Ex *Electra* Sophoclis est, ubi v. 729 de collis quadrigis in certamine: Μέτωπα συμπαίεσι βαρκαίοις ὄχλοις. Hoc ergo recte ex Hesychio est assecutus Sylb. Sed eum neglexit paulo inferius, ubi edidit: Βαύκαλον μαλακιζόμενον τρυφερὸν καὶ ἀραιζόν, sequace Nostro: cum priores Edd. ipso illo teste, habeant Βαύκαλον κιζόμενον: vitiose quidem: sed propterea non statim illud μαλακιζόμενον tanquam indubitatum erat in contextum recipiendum. Hesychius ita: Βαυκιζόμενον τρυφερὸν καὶ ἀραιζήν. ubi & ἀραιζήν rectius quam ἀραιζόν. Sed hoc & Sylburgio in mentem venerat, quamvis non inspexisset ibi Hesychium, ut forte videri vult. Hæc speciminis loco sufficiant, unde de ceteris judicari possit. Hoc adhuc indicandum, Asteriscos illos, qui passim in Etymologico Sylburgiano conspiciuntur, & Additionum quarundam, quæ post primam Editionem accesserant, sunt signa, hic esse prætermisissos. Licet non levi de causa fuerint additi a Viro illo doctissimo. Videntur enim pleræque illæ additiones indignæ Etymologo nostro, ut e resit admoneri de iis Lectores. Indices etiam Sylburgiani sunt omitti. Sciendum etiam, de mutationibus, quæ hic factæ sunt, nihil moneri.

LE NOUVEAU TESTAMENT DE NOTRE
Seigneur Jesus Christ.

h. e.

NOVUM TESTAMENTUM DOMINI NOSTRI
Jesu Christi, cum explicationibus, & meditationibus, quæ vitam interiorem ac spiritualem respiciunt.

Tomi IIX.

Coloniæ, apud Joannem de la Pierre, 1713, 8.

Alph. 10 pl. 6.

ITa prodire tandem in publicum orbis Christiani conspectum mysticæ hæc explicationes & observationes in Nov. Test. libros, octo voluminibus comprehensæ, & a multis antea in Galliis, Britanniaque

niaque manu descriptæ, quam typis imprimerentur. Scopus hujus Commentarii esse dicitur verborum divinatorum secundum intentionem Spiritus S. explicatio, & accommodatio ad vitam hominis spiritualem, & amorem divinum in animo excitandum. Autoris nomen in hisce Commentariis nusquam comparet, affirmatque eorum Editor, omnia codicum MSCtorum exempla, quotquot viderit, anonyma fuisse. Suspiciatur tamen, *Guioniam*, feminam non incelebrem, & mysticis contemplationibus maxime deditam, has meditationes, jam tum A. Ch. 1682 & 1683 ad finem deductas, conscripsisse. Qua de re Editor Antistis Meldensis iudicio nec non stili, principiorum, ac rerum verborumque similitudine ac conformitate, quam hi Commentarii cum aliis *Guionie* scriptis præ se ferunt, atque aliis confirmatus argumentis, inprimis quod Autor genere femineo passim de se loquitur, vix videtur dubitasse, qui sub finem præfationis de allegorica interpretandi ratione, & sensu Scripturæ mystico, ejusque veritate ac ulu, per ample differit, eumque commendat.

Præfationem Editoris excipit breve ipsius Autoris præfamen, in quo vocabula nonnulla frequenter in hisce meditationibus occurrentia, qualia sunt, *penitentia, sacrificium purum, mors, resignatio, annihilatio* &c. explicantur. Per *Penitentiam* non vult intelligi austeram vivendi rationem, sed ingentem animi dolorem, ex peccatorum agnitione & sensu iræ divinæ ortum, nec non humilem fiduciam in Christum, nihil prorsus tribuendo operum meritis. *Resignationem* sive destitutionem sui ipsius (*l'abandon*) abjectionem esse dicit sui ipsius in manus Dei, quæ perficiatur consideratione nostræ imbecillitatis, & divinæ bonitatis, qua quis ad instar infantis filiali confidentia duci se patiat, subjiciendo suam voluntatem voluntati divinæ. Quo magis enim nostra voluntas sese subiciat voluntati divinæ, eo similiores nos fieri Deo, immo eo magis etiam nos uniri cum Deo putat, propriamque nostram voluntatem exui atque perdi. Ex multiplici enim ejusmodi subjectione, lubentique voluntatis divinæ admisione, habitum acquiri, nostramque voluntatem in divina voluntate quasi amitti & perdi, quod Mystici appellant *jaéluram, transformationem, mutationem*. His addit, voluntatis humanæ contrarietatem cum divina iisdem re-

rum mysticarum scriptoribus vocari *Divisionem*: uniformitatem autem utriusque appellari *Unionem*, quæ tam arcta fieri possit, ut anima omnem repugnandi pruritus atque conatum perdat, quod vocetur *Annihilatio* mystica, mors, & divisio, seu destructio propriæ voluntatis, ut homo nihil, præter id, quod Deus, velit & nolit. Præterea ostenditur, omne hominis malum ortum esse ex proprietate, & Christum venisse, ut illa vitia exterminaret per paupertatem Spiritus & voluntatis, quæ vera sit *Disappropriatio* seu paupertas, non in sola facultatum & opum abiectione consistens, sed imprimis in humili abdicatione, & demissione spiritus, iudicii, scientiæ, propriæque opinionis. Eum videlicet in finem, ut Deus postliminio fiat per suum perfectum amorem τὸ πᾶσι hominis, qui sese Spiritui divino permittat regendum duendumque. Hunc scopum & compendium totius Evangelii esse pronunciat, & conqueritur, sacros monachorum ordines externæ dumtaxat formæ tenaces, hodie perparum, aut prorsus nihil habere internæ veræque paupertatis, castitatis, & obedientiæ spiritualis, quas internas tamen virtutes primi ordinum familiarumque autores in animo habuerint, & sectatoribus præscripserint, qui quidem paupertatis professione non exigui proprietarii existant.

Ad Matth. I, 18 notat, Christi nativitatem & conceptionem in anima hominis eodem modo fieri, quo facta legitur in Maria. Animam enim in nihilum redactam sensim paullatimque sentire, se Jesu Christo plenam, per operationem Spiritus S. qui per infusionem novæ vitæ formet in ea Jesum Christum. Ad Capitis II v. 1 ulterius observat, animam, in qua Christus nascitur, esse debere *de Juda*, h. e. divinæ virtutis plenam: & Christum omnium lubentissime nasci in animabus obscuris, perinde ac olim Bethlehemi, & quidem *sub regno Herodis*, eo videlicet tempore, quo calumniis tormentisque vexetur, annihiletur, crudeliterque affligatur. Ad Marc. VIII, 11 notat, prodigia & miracula posse homines decipere: Anti-Christum quippe stupenda prodigia editurum esse. Fiduciam autem in Deum positam fallere nunquam. Commate 34 ejusdem Capitis memorat, neminem posse Christum sequi, nisi per viam continuæ perpetuæque abnegationis, per crucem, per patientiam & persecutionem. Ad Marc. I, 5 putat, post dolorem de ad-

millis

missis peccatis, confessionem peccatorum summe necessariam esse, qua facta, presbyter per absolutionem baptizet animam & purificet eam sanguine Christi. Qua occasione Reformatos, quos fratres errantes appellat, de confessionis antiquitate & necessitate admonet, eamque utilem esse pronunciat ad destruendum internum hominis fastum, & ad impediendum vitiorum cursum. Hæc quippe facilius admitti, quando non sumus obligati ad ea confitenda. Ad comma 32 ejusdem Cap. ait, Christum obscuram amare noctem in edendis prodigiis, post occasum Solis, quando anima est in statu privationis & mortis. Ex Evangelii Lucæ initio contra eos, qui a Romanis placitis dissentiunt, probare conatur traditionum autoritatem, quia Marcus & Lucas Evangelia conscripserunt secundum Apostolorum narrationem. Eos enim qui traditiones Ecclesiæ rejiciunt, non posse non ipsum Marci & Lucæ Evangelium rejicere, quippe qui non scripserint, quod viderant, sed quod ab Apostolis audiverant. Ad Luc. VI, 20 docet, summam vitæ felicitatem consistere in paupertate, omniumque rerum, etiam præstantissimarum, defectu. Neminem magis felicem esse, quam pauperem, omnibus destitutum facultatibus, ac ipsa habendi voluntate. Talem enim nihil concupiscentem, nec timentem, ut aliquid amittat, summum & inexplicabile possidere bonum, imo ipsum Dei regnum, cum Deus in tali homine perfecte regnet, & ille regnet in Deo, nec ulli rei amplius obnoxius agat cum Deo libere. Ad Luc. XVI, 9 monet, divitiis conciliari amicos, si iis recte utamur, ad Dei gloriam, & proximi utilitatem. Cogitandum non esse, nos opum nostrarum possessores esse, sed œconomos tantum, nec animum facultatibus debere esse affixum, sed liberum paratumque ad opes, Deo jubente, deferendas abjiciendasque. Ad Luc. XVI, 31 notat, homines qui non convertuntur per media salutis ordinaria, a Deo quotidie supeditata, vix etiam converti per media extraordinaria. Propterea Abrahamum ea recusasse epuloni. Ad Joh. I, 38 divinum admiratur amorem. Animam enim tam cito vix converti ad Deum, quam Deus convertatur ad eam, eique obviam procedat. Ad Cap. II, v. 5 inculcat, primam preparationem ad nuptias mysticas esse cœcæ obedientiam divinis præceptis præstitam. Id enim

omne, quod Deus præcipit, faciendum esse sine respectu, & cætra hæsitationem. Animam hujus dependentiæ absolutæ inexpertem esse in idoneam ad nuptias ejusmodi spirituales. Ad Joh. IV, 23 Ecclesiam Romanam ab idololatriæ crimine defensura, dicit, solum adorari Deum, sanctos tantum honorari propter Deum. Sanctos enim non esse, nisi ex sanctitate Dei, ita ut Deus ipse honoretur in sanctis. Non potest autem non fateri & deplorare hujus adorationis abusum. Plerosque enim Dei prorsus oblivisci, & ad solos sanctos converti, ita ut ab invocatione eorum omnia videantur dependere, quasi sancti sint hominum Salvatores, qui tamen pro illis non sint mortui. Doctissima *Guionia* improbat hunc abusum, cumque oriri dicit ex stupore vulgi, qui non intelligat, quid ea de re doceatur, & in multos incidat errores, qui ipsi Ecclesiæ nequeant imputari, & tanquam separationis causa a dissentientibus allegari. Ecclesiam enim hisce abutibus ingemiscere, operamque dare, ut e medio tollantur. Se vidisse ait in urbe quadam permultos venerabili sacramento, in altari exposito, obvertere dorsa, adorantes divæ Virginis simulacrum. Hoc improbat Nostra, & haud cunctanter affirmat, talem honorem ipsi virgini contumeliosum esse. Honorari quippe non posse cum neglectu filii. Ad Joh. XII, 4 *αὐτοφιλίαν* dicit gignere avaritiam, invidiam, aliaque mala, imo occultare ipsum malum sub specie boni. Inde infert, multas virtutes, quæ maximæ nobis appareant, splendidiæque, horribilia aliquando vitia fore, & manifestatum iri. Animam quippe *proprietaryam* in ipsa virtutis exercitatione & praxi, nullam veram exercere virtutem. Ad Act. II, 20, 21 observat, salutem universalem futuram esse ante extremum judicium, argumento ex Apocalypsi Johannea petito. Ad Cap. XVII, 23 ostendit multos Christianos, perinde ac olim Athenienses, Deum verum, in animo nostro habitantem, ignorare, & colere ignotum Deum. Ex qua ignorantia multa oriuntur mala. Ad Rom. III, 25 docet, nos gratis absque ullo operum merito justificari, & absque aliquo bono, quod sit in nobis. Deo deberi per Jesum Christum omnem nostram justificationem: fide opus esse, & fiducia in Deum, ad applicandum Christi meritum. Paulo post Cap. IV, 3 inculcat, opera Abrahamum nec sanctificasse, nec justificasse, secundum testimonium Scripturæ, quæ

quæ afferat, *fidem* Abrahamo imputatam esse ad justitiam. Ad 1 Cor. III, 2 *carnalem esse* exponit se ipsum adhuc amare, propriæ utilitatis studiosum esse, idque probat ex seq. versu. Per mortificationem Jesu Christi 2 Cor. IV, 10 non intelligit afflictiones sponte sibi illatas, & austeram vivendi rationem, sed calamitates divinitus immixtas. Ad Gal. V, 5 rursus monet, propriis operibus neminem justificari, sed veram justitiam recipi per fidem. Ad 2 ad Timoth. I, 9 observat, Paulum quavis occasione operam dare, ut ostendat nobis bonitatem Dei, qui nos vocet ad salutem per effectum sui amoris, & non ob considerationem nostrorum operum, & illius, quod nos sumus. Ejus enim decretum, & vocationem ad salutem esse gratiam, per Christum partam, nobisque datam ante secula. Sub finem universum hunc commentarium Romanæ Ecclesiæ examini atque judicio submittit, obtestaturque Lectores, ut loquendi formulas ad Theologiæ Scholasticæ rigorem ne revocent, cum Theologia mystica peculiare loquendi modos amet. Affirmat etiam, se nullo alio libro præter solam Scripturam usam esse, nec relegisse meditationes, festinantissime scriptas, ut emendaret. Nos fatemur, multas præclaras meditationes huic operi inesse, illudque, si opiniones Pontificias, quæ ubi vis immixtæ sunt, abjiciamus, ceteris Scriptis mysticis jure meritoque præferri posse.

SEBASTIANI LE ROUX, PASTORIS ECCLESIE
sic de Andevilla in diœcesi Carnotensi, Concordia
quatuor Evangelistarum.

Parisiis, apud Alexium de la Roche, 1712, 8 maj.

Alph. 1 pl 6.

Artis, ut vocat, singularis opus, cui per decem insudaverit annos, Cl. Autor cum Orbe erudito communicat, omnes simul Evangelistas obtutui sistens, quibus tamen *προληψεις* & *ὁπερολογίας* liberali manu adinetitur. Rubro partim, partim nigro caractere utitur; sicubi plures eandem referant historiam, hos sibi invicem a latere ponit, ut, ubi dissidere videntur, clarius elucidet. Nigro quæ exprimuntur typo, seriem Evangelicam, sensumque expletorem exhibent, rubicunda tantummodo suppleant, faciuntque simul, ut quilibet scriptor Evangelii etiam seorsim legi

queat.

queat. Sicubi cohærentiæ causa inferendum aliquid est, tum illud in margine, addito asterisco, notatur.

- pag. 1. Initium capit Autor, qui ab industria laudandus potissimum est, ab Exordio Lucæ cap. I, 1, cui initium Johannis illico subjungit. Joh. I, 1. Postea Evangelistas diligentissime quidem combinat, modo conciliaret etiam subinde. Verba Luc. III, 23 more plurimis recepto etiam vertit: Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta. Pag. 113 famam de Servatore ad Herodem perlatam meminit, qui de occisione Johannis jam tum facta tunc verba fecit; & postea tamen ordine harmonico! demum recensetur, qua ratione mulctatus gladio Johannes fuerit. Væ illud in Pharisæos Matth. XXIII pronunciatum, advocato in subsidium loco Luc. XI, 32, inter prandendum in domo privata prolatum asserit, aliasque, quæ ultima vitæ Christi septimana alias patrata dicuntur, actis Matth. XIX recensitis anteponit. Cœnam Joh. XII, tum vero etiam Matth. XXVI & Marc. XIV, unam eandemque credit, Christi sermones Joh. XIV, XV, XVI, XVII cœnæ Eucharisticæ postposuit omnes. Ordinis minus observantes Evangelistas secure pronunciat, Lucæque illud *κατεξῆς* ideo non de ordine capit, sed per *sigillatim & distincte* exponit. Primo ingressus Christi die nullos, secundo vero, memorante Marco, omnes expulsos venditores e templo, ait, Matthæo duos dies contrahente in unum; unctiois Bethaniensis relationem distulisse Matthæum, donec de cœna exposuit, Judamque cœnæ non interfuisse, conjicit. Commentatores Catholicæ Religionis tantum commendat. Magos Matth. II ex Mesopotamia, Balaami patria, accersit, cujus scilicet de stella oraculo fuerint excitati. Sabbathum Devteroproton pro primo post Pascha Sabbatho habet. Mariam Lazari Sororem, peccatricem Luc. VII & Mariam Magdalenam unam eandemque, & Barachiæ Matth. XXIII & Jeremiæ c. XXVII nomina librariorum 407, 420. oscitantia irrepiisse, credit, Christumque per cadaver Matth. XXIV intelligere, recusat, hoc saltim proverbio innuente: facile sibi jungi posse, quæ jungi sibi natura postularet. In Feriam sextam collocat ultimum Christi Pascha, & primo adeo Paschatis die crucifixum memorat Servatorem, dum saltim ob victimas Paschales, non ob agnum jam tum comestum, in prætorio inquinari Judæi nolissent.

Horam

Horam crucifixionis, quæ apud Marcum & Johannem diversa, con- pag. 422.
ciliat, horis templi & tubis Grotianis assumtis.

Gallice quoque hanc Harmoniam edidit postea Parisiis
M DCCXII laudatus Autor, methodoque adhuc concinniori uti-
tur, ut omnes simul Evangelistæ, & quilibet seorsim quoque legi fa-
cillime possint, solis, quæ in Editione Latina comparent, omissis
Annotationibus, Criticis quippe iis, qui Latine scirent, relictis.

*DIATRIBE HISTORICO - JURIDICA DE
Receptione Juris Romani ejusdemque ac Legum Germaniæ
Veterum, uti & Saxonici ac Suevici Speculorum, in foris usu
autoritateque presenti, JOH. GEORGII de KUL-
PIS ac ejus quorundam Sectatorum doctrine
opposita.*

Gothæ, sumtibus Andreæ Schallii, 1713, 8.

Plag. 5.

Altor Anonymus, quem ferunt esse J. C. *Heydelmannum*, Opuscu-
lum hoc tripartitum fecit. *Prima* Sectio in genere de tem-
pore, modo & causis recepti in fora Germaniæ Justiniani juris
tractat; *secunda* receptionem illius in complexu factam probare
nititur; *tertia* de autoritate ejus tum in se, tum intuitu reliquiarum
veterum Germaniæ legum agit. Atque primam partem quod at-
tinet, non invitus in *Lebmanni, Sebilteri* aliorumque sententiam ire
videtur, qui Carolingorum etiam temporibus Juris Romani usum
quendam subsidiarium viguisse in Germania contendunt, quod uti
de Romano jure proprie ita dicto intellectum tolerari quodammo-
do potest, sic de Justiniano acceptum, minime afferendum est:
optandumque foret, Autorem hisce appellationibus non promi-
sue ubique usum esse. Cum primis in eo totus est, ut probet ad-
versus *Conringium*, ante Seculum XV jam tum jura Justiniana
speciem quandam legis apud nos induisse, quod & ante Nostrum
vero simile visum fuit Illustri *Rhetio*; fatemur tamen argumentis
prolatis haud satis roboris inesse ad sententiam Conringianam re-
fellendam. Id quidem extra dubium positum esse arbitra-
mur, concessisse jam ante id Seculum plures Germanos ad-
discendi juris civilis causa in Italiam, & sufficiebat sane solum Jo-

pag. 5.

pag. 15.

bannem Semecam, Præpositum postea Halberstadiensem, hic nominasse, quem inter Azonis discipulos auscultasse, & ob præclaram in utroque Jure eruditionem vel ab ipsis Italis magni factum fuisse, fide dignissimis testimoniis constat. Minus enim firmum fundamentum hanc in rem ab Authentica Friderici I *Habita* petitur, cum ea constitutio utpote in Roncaliæ Campis lata ad Germanos haud spectet, deinde hanc rationem politicam habeat, ne ipsi Itali neglecta Bononiensi Academia Parisiensem peterent, quæ ad vetustum decus a Lanfranco circa A. 1030 restituta, ingentem Italarum Germanorumque multitudinem Seculo XII ad se trahebat, quod a doctissimis Viris *Carolo Sigonio* Hist. Bononiensi L. 3 ad A. 1158, *Buleo* de Academia Parisiensi Tom. II pag. 278 & *Antonio Gatto* in Histor. Gymnas. Ticinensis observatum accepimus. Notum autem est, ante Seculum decimum tertium ne quidem fama cognitam Juris Civilis professionem Parisiis extitisse; ut adeo Fridericiana constitutio non tam in studiosorum juris, quam medicæ & liberalium artium, quæ duæ facultates Lutetiæ potissimum docebantur, gratiam condita credi debeat. Majoris momenti censeretur potest, quod *Rupertus Senior* Academiæ Heidelbergensi jam A. 1386 de Professoribus Juris Civilis prospexisse perhibeatur. Verba Diplomatis ex *Ludovici Tolneri Historia Palatina* hæc adducuntur: *Quatuor in ea sint Facultates: prima S. Theologiæ s. Divina; secunda Juris Canonici & Civilis, quas propter sui propinquitatem pro una facultate disponimus estimari; tertia Medicinæ; quarta Artistarum s. artium liberalium.* Arguit eo nomine erroris *Schilterum*, qui in *Dissertat. de Investitura Princip. Imp. cap. 3 §. 2* per totum Seculum XIV nullos Heidelbergæ Juris Civilis Doctores constitutos fuisse, pronunciaverat. Equidem si erravit *Schilterus*, fecit id, ni fallimur, autoritate *Magni Chronici Belgici* ductus: negamus tamen ex eo, quod Professio Juris Civilis Heidelbergæ introducta sit, ad vim legis, quam obtinuerit ea ætate Jus Justinianum apud Germanos, concludi debere. Habebatur enim illud ut medium excolendæ rationis & æquitatis, quo nomine in Aurelianensem Academiam a *Philippo Pulchro* A. 1312 introductum esse, a *Johanne Tilio* L. 1 de Republ. Gallica & *Francisco Hotomanno Arzi-Tribon.* cap. 17 dudum observatum est. Commemoratu digna sunt

sunt verba Confirmationis: *non putet igitur aliquis, inquit Rex, nos recipere, vel Progenitores nostros recepisse leges quaslibet, ex eo quod in diversis locis & studiis Regni nostri per Scholasticos legi finantur.* Videtis Conringium de Orig. Jur. Germ. cap. 33. Pergit Autor: *postquam Gregorius XI anno 1373 Speculi Saxonici usum prohibuerat, que jura alia, prater Casarea ac Pontificia, libere potuissent observari?* At vero, si valere hæc deberent, Palatinatum saltem Saxonicum, non eas quoque terras, quæ jure Alemannico sive Suevico, quod nunquam a Pontifice damnatum fuisse novimus, attingerent. Deinde Bulla ista Gregorii quatuordecim tantum articulos reprobavit, ut adeo reliquis autoritas sua constiterit. Porro non leges ipsæ aut Consuetudines Saxonum, sed collectio saltem, quæ sub Speculi Saxonici titulo circumfertur, diris devovetur. Neque vero credibile est Saxones hoc fulmine valde terrefactos esse, qui *αυτονομίαν* suam Pontificiæ potestati minime sub eciam esse, palam profitebantur. Diserte Rebkovius: *Papa non potest aliquo modo jus condere vel statuere, per quod valeat Jus nostrum, hoc est, statutum Terræ (Land-Recht) vel Feudi Saxonicum deteriorari.* Et facile probari potest, Speculi hujus usum post Bullam Gregorianam adeo non desisse, ut nova indies incrementa ceperit, & limites suos egressum in exteras etiam provincias penetraverit. Principium similiter petunt, quæ Anonymus ex Constitutione Albertina de quatuor Circulis anno 1438 lata in medium attulit; in ea nimirum appellationem **Gemeinen Rechten**, quod contradistinguantur *guten Gewohnheiten* / innuere Jus Justinianicum: quasi vero nullis scriptis legibus usque ad eum diem usa sit Germania, id quod asserere velle idem propemodum esset, ac omnem Historiarum fidem labefactare. Fortissimum haud dubie argumentum est, quod Seculo XII° lite de finibus regundis exorta inter Brandenburgicum & Magdeburgensem Archi-Episcopum, Comes Schwartzburgicus Austregalis Judex auditis partibus non ante sententiam dixerit, quam Juris Romani peritos conscripisset: itemque, quod Comes quidam Gleichensis apud Lynckerum in Diplomate A. 1440 confecto Canonico & Civili juri, & hujus speciatim beneficiis renunciaret. Longe illustriora exempla hanc in rem accipere potuisset Anonymus a Clarissimo JCo Joanne Nicolao Herria, si doctissimam ejus *de Consultationibus, Legibus & Judiciis in Specialibus*

pag. 20.

27.

- cialibus Rom. Germ. Imp. Rebuspublicis* Dissertationem §. 14 adiisset. Tenendum tamen est, quæstionem in eo versari, an Seculo illo in universum Jus Justinianicum receptum sit? Quanquam igitur in una vel altera Provincia ob deperditum Prudentiæ Legislatoriæ ea tempestate statum, vel quod ex compromisso partes eo regi voluerint, vires suas exeruerit, inde tamen ad generalem approbationem minus tuto inferendum erit. Accedit quod formulis ejusmodi in præsentī negotio fides semper habenda non sit, quod ad eas scribendas adhibiti sint plerumque homines Justiniani Juris scientia leviter quidem tincti, legum autem patriarum & consuetudinum domesticarum profunda ignorantia laborantes, quibus uti legem peregrinam invehere non licuit, ita ex eorum chartis de statu legum æque difficulter, ac ex imperiti Notarii instrumento inanibus ac pridem exoletis clausulis referto, conjectura capi potest. Certe universalem tum temporis receptionem nondum obtinuisse, etsi huic clanculum introducta passim Juris illius observatio fores demum aperuerit, vel sola apud Goldastum Tom. I *der Reichs-Satzungen Reformatio Friderici III A. 1441* Ordinibus, ut vulgo creditur, proposita evincit. Sed hæc quidem *ως ἐν προόρῳ*. In eadem Sectione tria adhuc expendit Anonymus. Primo contra *Kulpisum* adstruit Jus Justinianicum a Maximiliano I approbatum, idque ex formula A. 1495 Cameræ Assessoribus præscripta, quam cum extare negassent *Kulpisus & Thomasis*, eandem ex *Dattio* profert. Monet autem, de illius ingenuitate ideo dubitandum non esse, quod in prima Receptum Compilatione non reperitur, cum sufficiat, eam in vetustis exemplis Ordinationis Cameralis circa finem Seculi XV typis descriptis conceptis verbis legi. Secundo contra eundem *Kulpisum* pugnare, conatur sub nomine *der gemeinen Rechten* Jura Justiniana in Constitutionibus Imperii intelligi negantem, qua in re *Dattii* fere vestigia pressit. Tertio laudati *Kulpisii* pro observantia Legum Germanicarum pugnantis ratiociniis obviam procedit. Atque hic quidem duo monita non inviti admittimus. Unum est, quod licet plures apud *Meichsnerum, Gylmannum, Webnerum, Gailium, Mynsingerum*, in singulis item Provinciarum Civitatumque statutis leges consuetudinesque occurrant, quarum natales non alibi rectius quam ex laciniis illis
- pag. 27.

illis Veterum Germanicarum Legum repetas, inde tamen harum universalem observationem minus tuto præsumendam esse. Alterum est, quod etiam si Carolinæ & sequentium Imperatorum Regumque Constitutiones nulla lege expressa abrogatæ censeantur, iis tamen non-usum & contrariam per tot Seculorum decursum consuetudinem immane quantum derogasse; ut proinde eas evoluisse, ad solidiorem rerum patriarum & morum hodiernum vigentium cognitionem plurimum quidem faciat, iis tamen ut normæ promiscue inniti velle, regulis fori nostri non usquequaque conveniat.

Secunda Sectio Jus Justinianicum totum, & ut dicitur, in complexu, salvis tamen universaliibus & particularibus Germaniæ legibus & consuetudinibus, & qua circumstantiæ factorum, quas supponit, contingere queunt, receptum demonstrat, quæ sententia quorumvis est ævi nostri saniorum Jure-Consultorum. Quemadmodum vero inde ultro sequitur, fundatam esse intentionem ejus, qui illud pro se adducit, ita Anonymus Sectione tertia difficilem quæstionem excutit: an, si contrariæ sint Juri Justiniano Veteres Germanorum leges & consuetudines, Specula item Saxonicum & Suevicum, horum observatio docenda sit? quam contra *Schiltnerum* asserere non dubitat. Equidem si de solis Carolingorum & Insecutorum Imperatorum Regumque Constitutionibus antiquis, quæ apud *Heroldum, Pirheum, Lindenbrogium, Baluzium* aliosque collectæ leguntur, quod magnam partem sint particulares & singulis Provinciis latæ, ageretur, non magnopere refragandum putarem: de Speculis vero, præsertim Saxonico, eadem temere affirmari nequeunt; neque id conficiunt rationes ab Anonymo in medium allatæ. Quod enim objicit, a nemine hæcenus ostensum esse, Speculum Saxonicum Germaniæ mores universales complecti, id nec dictum a quoquam fuit, nec probare necessitas exigebat: cum ex ipsius *Rebkovii* compilatoris intentione satis pateat, illud non nisi ad Palatinatum Saxonicum pertinere. Fuisse autem quoad hunc universale, vel ex eo clarum sit, quod opponatur alteri per Palatinatum Rheni Juri universali, Alemannico scilicet. *Land-Recht* L. 1 a. 19. *Schwabisch Recht* zweiet sich an nichts anders von *Sechsischen* Rechten / denn an Erb zu nehmen und Urtheil zu schelten.

schelten. Neque valde moratur, quod privata *Rebkovii* autoritate confarcinatum sit, cum illud non ut legem scriptam sed ut consuetudinarium jus in scripturam relatum & communi applausu corroboratum intueamur: etsi forte in una vel altera Provincia successu temporis per constitutiones statuum Imperii vel ex toto vel ex parte exulare iustum sit. Res eo redit, Jus Justinianicum præsumptione quidem legis pollere, & allegantem consuetudinem contrariam, eandem probare debere, aliter tamen rem se habere, si consuetudo sit notoria, quam in classem Speculum Saxonicum, quatenus lex Provincialis, vel specialior juris Justiniani receptio non obstat, referendum esse existimamus. Et hæc monere hac occasione, pæce Autoris, visum fuit.

LE VITE DEGLI ARCADII ILLUSTRATE

i. e.

VITÆ ARCADUM ILLUSTRUM A DIVERSIS
Auctoribus scriptæ, & ex totius Academiæ decreto publicè
juris factæ, a JOH. MARIO CRESCIMBENIO,
Canonico S. Mariæ Cosmesinensis & Custode
Arcadiæ.

Pars II.

Romæ, ex officina Antonii Rossi, 1710, 4.

Alph. 1 pl. 17 figg. an. 12.

Cum de Arcadum celeberrimæ per Italiam Academiæ institutis stat multa disseruerimus Supplement. Tom. III Sect. X pag. 459 seqq. & primam quoque præsentis Operis Partem recensitam dederimus Mense Septembr. 1711 pag. 434, alteram etiam, postquam in manus nostras incidit, Actis hæc inferere, creduximus. Sicut hæc duodecim Academicorum in fatibus jam functorum imagines & fortunam, *Leonardi de Capua*, *Pirri Mariæ Gabrielli*, *Gregorii Messerii*, *Vincenzii a Filicaja*, *Nicolai Mariæ Pallavicini*, *Andree Perschilli*, *Caroli Cartarii*, *Benedicti Averani*, *Laurenti Martini*, *Joh. Jusini Ciampini*, *Dominici Cardinalis Taurusi* & *Marcelli Severoli*, quorum cum plerorumque apud nos merita & præclare acta ignorentur, non ingratum Lectori fore confidimus, si enarrandis illis operam qualemcunque impenderitimus. Atque

Atque prima quidem *Leonardi de Capua* inter Arcades *Alessi Cillenii*, exarata est a *Nicolao Amintea*, Neapolitano. Fuit *Leonardus* Bagnoli oppido in Principatu ulteriori Regni Neapolitani anno superioris Seculi septimo decimo in lucem editus. Ubi primam ætatem inter liberales artes transegillet, Carminum in vernacula lingua non infelix conditor & ingeniosus autorum veterum castigator, animum provectoribus annis unice ad naturalis Philosophiæ & medicæ artis arcana perferutanda appulit. Cum plerosque nimia in *Aristotelem*, *Galenum* & *Hippocratem* superstitione ferri animadverteret, ille excusso pristinæ credulitatis jugo novam apud suos philosophandi rationem inivit, & perlectis magna indultria *Paracelsi*, *Helmontiorum*, *Cartesii*, *Gassendi*, *Hobbesii*, *Willisii*, *Boyllii* aliorumque doctissimis observationibus, veterum pariter & recentiorum systemata examinare, & jungendo Medicæ arti profundiorum Matheos & Anatomicæ peritiam, vera a falsis discernere instituit. Excitaverat eum in finem Parthenopoli, qua in urbe sedem fortunarum suarum fixerat, Academiam *Investigantium*, quæ statim temporibus in Palatio *Andree Concubleri*, *Marchionis de Arena*, confluentes ea, quæ in Philosophicis rebusque Medicis observarent, in commune conferebant. Erant inter Academicos tum temporis *Johannes Alphonsus Borellus*, *Lucas Antonius Portius*, *Johannes Baptista Capuccius*, aliique multi. Primus qui ex his Meditationes suas in senatu Academicorum expositas divulgavit, fuit *Cornelius*, cujus *Progymnasmatum Physicorum* Venetiis 1667 typis descripta prostant. Inter scripta *Leonardi* principem locum tenet *Parere divisato in otto ragionamenti, ne quali partitamente narrandosi l'origine e il progresso della Medicina, chiaramente l'incertezza della medesima si manifesta*; quo libro cum ordinem artis suæ sistematizata varia, errores, incertitudinem liberaliter detexisset, invidiam usque adeo non timuit, ut hortante *Christina* Suecicæ Regina (cujus cum primis gratia floruit) A. 1680 alium quoque librum emitteret, quo fallaces medicaminum vires mentisque operationes executi ebant. Celebratur etiam vita *Andree Camicini*, Popolitani Ducis ab eodem niti stillicite conscripta & A. 1693 typis iniquella. Claudi demum supremum diem d. 17 Jun. 1695, septuagesimum septimum ætatis annum agens.

Proximus ab hoc est *Pirrhus Maria Gabriellus*, ab Arcadibus *Euphifus Cistoreus* nuncupatus; cujus memoriam posteris commendavit *Crescentius Vafellus*. Exceperunt nascentem Senæ d. 1 April. 1643, sustulit Pater *Johannes Gabriellus*, qui sub auspiciis Philippi IV Hispaniarum Regis plurimum annorum stipendia in Belgio meruit. Dederat initio urgentibus necessariis Jurisprudentiæ nomen, sed cum mentem philosophandi libertate captam intra tam angustos cancellos detinere non posset, vertente anno Medicam artem, non vulgari quidem methodo, quæ ea tempestate traditis Galeni & Arabum fere circumscribebatur, sed in auxilium vocata solidiori Anatomix, rei herbariæ, Mechanicæ & Chymix scientia excolere satius habuit. Anno nonagesimo primo in urbe patria *Academiam Physico-Criticam*, solvendis Quæstionibus naturalibus difficilioribus intentam, fundavit, quæ allectis in societatem undique Viris egregia doctrina præstantibus, tandem in coloniam Arcadum abiit. Ipse instrumentorum Mechanicorum insignis artifex, Antliam Boylianam multis accessionibus locupletavit & correxit, ut nova videri posset; ejusdemque ope multa hætenus ignorata detexit, quæ integro Volumine complecti animum induxerat, promiseratque in Epistola ad *Petrum Biringuccium* Comitum A. 1704 Senis exarata, nisi mors, quæ illum d. 19 Decembr. 1705 occupavit, egregios conatus antevertillet.

Sequitur vita *Gregorii Messeri*, cui nomen inditum est *Argei Carconasii*, literis consignata a *Cajetano Lombardo*, Neapolitano. Ortus is fuit ignobili Provinciæ Hydruntinæ oppido, *Torre di Santa Susanna* dicto, Novembri mense A. 1636, ut adeo in errore versentur *Mabillonius* & *Carolus Susanna*, quorum ille in *Itinere Italico* Brundisium, hic in vita *Caroli Buragne* Tarentium credidit. Literas Græcas, quas sine Magistro didicit, postliminio velut Neapoli restituit, & stipendio regio conductus magna nominis celebritate ibidem docuit. Prodiit ex ejus Schola præter quamplures, qui Italiam hodie nominis sui fama implent, elegantissimus Jurium interpres *Job. Vincentius Gravina*. Philosophum in omni vita induit, homo perquam frugalis, qui rarissime carnibus, semper fere fructibus & oleribus vesceretur: ad hæc parcissimi somni, quem ultra sex horas nunquam educebat. Animus illi fuit contentor
divitia-

divitiarum, qui bona sua egenis erogaret, & jacturam facultatum suarum, *Banco dell' Annuntiana* A. 1702 irreparabili totius Regni dispendio rupto, æquissimo animo ferret. Decessit d. 19 Febr. 1708 apoplexia tactus, exuviis *Pontani Mausoleo*, quod vivus optaverat, illatis.

Quarta in ordine nobis sistit *Vincentium Filicajam*, Senatorem Florentinum, *Polibum Emonium* appellatum, cujus descriptionem debemus *Thome Bonaventurae*, Florentino. Natus is Florentiæ d. 30 Decembr. 1642 ex nobilissima familia, Patre *Braccio Filicaja*, Senatorio Viro, ab eodem Pisas discendæ Civilis Prudentiæ causa missus, omnem fere in Theologiæ, Philosophiæ & Poeticæ Latiniæ æque ac vernaculæ itudis perficiendis operam absumsit. Post quinquennium ibidem exactum laurea Doctorali ornatus in Patriam rediit, ubi post plures annos in literario otio honeste transactos, demum ob eximias dotes, quæ in eo effulgebant, a Magno Principe in Senatorium ordinem cooptatus est. Ex Carminibus ejus illud cum primis magni fit, quod in laudem Christianorum Heroum cecinit, qui profligatis & ad internecionem cæsis infidelibus, *Vindobonam* gravi & diuturna obsidione liberarunt. Illud cum initio amicorum manibus tereretur, mox in Magni Ducis adspæctum productum adeo ei se probavit, ut ipsis Principibus, quorum præclara facinora complectebatur, transmittendum censeret: nec ce-
labant in responforiis ad Principem literis *Leopoldus & Carolus I.* pag. 70.
tharingiæ Dux, quam ex ejus lectione voluptatem percepissent. Dignæ præsertim lectu sunt Literæ, quas ad *Filicajam* dederunt *Johannes III* Rex Poloniarum & *Christina* Sueciæ Regina admirationis & benevolentiæ Regiæ plenissimas, quæ integræ hic leguntur. Italica Poemata ipso curante prodierunt Florentiæ 1707 & deinde Pistorii & Bononiæ; Latina, si nondum edita, brevi lucem expectant. Sublatus e vivis die 24 Septembr. 1707. Exequias iverunt *Academiæ della Crusca, Artistarum & Arcadum*, quarum omnium ornamentum fuit singulare.

Quinta exhibet *Nicolaum Mariam Pallavicinum*, Societatis Jesuiticæ Presbyterum, inter *Arcades Salicium Boreum*, a *Paulo Antonio Appiano*, patria Alculano & eidem Ordini adscripto, exposita. Editus is familia Patricia Genuæ 1621, mature in Collegium Socio-

rum Jesuitarum delatus, ejusque membrum factus A. 1638, successu temporis magno cum applausu Theologiam ibidem docuit. Mortuus Romæ d. 15 Decembr, 1692 id post fata consecutus est, ut in Fastis Arcadum *Famosi* encomio maectaretur. Scripsit nonnulla, in quibus plerique ingenium magis, quam limam agnoscunt. Recensentur a Biographo illius *Gregorio Læmaturgo* Rom. 1649, ejus vitam valde juvenis compilavit: *le moderne prosperità della Chiesa*, Rom. 1688, 4, quem librum Leopoldo Imperatori sacrum voluit: *l'evidente merito della Fede Cattolica ad esse creduta per vera*, ibid. 1689, 4, *le Grandezze della Madre di Dio*, ib. 1695, 4, *Considerazioni sopra l'eccellenze di Dio*, ib. 1693, 4, *l'eterna felicità de Giusti*, ib. 1694, 4, *Difesa del Pontificato Romano & della Chiesa Cattolica* tribus Tomis fol. ibid. 1686, *l'introduzione alla difesa della Provvidenza Divina* ib. 1679, fol. Sed & alia Scriptor noster commemorat Opera pene ad umbilicum perducta, nondum carceribus suis emilla.

pag. 107.

Sexta est *Andrea Pesebiulli*, cui Arcades proprium fecerunt nomen *Mari Pholati*, studiose collecta ab Abbate *Dominico de Angelis*, patria Lucensi. *Pesebiullus* equidem merito suo infelicibus Literatis accenseri debet, quem iniqua fors plus simplici vice calamitatibus maximis immerfit & submersit pene. Natales ei dedit Corilianum, non ignobile Provincie Salentinæ in Neapolitano Regno oppidum, ultimo Decembris Anno 1601. Magnam gratiam promeruit *Hieronymi Montii* Coriliani Marchionis, quo ad plures abeunte filii *Errantis Montii* infelicibus fati implicitus est. Ille enim ex Belgio, in quo militiam secutus erat, Neapolin redux factus, dum tumultuantem plebem demulcet, Pro-Regis & Optimatum invidiam sibi contrahit, & ab iisdem perduellionis reus actus e Sicilia, in quam fuga se receperat, retractus, Neapoli in foro securi percutitur. *Pesebiullus*, qui ei a secretis & consiliorum princeps fuerat, quod sibi etiam insidias strui deprehenderet, Hyduntinæ navi impositus clam Coreyram petiit, inde Venetias delatus *Johanni Francisco Loredano* innotuit inque delictis fuit. Sed post brevem moram Genuam profectus, *Anselmi Franzoni*, a quo singulis mensibus viginti quinque scutatorum pensione donabatur, & *Pauli Casadonna*, clarissimorum Senatorum, inusitata liberalitatem expertus est. Ille tamen nec hic diutius subsistendum ratus,

Romam

Romam adit, ibidemque Humoritarum & Peregrinorum Parisiensium Acedentiis inseritur. Neque hic tamen fortunarum sedem, quam querebat, invenit, omnibus quidem, inque his ipso Pontifice Alexandro VII, præclaram ejus eruditionem, & eam, qua pollebat, in Latino & vernaculo sermone poetandi felicitatem suspicientibus, illo interim cum contumaci egestate, familiari & fero epidemico literatorum hominum morbo, conflictante. Adjutus tamen aliquantisper *Leons Allatii*, quo familiariter utebatur, munificentia, ab eo moriente legato quinque scutorum in singulos menses honoratus fuit. Obiit deinum nonagenarius d. 9 Januar. 1691. Erat in eo insignis rerum naturalium & Jurisprudentiæ cognitio, quas tamen ut tractaret, nunquam potuit adduci. Græce & Latine doctissimus fuit. Latino & vernaculo versu ita ludebat, ut facile omnes antecelleret, interim Alchymia plus, quam fortuna pateretur, addictus. Prodierunt pauca admodum illius Poemata: *lo Specchio de Principi*, Rom. 1668, 4, *il Titi*, Genue 1648, 4, *il Sennacheribbe*, ib. 1657, 12, *il Polluce*, ib. 1652. Sed plura longe sunt Latino & Italico Poemate confecta, quæ lucem nondum adliperunt, a Biographo autem sigillatim recensentur, ex quibus hæc saltem indicasse sufficiat: *de Pamphiliorum Principum stemmate* Carmen: *Allatius sger & convalescens*, Epistola ad *P. Apresium de Intemelio*; *Discorsi Accademici e Orazioni*, *Lettere Storiche*, *Critiche & Filosofiche*.

Septima spectat ad *Carolus Cartarium*, Urbevetanum, Jurisconsultum clarissimum, ab Arcadibus *Philemonis Clarii* encomio decoratum, concinnata ab *Antonio Lampirio*. Obtigit nostro Pater *Julius Cartarius*, celebris Jctus, cujus sunt *Decisiones Criminales Fori Archi-Episcopalis Mediolanensis*, Rom. 1676 typis vulgata, qui que editoribus Ecclesiasticæ Ditionis muneribus, sedentibus Paulo V, Gregorio XV & Urbano IIX Pontificibus perfunctus, Senatoria tandem Urbis dignitate decoratus, A. 1633 ætatis 75 obiit. Natus tam illustri Patre *Carolus* Bononiæ 1614, ubi legitime scientiæ stadium præeunte *Hieronymo Lampugnano*, qui in Urbe jura interpretabatur, eminentius esset, A. 1638 ab Urbano IIX Coadjutor in Præfectura Archivi Apostolici, quod in mole Hadriani asservatur. *Johanni Baptistæ Confalonerio* datus est; quo extincto plenam administravit.

ministrationem obtinuit, etsi ei senio confecto, invito & reluctanti sufficeretur *Raphael Fabrettus*, ætate haud inferior, & qui tum septuagesimum annum jam prætervectus esset. Hoc præstanti munere ornatus A. 1642 post mortem *Antonii Cervi* in numerum Advocatorum Consistorialium relatus est, quos inter post aliquot annorum decursum Decanatum obtinuit. De dignitate hac, quæ inter præcipuas Aulae Romanæ habetur, præter ea, quæ a Biographo adducuntur, multa notabilia occurrunt apud *Tiberium Decianum* in *Apologia ad Alciatum & Petrum Franciscum Rossium*, cujus ficto sub nomine *Josephi Hortensii* circumfertur *Defensor redicivus, seu de sacra Consistorialis Aula Advocati origine ac munere* tractatio. Habuit *Carolus* ex priori matrimonio filium *Antonium* doctissimum & magnæ expectationis Juvenem, qui postquam *Prodromum Gentilium, & Europa Gentilitia* T. I (sequentibus prelo quidem paratis, sed nondum editis) luci exposuisset, inverso naturæ ordine ante Patrem rebus humanis exemptus est Romæ 1685, ætatis anno quarto & trigésimo. Vivendi finem fecit *Carolus* A. 1697, annum agens octogésimum quartum. Multa edidit cum sua, tum aliorum; multa quoque affecta reliquit & inedita. Inter ea, quæ publica fecit, numeratur *Syllabus Advocatorum Consistorialium* ad *Alexandrum VII* Pontificem A. 1656, lacinia prolixioris, quod meditabatur, operis, in quo vitam, gentem, fata, jura, prærogativas, Orationes denique in publicis & secretioribus Confessibus ab iisdem habitas recensere destinaverat. Sed res intra propositum sublitit. Ejusdem porro sunt *Pallade bambina*, sive Catalogus rariorum Opusculorum quas possidet Bibliotheca Altieriana, cujus ille curam gerebat: Judicium de Opere *Job. Laurentii Lucbesini: demonstrata impiorum insania*, inscripto: *Memorie della Città di Comacchio*, in sexta *Supplemento Historia Comaclensis Job. Francisci Ferri*, qui notas quoque suas adjecit: item *La Rosa d' Oro* A. 1681, quam rosam Pontifex Dom. Lætare solemni formula consecratam Principibus personis utriusque sexus in signum gratiæ & memoriam æternæ felicitatis verbis conceptis offerre consuevit. Inter *opérendos* referunt Lucubrationes *delle Famiglie Romane, V Ateneo Romano, de Roma a R. & Induribus, de Camera Apostolica Clericis, de alma Urbis Senatore & Historia Ro-*

pag. 138.

141.

m. d. d.

mana, Ephemerides Romana Curia ab A. 1642, *Cosmografia Genealogica-Istorica dello Stato Ecclesiastico*, aliaque.

Subjungitur octavo loco vita *Benedicti Averani*, apud Arcades *Corylei Nassii*, fectus *Antonii Mariae Salviani*, Florentini. Fuit ei natale solum Florentia d. 19 Jul. A. 1645, humaniores literas & praesertim Gracas, quas sine Magistro didicit, Pisis docuit. Obiit V. Kalend. Jan. A. 1707.

Excipit hanc *Laurentii Matabai*, patria Reatini, cui in societate Arcadum nomen *Laurindi Acidonii* cellit, vita, quam dedit nobis *Hieronymus Vincentinus*, itidem Reatinus. Primam lucem adspexit *Reati* clarissima Umbriae urbe d. 4 April. A. 1622, denatus ibidem d. 24 Jul. A. 1705. Summis in patria Magistratibus functus, erepta uxore, sacro ordini adscriptus est: pervenissetque ob insignia merita ad Episcopale fastigium Salamine, nisi Innocentio XI scrupulum movisset, ipsum uxoratum quondam fuisse. Magnum nomen indeptus est ob poeticam facultatem, quam, ut decebat hominem ecclesiasticum, non ludicris sed sacris carminibus impendit. Laudatur illius *Salmista Toscano*, qui aliquoties Maceratae, Placentiae, Bononiae & Vindobonae, jubente Augusta Eleonora, quae impensius Laureti Cantionibus delectabatur, recusatus prodiit: Ad ejusdem Principis mandatum Canticum Salomonis octo Eclogis vernaculo idiomate compositis inclusit. Prostant etiam illius *Inmodia sacra*, nec non *Teorica del verso volgare*, & pag. 186. *Pratica di retta Pronunzia, con un Problema delle Lingue Latina e Toscana in Bilancia*, Venet. 1695, 12 in prosa, quo libro artem Poeseos Italicae tradere instituit. At plura sunt, quae aut imperfecta reliquit, aut absoluta quidem in seriniis heredum adhuc delitebant, quae apud Biographum legi possunt. 182.

Pretium operi facit summi & velex Actis nostris notissimi Viri, *Jobannis Justini Ciampini*, inter Arcades *Immonis Oei* nomen ferentis, memoria, quam condigne elogio exornare illarum partium esse credidit *Vincentius Leonius*. Ortus est Romae d. 13 April. A. 1633, Patre *Antonio Ciampino*, Cive Romano, & *Margaretha* Matre, ex nobili Taglietorum prosapia descendente. Mors patris praematura puerum vix ephebos egressum aliquamdiu sub cura & oculis constituit fratris natu majoris *Petri Ciampini*, a quo

- in disciplinam traditus *Petro Gentili*, Profommistæ, & *Francisco Barberino*, Cardinali & Ecclesiæ tum temporis Vice-Cancellario a secretis Consistorii, ab eo stylum Romanæ Curiaë hausit, tamque feliciter magistri sui favorem aucupatus est, ut ab eo d. 4 Maj. A. 1650 in munere Profommistæ collega adoptaretur. Secretarius deinde & Minutista Brevium summi Pontificis cœatus, pluribusque in Aula Romana Prælaturis auctus denatus est Romæ d. 12 Jul. A. 1658. Prout ille horas subcesivas optimis quibusque artibus consecraverat, ita in bonis literis excolendis & juvandis omnem propemodum ætatem trivit. Conspicuum eum fecit summa rerum historicarum omnis ævi, & antiquitatum sacrarum pariter & profanarum profundior cognitio, cui accedebat rerum naturalium & mechanicarum peritia haud vulgaris. Sunt enim illius *Discorso tenuto da N. N. nell' Accademia Fisicomatematica Romana in occasione della Cometa apparsa il mese d' Agosto dell' anno 1682 & osservazioni sopra di essa fatte in Roma 1682, 4*, nec non *Invenzioni di Tubi ottici, dimostrate nell' Accademia Fisicomatematica Romana l' anno 1686*, quas sub ficto nomine *Caroli Neapolitani*, Rom. 1686, 4, excudi fecit. Idem quoque, cum Innocentius XII Centumcellensem portum omnibus nationibus communem facere decrevisset, operas suas lubens locavit, eumque mediante magnifico Trajani aquæductu, quem pristinae integritati restituit, salubribus aquis instruxit. Palatium illius patebat omnibus, quicumque inter literatos nomen aliquod meruissent. Habebat in eo Bibliothecam copiosam & selectam, & antiquissimis & optimæ notæ Codicibus manu exaratis refertam. Reliquiarum antiquarum tantus ubique apparatus, ut pene omnia ædium loca illis replerentur. Tres Academiae eidem natales suos acceptos ferunt. Prima fuit *Conciliorum, Canonum, Theologiae mysticæ, scholasticæ & moralis*, 211. primum aperta d. 30 Jul. 1671, quo ipso curas *Clementis XI* antevertit, qui pridem talem erigere Academiam animo conceperat. 215. Secunda sub auspiciis *Christinae* Sueciæ Reginae rebus Mathematicis, Mechanicis, Anatomicis & Philosophicis intenta, & ab instituti ratione *Physico-Matematica Romana* dicta, prunordia cepit anno 1677. Conveniebant Academici initio singulis diebus Dominicis, postea calendis cujusvis mensis in palatio *Ciampini*, tamq; fecunda doctissimis

doctissimis foetibus excludendis Societas hæc fuit, ut Borello *de motu Animalium*, Fabretto *de Aquis & Aqueductibus veteribus Roma*, aliis de aliis differendi scribendique materiis occasionem suppeditaverit. Tertia *Nocturna* fuit, eodem propemodum tempore cum præcedenti nata, Sociis diebus singulis, exceptis Mercurii & Sabbathi, in ejus Palatio vesperi congregatis, & de materiis, quæ rem literariam attingunt, consultantibus. Fuerunt tum ex illorum numero *Laurentius Zaccagnius* Bibliothecæ Vaticanæ custos, *Ju-
fus Fontaninus*, *Job. Vincentius Gravina* & *Carolus Turnonius*, postea Cardinalis & a Latere Legatus ad Chinesium Imperatorem. De scriptis, quæ in publicum emisit, jam dicere nihil attinet; magis e re est eorum indiculum pertexuisse, quæ parente optimo orba, in hunc diem cum tenebris conflantur, digna, quæ ultimam licet manum non experta, qualicumque etiam habitu induta in scenam prodire jubeantur. Sunt autem *de sacris profanisque Calicibus: de sacris indumentis: de sacrarum Imaginum usu: de Terræ motibus: de sacris profanisque dypticis: Continuatio Musei di Medaglie da Martino V sino al Pontefice Innocenzo XI, descritto dal Padre Filippo Odam sino ad Innocenzo X: Horæ Geniales sive Conjecturæ Kempenses: dell' istituzione de' Cavalieri dello Speron d' Oro: Sacra Romæ legatio Illustriss. & Excellentiss. D. Joannis Laudi pro Canonizatione S. Laurentii Justiniani: de dignitate & præstantia secularis & insignis Collegiæ Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso de Urbe: Sacrarum imaginum A. 1689 repertarum explicatio, cujus occasione Formosi Sanctissimi Pontificis vita ex variis Autoribus nova methodo est concinnata: Lettera a Monsignor Nicolini, col distinto ragguaglio de successi della ripulsa alla dignità Cardinalizia fatta dagli eminentissimi Signori Cardinali Taja e Ricci: Familiaris Epistola ad Reverendiss. P. D. Benedicelum Bacchinum &c. in qua nova quedam philosophia demonstratur, cujus occasione vita & nonnulla præclaræ gesta regnantis Pontificis Innocentii XII breviter enarrantur: Indices Ecclesiarum, Monasteriorum, locorum sacrorum & variorum ex Anastasio Bibliothecario ac aliis Autoribus collecti: Discorso de l'origine della Regalia nel Regno di Francia: Index rerum præcipuarum, quæ in ordine Romano a Cencio Camerario descripta indicantur: excerpta Ecclesiarum in partibus infidelium ordine alphabetico: excerpta Ecclesia-*

pag. 219.

rum in Indiis orientalibus & occidentalibus ordine alphabetico: Episcoporum cœtus ex Provisiombus a lit. A ad F: Bibliotheca Scriptorum Vitarum Summorum Pontificum & aliorum Antistitum. De editis cum vel ex Actis nostris constet, dicere superfedemus.

Undecimum locum occupat *Dominicus Taurinus*, qui ab Arcadibus *Egerii Dasei* cognomen retulit, cujus memoriam ad posteros transmisit *Nicolaus Simonius*, Beneventanus. Natus is ex nobilissima apud Urbevitanos gente Ferrariæ d. 28 Jan. 1638, eo tempore, quo pater ejus Auditorem Rotæ ibi agebat. Fuit ex potentissimis seculi sui oratoribus, qui in Consistorio Pontificis maxime arduas actiones magna oris facundia & rationum pondere non sine successu tractare consuevissent. Causas inter oppido multas egit *Josephi Clementis* Bavari in Electorem Coloniensem evecti, & *Marchionis Cornelii Frangipani* perduellis de non confiscandis bonis ejus extra ditiones Austriacas sitis. Ad Purpuram tandem & Episcopatum Ferrariensem assumptus undecimo Regiminis sui mense vix inchoato deceffit 6 Kal. Jan. 1697.

Ultimus ordine, sed laude haud quaquam postremus semet nobis offert *Marcellus Severolus*, dictus *Eleinus Chalidius*, vel uno hoc felicissimus, quod virtutum suarum præconem nactus sit *Virum præstantissimum Job. Marium Crescimbenium*. Dedit illi Roma natales A. 1644, mortem attulit dies 12 Decembr. 1707. Maximus semper habitus est inter ætatis suæ Advocatos Consistoriales, sive eloquentiæ flumen spectes, sive selectissimarum doctrinarum abundantiam. Invidia tamen æmulorum effecit, quo minus ad eum dignitatum gradum eniti potuerit, quem virtus & eruditio ipsi parabant. Plura ab eo responsa composita sunt, quæ apud alios Autores inveniuntur, digna ut in unum Volumen cogerentur.

HISTORIA CHIRURGIAE ANTIQUA, Auctore ANDREA OTTOMARO GOELICKE, Med. D. & in Fridericiana Regia P. P.

Halæ Magdeburgicæ, in officina Rengeriana, 1713, 8.

Alph. 1.

Industriam, quam in condenda Medicinæ Hist. haud ita pridem collocare cepit Cl. Goelicke, strenue continuaturus ad Chirurgiæ

giæ historiam exponendam se nunc confert, postquam in præfatione vulgi judicia spreverat, sciolorumque calumnias, quas Historiæ Anatomix occasione in eum evomuerunt, removerat, suumque conatum studiosos Chirurgiæ in Anatomicis & Chirurgicis instruendi ab omni ignominia vindicaverat. Placuit autem ipsi universam Chirurgicæ historiam duabus distinctis partibus comprehendere, in quarum priore Scriptores antiqui a primis artis natalibus ad seculum usque decimum quintum (rectius decimum sextum dicendum) inclusive, posteriore vero recentiores exhibentur. In hæc Historia Chirurgiæ antiquæ, quam jam commendamus, exposita, quam externa hæc Medicina præ interna habet, ex ipsius antiquitate evidentia, efficacia, necessitate & prærogativa, declarataque varia methodo, qua hæcenus Scriptores Chirurgiam docuerunt, eandem tractandi rationem secutus est, qua jam in Historia Anatomix usus fuit. Promiscue enim & indifferenter recenset omnes illos Scriptores, qui vel solam organicam vel unam cum illa etiam pharmaceutico-medicam Chirurgiæ partem vel artem obstetriciam, vel vulnerum renuntiatoriam, vel cosmeticam, vel medicinam militarem, vel quicquid demum huc revocari potest, pro ingenii sui modulo pertractarunt; & eo quidem ordine recenset, sicuti naturali temporis serie ipsi occurrerunt, semper tamen inter diversas rationes necessarium ordinem observans. Exordium dicendi facit de Chirurgia Arabum atque Ægyptiorum, hinc, cum præsertim omnis medendi peritia ad Græcos transferit, ad eorundem Chirurgiam progreditur. Quod vero Historiam Scriptorum Chirurgicorum recentiorum seculi potissimum superioris, & in quo nos vivimus, attinet, eam seorsim pertractare consultus duxit, quia majorem materiæ molem hæc subministrabit, quam omnia præcedentia secula simul sumpta.

PROSTASIS AD EXCEPTIONES CL. VARRIGNONII Libro de infinitis infinitorum ordinibus opposita circa magnitudinum plusquam infinitarum WALLISII defensionem & anguli contactus cum infinite parvo ad centrum osculantis circuli constituto comparationem; Autore D. GUIDONE GRANDI, Camaldulensi, M. D. He-

*trurie Theologo & Mathematico, in Pisana Univerſitate
Phil. Publ. Profefſore, Regiæ Societatis
Sodali.*

Piſis, apud Franciſcum Bindum, 1743, 4.

Plag. 5.

EX Actis Anni ſuperioris p. 155 & ſeqq. itemque p. 221 & ſeqq. conſtat, quænam controverſia inter Viros celeberrimos *Varignonium* atque *Grandum* circa ſpatia plusquam infinita *Walliſii* videat. Contendit loco citato *Varignonius*, omnem controverſiam eſſe ex illarum genere, quas logomachias appellant eruditi, cum ſpatia plusquam infinita *Grandiana* non eadem ſint, quæ *Walliſiana* a *Varignonio* rejecta. Id vero pernegat Cl. *Grandus* atque adeo diſtinctius eam evolvere conatur. Monet igitur, triplicem diſputationem inſtitui poſſe, nempe 1 an ſpatia plusquam infinita *Walliſiana* ſint mere finita & tantum complementa quædam ſpatiorum ſimpliciter & absolute infinitorum, ut Cel. *Varignonio* videtur in Actis A. 1712 p. 158 & 159; an vero uſque adeo infinita ſint, ut iſiſmet ſpatiis hyperbolæ *Apolloniæ* absolute infinitis ſint infinities majora: 2 an hanc ſpatiorum hyperbolicorum menſuram ex negativis expreſſionibus recte collegerit *Walliſius*, an vero inde potius cum *Varignonio* areas finitas, inverſo duntaxat ſitu ad oppoſitam ordinatæ partem jacentes colligere debuiffet: 3 an ejuſmodi infinitæ magnitudines, quæ aliis absolute infinitis infinities majores exiſtunt, plusquam infinita commode vocentur.

Quæſtionem tertiam tanquam indignam, quæ a Mathematicis ſerio agitetur, ſe plane intactam reliquiſſe, nec ab exceptionibus *Varignonii* vindicaſſe fatetur, præſertim cum is ab initio non ſatis diſtincte expoſuiſſet contradictionem, quam ſibi in appellatione plusquam infiniti deprehendere videtur. Nunc vero ad ea, quæ apertius eam in rem propoſuit loc. cit. pag. 161, reponit, plusquam infinita *Walliſiana* excedere omne infinitum inferioris gradus, ſed non omne infinitum abſolutum, conſequenter non eſſe (quod *Varignonius* veretur) quiddam plusquam ſua ipſorum definitione comprehenſum, ſed plusquam quod comprehenditur definitione infinitorum ſimpliciter talium. Quare cum ipſe *Varignonius* loc. cit. pag. 160 admittat notionem unius infiniti alio infinities majoris tanquam veram ac realem; nullam ſane ap-

ne apparere rationem, cur eam peculiari hoc vocabulo significari permittere nolit. Suspiciatur autem, forte elegantiam linguæ Gallicæ non ferre hanc phrasin, cui Itali jam a vetustissimis temporibus assueverint, cum *Petrus Bembo* Cardinalis in colloquiis ad *Asulum Castrum* compositis sub initium libri secundi eadem usus fuerit. Suspicionem auget, quod *Joannes Martinus*, qui jussu Ducis Aurelianensis *Bembi* tractatum in sermonem Gallicum transtulit, sensum detorquere maluerit, quam voce *plusquam infiniti* uti. Ipsam Cl. *Fontenellii* plusquam infiniti descriptionem *Varignonio* pag. 160 probatam nullam in hoc vocabulo contradictionem arguere; sed id ipsum significare, quod in sua plusquam infiniti definitione expresserit, cum ad amissim quadret in infinitum superioris ordinis. Miratur ergo, quod *Varignonius* asserat pag. 156, plusquam infinitum *Grandiarum* esse diversum a *Wallisiano*. Aut igitur, inquit, fateri debet *Varignonius*, mancã & imperfectam esse ejusmodi descriptionem, si aliud quidpiam *plusquam infiniti* nomine intelligendum esse contendit; aut ostendere tenetur, in quo dissideat ab idea *plusquam infiniti* a me proposita. Explicationem descriptionis *Fontenellianæ* rejicit, tum quod in hac nusquam exprimitur, *quaslibet* infinitas magnitudines a plusquam infinita superari debere, tum quod ea admitti non posse ipsi videatur, nisi *Fontenellium* sibimet ipsi contradicentem arguere volueris. In voce *inexhaustionis*, qua utitur *Varignonius* pag. 161, latere æquivocationem arbitratur. Cum enim *infinitum non posse exhaustiri* dicatur, subintelligi debere, *per quotlibet numero finitas quantitatis finitæ exceptiones*: manifestum enim esse, infinitum utique exhaustiri posse vel finitum infinities, vel infinitum aliquod aliquoties subtrahendo. Ipso igitur *Prisciano* non dissentiente, quantitatem aliquam, quæ exhaustiri nequeat, aliam absolute infinitam inferioris ordinis aliquoties subtrahendo, *plusquam inexhaustibilem*, consequenter *plusquam infinitam* dici posse illius intuitu, quæ per finitæ subtractionem finitam exhaustiri nequit. Nec *Fontenellium* ab hac appellatione abhorreere posse, qui in *Hist. Academiæ Regiæ A. 1699 p. 94 edit. Bat.* eclipsin Lunæ totalem cum mora *plusquam totalem* appellaverit. Enimvero merito dubitatur, an Geometra perspicacissimus *Varignonius* odio plusquam Vatiniano (quemadmodum Noster contendit)

tendit) prosequatur *plusquam infiniti* nomen & ob id bellum quoddam grammaticale indixisse censendus sit Geometrae merito suo in Artem celebri *Wallisio*. Vide Acta A. 1712 pag. 162 & 163. Missis itaque, quae circa vocabulum tam operose inculcat R. P. *Grandus*, ad primam quaestionem digredimur.

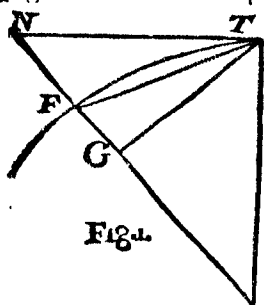
Circa hanc vix ullum controversiae locum relictum esse sibi persuadet *Grandus*, cum *Varignonius* ipse aperte fallus sit, pag. 159 loc. cit. arearum hyperbolicarum a *Wallisio* consideratarum alias esse aliis infinitis majores. Atque hinc ipsum nimis praesidenter p. 157 scribere pronunciat, quod hyperbola *Apolloniana* potiori jure magis infinita dici deberet, quam *Wallisiana* hyperbolae, eo quod illa spatium utraque ex parte infinitum exhibeat, haec vero una duntaxat ex parte infinitum, ex alia finitum proferant. Negat autem ex formula *Varignoniana* ita clare varietatem ordinis infinitorum perspicere ac in apodicticis suis demonstrationibus, quia, supposita x infinita, ejus potestas ab exponente n : $(m + n)$ indicata nunquam unam integram dimensionem praeseferre possit. Et frustra sibi persuadere *Varignonium* ait, ex ejusmodi formulis sponte profluere infinita ordinis superioris ad illud, quod simpliciter & absolute infinitum unius dimensionis conciperetur: concedit tamen, infinita multa diversorum ordinum intermediorum inter finitum & infinitum unius dimensionis hinc proditura. Nec valere exceptionem *Varignoni*, quod altior infinitas unam duntaxat curvarum partem respiciat, non vero alteram, quae finite prorsus mensurae; ipsum enim *Wallisium* in Arithmetica infinitorum prop. 104 & 105 dudum hoc agnovisse, adeoque reprehendi non posse, quasi spatium ab ipso pro area plusquam infinita designatum ne quidem simpliciter infinitum sit, sed tantum finitum. Enimvero cum *Varignonius* ex negativa expressione colligit, eum spatium finitum, quod ab altera parte jacet, non vero infinitum, quod *Wallisius* eadem denotari putavit, designare; vix ea sibi opponi posse admittitur videtur. Unde merito ad quaestionem medianam pedem promovet Noster, an *plusquam infinitatem* ex negativa expressione recte inferat *Wallisius*, an potius cum *Varignone* inferre debuisset, eadem indicari areas infinitas ad oppositam ordinate partem jacentes.

Equi-

Equidem hanc ad se non pertinere sub initium fatetur, cum de hoc controversiæ puncto nihil pronunciare sit ausus, sed tantum simpliciter indicium negativæ quantitatis a *Walliso* propositum retulerit, existentiam autem spatiorum plusquam infinitorum aliunde probaverit, & sine ratione *Varignonium* jactare, quod non demonstraverit, quæ sibi nunquam demonstranda assumit; monet tamen, ipsum *Wallisum* Oper. Mathem. Tom. II fol. 286 dudum observasse, expressionem negativam sensu suppositioni contrario interpretandam esse, & jam ante *Varignonium* enodationem mysterii in quantitibus plusquam infinitis reperti per contrariam positionem magnitudinum negativarum dedisse *Stusium* in Miscellan. cap. 5, *Davidem Gregorium* in Exercitat. de dimensione figurarum, *Gregorium Cheynaum* in Methodo inversa fluxionum ad probl. I postscripti n. 2, *Newtonum* in Analyfi per æquationes infinitas reg. I n. 4 aliosque. Concedit nimirum, id fluere ex methodis *Leibnitii* aliorumque Geometrarum; negat tamen istiusmodi inversionem arearum ob negativas expressiones admitti in *Wallisana*. Rationem hanc reddit, quod progressus Arithmetici infinitorum *Wallisana* postulet, ut diviso axe figuræ in particulas innumeras ab ipso 0 arithmetice crescentes ordinatisque ad divisionum puncta sectionibus figuræ basi parallelis, quæ crescant aut decrescant a vertice juxta rationem aliquam abscissarum utcumque multiplicatam aut submultiplicatam, comparando postmodum hanc seriem ad seriem ultimo termino æqualium terminorum, semper resultet ratio unitatis ad indicem, propositæ seriei unitate auctum. Addit, terminum homologum quantitatis negativæ non esse aream hyperbolicam, quam præterdit *Varignonius* invertendam ad parallelogrammum inscriptum, quemadmodum jam in libro suo de infinitis ordinibus infinitorum pag. 86 ostenderit. Satis autem se mirari non posse fatetur, qui absque novæ analyseos principiis latentem in altioris gradus hyperbolis altioris etiam infinitatis gradum subodorari & ex negativa illa expressione plusquam infiniti existentiam deducere regulamque generalem in schol. prop. 201 dare potuerit *Wallisus*, quam nullius falsitatis convincere possit *Varignonius*. Minime vero hinc consequi absurdum, quod ob $1: -1 = -1: 1$ ratio majoris inæqualitatis æqualis sit rationi minoris

ris inæqualitatis', uno alteroque exemplo docere conatur. Si enim ponamus, 10 libras Florentiæ æquivalere 81 libris alterius civitatis puta Madriti, veram esse hanc analogiam: ut decem libræ Florentiæ ad novem libras Madriti, ita reciproce novem libræ Madriti ad decem libras Florentiæ, quia factum extremorum, hoc est, 100 libræ Florentiæ, æquatur facto mediorum, scilicet 81 libris Madritensibus, ex hypotheli. Non tamen hinc consequi, rationem majoris inæqualitatis 10 ad 9 æqualem esse rationi minoris inæqualitatis 9 ad 10: nam in prima ratione terminos comparari secundum multitudinem librarum, in altera secundum pondus, adeoque utramque esse majoris inæqualitatis.

Quod alteram attinet controversiam de æqualitate anguli contactus & infinite parvi ad centrum circuli osculantis (de qua vide Acta Anni superioris p. 163 & seqq.); concedit equidem R. P. *Grandis* circulum & forma & magnitudine æquivalere polygono infinitorum laterum; sed negat, hanc æquivalentiam usque ad angulorum istorum æqualitatem extendi debere. In comparatione

ne nimirum angulorum infinite parvorum NTE , NTG & NCT non licere lineærum NT , FT & GT situm confundere & alteram pro altera surrogare, quia cum NC , CF & CG proportionales sint, etiam earum differentiæ NF & FG isdem CF & CG aut NT & GT proportionales existunt. Angulum contactus nunquam angulo centrali æquari, porro ex

C. Wallisi defensione tractatus de angulo contactus c. 2 stabilit. Nec necessarium judicat cum *Varignonio* comminisci portentum (quod vocat) trium tangentium ad idem circuli punctum, quo abhorreat, ipso iudice, etiam methodis infinitefimalis nullis paradoxis indigens, quæ communi Geometrarum methodo repugnet. Neque etiam diversitatem se agnoscere fateatur, quæ inter circulum ubique curvum & inter circulum infinitilaterum intercedat; sed semper arbitrarium esse, unam eandemque figuram hisce vocibus significari. Sed ut *Varignonio* satisfacturus

ut ad $\frac{1}{2}r$. Hinc adeo manifestum videtur *Grando* fallere hypothesin *Varignonii* de æqualitate anguli contactus & anguli infinite parvi ad centrum circuli osculantis. Etsi adeo radii circulorum osculantium per eam optime determinentur, non tamen ideo in omni casu legitimam esse. Fallacem enim inveniri, quoties latuseculum *GM* productum *pro una tangente curvæ* accipitur; locum vero eidem esse, quoties nihil referat, an illud latus habeat tangentis positionem, an duntaxat eidem infinite proximam, ita ut potius secantis infinite parvæ speciem tibeat. Nec sibi in animo fuisse eam generatim culpam; sed tantum monere tyrones, ne cum *Varignonio* verum angelum contactus indiscriminatim pro angulo infinite parvo ad centrum constituto acciperent. Ceterum confidit fore, ut *Varignonius*, cujus non ultimum admiratorem se profiteatur, in his acquiescat & operam suam utilioribus veritatibus detegendis addicat, nec ab aliis speculationibus, quas præ manibus habet, perficiendis revocetur.

LETTERA SCRITTA A SU' ECCELLENZA IL
Sig. BERNARDO TREVISANO Nobil. Patrizio Veneto, da
ALESSANDRO MARCHETTI, Publico Professore delle Scienze
Matematiche nella Celebre Università di
Pisa &c.

i. e.

ALEXANDRI MARCHETTI, IN PISANO
Lycei Publ. Mathematicum Professoris, Epistola ad Per-Illu-
strum BERNARDUM TREVISANUM, Patritium Vene-
tum, qua verum esse ostenditur, quod P. Mag. D. GUIDO
GRANDUS in secunda libri editione de Quadratura Circu-
li & Hyperbole dictiones Instantiæ & Responsionis mutasse,
quas ut ex Manuscripto prædicti libri sui cum prima vice im-
primeretur, deleteret, hortatus ipsum sit MARCHETTUS, pro
ratione muneris sui Censoris S. Officii, promittiturque solide
confutatum iri, quicquid contra eundem MARCHETTUM
ab ipso scriptum sit in responsione sua Apo-
logetica &c.

Pisis

Pisis, apud Franciscum Bindi, 1713, 4.

Plag. 1.

HÆc Cl. Marchetti epistola operi cuidam Cl. P. Grandi recens Hedito in antecessum opposita donec ampliorem, quam promittit, ejusdem confutationem compleverit, tota ostendit, ut Lectori persuadeat, verum esse id quod pag. 14 prioris epistolæ scripserat; dictiones scilicet, quibus P. Grandus objectionem aliquam circa infinitas cifras numerum producentes, sibi ipsi motam, scum prima vice tractatus ejus de *Quadratura Circuli & Hyperbola* imprimendus esset, expresserat & quam objectionem una cum responsione ejusdem Grandi pro munere suo censoris S. Officii suppressere hortatus sit Marchettus, quamque reapse suppresserit Grandus, prorsus diversas esse ab illis dictionibus, quibus Grandus eandem objectionem cum responsione in secunda ejusdem de *Quadratura Circuli & Hyperbola* editione proposuerit. Pollicetur insuper Marchettus, se non solum ad singula Grandiani scripti capita sigillatim esse responsurum, omnesque falsas esse propositiones ostensurum, quibus Grandus opus ipsius de *Resistentia Solidorum* carpere tentaverit, sed etiam Grandum ipsum manifestissimos errores commisisse.

*NOVA ANALYSIS PLANO - GEOMETRICA
ex solo calculo detecta & expedita a FERDINANDO
ERNESTO Comite ab HERBERSTEIN.*

Methodus, quam Geometris hoc Schediasmate propono, nova est, atque ab illa distincta, quam Hugo de Omerique sub finem seculi præteriti Gadibus publicavit. Quanquam enim negari non debeat, insignem hunc Analystam Geometriæ præclaris adminiculis opem tulisse non contemnendam; in propatulo tamen est, illum arrepta occasione ex solutionibus Problematum via Analyseos ordinariæ expeditis, ad synthefin se convertisse, atque inde contigisse, quod superata tandem difficultate in concinnas brevesque Problematum selectorum constructiones, earundemque demonstrationes feliciter inciderit. Analysin manuducere ad synthefin, nemo Geometra hæcenus dubitaverat: at rationum compositarum aliarumque difficultatum scopulos, qui Jafonio remige erant superandi, horrebant ad unum omnes. Desiderabatur

scilicet Analysis, quæ neglectis ejuscemodi syrtibus, facili ductu Geometris ad synthefin aditum patefaceret: quo in conatu an scopum attigerit nostra hæc methodus, an secus, ex gemino subiecto paradiigmate, quorum primum *lib. 3 prop. 2 Analysis Geometricæ* solvit laudatus Hugo, sententiam ferant acutissimi alinæ Geometriæ Cultores. Secundi problematis duplicem concinnavi Analysis; ut ex earum posteriori elucescat, quantum nova hæc methodus conferat ad plures incognitas facili negotio extirpandas. Sit itaque

Problema I.

Datam rectam in duas partes secare, quarum quadrata æqualia sint dato plano.

Analysis Hugonis.

Fig. 1. Esto data AB dividenda in X , ut quadrata $AXXB$ æqualia sint quadrato datæ PQ bisecetur AB in M .

	A	M	X	B
		P	Q	

sint igitur $axa + xbx = pqp$
 sed p. 9 2^{di} El. $axa + xbx = 2ama + 2mxm$
 Ergo $2ama + 2mxm = pqp$
 & dividendo $ama + mxm = \frac{1}{2}pqp$ Ergo solutum.

Uterius enim progredi non licet, cum quantitas ignota mm æquari possit quantitati cognitæ. Unde problematis constructio patet, & etiam determinatio. Nam si a dimidio quadrati pq auferri non possit quadratum am , problema erit impossibile.

Analysis nova.

Sit recta $AB = a$, $PQ = b$ $AX = x$ ergo $XB = a - x$

$$a^2 : b^2 = a^2 : a^2 + 2x^2 - 2ax$$

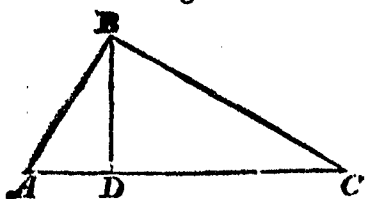
$$a^2 : a^2 - b^2 = a^2 : ax - x^2 \text{ Ergo solutum.}$$

Patet igitur excessum, quo quadratum datæ rectæ AB superat quadratum rectæ PQ , esse duplum quadrati æqualis rectangulo sub segmentis AX & XB .

Pro-

Problema II.

Fig. 2.

Datis perpendicularo BD , & ratione quadrati segmenti AD ad quadratum basis AC , construere Triangulum rectangulum.

Esto $BD = p$, ratio data $= m : n$, $AC = x$, $AD = y$, $BC = z$
 $AB = \sqrt{x^2 - z^2}$

Analysis I.

$$\begin{aligned}
 m : n &= y^2 : x^2 \\
 \text{fiat } m : n &= p^2 : q^2 \\
 p^2 : q^2 &= y^2 : x^2 \\
 p : q &= y : x \\
 q - p : p &= x - y : y \\
 q - p : p &= xy - y^2 : y^2 \\
 xy - y^2 &= p^2 \\
 q - p : p &= p^2 : y^2 \text{ Ergo solutum.}
 \end{aligned}$$

Anal. II.

$$\begin{aligned}
 m : n &= y^2 : x^2 \\
 x : \sqrt{x^2 - z^2} &= z : p \\
 x^2 : x^2 - z^2 &= z^2 : p^2 \\
 x^2 : xy &= z^2 : p^2 \\
 x : y &= z^2 : p^2 \\
 \text{Esto } p : z &= z : \omega \\
 \text{Ergo } p\omega &= z^2 \\
 x : y &= p\omega : p^2 \\
 x : y &= \omega : p \\
 x^2 : y^2 &= \omega^2 : p^2 \\
 x^2 : y^2 &= n : m \\
 m : n &= p^2 : \omega^2 \text{ Ergo solutum.}
 \end{aligned}$$

JOANNIS HENRICI ACKERI COMMENTARIUS de Vita ac factis summi JCI GEORGII FRANTZKII.

Rudol-

Rudolstadii, literis Henrici Urbani, 1713, 4.

Plag. II.

Autor scriptis hactenus pluribus editis clarissimus, optimi Praeceptoris sui memoriam renovaturus, vitam ejus stylo pereleganti ac jucundo eademque methodo consignare instituit; qua J. Lipsius vitam exposuit L. Annae Senecae. Nos strictim illius legemus vestigia. Natus fuit Frantzkius Leobschützi in Ducatu Jägerndorfensi A. 1594 d. 15 April. patre Georgio mercatore & matre Margaretha Reimannia. Hinc adolescens ut ab aliis ita imprimis a Jacobo Schickfusio, gymnasii Brigani Rectore, probe literis imbutus, A. 1612 in Francofurtanum ad Oderam & anno sequenti in Regiomontanum Athenarum profectus est, & triennio fere humanioribus literis, poesi imprimis & eloquentia, excolendis absoluto, ad jurisprudentiam, a qua pene abhorrebat, Consult. Wegneri consilio se contulit, nec in compendiis haesit, sed ipsos veteris jurisprudentiae thesauros evoluit. Jenensem deinde Academiam petiit, ubi in numerum Candidatorum receptus, in studio philosophico, historico, & theoria juris studiosae juventuti sedulus praevit, & postea dignitatis Academicae insignia eodem, quo matrimonium cum nobilissima Virgine, Anna Maria Wexia, Cancellarii Altenburgensis filia, contraxit, die ibidem accepit, quo honore ornatus, ad obeundum in patria Syndici munus non aspernandis quidem conditionibus est vocatus, ast tenerrimo tamen vitae Academicae amore ductus, curiae provincialis advocatis adjungi Jenae maluit, donec Rudolstadii Consilarii splendidissimi munia obiret, atque in simul Comitibus Schwartzburgicis operam suam per complures annos fideliter commodaret. Tandem in aula Vinariensi Serenissimis fratribus, Wilhelmo, Alberto, Ernesto, & Bernhardo, fuit a consiliis, & post divisas singulari fato terras in aula Ernesti Pii summam tribunalis Politici & Ecclesiastici curam gessit, ac praeterea ab invictissimo Imperatore Ferdinando III Comitis Palatini dignitatem, acceptis sine ullo sumtu codicillis, obtinuit. In conciliandis Principibus fuit utique felicissimus, Scholarumque decus simul commendatissimum sibi habuit. Ceterum scripta varia, ut commentarium in 4 libros Institutionum, commentarium in viginti & unum libros Pandectarum juris civilis, varias item Resolutiones

solutiones juris, tractatum de laudemis, exercitationes juridicas, resolutionem famosissimæ legis *Gallus*; disputationes de constitutionibus Principis, de obligationibus in genere &c. poemata, epistolas, & orationes reliquit, demumque ἀτεκνῶ anno 1659 d. 15 Jan. hora matutina septima tumore hydropico correptus, diei supremum obiit. Hæc paucis per compendium recensere lubuit, omissis, quæ passim non injucunde insperguntur, singularibus vitæ fati. Illud unum adhuc monemus, in eo esse nunc doctissimum Autorem, qui semper aliquid parit eximium, ut Galeni libellum de affectibus edat, cui exornando Notas manu scriptas e Bibliotheca sua instructissima communicavit Vir Celeb. Godofredus Thomafius.

שלימות הכתיב מסופקת

i. e.

SINCERITAS SCRIPTURÆ V. T. PRÆVALENTE Keri vacillans. Præmissa, ad explorandos eruditorum animos, mox secuturæ sinceritati Scripturæ V. T. Masora throno θεοπνευσίας mota, triumphanti, a JOH. ANDR. DANZIO, S. S. Th. D. ejusque & Sacrar. ac Oriental. Lingu. P. P. Ord. Facult. Phil. Sen. & h. t.

Decano.

Jenæ, sumpt. Joh. Felicis Bielkii, 1713, 4.

Plag. 16.

EX quo tempore literæ Hebrææ profigatis tenebris renatæ, & facer codex admirando Ecclesiæ Christianæ lumine lectus est, quæstio de variantibus lectionibus moveri cœpit, in codicibus Hebræorum inventis, & Keri & Kethib vocatis. Quidam, qui utramque lectionem bonum sensum exhibere observarunt, utrumque interpretatione exprimendum esse existimarunt. Alii prævidentes duos illos sensus sibi frequenter esse contrarios, maxime si לך & לך occurrat, alteram tantum retinuerunt lectionem, altera rejecta, sive hæc Keri sive Kethib fuerit. Alii denique imprimis Judæi Keri marginale præferunt semper כֹּחַ Kethib, quod vitio laborare existimant. Cl. vero Danzius, cujus de Hebræa literatura me-

p. 95.

86 & 92.

U u u

rita

rita Orbis eruditus celebrat, sententiam novam amplexus est, quæ Kethib ubique præfert $\tau\tilde{\omega}$ Keri, prolixè demonstraturus, sensum, quem Kethib fundit, certiorè esse altero, qui ex Keri hauritur, eanixis ratione, quod Keri Masorethis adscribendum, quorum auctoritatem divinam, quibusdam persuasam, non agnoscit. Antequam itaque librum edat, in quo sensum $\tau\tilde{\omega}$ Kethib per totum codicem constantem fufius asserat, prodromum edidit, in quo docet sinceritatem Scripturæ vacillare, si Keri prævaleat. Videmus, quomodo sententiam suam proponat. Supponit ante omnia *Θεοπνευστων* Codicis Hebræi, quam consensu Christianorum & Judæorum ex Mischna, Gemara, Rabboth, & Abarbanele, qui alias Jeremiæ errores in dicendo tribuit, defendit. Deinde removet versiones imprimis LXX quibus *Θεοπνευστων* denegat, ut & Pentateuchum Samaritanum, quem turpiter corruptum & Christo & Prophetis contrarium esse affirmat. Porro Cl. Vir Scripturam non solum infallibilem in rebus sed & accuratam in locutione, ab omni solœcismo immunem nec ambiguitati studio conceptæ obnoxiam esse asserit, & tam antiquos, quam recentiores Scripturæ hostes, Manassè, Achasum, Antiochum Epiphanem, Julianum Apostatam, Muhammedem, Atheos, Naturalistas, Spinozam, Pontificios, Joh. Morinam, R. Simonium, Lud. Capellum &c. rejicit. Imprimis Bellarminum & Maraccium notat, qui ex Keri & Kethib corruptionem textus originalis inferunt, amanuensium erratis adscribendam, ad quam removendam Protestantes timide respondiisse existimat. Plerosque enim Lutheranos statuisse dicit, in textu quasdam voces esse mendose scriptas, sed in margine emendatas, uti ex Fabric. Partit. Cod. c. III & Glass. Phil. P. I. n. 2 constat, quos tamen excusat, quod ab aliis præoccupati de omnium locorum conservatione desperaverint. Sic neque Reformatos negare asserit, errata quædam & sphalmata in textum Hebræum irrepsisse vel injuria temporum, vel librariorum incuria. Quo vero admissio neque Atheorum insultui, nec Pontificiorum, Capelli & Simonii conatui, neque Spinozæ proterviæ satisfieri putat. His rationibus motus est Clar. Danzius, ut inquireret in Kethib, cogniturus, num vere in eo sphalmata invenirentur; omnibus vero examinatis locis, in quibus Kethib & Keri reperitur, observavit, nullum in ullo Kethib

errorem

errorem occurrere, sed sensum ubique salvum esse, si interpretis fa-
 posito Keri literas rite examinet. Quam sententiam ex parte
 consententur plures nostratum, Wasmuth, Laur. Fabric. Pfeifferus, pag. 75.
 Quenstedt, Lutherus, Majus, Hardtius, aliique plures. Hoc ita-
 que negotii Cl. Vir in Masora throno mota in se suscepit, ut omnia
 codicis loca, in quibus Keri & Kethib occurrit, examinet, voces-
 que Kethib appellatas, & hactenus ab interpretibus plerumque ne-
 glectas, restituat, sensumque contextui conformem ostendat.
 Hæc ut rectius intelligantur, observandum, Cl. Danzium suppone- 85.
 re, fuisse olim autores Esdra ejusque sociis recentiores, qui suis
 rationibus moti voces aliquot in codice Hebræo positas in alias vo-
 ces mutare ausi sint. Hos Cl. Vir Masorethas appellat, quorum
 glossemata, nobis Keria appellata, throno movere studet, quippe
 quæ nemo, nisi inscius & invitus in Θεοπνευσίας throno collocavit.
 Hactenus plerisque ea infedit opinio, Keri & Kethib duas esse di-
 versas lectiones, ex quibus illa in interpretatione præferenda, quæ
 antiquarum versionum LXX Chaldæi & Vulgati autoritate, & sen-
 sus evidentiâ probatur. In hanc sententiam illi imprimis conces-
 serunt, qui supposuerunt, Keria seu lectiones marginales vel ex
 quodam antiquo sed privato codice, vel ex recepta antiquo-
 rum lectione esse collectas, margini adscriptas, & ad posteros
 propagatas. Kethiba vero esse lectiones in codice publico &
 non punctato inventas, sed ob librariorum incuriam aut tem-
 porum injuriam antiquissimis Judæis suspectas visas, adeoque in
 alias voces mutatas. Quæ sententia interpretibus libertatem con-
 cedit eam eligendi lectionem, quam criticæ regulæ approbant, ex
 quo sequitur, quandoque Keri, quandoque Kethib in mendo jace- 87.
 re, salva tamen Scripturæ integritate. Quæ aliorum sententia Cl.
 Viro non placet, qui potius asserit Kethiba omnia recte se habere,
 & divinitus inspirata esse, Keria vero omnia tantum esse interpreta-
 tiones, ab hominibus inventas, adeoque in criticorum subsellia col-
 locandas. Ne vero quis putet, sententiam, quæ lectiones Keri cum
 punctis suis rejicit, & in earum locum lectiones Kethib restituit,
 punctorum vocalium veritatem destrueret; nequiquam. Contra-
 riam Cl. Viri mentem pag. 87 legimus, ubi supponit, Esdram, qui
 codici Hebræo vocales addidit, eas etiam vocibus Kethiba dictis

genuinas subiecisse. Deinde successisse viros pios & religiosos, qui interpretationis gratia Keri cum suis vocalibus adjecerunt margini. Porro placuisse maxime hunc explicandi modum seu potius accommodatam emendationem omnibus Judæis, ut vocales ex Keriis seu vocibus marginalibus ipsi textui inferrent, & vocibus Kethibis subjicerent, ablati punctis ab Esdra subjectis, quæ quivis linguæ gnarus facile restituit. Tandem secutos esse librarios, qui ignorarunt ejusmodi Keria esse tantum interpretationes, sed existimarunt eas exhibere verum Scripturæ sensum, qui ideo commodioris lectionis gratia etiam literas Keriorum ex margine in textum ipsum retulerunt, rejectis in marginem literis Kethiborum. Unde factum, ut non solum in quibusdam codicibus Keri in textu & Kethib in margine legatur, sed etiam versiones antiquæ, quarum auctores in hujusmodi codices inciderant, Keria haud raro expresse- rint. Nulli dubitamus Max. Rev. Danzii labores interpretibus fore gratissimos & utilissimos, ex iis enim cognoscemus, quomodo Kethiba non omnibus perspicua legenda sint, & quem sensum referant: speramus etiam eum caute processurum, nec omnia Keria promiscue rejecturum, nota enim est regula, secundum quam Masoretæ quasdam voces scriptas constituerunt, patet illa ex Tract. Sopherim fol. 44 col. 3, ubi fatentur, se duorum codicum lectionem retinuisse, & alteram unius codicis rejecisse, quæ regula facillime in errores ducit. Quod si secundum eandem regulam Kethiba constituerunt, merito suspecta haberentur. Kethiba quoque a Talmudistis allegantur, quæ in codice non comparent, v. g. ex Ps. XCV, 5 ירר pro יריר vide Jalk. Sim. Part. II fol. 52 a. Sic עיניך pro עיניך Zach. II, 12 vid. Rabboth fol. 128, 4. Sed hæc levioris momenti sunt. Certum vero est, quasdam utique voces in quibusdam codicibus in textu scribi, quæ in aliis in margine leguntur, & Keriis annumerantur, uti ex lectionibus oriental. & occidentalium & collatione antiquorum codicum constat. Ex quo colligitur, in codice LXX Kethiba fuisse, quæ hodie in margine legimus. Uti vero non omnia Keria improbamus, sic plurima, maxime recentiora, nec antiquis interpretibus LXX Chald. Vulgato probata, removenda putamus, Scripturæ integritatem non tantum in Kethibis, sed quandoque in hodiernis Keriis conservatam esse existimantes.

MENSIS NOVEMBRIS A. M DCC XIII. 527

ספר זדה ינחמנו חלק ראשון והוא מדרש
המכילתא וגו'

h. e.

*LIBER SEH JENACHAMENU, PARS PRIMA,
que continet allegoricam explicationem Mechiltæ, quam com-
posuit Vir divinus R. ISMAEL, qui tempore R. AKIBA
ingressus est Paradisum. Cum commentario R. MOSIS
Fil. R. ZEBI.*

Amstelodami, anno sup. min 472 h. e. anno Christi 1712, fol.

Alph. 1 pl. 10.

NOVAM editionem antiquissimi commentarii Mechiltæ procu-
ravit R. Moses Halberstadiensis, commentario illustratam.
Rarus erat liber, & Venetiis apud Daniele Bombergum anno 305
h. e. anno Chr. 1545, & anno 280 vel Chr. 1520 Constantinopoli
excusus, una cum duobus aliis ejusdem antiquitatis libris Siphra &
Siphre, qui in hac nova editioe non comparent, fortasse tamen
proxime sequentur, quia in titulo promissi. In lectione observa-
vimus, Autorem libri frequenter allegare loca Scripturæ aliis ver-
bis, quam in hodierno codice leguntur v. g. fol. 26 col. a loco:
tunc locutus est Josua ad Dominum ליהוה, legitur in Mechil-
tæ: tunc locutus est Josua in facie Domini לפני יהוה. Sic
2 Paral. XX, 21 בצאתי legitur & loco נאמר legitur
נאמר &c. quæ docent, hæc aliaque hujus generis ex memoria & sen-
su esse allegata, ipso codice non inspecto, quod etiam a Patribus
factum alii observarunt. De Autore Mechiltæ dissentiunt Judæi.
Nam R. Abrah Ben Dior in Kabbala asserit R. Chijam, R. Ho-
schajam & R. Simeonem Fil. R. scripsisse Mechiltoth; Autor
vero Zeda ladarech in præfat. dixit Rab composuisse Mechiltam.
Plerique sequuntur Autorem Schalscheleth Hakkabala, qui R.
Ismaelem commentarium allegoricum in Exod. scripsisse testatur.

VOYAGE DU TOUR DE LA FRANCE.

h. e.

DESCRIPTIO ITINERIS PER GALLIAM;

Uuu 3

Autore

Autore HENRICO de ROUVIERE, in curia Parisina Consiliario Regio, & Pharmacopola ordinario.

Parisii, apud Steph. Ganeau, 12 maj

Alph. r pl. 10.

Autor hujus itineris in Mathematicis, Medicis & Chymicis versatissimus jam anno 1708 ediderat Tractatum lingua vernacula conscriptum: *Reflexions sur la fermentation, & sur la nature du ven; fondées sur des Experiences nouvelles.* In horto vero Pharmacopolarum Parisino cursum chymicum magna cum omnium admiratione confecit, omnes quippe operationes feliciter producens, explicans, & ad singulas objectiones exactissime respondens. Is A. 1703 & sequenti per præcipuas Galliarum provincias iter suscepit, ejusque rationem parenti missis literis reddidit. Has ipse quoque postea relegit, & prælo jamjam paravit, morte vero præventus eam spartam Vallemontio reliquit. Describuntur vero in his Epistolis pleraque succincte quæ in itinere possunt ab erudito observari, ita tamen, ut multa jam ab aliis quoque memorata heic videas. Nos ergo missis aliis judicia quædam de eruditis viris prolata proferemus, tum physica, curiosa & miscella quædam memorabimus.

- pag. 60. Kœnigius Basiliensis Medicus a vasta eruditione & stupenda memoria commendatur, ut qui vere Chronicon aliquod superiorum temporum nominari queat. In chymicis magna ejus laus est, ob quam etiam sub Avicennæ nomine in Collegium Naturæ Curiosorum cooptatus est. De Jo. Jac. Hoffmanno, Lexici Universalis autore, mira sunt, quæ referuntur, sed a nobis jam non memoranda. Genevæ celebratur Turretinus junior, non ignobilis inter Reformatos Theologus, cujus bibliotheca decem & octo librorum millia possidere dicitur. Pictetus totus igneus est, loquendoque pariter & scribendo multum valet, magno præcipue cum successu sacras conciones habens. Ibidem memorantur duo Medici, Clericus & Mangetus, qui junctis operis plura in usum Medicorum congesserunt opera, ex quibus præcipue commendantur *Bibliotheca Medica practica*, 4 voluminibus in folio constans, *Bibliotheca item Anatomica*, & alia quæ *Pharmacie & Chymie Scriptores* enarrat
- ibid.
- 146, 150.
- 157.

- enarrat, quarum utraque duos tomos implet. Gregorius Leti, notus historicus, ex nostri Autoris mente, aptius cogitata sua Italiane sermone vulgari, cui jocos immittebat, quam scriptis explicabat. Ex centum fere voluminibus, quæ infinito labore congestit, non nisi *Vitas Sixti V & Philippi II* Noster laudat. In Genevensi historia mordax est, ita tamen ut inter spem metumque versatus plurima ad affectuum horum imperium conscripserit. Joannes Montlucius seculo XVI Viennæ in Delphinatu erat Episcopus. Is primum inter Jacobinos nomen professus suadente Margarita Navarra Regina in aulam se contulit, nec id sine successu. Quinque enim Galliarum Regum legatus fuit Constantinopoli, Venetiis, in Anglia, Scotia, Polonia, & passim etiam alibi. Religionem Lutheranam circa ejus restorationem amplectebatur, Calvinique partes aliquando secutus, in quibus tamen velandis sollicitus fuit, ut a nemine illarum rerum causa suspectus haberetur. De Petrarchæ & Lauræ amoribus in Valle clausa peractis prolixus est Noster, & singula fere eorum momenta, additis quoque in hanc rem Petrarchæ poematibus, refert, sed nos hæc missa facimus. Michaeli Nostradamus eas, quibus vulgo mactatur, laudes non concedit, sed eum potius insignis stoliditatis arguit cum maxima impudentia conjunctæ.
- Sed satis de his, ad reliqua pergendum est. Argentorati Schaidius memoratur Medicus non incelebris, in cujus theatro plurima curiosa ab Autore nostro sunt inspecta. Inter quæ est papilionis quoddam genus, quod *Folia ambulantiæ* vulgo vocant. Hoc enim vermiculi genus aliquanto post nativitatem tempore in plantam convertitur, pedesque & alas in terram immittit: ut rariora alia taceamus. Solodorenensis civitas a pietate & egregia disciplina mirum in modum laudatur, quæ ibi tanta cum sollicitudine exercentur, ut malis hominibus ne locus quidem in eadem concedatur. Haud procul urbe ea pratium est, cujus gramen si removeas, cubi apparebunt telluris lusoriis per omnia simillimi, & eundem quoque usum præstantes. Numerus quippe ternarius primo, quaternarius secundo, & quartus denique ternario ex alio est oppositus. Autori nostro ex ebore vel olle formati videbantur, & inter alios eidem unus exhibebatur, qui una tantum sui parte perfectus erat. Quæ res utique

pag. 163.

261.

311.

394.

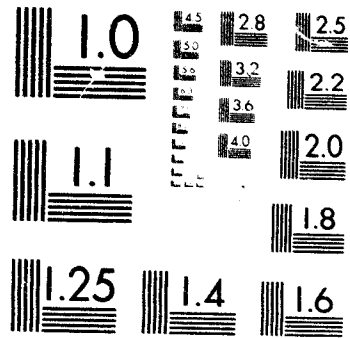
46.

98.

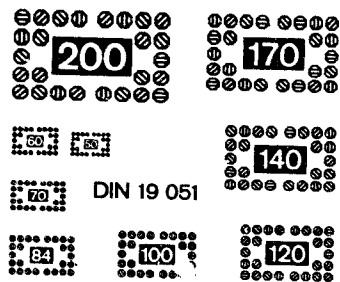
- utique altioris est indaginis & Physicorum illustrationem meretur.
- pag. 140. Genevensium quoque Respublica a laborum patientia, morumque
205. innocentia commendatur. Lugduni in Gallis Autor noster
Dominum de Pugeais convenit, qui propter excellentissima de ma-
gnete experimenta summam magneticæ philosophiæ laudem acqui-
sivit. Is pulcherrimis & pretiosissimis instructus magnetibus, demon-
strationibus suis omnes fere in stuporem conjicit. Opera ab ipso
edita duo referuntur: *Experiences sur l'Aimant*, & *Lettres écrites
à un Philosophe sur le choix d'une hypothèse propre à expliquer les
effets de l'Aimant*. In Nemaufensium antiquitatibus delinean-
410. dis prolixus est Noster, quas tamen omnes memorare non li-
420. cet. Monte Pessulano laudatur hortus botanicus, qui non raris
sed usualibus tantum plantis est instructus, id quod potissimum
486. cre est studiosæ juventutis, quum raræ plantæ ostentationis magis
quam utilitatis causa comparentur. Sub finem operis lepida de
quodam Eremita narratur historia, quem in Burdegalenti ho-
spitio fors Nostro obtulerat. Is primo immotus plane videba-
tur, a reliquis autem hospitibus ad convivium invitatus & vino
calefactus, tam multa effutire cœpit, ut omnes in sui admirati-
onem converteret. Tandem Autori schedulam quandam dono
dedit, ea conditione atque lege, ne eam ante crastinum diem
inspiceret. Quam cum itatuto tempore perlegeret, invenit in ea
501. descriptam methodum transmutationis Lunæ in Solem, sive ar-
genti in aurum, quam Autor integram hic inseruit. Postera vero
die Eremita ille, quamvis sedulo inquisitus, nusquam apparuit.

NOVA LITERARIA.

Paris nova editio Glossarii *Ducangii* procuratur, quæ eo ac-
ceptiorem futuram sperant, quo plures ipsius Autoris observa-
tiones & notæ illi accedent. Ibidem opus Genealogicum in-
proditurum ferunt, quo Genealogiæ eorum omnium, quorum in
S. Literis fit mentio, exponuntur. Expectantur & ibidem *Rolini*
versio Gallica Quintiliani, notis eruditis, quæ artem rhetoricam ex-
plicabunt, illustrata, nova item editio versionis Herodoti autore
An Rycer subinde emendatæ, nec non Historiæ mundi autore
Chesnan locis pluribus insigniter auctæ.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

ACTA ERUDITORUM

LEIPZIG 1713

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 612 q 4⁰

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno M DCC XIII.

M. PHILAGRII LE ROY, R. SOCII SORBONICI, Philosophia Radicalis Eclectica, inter Peripateticos & Antiperipateticos media ex selectissimis autoribus compilata & juxta ordinem alphabeticum digesta in Tractatus I., omnibus Philosophis, Medicis & Theologis uberrimam præbens materiam meditandi de Natura ejusque
autore Leo.

Antverpiæ, apud Joannis Meursii hæredes, 1713, fol.

Alph. 8 plag. 4.

Quoniam Autor, qui sub ficto *Philagrii le Roy* nomine latere voluit, cum Philosophia Scholastica recentiorum in physicis præsertim placita combinare sibi proposuit, & idem fuit *Joannis Baptiste du Hamel* institutum, cum Philosophiam Regiam Burgundicam conscriberet; hujus potissimum vestigiis insistit, quemadmodum ipse in præfatione fatetur, usus editione altera Parisina anni 1681. Vocat autem Philosophiam suam radicalem & juxta ordinem alphabeticum Tractatus digere, exemplo D. *Joannis Maria Sbogaris*, Clerici Regularis Congregationis *S. Pauli*, qui A. 1698 *Theologiam Radicalem* eadem methodo digestam Pragæ edidit. Ut eclecticam vocaret, se excitatum scribit exemplo Viri illustis, *Christiani Thomasi*, qui in Introductione ad Philosophiam aulicam profitetur, se non novæ condere dogmata, sed ex aliis meliora & verisimiliora velut flores excerpere, reliqua secundum propriæ rationis ductum addere, ita tamen ut lectores non adstringat ad dogmata sua quasi sola veritati convenientia, sed aliter sentiendi libertatem relinquat. Sibi enim

Xxx

eadem

eodem modo nec antiqua sordere, nec nova contemni. Ut autem ostendat, se jure ab *Aristotele* in multis recedere, varia Patrum aliorumque Doctorum Ecclesie Romanæ sinistra de *Aristotele* judicia cumulat. Ita *Franciscus Mayronius* Scotista *Aristotelem* imperitissimum vocat Metaphysicum: nec injuria id fieri Autor observat, cum in totis undecim libris nonnisi proœmia condat, in duodecimo Metaphysicam tot ferme hæresibus maculatam tradat, quot sunt dogmata. *Ambrosius* in libro de officiis eundem reputat Epicuræis deterioræ & in Exæmer. 4 studiosum impugnandæ veritatis, *Vincentius Ferrerius* dixit *Aristotelem* & *Averroem* phialam iræ Dei projectam super aquas sapientiæ Christianæ, unde factæ sint amaræ sicut absinthium. *Justinus* Martyr perhibet, se in gentilismo quæritantem veritates veras in impietatem a Peripateticis tractum fuisse & a solis Platoniceis in arcana fidei Christianæ catechizatum esse. Noiter nullam hæresin esse pronunciat, quæ non in *Aristotele* fulciatur, & stulte sciolos putare ostendit, *Aristotelem* aut alium Philosophum esse ab Ecclesia autorizatum: magnam enim fuisse seculi ruditatem, cum in scholas intruderetur. *Thomam Aquinatem* exposuisse *Aristotelem*, ut tempori serviret, quoniam ejus ævo adeo invaluerat doctrina *Aristotelis* & *Averrois*, ut stultus putaretur, qui illis contradiceret. Eundem Theologiam ex dictis *Aristotelis* declarasse, ad hominem tantummodo offensurum, quod Aristotelica Philosophia non modo non evertat Theologiam, sed possit ipsam confirmare. Quæ bona quidem intentio successu optato fuerit destituta: cum enim non modo Græci & Arabes, sed etiam Christiani dixerint, *Thomam* Latinum non intellexisse *Aristotelem* Græcum, vel torfisse; ex suspicione contra *Thomam* natum esse *Machiavellismum* (quem radicem vocat religionis status) & thronos Regum populorumque capita occupasse. *Thomam* vero non fuisse Peripateticum probat, quod aliter doceat, cum *Aristotelem* exponit; aliter, cum ex propriæ sententia loquitur. Adducit tandem, quæ de statu *Aristotelis* in altera vita apud *P. Chrysostomum Henriquez* & *Jacobum de Paradiso*, Doctorem Theologum & quondam Professore Ephoridæ, ordinis Carthusianorum, legit. Prior scilicet in suo Fasciculo lib. I distinct. 32 cap. 6 ex vita *S. Bonifacii*, Episcopi Lausanensis, ex Ordine Cisterciensi

Herciensi assumti, refert, cum is anxius de morte *Aristotelis* æterna
 sæpe orasset Deum, ut, si fieri pollet, animæ illius misereri dignaretur,
 vocem de cælo ad eum dixisse: *Cessa, cessa jam & noli orare
 pro anima ejus, quia non fundavit Ecclesiam meam, sicut Petrus &
 Paulus, nec legem meam.* Hic ex *Jacobo de Voragine* narrat, *Ari-*
stotelem post mortem apparuisse cuidam discipulo suo, qui requisivi-
 verit, quid ageret? an adhuc disputaret? cui responderit, se nihil
 modo scire nisi pœnas, quas sentire cogeretur. Noster itaque ab-
 jiciens *Aristotelicum* jugum ex celebrioribus Philosophorum vo-
 luminibus centonem quasi (ipsa Autoris verba recitamus) confuit
 & ut plurimum ipsis Autorum verbis loquitur, licet non semper ci-
 tatorum. Illud autem constanter pro norma habuit, quod monet
P. Honoratus Faber, eum errare non posse errorem catholicum,
 qui doctrinam suam doctrinæ Patrum & Conciliorum conformet.
 Illis enim plus sapere velle manifestam arguit, judice Nostro, in-
 saniam & arrogantiam. Tractatus, qui in hoc Opere continentur,
 inscribuntur de accidente, actione, aere & æthere, alteratione,
 amore, analogis, æquivocis & univocis, angelis, anima vegetativa &
 sensitiva, atque mente, anima mundi & archæo, aqua, arte in genere,
 & Chrysoptœia, arte syllogistica, atomis & corporum effluviis, brutis,
 causis secundis, causa prima, cœlorum siderumque influxu, colore
 & luce, corpore physico & continuo, Deo ut ente necessa-
 rio, distinctionibus, duratione, elementis, ente & categoriis,
 fato & fortuna, formis earumque origine, generatione & corruptio-
 ne, gravitate & levitate, habitibus, homine, ideis, loco, logi-
 ca, metaphysica, meteoris, motu, naturæ mirandis, propositio-
 nibus, qualitatum natura & origine, relatione, scientia, semine,
 sensibus externis, subsistentia, terminis philosophicis, venenis,
 vita, unione, universalibus, voluntario & libero: passim tamen in-
 seruntur adhuc materiæ aliæ, e. gr. de auro volatili seu fulminante,
 figura, instinctu, magnetismo, modis, nutritione, quantitate,
 prædeterminatione physica, mercurio, primalitatibus, raro &
 denso, sanguine & fero, sympathya & antipathyia, veritate,
 unione. Sed ut de his specialiora proferamus, e re Lectoris vix
 esse videtur.

TRACTATUS DE MYSTERIIS ET ANNIS
Christi, Dissertationibus dogmaticis & chronologicis, nec non
observationibus historicis & criticis, juxta germaniam Divi
Thomæ mentem illustratus; Autore R. P. F. IGNATIO
HYACINTHO AMAT DE GRAVESON, Ordinis Fratrum
Prædicatorum, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, &
Collegii Casanatensis Theologo.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1711, 4.

Alph. 3 pl. 16.

REv. Autor, cum demandata ipsi fuisset provincia exponendi singulis diebus in schola Casanatensi (quæ a Cardinali Hieronymo Casanate fundata est ad explicandam summam Theologiæ S. Thomæ in Conventu Minervitano Fratrum Prædicatorum) textum S. Thomæ, tertiam aggressus Summæ S. Thomæ partem, cum in ea pervenit ad quæstionem vigesimam septimam, a qua usque ad sexagesimam Thomas differit de Mysteriis Christi, destitutum sensit ducibus. Nam omnes, inquit in Præfatione, *D. Thomæ interpretes, qui de Verbi divini incarnationis mysterio in viginti sex prioribus tertiæ summæ partis quæstionibus longo latoque calamo scripserunt, triginta tres sequentes quæstiones, in quibus Mysteria Christi explicantur, vel silentio penitus obvolverunt, vel de illis adeo jejuna & frigide tractarunt, ut Theologia Professores nihil ferme inde depromere aut expiscari possint.* Quare nullis & valere jussis Theologis scholasticis, quos ait nihil aut parum subsidii in hisce enucleandis quæstionibus suppeditare, celebriorum ex recentioribus historiæ ecclesiasticæ scriptorum, Theologiæ item dogmaticæ, disciplinæ Criticæ & Chronologiæ sacræ peritorum opera consuluit, & hinc consilium cepit concinnandi dissertationes dogmaticas & chronologicas de mysteriis & annis Christi, quibus triginta tres illæ quæstiones tertiæ partis Summæ S. Thomæ illustrarentur. Prima igitur agit *de matrimonio Mariæ* cujus *cap. 1.* nullis infulsis de Maria fabulis, docet, Mariam ante legationem Gabrielis verum cum Josepho iniisse matrimonium. Judicet Lector, quomodo ad factas ex Scriptura S. objectiones respondeat. Ad Lucæ I, 27 ubi Maria diserte dicitur *desponsata* fuisse viro, cum ad eam veniret Gabriel angelus, respondet, Lucæ II, 5 Mariam etiam dici *desponsatam* Josepho,

pho, quo tempore tamen jam erat uxor ipsius. Verba Mariæ Lucæ I, 34, ubi ea dicit, se non nosse virum, adeoque gravidari non posse, ita *παρὰφραζεις*: Virum (supplic meum) non cognosco, sed habemus matrimonium citra concubitum conjugalem. Ad Matth. I, 18, ubi Maria ex Spiritu S. concepisse dicitur, *antequam convenirent*, ipsa scilicet & Josephus, respondet, *τὸ convenire* hoc loco significare *concumbere*. Ex quo tamen sequi negat, Josephum cum ea couisse postea: immo *cap. II* contendit, Mariam perpetuo mansisse virginem, tam in partu, quam post partum: eam scilicet clausis uteri virginalis repagulis peperisse, Christumque eodem modo foras prodiisse, quo post resurrectionem obleratis foribus ad discipulos penetravit: ac post id tempus quoque virginitatem servasse: id quod probat (1) ex verbis Ezech. XLIV: *Porta hæc clausa erit & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam*, (2) ex traditione SS. Patrum. Fortasse hæc argumenta paucis latis valida videbuntur, immo fortasse nimis curiositatis est, arcana matrimonii rimari. Tutius est cum S. Basilio, cujus verba Noster etiam adducit, dicere: *Non liquet, nec hæc quaestio ad fidem pertinet*. *Dissert. II* est de circumstantiis & prodigiis conceptionis Christi, quibus probatur, eam fuisse plane miraculosam & supranaturalem. Obiter etiam judicat, de die conceptionis Christi traditionem Ecclesiae servandam esse, ex qua Christus conceptus sit d. 25 Martii. *Tertius* de stemmate Christi agit, quod scilicet ex tribu Juda genus duxerit. *Quarta* conciliatur *ἀντιλογία*, quæ Matthæum inter & Lucam esse videtur in describenda genealogia Christi. Ubi missis recentiorum conciliationibus, sententiam Julii Africani, omnium antiquorum Patrum autoritate munitam, defendit. *Quinta* evincitur, in putatione annorum, ab Orbe condito ad Christum natum decursum, sequendam esse textus Hebræi & Versionis vulgatæ chronologiam, non LXX interpretum. *Sextus* est de anno Christi natali. Hic statuit, Christum natum esse anno XL imperii Augusti, anno XLI Juliano, anno IV Olympiadis 193, anno regni Herodis 36, Urbis Romæ conditæ 749, periodi julianæ 4709, integro ante æram vulgarem quadrienio, Coll. Augusto Cæs. & L. Cornelio Sylla. *Septimo* capite I docet, vaticinium Jacobi: *Non auferetur sceptrum de Juda, &c.*

pag. 19.

31.

38.

51.

67.

89.

113.

137.

fuisse impletum in nativitate Christi. Id probat unico, sed efficacissimo, ut putat, hocce argumento: Patriarcha Jacobus hoc vaticinio prædixit, venturum Messiam eo tempore, quo, potestate Judæorum deficiente, sceptrum, hoc est, regia vel ducalis dignitas ad alienigenam transisset. Atqui Christus eo natus tempore est, quo regia dignitas Judæis ablata ad alienigenam, nempe Herodem, transivit. Cap. II ex circumstantiis nativitatis Christi probat, ipsum esse verum Messiam a Prophetis prædictum. *Octava* dissertatio est de manifestatione nativitatis Christi, de Magis, & de strage infantum. Refutatis igitur fabulosis prodigiis, e. g. quod ipsa nocte nativitatis Christi Romæ subito corruerit templum pacis, item quod oraculum Delphicum Augusto Imp. responsum reddere noluerit, ob natum scilicet puerum Hebræum, &c. accedit ad Magos, quos statuit tres tantummodo fuisse, quia scilicet tria tantum munera Christo infanti obtulerint. An vero Reges fuerint, quæque ipsorum fuerint nomina, incertum esse largitur. Ceterum contendit, venisse eos ex Arabia felice. *Nona* de circumcissione agit aliisque legalibus, circa puerum Jesum observatis. Ubi allatis rationibus, cur Christum circumcidi conveniens fuerit, etiam de præputio Christi, quod adhuc in terris extare dicitur, disserit. *Decima* disquirat, quoto ætatis suæ anno Christus sit baptizatus. *Undecima* est de circumstantiis baptismi Christi, & de illius vita ante baptismum. Ubi hoc unum ex Scriptura S. responderi posse dicit: *erat subditus parentibus suis*, nihilque nisi commune & ordinarium in puerili disciplina, vita & conversatione sua gessit, ut hoc pacto verum se hominem esse magis comprobaret, summæque humilitatis nobis præiret exemplum. Probabile tamen est ipsi, cum patrem artem exercuisse. *Duodecima* disserit de tentatione Christi in deserto, deque illius vita post baptismum. Hic ad quæstionem: quomodo diabolus in monte excelso omnia regna mundi Christo monstravit? respondet, totum sumi pro majori parte, quatenus videlicet partem illorum ostenderit & id, quod maxime eximium in illo est, vel quatenus partibus orbis Christo commostraris edisseravit diabolus, quæ singularum gloria esset, qui splendor, quæ opulentia. Hoc modo Moysi ostensa legitur *Deut. XXVII* tota terra Israelis ex monte, ex quo tamen non patuit illi prospectus in singulas, sed in aliquas duntaxat illius terre partes.

<i>Dissert. XIII</i> de doctrina Christi, <i>XIV</i> de miraculis a Christo editis dissert, <i>XV</i> de anno, die, hora & loco passionis seu mortis Christi.	pag. 257. 270. 293.
Hic <i>Cap. I</i> agit de initio & fine LXX hebdomadum Danielis, quarum initium assignat septimo anno Artaxerxis Longimani: <i>Cap. II</i> ostendit, Christum mortuum esse anno ætatis suæ trigesimo tertio ineunte, æræ vulgaris vigesimo nono. <i>Dissert. XVI</i> de morte Christi disputat, & an is pro omnibus omnino hominibus sit mortuus. Hic Thomistarum, Jansenistarum & Molinistarum expendit ea de re controversiam. Inter hæc contendit, seculo V re vera existisse Prædestinatianos hæreticos, sed paucos & obscuri nominis viros, & qui in sectam minime coaluerint: Semipelagianos vero, ut collatam in se ab Augustini discipulis hæreticos suspicionem propellerent, inde occasionem arripuisse, omnes Augustini doctrinæ defensores sub invidioso Prædestinatianorum nomine traducendi. Simul indicat, Sirmondiani de hæresi Prædestinatiana libri tria priora capita falsum docere. <i>Dissert. XVII</i> inquit, an fides in Christum fuerit omni tempore necessaria, & an sola fides in Christum habeat vim justificandi seu nobis applicandi merita Christi, ut efficaciter prosint ad salutem. Hic statuit, (1) fidem in Christum mediatorem omnino fuisse omni tempore necessariam ad salutem, ac proinde philosophos ethnicos, licet secundum rectæ rationis præcepta vixerint, æternam salutem adeptos non fuisse: id quod probat ex consensu S. Scripturæ & Patrum Ecclesiæ. (2) Fidem in Christum esse dispositionem necessariam ad justificationem, in eam tamen solam non debere refundi totam vim justificationis. Nostratum dogma, qui fidem illam appellant fiduciam de singulari misericordia Dei, qua in Christo Mediatore cor hominis acquiescit, & propter ipsum sibi condonata esse peccata certissime confidit, impium vocat: quod iudicium erranti antagonistæ pro mansuetudine Christiana libenter condonamus. Ipse ex seculo Ecclesiæ suæ contendit, fidem esse assensum practicum iis omnibus, quæ sunt divinitus revelata. <i>Dissert. XIX</i> tota contra Socinianos disputat, passionem Christi esse causam salutis nostræ per modum proprie dictæ redemptionis, satisfactionis & sacrificii: ad ultimum tamen concedit, Thomam suum sequens, non fuisse simpliciter & absolute necessarium, ut Christus pateretur pro	319. 350. 353. 381.

- liberatione generis humani, sed Deum hominibus citra ullam satisfactionem condonare peccata potuisse. *Dissert. XIX* expendit, an Christus eo, quo mortuus est, anno Pascha cum Judæis celebravit. Relatis quatuor diversis sententiis, ipse statuit, Christum comedisse omnino agnum paschalem die decimo quarto mensis Nisan in secundis vespers: eodemque die & Judæos illo anno Pascha peregrisse, defendit contra P. Mauduit, Congregationis Oratorii presbyterum, qui docet, Judæos illo anno Pascha distulisse in diem decimum quintum primi mensis, id est, usque ad vesperam illius diei, quo Jesum cruci affixerunt. *Dissert. XX* agit de doloribus, quos Christus moriendo pertulit, & de circumstantiis passionis ejus, præsertim de cruce, cui suffixus fuit. Hæc in duo capita discerpitur, quorum priore ostendit, Christum in passione sua cum in corpore, tum in anima acutissimos perferens dolores, simulque præcipuas ipsius passionis circumstantias refert & explanat: posteriore docet, conveniens fuisse, ut in cruce Christus moreretur, ac denique contendit, salvificam, ut loquitur, crucem adorandam esse cultu latriæ respectivæ, id est, crucis lignum esse adorandum tanquam contactu corporis Christi consecratum, ejus sanguine irrigatum, & redemptorem nostrum representantem. *Dissert. XXI* est de sepultura Christi ejusque ad inferos descensu. Ubi inter alia & hoc Thoma duce defendit, divinam naturam nec ab anima, nec a corpore, nec a sanguine Christi fuisse in triduo mortis separatam. *Dissert. XXII* de resurrectione, ascensione & sessione Christi ad dextram Patris dogmata Ecclesiæ proponit & propugnat. *Dissert. XXIII* eademque ultima de Christi potestate judiciaria agit, nec solum de privato judicio cujusque animæ ex corpore excedentis, sed & de generali judicio orbis universi. Inter alia defendit, infantes ante baptismum morientes perpetuæ damnationi, citra tamen pœnam sensus, addictum iri. Simul refutat dogma de millenario Christi hæc in terris regno, per mille annos Apoc. XX intelligens totum illud tempus, quod a morte & ascensione Christi usque ad finem mundi effluet. Sententiam igitur Joannis hanc esse putat: *Justi regnatum sunt in caelis per totum illud temporis intervallum, quod a Christi in caelos ascensione usque ad finem mundi & ad judicium generale decurret.* e Absolutis ita dissertationibus, sequitur Appara-

Apparatus chronologicus ad comparandam faciliorem notitiam eorum, quæ dicta sunt in præmissis dissertationibus de annis natiuitatis, baptismi & mortis Christi. Tribus ille constat capitibus. Primo agitur de cyclis Solis, Lunæ & Indictionis: secundo de periodis cum Græcis, tum Latinis, quæ ex cyclis sunt conflata; tertio de nobilioribus æris & epochis sive Græcis sive Latinis. Addit Canonem chronologicum ab orbe condito usque ad adscensionem Christi per sex mundi ætates digestum: itemque brevem & chronologicam descriptionem historię sacræ a nato Christo usque ad ipsius adscensionem. pag. 580. 601. !

C. A. H. NOTÆ CRITICÆ AD PSALTERIUM
Salomonis, & ad Petri Cluniacensis Carmen
de Missa.

CL. Fabricius, vir meritis in rem literariam insignis, hoc anno Cædit Codicem Pseudepigraphum Veteris Testamenti, itemque Bibliographiam antiquariam. Huic subiecit carmen de Missa ad huc ἀνεκδοτον. Illi inseruit ὑποβολιμαῖον Psalterium Salomonis. In utroque non nihil mendarum cum deprehenderim, eas hic loci placet & indicare & tollere. Judicet Lector, judicet ipse Fabricius, nostramque industriam boni consulat. Primo loco perlustrabo illud Salomonis Psalterium. Psal. II, 13 pag. 920 legitur: πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰσεπορεύετο κατέναντι τῆς ἡλίας. Obscura est hujus loci sententia, quæ & interpretem fugit. Nec satisfacit Fabricius, pro παραπορευόμενος substitutus παραπορευόμενος. Nam, ut taceam, inusitatum esse id verbi, ne sic quidem fluit oratio, sed adhuc hæret. Videbatur mihi legendum παρανόμως, eaque in conjectura me confirmabat Psalmi V scilicet inculca 21 pag. 931, ubi commemorantur ὅσα παρανόμων, subjunctis iisdem, quæ superiore loco adduntur, verbis: κατέναντι τῆς ἡλίας, pro quo Psal. II, 9 pag. 940 legitur: ἐναντίον ἡλίας, & hoc ipso Psalmo II, 14: ἐπέναντι τῆς ἡλίας, i. e. non in occulto, sed palam & in conspectu omnium, si e ullo pudore. Verum nec hæc ratio sanat restituitque corruptam sententiam. Scilicet autor hujus Psalms hic describit hominum ad peccandum impudentiam. Unde addit: ἐπέποιον τοῖς ἀνομίαις αὐτῶν, quæ hunc in modum transfero: peccata ipsi erant ludus

ludus iocusque, sic trieben nur Spott und Scherz mit ihren Sinnen. Cum igitur præcedentia & subsequenta verba fiant de scortatione, sequitur, ut is corruptorum verborum sensus sit: *Unusquisque ad scortum ingrediebatur sine verecundia in conspectu omnium*. Hinc ita rescribendum duco: Πᾶς ὁ κατὰ πνευσόουενος εἶσε πορεύετο, *omnis, qui scortatorus erat, in gr. dicebatur, subaudi, ad scortum veleis τὸ πορεύεον*. Conf. *Pf. IV, 6 p. 928*.

Pfal. IV, 2 pag. 928 describuntur peccatores occulti, qui verbis magnam crepant sanctitatem, aliorumque vitiis non sine supercilio insultant: quod genus hominum etiam Apostolorum princeps insectatur *Rom. II, 21, 22 & 23*. Hujus igitur farinae homo hic loci vocatur περισῶς ἐν λόγοις, περισῶς ἐν τῷ ζηλωσῶσι (sic enim lego pro ἐν σημεῖωσῶσι.) ὁ πᾶρ πέντας, *qui oratione ad sanctitatem compulsi a persequo utitur, nec mediocre zelum præ se fert in omnes peccatores*. Ac statim versu subsequenti dicitur ejusmodi homo primum quasi lapidem (utor formula Christi ex *Johan. II, 7*;) conicere in sceleratum hominem ὡς ἐν ζήλω, cum tamen ipse (hoc enim statim additur) reus sit flagitiorum omnis generis. Aut vehementer fallor, aut autor hujus Psalmi correcta a me verba depromsit ex *Num. XXV, 21*, ubi de Pinehaso itidem legitur: ἐν τῷ ζηλωσῶσιν μὲ τὸν ζήλον.

Psalmo eodem v. 7 pag. 929 post ὁσίων figi debet σιγμῆ, ac πρὸ τὴν ζῶην legendum est ἡ ζῶη. Id fieri jubet versus 17, quem ubi adieris, de me emendationis veritate vix ac ne vix quidem dubitabis. Versus itaque hic ita reddendus erat: *Toll, Deus, eos, qui cum sanctis vivunt sanctitate simulata. Vitam talis homo degat in carnis corruptione* (id est, gravibus morbis, vid. *1 Corinth. V, 5*) & *paupertate*.

Psalms V, 1 hoc habet exordium: Κύριε ὁ Θεὸς αἰνέτω τῷ ὀνόματί σου. Interpres ita reddidit: *Domine Deus, laudetur nomen tuum*. Sed quid hoc sibi vult? Deus sane quidem est αἰνετός, & sic diserte vocatur in hoc libro *Pfal. III, 2 pag. 925*, & *Pfal. II, 40 pag. 914*. Ast id huc non quadrat. Ego non dubie rescribo: αἰνετῶ τῷ ὀνόματί σου, *laus sit nomini tuo*, & quidem quod additur, ἐν σγαλλιάσει, *in exultatione*. Confirmor inde, quod *Pf. XV, 5 p. 925* pariter lego αἶνον ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας, *laudem Dei in letitia cordis*.

Psalmo

Psalmo eodem v. 9 pag. 933 abundat vocula μη, qua expuncta ita fuit oratio: *Et si nos ad te converteris, non repugnabimus, sed ad te veniemus.* Ἐπιστρέφω enim hic loci significat conversionem hominis peccatoris ad meliorem vitam: quo sensu & in titulo *Psal. VII p. 937* legitur ἐπιστροφή.

Psalmo VII, 4 pag. 937 mendum arguit sententiæ obscuritas, & verborum compositio plane inepta. Rogatur Deus v. 3, *ut prae sua voluntate nos castiget, nec tradat gentibus.* Nam (ita v. 4 pergit interpret.) *si miseris mortem, cum mandato illi de nobis: quoniam tu misericors, & non irasceris, ut consumas nos.* Græca sic habent: Ἐάν γάρ ἀποσείλῃς θάνατον, σὺν ἐντολῇ αὐτῷ περὶ ἡμῶν. Tota verborum series exigere videtur, ut hoc modo legamus: Ἐάν ἀποσείλῃς θάνατον, σὺν ἐντολῇ αὐτῷ περὶ ἡμῶν, hoc est *ubi mortem miseris, mandatum simul illi da de nobis*, scilicet, ut nobis parcat. Allusum videtur ad historiam illam, quæ exitat *Exodi XII, 23* item ad locum Davidis *Psal. XCI, 11*: Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτῷ ἐνετέλειται περὶ σῆ.

Psal. IIX, 31 pag. 943 pro ἐδικαιώσαμεν referribendum esse δικαιώσαμεν, monet vel versus sequens 38, & ipsa orationis series, quæ futurum tempus exigit.

Psal. IX, 10 pag. 946 κατ' ἀνδρα conversum est *juxta virum*, nullo certe quidem sensu. Ceterum cave mendii suspectus tibi sit hic locus. Quid enim significet illa formula, jam supra docui in his Actis p. 401.

Psalmi X vers. 1 p. 947 pessime habitus est ab interprete. *Beatus vir* (inquit) *cujus recordatur Dominus in reprehensione, & qui deviaris a via malicie in flagello, & ut mundetur a peccato, quo non sit plenus.* Pro καθαρῶσθαι lege ἐκαθαρίσθαι, quod respondeat precedenti ἐκκλῶσθαι, & ita Græca redde: *Beatus est vir, cujus Dominus recordatur per reprehensionem, (id est, eum castigando paterne,) qui que reducitur a via malicie (id enim significat τὸ ἐκκλῶσθαι, docente ad h. l. Cerdano,) per flagellum, & mundatur a peccato, ne mensuram peccandi impleat.*

Psalmi XVI inscriptio hæc est pag. 957: εἰς αἰ εὐλαψίαν, quod redditum: *in adjutorio.* Ipse Psalmus habet legi: εἰς αἰ ἀλήθειαν. Confessus enim est in illud Dei beneficium, quo Salomonem mulierum

lierum illecebris depravatum *recepit* Deus in gratiam. Statuunt enim Judæi, Regem illum tandem acta pœnitentia salvatum esse. Vide *Galatinus de Arc. cathol. verit. lib. VI c. 13*, & *Fabricius* noster inf. p. 1060 fqq.

Antequam *Codicem Fabricii pseudepigraphum* e manu deponam, obiter tollam alia quaedam menda, quæ ibidem in *Historia Asseneth, uxoris Josephi*, pag. 777, 778 deprehendi. Nimirum sic lege: *Non dicit virum colentem Deum viventem - - osculari mulierem alienigenam osculantem idola surda & muta, & manducantem a mensa eorum panem angoris* (editum est *anchonis*), & *bibentem de spondis eorum calicem angoris*, (editum est *anedras*), & *unguentem se oleo miseria*. (editum est *in scrutabili*.) Post *calicem angoris* additum est *calicem occultum*. Sed hoc manifestum est glossema, adeoque delendum. Ceterum de *calice angoris* conf. *Jerem. XXV*, 15; *Esa. LI*, 17 & 22; *Ezech. XXIII*, 33.

Progredior ad *Petri Cluniacensis Carmen de Missa*. Hic statim primo versu propriorum rescribendum est *piorum*. Vid. v. 315. Corruptus quoque est versus 31. Ita enim editus est:

*Ille stat a dextris, quam quasit autor, inanes
Execrata Deos gens quasi dextra fuit.*

Lucem ad emendationem præferunt versus 57 & 58:

*Ad levam legitur, quia, qua transiit, aberrans
Et velut a leva gens idolatra fuit.*

Quare superiora sic emendo:

*Ille stat a dextris, quoniam, qua sanctior est gens, sc. Judaica,
Execrata Deos, gens quasi dextra fuit.*

Sanctior pro *Sancta*. Sic & v. 94: itemque v. 85 *devotior* pro *devota*. Versus 73 & 74 ita sunt editi:

*Quæque probant opifex & signifer & caput idem, scilicet
Christus,*

His opus, his proceres, his sua membra favent.

Primum legendum est *probat*: de uno enim Christo sermo est. Non te, Lector, moretur, quod sequitur vocalis. Id enim vitii in hoc carmine vel centies deprehendes. Unum afferam exemplum, idque propterea, quia legitur in elegantissimo totius hujus carminis disticho & prorsus meliori seculo digno, v. 332.

His

*His precibus Patrem de discere iudicis iras,
Et flelli constat, & meminisse patris.*

Sed etiam in pentametro vulnus observo. Quod ut fiat manifestius, scias, tribus nominibus in hexametro positus respondero tria nomina *correlata*, quæ vocant scholastici, in pentametro posita. Monachi enim poetæ in hoc carminis genere sitam esse credebant non vulgarem elegantiam. Bis idem venustatis genus secutus est noster hoc eodem in carmine. En v. 69 & 70.

*Ordo bonus, quoniam cum rex vocat atque magister,
Respondet miles discipulusque: sequor.*

En militem regi, discipulum magistro respondentem. Sic supra v. 15 & 16:

*Hunc desideris, hunc laudibus, hunc prece multa
Præsuspiravit, extulit, expetiit.*

Scilicet *præsuspiravit desideris, extulit laudibus, expetiit prece multa*. Jam redeo ad locum superiorem, in quo *opifici* respondet *opus*, id est, creatura, *capiti membra, signifero proceres*. Sed hi quidem postremi male. Nondum habeo certum, quid rescribam. Vitium video, medicinam viderit acutior. Fortasse scripserat auctor *populus*.

Versu 75 & 76 legitur:

*Sic confessa fide pia plebs orare monetur,
Ut sit in hac (fide) stabilis, & super aptet opus.*

Lego *superaddat*, quod & reperitur v. 92. Significat, fidem declarari oportere bonis operibus. Adi Paulum Galat. V, 6.

Pergo ad v. 90.

Altari dat se, dat sua: tu neutrum?

Quis dubitet, opus hic esse ope medica? Lego:

Altari dat se, dat sua dona sacro.

Donorum quippe mentio v. 80, 82, 85, 86. Liceat exponere sequentem versum 92:

Vel fertur vinum, cui superaddis aquam.

Innuit, vinum eucharisticum aqua permiscendum esse. Clarius mentem exponit suam poeta v. 101:

Admixtum vino laticem miraris?

Vers. 126 tyothesis vitio legitur *tripli* pro *triplici*. Sed hoc leve est. Major inest difficultas in v. 130. Sed ea evanescet, si

pro *gratior una legeris gratior ara*. V. 156 pro *supplens* legendum est *supplex*. Vid. v. 339, ubi recurrit. V. 159 pro: *fiunt auctor & actus idem*, rescribe: *fiunt actor & actus idem*. Innuit sacerdotem, qui in hac quasi comœdia missatica *actor* est, Christus vero in ea *agitur*. Innuit porro unionem mysticam, quam vocant theologi. Statim v. 160 pro *cæribus* apparet reponendum esse *actibus*.

Actibus his mentis dum vox, dum vita ministri, id est, Sacerdotis,

Concordant.

V. 257 sine sensu ita fluit:

Nam quotiens fusi verbo cruce mente retrahat,

Hunc specie totiens in sacrosancta gerit.

Non vereor, ne errem, si hunc rescribam in modum:

Nam quotiens fustum in cruce (scilicet sanguinem)

verbo & mente retrahat, id est, repetit.

Perge v. 259:

Quippe velut quidam cruor est meminisse cruoris.

Pro *est* maie editum est *&*. Leuiusculum est, (sed tamen anoto,) quod v. 270 & 275 scribendum erat contracte *sacrifici* pro *sacrificii*. Sic apud Phædrum *lib. I f. 1b. XVII v. 1* metrum exigit, ut pro *malefici* contracte legamus *malefici*. V. 454 typhetha vitio legitur *apocifcant* pro *pacifcant*. V. 549 rursus, uti v. 1, pro *piorum* lego *piorum*. Ceterum sequentis versus:

Terra caro, cœlum spiritus accipitur;

hæc est sententia: per terram caro, per cœlum Spiritus significatur & innuitur. V. 569 pro *infactio* legendum esse *contractio*, & v. 601 pro *lena lenta*, quis addubitet? Sed *τὰυτα μὲν δὴ ταύτη*.

PRÆLECTIONES POETICÆ IN SCHOLA
naturalis Philosophiæ Oxoni habitæ; Autore JOSEPHO
TRAPP A. M. Colleg. Wadh Socio & Prælectore publico
lecturæ Poeticæ, a quo insignissimo D. HENRICO BIRK-
HEAD Coll. omn. anim. olim Soc. in Univerf. Oxoniensî
nuper fundatæ.

Vol. 1

Oxonii,

Oxonii, e theatro Sheldoniano, impensis Bernh. Lintott,
Bibliop. Londinensis, 1711, 8.

Plag 8.

Cum a venerabili domo Convocationis Oxon. ad lecturam Poeticam, quæ ars ante certo quasi Lare Oxonii caruerat, munus obcundum primus electus esset Autor clarissimus, id sibi negotii continuo datum esse credit, ut, quam nactus fuerat provinciam, pro virili ornaret, eoque Praelectiones suas Poeticas sive varii thematis dissertationes exiguis libellis comprehensas subinde in lucem edere constituit; quarum primitiæ primo hoc volumine exhibentur. In hac igitur de re Poetica materia multum quidem aliorum iudicio aliquid & suo tribuens, poësin in genere singulasque illius species evolvere; varias styloꝝ elegantias, varia eorundem vitia exponere; reconditissimos animi flexus investigare; minutissima ingenii momenta expendere; circa res tam delicatas verum a falso fecernere; quomodo a se invicem discriminentur, & quibusdē causis legentes atque audientes delectent, vel admiratione feriant ac percellant, ostendere luculenta & jucunda oratione conatur.

Primo loco comparet inauguralis Oratio, qua post decantatas Birkheadii, qui primus hanc artem Oxonii dotavit, aliorumq; tanti beneficii promotorum laudes, dari omnino hujus etiam artis disciplinam jam olim ab Aristotele fundatam, fallique eos qui theatris solummodo convenire Poeticam, a scholis autem effrænata quippe licentia luxuriantem ablegandam arbitrentur, perhibet, & inesse quidem illi furorem, at divinum neque a ratione deflectentem. Impietatem huic arti aliquos tribuere, quæ non Deo solum grata sit, sed & ab eo infusa dicatur, cuique non magis quam ipsi religioni esse fraudi debeat, quod temporis decursu æque ac illa fabulis contaminata, vel immundis interdum turpium scriptorum carminibus conspurcata fuerit; cum ipsa, quoties proprio impulsu agit, nativa castitate pura & intaminata veras virtutis illecebras aperiat, honesti amore mortalium animos accendat, atque optimi maximi Numinis opera describat, & laudes celebret. Alio tanquam nugatoriam ac pueris relinquendam illam despiciere, cum eum, qui in hoc scribendi genere feliciter versari velit, non summo solum ingenii acumine, elegantia & fulgore præstare, sed & subactissimo

iudicio

judicio matuum atque omni literaria supellectile instructum esse oporteat, quod Homeri, Horatii, Virgilii, Lucretii aliorumque exempla doceant. Illis igitur, qui pulcherrimæ artis penitus naturam inspexerint, constare, illam in se complecti, quicquid in oratione soluta vel grande vel venustum est, atque ornamentis in super suis & sibi propriis discriminari. Neque quicquam illius dignitati ex eo decedere, quod tanta sit ubique scriptorum turba nausæam doctis omnibus moventium, qui Poetæ salutari affectant; ingentem hunc ac detestandum nominis abulum esse, cujus honor nulli nisi cui mens diviniore osque magna sonaturum sit, debeatur. Sed merito disciplinis omnibus vel Ciceronis judicio anteferri, quæ utile dulci tam admirabili temperamento miscet, ad virtutem & res arduas animos incitet, illustrium virorum exempla immortalitati consecret, Heroasque non celebret modo sed & revera (non nuda fictione) efficiat. Summus quippe mentis humanæ vigor, qui omnes ipsius nervos intendit, eidemque universam literaturam mera dulcedine conditam imprimit, & jam facetis Epigrammatum salibus, jam elegiarum dulcedine delectat, jam mordaci Satyræ alterius lepore, alterius furore, utriusque acumine pungit & acuit, jam audacibus Odarum in rebus describendis coloribus, sublimioribus conceptibus, exquisitissima elegantia, amœna in carminibus Lyricis varietate, mira cogitandi luxuria, & ista tam accurato judicio temperata Dramatica mundi in compendium contractione, vitæ morumque & consuetudinum humanarum exactissima pictura tumultuantium in potentioribus animorum, vicissitudinis fortunæ, mirandorum luctuosorumque eventorum, suppliciorum sceleris & virtutis præmiorum, immo & bonorum nonnunquam infortunii Tragica representatione animam pascit, atque ita læpe afficit, ut cum istis ridere, cum his flere videatur; in primis autem in Epico poemate, ultimo humanarum virium labore & studiorum meta, infinita fere copia, sublimitate & excellentia hominem ultra se collocat, & præstantissimorum in singulis hisce Poetarum, faceti Martialis, ingeniosi Catulli, profluentis Ovidii, uberis Tibulli, docti Propertii, animosi atque ad furorem usque audacis Juvenalis, lepida urbanitate, mordaci risu severaque simul & jucunda virtutis disciplina in sermonibus æq; ac epistolis suis clarissimi Horatii, prella
 ityl;

ſtyli elegantia, ingenii iudiciiſque copia inque imaginibus hominum ac humanæ vitæ repræſentandis exquisitiſſimi Terentii, cothurnati Sophoclis, vigentis ac fulminantis Euripidis, Virgiliique in humiliore Eclogarum venuſtate ſimplicis, Georgicorum elaborata & caſtigatiſſima elegantia formoſi, in divina denique Æneide ſupra humanam fere facultatem conſummatiſſimi læctione, admiratione ac imitatione humanam eloquentiam ad ſummam ἀριστην perducit.

Prælectione ſecunda & tertia de natura & origine Poeticæ in genere agit, in eaque univerſalem ejus ideam ac totum illud, quod omnibus ejusdem partibus commune eſt, ob oculos ponere ſtudet; cumque a nemine, ne Ariſtotele quidem, accurata ejus definitio concinnata fuerit, ipſe, reſpecta Volſii ac Daſterii inadæquata deſcriptione, Poeticam *artem* dicit, *quicquid eſt vel mente comprehendipot eſt, metricis numeris imitantem vel illuſtrantem, voluptatis hominum atque utilitatis gratia.* Quæ dum fuſius explicat Noſter, ſubinde quoque, ut Poëſis cum Pictura, Hiſtoria ac Muſica conveniat, eleganter docet. Voluptatis Poeticæ momenta præcipua ad numeroſam verſuum harmoniam ſenſibus maximopere abblatendentem, ad rerum imagines ingenioſe pulcreque depictas & mentibus vivide, ſubito & ex improviſo impreſſas, ad elegantem verborum apparatus, quibus iſtæ veſtiuntur ac ornantur, ad imitationis amorem omnibus hominibus inſitum, ad novitatis ac varietatis itudium verſatili cogitationum flexu & inopinatis earum diverſionibus imprimis gaudens, ad affectuum denique commotionem, quæ quo concitator eo jucundior plerumque ſit, & quod mirum ex ipſa miſericordia, terrore ac trititia delectationem eliciat, accurate refert, & pluribus profundius inquirendis occaſionem ſuppeditat. Dignitatem vero Poeticæ, ex ejus antiquitate primoque in religione uſu (unde & Religionis filia Poëſis audit) quod hymni feriales in Dei honorem præcipue poſt mellem finitam & primitias oblatas ab hominibus decantati ſint, repetit. Hinc factum eſſe exiſtimat, ut primi ejus Autores lateant, Græcis pro jaſtabundi ingenii ſui indole Orpheo, Lino & Muſæo triumviris apud ſenatis (quos tamen nunquam extiſſe, non propria ſed communia nomina ab antiqua Phœnicum lingua derivanda Volſius cenſet)

inventæ Poeticæ gloriam vindicantibus; aliis, quod vero similis Autori videtur, cum Vossio a pastoribus vel agricolis Poësin inventam, & primitus quidem in Græcia circa montes fontesque, Heliconem, Parnassum, Aganippen, Hippocrenen, Pirenen aliosque celebratam, & longe antiquioribus temporibus non modo ante bellum Trojanum, sed etiam ante Cadmi, a quo Græci literas accipere, in Bœotiam adventum, atque adeo cum mundi prope incunabilis, i. e. circa, tempora quibus Jubal Adami trinepos ἀληθικῆς καὶ κισσοειδῆς autor floruit, ortam existimantibus; cum imitationis atque harmoniæ studium a natura hominibus insitum adeoque coævum sit, unde & conatus quidam & rudimenta Picturæ, Muliçæ Poëseosque apud barbaras quascunque & incultas gentes inveniri liceat. Quo loco & illud adversus Strabonem Autor observat, si cum soluta oratione Poëtica conferatur, eam sine dubio tempore ac natura priorem esse, celebresque vates prius quam claros Oratores in historia literaria celebratos inveniri. Ad quæstionem, naturane an industria in Poëtica plus valeat? cum Horatio accurate respondet:

Ego nec studium sine divite vena,

Nec rude quid profit video ingenium, alterius sic

Altera poscit opem res, & conjurat amice:

indeque dicitur, *Poetas nasci non fieri*, illum esse sensum, in Poësi vim naturæ potius exigi & plus valere, quam artis cultum & laborem, licet utrumque ad præclarum vatem efformandum necessario exigatur. Inde denique ex parte factum esse judicat, quod vatis inspiratio quædam seu afflatus divinus tribueretur: præcipuam autem hujus rei causam furorem illum, seu impetum plusquam naturalem, Græcis ἐνθουσιασµὸν dictum, quo Poetæ a ceteris scriptoribus distinguantur, habendum esse. Quanquam enim si a Deo ipsa agitati non fuerint, neque hodie agitentur; Ethnicos tamen id revera credidisse, inde singularem istam reverentiam Poëtis, quos sacros ac divinos nominabant, tribuisse, Musarumque, Apollinis aliorumque Numinum invocationem usurpari coepisse. Ultimo, in quo convenient & differant ars Poëtica & Oratoria, Noster indicat, & cum utraque eodem fere argumentorum sententiarumque pondere utatur, ita tamen eas distinguit, ut illam

præter

præter metricos numeros, stylum prorsus peculiarem, ficti-
onem, effusiores descriptiones, furorem Poeticum & licentiam
Oratoribus denegatam admittere ostendat.

Prælectione *quarta* universam styli Poetici rationem explica-
re studet, de cogitationum venustate alio loco acturus. Stylum
verò Poeticum a nudo sermone ita discrepare docet, ut plurimas
locutiones apud Poetas usitatissimas fateatur & imprimis ele-
gantes, quæ scriptis Profaicis usurpatæ etiam Grammaticæ leges
violant, nec sine solœcismo admitti possint. Quarum cum multa
sint exempla perpetua observatione ad certas regulas reducenda,
nonnulla eorum speciminis loco in medium profert. V.g. α) *Adje-*
ctiva & participia ad situm vel partem corporis spectantia eleganter
regere accusativum nominis sequentis imitatione Græci idiomatis;
quo illa pertinent: stratus membra sub arbuto, ære caput fulgens,
lacerum crudeliter ora &c. β) *Adjectiva neutrius generis numero*
singulari interdum etiam plurali pro adverbis usurpari; ut: triste
micans, dulce ridentem Lalagen amabo, dulce loquentem, Come-
ta ferale rubens, torva tuentem &c. γ) *Multa adjectiva Poetico*
prorsus loquendi modo regere genitivum; melior dextræ, pubes læ-
ta laborum, egregius linguæ, pravus togæ, inglorius ausi, fortuna-
tus laborum &c. vel *infinitivum:* Orpheus blandus ducere quer-
cus, superare pugnis nobilis, celer sequi, doctus Phœbi dicere lau-
des, cantare periti &c. δ) *Adjectiva numerum seu multitudinem*
denotantia una cum substantivis suis singulari numero esse ferri, popu-
lus frequens, multa rosâ, innumera ovis, licet illi plurima manet
lacryma &c. ε) *Quadam adjectiva, quæ vulgari sermone substanti-*
vis suis conveniunt, in genus neutrum & numerum pluralem conver-
si, substantiva autem in casum genitivum: ultima mundi, ardua
montis, cuncta terrarum, strata viarum, opaca locorum.

Hujus vero diversitatis causam Autor partim ad *peculiarem*
quandam Poetis cogitandi rationem, quæ scribendi loquendique
etiam sibi proprios modos postulet, partim ad *styli Poetici brevissi-*
simis cancellis constricti difficultatem, cujus incommodo ista dictio-
nis diversitate ac licentia aliquo modo subveniri æquum sit, refe-
rendam censet. Post dictionem ejusmodi omnino Poeticam istas
etiam locutiones considerat, quæ licet non omnino sint Poeticæ,

carminibus tamen multo potius quam libero sermone convenient, & Oratoribus caute ac parce adhibende sint: v. g. campus pinguis sanguine, vela vento turgida, duces honesto pulvere fordidi &c. quæ si frequentius in oratione occurrant, inter ambitiosa nimis ornamenta immo vitia referantur. Prætermittimus alia hic pulcre observata.

His illa subjicitur *Prælectione quinta* observatio: *figurativas locutiones, præcipue metaphoricæ, multo in Poetis quam Prosaicis scriptis frequentius occurrere, iisdemque multo satius convenire.* Qua occasione de Rhetoricorum libellorum, qui juvenum vulgo manibus terantur, usum Auctor monet, non opus esse, ut ars acuedis adolescentulorum ingeniis destinata tam salubrosa methodo tractetur, cum usu hæc omnia attentaque bonorum Auctorum lectione melius rectiusque quam doctrina percipiantur ac discantur. Dum vero res easdem diversis sæpe verbis non ineleganter a Poetis exprimi observat, quantum ea in re Virgilius & Ovidius differant, ostendit, quorum ille mira arte eundem conceptum speciebus diversis diversa earum adjuncta referentia menti repræsentet, hic vero rem ideamque eandem sub eadem specie verbis solum immutatis decies exhibeat, istaque copia stylum laxet atque enervet, ut recte de ejus stilo dici queat, quod is de Narcisso perhibet:

inopem me copia fecit;

quanquam plurima quoque in illo laude dignissima & ipsi Virgilio haud indigna reperiri exemplis doceat. Porro quanquam eorundem verborum ingrata auribus animisque legentium repetitio sollicitè cavenda Poetis sit, delectare volentibus; non minori tamen cura providendum, ne, quod multis accidit, vocum varietati studendo obfuri sumus, & a vera significatione verba detorqueamus, monet. Inde Virgilium & optimos quosque Poetas eadem vocabula repetere, quam voces sensu non suo usurpare malle. Ceterum in versibus componendis magnam sonorum rationem habendam, nec minus ut aures demulceantur, quam ut ingenium ac judicium delectentur, studendum: nec versus inopes rerum, nugæque canoras proponendas, nec res solas neglecta sonorum dispositione attendendas. Quod monitum a plurimis Anglorum Poetis, in quibus Coulejum nominat, qui soli cogitatio-

num

nam venustati studebant, insuper habitum queritur: nuper tamen Drydeni opera Poeseos Anglicanae numeros harmoniam ac stylum accuratiorem redditum, idque effectum, ut illa ceteris omnibus Europæ gentibus palmam præripere sibi videatur. Et quantum quidem elegantia carminibus afferat verborum iusta dispositio, vel ex illo Virgiliti versu evincit:

Abstulit atra dies, & funere merfit acerbo,

quem multum in pejus immutatum iri putat, si ita efferatur:

Abstulit atra dies, & acerbo funere merfit.

Neque enim illi optimi Poetae, qui æquabili semper cursu fluunt, cum sæpe aliquid asperitatis exigatur, eoque fallantur, qui Ovidium & Claudianum, quod in ipsorum verbis minus asperitatis reperiatur, Virgilio præstare existiment: qui studio id agat, ut jucundum versuum tenorem nonnunquam aliquantulum immutet, & aliquid asperitatis admisceat, ut ista varietate se magis animo legentium insinuet.

Prælectione sexta de versibus istis mutilatis, qui in Æneide passim occurrunt, agit, & quanquam illos consulto a Poeta admissos, ut stylo Poetico venustatem quandam asserant, non pauci credant; ipse tamen hiatus istos indicia potius esse operis imperfecti, a Virgilio, si vita fuisset, implendi, existimat. Georgica certe, quæ emendatiora vulgo censent, nullum ejusmodi truncatum carmen habere, neque Scriptorum hodiernorum, qui in eo Virgilium pariter imitantur, tolerandam licentiam esse. Non minoris quoque illos audaciæ insimulandos, qui eadem Virgiliti autoritate freti quantitatis leges nimis arroganter violent: cum in longo, laboris pleno, summaque dignitatis opere non permissa tantam sed elegans etiam licentia sit modeste usurpata. De Epithetorum deinceps usu monet, supervacua eorum turba nihil fere vitiosius esse: supervacua autem habenda, nisi substantivis suis ideas penitus novas & distinctas addant, vel ea saltem explicent, ornent, illustrent. Prioris generis in istis occurrere:

Sæpe in honore Deum medio stans hostia ad aram

Inter *evallantes* cecidit moribunda ministros;

& quibusdam interpositis:

Labitur infelix studiorum atque *inmemor* herbæ
Victor equus.

Alterius pluscula e Virgilio exempla profert, quale illud:

Timidi damæ cervique fugaces

Nunc interque canes & circum tecta vagantur.

Hinc *Ararius Poeticis* & similibus libellis, qui a pueris ad hiatus supplendos consulantur, prorsus rogo damnatis, Noster ipse leges in Epithetis deligendis observandas raroque aut nunquam violandas constituit. Illorum etiam *κακοζήλιον* taxat, qui tanta superstitione Homerum venerantur, ut vitia etiam illius imitanda ducant, & quod in Virgilio ac Horatio nonnisi rarissime, frequentius in Homero sit, redundantia Epitheta adhibere amant. Quo loco & voces *meus, tuus, suus*, per nonnullorum ignaviam ita perperam usurpari, indignatur. Quam in rem citatis aliquot Ovidii carminibus, in versibus præcipue pentametris, eas ad ultimum pedem constituendum maxime inservire notat, quo quidem languidius ac insulsius vix quicquam fingi pollet. Neque tamen illorum arrogantiam probat, qui in Epithetis nimis parci sunt, eoque non exiguam Poeticæ venustatis partem amittunt, cujus tam studiosus Virgilius fuerit, ut haud multos in eo versus Epithetis substantiva sua illustrantibus carentes, aliquot etiam pluribus re-fertos invenire liceat, ut in illo:

Monstrum horrendum, informe, ingens &c.

Et: Loricam ex ære rigentem

Sanguineam, ingentem - - -

Prælectione denique *septima* styli Poetici species recenset, & in quo quæque consistat, cui materiæ ac poemati applicanda sit, docet. Sublimem igitur stylum, cui proprium est res conceptusque grandes ac magnificos dictione non vulgari, verborum majestate, pompa sonoque exprimere, Poemati præcipue Epico, deinde Odarum nonnullis, proxime ab his Tragædiæ, Satyræ etiam severiori, omnibusque minoris notæ carminibus heroicum quiddam vel tragicum sapientibus, imo & Georgicis ac Philosophicis quodammodo convenire. Comædiam humiliorem & Satyræ pastoralem carminis sublimitatem minime decere, nec nisi paucissima Autorum loca hic excipienda; in Elegis raro admodum par-
ceque

ceq; adhibendam. Audacem stylum Noſter figurativum metapho-
ris hyperbolisque abundantem dicit: in quibus niſi cura ſumma ju-
diciūque adhibeatur, tum ſtylum ventofum, turgidum & ridicu-
le grandiloquum oriri perhibet; ejusque aliquot e Claudiano
exempla profert. Oppoſitum ſublimi ſtylum humilem recte uſur-
pari oſtendit, quando familiari faciliſque loquendi modo expri-
mantur communes vitæ humanæ conceptus: cujus ſtyli Comœ-
diæ Terentianæ, Horatiique Satyræ ac Epistolæ exempla innumera
ſuppeditant, perperam vero adhiberi oſtendit, quando res na-
turæ vel ſublimis vel ſaltem non vulgaris ſermone repente atque
inhoneſto, ut Ovidiana exempla quædam commonſtrant, expri-
mantur. Aliam deinde hujus ſtyli ſpeciem, quam acrem vel mor-
dacem dicit, Satyræ potiſſimum convenire, ſed in Virgillii quoque
Eclogis atque imprimis illis:

Cantando tu illum? aut unquam tibi fiſtula cera

Juncta fuit? non tu in *trivitiis*, indocte, ſolebas

Seridentis miſerum ſipula diſperdere carmen?

ob verborum acrimoniam, & contra in iſto Virgillii:

Qui Davium non odit, amet Tua carmina Mœvi,

ob conceptuum acumen locum habere declarat. Floridum ſtylum,
qui tropis & figuris, præcipue metaphoriſ, exornatur, obſervat,
quo ſvis Poematum genus admittere, eoque multum commenda-
ri, ſublimioribus tamen præcipue Odis Epicoque Poemati conve-
nire. Varias deinceps de aliis ſtyli ſpeciebus obſervationes brevi-
bus ſubjungit: perſpicuum ſemper eſſe laudabilem, obſcurum &
injucundum ſemper vitioſum; facilem vero & durum, brevem &
prolixum, laxum & preſſum, celerem & tardum, dulcem & mol-
lem, aſperum ac ſalebriſum, interdum recte, interdum perperam
uſurpari, prout materiæ ſeu argumento, quod ſcribendo ornare
Poeta ſuſcepit, convenient vel minus. Aſpero ſpecialim ac du-
riori verbis antiquis & deſuetis parce & caute interſperſis majesta-
tem quandam, Tragediæque ac Epico Poemati gravitatem & ſub-
limitatem conciliari. Elegias imprimis & quædam Paſtoralia Poe-
mata ſtylum proſuſ, mollem ac dulcem exigere. De Comœdiæ
vero ſtylo adnotat, illum non eſſe Poeticum ſed elegantiffimum
potius Proſæ genus; cum Comœdiæ ſermo ſit familiaris & ad vi-
tam.

tam communem spectans, nihilque Poeticum stylus veteris Comœdiæ habeat, præter pedes ac mensuras a soluta oratione parum discrepantes, rerumque fictarum inventionem artificiosamque dispositionem. Sub finem hujus prælectionis quædam de necessitudine nexuque inter venustatem dictionum & venustatem conceptuum profert: fierique posse negat, ut quis dilucide vel ornate scribat, nisi eodem modo simul cogitet, vel ut qui dilucide ornateque cogitat, eodem modo non scribat, id quod obiter pluribus finem explicat.

CENTURIA II QUÆSTIONUM, IN QUIBUS VARIE JURIDICO-POLITICÆ, NEC NON FOCOSÆRIÆ, AD THEORIAM ÆQUE AC PRAÏM ACCOMMODATÆ MATERIÆ MEDIÆ PERTRACTANTUR, & AD USUM QUOTIDIANUM DECISIONIBUS & OBSERVATIONIBUS NONNULLIS NON PÆSSIM OBVIIS DECENTER ILLUSTRANTUR,
a D. CHR. FRID. PLATHNER.

Goslaræ, impensis Jo. Christoph. Schönig/ 1713, 4.

Plag. 18.

- P**rimæ Quæstionum Juris Centuriæ, de qua in Actis A. 1711 M. Nov. pag. 525 diximus, secundam nuper subjunxit Autor Cl. e qua nunc pauca velut in transcurso enotabimus. Qu. 3. foeminam, quæ marem rapuit, poena raptus teneri putat, quia delictum hoc eodem animo & affectu a foemina perpetratur, quo fuit a masculino commissum, delicta autem impunita manere haud debeant.
43. Qu. 30. Moriones a summorum Principum consortio removendos esse asserit, per Ord. Pol. anni 1530 art. 36, his insuper ductus rationibus, quod stultis illudere peccatum sit, quasi cæco illuseris, Exod. IV, nec Regem Deo acceptum in sacro Cod. invenias, qui eos in delitiis habuerit; impium vero, illis delictatum, reprehendi ab Osea VII, 5; adversariis etiam, qui verba Ecclesi. IX: *Stultitia melior interdum sapientia*, ut & Davidis exemplum coram Achischo infanientis objiciunt, apprimè responder, illud de pravis mundi opinionibus intelligendum esse monens, hoc autem Davidi non exprobrari, imò imbecillitati potius, qua hominem se esse nove-
rat, imputari dicitans. Quæstionem 35, an conducatur, ut immediatæ Imperii Civitates in clientelam & protectionem potentioris

se dedat, distinctione expediendam esse censet; quantum enim ad eas quæ jamtum sub protectione vivunt, affirmantium partes amplectitur; exterorum autem clientelæ se submittere, prohibitum omnino existimat, ne avulsioni ab Imperio occasio pandatur. R. I. 1529 §. 10. Qu. 45 sollicitè inquirat, qua pœna Alchymista plecti possit, qui ex ferro vel alia minera aurum vel argentum producere pollicitus, multum auri vel argenti perdidit, & nihil præstitit, & Alchymistam, si manus tantum auxiliatrices præstiterit, ob culpam ex loc. cond. teneri, si vero arcani istius Chymici venditor existat, falsi atque stellationatus esse reum, ut adeo pro circumstantiarum ratione morte multari queat, rectè decidit. Qu. 48 Status Imperii subditos alterius ratione delicti alibi commissi in apprehensionis loco punire posse affirmat, motus l. 7 §. 10 C. de Interd. & Relig. & Brunemann ad d. l. idem vero ad ipsos Status Imperii non extendendum esse dicit, qui nec delictis nec deprehensionis foro adtringantur, nisi alter hostili animo agat. v. Stryck. de Princ. & Stat. Imperii c. 2 n. 76. Qu. 87 Judici incumbere existimat, nolenti & invito defensorem constituere, cum sui corporis ulum fructum quilibet tantum habeat, & plerique cunctas defensionis suæ cautelas exactè haud perspexerint. Qu. 94 Summos Imperii Vicarios, vacante folio, potestatem suam usque ad peracta Coronationis solennia jure optimo maximo exercere asserit, idque non exemplo solum Vicariatus ultimi, a Serenissimo & Potentissimo Rege Polon. & Saxon. Electore AUGUSTO, Domino nostro longe clementissimo, gesti comprobatur, sed etiam expressis verbis Capitul. Car. VI §. 30 §. Demnach wir auch confirmat, cum ante juratam Capitulationem Imperatoris potestas quasi suspensa maneat.

pag. 63.

68.

117

125.

TRAITÉ DES DISPENSES DU CARÈME.

h. e.

TRACTATUS DE DISPENSATIONE JEJUNII quadragesimalis.

Tom. I, II & III.

Lutetiæ Parisiorum, apud Franciscum Fournier, 1710, 12.

Alph. 1 plag. 4.

Aa aa

Secunda

Secunda est hæc editio libri istius, postquam prior anno ante publicæ luci fuerat exposita. In hac quædam ab Autore, quem Hecquetum, Medicinæ Doctorem, Facultati Parisiensi adscriptum, esse comperimus, sunt revisa, alia correctæ, quædam de novo addita. Quemadmodum autem jejunii quadragesimalis observantia partim in abstinentia a certis alimentis, partim in parciore ciborum usu consistit, ad utrumque etiam potulentorum genera referenda sunt; ita tribus tomis integer tractatus comprehenditur, quorum I de abstinentia, II de jejunio, III de potulentorum ratione agit.

Tom. I.

Dux potissimum sunt præconceptæ opiniones, quæ hominibus præ nimio amore vitæ sustentandæ, & nimis anxia sollicitudine pro sanitate conservanda horrorem incutiunt, quamprimum jejunii quadragesimalis tempus appropinquat, dum scilicet putant, quod carniæ esus hominibus maxime sit naturalis, imo necessarius, & quod alimenta macra sanitati admodum sint infensa. Utræque autem partim ex mechanica corporis humani, partim ex natura alimentorum destruere conatur Autor. Supponit igitur, digestionem alimentorum simplici trituratione perfici; hanc in ore per commissuras maxillarum & dentium inchoari, in œsophago continuari, & in ventriculo augeri. In hoc enim tanquam in musculo concavo alimenta non minus per fibrarum motricium myriades quam proximorum musculorum, in specie abdominis & diaphragmatis, continua actione alimenta conterunt, & in cremorem delicatum convertunt. Exia concludit, carnes animalium, triturationi non facile obtemperantes, non tam probum præbere nutrimentum, quam semina, grana, radices, fructus &c. Idque ulterius ex eo probat, quod jacturam, quam singulis momentis corpus patitur, nihil magis refarciat, quam succus lacteus, qui tamen non nisi trituratione mediante perficitur. Mirandum hinc ducit Autor, unde libido carniæ vescendi homines invaserit, cum tamen earum usum 1) structura organorum in animalibus a præda viventibus a corporis humani mechanica plane diversa, 2) homines & nationes integræ absque carniæ esu viventes, 3) ordo Creatoris, eundem prioribus sæculis interdicens, 4) natura ipsa carniæ, quæ male digeruntur, & prava subministrant succos, dissuadeant. Et quanquam quidam objiciant, terræ producta post dilu-
vium

vium multum de virtute sua pristina perdidisse, indeque necessario vitæ humanæ terminum fuisse abbreviatum; ad utrumque tamen solide respondet Noster. Explicata sic corporis humani mechanica, ad alimentorum, quæ jejunii tempore concedi solent, naturam explicandam se accingit, incipiendo a leguminibus ad radices pergit, inde ad herbas & fructus, pisces denique examinat & tandem concludit, alimenta macra homini magis esse naturalia, quam carnes, minus mali scilicet inducendo, pluribusque morbis obviam cundo. Causas vero præ dispositionis, quam vulgus malo vitæ regimini quadragesimali tempore instituendo tribuit, rejicit Autor 1) in habitudinem, quam acquisiverunt homines pingua esitando, & a qua consuetudine abduci se ægre patiuntur, ne in ejusmodi prævam diathesin dilabantur, veriti, cum tamen hæc dispositio fini jejunii quadragesimalis, qui in eo consistit, ut quilibet naturam suam mortificet & reprimat, nullo modo sit adversa; 2) in intemperantiam, qua plerique hoc tempore magis quam alio ad plus cibandum inducuntur, 3) in potulentorum genera, quæ pro diverso ciborum solidorum genio non satis curiose seliguntur; 4) in ineptam alimentorum varietatem; 5) in condimentorum excessum. Ad dispensationes igitur ipsas progreditur Autor, quas omnino necessarias esse quandoque fatetur, inque earum naturam, antiquitatem, extensionem & differentias inquiri, causasque rimatur, ob quas illæ legitimæ haberi possint, easque vel a debilitate, vel morbis levioribus, chylicatione læsa, puta, vigiliis contumacibus, &c. vel ab ætate, infantili seu senili, vel a vitæ ratione, ut gravidarum, nutricum, peregrinantium & mendicorum petitas, nullo modo admittendas censet. Unius igitur morbus superest, qui legitimam meretur veniam, sed certus sit, periculum minitans, actualis, & ex illorum classe, qui macrorum usum ciborum ferre nequeunt, necesse est. Cautelas hinc subjungit, quibus quilibet hoc tempore ab omni molestia liber esse potest, quæ consistunt in sobrietate, in ciborum simplicitate, in butyri parsimonia & in permissione usus ovorum, quæ quæquam alias in suo genere salubria sint alimenta, varia tamen quandoque mala produciunt, quatenus agitando spiritus prævas excitant cogitationes, phantasiam diversimode moventes, nisi probe fuerint correctæ. Ad jejunium seu parciorem cibo-

rum usum dum properat Autor, miros ejus, quos producit, effectus exaggerat, & concludit tandem, sanitati magis conducere bis cibum capere, quam semel, & cœna largiore frui quam prandio. Hinc in antiquitatem jejunii inquirens, demonstrat, illud omni tempore & in omnibus religionibus in usu fuisse, & inter Christianos in primis Incunabulis in eo constitisse, ut semel tantum de die, idque vesperi cibum capere fuerit permissum. Modos inde allegat, quibus jejunii molestiam superare allaborarunt, e. g. per merendam, sub qua initio aquæ haustus intelligebatur, successu vero temporis quis eam ad usum non solum cujuscunque generis fructuum, herbarum, & radicum, sed & jusculorum absque butyro paratorum, lactis, casei, artocreatum & ciborum fixorum extenderunt. Examinatis hinc omnibus speciebus, quæ pro merenda assumi solent, nullam atatem, vel sexum, vel temperamentum vel quamcunque conditionem ab hoc jejunio dispensationem mereri vult, excepto solo morbo illius conditionis, quam in superioribus descripsimus. Mitigari tamen posse hanc molestiam contendit, si lautiori merenda, aut cibus succulentioribus frui, & jejunium non nisi bis vel ter per septimanam sustinere permittatur. Delicatis vero aut inhrinis suadet, ut bis vel ter de die parum, & nunquam ad fatietatem usque comedant, isto enim modo hi jejunii leges observare dici possunt, siquidem jejunium perferre idem sit ac famem tolerare. Quemadmodum autem jejunii ratio in eo consistit, ut, quicquid superfluum, præscindatur, ita inter potulentorum genera simplicissimum, commune, necessarium, & multo apparatu non compositum, optimum censet, easque proprietates omnes aquam obtinere, & simul triturationi inservire, succumque nutritium ex alimentis optime extrahere, contendit Autor, imprimis cum alimenta jejunii tempore concessa aquea sint naturæ. Vinum vero & omnes inebriantes liquores damnat. Superfedere etiam tum temporis posse homines potionibus calidis, ut Thee, Caffè & Chocolate, existimat, præstare tamen putat, si ventriculi ratio habenda sit, ejusmodi thermoposia uti quam spirituosas. Tandem media proponit, quibus sitim fallere deceat, ita ut non opus sit veniam impetrare, ut extra partum bibere liceat. De cetero nicotianæ usum jejunii tempore damnat, sive ejus fumus hauriatur, sive pulvis per
nares

nares ad mittatur, quod eo tempore Judai quoq; & Turca ab omnibus Iudiciis, balsamis & odoramentis ablineant, & quod odores vel vapores interdum nutriant. Et cum omnes Autores in eo conveniant, quod Nicotiana usus praeferret aequae a fame ac siti, robur corporis conservet, & novum vigorem concedat; ideo indifferentem Nicotiana usum admitti debere negat.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine
recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

A Damii (Cornelii) <i>Exercitationes exegeticae.</i>	22
Amat de Gravefont (Ignatii Hyacinthii) <i>Traet. de mysteriis & annis Christi.</i>	534
<i>Anonymi Ludibria malevola Clerici in recensendo Minucio Felice.</i>	139
<i>Demonstratio existentiae Dei ex cognitione naturae deducta.</i>	203
<i>Propagatio Evangelii in Oriente.</i>	233
<i>Relatio de Societate Anglicana propagandae fidei.</i>	414
Clarke (Sam.) <i>Doctrina Scripturae de S. Trinitate.</i>	258
Damasceus vide Johannes.	
Dantzii (Job. Andr.) <i>Sinceritas Scripturae prevalente Keri vacillans.</i>	523
Dornmeieri (Andr. Jul.) <i>Philologia Biblica.</i>	268
Fabricii (Job. Alb.) <i>Codex Pseud. pigraphus V. T.</i>	219
Felicis (Minucii) <i>Octavius ex editione Davisii.</i>	139
Grabii (Job. Ern.) <i>Exempla defectuum & omissorum in Guil. Wbisoni collectione testimoniorum contra Filium & Spiritum Sancti Deitatem.</i>	165
Henry (Matthaei) <i>Expesitio Pentateuchi, Librorum Historicorum & Poeticorum V. T. Tomi III.</i>	337

INDEX AUTORUM.

Hottingeri (Job. Corr.) Commentarius de decimis Judaeorum.	155
Heumanni (C. A.) Notae ad Psalterium Salomonis & Petri Cluniacensis carmen de Missa.	539
S. Johannis Damasceni Opera ex editione P. le Quien.	1
R. Ismael Liber Seb-Jenachamenu.	527
Kettneri (Frid. Ernest.) Historia diæti Johannei Job. V, 7.	379
Kimchi (R. David) Commentarius in Psalmos, acc. R. David Grunbur.	357
Kugleri (Johannis) Tr. Theologico-canonicus de matrimonio.	387
Lactantii (Firmiani) Institutiones, per C. M. Pfaffium.	70
Lainy (D. F.) De cognitione & amore Dei.	405
Maclot (Edmundi) Historia V. & N. Testamenti.	371
Maimonidis (Abis) Tr. de vacca rufa, cum versione A.C. Zelleri.	273
Meyeri (Johannis) Diss. de Mysterio Trinit. ex solo V. T. probato.	65
Minorelli (Thom. Maria) Vita Pii V.	349
Naudæ (Philippi) Examen duorum Librorum Placettæ.	341
Neumanni (Casp. Aris) Clavis domus Heber.	73
Nicolai (Francisci) Diss. de Episcopo visitatore.	381
Olearii (Gorhofredi) Observationes ad Mattheum.	325
Ab Olibano (Clementis Piselli) Summa Theologiae moralis.	264
Oweni (Jacobi) Historia imaginum earumque cultus.	407
Prosperi Aquitani Opera.	241
Richardsoni (Job.) Narratio conatuum Hibernos ad religionem Anglicanam perducendi.	230
Le Roux (Sebastiani) Concordia IV Evangelistarum.	495
Sartorii (Job.) Tr. de hypocrisi gentilium circa cultum Deorum.	265
Surenhusii (Guilielmi) ספר הכוונה	104
Thirlby (Styan) Responsio ad Whistonii Suspiciones contra Athanasium.	169
Wells (Eduardi) Geographia historica V. T. Pars III.	276
Willichii (Christ. Frid.) Memoriae Superintendentum Pirnæsum.	330

II. Libri Juridici.

A Nonymi brevis Introductio in notitiam Legum nauticarum &c.	402
Anonymi	

INDEX AUTORUM.

<i>Anonymi Capitulatio Caroli I^Y actis publicis illustrata.</i>	154
<i>Diatribe de receptione J. Romani, ejusque ac legum Germanie veterum usupresenti.</i>	495
Kugler (Jo.) <i>Tractatus Theol. Canonicus de Matrimonio.</i>	387
Pagenstecheri (Al. Arnoldi) <i>Sylloge Dissertationum.</i>	389
Plathner (Chr. Frid.) <i>Centuria II Questionum Juridico-P.</i>	554
Steiger (Wencesl.) <i>Repertorium Juris Canonici.</i>	388
EWächtleri (Crisp.) <i>Epistola ad J. B. M. excerpta, de C. dice Pandectarum Medicea.</i>	205
Westenbergii (Job. Orwini) <i>Principia Juris secundum ordinem Pandectarum.</i>	112
Ziegleri (Casp.) <i>Dissertationes Academicae.</i>	25

III. Libri Medici & Physici.

B Archusen (Job. Conrad) <i>Compendium ratiocini Chymici.</i>	185
De Carlowitz (Caroli) <i>Sylvicultura economica.</i>	145
Celli (Aurelii Cornelii) <i>de Medicina L. VIII.</i>	215
Cowper (Guiljelmi) <i>relatio eorum, quae in dissecto cadavere Domini Dove observavit.</i>	448
Gaukes (Yvonis) <i>Dissertatio de Medicina ad certitudinem mathematicam evehenda.</i>	32
Gœlicke (Andr. Ottomari) <i>Historia Anatomiae.</i>	358
<i>Historia Chirurgiae.</i>	510
Hecquet <i>Tr. de dispensatione jejunii quadragesimalis.</i>	555
Helwing (Georgii Andreae) <i>Flora quasi modo genita.</i>	223
Hoffmanni (Job. Mauricii) <i>disquisitio corporis humani Anatomico-Pathologica.</i>	452
Leupoldi (Jacobi) <i>novae anilia pneumatica.</i>	95
Michelotti (Petri Anton.) <i>Conjectura circa naturam, causas & remedia morbi in bovis in Italia grassantis.</i>	114
Morgagni (Job. Baptiste) <i>novae Institutionum Medicarum idea.</i>	35
Mortoni (Johannis) <i>Historia naturalis Northamptoniae.</i>	435
Ramazzini (Bernhardinus) <i>de contagiosa epidemia bouum in Italia.</i>	112
Rohaulti (Jacobi) <i>Physica cum annotat. Sam. Clarke.</i>	444
Valentini (Michaelis Bernhardi) <i>universus medicinae cursus.</i>	449

Weis-

INDEX AUTORUM.

Heumanni (C. A.) <i>Fabula de Hippocrate ad Democriti insaniam curandam evocato.</i>	458
Imhof (Jac. Wilb.) <i>Genealogia XX illustrium in Hispania familiarum.</i>	97
Junckeri (Christiani) <i>Theatrum mundi Ludolphianum continuatum. Tomus III.</i>	101
Leuckfeld (Job. Georgii) <i>Antiquitates Bursfeldenses, Ringelheimenses & Northeimenses.</i>	20
<i>Antiquitates Katelenburgenses, Kaltenbornenses & Wienbusina.</i>	21
Lipinski (Gratiani Severini) <i>Sicilimenta ad Epistolas Zaluski.</i>	200
Ludolfi (Jobi) <i>Theatrum mundi. Tomus III.</i>	101
Ludewig (Job. Petri) <i>Noriberga insignium imperialium tutelaris.</i>	175
Lünigii (Job. Christian) <i>Litteræ Procerum Europæ.</i>	38
<i>Orationes Procerum Europæ.</i>	463
Des Maizaeaux <i>Vita Boilavii.</i>	55
Manzelius (Joachimus) <i>de claris Georgiis.</i>	333
Meierus (Joachimus) <i>de numo quodam Posthumi.</i>	297
<i>Origines & antiquitates Pleßenses.</i>	363
Melillantis <i>descriptio curiosa Castellorum quorundam Germaniæ.</i>	227
Musgrave (Civil.) <i>Commentarius ad Epitaphium Julii Vitalis.</i>	397
Pratorii (Ephraimi) <i>Athens Giedanenses.</i>	103
De Rouviere (Henrici) <i>Iter per Galliam.</i>	5-7
Ryneri (Thoms) <i>Acta publica Anglicanæ. Tomus X.</i>	8
Willifchii (Christiani Frid.) <i>Incunabula Scholæ Ambergensis.</i>	331
Zaluski (Andr. Chrysofolomi) <i>Epistolarum historico-familiarium Tomus III.</i>	193

VI. Libri Miscellanei.

A Cleri (Job. Henrici) <i>Opusculorum eloquentiæ Fasciculus II.</i>	140
<i>Anonymi Apologia pro J. C. Vanino.</i>	173
<i>Novi Dialogi Deorum.</i>	477
Aymonii <i>observatio circa scientiam universalem Consutii.</i>	46
Bergleri (Steph.) <i>Animadvertiones ad Gronovii emendationes in Suidam.</i>	268

INDEX AUTORUM.

Bœcleri (Job. Henr.) <i>Operum T. III & IV.</i>	137
Borbonii Principis de Conti (Armandi) <i>Opera.</i>	334
Bos (Lamberti) <i>Ellipses Græcæ cum additionibus C. Schœtgenii.</i>	365
Cutteri (Ludolfi) <i>Defensio Suidæ Cantabrigiæ contra J. G.</i>	269
Crescimbenii (Job. Maria) <i>Vitæ Arcadum illustrium Tomus II.</i>	500
<i>Etymologicum magnum.</i>	484
F. D. C. <i>Exploratio fundamenti, super quo Dn. Renau Theoriam suam navalem struxit.</i>	419
Fabricii (Job. Alb.) <i>Bibliographia antiqua.</i>	254
Horatii <i>Satyra & Epistola in Anglicum versa per Dunsterum.</i>	369
<i>Editio R. Bentleji Amstelædamensis.</i>	393
Horchii (Henr.) <i>Archetypus natura spiritualis & corporeæ.</i>	467
Ko. hius (Job. Christianus) <i>de ordinanda bibliotheca.</i>	406
Kuhnii (Job. Casp.) <i>Orationes Panegyricæ.</i>	138
Langii (Job. Christian.) <i>nucleus logica Weisiana.</i>	367
Larrey <i>Historia VII Sapientum.</i>	455
Lilienthal (Mich.) <i>de Machiavellismo literario.</i>	474
Lunig (Jo. Christiani) <i>Literæ Procerum Europæ.</i>	38
<i>Orationes Procerum Europæ.</i>	463
Maffei (Pauli Alexandri) <i>Gemmae veteres. Pars II, III & IV.</i>	463
Martin (Gabrielis) <i>Bibliotheca Bultelliana.</i>	329
<i>Poetarum veterum opera & fragmenta.</i>	483
Phavorini (Varini) <i>Thesaurus Linguae Græcæ.</i>	241
Relandi (Hadriani) <i>Epistola ad Comitum Kniphusanum de numo aureo &c.</i>	467
Richterii (Gottfridi) <i>Specimen observationum criticarum in varios Autores.</i>	401
Le Roy (Philagrii) <i>Philosophia radicalis ecclésiastica.</i>	581
Struvii (Eurc. Gotthelfi) <i>Acta literaria ex MSs collecta. Tom. I, III, IX & X.</i>	141
Theophrasti <i>Characteres ethici ex edit. P. Needhami.</i>	394
Thomasi (Jenkinsi) <i>Dissertationes varii argumenti.</i>	186
Trapp (Josephi) <i>Prælectiones Poëticae.</i>	544
Wolffii (Christiani) <i>de viribus intellectus humani, earumque inveteritate cognoscenda usu legitimo.</i>	133

INDEX RERUM NOTABILIORUM

in hoc Volumine obviarum.

A Belonii heretici.	250	Allegorici sensus historia promittitur.	323
Abrahami Historia fabulis corrupta.	233	Amarorum medicamentorum natura.	324
Abraexa mysteria illustrata.	300	Analylis Hugonis de Omerique qualis?	519
Acidularum examen.	440	nov. a plano-geometrica.	519
Acidum cum solido vario copulatum varias sortitur figuras.	185	Angliæ Regis redituum annuorum index antiquus.	16
Adamo Scripta supposita.	249	De Anglicana Ecclesia prerogativa diffinida.	166
Advocati consistorialis in aula Romana quæ dignitas?	506	Anglicana Religio ut in Hibernia stabilita?	231 seq.
Æquatio physica Kepleri commentata.	427	Angulus conæctus an inscribitur parvo ad centrum circuli oscularis æqualis?	516
Æraria poetica rejecta.	552	Anima corpori humano quid præstitit?	275
Aeris resistentiæ in motu pendulorum nulla.	86	Animalia Northamptonensia.	442
salubritas unde?	441	Annuli figurini vel vitrei Druidarum fascinae vel amuleta.	443
Æsculapii cultus apud Pergamēnos.	23	Anonymi d. cæli. 56, 62, 107, 120, 489, 495	
Ætas arborum unde cognoscatur?	146	Antlia pneumatica nova.	98, 96
Alealicus spiritus rectificatus cum spiritu vini coagulatur.	185	Antliam Boyleianam correxit Gabriellus.	502
Alchemiæ nimium studuit Pelsinlus.	508	Apollinillarum fraudes.	3
Alchemiæ quæ prænaplectendi?	555	De Apothecoli hinc officio Marcelli Severoli.	503
Alchemisticus Processus.	530	Bbb b 2	Aqua
Alimenta quæ nutritioni maxime convenient?	550		
ut digerantur?	550		
Allatius (Leo) editionem Damasceni paravit.	1		

INDEX RERUM

Aqua est receptaculum veri olei.	185	Athingani qui?	251
verifalis.	ibid.	Atomi in Philosophiam revocari.	446
Aquæ lapidifica.	440	Attractio assera.	445
Arbores peste prostrata.	146	in Philosophiam moder-	
Arborum ætas unde cognoscatur?	146	nam non recepta.	311
exoticarum transplan-		impugnata.	308 seqq.
tatio commendata.	146	quore spectu admitten-	
phenomena ad rationes		da?	361
physicas revocata.	146	Attractionis causa.	313
species enumerata.	147	Ad Aventini Annales supplemen-	
Sylvestrii plantatio de		ta.	141
scripta.	146, 147	Averani (Benedicti) vita.	507
Archimedis philosophandi metho-		Aureus pueri dens.	224
das.	509	Axiomatis definitio.	134
Architectonicorum operum deli-		Azymorum usus quando cope-	
neationis egregia.	148, 149	rit?	6
Arrii mors miserabilis confirma-		B aroscopii phenomena ubi	
ta.	171	referantur?	445
Aristoteles discipulo apparens da-		Belgium Anglicanum.	398
mnatum se testatur.	533	Belitarius num mendicaverit?	51
In Aristotelem variorum concii-		Bellona sanguine & sinistro femo-	
ta.	532 sq.	re proficisso sacrificabatur.	301
Aromatum natura.	324	Benedictinorum Congregatio	
Arts munienti nondum perfecta.		Bursfeldensis.	20
	149	monasteria	
Artium liberalium finis.	221	aliquot insigniora in Germania.	20, 21
Asinini capitis adoratio an Chri-		Benson (Martini) commenda-	
stianis imputata?	140	tus.	315
Astrologia impugnata.	362	Bibliotheca Taurinensis laudata.	73
Athanasius contra Wistonum		Escorialensis aulla.	100
vindicatus.	169	De Bibliothecæ Alstieriana opu-	
Athanasii Epistolæ tres nuper pri-		sculis	
mo editæ.	53		

NOTABILIORUM.

<i>sculis rarioribus liber.</i>	500	<i>De Capua (Leonhardi) vita.</i>	501
<i>Bibliotheca Sangallenses a Tigrinis & Bernensibus occupatae.</i>	188	<i>A Carnium esu cur abstinendum?</i>	556
<i>Billii verso Damasceni notata.</i>	2	<i>Caroli M. Corona qualis?</i>	180
<i>Bituminosorum cespitum in Asia sua descriptio.</i>	147	<i>Cartarii (Caroli) vita.</i>	505
<i>Boilavioorum (Guilielmi, Jacobi & Nicolai) elogia.</i>	55 seq.	<i>Centri oscillationis determinatio genuina unde pendeat?</i>	88
<i>L. B. Boineburgi (Jo. Christi mi) Scripta affecta.</i>	142	<i>Certitudinis mathematicarum cause.</i>	32
<i>Borrii (Franc. Jos.) fata.</i>	102	<i>Cespitis natura & fodiendi prax. parandique ratio.</i>	437
<i>De Bonn contagio varia. III, seq.</i>		<i>Cespitum bituminosorum in Asia sua descriptio.</i>	147
<i>Boylli (Rob.) inpias causas munificencia.</i>	414	<i>Chami Historia illustrata.</i>	251
<i>Branchidarum Historia asserta.</i>	164	<i>Chemia Geometrica demonstrata.</i>	185
<i>Burkitti (Wilh.) Explicatio Libr. N. T. laudata.</i>	338	<i>non admittit demonstrationes tam evidentes, quales habet Mathesis.</i>	186
C <i>Abreera de Cordua (Ludovici) Historia manca est.</i>	192	<i>Chirothecis non utebantur Romani.</i>	181
<i>Cadavera a Christianis recens conversis combusta.</i>	443	<i>Chirurgia antiqua Historia. studiosi a Medicis instruendi.</i>	510 516
<i>Cajani haeretici.</i>	250	<i>Chrylostomi Epistola ad Casarium anguina?</i>	4
<i>Calculus in urethra pueri semestris diu haerens.</i>	442	<i>Ciampini (Job. Justini) vita.</i>	503
<i>Calculi renum miri.</i>	95	<i>Circuli quadratura. 96, 222, 223, in numeris</i>	427
<i>Calor sanguinis quando maximus?</i>	33	<i>finiteis impossibilis.</i>	427
<i>Caloris in morum pendulorum influxus ut asstimandus?</i>	82	<i>Circumjovialium in Jovem gravitas quantae?</i>	360
<i>Cantelmi (Andr.) vita.</i>	501	<i>Circum-Saturniorum gravitas in Saturnum quantae?</i>	360
<i>Capitalatus in Gallia dignitas insignis.</i>	14	<i>Citationes Mathematicorum</i>	com-
<i>Capitulationis perpetua negotium.</i>	151	<i>Bbbb 3</i>	

INDEX RERUM

<i>commendata.</i>	136	<i>di ratio.</i>	303
Civitates Imperii liberat num in clientelam potentioris concedere conducatur?	554	Consules maritimi qui fuerint?	403
Clementis Alexandrini scripta vindicata.	108	Contagii bovini in Italia causa.	111, 114
Clivæ Dux vasallus homagialis Regis Angliæ.	35	Convincendi methodus.	136
Cluniacensis vide Petrus.		Corona Caroli M. arcuata fuit.	180
Coagulatio fluidorum commixtorum.	483	Corporis robur unde pendeat?	33, 34
Cohæſionis causa.	446	Coulejus Poeta Anglus notatus.	550
Colorum hypothesis Newtoniana impugnata.	447	Crucis figura in urnis.	443
S. Columbanus.	71	Cryptographiæ peritissimus fuit Wallisus.	398
Ad Columnas Poeta carmina sua prælegebant.	302	Curvæ quænam geometrica?	427
Cometarum theoria.	448	De Cycloidibus tractatus promissus.	96
Cometographiæ recentiores.	302		
Comærianum problema solutum	420	D almatiæ antiquitates illustrata.	53
Comites instituendi ritus singularis.	100	Dalmatii anecdota.	54
Comædiæ qualis stylus conveniat?	553	Damascii Philof. Platonici opus ineditum neq. ἀρχαῖον.	398
Conceptio tubaria.	454	Danduli (Andr.) chronicon Venerum ineditum.	54
Conchylia petrescæta quid & unde?	439	Definitiones inveniendi methodus.	136
Concili Constantino-politani I. ordo & forma.	53	Definitionum indoles.	133, 134
Confucii philofophia corrupte edita.	46	Dei existentia demonstrata.	203, 444
Confutandi methodus.	1, 6	per naturæ contemplationem apodictice probari nequit.	204
Confutationes a conciliis liberæ esse debent.	137	Delphinatum Viennensem a Sigismundo perit Angliæ Rex. 14	
Contulatus Cesarum computan-		Democritus	

NOTABILIORUM.

Democritus <i>an oculis se priva-</i>	Effervescentia non semper oritur
<i>rit?</i> 458	ex conjunctione alcali & aci-
Ad Democritum curandum num	di. 185
Hippocrates vocatus fuerit?	Eggelingii (Job. Henr.) Elogium.
459	190
Demonstrandi <i>methodi varia.</i> 32	Eisenschmidii (Job. Ca. j.) 110-
<i>rigor a recentio-</i>	<i>gium.</i> 280
<i>ribus plerumque negligitur.</i> 35	Elementa Carcesii rejecta. 33, 446
Demonstratio <i>perfecta qualis?</i>	Eloquentiæ neglecta causa. 138
135	Cum Eloquentia reliqua studia
Demonstrationis <i>partes.</i> 32	<i>vel florent vel jacent.</i> 138
Demonstrationes <i>existentiæ Di-</i>	Enochi Prophecia. 250
<i>vina quam certiores?</i> 204	Ἐπαγορεύειν vox forensis. 23
Demonstrationum <i>in Medicina</i>	Epicurei refutati. 204, 205
<i>exempla.</i> 33, 34	Episcopum eligendi ritus mediis
<i>Mathemati-</i>	<i>seculis usitati.</i> 382
<i>carum indoles.</i> 34	Episcopi Cardinalis officium. 382
Dens <i>aureus pueri.</i> 224	Epithetorum <i>in Poesi usus.</i> 551
Diluvii <i>effusus in terram.</i> 437	Erb. Seuer. Herrn Dunt. 365
Directio <i>objectorum per micro-</i>	Errorum origo & remedia. 136
<i>scopium ut optime fiat?</i> 316, 317	De Errorum <i>in R. P. usu</i> <i>Differ-</i>
Discernentium <i>Secta.</i> 51	<i>tatio.</i> 142
Drakius <i>num primum orbem cir-</i>	Eruditi, qui se pingi noluerunt.
<i>cumnavigaverit?</i> 418	267
Dryden, <i>Poeta Anglus, laudatus.</i>	Essentiæ rerum non pendens ab
551	<i>arbitrio Dei.</i> 311
Dugdali (W'ib.) <i>vicia.</i> 486	Essentia <i>materia.</i> 445
Dulce <i>quid?</i> 323	<i>vix historia fabulis contamina-</i>
Dura <i>mater cranio adbarens.</i> 449	<i>ta.</i> 250
E Bionitæ <i>qui diti fuerint?</i> 6	Eudexia <i>Augustæ Jonia, opus in-</i>
Eclipsis <i>Solaris a. 1706 obser-</i>	<i>editum.</i> 54
<i>vatio.</i> 426	Eustachii <i>Tabula Anatomicæ</i>
Eclipticum <i>lunarium observanda-</i>	<i>promissa.</i> 481
<i>rum apparatus.</i> 427	Existentiæ <i>Dei demonstrata.</i> 203,
<i>observatio</i>	444
<i>cur difficilis?</i> 447	<i>per contemplatio-</i>
	<i>nem</i>

INDEX RERUM

<i>nem universi evidenter non demonstratur.</i>	204	Fürstenbergiorum genealogia.	19
Experientiarum definitio.	134	Fürstenbergii (Ferdinandi) Episcopi Paderbornensis, epistolum.	19
Extensio non est essentia materia.	445		
F abricenses quales fuerint?	397	G abrielli (Pirri Maria) vita.	502
Febris cause.	34	Galilæi elogium.	28
Febres maligna sanguinis missionem ferunt.	38	Galilæus promotus.	27, 28
In Febribus continuis larga conducit sanguinis missio.	37 seq.	Gedanensis Gymnasii Historia.	103
Ephemera quantum sanguinis mittendum?	38	Geometria cur tam diligenter in Ægypto exculta?	23
Fellis folliculus magnus in hydropica observatus.	319	Geometricæ curvæ quænam?	427
Fertilitas soli unde?	147	Germanicarum legum autoritas.	498, 499
Feustkingii (Job. Heindr.) elogium.	284	Globus Imperialis jam Caroli M. temporibus in usu fuit.	182
Fidei certitudo unde?	136	Grabii MStæ quo pervenerint?	166
Figurativæ locutiones poemati quam prosa magis conveniunt.	550	Grandus notatus. 26 & seqq.	519
Filieaja (Job. Heindr. Vincentii) vita.	503	Græpii (Zacharia) elogium.	388
Flavi Græcis appellantur populi Septentrionales.	52	Gravitas prope æquatorem minuitur.	81
Fluidorum commixtorum coagulatio.	185	est vis primigenia.	448
resistentia illustrata.	115 & seqq.	unde oriatur?	445, 448
Fontium origo.	441	planetarum primariorum in Solem, secundariorum in primarios.	360
Forstneri (Christophori) elogium.	138	Gravitatis vires in diversis locis quomodo estimandæ?	80
Frantzkii (Georgii) vita.	521	Gravitates specificæ ope pendulorum investigantur.	87
		Gravium motus illustratur.	77 seq.
		Gregorii Abessini vita & mors.	103
		Gregorius	

NOTABILIORUM.

Gregorius (David) notatus. 361	spensatione Tractatus Medi-
Guastallæ Ducis in Mantuanum	cus. 555
Ducatum pratensiones. 154	Ignis Culinaris materia. 185
Guionia Auctor creditur Medi-	Illuminatio objectorum per mi-
rationum ad N. T. 489	croscopium contemplandorum.
Guttarum rotunditas unde? 447	317, 318
De Guzmann (Maria Petronel-	Illustratus dignitas. 52
la) femina erudita. 99	Imperatorum Germanorum ami-
	Etus an sit a Carolo M.? 180
H æsitantium Secta. 31	Ab Indagine (Job.) Abbas Burs-
Hennebergici Principatus	feldensis laudatus. 20
Historia promissa. 103	Infinitum quo sensu sit inexbau-
Henricus V Angliæ Rex quo die	sibile? 513
obierit? 10	Insectorum nova species. 442
Hepar sphacelofum. 449	Inveniendi methodus Isbirn-
Herbersteinus Comes commen-	busti qualis? 220
datus. 221, 426	Investigantium Academia. 101
De la Hire notatus. 82, 94	Josephi Patriarchæ historia fa-
Historiæ naturalis Polonia Scri-	bulis corrupta. 253
ptores. 224	Isidis ex anseris sacrificium. 301
Homeri consecratio in numo. 295	Italia in duas partes & XVII
Horologia oscillatoria noctu an-	provincias a Constantino M.
icipiant. 427	divisa. 383
Hugonis de Omerique Analysis	Iter facientibus Mathesis utilis.
unde orta? 519	220
Hydatides ovarii feminei. 453,	Judæi concilium celebrant A. 1650,
454	410
Hydropicæ anatome. 349	De Jure belli inter literatos
InHydropica fellis folliculus ma-	Oratio. 138
gnus observatus. 319	De Jure gentium, quo orbis litera-
Hydropis ovarii feminei causa.	rius utitur, Oratio. 138
453	De Jure Majestatis Samuelis liber
I apetus fuit tertio genitus fili-	confictus. 254
us Noachi. 251	Jura Justiniana ante XV Sec.
De Jejunii quadragesimalis di-	Germania incognita. 495

INDEX RERUM

K Altenbornense <i>monasterium.</i>	22	<i>quis sit?</i>	200
Katelenburgense <i>monasterium.</i>	21	Logomachiarum <i>ortus.</i>	134
Keplerus <i>Philosophia Newtoniana parens.</i>	362	Lothi <i>historia fabulis corrupta.</i>	253
L Actis <i>sacchari compositio.</i>	450	Lucis <i>radius perpendicularis in se non contrahitur.</i>	446
Lambecius <i>notatus.</i>	51	M Achinæ <i>invisibiles.</i>	33
Lancea <i>Dominica inter reliquias Imperiales pro vera asseritur.</i>	183	De Machiavellismo <i>Literario Diff.</i>	474
De Langarum <i>feudis controversia.</i>	153	Magneticis <i>experimentis celebris est Dn. de Pugeais.</i>	530
De Langvedocia <i>cedenda inter Sigism. & Angliæ Regem agitur.</i>	15	Mahumedi <i>doctrina ubi tradatur?</i>	360
Lapides <i>memorabiles Comitatus Northamptonensis.</i>	437	Mantuani (Perri) <i>animadversio- num in Mariane historiam versio promissa.</i>	192
Lapidum <i>concretio.</i>	438, 439	Manumilli <i>per vindictam.</i>	303
Leibnitiuſ (G.G.) <i>laudatus.</i>	89, 221	B. Mariæ <i>Virginis cum Josepho matrimonium num verum?</i>	534
Levitas & <i>gravitas inversa.</i>	86	Mariottus <i>commendatus.</i>	447
Levitatio <i>corporum in fluidis.</i>	86	De Marforum <i>Viris illustribus liber novus.</i>	144
Lezneri (Jo.) <i>laus.</i>	363	Masora <i>enervata.</i>	525
Libri <i>quomodo dijudicandi? quomodo cum fructu legendi?</i>	136	Materia <i>qualis a Deo condita?</i>	446
Ligna <i>per sationem conservanda.</i>	146	Materiæ <i>essentia.</i>	445
Lignorum <i>defectus passim per Germaniam causa. defectui quomodo succurrendum? usus.</i>	146, 145, 147	Mathematicæ <i>disciplina ad Theologiam utiles.</i>	30
Limf orch (Philippi) <i>elogium.</i>	41	Mathematicæ <i>schola in usum ar- tificum erigenda.</i>	220
Lipinski (Gratianus Severinus)		Mathematica <i>problemata soluta.</i>	426 & seqq.
		Mathematicorum <i>commendantur.</i>	136
		Mathema-	

NOTABILIORUM.

Mathematicum studium an diffi-	Medicina est scientia practica.
cile?	221 321
an peri-	32
culosum?	221, 222
Mathematicum certitudo unde?	32, 33
32	De Medicinæ origine & incerti-
Matheſeos Elementa Wolfiana	tudine Liber. 501
commendata.	222, 429
in uineribus usus.	Melchisedeci Hist. illustrata. 252
220	Melissantes quis? 227
usus multiplex defen-	De Mendoza (Didaci Hurcado)
sus.	in literas Græcas studium. 99
135	Mercurius, principium Cbym-
Mathesis ab objectionibus libe-	cum. 323
rata.	220
an nimios requiratur	Mellerii (Gregorii) vita. 205
sumtus?	ibid.
quomodo intellectum a-	Metalla ut per carbones cespitum
cuat?	bituminosorum fundenda? 147
218, 219	Methodi demonstrandi varia. 32
quomodo voluntatem	Methodus confutandi.
emendet?	218
218	convincendi. ibid.
Mathusalæ Schola.	250
250	inveniendi definitio-
Matthæi (Laurentii) vita.	507
507	nes. 137
Mauritii Martyris Historia as-	inveniendi Tschirn-
serta.	182
182	busii unde desumpta? 220
Mechanicarum potentiarum vi-	munendi Rimpleri il-
res.	445
445	lustrata figuris. 149
Mechanismus quid?	322
322	philosophandi vera
Medicarum Institutionum Idea	vindicata. 308
novæ.	35
35	Metropolitæ sedium in Oc-
Medici requisita.	35, 36
35, 36	cidente Catalogus. 383
Medicina quas veritates demon-	Microscopium novum. 315
stret?	32
32	Milliaris columna in namo du-
nov-antiqua.	449
449	gusti asserta. 480
quomodo ad certitudi-	Mineralium formatio. 439
nem Mathematicam evehen-	De Mirandæ & Concordiæ
da?	32
32	Feudis restituendis controver-
	sia. 159

INDEX RERUM

Moneta Dea.	259	Natura humana quid ?	52,
Monlucius Protestantibus initio	529		322
adhesit.	529	Nazarei Christiani qui fuerint ?	6
Monophysitæ falso Patrum quo-	3	Nemaufenses antiquitates illu-	
rundam consensum jactant.	3	strate.	530
Moriones num in aulis Princi-	554	Newtoniana hypothesis colorum	
pum tolerandi ?	554	impugnata.	447
Mosis Historia illustrata.	254	Philosophia illustra-	
Morborum curatio vera.	274	ta.	360
acutorum curando-		Newtonianæ Philosophiæ parens	
rum basis sanguinis missio.	36	Keplerus.	362
Mortis causa.	322	Newtonus (Is.) notatus.	77
Motus circularis non est natura-		refutatus.	93,
lis.	445	95, 120. seqq. 130	
gravium illustratus.	77	Calculi differen-	
seqq.		tialis indolem non satis per-	
pendulorum.	ibid.	spexit.	93, 94
perpetuus absurdus	447	ob ignorantiam	
restexus quævis ?	445	calculi differentio-differentia-	
reptorius Cragio proba-		lis Leibnitiani in errores inci-	
tus.	315	dit.	95, 120
Mundi corporei existentiæ de-		Nicanum Concilium II notatum.	
monstrari nequit.	444, 445		411
plures esse nequeunt.		Nihila infinita an faciant ali-	
ibid.		quid ?	29 seqq.
Mundus a Deo conditus.	204,	Nihil ex nihilo fit.	31
	205	Nicotianæ virtutes singulares.	
an ceperis, a multis du-			559
bitatur.	205	Noachi Historia fabulis involuta.	
Muniendi ars nondum perfecta.			251
	149	Nobilium in Germania cogno-	
Muniendi ratio nova.	149	mina unde orta ?	363
Munimenti inexpugnabilis con-		Nocturna Academia.	509
structio.	150	Nonconformitæ Statum Eccle-	
Mutu n loqui docuit Emanuel		sia in nova Anglia turbant.	
Ramirez de Carion.	100		415
			Nort-

NOTABILIORUM.

Norheimenses Comites.	21	Palladium <i>Vesta illustratum.</i>	
Nostradami autoritas negata.			362
	529	Pallavicini (Nicol. Maria) vita.	503
Notiones investigandi me- thodus.	133	Pallium Imperiale cur bermelino careat?	181
quando distincta, ob- scura, confusa?	133	Paracentesis in hydropica adbi- bita.	318
Notionum analysis in quo confi- stat?	134	Pathologica disquisitio corporis humani.	452
Numus ignotus.	443	Pendula quanam isochrona?	79
Numismaticum Dictionarium promissum.	240	Pendulorum figura optima.	84, 86
O Dor in quo consistat?	447	motus illustratus.	
Olearii (Job. Elogium.	428	77 sqq.	
Olei veri receptaculum sunt aqua & terra.	185	a calore al- teratur.	82
Oleum virioli effervesceat cum acidis.	185	in fluidis qualis?	83
Oleronense Jus a quo condi- tum?	404	usus in gravitatibus specificis determinandis.	87
Ophitarum heresis illustrata.	250	Peritonæi processus inflamma- ti & gangrenati.	454
Optica Newtoni illustrata.	361	Perspiratio sanguinis mittendi quantitatem determinat.	37
Orbitæ Plantarum vera elliptica.	131	Peschiullus (Andreas) infelicis literati exemplum.	504
Ovarii feminei hydropis causa.	453	Pestis arbores prostermit.	146
hydatides.	453,	Petrefactio corporum non fit a virtute petrifica.	438
Ovidius & Virgilius qua in re differant?	550	Petri Cluniacensis Carmen de Missâ notis criticis emenda- tum.	542 sq.
Ovum in ovo.	442	De Φασιγάνω Ptolemai Dist.	191
P alatinæ Leges Jacobi Arra- gonia Reg. laudatæ.	177	Phænomena Baroscopii.	445

INDEX RERUM

Phavorini (<i>Varini</i>) <i>Elogium</i> .	<i>stictica.</i>	545
247	<i>De Poetico stylo observationes</i>	
<i>De Philosophia Diaboli lib. pro</i>	<i>varia.</i>	549 sq.
<i>missus.</i>	269	<i>Poeticus furor qualis?</i> 548
<i>Philosophandi methodus Arabi-</i>	<i>Poloniae Historia naturalis Scri-</i>	
<i>medis.</i>	309	<i>ptores.</i> 224
<i>Physica Hippocratica.</i>	320	<i>Polypus in sinu superiori falcis.</i>
<i>Physico-critica Academia Arca-</i>		449
<i>u m colonia.</i>	502	<i>De Ponderibus & mensuris Li-</i>
<i>Physico-mathematica Romana</i>		<i>ber.</i> 144
<i>Academia.</i>	508	<i>De Postarum per Imperium Jure</i>
<i>Planetarum orbitae quales?</i>	151	<i>controversia.</i> 155
<i>motus.</i>	448	<i>Pollulatorum definitio.</i> 154
<i>Plantae indigenae Prussiae.</i>	223	<i>Precipitatio in corpore humano.</i>
<i>Plantarum collectio.</i>	227	324
<i>Plantaria sylvestria commendan-</i>		<i>Præsepe Christi inter reliquias</i>
<i>tur.</i>	147	<i>Imperiales.</i> 180
<i>Plantatio arborum sylvestrium.</i>		<i>Precandi mores antiqui.</i> 267
146, 147		<i>Problemata quomodo resolvantur?</i>
<i>In Poemate sonorum habenda ratio.</i>	550	155
<i>num asperitas toleranda?</i>	551	<i>Problematum definitio.</i> 154
<i>styli qualis habenda sit ratio?</i>	552 sq.	<i>Procopii Gazæi comm. in Heptateuchum promittitur.</i> 329
<i>Pœnitentia ser. periculosa.</i>	202	<i>Projectilium motus illustratus.</i>
<i>Pœsis defensio.</i>	545 sq.	77 sqq.
<i>Pœseos definitio.</i>	547	<i>Propositionum divisio.</i> 154
<i>voluptas, dignitas, origo.</i>	547 sq.	<i>Prussiae plantae indigenae.</i> 223
<i>ab Oratoria differentia.</i>	548 sq.	<i>Historiae naturalis Scriptores.</i> 224
<i>Pœtæ sur nasci dicantur?</i>	548	<i>In Psalterium Salomonis notæ critica.</i> 539
<i>Pœtarum veterum virtutes.</i>	548 sq.	<i>Puffendorpius notatus.</i> 219
<i>Pœtica lectura nova Oxonii in-</i>		<i>De Purgatorio quid Græci sentiant?</i> 5
		<i>Putrefactio in corpore humano.</i>
		324
		Qua-

NOTABILIORUM.

Q uadratura circuli. 96, 222, 223, 427	S acerdotium an recte Casari- bus tribuatur? 181
Quadraturam circuli parat de Lagny. 96	Sacrificia meretricia illustrata. 302
Qualitates primæ illustratæ. 29	Sadducei in Karreos degenerant. 2
Qualitatis occultæ indoles. 340	Sagitta e navi celerrime mota e- missa cur in eam recidat? 4-15
R acini cum Pradono lites. 60	Sal consificendi modus in Anglia quisitus. 16
Radii luminis quid? 447	Salia Chymicorum quotuplicia? 3-3
Raptus pœna num teneatur fa- mina, quæ marem rapuit? 55-4	Salis verum receptaculum sunt aqua & terra. 185
Reflectio quomodo fiat? 4-17	Salomonis historia illustrata. 253
De Reformatione nondum per- fecta Theologorum Anglorum sententiæ. 167	Psalterium notis cri- ticis emendatum. 539 sqq.
Refractio quomodo fiat? 447	Sanguinis calor quando maxi- mus? 3
Renaudi cum Hugenio lites. 96	missio est basis febrium & morborum acutorum cur- andorum. 36
Renum calculi miri. 95	mittendi quantitas. 36
Resistentia aeris in motu pendu- lorum nulla. 86	Sapor in quo consistat? 4-17
fluidorum. 89, 115 sq.	Saxoniarum Electorum cum Sabau- diæ Ducibus amicitia. 40
solidorum. 29, 31, 37	auxilia Henri- co IV. R. G. lata. 39
Resistentiæ vis quænam? 88	Scamozzi Architectura Gallicæ versa. 148
Rhodiæ Leges antiquissimæ. 403	Schismatis inter Græcos & Lati- nos historia. 213
Rimplerus commendatus. 149	Schola Mathematicæ in usum ar- tificum erigenda. 220
Rivini (Q. Sept. Flor.) elogium. 234	Scientia in quo fundetur? 135
Robur corporis unde pendeat? 33, 34	Anti - Scorbuticorum medica- mentorum
Rohaultianæ Physicæ versio nova. 444	
S ignata quando in C. muta- ta? 121	

INDEX RERUM

<i>mentorum natura.</i>	324	<i>Act. VII, 17. 21.</i>	22
<i>Scoticæ ecclesiæ historia.</i>	40	22.	23
<i>Scripturam sacram interpretandi</i>		XII, 13.	24
<i>fundamentum.</i>	136	<i>Rom. I, 32.</i>	24
<i>Scripturæ S. loca explicata:</i>		<i>1 Cor. II, 10.</i>	260
<i>Gen. I, 26.</i>	67	<i>Col. I, 15.</i>	260
<i>I, II, 22.</i>	67	<i>1 Tim. I, 12. 17.</i>	214
<i>IV, 15.</i>	250	III, 8.	223
<i>XIV, 29.</i>	155	<i>1 Job. V, 7.</i>	70
<i>Levit. XXIII, 15.</i>	158	<i>Ebr. VII, 3, 4.</i>	156, 251
<i>Deut. VI, 4.</i>	65	5.	158
<i>2 Sam. II, 13.</i>	278	<i>Apoc. XX.</i>	538
<i>XIII, 13.</i>	278	<i>Sectionum conicarum clementia.</i>	
<i>Job. XXXV, 10.</i>	67		315
<i>Psal. XLIX, 2.</i>	67	<i>Sedendi mos in sacrificiis illustra-</i>	
<i>Ez. VI, 1-10.</i>	168	<i>tus.</i>	303
<i>XIX, 11. 12.</i>	23	<i>Semecæ (Job.) laus.</i>	496
<i>Jer. II, 8, 9.</i>	25	<i>Senatus titulus Magistratui Ge-</i>	
<i>Matth. I, 2. 22.</i>	326	<i>danensi vindicatus.</i>	201
18.	535	<i>Senensis Vicariatus feudum Im-</i>	
II, 6.	326	<i>perii.</i>	154
III, 7.	326	<i>Septem Græciæ Sapientum Histo-</i>	
13. 14.	327	<i>ria.</i>	456
IV, 5, 8.	327	<i>Sethi Historia fabulis corrupta.</i>	
6.	269		250
15, 16.	328	<i>Sethitæ heretici.</i>	250
<i>Luc. I, 27.</i>	534	<i>Severoli (Marcelli) vita.</i>	510
34.	535	<i>de Apotheosi</i>	
XVI, 22.	253	<i>liber affectus.</i>	303
<i>Job. II, 58.</i>	259	<i>Sigillum majus civitati Gedanen-</i>	
XIV, 7-11.	259	<i>si competit.</i>	200
<i>Act. II, 1.</i>	23	<i>De Sileliacæ Historia Scriptori-</i>	
15.	24	<i>bus ineditis Diss.</i>	143
		<i>Siltri varie figura.</i>	301
			Sma-

NOTABILIORUM.

Smaragdi <i>ubi olim inventi sint?</i>	<i>De Succino scriptores.</i>	224
	410	Syllogismorum <i>usus defensus.</i>
Snellius <i>notatus.</i>	440	135
Sobiesciorum <i>familia illustrata.</i>		Sylvarum <i>cultura commendata.</i>
	199	145
Soli <i>fidelitas unde pendeat?</i>	147	T Aurufii (Dominici) <i>vita</i>
<i>qualitas quomodo explore-</i>	146, 147	510
<i>tur?</i>		Terra <i>est receptaculum salis &</i>
Soli <i>offensa assera.</i>	185	<i>olei veri.</i>
Societas <i>ratio habenda in Poesi.</i>	550	Tertullianus <i>illustratus.</i>
Spartium <i>characteria num idem?</i>	445	Tharæ <i>idola ab Abrahamo com-</i>
		<i>burnta.</i>
Spatium <i>plusquam infinita defen-</i>	512	Theologiæ <i>Patrum Institutionum</i>
<i>ditur.</i>		<i>T. III.</i>
Speckelius <i>commendatus.</i>	149	Theodori <i>eclogæ exstant in Bibli-</i>
Spiritus S. <i>Processio a Filio quan-</i>	5	<i>otheca S. Marci.</i>
<i>do symbolo primum biferta?</i>		Theorematum <i>definitio.</i>
Spiritus nitri <i>cum butyro antimon-</i>	135	Therapeutæ <i>Christianismo affi-</i>
<i>ni effervescit.</i>		<i>rantur.</i>
<i>varias fortitur figuras</i>		Thermales <i>aquæ cur debitum ef-</i>
<i>cum solido copulatus.</i>	185	<i>ficium non ediderint?</i>
Statux <i>Deorum misis illincban-</i>	267	Thoracici <i>ductus figura novæ.</i>
		481, 482
Stellæ <i>fixæ sunt in flor punct. novæ.</i>	448	Timphii <i>moneta Polonica.</i>
		102
Stolacio <i>Cervulus M fuerit inda-</i>	180	U. <i>Versalis Bojensis fragmen-</i>
<i>ta?</i>		<i>ta.</i>
Styri <i>partici varia ratio explicata.</i>	332	Ursedum <i>in numis quam ur-</i>
		<i>banis vocat?</i>
		467
		Uransplantes <i>arborum exorta-</i>
		<i>ta.</i>
		147

INDEX RERUM

Tribunitiam potestatem cur as- sumserint Casares? 303	Viviani ambitio. 28
De Trinitate sententia singularis Clarkii. 260 sq.	Ulfeldi (Cornificii) fata. 103
Tschirnhufius quo duce in aliori Geometria usus? 220	Unionem Protestantium im- possibilem credit Cromwellus. 40
Tubarum Fallopiarum hydrops & bydatides. 454	Ad Voluntatem Dei quando in Philosophia recurrendum? 311
Typi Hibernici quando primum fusi? 231	Vortices caelestes impugnantur. 382, 448
V Acuum defenditur. 445	Urbicariae Ecclesiae Pontifici Rom. paruerunt. 383
Vasa vitrea recentiora cur frigore frangantur? 447	Inter Urbicarias & suburbica- rias Ecclesias quod discrimen? 383
Vasorum preparantium vitia in mulieribus. 453	In Ulnis crucis forma. 443
Veneti submisit Maximilianum I venerantur. 464	Uteri gravida vulnus non letale. 454
Verborum usus. 134	Vulnerariorum medicamenta- rum natura. 323
Virgilius & Ovidius in quare differant? 550	W alachiae Principis Elogium. 243
Virgillii versus mutilati unde? 551	Wallisus cryptographiae peritiss- simus. 398
Virium aestimationem veram qui- nam demonstraverint? 314	Westcappellenfes Leges eadem sunt cum Wisbyensibus. 404
Intellectus examen. 136	Whistonus (Guil.) refutatus. 167 sq. 169 sq.
Vis attraxit, impugnata. 308	De Wiclitho & Statuis Ru- landinis Diss. 191
quo in sensu ad- mittenda? 361	Wienhusinum Monasterium. 22
Vita quid? 275	

NOTABILIORUM.

Wisbyensis <i>Juris Historia.</i>	403	<i>docendi commendata.</i>	222
Wolfii (<i>Christiani</i>) <i>Elementa</i>		Z Amosii (<i>Johannis</i>) <i>Episto-</i>	
<i>Matheos commendata.</i>	222		<i>la ad Carolum IX Succ.</i>
	429		<i>Reg.</i>
<i>methodus</i>			

E R R A T A.

- Pag. 30 lin. 21 opposita exempla lege apposita exempla.*
310 lin. 21 explicabili lege inexplicabili.
445. lin. 16 classicorum lege elasticorum.
519 lin. 5 ostendit lege eo tendit.

